

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

ОПРЕДЕЛЯМ:

ЮЛИЯН ПОЦОВ

Министър на околната среда и
водите

Дата:

28/09/2023

**Специфични и подробни цели на опазване на
защитена зона BG0002043 „Емине“, съгласно
Решение по т. I от Протокол № 30 от заседание на
Националния съвет по биологично разнообразие,
проведено на 27.06.2023 г.**

Автори: Невена Иванова, Боян Мичев, Виктор Василев, Кирил Бедев, Ивайло Димчев

Contents

Специфични цели за A402 <i>Accipiter brevipes</i> (късопръст ястреб)	8
Специфични цели за A898/A086 <i>Accipiter nisus</i> (малък ястреб)	11
Специфични цели за A229 <i>Alcedo atthis</i> (земеродно рибарче)	15
Специфични цели за A054 <i>Anas acuta</i> (шилоопашата патица)	17
Специфични цели за A056 <i>Anas clypeata</i> (клопач), A857 <i>Spatula clypeata</i>	21
Специфични цели за A052 <i>Anas crecca</i> (зимно бърне)	25
Специфични цели за A050 <i>Anas penelope</i> (фиш), A855 <i>Mareca penelope</i>	28
Специфични цели за A053 <i>Anas platyrhynchos</i> (зеленоглава патица)	32
Специфични цели за A055 <i>Anas querquedula</i> (лятно бърне), A856 <i>Spatula querquedula</i>	36
Специфични цели за A051 <i>Anas strepera</i> (сива патица), A889 <i>Mareca strepera</i>	40
Специфични цели за A041 <i>Anser albifrons albifrons</i> (голяма белочела гъска)	43
Специфични цели за A043 <i>Anser anser</i> (сива гъска)	46
Специфични цели за A255 <i>Anthus campestris</i> (полска бърница)	50
Специфични цели за A091 <i>Aquila chrysaetos</i> (скален орел)	52
Специфични цели за A090 <i>Aquila clanga</i> , A859 <i>Clanga clanga</i> (Голям креслив орел)	55
Специфични цели за A404 <i>Aquila heliaca</i> (царски орел)	59
Специфични цели за A089 <i>Aquila pomarina</i> , A858 <i>Clanga pomarina</i> (Малък креслив орел)	62
Специфични цели за A028 <i>Ardea cinerea</i> (сива чапла)	65
Специфични цели за A029 <i>Ardea purpurea</i> (червена чапла)	69
Специфични цели за A059 <i>Aythya ferina</i> (кафявоглава потапница)	71
Специфични цели за A061 <i>Aythya fuligula</i> (качулата потапница)	75
Специфични цели за A062 <i>Aythya marila</i> (планинска потапница)	78
Специфични цели за A396 <i>Branta ruficollis</i> (червеногуша гъска)	80
Специфични цели за A215 <i>Bubo bubo</i> (бухал)	84
Специфични цели за A067 <i>Vucephala clangula</i> (обикновена звънарка)	87
Специфични цели за A133 <i>Burhinus oedipnemus</i> (турилик)	89
Специфични цели за A087 <i>Buteo buteo</i> (обикновен мишелов)	92
Специфични цели за A088 <i>Buteo lagopus</i> (северен мишелов)	96
Специфични цели за A403 <i>Buteo rufinus</i> (белоопашат мишелов)	99
Специфични цели за A243 <i>Calandrella brachydactyla</i> (късопръста чучулига)	103
Специфични цели за A144 <i>Calidris alba</i> (трипръст брегобегач)	105
Специфични цели за A149 <i>Calidris alpina</i> (тъмногръд брегобегач)	108
Специфични цели за A147 <i>Calidris ferruginea</i> (кривоклюн брегобегач)	111
Специфични цели за A145 <i>Calidris minuta</i> (малък брегобегач)	114
Специфични цели за A224 <i>Caprimulgus europaeus</i> (козодой)	116
Специфични цели за A136 <i>Charadrius dubius</i> (речен дъждосвирец)	119
Специфични цели за A196 <i>Chlidonias hybridus</i> (белобуза рибарка)	123
Специфични цели за A197 <i>Chlidonias niger</i> (черна рибарка)	125
Специфични цели за A031 <i>Ciconia ciconia</i> (бял щъркел)	127
Специфични цели за A030 <i>Ciconia nigra</i> (черен щъркел)	133

Специфични цели за A080 <i>Circaetus gallicus</i> (орел змияр).....	137
Специфични цели за A081 <i>Circus aeruginosus</i> (тръстиков блатар).....	141
Специфични цели за A082 <i>Circus cyaneus</i> (полски блатар)	145
Специфични цели за A083 <i>Circus macrourus</i> (степен блатар).....	148
Специфични цели за A084 <i>Circus pygargus</i> (ливаден блатар).....	151
Специфични цели за A231 <i>Coracias garrulus</i> (синявица)	154
Специфични цели за A122 <i>Crex crex</i> (ливаден дърдавец).....	157
Специфични цели за A038 <i>Cygnus cygnus</i> (поен лебед)	160
Специфични цели за A036 <i>Cygnus olor</i> (ням лебед)	163
Специфични цели за A238 <i>Dendrocorpos medius</i> , A868 <i>Leiopicus medius</i> (среден пъстър кълвач) ..	168
Специфични цели за A429 <i>Dendrocorpos syriacus</i> (сирийски пъстър кълвач)	171
Специфични цели за A236 <i>Dryocopus martius</i> (черен кълвач)	174
Специфични цели за A027 <i>Egretta alba</i> , A773 <i>Ardea alba</i> (голяма бяла чапла)	177
Специфични цели за A026 <i>Egretta garzetta</i> (малка бяла чапла).....	180
Специфични цели за A379 <i>Emberiza hortulana</i> (градинска овесарка).....	183
Специфични цели за A511 <i>Falco cherrug</i> (ловен сокол).....	186
Специфични цели за A095 <i>Falco naumanni</i> (белошипа ветрушка)	189
Специфични цели за A103 <i>Falco peregrinus</i> (сокол скитник).....	193
Специфични цели за A099 <i>Falco subbuteo</i> (сокол орко)	196
Специфични цели за A096 <i>Falco tinnunculus</i> (черношипа ветрушка)	199
Специфични цели за A442 <i>Ficedula semitorquata</i> (полубеловрата мухоловка).....	203
Специфични цели за A125 <i>Fulica atra</i> (лиска).....	207
Специфични цели за A153 <i>Gallinago gallinago</i> (средна бекасица)	211
Специфични цели за A123 <i>Gallinula chloropus</i> (зеленоножка).....	214
Специфични цели за A002 <i>Gavia arctica</i> (черногуш гмуркач)	217
Специфични цели за A001 <i>Gavia stellata</i> (червеногуш гмуркач)	221
Специфични цели за A189 <i>Gelochelidon nilotica</i> (дебелоклюна рибарка)	223
Специфични цели за A135 <i>Glareola pratincola</i> (кафявокрил огърличник)	226
Специфични цели за A127 <i>Grus grus</i> (сив жерав).....	229
Специфични цели за A078 <i>Gyps fulvus</i> (белоглав лешояд)	232
Специфични цели за A130 <i>Haematopus ostralegus</i> (стридояд)	235
Специфични цели за A075 <i>Haliaeetus albicilla</i> (морски орел)	237
Специфични цели за A092 <i>Hieraetus pennatus</i> (мальк орел)	240
Специфични цели за A131 <i>Himantopus himantopus</i> (кокилобегач)	244
Специфични цели за A439 <i>Hippolais olivetorum</i> (голям маслинов присмехулник)	246
Специфични цели за A022 <i>Ixobrychus minutus</i> (мальк воден бик)	249
Специфични цели за A338 <i>Lanius collurio</i> (червеногърба сврачка)	252
Специфични цели за A339 <i>Lanius minor</i> (черночела сврачка)	254
Специфични цели за A433 <i>Lanius nubicus</i> (белочела сврачка).....	257
Специфични цели за A459 <i>Larus cachinnans</i> (каспийска чайка).....	260
Специфични цели за A182 <i>Larus canus</i> (чайка буревестница)	263
Специфични цели за A640 <i>Larus fuscus</i> (малка черногърба чайка).....	265
Специфични цели за A176 <i>Larus melanocephalus</i> (малка черноглава чайка)	269

Специфични цели за A177 <i>Larus minutus</i> , A862 <i>Hydrocoloeus minutus</i> (малка чайка).....	272
Специфични цели за A179 <i>Larus ridibundus</i> (речна чайка)	274
Специфични цели за A156 <i>Limosa limosa</i> (черноопашат крайбрежен бекас)	277
Специфични цели за A246 <i>Lullula arborea</i> (горска чучулига)	280
Специфични цели за A242 <i>Melanocorypha calandra</i> (дебелоклюна чучулига).....	283
Специфични цели за A070 <i>Mergus merganser</i> (голям нирец)	286
Специфични цели за A069 <i>Mergus serrator</i> (среден нирец).....	289
Специфични цели за A230 <i>Merops apiaster</i> (обикновен пчелояд)	291
Специфични цели за A073 <i>Milvus migrans</i> (черна каня)	295
Специфични цели за A074 <i>Milvus milvus</i> (червена каня).....	298
Специфични цели за A 058 <i>Netta rufina</i> (червеноклюна потапница).....	300
Специфични цели за A533 <i>Oenanthe pleschanka</i> (черногърбо каменарче)	304
Специфични цели за A094 <i>Pandion haliaetus</i> (орел рибар).....	306
Специфични цели за A020 <i>Pelecanus crispus</i> (къдроглав пеликан)	309
Специфични цели за A019 <i>Pelecanus onocrotalus</i> (розов пеликан)	312
Специфични цели за A072 <i>Pernis apivorus</i> (осояд).....	315
Специфични цели за A392 <i>Phalacrocorax aristotelis desmarestii</i> (качулат корморан)	319
Специфични цели за A391 <i>Phalacrocorax carbo sinensis</i> (голям корморан).....	321
Специфични цели за A393 <i>Phalacrocorax pygmaeus</i> , A875 <i>Microcarbo pygmaeus</i> (малък корморан).....	324
Специфични цели за A151 <i>Philomachus pugnax</i> , A861 <i>Calidris pugnax</i> (бойник).....	328
Специфични цели за A234 <i>Picus canus</i> (сив кълвач).....	331
Специфични цели за A034 <i>Platalea leucorodia</i> (бяла лопатарка).....	334
Специфични цели за A032 <i>Plegadis falcinellus</i> (блестящ ибис).....	337
Специфични цели за A141 <i>Pluvialis squatarola</i> (сребриста булка).....	340
Специфични цели за A005 <i>Podiceps cristatus</i> (голям гмурец)	342
Специфични цели за A006 <i>Podiceps grisegena</i> (червеноврат гмурец).....	346
Специфични цели за A008 <i>Podiceps nigricollis</i> (черноврат гмурец)	350
Специфични цели за A464 <i>Puffinus yelkouan</i> (средиземноморски буревестник)	353
Специфични цели за A118 <i>Rallus aquaticus</i> (крещалец)	356
Специфични цели за A230 <i>Riparia riparia</i> (брегова лястовица)	359
Специфични цели за A063 <i>Somateria mollissima</i> (обикновена гага).....	362
Специфични цели за A173 <i>Stercorarius parasiticus</i> (среден морелетник)	364
Специфични цели за A195 <i>Sterna albifrons</i> (белочела рибарка), A885 <i>Sternula albifrons</i>	367
Специфични цели за A190 <i>Sterna caspia</i> , A894 <i>Hydroprogne caspia</i> (каспийска рибарка).....	370
Специфични цели за A193 <i>Sterna hirundo</i> (речна рибарка)	372
Специфични цели за A191 <i>Sterna sandvicensis</i> , A863 <i>Thalasseus sandvicensis</i> (гривеста рибарка)	375
Специфични цели за A307 <i>Sylvia nisoria</i> (ястребогушо коприварче).....	379
Специфични цели за A004 <i>Tachybaptus ruficollis</i> (малък гмурец).....	382
Специфични цели за A397 <i>Tadorna ferruginea</i> (червен ангъч).....	385
Специфични цели за A048 <i>Tadorna tadorna</i> (бял ангъч).....	389
Специфични цели за A166 <i>Tringa glareola</i> (малък горски водобегач)	392
Специфични цели за A164 <i>Tringa nebularia</i> (голям зеленоног водобегач).....	395

Специфични цели за A165 <i>Tringa ochropus</i> (голям горски водобегач)	397
Специфични цели за A163 <i>Tringa stagnatilis</i> (малък зеленоног водобегач).....	400
Специфични цели за A162 <i>Tringa totanus</i> (малък червеноног водобегач).....	403
Специфични цели за A142 <i>Vanellus vanellus</i> (обикновена калугерица)	406
Цитирана литература	411

Защитена зона **BG0002043 Емине** е обявена по Директива 2009/147/ЕО за опазване на дивите птици. Заема площ от 66 750,515 ха. Попада в Черноморски биогеографски регион и Черноморския морски регион. Обявена е със Заповед № РД-560 от 21.08.2009 г. на министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 69 от 2009 г.) и изменена със Заповед № РД-76 от 28.01.2013 г. на министъра на околната среда и водите (ДВ, бр.10 от 2013 г.). Съгласно Стандартния формуляр на зоната, в нея обект на опазване са 128 вида птици (от общо вписани във формуляра 129 вида).

Зоната обхваща най-източните части на Стара планина и на изток достига до нос Емине. На север се простира до долината на река Двойница, а на юг достига до селищата Ахелой и Каблешково, като обхваща и северната част на Бургаския залив. При нос Емине брегът е стръмен скалист. Самият бряг представлява тясна чакълеста ивица, над която се издига стръмна до отвесна скала, на места обрасла с храсталаци. В района преобладават ксеротермни тревни съобщества от белизма (*Dichantium ischaetum*), луковична ливадина (*Poa bulbosa*) и др. На места по склоновете и овразите са разпръснати храсталаци предимно от драка (*Paliurus spina-christi*), както и вторични гори от дъб (*Quercus* spp.) (Бондев, 1991). Планинската част е покрита предимно с широколистни гори. В равнината част преобладават селскостопанските земи, с отделни части от естествена растителност и малки влажни зони. Двадесет и шест процента от площта на мястото е заета от плитките води на северната част на Бургаския залив. Крайбрежните скали и акваторията на Емине са едни от малкото в България, където постоянно се среща средиземноморския буревестник (*Puffinus yelkouan*). Емине е едно от най-важните места в страната от значение за големия маслинов присмехулник (*Hippolais olivetorum*), горската чучулига (*Lullula arborea*), полубеловратата мухоловка (*Ficedula semitorquata*), средния пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*), синявицата (*Coracias garrulus*), малкия креслив орел (*Aquila pomarina*), късопръстия ястреб (*Accipiter brevipes*), черногърбото каменарче (*Oenanthe pleshanka*).

Настоящият документ включва следните раздели с важна информация:

- ✓ Код и наименование на типа местообитание/вида
- ✓ Кратка характеристика на целевия обект
- ✓ Състояние на биогеографско ниво и разпространение в мрежата
- ✓ Състояние на ниво защитена зона
- ✓ Анализ на наличната информация
- ✓ Цели за подобряване/поддържане на природозащитното състояние на местообитанието/вида в зоната
- ✓ Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона
- ✓ Използвана литература

Природозащитните цели са представени в текста по-долу в табличен вид, като са изведени на преден план основни параметри с техните целеви стойности, към които да се насочат природозащитните цели така, че да се постигне стабилна/нарастваща тенденция на популацията на вида. Необходимо е обаче да поясним, че поради липсата на систематизиран мониторинг на птиците в 33 „Емине“, не са посочвани тенденции в популациите на видовете, а **само целеви стойности за минималния размер на популациите** в зоната. За да се посочат статистически достоверни, дори и само

краткосрочни тенденции в популациите (за 10 г. период) на птиците в зоната, са необходими данни от поне 5 г. систематизирам мониторинг на видовете.

Не се разработват специфични за опазване цели, ако даден вид е с оценка D (незначителна популация) по отношение на показателя „Популация“. В случаите на налични данни, че даден целеви обект може да бъде оценен с оценка различна от D, тогава са предложени цели за опазване.

В случаите, когато е регистриран нов вид, направени са предложения за включване в Стандартния формуляр.

В случаите, когато са наблюдавани промени в популациите на целевите видове, това е отразено в аналитичната част на разработката и са направени съответни предложения за промени в Стандартния формуляр.

В ЗЗ „Емине“ има един вид с оценка на гнездящата популацията „D“ – *Riparia riparia* A249. Но, това най-вероятно е техническа грешка, тъй като вида е гнездящ в зоната с численост 60 дв. Предлага се оценката на популацията да се промени на „C“, разписани са специфични цели за вида и са добавени всички оценки в СФД.

В зоната не се срещат видове вагранти за страната.

Не се предлагат видове птици за отпадане или включване на нови в СФД на зоната.

Постигането на заложените специфични и подробни цели за опазване на ниво защитена зона ще се извършва въз основа на стриктното спазване на българското законодателство, в т.ч. Закона за горите и подзаконовата нормативна база. При евентуално наличие на несъответствия, същите следва да бъдат отразени при актуализиране и повторно приемане на заложените цели.

Специфични цели за A402 *Accipiter brevipes* (късопръст ястреб)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 35-37 cm, размах на крилата: 70-75 cm. Мъжки: Горната страна на тялото синьо-сива, по главата по-светла, отстрани на шията с ръждиво-червени петна. Опашните пера сивокафяви с напречни ръждиво-червени препаски, средната двойка с едва забележими препаски или изцяло едноцветна. Гушата, гърдите и корема с напречни ръждиво-червени препаски. Женски: Горната страна на тялото сиво-кафява, гърлото с кафяви надлъжни ивици и неясна средна линия, а останалата част с напречни червено-кафяви препаски. И при двата пола клюнът е сиво-черен, краката и восковицата жълти, върховете на крилата черни (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

В България видът е гнездящо-прелетен и преминаващ вид. Мигрира на малки групи или на ята. Пролетната миграция е през април-май, а есенната – през август-септември. Гнезди по дървета. Гнездото е рехаво, разположено близо до ствола на височина 6-12 m. Според изследвания направени в Русия късопръстия ястреб използва за гнездене и стари гнезда на сврака (*Pica pica*) като ги преправя (Бородин и Смирнова, 2004). Пълното мътило е 2-5 яйца.

Характерно местообитание

Обитава разредени широколистни гори, залесени речни долини, групи дървета сред открити пространства. С ясно изразена привързаност към речни долини. Гнезди в ивици от дървета храсти и мозайки от тях, особено по бреговете на реки със запазена дървесна растителност, широколистни листопадни гори (често по склоновете на долини), алувиални и много влажни гори и храсталаци, градски паркове и градини (Янков, ред., 2007). На места отделните двойки гнездят на разстояние 1,5-6 km една от друга (С. Стойчев, Б. Николов, непубликувани данни). Ловува и в открити терени, и в селскостопански площи. Изследване направено в Русия (Федосов, 2013) показва, че дървесната растителност на гнездовите участъци, непременно са в съседство с открити пространства, тъй като основната храна на късопръстия ястреб – гущери, предпочита слънчеви, добре затоплени зони. По време на миграции и през зимата се среща в хълмисти райони, открити полета, обработваеми площи, паркове, покрайнини на селища (Симеонов и др., 1990).

Хранене

Храни се с дребни пойни птици (основно врабчета), мишевидни гризачи, гущери и насекоми (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпространението в България е в равнини и предпланини до около 700 m надморска височина (Симеонов и др., 1990). Видът е с ясно изразена привързаност към речни долини, която определя цялостното му разпространение в страната (Янков отг. ред., 2007). Предпочита речни долини, порядко гнезди в полета и ниски планини. У нас се среща основно по поречията на големите реки Арда, Марица, Тунджа, Струма, Дунав, техните притоци, Добруджа (предимно по суходолията) и по Северното Черноморие (Янков, ред. 2007).

Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР. Природозащитният статус на късопръстият ястреб според IUCN е LC - Least Concern както за света, така и за Европа. Видът е включен в SPEC 2, като тенденцията е неизвестна (BirdLife International, Staneva and Burfield, 2017). Включен е в Червената книга на Р България (Стойчев и Николов, 2015) в категория „Уязвим“ (VU).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 190 – 470 двойки. Според докладването за периода 2008-2012 популацията на

вида е стабилна и е оценена със същата численост. Мигриращата национална популация е оценена на 1100 – 1200 индивида.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Stable (S)	Increasing (I)
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга (Стойчев и Николов, 2015) са посочени следните заплахи: загуба и деградация на местообитания вследствие на едромашабно залесяване, гола сеч (B01, B02, B03, B05, B09); строене на язовири (D02) и пожари (B13); смъртност, причинена от сблъскване с електрически стълбове и сгради, транспортни средства и електропроводи (D06); браконьерство (G10) и безпокойство (H08).

При докладването по чл.12 за гнездовата популация са посочени следните заплахи и влияния: A02, B02, F03, D02, A08. Смятаме, че заплахата A08 няма отношение към вида. За мигриращата популация са посочени следните заплахи: A02, B02, F03, D02.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 62 зони от мрежата Натура 2000. Единствено в една зона - BG0000399 „Българка“ оценката на популацията на вида е D.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ**. Гнездящата популация се оценява на 5 двойки, което представлява 1,06-2,63% от националната гнездяща популация. За размер и плътност на популацията (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е също **мигриращ**. Мигриращата популация се оценява на 40 индивида, което представлява 3,33-3,64% от националната мигрираща популация. За размер и плътност на популацията - оценка „А“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Емине“ е посочена гнездова численост от 5 двойки и мигрираща численост 40 инд. (в Костадинова и Граматиков, 2007). По данни на Матеева и др. (2013) видът е малочислен в зоната и за регистрирането му е необходимо допълнително проучване. Според Матеева и Янков (2013) през есента на 2004 г. през зоната в района на Източна Стара планина са наблюдавани при селата Баня 11 инд. и при Паницово - 23 инд.

По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2018–2022 г. наблюдаваните числености варират между 1 - 7 мигриращи индивиди от вида в зоната. По данни от https://observation.org, за периода 2018 - 2022 г. не са наблюдавани индивиди от вида в зоната.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездова популацията	Брой гнездящи двойки	Най-малко 5 двойки	Целевата стойност е определена на база на СФД, където са посочени 5 гнездящи двойки.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 5 гнездящи

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
				двойки чрез поддържане на подходящите за гнездене местообитания в зоната.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 40 инд.	Целевата стойност е определена на база на СФД.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 40 индивиди чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитание на вида: площ на подходящите места за гнездене	ha	Най-малко 21360 ha	Обитава разредени широколистни гори, залесени речни долини, групи дървета сред открити пространства. С ясно изразена привързаност към речни долини. Гнезди в ивици от дървета храсти и мозайки от тях. Широколистните гори в зоната са около 20693 ha. Оценени са на база процентното участие на местообитание N16 и N19 в СФД на зоната. Най-вероятно подходящите местообитания са с по-малка площ.	Запазване и поддържане на местообитания в защитената зона в размер на най-малко 21360 ha.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 28035	Определена на база на % участие на откритите местообитания в зоната: N09- Сухи ливади, степи, N15- Други обработваеми земи, N08- Равнини, шубраци, N23- други земи, N21- Негорски площи, N12- Обширни зърнени култури. Тяхната обща площ е 28035 ha.	Запазване и поддържане на откритите местообитания в защитената зона за търсене на храна в размер на най-малко 28035 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната – начин на управление на пасища и ливади	% екстензивно управляван и пасища и ливади, като част от хранителното местообитание на вида	100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища и ливади. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 животни/ha), както и редовна коситба на ливадите, с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели	Поддържане и/или подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			до изчезване на плячката на вида.	

7. Необходимост от промени в СФД

По отношение на оценка на зоната (Site assessment) за гнездящата популация следва да се промени критерий А за размер и плътност на популацията на В (което е 1,06-2,63% от националната гнездяща популация) и за мигриращата популация следва да се промени критерий А за размер и плътност на популацията на В (което е 3,33-3,64% от националната мигрираща популация).

Species				Population in the site						Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A402	<i>Accipiter brevipes</i>			c	40	40	i		G	B	A	C	A
B	A402	<i>Accipiter brevipes</i>			r	5	5	p		G	B	A	C	A

Специфични цели за A898/A086 *Accipiter nisus* (малък ястреб)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 35-37 cm, размах на крилата: 60-65 cm. Мъжки. Горната страна на тялото тъмносива, по тила бели основи на перата, ушите и страните на гушата ръждиви. Гърдите, корема и гащите изпъстрени с ръждиви напречни препаски. Женски. Горната страна на тялото сивокафява. Тилът тъмнокафяв с бели петна, над очите бяла „вежда“. Долната страна на тялото бяла, по гушата с тъмни надлъжни резки, а останалата част с тъмнокафяви напречни препаски. И при двата пола клюна е тъмносив с черен връх. Восковицата и краката светложълти. Ирисът е тъмножълт (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

В България видът е постоянен и преминаващ. Гнездовия период започва в края на април и началото на май. Гнездото си прави по единични дървета в открити пространства, покрайнини на гори, групи дървета в сухи дерета и край обработваеми площи (Симеонов и др., 1990). Моногамен вид. Женската снася 2-6 яйца, които мъти 32-34 дни. Мигрира през България от началото на март до началото на април и от средата на септември до края на октомври (Матева и Янков, 2013).

Характерно местообитание

През размножителния период обитава основно широколистни, смесени и иглолистни гори, алувиални и много влажни гори и храсталаци, по-рядко – ивици дървета, храсти и мозайки от тях, овощни градини, дървесни и храстови плантации, а също в градски паркове и градини или други гористи части на градове, села. По време на миграции и през зимата се среща в хълмисти райони, открити полета, обработваеми площи, паркове, покрайнини на селища (Симеонов и др., 1990; Янков, отг. ред., 2007). Според изследване направено в Полша малкият ястреб изгражда гнездата си най-вече върху иглолистни дървета (81%). Лиственицата, *Larix* spp. и белият бор, *Pinus sylvestris* доминират като гнездящи дървета. Средната възраст на гнездящите дървета е 31 години и гнездата са построени на средна височина 11,7 m (Gryz and Krauze-Gryz, 2018). В Унгария, гнездата са построени главно върху *Pinus* spp., понякога върху тополи *Populus* spp. и ясен, *Fraxinus excelsior* като средната височина на гнездене е 16,3 m (Papp, 2011). Изследване, направено в Полша показва, че размножителната територия на малкия ястреб е около 2,8 km². Гнездата се намирили в гори на 0,31 до 1,61 km от най-близката открита площ (Zawadzka and Zawadzki, 2001).

Хранене

Предимно орнитофаг. Ловува дребни птици до 120 g., обикновено до 7 km от гнездото. Малкия ястреб не извършва селекция при ловуване, преобладават жертвите, които имат най-висока плътност (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпръснато и групово на почти цялата територия на страната с изключение на някои земеделски райони. По-плътно в гористите части, особено в планините, полупланинските и хълмисти райони, но и в Лудогорието и дори в Добруджа (където гнезди в полезащитните пояси и суходолията). Относително ограничено е разпространен по Дунавското крайбрежие и поречията на някои от големите реки, където вероятно е заместен от *Accipiter brevipes*. Като цяло плътността е по-висока в планинските и полупланинските райони на Рила, Пирин, Родопите, Стара планина и Предбалкана (Янков отг. ред., 2007). През 80-те години на 20 в. популацията на вида е била под 1000 двойки и постепенно се наблюдава нарастване (Боев и Стоянов, 2015).

Включен в Приложение 3 на ЗБР. Според IUCN за територията на континентална Европа, а и за целия свят видът е „слабо засегнат“ – LC (Least Concern). Няма SPEC категория, популацията му в Европа е стабилна (BirdLife International, Staneva and Burfield, 2017). Включен в Червената книга на Р България със статус „застрашен“ EN (Endangered).

Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) гнездовата популация на вида е между 1000 и 2300 двойки. Мигриращата популация на вида е с численост 1000-2200 индивида. Съгласно докладването за периода 2008-2012 г. вида е със стабилна популация и същата гнездова численост.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Stable (S)	Increasing (I)
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга (Боев и Стоянов, 2015) са посочени като заплахи безпокойство (H08), отстрел (G10), обезлесяване на обширни райони в равнините (B05, B09), строителство и спортна дейност в планините (F03, F05), намаляване на хранителната база в резултат на отравяне с родентициди (A23, G13).

При докладването по чл.12 за гнездовата популация не са посочени заплахи и влияния. За мигриращата популация при докладването са посочени следните заплахи: A02, B02, F03, D02.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 87 зони от мрежата Натура 2000. В осем зони вида е с оценка D на популацията - BG0002114, BG0002094, BG0002070, BG0002052, BG0002046, BG0002030, BG0002027, BG0000242.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр на зоната видът е **гнездящ**, като популацията е оценена на 7 двойки, което представлява 0,3-0,7% от националната гнездяща популация. За размер и плътност на популацията - оценка „А“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Съгласно стандартния формуляр на зоната видът е **мигриращ**. Мигриращата популация е оценена на 568 индивиди, което представлява 25,82-56,8 % от националната мигрираща популация. За размер и плътност на популацията - оценка „А“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Съгласно стандартния формуляр на зоната видът е **зимуващ** като зимуващата популация е оценена на до 1 индивид. Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2001-2018 г.) няма оценка на зимуващата численост на вида. За размер и плътност на популацията - оценка „С“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Емине“ са посочени 7 размножаващи се двойки и 568 мигриращи индивиди и присъствие по време на зимуване с неопределена численост (в Костадинова и Граматиков, 2007). По данни на Матеева и др. (2013) видът е установен по време на размножителен сезон на 2012 г. Според Матеева и Янков (2013) през есента на 2004 г. през зоната в района на Източна Стара планина са наблюдавани при селата Баня - 478 инд. и при Паницово - 81 инд.

По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2018–2022 г. наблюдаваните числености варират между 0 - 1 мигриращи индивиди и по време на зимуване 0 - 1 индивиди в зоната. По данни от https://observation.org, за периода 2018 - 2022 г. наблюдаваните числености варират между 0 - 1 мигриращи индивиди в зоната.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездова популацията	Брой гнездящи двойки	Най-малко 7 двойки	Целевата стойност е определена на база на СФД.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 7 гнездящи двойки чрез поддържане на подходящите местообитания за гнездене.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 568 инд.	Целевата стойност е определена на база на СФД. Количеството на преминаващите индивиди по време на миграция е различен през годините.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 568 индивиди чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0-1 инд.	Целевата стойност е определена на база на СФД. Количеството на спиращите по време на зимуване индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер до 1 индивид чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитание на вида: площ на подходящите места за гнездене	ha	Най-малко 21360 ha	Определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N16 Широколистни листопадни гори и N19	Запазване и поддържане на местообитания в защитената зона в размер на най-малко 21360 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			Смесени гори от СФД на зоната.	
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 28035	Определена на база на % участие на откритите местообитания в зоната: N09- Сухи ливади, степи, N15- Други обработваеми земи, N08- Равнини, шубраци, N23-други земи, N21- Негорски площи, N12- Обширни зърнени култури. Тяхната обща площ е 28035 ha.	Запазване и поддържане на открити характерни местообитания в защитената зона за търсене на храна в размер на най-малко 28035 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната – начин на управление на пасища и ливади	% екстензивно управляван и пасища и ливади, като част от хранително то местообитание на вида	100% от пасищата и ливадите, част от хранително то местообитание на вида се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища и ливади. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 животни/ha), както и редовна коситба на ливадите, с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на пляквата на вида.	Поддържане и/или подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.

7. Необходимост от промени в СФД

По отношение на кода на вида, следва да се промени от A086 на **A898**.

По отношение на оценка на зоната (Site assessment) за гнездящата популация следва да се промени критерий A за размер и плътност на популацията на C (което е 0,3-0,7 % от националната гнездяща популация).

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A898	<i>Accipiter nisus</i>			p	7	7	p		G	C	A	C	A
B	A898	<i>Accipiter nisus</i>			c	568	568	i		G	A	A	C	A
B	A898	<i>Accipiter nisus</i>			w		1	i		G	C	A	C	A

Специфични цели за *A229 Alcedo atthis* (земеродно рибарче)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото 16-17 cm. Размах на крилата 24-26 cm. Дребна, компактна птица, с голяма глава, дълъг, остър клюн и къса опашка. Оперението ярко с метален блясък. Горната страна на главата зелена с напречни сини и синьозелени препаски. Гърбът и надопашката сини до лазурно сини със слаб метален блясък. Плещите тъмнозелени, а надкрилията със светлосини петна. Опашка тъмносиня. Отстрани на шията по едно белезникаво петно. Гърло бяло. Гърдите и коремът ръждиви до ръждивокафяви. Клюнът черен. Крака коралово червени. Женските с по-бледо оперение, матово, без метален блясък по гърба, кръста и надопашката. Основата на подклюнието светлочервено (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

В България видът е постоянен и скитащ. През зимата напускат водоемите, които обитава през размножителния период, и се среща по не замръзващи части на реки, язовири, рибарници и топлици. Широко разпространен, но не многоброен по брегове, водоеми до около 1200 m надморска височина. Гнездото си прави в отвесни стени - най-ниско на 1-2 m от нивото на водата. Някои гнезда са отдалечени от водата до около 50 m, като съседните обитаеми гнезда отстоят най-близо на 200-300 m едно от друго. Гнездото изкопава с клюн, а пръстта изхвърля с краката. Входните отвори на обитаемите гнезда и стените под тях напръскани с бели екскременти. И в най-благоприятните местообитания числеността е сравнително ниска (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Гнезди по отвесни глинести, пясъчливи и чакълести брегове на реки, блата, езера, язовири, рибарници и други водоеми. Обитава и подходящи участъци по морското крайбрежие, като устройва гнездата си както по бреговете на вливащи се в морето реки, така и в стръмни земни стени по самото крайбрежие, като птиците ловуват в по-тихите заливи (Нанкинов и др., 1997; Янков отг. ред., 2007). Изследване по поречието на р. Дунав в Словакия (Turcokova et al., 2016) установява гнездова плътност от 23-27 двойки/ 55 km речен участък и разстояние между гнездата около 816 m. Следователно може да кажем, че на една двойка и трябва около 1-2 km речно течение. Друго изследване (Vilches et al., 2012) установява, че за гнезденето на земеродното рибарче е важно водата в речните течения да е богата на кислород и да не е дълбока, тъй като максималната дълбочина, на която се гмурка рибарчето е около 30 cm. Размерът на почвените частици са от изключителна важност при избора на място за гнездене при земеродното рибарче. То предпочита места със среден размер на почвените частици между 991 и 1747 μm . Предпочитат предимно глинести брегове по течението на реките (Heneberg, 2004).

Хранене

Храни се като се гмурка и улавя предимно дребни риби (Нанкинов и др., 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С групово и линейно разпространение, свързано с речната мрежа (средните и долните течения) и с други водоеми в равнинните и хълмистите части на цялата страна. По-ясно групирано покрай р. Дунав, Черноморското крайбрежие, Източните Родопи и значителни части от Дунавската равнина, Тракийската низина, Софийското поле и др. Разпространението се колебае силно на места според динамиката на речните брегове (Янков, отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 2 на ЗБР и Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN е LC (Least Concern) за територията на континентална Европа и за света. Включен в SPEC 3 – Изтощен, популацията в Европа е намаляваща. Не е включен в Червената книга на България.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), гнездящата (постоянна) популация е от 900–3 600 двойки. Съгласно докладването за периода 2008-2012 г. вида е със стабилна популация и същата гнездова численост.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Decreasing (D)	Decreasing (D)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Вида не е включен в Червена книга на България, поради което не е правен анализ на заплахите.

При докладването по чл.12 е посочена само една заплаха – К4 (Изменение на хидродинамичните характеристики). Като други заплахи може да се посочат замърсяването на реките, блатата и езерата от различни източници, където земеродното рибарче се храни (J01, A25, A26, C10, C11, F13).

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 82 зони от мрежата Natura 2000 и във всички тях е с оценка „С“ или „В“ на популацията.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ (постоянен)**. Гнездящата популация се оценява на 4-34 двойки, което представлява 0,4-0,9% от националната гнездящата популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Емине“ видът е посочен с гнездова популация 4-34 двойки (в Костадинова и Граматиков, 2007). Същата численост е посочена и в стандартният формуляр. Данните от eBird 2015-2022 г. показват, че видът е наблюдаван в зоната по време на гнездовия период с численост 1 инд. при река Ахелой.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер гнездовата популацията	Брой двойки	Най-малко 4 дв.	Целевата стойност е определена на база на СФД. Няма скорошни оценки на гнездовата численост на вида в зоната.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 4 гнездящи двойки чрез поддържане на подходящите местообитания за гнездене.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	неизвестна	Гнезди по отвесни глинести, песъчливи и чакълести брегове на различни влажни зони. Не е известна площта на този тип местообитания в зоната, поради което сме поставили междинна цел.	Запазване и поддържане на подходящите гнездови местообитания на вида в зоната. Междинна цел: Определяне площта на подходящите гнездови местообитания –

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
				отвесни брегове в зоната.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 668	Видът се храни предимно с дребни риби, които улавя във различни влажни зони – реки, езера, блата. Определена на база на % участие на местообитание в зоната: N06 – Вътрешни водни тела (застояла вода, течаща вода). Тяхната обща площ е 668 ha.	Запазване и поддържане на подходящите местообитания в защитената зона за търсене на храна в размер на най-малко 668 ha.
Местообитание на вида: Качество на хранителните местообитания на вида	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	По-висока или равна на 2 – Добро състояние. Няма влошаване на морфологията на речните брегове в гнездовите местообитания	<p>Видът се храни предимно с дребни риби. Наличието на плячка е важен фактор за доброто качество на хранителното му местообитание. Това е пряко свързано с екологично състояние на водните тела, с подходящи местообитания на вида, по биологични елементи за качество (БЕК Риби). Екологичното състояние на водните тела се оценява чрез 5 степенна скала:</p> <p>Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.</p>	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
			Екологично състояние	
			1-Отлично - High	
			2-Добро - Good	
			3-Умерено - Moderate	
			4-Лошо - Poor	
			5-Много лошо - Bad	

7. Необходимост от промени в ЗЗ BG0002043 Емине

На този етап не са необходими промени в СФД за вида.

Специфични цели за A054 *Anas acuta* (шилоопашата патица)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 51-66 cm (без опашката), тегло 550 - 1300 g, размах на крилата: 79-95 cm (Stamp and Simmons eds., 1977; Svensson, 2013). Мъжкият се отличава лесно по кафявите глава и горна част на шията, бялата клиновидна ивица по страните и, светлите горна и долна страна на тялото, дългата шиловидна черна опашка и черното подопашие с кремаво петно пред него.

Женската подобна на женските от другите видове, но се отличава от тях по общо по-светлото си оперение, по-дългата грациозна шия, кафявото крилно огледало, по-дългата заострена опашка и синьо кафявите крака и клюн. Крилното огледало е синьозелено с широк бял заден ръб. Обикновено мигрира и зимува на ята. Най-големите зимни концентрации са в Средиземноморието. Ятата често са смесени с други видове патици (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

У нас шилоопашатата патица е зимуващ и мигриращ вид. Отделни двойки остават и през гнездовия период и вероятно гнездят у нас, но през последните две десетилетия няма наблюдения доказващи със сигурност гнездене. В миналото, преди 1990 г., видът макар и много рядко, е гнездил със сигурност в страната (Янков ред., 2007). Като най-редовно гнездилище се посочва Атанасовското езеро. Обособяването на гнездовите двойки започва в началото на февруари и приключва към средата на март. Гнезди единично. Гнездото е разположено на земята, недалеч от водата, винаги на открити, с добра видимост места; понякога в ниви, но също недалеч от водата. Представлява ямка, постлана с по-груби, а отвътре с по-нежни стъбла на треви и пух. У нас женската снася яйцата вероятно в началото на май. Намерените в Атанасовското езеро мътила (2) са с 6 и 8, а в други части на ареала - 6-11 жълтеникави яйца. През зимата и прелета е сравнително чест и локално многочислен вид. Пролетната миграция е от началото на февруари до края на април. Есенната миграция е от началото на септември до ноември. Във вътрешността на страната пролетната миграция е много по-добре изразена от есенната. (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

През гнездовия период сладководни или солени езера с открити, обрасли с трева участъци във или около тях. По време на миграция и зимуване се среща в солени, бракични и сладководни стоящи водоеми от всякакъв характер, в плитководни участъци на р. Дунав (пясъчни коси, устия на реки). Предпочита по-плитките части на язовирите, около устията на реките в тях (Нанкинов и др., 1997). В Западна Евразия се размножава край плитки сладководни блата, езера и реки, обикновено с гъста растителност, но почти винаги в открити местообитания. Местообитанията включват плитки влажни зони, характеризиращи се с ниска растителност, блата и еутрофни езера в бореалната и умерената зона. В районите с умерен климат видът се размножава и в басейни в крайбрежните ливади и солници. В южната част на ареала си заема влажни зони в открити тревни и степни местообитания. Много от местообитанията са ефимерни по природа, уязвими на суша или наводнения, като и двата фактора правят размножаването непредвидимо във времето и пространството, въпреки че птиците са верни на предпочитаните места. Поради това броят на размножаващите се птици изглежда доста нестабилен и този фактор може да е част от обяснението за големите колебания в успеха на размножаването (Европейски общности, 2007 г.). През гнездовия период обитава сладководни блата, в солени и сладководни езера, в рибарници. Подходящи местообитания са 3140, 3150 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се както с растителна така и с животинска храна. От водната растителност се храни с водорасли и висши водни растения - както със семена така и със зелените им части. Животинската храна включва миди, ларви на двукрили, например хирономиди, бръмбари, ларви на ручейници, ларви на водни кончета, скакалци, миди, червеи, ракообразни /вкл. артемия/, ларви и яйца на земноводни, дребни жабки и рядко-дребни рибки (Cramp and Simmons eds., 1977; Stastny and Hudec, 2016).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Случаите на гнездене на вида в по-далечното минало са били главно на Атанасовското езеро край Бургас, покрай р. Дунав, в Драгоманското блато, в язовир „Пет могили“, Сливенско (Нанкинов и др., 1997; Michev et al., 2004; Янков отг. ред., 2007). В последните 20 години двойки са

наблюдавани през лятото на различни места в страната, но гнездене не е доказано (Янков отг. ред., 2007; Shurulinkov et al., 2007). Според Атласа на гнездящите птици в България у нас гнездят 0-5 двойки шилоопашати патици (Янков отг. ред., 2007). **Вида не се докладва като гнездящ за страната.**

Шилоопашатата патица **зимува** в цялата страна, но най-много в езерата по Южното Черноморско крайбрежие, където се събират стотици, а понякога и хиляди индивиди. Най-значителните зимни концентрации са в Атанасовското и Поморийското езеро, м. Пода, Узунгерен, понякога и в другите крайморски езера в Бургаско. Далеч по-малки ята, рядко надхвърлящи 10 индивиди, зимуват и във вътрешността на страната – по р. Дунав, в ез. Сребърна, в по-големите язовири в Южна България (Пясъчник, Жребчево, Батак, Розов кладенец, Ц. Церковски, Овчарица и др.). Числеността на зимуващите у нас шилоопашати патици според Докладването по чл. 12 за периода 2013-2018 г. е **300-1000 индивиди**. Тенденциите – както краткосрочната, така и дългосрочна са флукутиращи. Всъщност в дългосрочен план, от 1980 г. досега, се наблюдава значително намаление на зимуващите у нас шилоопашати патици. Това се потвърждава и от някои дългосрочни проучвания като се посочва, че в миналото зимната численост на вида у нас е надхвърляла 6600 индивиди, а само в Софийско е имало концентрации от над 1000 индивиди (Нанкинов и др., 2004; Michev, Profirov, 2003).

По време на **миграция** шилоопашатите патици достигат дори и по-високи числености у нас, особено във вътрешността на страната, отколкото през зимата. Образуват се концентрации от стотици индивиди в плитководни пролетни разливи и в редица язовири и рибарници. Според докладването по чл. 12 за периода 2013-2018 г. миграционната численост на вида е в рамките на **300 до 1800 индивида**. Тази численост е занижена. За да се оцени по-правилно миграционната численост на вида са необходими синхронни преброявания в основните места за концентрация през месеците на миграция. Мигриращите шилоопашати патици спиращи у нас също намаляват през последните 20-30 години.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Passage	-	-
Wintering	Fluctuating (F)	Fluctuating (F)

Видът е ловен обект. Включен е в приложение 4 и 6 на ЗБР и в Приложение 2А и 3В на Директивата за птиците. Според IUCN е LC (Least Concern) за света (2019), а за територията на континентална Европа е „уязвим“-VU (2021). Има SPEC 3 категория (Staneva and Burfield comp., 2017).

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Според докладването по чл. 12 от 2019 г. заплахи за зимуващата популация на шилоопашатата патица са: C03, J02, F03. За мигриращата популация са посочени същите заплахи и влияния. Добивът на петрол и газ (C03) у нас няма никакво значение, тъй като такъв на практика няма. Към заплахите за вида през зимата трябва да бъдат добавени: лов и отстрел (G07, G10), включително с незаконни средства, в защитени територии и в забранени периоди за лов, безпокойството през прелета и зимата от ловци, рибари, туристи и рибовъди (H08), използването на пестициди и други химикали в селското стопанство (A21, A25), осушаването на влажни зони (K02, L01) и паленето на масивите с висша водна растителност (A11). Същите заплахи са валидни и за периодите на пролетна и есенна миграция на вида.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 37 зони от мрежата Натура 2000. В две зони е с оценка D на популацията - BG0002048, BG0000240.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е само **зимуващ**. Зимуващата популация се оценява на 1 индивид, което представлява 0,1-0,3% от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

По време на среднозимните преброявания за периода 1977-2001 г. в видът е установен три пъти в рамките на морското крайбрежие между Слънчев бряг и Ахелой: 1978 г. – 5 инд., 1998 г. – 6 инд. и през 2000 г. – 4 индивида. Тази част от морското крайбрежие е част от 33 Емине (Michev and Profirov, 2003). Видът не е посочен като зимуващ в ОБМ „Емине“ (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2021 г. видът не е установен по морското крайбрежие в рамките на 33 Емине (по данни на ИАОС). Данните от eBird 2015-2022 г. показват, че през февруари 2021 г. е отчетен на яз. Порой с численост до 30 инд. (Ivaylo Dimchev).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0-30 инд.	Целевата стойност е определена на база на стандартния формуляр. Предлагаме да се промени максималната стойност на 30 инд. на база на данните за вида посочени в eBird. Данните от ИАОС показват, че вида не е отчетен в зоната през периода 2012-2021 г., така че предлагаме минималната стойност да е 0 инд. Количеството на спиращите по време на зимуване индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер до 30 индивиди чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна в зоната.
Местообитани е на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 16 020	Определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06- вътрешни водни тела и N01-морски заливи. Тяхната обща площ е 16 020 ha.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 16 020 ha.
Местообитани е на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни (Aquatic Macroinvertebrates)	5 степенна скала за екологично състояние	1-Отлично/2-Добро	Водните безгръбначни са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрозообентос се оценява чрез 5 степенна скала:	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване						
			<p>Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										
Брой проверки на РИОСВ-Бургас за наличие на браконьерски лов и риболов в зоната	брой проверки по време на зимуване на птиците в зоната (декември-март)	минимум 2 проверки на месец	Браконьерския лов и риболов по време на зимните месеци е важен отрицателен фактор.	Намаляване на ловната/браконьерска преса в защитената зона и по този начин осигуряване на спокойствие на вида и увеличаване на индивидите в зоната.						

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002043 Емине

По отношение на зимуващата популация предлагаме да се промени числеността на 0-30 инд. на база на факта, че през февруари 2021 г. вида е отчетен на яз. Порой с численост до 30 инд. (Ivaylo Dimchev) и това, че Данните от ИАОС показват, че вида не е отчетен в зоната през периода 2012-2021 г.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A054	<i>Anas acuta</i>			w		30	i		G	C	B	C	B

Специфични цели за A056 *Anas clypeata* (клопач), A857 *Spatula clypeata*

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 42-52 cm, тегло 300 - 1000 g, размах на крилата: 70-84 cm (Cramp and Simmons eds., 1977; Svensson, 2013). Оперението е с изразен полов диморфизъм. При мъжките главата е тъмнозелена, гърдите-бели. Шията е доста къса. Страните на тялото и корема са ръждивокафяви, гърбът-черен. Предната част на крилата отгоре е светлосиня. Крилното огледало е зелено-бяло. Женската е със защитно светло сивокафяво оперение. Клюнът е лопатовидно разширен и при двата пола. Обикновено мигрира и зимува на ята (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

У нас клопачът е малочислен и нередовно гнездящ вид, а също така зимуващ и мигриращ. Местните двойки не остават да зимуват в гнездовищата. Случаите на доказано гнездене както в миналото така и в по-ново време са единични. Вероятно част от наблюдаваните през лятото индивиди не се размножават. Гнезди единично. Гнездото е разположено на земята, добре скрито сред тревата, недалеч от брега на водоема. Отделните двойки гнездят понякога на разстояние 100

т една от друга. Женската снася яйцата в началото на април до средата на май. Мътилото (6) съдържа 8 -11 овални кремави яйца (Нанкинов и др., 1997). По време на миграция е сравнително чест и локално многочислен вид. Пролетната миграция е от втората половина на март до средата на май. Есенната миграция е от началото на август до ноември. Във вътрешността на страната пролетната миграция е много по-добре изразена от есенната. През зимата е малоброен, остава да зимува в по-големи ята само в Бургаските езера.

Характерно местообитание

През гнездовия период обитава сладководни блата и езера, рибарници, малки обрасли с растителност язовири. Подходящи местообитания са 3140, 3150 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2005). Copious submerged aquatic vegetation sheltering abundant planktonic invertebrates is a valuable habitat characteristic. Suitable habitats include well-vegetated lakes and marshes and with muddy shores and substrates in open country (e.g. grasslands), as well as oxbow lakes, channels and swamps (<http://datazone.birdlife.org/>). По време на миграция и зимуване се среща в солени, бракични и сладководни стоящи водоеми от всякакъв характер, в плитководни участъци на р. Дунав, по-рядко и във вътрешните реки и в микроязовири. Предпочита по-плитките части на язовирите, около устията на реките в тях.

Хранене

Храни се и с растителна и с животинска храна. Предпочита планктонни ракообразни, малки мекотели, насекоми и техните ларви, семена и растителни части. Обича ларви на ручейници, водни дървеници, водни кончета, двукрили насекоми, бръмбари, семена на водни растения, особено камъш и острица, потамогетон и др. По-рядко яде прешленести червеи, паяци, яйца и попови лъжички на жаби, малки рибки и вегетативни части на водни растения (Cramp and Simmons eds., 1977; Stastny, Hudec, 2016).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Случаите на гнездене на вида след 1990 г. са предимно по р. Дунав: на о. Персин, ез. Сребърна, рибарници Хаджидимитрово и др., в Драгоманското блато, където сигурно гнездене е доказано през 2003 г., и потвърдено през 2005 г., в Атанасовското езеро, ез. Вая и м. Пода край Бургас (Нанкинов и др., 1997; Янков ред., 2007; Nikolov 2004; Shurulinkov et al., 2007; Shurulinkov et al., 2019). Според Атласа на гнездящите птици в България у нас гнездят 12-25 двойки клопачи (Янков ред. 2007). Според докладването по чл. 12 за периода 2013-2018 г. гнездовата популация на вида у нас е в рамките на **20-50 двойки**. Много от гнездилищата на вида нямат постоянен характер и зависят силно от водните нива. При предходният период на докладване, 2008-2012 г., е съобщена същата гнездова численост и тенденции.

Клопачът зимува в цялата страна, но най-много в езерата по Южното Черноморско крайбрежие, където се събират стотици птици от този вид. Най-значителните зимни концентрации са в Атанасовското и Поморийското езеро, ез. Вая, м. Пода. Далеч по-малки ята, рядко надхвърлящи 10 индивиди, зимуват и във вътрешността на страната – главно в Южна България – язовирите Пясъчник, Розов кладенец, Ц. Церковски, Овчарица, както и в езерата по Северното Черноморие. Числеността на зимуващите у нас клопачи според Докладването по чл. 12 за периода 2013-2018 г. е **700-3000 индивиди**.

По време на миграция клопачите достигат значително по-високи числености у нас, особено във вътрешността на страната, отколкото през зимата. Образуват се концентрации от стотици индивиди в плитководни пролетни разливи и в редица язовири и рибарници. Според докладването по чл. 12 за периода 2013-2018 г. числеността на вида по време на миграция е в рамките на **2000 до 7000 индивида**.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend	Long-term population trend
--	------------------------------------	-----------------------------------

	2000-2018	1980-2018
Breeding	Stable (S)	Fluctuating (F)
Wintering	Decreasing (D)	Decreasing (D)
Passage	-	-

Включен в приложение 4 и 6 на ЗБР и в Приложение 2А и 3Б на Директивата за птиците. Според IUCN е LC (Least Concern) за територията на континентална Европа (2021) и за света (2019). Видът е ловен обект.

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Според докладването по чл. 12 от 2019 г. заплахи за зимуващата популация на клопача са: C03, F06. За мигриращата популация са посочени следните три заплахи и влияния: F03, F05, F26. Добивът на петрол и газ (C03) у нас няма никакво значение, тъй като такъв на практика няма. Заплахите за вида през зимата са: лов и незаконен отстрел (G07, G10), включително с незаконни средства и в защитени територии, безпокойството от ловци, рибари и рибовъди (H08), използването на пестициди и други химикали в селското стопанство (A21, A25), осушаването на влажни зони (F26) и паленето на масивите с висша водна растителност (A11). Същите заплахи са валидни и за периодите на пролетна и есенна миграция на вида. За гнездовата популация на вида при докладването по чл. 12 е посочена само една заплаха (F03). Всъщност заплахи за вида са също осушаването на влажни зони (F26), главно рибарници и малки язовири през гнездовия период, подпалването на масивите от тръстика и папур (A11), незаконния отстрел (G07, G10), сечта на крайречна дървесна растителност (B09, B10), замърсяването на водите с опасни химически вещества (A25, A26).

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 41 зони от мрежата Натура 2000. В две зони е с оценка D на популацията - BG0002048, BG0000240.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ и зимуващ**. Мигриращата популация се оценява на до 4 индивида, което представлява 0,06% от максималната национална мигрираща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

Зимуващата популация се оценява на до 1 индивид, което представлява 0,03% от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

Мигрираща популация

В ОВМ „Емине“ видът не е посочен (в Костадинова и Граматиков, 2007). Данните от eBird 2015-2022 г. показват, че той се среща в зоната по време на миграция с численост до 20 инд. – в яз. Порой.

Зимуваща популация

По време на среднозимните преброявания за периода 1977-2001 г. видът не е установен в рамките на морското крайбрежие между Слънчев бряг и Ахелой. Тази част от морското крайбрежие попада в 33 Емине (Michev and Profirov, 2003). Видът не е посочен като зимуващ в ОВМ „Емине“ (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2021 г. видът е установен три пъти като по морското крайбрежие между Слънчев бряг и Ахелой – 1 инд. през 2013 г. и 8 инд. през 2021 г. и на яз. Порой – 40 инд. през 2015 г. (по данни на ИАОС).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване						
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	най-малко 1 инд.	Целевата стойност е определена на база на стандартният формуляр и данните от ИАОС за периода 2012-2021 г. Количеството на спиращите по време на зимуване индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер от най-малко 1 индивид чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна в зоната.						
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	0-20 инд.	Целевите стойности са определени от данните за вида по време на миграция посочени в платформата eBird. Количеството на спиращите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер до 20 индивиди чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.						
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 16 020	Определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06- вътрешни водни тела и N01-морски заливи. Тяхната обща площ е 16 020 ha.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 16 020 ha.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни (Aquatic Macroinvertebrates)	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2 -Добро	<p>Водните безгръбначни са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите –</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрозообентос се оценява чрез 5 степенна скала: Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										
Брой проверки на РИОСВ-Бургас за наличие на браконьерски лов и риболов в зоната	брой проверки по време на зимуване на птиците в зоната (декември-март)	минимум 2 проверки на месец	Браконьерския лов и риболов по време на зимните месеци е важен отрицателен фактор в защитената зона.	Намаляване на ловната/браконьерска преса в защитената зона и по този начин осигуряване на спокойствие на вида и увеличаване на индивидите в зоната.						

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002043 Емине

По отношение на зимуващата популация предлагаме промяна на числеността на 1-40 индивиди, на база на данните от средно зимните числености на вида в зоната предоставени от ИАОС. Не е необходимо да се променя оценката на популацията.

По отношение на мигриращата популация предлагаме да се промени максималната стойност на 20 инд. на база на това, че данните от eBird 2015-2022 г. показват, че вида се среща в зоната по време на миграция с численост до 20 инд. – в яз. Порой.

Необходимо е да се промени кода и латинското наименование на вида в СФД с новите такива - A857 *Spatula clypeata*.

Species			Population in the site						Site assessment					
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A857	<i>Spatula clypeata</i>			c		20	i		G	C	B	C	B
B	A857	<i>Spatula clypeata</i>			w	1	40	i		G	C	B	C	B

Специфични цели за A052 *Anas crecca* (зимно бърне)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 34-38 cm, тегло: 163 - 500 g, размах на крилата: 53-64 cm (Cramp and Simmons eds., 1977; Svensson, 2013). Оперението е с изразен полов диморфизъм. При мъжките главата е ръждивокафява със зелена ивица отстрани. Маховите пера и гърбът са светлосиви, коремът-бял. Гърдите са светли с тъмнокафяви петънца. Подопашието е жълтеникаво. Крилното огледало е зелено. Женската със защитно ръждивокафяво оперение. Гласовит, често издава характерен позив, който представлява късо подсвиркване. Обикновено мигрира и зимува на големи ята. Ятата често са смесени с други видове патици-най-често зеленоглавки и фишове (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

У нас зимното бърне е зимуващ и мигриращ вид. Отделни двойки остават и през гнездовия период и вероятно гнездат у нас, но през последните две десетилетия няма наблюдения доказващи със сигурност гнездене. Двойките се образуват по време на прелет. Гнезди единично или на групи от по няколко двойки на земята, недалеч от брега на водоема. Гнездото е изградено от сухи тревя и постлано с пух, добре скрито сред тревата. През зимата е многочислен вид. Големи ята долитат от северните части на Европа, зимуват по р. Дунав, по Черноморските езера и блата, в големи и малки вътрешни водоеми, а значителна част (особено при по-студено време) и във вътрешните реки. Пролетната миграция е от средата на февруари до края на април. Есенната миграция е от края на август до ноември (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

По време на миграция и зимуване се среща в солени, бракични и сладководни стоящи водоеми от всякакъв характер, в средни течения на реки, в плитководни участъци на р. Дунав (пясъчни коси, устия на реки). Предпочита по-плитки водоеми или по-плитките части на язовирите, като много често се храни в тинята. През гнездовия период обитава сладководни и полусолени блата и езера. Подходящи гнездови местообитания са 3140, 3150 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се както с растителна храна - главно семена, така и с животинска. Животинският компонент на храната преобладава през лятото. От водната растителност предпочита семена на водни растения, а по-рядко яде и самите водорасли. Яде също миди, ларви на двукрили –например хириномиди, водни бръмбари и дървеници, ракообразни и прешленести червеи (Cramp and Simmons eds., 1977).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Случаите на гнездене на вида в по-далечно минало са били главно на Атанасовското езеро край Бургас, покрай р. Дунав, в Драгоманското блато и бившето Стралджанско блато (Нанкинов и др., 1997; Michev et al., 2004; Янков отг. ред., 2007). В последните 20 години двойки или малки групички от възрастни птици са наблюдавани през лятото също в крайдунавските влажни зони, на места в Дунавската равнина, в Драгоманското блато (Янков отг. ред., 2007; Shurulinkov et al., 2007; Shurulinkov, Tsonev 2009; Shurulinkov et al., 2013; Shurulinkov et al., 2019). При докладването по чл. 12 за периода 2013-2018 г. е съобщена численост на гнездовата популация у нас от **10-25 двойки**, с флукутации, макар реално да няма доказано гнездене напоследък.

Зимното бърне зимува в цялата страна, във всякакъв тип водоеми. Най-значителните зимни концентрации са в крайморските езера и големите вътрешни язовири в Южна България (Пясъчник, Копринка, Батак и др.). В тези водоеми зимуващите концентрации често надхвърлят 1000-1500 индивиди. Числеността на зимуващите у нас зимни бърнета според Докладването по чл. 12 за периода 2013-2018 г. е **1500-7300 индивиди**. Тази цифра е в известна степен занижена поради недоброто отчитане на реките при средно зимните преброявания, а там често зимуват немалко зимни бърнета. Тенденциите –като краткосрочна така и дългосрочна са флукутиращи.

По време на миграция зимните бърнета са също така многочислени. Образуват концентрации от стотици индивиди дори в микроязовири. Според докладването по чл. 12 за периода 2013-2018 г. миграционната численост на вида е в рамките на **3000 до 10 000 индивиди**. Тази численост е занижена. За да се оцени по-правилно миграционната численост на вида са необходими синхронни преброявания в основните места за концентрация през месеците на миграция.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Fluctuating (F)	Fluctuating (F)
Passage	-	-
Wintering	Fluctuating (F)	Fluctuating (F)

Видът е ловен обект. Включен е в приложение 4 и 6 на ЗБР и в Приложение 2А и 3Б на Директивата за птиците. Според IUCN е LC (Least Concern) за света (2020) и за територията на континентална Европа (2021). Няма SPEC категория (Staneva and Burfield comp., 2017).

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

При докладването по чл. 12 през 2019 г. като заплахи за гнездовата популация на зимното бърне е посочена модификацията на хидрологичния режим на водоемите (K04). За вида през зимата са посочени като заплахи C03, J02, F03. Добивът на петрол и газ (C03) у нас няма никакво значение, тъй като такъв на практика няма. Заплахите за вида през зимата са прекомерният отстрел (G07, G10), включително с незаконни средства, в защитени територии и в забранени периоди за лов, безпокойството (H08) през прелета и зимата от ловци, рибари, туристи и рибовъди, използването на пестициди и други химикали в селското стопанство (A21, A25), осушаването на влажни зони (F26) и паленето на масивите с висша водна растителност (A11).

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 57 зони от мрежата Natura 2000. В три зони е с оценка D на популацията - BG0002048, BG0000240 и BG0000209 .

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ и зимуващ**. Мигриращата популация се оценява на до 276 индивиди, което представлява 2,7% от максималната национална мигрираща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

Зимуващата популация се оценява на до 370 индивиди, което представлява 5,1% от максималната националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

Мигрираща популация

В ОВМ „Емине“ видът не е посочен (в Костадинова и Граматиков, 2007). Данните от eBird 2015-2022 г. показват, че той се среща в зоната по време на миграция с численост до 200 инд. – в яз. Порой.

Зимуваща популация

По време на средно зимните преброявания за периода 1977-2001 г. видът е установен два пъти в рамките на морското крайбрежие между Слънчев бряг и Ахелой: 1 инд. през 1980 г. и 17 инд. през 2000 г. Тази част от морското крайбрежие попада в границите на 33 Емине (Michev and Profirov, 2003). Видът не е посочен като зимуващ в ОВМ „Емине“ (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2021 г. видът е установен по морското крайбрежие между Слънчев бряг и Ахелой с численост 73 инд. през 2021 г., а също и на яз. Порой през четири години като числеността достига до 180 инд. през 2020 г. (по данни на ИАОС). Данните от eBird 2015-2022 г. показват, че видът се среща в зоната по време на зимуване с численост до 320 инд. – в яз. Порой.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	0-276 инд.	Целевите стойности са определени от СФД. Новите данни посочени в eBird не показват, че е необходимо актуализиране на численостите.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер до 276 индивиди чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0-370 инд.	Целевата стойност е определена на база на стандартният формуляр.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер до 370 индивиди чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна в зоната.
Местообитани е на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 16 020	Определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06-вътрешни водни тела и N01-морски заливи. Тяхната обща площ е 16 020 ha.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 16 020 ha.
Местообитани е на вида: Екологично състояние на	5 степенна скала за екологично състояние	1-Отлично/2-Добро	Водните безгръбначни и макрофитите са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване						
водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни и макрофити (Aquatic Macroinvertebrates; Macrophytes)			<p>Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос и Макрофити. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрозообентос и Макрофити се оценява чрез 5 степенна скала: Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										
Брой проверки на РИОСВ-Бургас за наличие на браконьерски лов и риболов в зоната	брой проверки по време на зимуване на птиците в зоната (декември-март)	минимум 2 проверки на месец	Браконьерския лов и риболов по време на зимните месеци е важен отрицателен фактор.	Намаляване на ловната/браконьерска преса в защитената зона и по този начин осигуряване на спокойствие на вида и увеличаване на индивидите в зоната.						

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002043 Емине

На този етап не са необходими промени в СФД за вида.

Специфични цели за A050 *Anas penelope* (фиш), A855 *Mareca penelope*

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 42-51 cm, тегло: 400 - 1090 g, размах на крилата: 71-86 cm (Cramp and Simmons eds., 1977; Svensson, 2013). Оперението е с изразен полов диморфизъм. При мъжките главата е ръждивокафява със златисто чело. Маховите пера и гърбът са светлосиви, коремът-бял. Гърдите са розови. Подопашието - черно-бяло. Крилното огледало е с голямо бяло петно, а в основата зелено с черни кантове. Женската е със защитно ръждивокафяво оперение. Гласовит, често издава характерен позив. Обикновено мигрира и зимува на големи ята. Фишовете редовно излизат в нивите и в тинята покрай водоемите и търсят храна там през деня и през нощта (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

У нас фишът е зимуващ и мигриращ вид. През зимата големи ята долитат от северните части на Европа и се концентрират главно по големите вътрешни язовири, крайморските езера, в морето и по-големите реки, включително в р. Дунав. Пролетната миграция е от средата на февруари до

първите дни на май. Есенната миграция е през октомври-декември. В по-голямата част от страната пролетната миграция е много по-добре изразена от есенната (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

По време на миграция и зимуване се среща и в солени, бракични и сладководни стоящи водоеми от всякакъв характер, в средни течения на реки, в плитководни участъци на р. Дунав, както и в морето. Предпочита по-плитки водоеми или по-плитките части на язовирите. Среща се редовно и в планински язовири като яз. Батак. По време на пролетната миграция каца във всякакъв тип водоеми, дори в микроязовири. През размножителния период обитава езера с богата водна растителност и неголеми открити водни площи (Cramp & Simmons eds., 1977; Нанкинов и др., 1997).

Хранене

Храни се с водна растителност – водорасли и др., със зелени части на висша водна растителност, с рапица и поници на пшеница, листа на други култури, живовляк и семена. Животинска храна поглъща само случайно (Cramp and Simmons eds., 1977; Stastny, Hudec, 2016).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Фишът **зимува** в цялата страна, във всякакъв тип водоеми. Най-значителните зимни концентрации са по брега на Черно море: в районите на езерата Шабленско и Дуранкулашко, в Атанасовското езеро, в Поморийското езеро, яз. Мандра, Варненското и Белославското езеро. Големи концентрации от няколкостотин екземпляра, а понякога и над 1000 се наблюдават и в яз. Пясъчник, яз. Жребчево, яз. Овчарица, яз. Розов кладенец, яз. Батак, яз. Искър и в река Дунав (Нанкинов и др., 2004; Michev, Profirov, 2003). Числеността на зимуващите у нас фишове според Докладването по чл. 12 за периода 2013-2018 г. е **1000-7500 индивиди**. Тенденциите – както краткосрочна така и дългосрочна са флукуиращи. При предходното докладване, за периода 2008-2012 г., са посочени зимни числености между 660 и 2900 индивиди.

По време на **миграция** фишът е многочислен. Според докладването по чл. 12 за периода 2013-2018 г. миграционната численост на вида е в рамките на **1000 до 3000 индивиди**. Тази численост е подценена дори ако се касаеше само за един единствен водоем – Атанасовското езеро край Бургас. За да се оцени по-правилно миграционната численост на вида са необходими синхронни преброявания в основните места за концентрация през месеците на миграция. Тази численост едва ли би била по-малка от 5000 -15 000 индивиди.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Passage	-	-
Wintering	Fluctuating (F)	Fluctuating (F)

Видът е ловен обект. Включен е в приложение 4 и 6 на ЗБР и в Приложение 2А и 3Б на Директивата за птиците. Според IUCN е LC (Least Concern) за света (2017) и за територията на континентална Европа (2021).

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

При докладването по чл. 12 като заплахи за фиша са посочени С03, J02. За мигриращата популация е посочена само една заплаха – F26. Други заплахи за вида, които могат да се добавят са: лов и отстрел (G07, G10), включително с незаконни средства, в защитени територии и в забранени периоди за лов, безпокойството през прелета и зимата от ловци, рибари, туристи и рибовъди (H08), използването на пестициди и други химикали в селското стопанство (A21, A25). Сред естествените лимитиращи фактори са резките промени във времето през зимата – застудяване и

валежи, водещи до поледици и бързо замръзване на водоемите и околните земи, при което немалко фишове загиват.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 51 зони от мрежата Natura 2000. В две зони е с оценка D на популацията - BG0002048, BG0000240.

4. Състояние в ЗЗ BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ и зимуващ**. Мигриращата популация се оценява на до 22 индивиди, което представлява 0,7% от максималната национална мигрираща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

Зимуващата популация се оценява на до 3 индивиди, което представлява 0,04% от максималната националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

Мигрираща популация

В ОВМ „Емине“ видът не е посочен (в Костадинова и Граматиков, 2007). Данните от eBird 2015-2022 г. показват, че се среща в зоната по време на миграция с численост до 200 инд. – в яз. Порой (20.03.2021, Andrew Bailey).

Зимуваща популация

По време на средно зимните преброявания за периода 1977-2001 г. видът е установен два пъти в рамките на морското крайбрежие между местността Даляна и с. Свети Влас: 3 инд. през 1992 г. и 12 инд. през 1993 г. и седем пъти в рамките на морското крайбрежие между Слънчев бряг и Ахелой: 1-31 индивиди. Тези части от морското крайбрежие попадат в границите на ЗЗ Емине (Michev and Profirov, 2003). Видът не е посочен като зимуващ в ОВМ „Емине“ (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2021 г. видът е установен един път в рамките на морското крайбрежие между местността Даляна и с. Свети Влас – 9 инд. през 2017 г. и един път в рамките на морското крайбрежие между Слънчев бряг и Ахелой: 50 инд. през 2021 г. Установен е също и на яз. Порой през три години като числеността достига до 170 инд. (по данни на ИАОС). Данните от eBird 2015-2022 г. показват, че видът се среща в зоната по време на зимуване с численост до 400 инд. – в яз. Порой (24.02.2021, Ivaylo Dimchev).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	0-200 инд.	Целевите стойности са определени на база на данни посочени за вида по време на миграция в платформата eBird. Количеството на спиращите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер до 200 индивиди чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	най-малка 9 инд.	Целевата стойност е определена на база на данните за средно зимните преброявания в страната за	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер от най-малко 9 индивиди чрез

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			периода 2012-2021 г. предоставени от ИАОС. Количеството на спиращите по време на зимуване индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	поддържане на местообитанията за търсене на храна в зоната.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 16 020	Определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06- вътрешни водни тела и N01-морски заливи. Тяхната обща площ е 16 020 ha.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 16 020 ha.
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни и макрофити (Aquatic Macroinvertebrates; Macrophytes)	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2-Добро	Водните безгръбначни и макрофитите са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос и Макрофити. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Екологично състояние 1-Отлично - High 2-Добро - Good 3-Умерено - Moderate 4-Лошо - Poor 5-Много лошо - Bad Макрозообентос и Макрофити се оценява чрез 5 степенна скала: Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Брой проверки на РИОСВ-Бургас за наличие на браконьерски лов и риболов в зоната	брой проверки по време на зимуване на птиците в зоната (декември-март)	минимум 2 проверки на месец	Браконьерския лов и риболов по време на зимните месеци е важен отрицателен фактор.	Намаляване на ловната/браконьерска преса в защитената зона и по този начин осигуряване на спокойствие на вида и увеличаване на индивидите в зоната.

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002043 Емине

По отношение на зимуващата популация предлагаме числеността да бъде променена на 9-400 индивиди, на база на данните от средно зимните числености на вида в зоната предоставени от ИАОС и данни от eBird за максималната стойност. Оценката на популацията е необходимо да се промени от „С“ на „В“, тъй като 9-400 инд. представляват 0,9-5,3% от националната зимуваща популация.

По отношение на мигриращата популация предлагаме да се промени максималната численост на 200 инд. на база на данни посочени за вида по време на миграция в платформата eBird. Оценката на популацията е необходимо да се промени от „С“ на „В“, тъй като до 200 инд. представляват 6,7% от максималната националната мигриращата популация.

Необходимо е да се промени кода и латинското наименование на вида в СФ с новите такива - A855 *Mareca penelope*.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A855	<i>Mareca penelope</i>			c		200	i		G	B	B	C	B
B	A855	<i>Mareca penelope</i>			w	9	400	i		G	B	B	C	B

Специфични цели за A053 *Anas platyrhynchos* (зеленоглава патица)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 50-65 cm, размах на крилата: 81-98 cm. *Мъжки*: глава и шия тъмнозелени с метален блясък. В долната част на шията непълен бял пръстен. Гърдите тъмнокафяви, коремната страна сиво-бяла. Задната част на гърба и кръста чернокафяви. Надопашнето черно с метален блясък. Едно или две от опашните пера черни, завити нагоре във вид на пръстен. Крила сивокафяви с виолетово огледало, оградено отпред и отзад с по една черна и една бяла ивица. Клюнът маслинозелен до жълт. Краката коралово-червени. *Женски*: Кафяво напетнено тяло. Горната страна на главата, тилът и презочна ивица по-тъмни. Светла надочна ивица. Крила като при мъжкия, но с по-тъмни надкрилия. Клюнът зеленикаво-кафяв с оранжеви ръбове и тъмен нокът. Краката оранжеви (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Зеленоглавата патица у нас е гнездящ, постоянен вид, а също преминаващ по време на миграция и зимуващ. Двойките се оформят в местата за зимуване (декември-януари). Гнезди единично, рядко в съседство с друга двойка. Гнездото е построено в разклонение на стара върба, или на земята – под храсти, в трева и тръстикови масиви, винаги до вода, но понякога и далеч от нея (до 2 km). След гнездовия период местните птици формират големи ята и се концентрират на недостъпни места за линеене. През есента и зимата големи, хилядни ята от този вид, често смесени с други видове патици, долитат от по-северни популации. Пролетната миграция е от началото на февруари до края на април. Есенната миграция е от началото на септември до ноември. През зимата въпреки замръзването на водоемите голяма част от зеленоглавите патици остават у нас и прекарват тук до пролетта (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Зеленоглавата патица е много пластичен вид по отношение на гнездовото си местообитание. Гнезди в и около всякакъв тип водоеми, често и доста далеч от тях – на няколко метра. Най-често гнезди в сред водната растителност (тръстика, папур, камъш) в и по периферията на блата, езера, реки, обрасли с водна растителност язовири и рибарници. Често гнезди и в наводнени върбалаци и равнинни дъбови, ясеняви или брястови гори покрай реките. Обича и стари речни корита обрасли с тръстика или папур. Среща се дори около напоителни канали. По време на миграция и зимуване се среща във всякакви типове влажни зони, но главно в сладководни езера, блата, мочурища, всякакви по размер язовири, реки, в бракични и солени езера (Нанкинов и др., 1997). Според изследване, изборът на местообитание обикновено е повлиян от промяната му през всички сезони и включва близост до ниви, възникващи влажни зони, открити води и дървесни влажни зони (Beatty et al., 2014).

Хранене

Зеленоглавата патица има твърде широк хранителен спектър включващ голямо разнообразие от растителни и животински храни. Семена и зелени части на околводни и сухоземни растения яде главно в есенно-зимния период и ранна пролет. Яде и различни видове висши водни растения. Понякога се храни и в житните и други (рапица, ориз) посеви, особено нощем. Животински храни яде повече през пролетта и лятото. Животинската храна включва двукрили (главно хириномиди) и техните ларви, едnodневки, ракообразни, бръмбари, водни кончета, ручейници, правокрили, миди (Cramp and Simmons eds., 1977).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Гнезди в цялата страна, докъм 1500 m н. в. Като гнездящ вид е многочислен и повсеместно разпространен из влажните зони (Янков ред., 2007). В крайдунавските влажни зони за периода 2006 – 2014 г. числеността е определена на около 84-148 двойки, като това не включва гнездящите двойки в крайречните гори и в затоните по островите (Shurulinkov et al., 2019). Посочена е положителна тенденция в числеността. Зеленоглавата патица зимува в цялата страна. Зимните концентрации често надхвърлят 2000-3000 индивиди във водоеми като Атанасовското езеро, Шабленското езеро, ез. Дуранкулак, яз. Жребчево, яз. Огоста, яз. Горни Дъбник, ез. Сребърна, яз. Овчарица, яз. Розов кладенец и др. По време на миграция зеленоглавите патици преминават над цялата страна, като най-висока численост имат по Черноморието и по р. Дунав.

Видът е ловен обект в страната и е включен само в Приложения 4 и 6 на ЗБР. Включен е в Приложение 2 и 3 на Директивата за птиците. Според IUCN е LC (Least Concern) за територията на континентална Европа и за света. Няма SPEC категория, популацията е стабилна. Не е включен в Червената книга на България.

Според докладването по чл.12 от 2019 г. **гнездовата** популация в страната се оценява на **2500-4500 двойки**. Числеността на **зимуващите** у нас зеленоглави патици е между **30 000 и 80 000 индивиди**, а преминаващите е **5000-10000 индивиди**. Тази численост е твърде занижена, особено на фона на зимната численост, която нерядко не е максималната сезонна численост за страната. Специални проучвания по този въпроса за броя на мигриращите зеленоглави патици у нас не са провеждани. При предходното докладване (за периода 2008-2013) са съобщени същите гнездови числености и тенденции.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Stable (S)	Stable (S)
Passage	-	-
Winter	Stable (S)	Fluctuating (F)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

При докладването по чл. 12 не са посочени заплахи за вида по време на гнездовия период. Всъщност за вида отрицателно действащи фактори са отводняването на влажни зони (F26, F27, A31), черпенето на водни ресурси за напояване (A30, F34, G20), речните корекции и дигирането на реките (F28, F32), резките промени в нивото на язовири, вътрешни реки и р. Дунав в резултат на работата на хидротехнически съоръжения, безпокойството в местата за гнездене (H08) и браконьерския отстрел (G10). Хабитатите на вида са застрашени и от палене на пожари.

Според докладването по чл. 12 от 2019 г. единствените посочени заплахи за вида по време на миграция и зимуване са C03 и F03. Първата от тези заплахи не съществува на наша територия. Втората е свързана със загубата на разливи, рибарници и някои земи на Черноморието като

хабитати на вида. Освен това следва да се отбележат прекомерният отстрел, браконьерството (G10), безпокойството в местата за хранене и почивка от страна на ловци (H08).

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 82 зони от мрежата Натура 2000. В девет зони е с оценка D на популацията - BG0000209, BG0000332, BG0002003, BG0002038, BG0002048, BG0002053, BG0002062, BG0002073, BG0002074.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ (постоянен), мигриращ и зимуващ**. Гнездящата популация се оценява на 3-13 двойки, което представлява 0,1–0,3% от националната гнездящата популация (оценка „В“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

Мигриращата популация се оценява на до 115 индивиди, което представлява 1,1% от националната мигрираща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

Зимуващата популация се оценява на 6-900 индивиди, което представлява 0,02–1,1% от националната зимуваща популация (оценка „В“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация в 33 BG0002043 Емине

Гнездова популация

В ОВМ „Емине“ видът не е посочен (в Костадинова и Граматиков, 2007). Данните от eBird 2015-2022 г. показват, че се среща в зоната по време на гнездовия период с численост до 4 инд. – в яз. Порой (на едно отчитане).

Мигрираща популация

В ОВМ „Емине“ видът не е посочен (в Костадинова и Граматиков, 2007). Данните от eBird 2015-2022 г. показват, че се среща в зоната по време на миграция с численост до 100 инд. – в яз. Порой (на едно отчитане).

Зимуваща популация

По време на средно зимните преброявания за периода 1977-2001 г. видът е установен девет пъти в рамките на морското крайбрежие между местността Даляна и с. Свети Влас: 4 инд. през 1987 г. и 2200 инд. през 2000 г. и в рамките на морското крайбрежие между Слънчев бряг и Ахелой: 2 инд. през 1981 г. и 1374 инд. през 2000 г. Тези части от морското крайбрежие попадат в границите на 33 Емине (Michev and Profirov, 2003). Видът не е посочен като зимуващ в ОВМ „Емине“ (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2021 г. видът е установен шест път в рамките на морското крайбрежие между Слънчев бряг и Ахелой: 1 инд. през 2013 г. и 17 инд. през 2012 г. и един път в рамките на морското крайбрежие между местността Даляна и с. Свети Влас – 170 инд. през 2017 г. На яз. Порой видът е установен през пет години като числеността достига до 800 инд. през 2017 г. (по данни на ИАОС).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на	Брой двойки	най-малко 3 дв.	Целевата стойност е определена на базата на стандартният формуляр.	Поддържане на популацията в зоната в размер от най-малко 3 дв. чрез поддържане

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
гнездящата популация			Няма скорошни оценки на гнездовата численост на вида в защитената зона.	на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	0-115 инд.	Целевите стойности са определени от СФД. Количеството на спиращите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер до 115 индивиди чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	най-малко 6 инд.	Целевата стойност е определена на база на СФД. Количеството на спиращите по време на зимуване индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер от най-малко 6 индивид чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна в зоната.
Местообитани е на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 16 020	Определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06- вътрешни водни тела и N01-морски заливи. Тяхната обща площ е 16 020 ha.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 16 020 ha.
Местообитани е на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни и макрофити (Aquatic Macroinvertebrates; Macrophytes)	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2 -Добро	Водните безгръбначни и Екологично състояние 1-Отлично - High 2-Добро - Good 3-Умерено - Moderate 4-Лошо - Poor 5-Много лошо - Bad макрофитите са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос и Макрофити. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрозообентос и Макрофити се оценява чрез 5 степенна скала: Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002043 Емине

За гнездящата популация е необходимо да се промени оценката на популацията от „В“ на „С“, тъй като 3-13 дв. представляват 0,1-0,3% от националната мигрираща популация (оценка С).

Species	Population in the site	Site assessment
---------	------------------------	-----------------

G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A053	<i>Anas platyrhynchos</i>			p	3	13	p		G	C	B	C	B
B	A053	<i>Anas platyrhynchos</i>			c		115	i		G	C	B	C	B
B	A053	<i>Anas platyrhynchos</i>			w	6	900	i		G	B	B	C	B

Специфични цели за A055 *Anas querquedula* (лятно бърне), A856 *Spatula querquedula*

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 37-41 cm, тегло: 250-550 g, размах на крилата: 59-67 cm (Cramp and Simmons eds., 1977; Svensson, 2013). Налице е ясен полов диморфизъм. При мъжкия главата е кафява с ясно изразена бяла ивица през окото. Гърдите са светлокафяви, коремът бял, маховите пера отгоре са светлосиви. Гърбът е кафяв с пъстрини. Крилното огледало е зелено. Клюнът е светлосив, а краката тъмносиви. Женската е със защитно кафеникаво оперение. Формира многобройни ята през прелета и при линеене.

Характер на пребиваване в страната

Лятното бърне у нас е гнездящ, прелетен вид, а също преминаващ по време на миграция. Двойките се оформят по местата за зимуване. Гнезди единично. Гнездото е разположено на земята, недалеч от брега на водоема и е добре скрито сред тревата. Представлява сравнително дълбока ямка, постлана със сухи треви и пух, чието количество се увеличава постепенно в периода на снасяне на яйцата. След гнездовия период местните птици формират ята и се концентрират на недостъпни места за линеене. Пролетната миграция е от края на февруари до средата на май. Есенната миграция е от началото на август до първите дни на октомври. Пролетната миграция е много по-силно изразена във вътрешността на страната в сравнение с есенната (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

През размножителния период предпочита плитки блата и езера (включително солени и бракични) с висока биологична продуктивност, богати на подводна и надводна растителност, с плоски, затревени брегове. Гнездовото местообитание на лятното бърне са масивите от висша водната растителност - тръстика, папур, камъш в и по периферията на блата, езера, малки обрасли с водна растителност язовири, стари речни корита и рибарници. Понякога гнезди и в наводнени върбалаци покрай реките и в затони по дунавските острови. По време на миграция и зимуване се среща във всякакви типове влажни зони, но главно в езера, блата, малки и големи язовири, реки, плитководни участъци на р. Дунав, в крайморски лагуни, бракични и солени езера (Нанкинов и др., 1997). В Словения най-високата установена гнездова плътност е 1,4-3,4 двойки/10 ha (Bordjan, 2019). Влажните ливадите са предпочитаните места за гнездене на този вид, като гнездата рядко се намират на повече от 150 м от водата (обикновено на 20 м). Самото гнездо представлява вдлъбнатина в земята, обикновено разположена под тръстика или високи треви (*Glyceria*), но не и под храсти (<http://datazone.birdlife.org/species/>). Подходящи гнездови местообитания са 3140, 3150 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009). В същите местообитания се концентрират и много от мигриращите летни бърнета, но някои ята кацат и в реки, язовири и рибарници без тръстикови масиви.

Хранене

По време на гнездовия период този вид е всеяден. През пролетта и лятото в диетата му преобладава животинска храна: предимно мекотели, водни насекоми и техните ларви (водни бръмбари и др.), ракообразни (особено остракоди и филоподи), червеи, пиявици, малки и хайвер на жаби и малки

рибки. Семената, корените, грудките, стъблата, листата и пъпките на растения като *Ceratophyllum*, *Najas* и други водни растения също са важни по това време. По време на неразмножителния период птиците са предимно вегетарианци, като в храната им преобладават семената на блатни треви, *Polygonum*, *Carex*, *Rumex*, див ориз и трева, като най-предпочитаните хранителни продукти са семената на *Echinochloa* sp., *Nymphaea* sp. (<http://datazone.birdlife.org/species/>).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Като **гнездящ** вид у нас се среща в цялата страна, но е малочислен и с редица нередовни находища. Повече находища и по-висока численост видът има в крайдунавските влажни зони, в Бургаските езера и на места в Горнотракийската низина (Янков отг. ред., 2007; Петков, 2015; Shurulinkov et al., 2019; Даскалова и др., 2020). В Дунавската равнина и Софийско гнезди рядко и с ниска численост (Нанкинов и др., 2004; Shurulinkov et al., 2007; Shurulinkov et al., 2013). В крайдунавските влажни зони за периода 2006-2014 г. числеността е определена на 38-81 двойки като силно зависи от нивата на р. Дунав през пролетта (Shurulinkov et al., 2019). В източната част на Горнотракийската низина (без крайморските водоеми) е определена гнездова численост от 14-16 двойки (Даскалова и др., 2020). На ез. Сребърна е установена тенденция на намаление на гнездовата численост на вида през последните 20 години (Shurulinkov et al., 2019). Според докладването по чл. 12 за периода 2013-2018 г. гнездовата популация се оценява на **340-530 двойки**. През предходния период на докладване (2008-2012) гнездовата численост е същата както и тенденциите в развитието на популацията.

По време на **миграция** летните бърнета преминават над цялата страна. Ятата са многочислени и често надхвърлят 200-300 индивиди. Според докладването по чл. 12 за периода 2013-2018 г. миграционната численост на вида е в рамките на **100-500 индивиди**. Тази оценка е занижена. Само през пролетният прелет над България прелитат и спират за почивка хиляди летни бърнета. За точното установяване на миграционната им численост са нужни специализирани проучвания. За периода 1970-2005 г. е налице явно намаление в миграционната численост на този вид в Софийско (Нанкинов и др., 2004), а по наши наблюдения този процес продължава и след това и обхваща и други части на страната.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Stable (S)	Stable (S)
Passage	-	-

Включен е в приложение 4 на ЗБР и в Приложение 2А на Директивата за птиците. Според IUCN е LC (Least Concern) за света (2016) и за територията на континентална Европа (2021). Има SPEC 3 категория (Staneva and Burfield comp., 2017). Включена в Червена книга на Р България (2015) в категория „уязвим“ (VU).

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга на България (Петков, 2015) като заплахи за лятното бърне са посочени унищожаването и увреждането на местообитания (K02, L01, F03) и безпокойството по време на гнездовия сезон (H08). Видът е ловен обект и вероятно част от гнездовата популация и прираства ѝ са отстрелвани през ловния сезон, което лимитира възможностите за възпроизводство и увеличаване. Много от ценните местообитания на вида покрай р. Дунав, понастоящем са унищожени или са в твърде незадоволително състояние - рибарници Мечка, рибарници Орсоа и др. (K02, L01, L04). Друг негативен фактор е прекомерния, а често и незаконен лов на вида; установени са много случаи на браконьерски лов на летни бърнета през пролетта (G07, G10). Сечта на дървета по дунавските острови и покрай затоните, а и по теченията на вътрешните реки (B09, B10), също въздейства негативно върху гнездовата популация на вида.

Според докладването по чл. 12 от 2019 г. за гнездовата популация е посочена само една заплаха – K02. За мигриращата популация са посочени следните три заплахи: F03, F26 и F05. Необходимо е заплахите да бъдат допълнени.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Вида се среща в 50 зони от мрежата Natura 2000. В три зони вида е с оценка D на популацията - BG0000240, BG0002048, BG0002053.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ и мигриращ**. Гнездящата популация се оценява на 2 двойки, което представлява 0,4–0,6% от националната гнездящата популация (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

Мигриращата популация се оценява на до 13 индивиди, което представлява 2,6% от максималната национална мигрираща популация (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация в 33 BG0002043 Емине

Гнездова популация

В ОВМ „Емине“ видът не е посочен (в Костадинова и Граматиков, 2007). Данните от eBird 2015-2022 г. показват, че той не е наблюдаван в зоната по време на гнездовия период.

Мигрираща популация

В ОВМ „Емине“ видът не е посочен (в Костадинова и Граматиков, 2007). Данните от eBird 2015-2022 г. показват, че видът се среща в зоната по време на миграция с численост до 50 инд. – в яз. Порой (на едно отчитане).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	най-малко 2 дв.	Целевата стойност е определена на базата на стандартния формуляр. Няма скоростни оценки на гнездовата численост на вида в защитената зона.	Поддържане на популацията в зоната в размер от най-малко 2 дв. чрез поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	0 - 50 инд.	Целевите стойности са определени на база на данни за вида по време на миграция в зоната посочени в платформата eBird. Количеството на спиращите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер до 50 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитания е на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 16 020	Определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06- вътрешни водни тела и N01-морски заливи. Тяхната обща площ е 16 020 ha.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 16 020 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни и макрофити (Aquatic Macroinvertebrates; Macrophytes)	5 степенна скала за екологично състояние	1-Отлично/2-Добро	Водните безгръбначни и макрофитите са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос и Макрофити. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрозообентос и Макрофити се оценява чрез Екологично състояние 1-Отлично - High 2-Добро - Good 3-Умерено - Moderate 4-Лош - Poor 5-Много лошо - Bad 5 степенна скала: Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Брой проверки на РИОСВ-Бургас за наличие на браконьерски лов и риболов в зоната	брой проверки по време на зимуване на птиците в зоната (декември-март)	минимум 2 проверки на месец	Браконьерския лов и риболов по време на зимните месеци е важен отрицателен фактор.	Намаляване на ловната/браконьерска преса в защитената зона и по този начин осигуряване на спокойствие на вида и увеличаване на индивидите в зоната.

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002043 Емине

По отношение на мигриращата популация предлагаме да се промени максималната численост на 50 инд. на база на данни за вида по време на миграция в зоната посочени в платформата eBird. Необходимо е да се промени оценката на популацията от „С“ на „В“, тъй като до 50 инд. са 10% от националната мигрираща популация.

Необходимо е да се промени кода и латинското наименование на вида в СФ с новите такива - A856 *Spatula querquedula*.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A856	<i>Spatula querquedula</i>			r	2	2	p		G	C	B	C	B
B	A856	<i>Spatula querquedula</i>			c		50	i		G	B	B	C	B

Специфични цели за A051 *Anas strepera* (сива патица), A889 *Mareca strepera*

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 46-56 cm, тегло: 470-1300 g, размах на крилата: 78-95 cm (Cramp and Simmons, 1977; Svensson, 2013). Налице е ясен полов диморфизъм. При мъжкия оперението е сиво, със сивокафява глава и черна опашка. Крилното огледало е съчетание на черно, бяло и ръждиво. Клюнът е тъмносив, а краката жълти. Женската е със защитно кафеникаво оперение.

Характер на пребиваване в страната

Сивата патица у нас е гнездящ, мигриращ и зимуващ вид. Двойките се оформят по време на миграция – до края на март – началото на април. Гнезди единично. Гнездото е разположено на земята, добре скрито сред тревата или под храсти. Гнездовата ямка е постлана с трева и много пух. В Атанасовското езеро често гнезди сред колониите на саблеклюони, рибарки и чайки. Снасянето на яйцата започва от средата на април и продължава до края на май. Мътенето продължава 24-26 дни, а след 45-50 дни малките могат вече да летят (Нанкинов и др., 1997). След гнездовия период местните птици формират големи ята и се концентрират на недостъпни места за линейно-например по влажните зони около р. Дунав. През есента и зимата ята от този вид, често смесени с други видове патици, долитат от по-северни популации. Ятата на сивата патица у нас рядко надхвърлят 50 индивиди. Пролетната миграция е от края на февруари до края на април. Есенната миграция е от началото на септември до ноември.

Характерно местообитание

Гнездовото местообитание на сивата патица е водната растителност (тръстика, папур, камъш) в и по периферията на блата, езера, бавно течащи реки с богата крайбрежна и водна растителност, язовири и рибарници. Често гнезди и в наводнени върбалаци и затони по Дунавските острови (Нанкинов и др., 1997). По р. Дунав – блата и езера с богата подводна растителност и обширни тръстикови масиви, в района на Бургаските езера – водоеми с голяма открита водна повърхност и разположена по периферията растителност (Петков в Червена книга на България, 2015). Видът обитава еутрофни сладководни блатисти или езерни местообитания в открити низинни места, като предпочита защитени, плитки, стоящи или бавно течащи води с богата крайбрежна растителност и покрити с растителност острови, осигуряващи укритие за гнездене. Може да се срещне и в постоянни, плитки, леко алкални блата, както и в езера, канали, язовири и карриери (<http://datazone.birdlife.org/species/>). Pöysä (1984) доказва, че за видовете от род *Anas* от голямо значение е съотношението между площта на водните огледала и на растителността. Lateral cover density, understory cover height, species richness, vegetative penetrability, patch size and minimum distance to water were significant determinants of the fate of Gadwall nests (Crabtree et al., 1989). По време на миграция и зимуване се среща във всякакви типове влажни зони, но главно в плитководни участъци на р. Дунав, в сладководни езера, блата, мочурища, големи язовири, в лагуни, в бракични и дори солени езера. Подходящи местообитания са са 91F0, 91E0, 92A0, 3140, 3150, 3260 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Сивата патица се храни с растителна храна – водорасли, зелени части и корени на различни видове висши водни растения, а понякога и трева, поници на пшеница и други култури, които намира покрай водоемите. Понякога отнема храна на други видове - лиски, червеночлюни потапници, звънарки. Животинска храна (водни безгръбначни) ядат само в някои случаи малките до 3 седмична възраст (Cramp and Simmons eds., 1977).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Като **гнездящ** вида е малочислен, разпространен у нас само в крайдунавските влажни зони, по дунавските острови, в някои крайморски езера, в Драгоманското блато и в редица язовири в Горнотракийската низина (Янков отг. ред., 2007; Петков 2015; Shurulinkov et al., 2019). По-рядко, отделни двойки гнездят нередовно и в някои язовири в Дунавската равнина. В крайдунавските влажни зони за периода 2006 – 2014 г. числеността е определена на 30-51 двойки (Shurulinkov et al., 2019). В източната част на Горнотракийската низина (без крайморските водоеми) са установени да гнездят 15-30 двойки (Даскалова и др., 2020). Според докладването по чл. 12 за периода 2013-2018 г. гнездовата популация се оценява на **80 - 120 двойки**. Тази численост според нас правилно отразява размера на популацията у нас. Според Червената книга на България у нас гнездят 30-50 двойки с тенденция за намаление (Петков, 2015), но тази численост както се вижда от представените по-нови данни вече не е актуална и е силно занижена. През предходния период на докладване (2008-2012) гнездовата численост е същата както и тенденциите в развитието на популацията.

Сивата патица **зимува** в цялата страна. Зимните концентрации дори в големите езера рядко надхвърлят 100 индивиди. Зимува редовно в Бургаските езера, Варненското и Белославското езеро, езерата Шабленско и Дуранкулашко, в много от язовирите във вътрешността на страната. Числеността на зимуващите у нас сиви патици според Докладването по чл. 12 за периода 2013-2018 г. е между **160 и 660 индивиди**. Числеността е флукуираща.

По време на **миграция** сивите патици преминават над цялата страна, като най-висока численост имат по Черноморието и по р. Дунав. Според докладването по чл. 12 за периода 2013-2018 г. миграционната численост на вида е в рамките на **40-800 индивиди**. Специални проучвания по този въпрос не са публикувани. През лятото концентрациите на линеещите сиви патици в крайдунавски влажни зони достигат няколкокостотин екземпляра.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Stable (S)	Stable (S)
Wintering	Fluctuating (F)	Fluctuating (F)
Passage	-	-

Включен е в приложение 3 на ЗБР и в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN е LC (Least Concern) за света (2016) и за територията на континентална Европа (2021). Няма SPEC категория (Staneva and Burfield comp., 2017). Включена в Червена книга на Р България (2015) в категория „критично застрашен“ (CR).

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга на България (Петков, 2015) като заплахи за сивата патица са посочени унищожаването на местообитания (K02, L01, F03) и безпокойството по време на гнездовия сезон (H08). Действително много от ценните местообитания на вида покрай р. Дунав понастоящем са унищожени или са в твърде незадоволително състояние - рибарници Мечка, рибарници Орсоя и др. Там осушаването на водоемите и липсата на връзка с р. Дунав са довели до пълна деградация на местообитанията за вида (K02, L01, L04). Друг негативен фактор е незаконния отстрел на вида (G07, G10). Сечта на дървета по дунавските острови и покрай затоните (B09, B10) също въздейства негативно върху гнездовата популация на сивата патица.

При докладването по чл.12 единствената посочена заплаха за гнездовата популация на вида е модификацията на водния режим на влажните зони (K04). За зимуващата популация са посочени C03, J02, F03. Заплаха C03 според нас няма отношение към вида в страната. За мигриращата популация са посочени две заплахи – F03 и F26.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 46 зони от мрежата Natura 2000. В три зони е с оценка D на популацията - BG0000240, BG0002038, BG0002048.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е само **зимуващ**. Зимуващата популация се оценява на до 3 индивиди, което представлява 0,4% от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

Рядък зимуващ вид за района на Емине. По време на средно зимните преброявания за периода 1977-2001 г. вида е установен веднъж в рамките на морското крайбрежие между местността Даляна и с. Свети Влас: 1 инд. през 1993 г. и два пъти в рамките на морското крайбрежие между Слънчев бряг и Ахелой: 1 инд. през 1990 г. и 15 инд. през 1981 г. Тези части от морското крайбрежие попадат в границите на 33 Емине (Michev and Profirov, 2003). Видът не е посочен като зимуващ в ОВМ „Емине“ (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2021 г. видът е установен само веднъж в рамките на морското крайбрежие между местността Даляна и с. Свети Влас – 2 инд. през 2017 г. На яз. Порой са установени 4 инд. през 2021 г. (по данни на ИАОС).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0-3 инд.	Целевите стойности са определени на база на СФД. Количеството на спиращите по време на зимуване индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер до 3 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитани е на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 16 020	Определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06- вътрешни водни тела и N01-морски заливи. Тяхната обща площ е 16 020 ha.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 16 020 ha.
Местообитани е на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни и макрофити (Aquatic Macroinvertebrates; Macrophytes)	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2 -Добро	Водните безгръбначни и макрофитите са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос и Макрофити. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрозообентос и Макрофити се оценява чрез 5 степенна скала:	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			Мониторинга на Екологично състояние 1-Отлично - High 2-Добро - Good 3-Умерено - Moderate 4-Лош - Poor 5-Много лошо - Bad вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.	
Брой проверки на РИОСВ-Бургас за наличие на браконьерски лов и риболов в зоната	брой проверки по време на зимуване на птиците в зоната (декември-март)	минимум 2 проверки на месец	Браконьерския лов и риболов по време на зимните месеци е важен отрицателен фактор.	Намаляване на ловната/браконьерска преса в защитената зона и по този начин осигуряване на спокойствие на вида и увеличаване на индивидите в зоната.

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002043 Емине

Необходимо е да се промени кода и латинското наименование на вида в СФД с новите такива - A889 *Mareca strepera*.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A889	<i>Mareca strepera</i>			w		3	i		G	C	B	C	B

Специфични цели за A041 *Anser albifrons albifrons* (голяма белочела гъска)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 65 - 78 cm, размах на крилата: 130 – 165 cm. Тегло между 1,4 и 3,3 kg. Няма изразен полов и сезонен диморфизъм. По-дребна от сивата гъска. При възрастните бялото петно на челото не достига окоето. Надопашнето и подопашнето бели. Гърдите и коремът сивокафяви със светли окраища на перата. Гърбът и кръстът са тъмносиви. Клюнът е розов с жълтеникави основи на гребена и долния полуклюн. Нокътят бял. Краката жълто оранжеви. Ирисът тъмнокафяв. Издава висок, звънлив крясък (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Голямата белочела гъска е мигриращ и зимуващ вид в България. Есенната миграция е основно от втората половина на октомври и началото на ноември. При Бургас той има слабо изразен максимум именно в този период, след което следва пауза до появяването на зимуващите тук ята. Пролетният прелет започва през февруари и приключва до края на март (Нанкинов и др., 1997). Често образува смесени ята и с други видове гъски.

Характерно местообитание

По време на размножителния период голямата белочела гъска обитава райони от лесотундрата с богата мрежа от реки и езера. По време на миграции и през зимните месеци се среща край реки, езера, блата и изкуствени водоеми, които са в близост до обработваеми площи със зимници (Нанкинов и др., 1997). Нощува в блата, езера, язовири, по-рядко в реки и крайбрежни морски води. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3140 и 3150 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

По време на миграциите и зимуването видът се храни главно по обработваемите площи със зимници, както и с разпиляна и неприбрана от нивите царевича (Нанкинов и др., 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Широкоразпространен вид в страната през зимните месеци. Основните зимовища на голямата белочела гъска у нас са Бургаските езера, езерата Шабла и Дуранкулак, поречието на река Дунав (и по конкретно при Специално защитените зони Свищовско-Беленската низина, Златията и Сребърна), както и някои от по-големите вътрешни язовири (Нанкинов и др., 1997). През периода 1977-1996 г. е най-многобройната зимуваща водолюбива птица в България със средна численост от 138 365 инд., максимална от 316 094 инд. през 1995 г. Зимуващата популация на вида е концентрирана във влажните зони по Северното Черноморие или в близост до него, като средната численост е 94 231 инд. (или 69% от зимуващите белочели гъски в страната), а максималната - 212 102 инд. през 1987 г. (нощуващи само в две влажни зони). Значително по-малка е популацията на вида, зимуваща в Южна България (18%), по Дунав (7%) и във влажните зони по Южното Черноморие (4%). Броят на установените във вътрешността на Северна България птици е много малък (средно 2900 индивида). Най-големите редовни концентрации на вида са регистрирани в езерото Шабла: средно 66 983 инд. и максимално 177 335 инд. през 1995 г.; езерото Дуранкулак: средно 26 796 и максимално 111 665 през 1987 г.; и язовир Овчарица: средно 16 561 и максимално 34 755 инд. през 1995 г. (Michev and Profirov, 2003).

Включен в Приложения 2а и 4 на ЗБР и Приложение 2Б на Директивата за птиците. Природозащитният статус на голямата белочела гъска според IUCN е LC (Least Concern) за света (2016) и за континентална Европа (2021). Ловен обект.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната зимуващата популация е оценена на 20 000 – 450 000 индивида. Мигриращата национална популация е оценена на 5400 – 400 000 индивида. При предходното докладване за периода 2008-2012 г. са били съобщени по-ниски зимуващи числености от 6500-400 000 индивида. Количеството на зимуващите птици в страната до голяма степен зависи от метеорологичните условия през съответните зимни месеци.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Wintering	Decreasing (D)	Decreasing (D)
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

При докладването по чл. 12 като заплахи за зимуващата популация са посочени: A02, A06, C02, C03, D01, E01, F03, F05. За мигриращата популация са посочени следните заплахи: A02, C02, C03, D01, D05, F03, E04, G02, E01. Според нас заплахата C03 няма отношение към вида в страната. Според нас една основна заплахата за зимуващите гъски, която не е спомената, това е лов и отстрел (G07, G10), включително с незаконни средства, в защитени територии и в забранени периоди за лов. Други заплахи за вида са: безпокойството през прелета и зимата от ловци, рибари (H08), използването на пестициди и други химикали в селското стопанство (A21, A25). Сред

естествените лимитиращи фактори са резките промени във времето през зимата – застудяване и валежи, водещи до поледици и бързо замръзване на водоемите и околните земи.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 49 зони от мрежата Натура 2000. В две зони е с оценка D на популацията - BG0002048, BG0002058.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е само **зимуващ**. Зимуващата популация се оценява на до 1050 индивиди, което представлява 0,2% от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

По време на средно зимните преброявания за периода 1977-2001 г. видът е установен веднъж в рамките на морското крайбрежие между местността Даляна и с. Свети Влас: 1 инд. през 2000 г. и два пъти в рамките на морското крайбрежие между Слънчев бряг и Ахелой: 25 инд. през 1993 г. и 1 инд. през 2000 г. Тези части от морското крайбрежие попадат в границите на 33 Емине (Michev and Profirov, 2003). Видът не е посочен като зимуващ в ОВМ „Емине“ (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2021 г. видът е установен само веднъж в рамките на морското крайбрежие между местността Даляна и с. Свети Влас – 56 инд. през 2015 г. На яз. Порой са установени 40 инд. през 2017 г. (по данни на ИАОС).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0-1050 инд.	Целевите стойности са определени на база на СФД. Наличните данни не дават основание за промяна на числеността. Количеството на спиращите по време на зимуване индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер до 1050 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитани е на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 15 353	По време на миграциите и зимуването видът се храни главно по обработваемите площи със зимни култури. Площта е определена на база на % участие на обработваемите земи в зоната, местообитание N15-други обработваеми земи и N12-обширни зърнени култури. Общата площ е 15 353 ha. Необходимо е земеделските стопани да се стимулират да засяват нивите в близост до яз. Порой и морето със зимна пшеница.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 15 353 ha.
Местообитани е на вида: Площ на	ha	най-малко 16 688	През нощта гъските обитават открити водни площи отдалечени от брега. Площта е	Запазване и поддържане на площта на подходящите места за

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване						
подходящите местообитания та за пренощуване по време на зимуване и миграция			определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06-вътрешни водни тела, N01-морски територии. Тяхната обща площ е 16 688 ha.	пренощуване на вида в зоната в размер от най-малко 16 688 ha.						
Местообитание на вида: Общо екологично състояние на водните тела с местообитания на вида	5 степенна скала за екологично състояние	1-Отлично/2-Добро	Общото екологично състояние на водите е обхванато от проучвания по Рамковата директива за водите. <table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водните тела се оценява чрез 5 степенна скала: Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										
Брой проверки на РИОСВ-Бургас за наличие на браконьерски лов и риболов в зоната	брой проверки по време на зимуване на птиците в зоната (декември-март)	минимум 2 проверки на месец	Браконьерския лов и риболов по време на зимните месеци е важен отрицателен фактор.	Намаляване на ловната/браконьерска преса в защитената зона и по този начин осигуряване на спокойствие на вида и увеличаване на индивидите в зоната.						

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002043 Емине

На този етап не са необходими промени в СФД за вида.

Специфични цели за A043 *Anser anser* (сива гъска)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 74-90 cm, тегло 2,4 - 4,6 kg, размах на крилата: 147 - 180 cm (Cramp and Simmons eds., 1977; Svensson, 2013). Най-едрата и най-светло оперена наша гъска, с дълъг розов клон и крака, едра глава, дебела шия и светлосива предна част на крилата. В полет последният белег, както и сивият гръб са особено характерни. Птиците от популации обитаващи Сибир и СИ Европа са с розов клон (подвидът *A. anser rubrirostris*). Няма полов диморфизъм. Доста гласовита, издава звуци подобни на домашните гъски (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Сивата гъска у нас е гнездящ, мигриращ и зимуващ вид. ри. Гнезди единично на островче, сред тръстиката или на повалено старо дърво. Снасянето на яйцата е през март. Мътилото съдържа 4–7 бели яйца, а първите малки се появяват в средата на април; започват да летят след около 50–60

дни. Семейството се запазва през есента и зимата. След гнездовия период местните птици формират ята и се концентрират на недостъпни места за линеене – например в делтата на р. Дунав и по някои недостъпни пясъчни коси в река Дунав. През есента и зимата големи ята от този вид долитат от север и североизток и се концентрират главно по Северното Черноморско крайбрежие, по р. Дунав и по-рядко и в по-малък брой по Южното Черноморие и в някои от по-големите вътрешни водоеми. В тези ята има и индивиди от подвида *A. anser rubrirostris*. Пролетната миграция е от началото на февруари до началото на април. Есенната миграция е от средата на октомври до декември, най-забележима през ноември (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Обитава езера и блата с обширни тръстикови масиви и добра хранителна база. На о. Персина гнезди и в наводнени върбови гори, където прекарва и времето за линеене (Иванов и Дерелиев в Червена книга на България, 2015). По време на размножителния период видът обитава влажни зони, заобиколени от крайбрежна растителност, в ливади, тресавища, степни или полупустини места от морското равнище до 2300 м. Гнезди в близост до реки, блата, солени блата, речни заливни тераси, тръстикови блата, тревисти мочурища, влажни ливади, сладководни езера, обрасли с тръстика, и устия на реки в близост до потенциални места за хранене, като ливади, пасища, стърнища и новозасети житни полета. За гнезденето му са необходими изолирани острови в езера или по крайбрежието, недостъпни за сухоземни хищници. През есента (преди миграцията) видът посещава и земеделски земи (напр. полета със захарно цвекло, царевича и зърнени култури) (<http://datazone.birdlife.org/species/>). По време на миграция и зимуване се среща във всякакви типове влажни зони, но главно в плитководни участъци на р. Дунав, в сладководни езера, блата, мочурища, големи язовири, в лагуни, в бракични и дори солени езера. Много често през деня се храни в нивите покрай водоемите избрани за нощувка и почивка. Подходящи гнездови местообитания са 3140, 3150 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Сивата гъска се храни с растителна храна – водорасли, зелени части и корени на различни видове висши водни растения, листа на върби, трева, поници на пшеница и други култури, семена. Почесто се храни на сушата край водоемите (Cramp and Simmons eds., 1977). В хранителния спектър на вида в Чехия са установени 35 вида растения (Stastny, Hudec, 2016). През зимата птиците се хранят по блоковете със зимници, заедно с голямата белочела гъска.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Като **гнездящ** вид е рядък, разпространен у нас само в Крайдунавските влажни зони от Никопол на изток и в езерата Дуранкулашко и Шабленско по Северното Черноморие (Янков отг. ред., 2007; Иванов и Дерелиев, 2015; Shurulinkov et al., 2019). В крайдунавските влажни зони за периода 2006 – 2014 г. числеността е определена на 4-14 двойки (Shurulinkov et al. 2019). Според Червената книга на България у нас гнездят 20-30 двойки с тенденция за намаление. Според докладването по чл. 12 от 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) гнездовата популация се оценява на 15-25 двойки.

Сивата гъска **зимува** в цялата страна, но главно по р. Дунав и в крайморска Добруджа. Зимните ята рядко надхвърлят 100 индивиди. Среща се редовно и в Бургаските езера. Във вътрешните водоеми зимува спорадично и нередовно. Числеността на зимуващите у нас сиви гъски според Докладването по чл.12 за периода 2013-2018 г. е между 50 и 700 индивиди. През периода 1977-1996 г. по време на средно зимните преброявания в страната е сравнително често срещан зимуващ вид със средна обща численост от 793 инд., максимална обща численост от 3241 инд. през 1978 г. и степен на концентрация 64%. По-голямата част от зимуващата популация е наблюдавана главно в района на Дунавското крайбрежие (средно 419 инд., с максимум 2044 инд. през 1978 г.) и по северното Черноморско крайбрежие (252 инд., с максимум 1219 инд. през 1987 г.) (Michev and Profirov, 2003).

По време на **миграция** сивите гъски преминават главно по Черноморския бряг и по течението на р. Дунав. По-рядко спират и в някои от по-големите вътрешни водоеми, по-често в Северна България. Според докладването по чл. 12 за периода 2013-2018 г. миграционната численост на вида е в рамките на **100-2500 индивиди**. Специални проучвания по този въпрос не са публикувани. През лятото концентрациите на линеещите сиви гъски по дунавските острови достигат до 500-1000 инд. и явно произхождат от гнездилищата както у нас така и в Румъния.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Fluctuating (F)	Fluctuating (F)
Wintering	Fluctuating (F)	Fluctuating (F)
Passage	-	-

Включен е в приложение 3 на ЗБР и в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN е LC (Least Concern) за света (2018) и за територията на континентална Европа (2021). Няма SPEC категория (Staneva and Burfield comp., 2017). Включена в Червена книга на Р България (2015) в категория „застрашен“ (EN).

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга (Иванов и Дерелиев, 2015) са посочени като заплахи за сивата гъска прекомерното обрастване с тръстика и папур на водоеми (остров Персин), непостоянен и неблагоприятен воден режим, безпокойство от рибари и ловци (Сребърна, Дуранкулак) и отсичането на стари върбови гори на о. Персина; браконьерство, свързано с отстрелване извън ловния сезон в края на зимата. Освен това местообитанията на вида се засягат от умишлени пожари в тръстиковите и папурови масиви. Отрицателно въздействие оказват и осушаването на влажни зони – особено рибарници и язовири, което понякога се случва дори и през гнездовия период на птиците.

При докладването по чл. 12 за гнездящата популация са посочени три заплахи и влияния: А30, F03, А31. За зимуващата популация са посочени като заплахи А02, С03, Е01, F03. За мигриращата популация са посочени две заплахи: С03 и F03.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Вида се среща в 42 зони от мрежата Natura 2000. В една зони вида е с оценка D на популацията - BG0002048.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е само **зимуващ**. Зимуващата популация се оценява на до 1 индивид, което представлява 0,1% от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

По време на средно зимните преброявания за периода 1977-2001 г. видът не е установен в рамките на морското крайбрежие между местността Даляна и с. Свети Влас и в рамките на морското крайбрежие между Слънчев бряг и Ахелой. Тези части от морското крайбрежие попадат в границите на 33 Емине (Michev and Profirov, 2003). Видът не е посочен като зимуващ и в ОВМ „Емине“ (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2021 г. по време на средно зимните преброявания видът е установен само веднъж - в яз. Порой – 2 инд. през 2020 г. (по данни на ИАОС).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване						
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0-1 инд.	Целевите стойности са определени на база на СФД. Количеството на спиращите по време на зимуване индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер до 1 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.						
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 15 353	По време на миграциите и зимуването видът се храни главно по обработваемите площи със зимни култури. Площта е определена на база на % участие на обработваемите земи в зоната, местообитание N15-други обработваеми земи и N12-обширни зърнени култури. Общата площ е 15 353 ha. Необходимо е земеделските стопани да се стимулират да засяват нивите в близост до яз. Порой и морето със зимна пшеница.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 15 353 ha.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите местообитанията за пренощуване по време на зимуване и миграция	ha	най-малко 16 688	През нощта гъските обитават открити водни площи отдалечени от брега. Площта е определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06-вътрешни водни тела, N01-морски територии. Тяхната обща площ е 16 688 ha.	Запазване и поддържане на площта на подходящите места за пренощуване на вида в зоната в размер от най-малко 16 688 ha.						
Местообитание на вида: Общо екологично състояние на водните тела с местообитания на вида	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2- Добро	Общото екологично състояние на водите е обхванато от проучвания по Рамковата директива за <table border="1" data-bbox="758 1323 1117 1533"> <tr><th>Екологично състояние</th></tr> <tr><td>1-Отлично - High</td></tr> <tr><td>2-Добро - Good</td></tr> <tr><td>3-Умерено - Moderate</td></tr> <tr><td>4-Лошо - Poor</td></tr> <tr><td>5-Много лошо - Bad</td></tr> </table> водите. Екологичното състояние на водните тела се оценява чрез 5 степенна скала: Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Брой проверки на РИОСВ-Бургас за наличие на браконьерски лов и риболов в зоната	брой проверки по време на зимуване на птиците в зоната (декември-март)	минимум 2 проверки на месец	Браконьерския лов и риболов по време на зимните месеци е важен отрицателен фактор.	Намаляване на ловната/браконьерска преса в защитената зона и по този начин осигуряване на спокойствие на вида и увеличаване на индивидите в зоната.

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002043 Емине

Предлагаме категорията на плътност да стане R – рядък вид.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A043	<i>Anser anser</i>			w		1	i	R	G	C	B	C	B

Специфични цели за A255 *Anthus campestris* (полска бърбрица)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 15-18 cm. Размах на крилата: 25-28 cm. Общо едноцветна, пясъчножълта до сиво-жълта, ненапетнена горна страна и светла, със слабо напетняване по страните на гушата и гърдите бърбрица. Има широка, светла, надочна и ясна тъмна ивица под нея в областта на юзджиката и зад окото. Краката са светли, а клонът е тънък и фин. Полската бърбрица често показва твърде изправена стойка. Брачната песен изпълнява от върха на някое дърво или във вълновиден полет (Иванов, 2011; Симеонов и Мичев, 1991).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ и мигриращ за страната вид. Пролетната миграция е през април-май, а есенната – през септември-октомври. Гнезди на земята. Снася 4-5 яйца, има 1-2 поколения годишно през периода април-юни. Малките остават в гнездото 13-14 дни и стават напълно самостоятелни на около 4-седмична възраст. В степни местообитания с храсти гнездовата плътност е 1,16 двойки/10 ha; в открити степи е 0,4-1,7 двойки/10 ha; в Калиакра – 0,38 двойки/10 ha; в района на Шабленското езеро – 0,8 двойки/10 ha; открити пространства на Шуменското плато – 1 двойки/10 ha. (Иванов, 2011)

Характерно местообитание

Гнезди по сухи, припечни пясъчливи и каменисти терени и пасища с рядка тревиста растителност – степни и сухолюбиви тревни съобщества по варовити и силикатни терени, по обрасли с тревна растителност крайбрежни (морски) плажове и пясъчни дюни, по-рядко по засолени терени с халофитна растителност. Среща се и около неголеми обработвани по традиционен начин земеделски площи, подобрени тревни площи (многогодишни тревни култури) или пустеещи земи. Избягва стръмни, силно каменисти или обрасли с храсти терени. Изследване на гнездовите местообитания на полската бърбрица в Западна Полша показва, че видът предпочита ниска суха растителност между която има малки непокрити с растения места (пясък, открити места, пътища, дюни и др.). Гнездото обикновено е разположено в гъста растителност, докато за хранене вида предпочита по-отворени места. Средната гнездова плътност е 0,1 дв./10 ha (Grzybek et al., 2008).

Хранене

Храни се с насекоми – *Apion* sp., Coleoptera (Curculionidae), *Amara* sp., *Opatrum sabulosus*, Orthoptera (*Gryllus campestris*) и Hymenoptera (Иванов, 2011).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С петнисто и разпръснато разпространение в равнинни, хълмисти и нископланински райони в цялата страна, по-плътно в най-източната ѝ част. Основната част от популацията заема открити сухи пасищни терени в Добруджа и по Черноморското крайбрежие, Източна Стара планина, Сакар и хълмистите райони около поречието на р. Тунджа, Източните Родопи и значителна част от Тракийската низина. Разпръснато в Дунавската равнина, Софийското поле, поречията на Струма и Места и др. (Янков отг. ред, 2007).

Защитен вид на територията на цялата страна (ЗБР, Приложение 2). Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN е LC (Least Concern) за територията на континентална Европа (2021) и за света (2018). Включен в SPEC 3 (Staneva and Burfield comp., 2017). Не е включен в Червената книга на Р България (2015).

Съгласно Докладването по чл. 12, за периода 2013-2018 г., видът се опазва като **гнездящ** с популация между 4000 и 13000 двойки. Според докладването за периода 2008-2012 г. популацията на вида е оценена със същата численост и същите тенденции.

Table of Article 12 report

Season	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Stable (S)	Stable (S)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Заплахите за полската бърбрица в страната са свързани със замърсяване и унищожаване на земеделските площи и други подходящи за вида местообитания (A02, A04, A07, C03, A21, F03).

При докладването през 2019 г. са посочени следните заплахи и въздействия: A02, A04, A07, C03.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 65 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ**. Гнездящата популация се оценява на 41 - 118 двойки, което представлява 0,9 % - 1 % от националната гнездяща популация (оценка „B“). Опазването на вида отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „B“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

В Костадинова и Граматиков (2007) се посочва гнездова популация от 21-138 дв. В платформата eBird има над 35 наблюдения на вида. С най-висока численост – 10 инд. (юли 2010 г.). Няма уточнение каква част от отчетените през пролетта птици са гнездящи двойки.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	най-малко 41 дв.	Целевата стойност е определена на база на данните в стандартният формуляр.	Поддържане на броя на гнездящите индивиди в зоната в размер от най-малко 41 дв. чрез поддържане на

				подходящите местообитания.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови и хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 9345 ha	Определена на база на % участие на местообитания: N09 - Сухи ливади, степи, N08 - Равнини, шубраци, N15 - Други обработваеми земи.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 9345 ha
Местообитание на вида: Качество на подходящите местообитания на вида в защитената зона	1/ % екстензивно управлявани пасища и ливади, като част от хранителното 2/ % на площи без растителност	1/ 100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват екстензивно 2/ Най-малко 5%	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, местообитания с редки храсти. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 ЖЕ/ha) или коситба, с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида. Наличието на площи без растителност (между 5 и 20%) е много важно за ловуването, за да се осигурят места за търсене на храна (видът се храни чрез събиране на насекоми от земята.	Поддържане и/или подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.

7. Необходимост от промени в СФД

Поради факта, че в защитената зона е установена 0,9 - 1 % от националната гнездяща популация, предлагаме оценката за вида от „B“ да се промени на „C“.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A255	<i>Anthus campestris</i>			r	41	118	p		G	C	A	C	B

Специфични цели за A091 *Aquila chrysaetos* (скален орел)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 80-90 см., размах на крилата: 210-220 см. При възрастните главата и задната част на шията са жълтеникави със златист оттенък, перата им са заострени, копиевидни и образуват малка грива. Останалото оперение е тъмнокафяво с широка неясно очертана черна ивица на края на опашката. Може да се отличи от царския и степния орел по V-образния профил при реене. Младите до 4-та година са тъмнокафяви с големи бели петна на крилата и в основата на опашката, с широка черна ивица на края ѝ (по нея се отличава от другите видове орли) (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Постоянен и скитащ вид. Най-много двойки (46,7%) са установени в Стара планина и Предбалкана, следват тези в Родопите (22,9%), Средно тунджанско поречие (6,6%), Средногорие и Краище, Рила и Пирин (по 4,9%), Дунавска равнина (4,1%), Осогово–Беласишка планинска група и Черноморско крайбрежие (по 2,5%) (Симеонов и др. 1990; Червена книга на Р България, 2015). Размножителният период започва през първата половина на март. Женската снася 1–2 яйца през април. Малките се излюпват към края на май, а излитат от гнездото около 15 август.

Характерно местообитание

В България гнезди преимуществено по скали и скални стени (във вътрешността на страната), порядко върху високи стари дървета в широколистни гори. Сигурните гнездови находища са от 200 до 2400 m н. в. Почти всички гнездови находища са в долини, проломи или скални комплекси в близост до открити склонове, където птиците ловуват - пасища, ливади, местообитания с редки храсти, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища (Таріа L., 2007). През есента и зимата често и далеч от скални терени (Янков, ред., 2007). Територията на една двойка се простира средно на около 100 km². През размножителния период обитава проломи, дефилета, ждрела и други райони с високи скални стени и скални комплекси в близост до открити пространства. Гнездото е разположено на скална площадка под навес или в предверие на малка пещера по обширни, високи, недостъпни скални стени, както и по дълбоки, ерозирани или скалисти речни долини (Симеонов и др., 1990). Една двойка може да има няколко гнезда, които могат да се използват периодично през годините и да бъдат дори на няколко километра разстояние едно от друго.

Проучвания в Испания показват, че скалните орли избират скали за гнездене със специфични характеристики. Предпочитани са относително недостъпните скали, далеч от човешко присъствие – пътища, населени места. Видът предпочита скални первази, достатъчно широки за гнездата, недостъпни отгоре и отдолу и за предпочитане заслонени (Watsen, 2010). Скалните орли са големи птици и се нуждаят от открити пространства, за да могат да намират и улавят плячката си. Орлите предпочитат пресечен терен и склонове, обърнати на юг, където могат да се възползват от възходящите въздушни течения, когато се реят. Наклонът на склона също е от значение за избора на местообитания на младите орли: склонове над 5° се използват често през периода на излитане от гнездото, а най-стръмните склонове са особено предпочитани. Такива склонове осигуряват на орлите добър изглед към околния ландшафт, а също така могат да улеснят полета и да подобрят ловния успех (Sandgren, 2013). Изследване в Шотландия (Watson et al., 1992) установява гнездова плътност от 14,7-26,1 дв./1000 km² т.е. на една двойка са и необходими между 6800 и 3800 ha. В Швеция (Moss, 2015) гнездовата територия на вида варира между 70 и 580 km² (7000-58000 ha).

Хранене

Мършояден вид. Храни се предимно със сухоземни костенурки, лалугери, лисици, зайци, птици, змии и гущери (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012; Червена книга на Р България, 2015). В гнездата са намирани остатъци и от таралежи, лалугери, зайци, лисици, котки, сърни, диви свине, птици (предимно яребици, кеклици, кокошки, гълъби, врани), змии и гущери. Скалният орел разчупва корубите на костенурките, като ги пуска от 50-60 m височина върху скали – 55% от плячката (Georgiev, 2009; Kouzmanov et al., 1996).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпространен петнисто предимно в по-високите части на планините (основно в Централна и Западна Стара планина, Рила, Пирин, Родопите и някои от Западните погранични планини), но и в някои по-ниски планини и хълмисти райони (Странджа, Източна Стара планина, Източните Родопи, Сакар, Дервентските възвишения и др). Почти липсват гнездовища в равнинните части на страната. (Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците и Приложение 2 и 3 на Закона за биологичното разнообразие. Няма SPEC категория, вида е увеличаващ се в Европа (BirdLife International, 2017). Според IUCN е слабо засегнат - LC (Least Concern) за територията на континентална Европа и за света. Включен е в Червената книга на България (Петров и др., 2015) със статус - уязвим VU.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната гнездяща популация се оценява на 150-180 двойки. В средата на миналия век е извънредно рядък и почти на изчезване. Няколко десетилетия по-късно популацията е оценена на 120–140 двойки. През последните 20 години числеността се стабилизира и е налице тенденция за леко покачване (Петров и др., 2015).

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Stable (S)	Stable (S)
Passage	no information	no information

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга (2015) основните посочени заплахи за вида са безпокойството по време на мътене и изхранване на малките. Отстрелване за лични колекции (G10) и отравяне чрез примамки за вълци, чакали и лисици.

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за гнездовата популация са посочени следните заплахи и влияния: A02, A04, D02, F03, G01, A07, A08, D06.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 57 зони от мрежата Natura 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ**. Мигриращата популация се оценява на 5-8 индивиди (оценка „C“). Не може да се изчисли процент, тъй като не е докладвана национална мигрираща популация. Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация в 33 BG0002043 Емине

В ОВМ „Емине“ видът е посочен с миграционна численост от 7 инд. (в Костадинова и Граматиков, 2007). Данните от eBird 2015-2022 г. показват, че вида е наблюдаван в зоната по време на миграция с численост до 1 инд. – 2016, 2017, 2019, 2022 (на едно отчитане).

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	най-малко 5 инд.	Целевата стойност е определена на база на СФД. Скалният орел осъществява следгнездови скитания и се задържа в определени райони, а не е далечен мигрант. По-тази причина повече скитащи птици са регистрирани по време на есенна миграция.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 5 индивид чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Местообитани е на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 22696	Разнообразието на територията, използвана от младите птици при следгнездовите скитания, е изключително голямо, а по отношение на разстоянията варира между 15 km до 216 km, което показва голямото влияние на качеството на местообитанията (Fielding et al., 2021). Определена на база на % участие на откритите местообитания в зоната: N08-равнини, шубраци, N09-сухи ливади, степи, N15-други обработваеми земи. Тяхната обща площ е 22696 ha.	Запазване и поддържане на откритите местообитания в защитената зона за търсене на храна по време на миграция, в размер на най-малко 22696 ha.
Местообитани е на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната	% екстензивно управлявани пасища и ливади, като част от хранителното местообитание на вида	100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища и ливади. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 животни/ha), както и редовна коситба на ливадите, с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	Запазване и поддържане на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002043 Емине

На този етап не са необходими промени в СФД за вида.

Специфични цели за A090 *Aquila clanga*, A859 *Clanga clanga* (Голям креслив орел)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 65-70 cm., размах на крилата: 175-185 cm. При възрастните окраската е тъмнокафява; рядко се срещат индивиди със светло оперение. Опашката е къса, а профилът при реене – „увиснал“. Ирисът е тъмнокафяв. Младите са чернокафяви; по гърба, плещите и надкрилията имат светли петна, които образуват няколко реда белезникави ивици. От възрастния степен орел се отличава по бялото дъгообразно петно в основата на опашката и характерния „увиснал“ профил в реещ и планиращ полет (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Преминаващ, зимуващ и вероятно гнездящ вид. Мигрира и зимува предимно по морски крайбрежия и прилежащи влажни зони с надморска височина 200–500 m н.в. (Симеонов и др. 1990, Червена книга на Р България 2015). Заема чужди гнезда на грабливи птици или сам строи гнездо по дървета на височина от 8 до 25 m. Гнездото е изградено от клони и е застлано с вейки, кора на дървета, свежи клонки с листа. Женската снася през първата половина на май. Пълното мътило е 1-2 яйца. Мътенето продължава 42-44 дни. Малките напускат гнездото на 63-65 дневна възраст. Храни се с дребни и средно едри гръбначни животни, насекоми, мърша (Симеонов и др., 1990).

В резултат на проучването на есенната и пролетната миграция в рамките на проект: „Минимизиране на рисковете за дивите птици“ на МОСВ, в Северна България през 2011 г. са установени да прелитат 4 индивида на наблюдателните точки Пленемир (1 индивид), Браничево (1 индивид) и Острово (2 индивида). Всички птици са наблюдавани в периода между 13 и 24 октомври 2011 г. По време на есенната миграция 2012 г. са установени да прелитат общо 86 индивида. От тях 9 са в Добруджа, а останалите 77 са в Южна България. Най-интензивна миграция е регистрирана при Равнец – общо 51 големи кресливи орела. По време на проучването на пролетната миграция през 2012 г. са установени да прелитат общо 17 индивида, от които 5 в Централна Добруджа, при Пленемир и Преселенци, и 12 в Южна България, на наблюдателните точки Александрово, Суходол, Равнец и Ветрен. Големият креслив орел е малочислен мигрант, като птиците летят поединично, често заедно с малките кресливи орли. Вероятно по време на есенна миграция през България прелитат поне 100 големи кресливи орли, което е около 3% от Европейската гнездова популация на вида. През есента основната част от птиците прелита през октомври, но отделни индивиди са наблюдавани и в края на август и през септември (Матеева и Янков, 2013). Вероятно между 50 и 100 птици прелитат и по време на пролетна миграция. По време на пролетна миграция големи кресливи орли са наблюдавани да прелитат през България от средата на март до втората десетдневка на май.

Характерно местообитание

На Балкански полуостров се среща в заливни, широколистни и смесени гори, изпъстрени с поляни и ливади, открити пространства с оазисни гори и групи дървета, речни долини, хълмисти склонове в близост до различни водоеми, брегове на водоеми (Симеонов и др., 1990; Червена книга на Р България 2015).

По време на размножителния период видът се нуждае от големи влажни гори, граничещи с влажни ливади, мочурища, блата и други влажни зони. Размножава се главно в широколистни равнинни гори, но понякога и в планински гори до 1000 m надморска височина. Предпочитанията на местообитанията на големия и малкия креслив орел са изследвани в Естония и Полша. Местата за гнездене са локализирани далеч от населените места и близо до реки и блатисти зони. Ловните терени се състоят от открити блата, речни долини, пасища и храсталаци. По време на миграцията и зимуването се използват различни местообитания - открити ландшафти, храстови съобщества и влажни зони. Изследване в Полша (Graszynski et al., Raptors in the new Millennium) установява, че гнездовата територия на една двойка е между 15 и 19 km² (1500-1900 ha). Няма данни за големината на ловната територия по време на миграция.

Хранене

Видът е месояден, ядат предимно малки бозайници, водни птици, жаби и змии. Бозайниците (особено *Microtus arvalis*) съставляват 53% от диетата в Русия и 58% в резервата Ока (Симеонов и др., 1990, "BirdLife International", 2006, Червена книга на Р България 2015). Птиците (предимно средни по размер) доминират в биомасата (63%), докато гризачите доминират в броя на плячката (63%). В Беларус дребните гризачи също са били най-честата плячка, но средно големи плячки като патици, дъждосвирици, дърдавци и водни плъхове доминират в биомасата. В Полша делът на птиците и бозайниците в биомасата на плячката е сходен (около 40%), докато земноводните също са доста чести (12%) (Meayburg et al., 2015).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Мигрира редовно по Черноморието (Калиакра, Балчик, Албена, р. Камчия, Слънчев бряг, Атанасовско езеро, ез. Вая, р. Ропотамо), при Котленска планина, Бяла река в Източните Родопи и др. Зимува около Шабленското и Дуранкулашкото езеро, р. Ропотамо, яз. „Овчарица“ и др. Моногамна птица. През гнездовия период е регистриран по Черноморското крайбрежие, Странджа, Тракийската низина, Добруджа, Източните Родопи и Сакар, без доказателства за размножаване. Зимува в Камчийския лонгоз (Симеонов и др., 1990; Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците и Приложение 2 и 3 на Закона за биологичното разнообразие. Включен в SPEC 1, популацията в Европа е намаляваща (Staneva and Burfield, 2017; BirdLife International). Според IUCN е VU (Vulnerable), за света и за територията на континентална Европа. Включен е в Червената книга на България със статус- критично застрашен CR.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), видът е **мигриращ** с популация 50-100 индивида. Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **зимуваща** популация на вида се оценява между 20 и 50 индивида.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Wintering	no information	no information
Passage	no information	no information

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга (Янков, 2015) основните посочени заплахи за вида са ловна преса в основните зимовища (Шабленско и Дуранкулашко езеро) (G10) и възможна конкуренция (L06) от малкия креслив орел (*Clanga pomarina*).

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за мигриращата популация са посочени следните три заплахи и влияния: A02, F03, D06. За зимуваща популация е посочена следната заплаха: A02.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 25 зони от мрежата Natura 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ**. Мигриращата популация се оценява на 4 индивида, което представлява 4-8 % от националната мигрираща популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОБМ „Емине“ е посочена миграционна численост 4 индивида в зоната (в Костадинова и Граматиков, 2007). Според Матеева и Янков (2013) през есента на 2004 г. през зоната в района на Източна Стара планина – са наблюдавани при селата Баня - 3 инд. и Паницово - 1 инд.

По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2018–2022 г. не са наблюдавани индивиди от вида в зоната. По данни от https://observation.org, за периода 2018 - 2022 г. наблюдаваните числености варират между 1 - 2 мигриращи индивиди от вида в зоната.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	най-малко 4 инд.	Целевата стойност е определена на база на СФД.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от 4 индивиди чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 22696	Ловните територии на вида включват терени с преобладаваща тревна или тревно-храстова растителност, често ниви със зърнени култури. Определена на база на % участие на откритите местообитания в зоната: N08-равнини, шубраци, N09-сухи ливади, степи, N15-други обработваеми земи и N12-обширни зърнени култури. Тяхната обща площ е 22696 ha.	Запазване и поддържане на откритите местообитания в защитената зона за търсене на храна по време на миграция, в размер на най-малко 22696 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната – начин на управление на пасища и ливади	% екстензивно управлявани пасища и ливади, като част от хранителното местообитание на вида	100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища и ливади. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 животни/ha), както и редовна коситба на ивадите, с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	Поддържане и/или подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.

7. Необходимост от промени в СФД

По отношение на родовото име, следва да се промени от *Aquila clanga* на *Clanga clanga*. По отношение на кода на вида, следва да се промени от A090 на A859.

По отношение на оценка на зоната (Site assessment) за мигрираща популация следва да се промени критерий А за размер и плътност на популацията на В (което е 4-8 % от националната мигрираща популация).

Species			Population in the site						Site assessment					
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A859	<i>Clanga clanga</i>			c	4	4	i		G	B	A	C	A

Специфични цели за A404 *Aquila heliaca* (царски орел)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 75-80 cm. Размах на крилата: 200-210 cm. Един от най-едрите наши орли. Общата окраска на възрастните птици тъмнокафява, тилът и задната част на врата ясно по-светли, жълтеникави, а на плещите има големи бели петна. Опашката едноцветна кафява. Първостепенните махови пера разтворени като пръсти. Младите са светлокафяви с неясни петна и щрихи. Крилата сравнително дълги. Опашката къса. Лети с бавни махове на крилата, често използва реещ полет. Среща се поединично или на двойки (Симеонов и др., 1990; Симеонов и Мичев, 1991).

Характер на пребиваване в страната

В България царският орел е гнездящо-прелетен, постоянен, преминаващ и зимуващ вид. До края на XIX в. видът е широко разпространен из цялата страна, докато числеността му през 2007 г. се оценява на 25–30 двойки. Благодарение на природозащитните дейности на БДЗП и СНЦ „Зелени Балкани“ популацията на царския орел през 2021 г. достигна рекордните 41 заети територии. Пролетната миграция в България започва през февруари и продължава до края на март, като са наблюдавани предимно единични възрастни, но в някои случаи – и непълно възрастни птици. През есента мигриращите по Черноморското крайбрежие царски орли са установени през периода между средата на август и края на октомври (Стойчев и др., 2012). Размножителният период настъпва през март с укрепване на старото или строеж на ново гнездо, със синхронни полети на двойката. Гнездото се разполага на дървета на височина от 7 до 22 m от земята, предимно в близост до основата на дървото и в по-малка степен на страничен клон или на върха на дървото. В повечето случаи предпочитат източното или западното изложение, избягвайки южното, северното или северозападното. Видът има ясно изразено предпочитание към гнездене в дървесната растителност на заветни долове, които често са и единствените места с дървета по целия рид. Двойките често имат повече от едно гнездо, но обикновено използват само едно от тях в продължение на няколко години. Гнездата на една двойка са отдалечени едно от друго на не повече от 5 km. Минималното разстояние (установено с GPS) между гнездата на различни двойки е 4700 m. През периода 1978–2009 г. основният субстрат, използван за гнездене, са хибридните тополи (*Populus* sp.), следвани от различни видове дъб (*Quercus frainetto*, *Quercus pubescens*, *Quercus cerris*, *Quercus petraea*). В по-редки случаи гнездата се разполагат върху бял бор (*Pinus sylvestris*), обикновен бук (*Fagus sylvatica*), салкъм (*Robinia pseudoacacia*) (Стойчев и др., 2012). През първата половина на април снася 2, рядко 1 или 3–4 яйца. Малките излитат от гнездата в края на юли и началото на август. Основен компонент в храната е лалугерът, но използва за храна 8 вида бозайници. Гнездовите двойки ловуват в район с площ около 40 km². (Симеонов и др., 1990; Червена книга, 2015).

Хранене

Най-често птицата оглежда, понякога в продължение на часове, ловната територия от подходяща наблюдателна точка (сухо дърво, сух клон, едър камък, ниска скала и др.). При забелязване на жертва я атакува със стремителен нисък полет. В места с изобилие на лалугери орлите периодично се спускат с бърснеш полет на сантиметри над участъците с най-голяма гъстота на гризачите. Основната храна на царския орел в България е таралежът (*Erinaceus roumanicus*). Следва лалугерът (*Spermophilus citellus*), заекът (*Lepus europaeus*), полевките (*Microtus* sp.), белият щъркел (*Ciconia ciconia*) и др. Като не специализиран хищник той има разнообразно меню, включващо над 150 различни вида животни. През зимата се засилва делът на врановите птици и мършата (Стойчев и др., 2012).

Характеристика на местообитанието

Царският орел предпочита хълмисти райони, където гористи места или места с ивици или групи дървета се редуват с открити сухи пространства – пасища, селскостопански площи, пустеещи

земи. За гнездене използва единични високи дървета, растящи отделно или сред ивици растителност покрай реки, в плитки долове, както и групи от дървета в края на гората или близо до поляни, често в непосредствена близост до селища, пътища и обработваеми площи. Следва да се разграничава самото гнездово местообитание от ловните територии на вида, които в отделни случаи могат да бъдат на разстояние над 10 km от гнездото. Понастоящем всички известни сигурни гнездови находища са в райони, разположени между 51 и 1093 m надморска височина. Но надморската височина на някои от местата с наблюдения, свидетелстващи за твърде вероятно гнездене, стига и до 1800 m. Ловните територии включват терени с преобладаваща тревна или тревно-храстова растителност, често ниви със зърнени култури. Царският орел ловува на открити терени - пасища, ниви, голи хълмове. По време на миграция и през зимата обитава равнини с оазисни гори и единични дървета (Стойчев и др., 2012).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Основната част от популацията е съсредоточена в Югоизточна България – Сакар, най-южните части на поречието на реките Тунджа и Марица и западната част на Странджа. Обитавани гнезда има още в Средна гора и Източните Родопи. Отделни двойки вероятно гнездат и в други райони – в Източна и Западна Стара планина, Понор, Дунавската равнина, Западните Родопи (Янков, ред., 2007).

Включен в Приложение 2 и 3 на Закона за биологичното разнообразие в България и Приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен също в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN за света е „уязвим“ (VU), а за територията на континентална Европа е „слабо засегнат“ – LC (Least Concern). Има SPEC 1 категория, популацията му в Европа е нарастваща (BirdLife International, Staneva and Burfield, 2017). Включен е в Червената книга на Р България (2015) в категория „критично застрашен“ (CR).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), видът е **гнездящ** с популация между 26-36 двойки.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), видът е **мигриращ** с численост 30-70 индивида. Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), видът е също **зимуващ** с численост между 30-60 индивида.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Increase (I)	Increase (I)
Wintering	Increase (I)	Increase (I)
Passage	no information	no information

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга (2015) основните посочени заплахи за вида са безпокойство, породено от пожари и залесителни дейности, изсичане на дървета с гнезда (B02, B04, B08, B09, B10, B14), натравяне от мъртви гризачи след пръскане на посевите и др. (G13, A21).

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за гнездовата популация са посочени следните заплахи и влияния: A02, A03, A04, B01, B02, C01, C03, D02, F03, D06. Според нас заплахата D02-„Производство на водноелектрическа енергия (от язовирни, бентови, руслови съоръжения), включително развитие и експлоатация на съпътстваща инфраструктура“ няма отношение към вида.

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: A02, A03, A04, B01, B02, D02, F03, J01, D06.

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за зимуващата популация са посочени следните заплахи и влияния: A02, A03, B01, B02, C01, C03, D02, F03, J01.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 42 зони от мрежата Natura 2000. В една зона е с оценка D на популацията - BG0000399 „Българка“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ**. Мигриращата популация се оценява на 4 индивида, което представлява до 5,71-13,33% от националната мигрираща популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Емине“ е посочена миграционна численост 4 индивида (в Костадинова и Граматиков, 2007). Според Матеева и Янков (2013) през есента на 2004 г. през зоната в района на Източна Стара планина са наблюдавани при селата Баня - 3 инд. и при Паницово - 1 инд. По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2018–2022 г. е наблюдаван 1 индивид по време на размножителния сезон в зоната.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	най-малко 4 инд.	Целевата стойност е определена на база на СФД.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от 4 индивида чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 22696	Ловните територии на вида включват терени с преобладаваща тревна или тревно-храстова растителност, често ниви със зърнени култури. Определена на база на % участие на откритите местообитания в зоната: N08-равнини, шубраци, N09-сухи ливади, степи, N15-други обработваеми земи и N12-обширни зърнени култури. Тяхната обща площ е 22696 ha.	Запазване и поддържане на откритите местообитания в защитената зона за търсене на храна по време на миграция, в размер на най-малко 22696 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида в	% екстензивно управлявани пасища и ливади, като част от хранителното местообитание на вида	100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища и ливади. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид	Поддържане и/или подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
зоната – начин на управление на пасища и ливади			подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 животни/ha), както и редовна коситба на ивадите, с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.

7. Необходимост от промени в СФД

По отношение на оценка на зоната (Site assessment) за мигрираща популация следва да се промени критерий А за размер и плътност на популацията на В (което е 5,71-13,33% от националната мигрираща популация).

Species			Population in the site						Site assessment					
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A404	<i>Aquila heliaca</i>			c	4	4	i		G	B	A	C	A

Специфични цели за A089 *Aquila pomarina*, A858 *Clanga pomarina* (Малък креслив орел)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 60-65 см., размах на крилата: 140-150 см. Възрастните са с кафяво оперение, черни махови пера, бели петна на крилата и черна опашка с бяло дъгообразно петно в основата. Ирисът е жълт. Може да бъдат разграничени от възрастните на големия креслив орел по дребните размери; при полет маховите пера отдолу са черни, а подкрилията – кафяви (при големия креслив орел е обратно). Опашката е къса, а профилът при реене – „увиснал“ (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящо-прелетен, преминаващ и отчасти зимуващ вид за България. Пролетният прелет е от средата на февруари до началото на април. Есенният прелет е от началото на август до края на октомври. Тогава се среща често по Черноморското крайбрежие. Максимална миграция е наблюдавана през последната десетдневка на септември (Симеонов и др. 1990; Профиров и Стойчев, 2015). В миналото е бил често срещан, но в периода 1950–1980 г. става все по-рядък.

Характерно местообитание

Обитава запазени горски масиви широколистни и смесени гори (бук, дъб или смесени насаждения) с поляни в близост до речни долини, пасища, ливади, блата, стари полезащитни пояси и други горски площи, в близост до просторни тревни съобщества и край селскостопански земи, които птиците използват за ловуване. Гнезди основно върху дъб (70%). Средната плътност на гнездящите двойки в пригодни местообитания за вида е 0.33 дв./100 ha. Най-честите типове местообитания, които използва за ловуване са обработваемите зими – 76% (Плачийски и др., 2018). По време на миграции се среща в открити пространства и до горната граница на гората (Симеонов и др., 1990; Профиров и Стойчев, 2015). Според Meuburg et al. (1997), 60 двойки обитават територия от около 3000 km² в Странджа планина.

Хранене

Хранят се с малки бозайници, малки птици, земноводни, влечуги, полевки и от време на време насекоми. (Симеонов и др., 1990; Профиров и Стойчев, 2015).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С неравномерно петнисто разпространение. Понастоящем близо 50% от популацията му в България (350–400 гнездещи двойки) е концентрирана в Източни Родопи, Сакар, Дервентските възвишения и Странджа, около 25% са концентрирани в Източна Стара планина и Източна Средна гора и около 15% са в Дунавската равнина и по крайбрежието на р. Дунав и островите. Останалите 10% се срещат по северните склонове на Родопите, Витоша и Същинска Средна гора. Отсъства или е слабо представен в Северозападна България, Западните погранични планини, южната част на Дунавската равнина и Предбалкана, долините на реките Струма и Места и др. Избягва високите планини като Рила, Пирин и Западните Родопи (Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците и Приложение 2 и 3 на Закона за биологичното разнообразие. Няма СПЕС категория, популацията в Европа е стабилна. Според IUCN е слабо засегнато-LC (Least Concern) както за територията на континентална Европа така и за света. Включен е в Червената книга на България (Профиров и Стойчев, 2015) със статус - уязвим VU.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **гнездяща** популация на вида се оценява на 460-600 двойки. Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **мигрираща** популация на вида се оценява на 30 000 – 52 000 индивиди.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Increasing (I)	Increasing (I)
Passage	no information	no information

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга на България (Профиров и Стойчев, 2015) като отрицателно действащи фактори за вида е посочено използването на буковите и смесените гори до 1000 m н. в. за дърводобив, инфраструктурното развитие за туризъм и отдих (B02, B03, B05, B09, B10, F01, F05). Конкуренцията с царския орел по отношение на храната (L06).

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за гнездовата популация са посочени следните заплахи и влияния: A02, A03, B01, B02, B03, B06, C03, D02, F03, J01. За мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: A02, A03, A04, A06, B01, B01, C03, D02, D06, F03, J01.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 84 зони от мрежата Natura 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ**. Гнездящата популация се оценява на 6 двойки, което представлява 1-1,3 % от националната гнездяща популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ**. Мигриращата популация се оценява на 8157 индивиди, което представлява 15,69-21,19 % от националната мигрираща популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Емине“ е посочена миграционна численост 8157 индивиди и 6 двойки размножаващи се (в Костадинова и Граматиков, 2007). По данни на Матеева и др. (2013) видът е установен по време на размножителен сезон на 2012 г. Според Матеева и Янков (2013) през есента на 2004 г. през зоната в района на Източна Стара планина са наблюдавани при селата Баня - 2740 инд. и при Паницово - 5412 инд.

По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2018–2022 г. наблюдаваните числености варират между 1 - 150 мигриращи индивиди от вида в зоната. По данни от <https://observation.org> за периода 2018 - 2022 г. наблюдаваните числености варират между 1 - 8 мигриращи индивиди от вида в зоната.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер гнездовата популацията	Брой двойки	6 двойки	Определена на база на СФД.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от 6 гнездящи двойки чрез поддържане на подходящите местообитания за гнездене.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	8157 инд.	Целевата стойност е определена на база на СФД. Количеството на спиращите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 8157 индивиди чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Най-малко 21361 ha	Данните са взети от СФД като % на местообитание N16 – Широколистни листопадни гори, N19-Смесени гори.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона, в размер на най-малко 21361 ha.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 22696	Определена на база на % участие на откритите местообитания в зоната: N09- Сухи ливади, степи, N08- Равнини, шубраци, N12 – обширни зърнени култури, N15- Други обработваеми земи. Тяхната обща площ е 22696 ha.	Запазване и поддържане на откритите местообитания в защитената зона за търсене на храна по време на миграция, в размер на най-малко 22696 ha.
Местообитание на вида:	% екстензивно управлявани	100% от пасищата	Видът предпочита да се храни в отворени	Поддържане и/или подобряване на състоянието на

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Качество на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната – начин на управление на пасища и ливади	пасища и ливади, като част от хранителното местообитание на вида	и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват екстензивно	местообитания - пасища, ливади, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища и ливади. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 животни/ha), както и редовна коситба на ливадите, с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.

7. Необходимост от промени в СФД

По отношение на кода на вида, следва да се промени от A089 на A858. По отношение на родовото име на вида (Scientific Name) следва да се промени от *Aquila pomarina* на *Clanga pomarina*.

По отношение на оценка на зоната (Site assessment) за гнездящата популация следва да се промени критерий А за размер и плътност на популацията на С (което е 1-1,3 % от националната гнездяща популация).

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A858	<i>Clanga pomarina</i>			r	6	6	p		G	C	A	C	A
B	A858	<i>Clanga pomarina</i>			c	8157	8157	i		G	A	A	C	A

Специфични цели за A028 *Ardea cinerea* (сива чапла)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 90 – 98 cm. Размах на крилата: 175 – 195 cm. Най-разпространената и едра чапла в България. Има възрастов диморфизъм и малки сезонни различия. Гърбът и крилата са синьо-сиви. Шията отпред и гърдите са с черни надлъжни ивици. Възрастните през размножителния период отгоре са сиви с черни плещи и украсяващи пера на главата, които впоследствие изчезват. Отдолу са белезникави, главата и шията са бели с черни ивици зад очите и по предната част на шията. Клюнът жълт, краката кафеникави. При младите горната част на главата и шията отстрани са сиви (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Сивата чапла е гнездящо-прелетен, преминаващ, постоянен и зимуващ вид в България. Пролетната миграция е от края на февруари до средата на април, а есенната – от края на юли до ноември. Гнезди в самостоятелни или смесени колонии от чапли, блестящи ибиси, лопатарки и малки корморани. Гнездата са разположени в тръстикови масиви, по дървета (бяла върба, бяла и

хибридна топола, дъб, ясен, липа, бук) и рядко на скали. Отглежда 4-5 малки, които започват да летят от средата на юни. По време на прелета и зимуването е обикновен вид по не замръзващите водоеми в ниските части на страната, по-често по Черноморското крайбрежие. Възможно е част от българската популация да е постоянна, но преки доказателства за това липсват. Мигрира на юг при тежки зими и замръзване на водоемите. В България зимуват птици от Северна Европа (Симеонов и др., 1990; Dimitrov et al., 2005).

Характерно местообитание

Сивата чапла обитава блата и езера с обширни тръстикови масиви; равнинни и заливни гори; долни и средни течения на по-големи реки с изобилна растителност и богати на риба. По време на миграция и през зимата се среща и в язовири, микроязовири, рибарници, оризища, напоителни канали и др. Размножителният период е от началото на март до края на юли. По Дунавското крайбрежие колонии са разположени в гори от бяла топола, бяла върба, и по-рядко хибридна топола и летен дъб. В Предбалкана колонии се разполагат върху цер, липа, ясен и бук; в Тракийската низина – дръжкоцветен дъб, бряст и летен дъб; по Черноморското крайбрежие – тръстикови масиви и хибридна топола (Симеонов и др., 1990). Гнездата са големи, често на върха на дървото. Снася 4 – 5 яйца, като има едно поколение годишно. Изследване на гнезденето на сивата чапла в Полша показва, че тя предпочита да разполага колонии си в близост до влажни зони, морски крайбрежия и вътрешни блата (Manikowska-Ślepowańska et al., 2016). Обикновено сивата чапла търси храна на разстояние 2-8 km от колонията, максимум – 20 km (Jakubas, 2005). Предпочитаните местообитания според Директивата за хабитатите са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, 91D0, 91E0 и 91F0 (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с риба, земноводни, влечуги, гризачи и др. По време на проучване, проведено в Софийското поле, в 5 стомаха са установени: *Arvicola terrestris*, *Microtus arvalis*, *Lacerta viridis*, *Lacerta sp.*, *Natrix natrix*, *Natrix tessellata*, *Rana ridibunda*, *Cyprinus carpio*, *Tinca tinca*, *Carassius auratus*, *Carassius sp.*, *Gobio gobio*, *Cobites taenia*, *Leuciscus cephalus*, *Libellula sp.*, *Gryllotalpa gryllotalpa*, *Neucoris sp.*, *Notonecta glauca*, *Dytiscus sp.*, Hydrophilidae, Curculionidae, *Donacia sp.* (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Понастоящем са регистрирани 86 гнездови находища със сигурно гнездене, предимно по Дунавското и Черноморското крайбрежие, Тракийската низина, Предбалкана и долините на по-големите реки и ниските части на планините (най-вече в Предбалкана). През периода 1980-1990 г. някои колонии изчезват, на места възникват нови, като по-висока стабилност се наблюдава при гнездовищата по Дунавското и Черноморското крайбрежие (Янков, ред., 2007).

Включен в Приложение 3 на Закона за биологичното разнообразие. Природозащитният статус на сивата чапла според IUCN е LC (Least Concern). Не е включен в Приложение I на Директива за птиците. Включен в Няма SPEC категория, въпреки че популацията в Европа е намаляваща (BirdLife International, Staneva and Burfield, 2017). Червената книга на Р България (Големански ред., 2015) в категория „Уязвим“ (VU). В миналото сивата чапла е била по-многочислена е гнездила по поречието на река Дунав, по големите реки във вътрешността на страната както и в блатата по черноморското крайбрежие. След 1940 г. започва масово пресушаване на влажни зони по поречието на Дунав за освобождаване на земи за земеделието. Това води до намаляване на числеността на вида.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценя на **800 – 1200 двойки**. Мигриращата национална популация (за периода 2013 – 2018 г.) е оценена на **110 – 330 индивида**. Не е посочена тенденция в развитието на популацията. Зимуващата национална популация (за периода 2013 – 2018 г.) е оценена на **1000 – 2000 индивида**.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Stable	Increasing
Passage	no information	no information
Winter	Stable	Stable

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Отрицателно действащи фактори според Червена книга на България (Мичев и др., 2015) са пресушаването и деградацията на влажните зони (F26, F27, F28, F31, F32, F03, K04), преследването в рибарници и рибовъдни стопанства, а вероятно на някои места и отстрелването й (G10).

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за гнездовата популация са посочени следните заплахи и влияния: M07, K01, J03; F01. Според нас могат да се добавят също K04-Изменение на хидродинамичните характеристики. Във връзка с това, че някои колонии на вида са разположени на дървета по острови и крайречни гори, трябва да се имат предвид и следните заплахи: B05-Изсичане без повторно залесяване или естествен подраст; B06-Изсичане на отделни дървета (без гола сеч); B09-Гола сеч, отстраняване на всички дървета; B10- Незаконна сеч.

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: F01, J02. При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за зимуващата популация са посочени следните заплахи и влияния: K04, B06, D02. Смятаме, че заплахи K04 и B06 са свързани по скоро с размножаващата се популация.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 75 зони от мрежата Натура 2000. В две зони е с оценка D на популацията - BG0000240 „Студенец“ и BG0002073 „Добростан“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ, зимуващ и летуващ**. Мигриращата популация се оценява на 10-61 индивиди, което представлява 9-18,4% от националната мигрираща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Зимуващата популация се оценява на до 34 индивиди, което представлява 1,7% от максималната национална зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Летуващата популация се оценява на до 3 индивиди (оценка „С“). Няма национална оценка на летуващите птици, ето защо не може да се изчисли процент. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация в 33 BG0002043 Емине

Мигрираща популация

В ОВМ „Емине“ видът не е посочен (в Костадинова и Граматиков, 2007). Данните от eBird 2015-2022 г. показват, че той се среща в зоната по време на миграция с численост 1-20 инд. – в яз. Порой (на едно отчитане).

Зимуваща популация

По време на среднозимните преброявания за периода 1977-2001 г. видът е установен един пъти в рамките на морското крайбрежие между местността Даляна и с. Свети Влас: 1 инд. през 1985 г. и в рамките на морското крайбрежие между Слънчев бряг и Ахелой - три пъти с по един индивид през 1985, 1990 и 2001 г. Тези части от морското крайбрежие попадат в границите на 33 Емине (Michev and Profirov, 2003). Видът не е посочен в ОВМ „Емине“ (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2021 г. видът е установен един път в рамките на морското крайбрежие между Слънчев бряг и Ахелой: 2 инд. през 2013 г. и шест пъти в яз. Порой с численост 1-17 инд. през 2021 г. (по данни на ИАОС).

Летуваща популация

В ОВМ „Емине“ видът не е посочен (в Костадинова и Граматиков, 2007). Данните от eBird 2015-2022 г. показват, че се среща в зоната по време на гнездовия период с численост до 14 инд. – в яз. Порой (на едно отчитане).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване						
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	най-малко 10 инд.	Целевата стойност е определена на база на СФД. Количеството на спиращите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 10 индивид чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.						
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0-34 инд.	Целевата стойност е определена на база на СФД. Количеството на спиращите по време на зимуване индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер до 34 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна в зоната.						
Популация: Размер на летуващата популация	Брой индивиди	0-14 инд.	Целевата стойност е определена на базата на СФД и данни за наблюдавани индивиди в зоната по време на летния сезон посочени в платформата eBird.	Поддържане на броя на летуващите индивиди в зоната в размер до 14 инд. чрез поддържане на местообитанията за гнездене в зоната.						
Местообитани е на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	най-малко 688	Площта е определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06-вътрешни водни тела. Неговата обща площ е 688 ha.	Запазване и поддържане на площта на подходящите местообитания за търсене на храна в зоната в размер от най-малко 688 ha.						
Местообитани е на вида: Общо екологично състояние на водните тела с местообитания на вида	5 степенна скала за екологично състояние	1-Отлично/2-Добро	Екологичното състояние на водните тела се оценява чрез 5 степенна скала. <table border="1" data-bbox="726 1690 1085 1900"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.	

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002043 Емине

По отношение на мигриращата популация е необходимо да се промени оценката на популацията в зоната от „С“ на „А“, тъй като 10-61 индивиди са 9-18,4% от националната мигрираща популация.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A028	<i>Ardea cinerea</i>			w		34	i		G	C	B	C	C
B	A028	<i>Ardea cinerea</i>			r		14	i		G	C	B	C	C
B	A028	<i>Ardea cinerea</i>			c	10	61	i		G	A	B	C	C

Специфични цели за A029 *Ardea purpurea* (червена чапла)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 70 – 90 см. Размах на крилата: 110 – 145 см. Оперението е ръждивокафяво, често изглеждащо доста тъмно. Горната част на главата черна с метален блясък. Задната страна на шията черна. Главата и шията отстрани светлокафяво-червени с черна пунктирана ивица; по долната част на шията удължени пера със сива основа и черни върхове. Предната част на гърба тъмносива, а задната пепелявосива. По плещите удължени пера с червеникавокафяв цвят. Гърдите кестеняво кафяви, по средата с тъмна ивица. Крилата и опашката сиви (маховите пера черни). Двамата пола са неотличими един от друг с незначителни сезонни различия (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Червената чапла е гнездящо-прелетен и преминаващ вид в България. Пролетната миграция е от края на март до април, а есенната – от август до началото на ноември Гнезди в самостоятелни или в смесени колонии. В големите смесени колонии (от чапли, блестящи ибиси, лопатарки и големи корморани) разполага гнездата си по периферията, скрити сред тръстиковите масиви. Колониите са разположени в трудно достъпни тръстикови масиви или в храсталаци от върба. Гнездото е изградено от стари тръстикови стебла или клонки, почти плоско без постелка. През април–юни снася 2 (2–8) яйца. Мъти 25–27 дни. Малките излизат на възраст 45–50 дни. Обикновено има 1 люпило. Гнездовият успех е 2,1 малки/гнездо. Зимува в Средиземноморието и Африка (Симеонов и др., 1990; Боев и др., 2015 в Червена книга на България).

Характерно местообитание

Червената чапла обитава открити, предимно, сладководни басейни с гъста блатна растителност от тръстика и папур; крайречни равнинни дъбови гори, най-често в места до 300 m н. в., но навсякъде непосредствено до обширни водоеми. Извън гнездовия период се среща във всякакви типове водни и околводни местообитания. Често в тесни или по-широки пояси от тръстика, папур или камъш по бреговете на езера, язовири, напоителни и отводнителни канали и рибарници. Понякога по време на миграция се среща и се храни и в заливни гори, върбалаци, храстови пояси и високи

треви. Не обича да каца на видно, открито място без никаква растителност (Симеонов и др., 1990; Stastny and Hudec, 2016). Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, 91D0, 91E0 и 91F0 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с риба, земноводни, влечуги, гризачи, водни безгръбначни и др. По време на проучване, проведено в Софийското поле, в 14 стомаха са установени: *Microtus arvalis*, *Lacerta sp.*, *Rana ridibunda*, *Cyprinus carpio*, *Gryllus demertus*, Carabidae, Dytiscidae (Симеонов и др. 1990). Дължината на уловените риби варира от 5 до 30 cm (Stastny and Hudec, 2016).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Сравнително рядък и малоброен гнездящ и прелетен вид. С разпръснато разпространение в ниските части на страната (Янков отг. ред., 2007). Установена е като гнездящ вид главно по поречието на р. Дунав и по Черноморското крайбрежие. Във вътрешността на страната малки колонии са установени главно в Тракийската низина и една на Драгоманското блато (Симеонов и др., 1990).

Включен е в Приложения 2 и 3 на ЗБР и в Приложение 1 на Директивата за птиците. Природозащитният статус на вида според IUCN е LC (Least Concern) за света (2019) и за континентална Европа (2021). Има в SPEC 3 категория (Staneva and Burfield comp., 2017). Включен в Червената книга на Р България (2015) в категория „Застрашен“ (EN).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 100 – 200 двойки. Мигриращата национална популация е оценена на 60 – 350 индивида. При предходното докладване за периода 2008-2012 г. за гнездящата популация е съобщена същата численост, но дългосрочната тенденция е била неизвестна. Нарастваща дългосрочна тенденция може да се обясни с възстановяването на някои ключови за вида влажни зони като блатата на о. Персина, блато Калимок, Драгоманското и Алдомировското блато. Реално обаче тези увеличения са компенсирани от намаления в числеността в пресушени или деградирани влажни зони като рибарници Мечка и рибарници Орсоя. Ето защо считаме че докладването дългосрочно увеличение на числеността през 2019 г. едва ли отговоря на действителността. По-скоро числеността на вида у нас запазва стабилност за последните 40 години.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Unknown (UNK)	Increasing (I)
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга на България (Боев и др., 2015) като отрицателно действащи фактори са посочени унищожаване и увреждане на местообитанията (F03, F26, K02, K04), замърсяване на водоемите (J01), отстрел в рибовъдните стопанства и извън тях (G10), безпокойство през гнездовия период (H08).

При докладването по чл. 12 от 2019 г. за гнездящата и мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: K01, M07, F01 и J02. Трябва да бъдат допълнени с посочените в Червена книга на България (2015).

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 55 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ**. Мигриращата популация се оценява на до 2 индивиди, което представлява 0,6% от максималната национална мигрираща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация в 33 BG0002043 Емине

В ОВМ „Емине“ видът е посочен като мигриращ с численост 0-2 инд. (в Костадинова и Граматиков, 2007). Същата стойност е посочена и в СФД. Данните от eBird 2015-2022 г. показват, че видът се среща в зоната по време на миграция с численост 1-2 инд. – в яз. Порой (на едно отчитане).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване						
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	0-2 инд.	Целевата стойност е определена на база на СФД. Количеството на спиращите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер до 2 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.						
Местообитани е на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	най-малко 668	Площта е определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06-вътрешни водни тела. Тяхната обща площ е 668 ha.	Запазване и поддържане на площта на подходящите места за пренощуване на вида в зоната в размер от най-малко 668 ha.						
Местообитани е на вида: Общо екологично състояние на водните тела с местообитания на вида	5 степенна скала за екологично състояние	1-Отлично/2-Добро	Екологичното състояние на водните тела се оценява чрез 5 степенна скала. <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="background-color: #cccccc;">Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="background-color: #00a0e3; color: white;">1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td style="background-color: #70ad47; color: white;">2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td style="background-color: #f1c232; color: white;">3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td style="background-color: #ffc000; color: white;">4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td style="background-color: #e31a1c; color: white;">5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002043 Емине

На този етап не са необходими промени в СФД за вида.

Специфични цели за A059 *Aythya ferina* (кафявоглава потапница)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 42-49 cm, размах на крилата: 67-77 cm. В брачно оперение при мъжките главата и шията са ръждиво-кафяви. Гушата и предната част на гърдите са черни. Гърбът и

страните на тялото са пепелно сиви. Кръстът е по-тъмен, а надопашието – черно. Клюнът е сиво-черен. Женските като цяло са сивокафяви. Гърди, теме и шия по-тъмни с кафеникав нюанс. Със светла ивица зад окото. През зимата мъжките са с тъмно сиво-кафяви гърди и задница и по-мръсно кафява глава. При женските оперението през зимата е като при брачното оперение, но по-тъмна по гърба (Svensson, 2013; Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ, мигриращ и зимуващ вид за страната. Есенната миграция започва в началото на септември, но се осъществява главно през октомври и ноември. Пролетния прелет е през февруари и март, когато се среща по-често по р. Дунав. През нашата страна мигрират и зимуват индивиди от Средна Европа, Европейска Русия, Украйна, Беларус и Западен Сибир. Значително по-многочислена през зимата, особено по Южното Черноморско крайбрежие. По р. Дунав и вътрешните за страната водоеми зимуват незначителни числености от вида. Гнезди единично. Гнездото е разположено на земята, недалеч от водата сред крайбрежната растителност, по-рядко върху наводнени върби, близо до повърхността на водата (резервата „Белене“) (Нанкинов и др., 1997; Петков в Червена книга на България, 2015).

Характерно местообитание

Обитава обширни, дълбоки и открити водоеми, с големи водни огледала и растителност по периферията. При миграция и зимуване обитава разнообразни влажни зони, включително големи езера и язовири (Нанкинов и др., 1997; Петков в Червена книга на България, 2015). Проучванията установяват, че кафявоглавата потапница няма строги предпочитания към избора на местообитания за размножаване, тъй като не е установена връзка със специфични характеристики на местообитанията във влажните зони, с изключение на предпочитанията към по-големи, естествени влажни зони с повече открити водни площи (повече от 60 % от гнездящите двойки са открити в блата и езера). По-голямата част от популацията на вида е концентрирана около Бургаския езерен комплекс. Това включва четири големи езера на Черноморското крайбрежие, две от които и прилежащите им по-малки влажни зони са ключови за размножаващата се популация. Местата за гнездене на кафявоглавата потапница в България са разположени на много по-ниска надморска височина от тези на белооката потапница и доста под средната надморска височина за Европа (500-800 м) (Petkov, 2012). В това проучване е установено, че повече кафявоглави потапници се срещат в открити влажни зони и не се нуждаят от специфична структура на растителността във влажните зони, при положение, че има достатъчно гъсти тръстикови масиви, подходящи за размножаване. Данните от местата за размножаване в Европа сочат, че потапниците се нуждаят от повече от 5 хектара открити водни площи (Bauer and Glutz von Blotzheim, 1969). Подходящи местообитания според Директивата за хабитатите, по време на миграция и зимуване са 1110, 1130, 1150, 1160, 3260 и 3270, а през размножителния период сладководни местообитания от типа на 3130, 3140, 3150, (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храната е от водни безгръбначни (ларви на насекоми) и семена, и части на водни и водолюбиви растения (Петков в Червена книга на България, 2015).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпространението е групово и разпръснато, главно по Дунавското и Черноморското крайбрежие, където са основните гнездови находища: ез. Сребърна, Бургаските влажни зони и най-вече Пода и Комлушка низина. През отделни години единични двойки гнездят в Тракийската низина, Дунавската равнина, Софийското поле, на места в Западна България и по долината на р. Арда. (Янков отг. ред., 2007). В посочените основни гнездовища и във Варненско–Белославския комплекс гнездят до няколко десетки двойки (до над повече от 50 в Пода и Комлушката низина), но в повечето от останалите се размножават само единични двойки. В години с малко валежи и

ниско водно ниво на водоемите числеността е по-малка и много от двойките не пристъпват към гнездене (Петков в Червена книга на България, 2015).

Включен в Приложение 3 на ЗБР. Включен в Приложение 2А и 3Б на Директивата за птиците. Според IUCN видът е уязвим VU (Vulnerable) както за света, така и за континентална Европа (2021). Включен в Червената книга на България (2015) в категорията „Уязвим“ (VU). Има SPEC 1 категория (Staneva and Burfield comp., 2017).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на **80 – 250** двойки. Зимуващата популация е оценена на **17 000 – 31 000 индивида**. Мигриращата популация е оценена на **15 000-100 000 индивида**. При предходното докладване за периода 2008-2012 г. са съобщени същите гнездова численост и тенденции в развитието на популацията. При предходното докладване за периода 2008-2012 г. са съобщени по-ниски стойности на минималната стойност на зимуващата популация (600-56 000 индивида).

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Fluctuating (F)	Increasing (I)
Passage	-	-
Wintering	Fluctuating (F)	Fluctuating (F)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червена книга на България (Петков, 2015) са посочени следните отрицателно действащи фактори: пресушаване на блатата, изоставянето и/или интензифицирането на рибовъдните стопанства (G12, G20, G25), безпокойство от риболовци (H08). Много от ценните местообитания на вида покрай р. Дунав, понастоящем са унищожени или са в твърде незадоволително състояние - рибарници Мечка, рибарници Орсоя и др. (K02, L01, L04).

Според докладването по чл. 12 от 2019 г. за гнездовата популация са посочени следните заплахи: F01, J02. За зимуващата и мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: F02, F03, F05, G01.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 49 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Според СФД **мигриращата** популация на вида се оценява на до 80 индивида, което е до 0,08 % от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е с добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Според СФД **зимуващата** популация на вида се оценява на до 100 индивида, което е 0,32 % от националната зимуваща популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Мигрираща популация

Данни за мигриращата популация на вида в ОВМ „Емине“ не са посочени (Костадинова, Граматиков 2007). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на пролетната миграция не са отчетени числености, а през есенната миграция между 1 и 12 инд.

Зимуваща популация

Данни за зимуваща популация на вида в ОВМ „Емине“ не са посочени (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2020 г. по време на средно зимните преброявания в страната в язовир Порой числеността варира между 1 инд. през 2015 г. и 143 инд. през 2019 г. (данни от ИАОС). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на зимния сезон са отчетени числености между 8-310 инд.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	0 - 80 инд.	Минималната целева стойност е определена на база на данни за вида посочени в eBird. Количеството на мигриращите индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер до 80 инд. чрез поддържане на местообитанията.						
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	най-малко 1 инд.	Целевата стойност е определена на база на данните от ИАОС и данни от eBird. Количеството на зимуващите индивиди силно зависи от метеорологичните условия	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер от най-малко 1 инд. чрез поддържане на местообитанията.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 16688	Определена на база на % участие на местообитание: N01, N06. Тяхната обща площ е 16688 ha.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида най малко 16688 ha.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент водни безгръбначни животни (JDS4-Макрофити)	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	2-Добро или 1-Отлично	Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг. Макрофитите са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрофити.	Подобряване на екологичното състояние на водните тела и подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.						
			<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично</td> </tr> <tr> <td>2-Добро</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо</td> </tr> </tbody> </table>	Екологично състояние	1-Отлично	2-Добро	3-Умерено	4-Лошо	5-Много лошо	
Екологично състояние										
1-Отлично										
2-Добро										
3-Умерено										
4-Лошо										
5-Много лошо										
			Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрофити се							

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			оценява чрез 5 степенна скала.	

7. Необходимост от промени в СФД

Предлагаме промяна в СФД - да се промени максималната оценката на зимуващата популация от 100 инд. на 310 инд. а минималната численост на 1 инд., което представлява 0,005 - 1 % от националната популация (оценка „С“) на база на данните от ИАОС и данни от eBird. Оценката на зимуващата популация се променя от „А“ на „С“.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A059	<i>Aythya ferina</i>			c		80	i		G	C	B	C	C
B	A059	<i>Aythya ferina</i>			w	1	310	i		G	C	A	C	A

Специфични цели за A061 *Aythya fuligula* (качулата потапница)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 40-47 cm, размах на крилата: 65-72 cm. В брачно оперение мъжките са с характерно с тъмно (почти черно) оперение с рязко очертани правоъгълни бели страни. Главата е черна със син или пурпурен метален блясък. Перата на тила са удължени като образуват добре обособена качулка. Окото е жълто. Женските са с тъмнокафяво оперение с по-малка качулка и бяло петно в основата на надклюнието. Страните на тялото са по-бледи с размити тъмни петна. Окото е тъмножълто. В извънбрачно оперение мъжките са с къса качулка, страните на тялото са мръсно кафяви, черните части на брачното оперение са с кафяв нюанс (Svensson, 2013; Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Многочислена мигрираща и зимуваща птица за страната. Есенния прелет е от септември до ноември, а пролетния от началото на февруари до края на април. По р. Дунав прелета през есента е по-слабо изразен, от колкото през пролетта, като през есента най-висока е числеността през ноември, след което спада със замръзването на крайдунавските блата. В района на Бургас числеността ѝ от началото на миграцията се увеличава до края на януари (Нанкинов и др., 1997). Отделни птици и двойки са наблюдавани и през размножителния период в Сребърна, Шабленското езеро, около Бургас, Дяволска река, яз. Доспат и др. Възможно е отделни двойки да се размножават нередовно в Дунавските влажни зони. У нас няма потвърдено засега гнездене на вида. Двойките се образуват още в местата за зимуване. За гнездене избира обширни езера или други водоеми. Гнездото си построява винаги в непосредствена близост до водата, често пъти на малки островчета или купчини стара тръстика (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Предимно по-дълбоки езера и блата с богата водна растителност. По време на миграции и през зимата се среща и в морски заливи по Черноморското крайбрежие и язовири. Видът се размножава в равнинни райони и предпочита еутрофни водоеми с дълбочина 3-5 m (избягва езера с дълбочина над 15 m) с открити води, острови за размножаване и богата крайбрежна растителност. През този сезон се среща често в големи сладководни езера, язовири, кариери и тихи участъци на широки бавно течащи реки. През зимата видът посещава големи сладководни езера, водоеми и тихи крайбрежия, солени лагуни, приливни заливи и устия, въпреки че избягва силното вълнение, освен ако всички вътрешни влажни зони не са замръзнали. Гнездото е изградено от растителност и се намира във водата върху плаваща растителност или островчета или на земята върху острови в тръстикови или тревни храсталаци. Обикновено гнездата са разположени на разстояние до 20 m

от водата, въпреки че на островите те могат да бъдат разположени на разстояние до 150 m. (<http://datazone.birdlife.org/species/factsheet/tufted-duck-aythya-fuligula/>).

Подходящи местообитания според Директивата за хабитатите, по време на миграция и зимуване са основно 1110, 1130, 1150, 1160, 3130, 3150 и 3270 (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Търси храната си обикновено на дълбочина до 3–4 m, но понякога се гмурка и до 14 m. Видът е всеяден, като основната част от храната му се състои от мекотели (особено *Mytillus* и *Cardium* spp., коремоноги и миди зебра *Dreissena polymorph*, ракообразни и водни насекоми, както и зърно и семена и вегетативни части на водни растения (<http://datazone.birdlife.org/species/factsheet/tufted-duck-aythya-fuligula/>).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

През размножителния период разпръснати изолирани находища има по Дунавското крайбрежие и прилежащите му части на Дунавската равнина, Черноморското крайбрежие, Софийското поле и Тракийската низина. Наблюдавани отделни двойки и единични или малък брой летиращи птици (до 19 екз. през 1996 г. в Мандренското езеро), като общата численост на индивидите не надхвърля няколко десетки птици (Янков отг. ред., 2007). По време на прелет се среща по водоемите в цялата страна. Зимува предимно по Черноморското крайбрежие. През периода 1977-1996 г. е често срещан зимуващ вид в България със средна обща численост от 8167 индивида. Среща се предимно във влажни зони по черноморското крайбрежие. Най-големи концентрации се наблюдават по Южното Черноморие със средна численост от 7071 индивида и максимална от 18 643 през 1992 г. Основните места за зимуване са езерото Мандра със средна численост от 2688 индивида и максимална от 13 167 през 1990 г. В почти всички свои зимни местообитания видът образува големи ята с *Aythya ferina* (Michev and Profirov, 2003).

Включен в Приложение 4 и 6 на ЗБР. Включен в Приложение 2А и 3Б на Директивата за птиците. Според IUCN вида е слабо засегнат LC (Least Concern) в света (2016), но за континентална Европа е NT (Near Threatened) (2021). Има SPEC 3 категория (Staneva and Burfield comp., 2017).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) зимуващата популация е оценена на **1079 – 5628 индивида**. Мигриращата национална популация е оценена на 1000 – 25 000 индивида. Вида не се докладва като гнездящ за страната. През предходния период за докладване (2008-2012) за зимуващата популация е съобщена численост от 1000-16 000 индивида и краткосрочната и дългосрочната тенденции са били намаляващи. Зимната численост на този вид значително се повлиява от зимни температури през януари като при по-ниски температури броят на зимуващите птици е по-голям.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Passage	-	-
Wintering	Fluctuating (F)	Decreasing (D)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Според докладването по чл. 12 от 2019 г. за зимуващата популация са посочени следните заплахи: G01, F02, G05. За мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: F02, F03, J02. Към заплахите за вида през зимата могат да се добавят отстрел (G07, G10), включително с незаконни средства, в защитени територии и в забранени периоди за лов, безпокойството (H08) през прелета и зимата от ловци, рибовъди, осушаването на влажни зони (F26).

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 42 зони от мрежата Natura 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Според СФД **зимуващата** популация на вида се оценява на до 8 индивиди, което е 0,14 % от националната зимуваща популация (оценка „B“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е добра стойност (оценка „B“).

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Емине“ не е посочена зимуваща численост за вида (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2020 г. по време на средно зимните преброявания в страната видът не е регистриран (данни от ИАОС). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на зимния сезон видът е регистриран в язовир Порой с числеността 24 инд. през 2021 г. еднократно.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0-24 инд.	Целевата стойност е определена на база на данни за вида в платформата eBird. Количеството на зимуващите индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер до 24 инд. чрез поддържане на подходящите местообитанията.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 16688	Определена на база на % участие на местообитание: N01, N06. Тяхната обща площ е 16688 ha.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида най малко 16688 ha.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент водни безгръбначни животни (JDS4-Макрофити)	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	2-Добро или 1-Отлично	Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки <table border="1" data-bbox="742 1354 1085 1596"> <tr><th>Екологично състояние</th></tr> <tr><td>1-Отлично</td></tr> <tr><td>2-Добро</td></tr> <tr><td>3-Умерено</td></tr> <tr><td>4-Лошо</td></tr> <tr><td>5-Много лошо</td></tr> </table> за мониторинг. Макрофитите са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрофити. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрофити се оценява чрез 5 степенна скала.	Екологично състояние	1-Отлично	2-Добро	3-Умерено	4-Лошо	5-Много лошо	Подобряване на екологичното състояние на водните тела и подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично										
2-Добро										
3-Умерено										
4-Лошо										
5-Много лошо										

7. Необходимост от промени в СФД

На база на данни за вида посочени в eBird предлагаме промяна в СФД - максималната зимуваща численост да се промени от 8 инд. на 24 инд., което представлява до 0,4 % от националната зимуваща популация (оценка „С“).

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A061	<i>Aythya fuligula</i>			w		24	i		G	С	A	C	B

Специфични цели за A062 *Aythya marila* (планинска потапница)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 42-51 cm. Размах на крилата: 72-84 cm. Средно голяма потапница с видимо широк клюн и кръгла, без качулка глава. *Мъжки*. Главата, шията, гушата, предните части на гърдите и гърбът са черни. Главата и шията отстрани са със зелен метален блясък. Плещите и останалата част от гърба са бели с напречни чернокафяви вълновидни линии, по-широки назад. Коремната страна е бяла с черен вълновиден рисунък към подопашнето. Страните на тялото са бели, към опашката с кафеникави вълновидни линии. Подопашнето е черно. Опашката е чернокафява. Клюнът е сиво син с черен нокът. Краката са сиво сини с черен заден ръб и плавателни ципи. *Женски*. Около основата на клюна има широка бяла ивица. Темето и тилът са кафяви до чернокафяви със светли върхове на перата. Страните на главата, гърлото и шията са канелено кафяви с тъмни върхове на перата. Плещите, гърбът и надопашнето са кафяви до чернокафяви със светлокафяви окраища на перата. Кръстът е чернокафяв. Гърдите и коремът са бели, изпъстрени с кафяви пера, които в задната част на корема са повече на брой (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Рядко зимуващ вид за страната. Появява се в края на ноември и се задържа до средата на февруари, по-рядко и в началото на март (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

През размножителния период обитава различни по големина еутрофни до почти олиготрофни езера с богата водна растителност. В местата за зимуване се придържа главно към морския бряг, като навлиза в речните устия и в дълбоки крайбрежни езера; рядко в малки блата и езера далеч от морето (Нанкинов и др., 1997).

Хранене

В България храненето е непроучено поради ниската численост на вида. През зимата животинските компоненти (главно мекотели) преобладават над растителните (Нанкинов и др., 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Предимно по Черноморското крайбрежие; по-често около Бургас. Рядко във вътрешността на страната в миналото неколkokратно в Софийско (Нанкинов и др., 1997). През периода 1977-1996 г. по време на среднозимните преброявания в България видът е рядък и нередовен зимуващ вид със средна обща численост от 10 индивида, максимална от 107 индивида през 1994 г. Видът е наблюдаван неколkokратно край брега, по-често в крайбрежните води на Южното Черноморие (средно 6 инд. и максимум 105 през 1994 г.). Влажните зони, където видът е най-многоброен през зимата, са езерният комплекс Мандра със 100 инд. през 1994 г. и крайбрежният сектор Камчия-Обзор с 38 инд. през 1996 г. През периода 1997-2001 г. средната обща численост нараства до 35

индивида, като максималната обща численост е 160 индивида през 1997 г. (Michev and Profirov, 2003).

Включен е в Приложения 3 и 4а на ЗБР и в Приложение 2Б на Директивата за птиците. Природозащитният статус на вида според IUCN е LC (Least Concern) за света (2018) и за континентална Европа (2021). Видът е включен в SPEC 3 (Staneva and Burfield comp., 2017).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната зимуващата популация е оценена на 20 – 80 индивида. При предходното докладване за периода 2008-2012 г. е посочена зимуваща численост от 1-160 индивида. Количеството на зимуващите индивиди е флукутиращо и за виси до голяма степен от климатичните условия през отделните зими.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Wintering	Fluctuating (F)	Fluctuating (F)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

При докладването по чл.12 за зимуващата популация е посочена само една заплаха: K04-Modification of hydrological flow. Може да се добави замърсяване на морските води от различни източници (J02).

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 13 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Според СФД зимуващата популация на вида се оценява на до 1 индивид, което е 0,01 % от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е добра (оценка „В“).

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Емине“ не е посочена зимуваща численост за вида (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2020 г. по време на средно зимните преброявания в страната видът не е регистриран (данни от ИАОС). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на зимния сезон видът не е отчетен.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0-1 инд.	Целевата стойност е определена на база на СФД. Количеството на зимуващите индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер до 1 инд. чрез поддържане на подходящите местообитанията.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 16688	Определена на база на % участие на местообитание: N01, N06. Тяхната обща площ е 16688 ha.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида най малко 16688 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент водни безгръбначни животни (JDS4-Макрофити)	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	2-Добро или 1-Отлично	Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки <table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично</td> </tr> <tr> <td>2-Добро</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо</td> </tr> </tbody> </table> за мониторинг. Макрофитите са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрофити. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрофити се оценява чрез 5 степенна скала.	Екологично състояние	1-Отлично	2-Добро	3-Умерено	4-Лошо	5-Много лошо	Подобряване на екологичното състояние на водните тела и подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично										
2-Добро										
3-Умерено										
4-Лошо										
5-Много лошо										

7. Необходимост от промени в СФД

За 33 „Емине“ *Aythya marila* е рядък вид. Предлагаме да бъде отнесен към категорията рядък вид („R“).

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A062	<i>Aythya marila</i>			w		1	i	R	G	C	B	C	B

Специфични цели за A396 *Branta ruficollis* (червеногуша гъска)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото 54 - 60 cm., размах на крилето: 110 – 125 cm. Червеногушата гъска е най-дребната гъска, обитаваща Западна Палеарктика и е лесно различима от останалите видове по пъстрото си оперение, оцветено в черно, бяло и ръждиво-червено. При възрастните главата отгоре, гърбът, крилата и корема са черни, шията, гърдите и бузите - червено-кафяви, а юзджиката, тясната ивица от страни на шията и подопашката - бели. Червеното бузно петно е малко (или липсващо при някои), неярко и оставящо широка бяла ивица около него. Видът има специфично разпространение в световен мащаб, характеризиращо се със значителна локализация. Гнездовищата са разположени на територията на Русия, в тундрата на полуостровите Таймир, Ямал и Гидан, намиращи се източно от планината Урал. Счита се, че основната част от популацията (около 70%) гнезди на полуостров Таймир (Нанкинов и др., 1997; Петков и Илиев, 2014).

Характер на пребиваване в страната

Червеногушата гъска е мигриращ и зимуващ вид в България (Нанкинов и др., 1997). Проучванията сочат, че България може да се счита за най-южната част от ареала на червеногушата гъска и тук популацията долита да презимува. Първите птици се появяват в края на октомври – началото на ноември. Последните екземпляри напускат страната към края на март. През целия зимен период видът е много мобилен и често извършва неперидични миграции, които до голяма степен са предопределени от метеорологичните условия и/или състоянието на хранителния ресурс и на фактора безпокойство. Основно птиците мигрират от Румъния към България и обратно. На територията на страната по-кратки или по-далечни миграции могат да бъдат наблюдавани най-вече при лоши климатични условия при рязко значително снижаване на температурите и обилен снеговалеж, като птиците се придвижват от районите на северните крайбрежни езера край Дуранкулак и Шабла на юг по крайбрежието (Петков и Илиев, 2014; Дерелиев и Симеонов, 2015 в Червена книга на България). Миграции на юг от България са много рядко явление, но има съобщение за наблюдение на около 2000 индивиди през студената зима на 1984/1985 г. в Северна Гърция (Heredia et al., 1996). Пролетният прелет започва през февруари (Нанкинов и др., 1997). Често образува смесени ята и с други видове гъски.

Характерно местообитание

В България се среща основно през зимата, и е свързана с не замръзващи влажни зони (за нощуване и водопой) и просторни открити места, засети най-вече с есенни посеви на житни култури, с пониците на които се храни. Червеногушата гъска у нас има специфични изисквания по отношение на местообитанията за нощуване и за хранене и тяхното съчетаване. За **нощуване** птиците се нуждаят от обширни сладководни водоеми, като предпочитат такива със стоящи води и значителни открити водни огледала, макар и с обраствания от тръстика по периферията. Задължително условие е водоемът да е не замръзнал, да е с минимално присъствие на човека и безпокойство (т.е. основното, което видът търси там, е сигурност през нощта), както и да е в близост до земеделски площи, засети през есента със зърнени култури. В някои случаи птиците могат да нощуват в отчасти бракични води, течащи води и в морето, но това най-вероятно е принудителен избор. **Хранителните местообитания** са открити площи с поникнали зърнени култури на равнинен терен, осигуряващи достатъчна видимост и възможност птиците отдалеч да забележат евентуален неприятел. В значителна степен пригодността на хранителните местообитания зависи както от състоянието на самите култури, така и от наличието, дебелината и трайността на снежната покривка (Петков и Илиев, 2014). Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3140 и 3150 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Червеногушата гъска е растителнояден вид. У нас основен хранителен ресурс се явяват листата на посеви от зимна пшеница (Dereliev et al., 2000) подобно на съседните райони на зимуване в Румъния (Hulea, 2002). Видът се храни и с по-калорични храни като царевични зърна, като това е най-често в началото на зимата, когато все още има останали малки количества от тях след събирането на реколтата (Петков и Илиев, 2014). Наблюдавано е червеногуши гъски да се хранят в края на зимата с листа от *Taraxacum officinale* и *Dactylis glomerata* (Dereliev et al., 2000), както и люцерна (Medicago) (Д. Митев – лично съобщение).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Понастоящем се среща ежегодно в страната със значителна част от общия си брой и България се явява от ключово значение за презимуването на световната популация. Понастоящем видът у нас се среща основно в Североизточна България (Добруджа), където се придържа в района на Шабленския езерен комплекс (Шабленски езеро, Езерецко езеро и лагуната Шабленска тузла) и на Дуранкулашкото езеро, както в района на Бургаските езера. В по-ниска численост и нередовно вида се среща и в района на езерото Сребърна, Свищовско-Беленската низина и други места по Черноморското ни крайбрежие, река Дунав и някои вътрешни водоеми (Kostadinova and Dereliev, 2001; Michev and Profirov, 2003).

Включен е в Приложения 2 и 3 на ЗБР и в Приложение 1 на Директивата за птиците. Природозащитният статус на червеногушата гъска според IUCN е VU (Vulnerable) за света (2018) и за континентална Европа (2021). Видът е включен в SPEC 1 (Staneva and Burfield comp., 2017). Включен е в Червената книга на Р България в категория „Уязвим“ (VU).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **зимуващата** популация е оценена на **2500 – 50 000 индивида**. При предходното докладване за периода 2008-2012 г. е посочена зимуваща численост от 700-54 000 индивиди и краткосрочната тенденция е била флукутираща. Както беше подчертано и по-горе, количеството на зимуващите индивиди от вида зависи много от климатичните условия през отделните години.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Wintering	Decreasing (D)	Decreasing (D)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга на България (Петков, 2015) като заплахи за червеногушата гъска са посочени: Отстрел (G07, G10), отравяне (G13), безпокойство в местата за нощуване и хранене (H08); промяна на селскостопанските култури и на режима на стопанисване на обработваеми земи (A02, A06); изграждане на туристическа инфраструктура около влажните зони (F03, F05) и построяване на вятърни електроцентрали (D01). Вероятно глобалната промяна на климата и птичият грип (H5N1) (N01).

При докладването по чл.12 за зимуващата популация са посочени следните заплахи и влияния: A02, A06, C02, C03, D01, E01, F03, F05, G02 и Хе.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 30 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е само **зимуващ**. Зимуващата популация се оценява на до 6 индивиди, което представлява 0,01% от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

По време на среднозимните преброявания за периода 1977-2001 г. видът не е установен в рамките на морското крайбрежие между местността Даляна и с. Свети Влас и в рамките на морското крайбрежие между Слънчев бряг и Ахелой. Тези части от морското крайбрежие попадат в границите на 33 Емине (Michev and Profirov, 2003). Вида не е посочен като зимуващ в ОВМ „Емине“ (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2021 г. по време на среднозимните преброявания видът е установен само през 2015 г. с численост 2 инд. в крайморското крайбрежие между к.к. Слънчев бряг и с. Ахелой (по данни на ИАОС). Данните от eBird 2015-2022 г. показват, че видът е наблюдаван в зоната по време на зимния период с численост 14 инд. в ято с 360 инд. големи белочели гъски (29.01.2017, Obzor Pass Area, John C. Mittermeier).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване						
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0-14 инд.	Максималната целевата стойност е определена на база на данни за вида посочени в платформата eBird. Количеството на спиращите по време на зимуване индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер до 14 индивид чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна в зоната.						
Местообитани е на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 15 353	По време на миграциите и зимуването видът се храни главно по обработваемите площи със зимни култури. Площта е определена на база на % участие на обработваемите земи в зоната, местообитание N15-други обработваеми земи и N12-обширни зърнени култури с площ 15 353 ha. Необходимо е земеделските стопани да се стимулират да засяват нивите в близост до яз. Порой и морето със зимна пшеница.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 15 353 ha.						
Местообитани е на вида: Площ на подходящите местообитанията за пренощуване по време на зимуване и миграция	ha	най-малко 16 688	През нощта гъските обитават открити водни площи отдалечени от брега. Площта е определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06-вътрешни водни тела, N01-морски територии. Тяхната обща площ е 16 688 ha.	Запазване и поддържане на площта на подходящите места за пренощуване на вида в зоната в размер от най-малко 16 688 ha.						
Местообитани е на вида: Общо екологично състояние на водните тела с местообитания на вида	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2 -Добро	Общото екологично състояние на водите е обхванато от проучвания по Рамковата директива за водите. Екологичното състояние на водните тела се оценява чрез 5 степенна скала: <table border="1" data-bbox="726 1465 1085 1675"> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </table> Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										
Брой проверки на	брой проверки	минимум 2	Браконьерския лов по време на зимните месеци е важен	Намаляване на ловната/браконьерска						

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
РИОСВ-Бургас за наличие на браконьерски лов в зоната	по време на зимуване на птиците в зоната (декември-март)	проверки на месец	отрицателен фактор в защитената зона.	преса в защитената зона и по този начин осигуряване на спокойствие на вида и увеличаване на индивидите в зоната.

7. Необходимост от промени в ЗЗ BG0002043 Емине

По отношение на зимуващата популация предлагаме максималната численост да е 14 инд. на база на данни за вида посочени в платформата eBird (виж т. 5). Не е необходимо да се променя оценката на популацията.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A396	<i>Branta ruficollis</i>			w		14	i		G	C	B	C	B

Специфични цели за A215 *Bubo bubo* (бухал)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 65-70 cm. Размах на крилата: 170-180 cm. Най-едрата наша сова с голяма глава и добре забележими „уши“. Горната страна на тялото ръждиво-кафява с кафяво-черни или черни надлъжни и напречни ивици. Маховите пера ръждиви, към върха почти черни. Опашните пера са ръждиви с черни напречни препаски. Младите са с по-светло и рехаво оперение. Лети бавно с вълнообразен полет, понякога ниско над земята. Крилата са дълги и широки. Когато е кацнал тялото е изправено (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Постоянен вид. Среща се поединично или на двойки. Моногамен вид. Гнездовият сезон е от февруари до август. Женската снася 2-4 бели яйца. Мътенето продължава 34-36 дни. През това време се храни от мъжкия. Малките излитат на 7-седмична възраст. Ловният район е с радиус 1-2 km. (Симеонов и др., 1990; Боев и др., 2015). Според Янков (отг. ред., 2007) гнездовата численост на бухала е 420-490 двойки.

Характерно местообитание

Обитава слабо посещавани от човека труднодостъпни места, главно в скални масиви и сипеи, пещери, крайнини на гори, разредени стари гори, често в речни долини, близо до река. Гнезди в долини и други скалисти райони близо до пасища, водоеми и населени места, най-често в скали и скални стени (във вътрешността на страната), вкл. до входи на пещери, по Черноморието – и по стръмни скалисти (морски) брегове. В някои райони (напр. Странджа) гнездата са в широколистни листопадни гори (Янков, ред., 2007). Разстоянието между гнездата на бухала е около 3,5 km, а в райони с висока плътност на популацията – Странджа една двойка обитава средно около 128,6 km² (12 860 ha) (Симеонов и Милчев, 1994). Гнездата, разположени на по-дълги и по-високи скални комплекси се характеризират с по-голям гнездови успех. Недостъпността на гнездото е основния фактор определящ гнездовия успех при бухала в Североизточна България. Според авторите, кариерите представляват важно гнездово местообитание за бухала в страната, но там видът е подложен на непрекъснато безпокойство (Milchev et al., 2019). Изследване в Хърватска (Barišić et al., 2016) установява, че плътността на гнездовите територии варира между 4,5 и 26,2 двойки/10 000 ha. Според статията бухалът ловува в предимно открити места или такива с разпръснати дървета и открити места между тях. Гнезди по скали и скални издатини, на недостъпни места за

хищници и за човека. Бухалът гнезди в скалисти райони с разположени в близост открити местообитания, в които ловува (Dalbeck and Heg, 2006).

Хранене

Храни се предимно с дребни бозайници (лалугери, таралежи, зайци, скитащи домашни котки). Честа плячка са и птиците – домашни гълъби, гургулици, дроздове, сврачки, патици, полски яребици и др. (Симеонов и др., 1990). Изследване на хранителния спектър на вида в района на Казанлъшката долина (Milchev and Gruychev, 2015) разкрива, че основна плячка на бухала са птиците – 56,2% и бозайниците – 41,3%. Най-многочислената плячка от бозайниците са сивият плъх (*Rattus norvegicus*), обикновената сива полевка (*Microtus arvalis/levis*) и таралежът (*Erinaceus roumanicus*). От птиците най-многочислени в плячката са зеленоножката (*Gallinula chloropus*), черният кос (*Turdus merula*) и пойният дрозд (*Turdus philomelos*). Това изследване разкрива, че важни за ловуването на бухала са не само откритите местообитания, но и влажните зони, в които се среща зеленоножката.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпространението е разпръснато до петнисто в цялата страна, по-плътно в Източните Родопи, Странджа, Източна Стара планина и около Ломовете, Западна Стара планина и др. Числеността е равномерно ниска, най-висока в Югоизточна България, по Северното Черноморие, Ломовете, Искърския пролом, Източни Родопи и др. Най-чест в места със 100-300 m н. в., по-често в карстовия пояс на Предбалкана (Янков, ред., 2007).

Защитен вид по Закона за биологичното разнообразие (Приложения 2 и 3). Според IUCN е LC (Least Concern) както за територията на континентална Европа така и за света. Включен в SPEC 3, популацията в Европа е увеличаваща се. Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Включен в Червената книга на Р България (2015) в категория застрашен (EN).

Съгласно докладването за периода 2013-2018 г., националната **гнездяща** популация се оценява на 450-550 двойки. Според докладването за периода 2008-2012 популацията на вида е стабилна и е оценена със същата численост.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Stable (0)	Stable (0)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга (2015) като заплахи са посочени браконьерски отстрел (G10), унищожаване и промяна на местообитанията (F01, F03), безпокойство, отравяне с жертви (мишевидни гризачи) третиран с родентициди (A21, A22).

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за гнездовата популация са посочени следните заплахи и влияния: A02; A04; A07; C03; D01; E01; F03. Смятаме че заплахата C03 нямат отношение към гнездящата популация на вида в страната.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 59 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ (постоянен)**. Постоянната популация се оценява на 4 двойки, което представлява 0,7-0,9 % от националната гнездяща популация (оценка „C“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана

в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Данните от eBird за 2010-2022 г. за района на Еминска планина показват, че видът е отчетен с единично наблюдение на 1 инд. на 13.09.2011 г. В ОВМ „Емине“ е посочена гнездова численост 4 дв. (в Костадинова и Граматиков, 2007). Атласът на гнездящите птици в България (Янков, отг. ред., 2007) показва, че в района на Еминска планина има 2 квадрата, в които видът е бил установен. Матеева и др. (2013) не отчитат вида в зоната, но отбелязват, че не използват специализирана методика за него.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	най-малко 1 дв.	Целевата стойност е определена на база на данни посочени в т. 5., че видът е отчетен в зоната с единично наблюдение на 1 инд. на 13.09.2011 г.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 1 гн. дв. чрез поддържане на подходящите местообитания.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	най-малко 20693 ha	Обитава слабо посещавани от човека труднодостъпни места, главно в скални масиви и сипеи, пещери, крайнини на гори, разредени стари гори, често в речни долини, близо до река. За 1 дв. са необходими 300 ha гнездова и хранителна площ. Определена на база на % участие на местообитания – N16 - Широколистни листопадни гори. Скалните местообитания в зоната са с неизвестна площ, ето защо сме поставили междинна цел.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 20693 ha. Междинна цел: Установяване на площта на скалните местообитания в зоната като подходящо местообитание за гнезденето на вида.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 22696	Хранителните местообитания на вида са открити местообитания (с храсти и единични дървета), пасища, мери или места в близост до водоеми – стоящи или течащи. Определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N08, N09, N15, N12.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 22696 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида	% екстензивно управляван и пасища и ливади, като част от хранително то	100% от пасищата и ливадите, част от хранително то местообитание на вида	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид	Поддържане и/или подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
	местообитание на вида	се управляват екстензивно	подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0.3-1 ЖЕ/ha) в пасищата, както и редовно косене на ливади. По-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	местообитание на вида.

7. Необходимост от промени в СФД

По отношение на гнездящата популация предлагаме да се посочи като минимална численост 1 дв. на база на данни посочени в т. 5.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A215	<i>Bubo bubo</i>			r	1	4	p		G	C	A	C	C

Специфични цели за A067 *Bucephala clangula* (обикновена звънарка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 42-50 cm, тегло: 0,650 – 1,200 kg, размах на крилата: 65-80 cm. В брачно оперение мъжките са с черна глава със зелен метален блясък. В основата на клюна под юздичката има голямо бяло петно. Окоето е жълто. Гърдите и страните са снежно бели. Задницата и гърбът са черни. На плещите е с тесни черни ивици. При женските главата е кафява, окоето е бледожълто, яката и коремът са бели. Гърдите и страните са пепелно-сиви, човката е тъмна с жълтеникава ивица преди върха. В извънбрачно оперение мъжките са като женските в брачно оперение, но главата отстрани с черен оттенък и без бял пръстен на яката. Крилото е като в брачно оперение. Женските в извънбрачно оперение също са без бяло на якичката (Svensson, 2013; Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

В България е мигриращ и зимуващ вид. Есенният прелет започва през октомври, но е по-масов през ноември, когато в страната пристигат по-голяма част от звънарките. Пролетният прелет е през февруари и продължава до март. По-често се среща по морското крайбрежие и р. Дунав. Мъжки полове незрял екземпляр е наблюдаван през месец юни край н. Калиакра (Нанкинов и др. 1997).

Характерно местообитание

През размножителния период обитава тихи реки, езера и блата с гористи брегове. Заливни гори и водоеми край стари гори. Зимувачи или мигриращи звънарки могат да се наблюдават в езера и блата с голяма открита водна площ, морски заливи и устия на вливащи се в тях реки. Подходящи местообитания според Директивата за хабитатите, по време на миграция и зимуване са основно 1110, 1130, 1150, 1160, 1170, 3270 (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

През зимата се храни предимно с мекотели. През останалото време с ларви на насекоми, дребни риби, ракообразни (Нанкинов и др., 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Сравнително рядко срещана по време на миграция в цялата страна. Разпространена е основно по Черноморското крайбрежие и р. Дунав. През периода 1977-1996 г. е рядък зимуващ вид със средна обща численост 47 инд. и максимална 106 през 1978 г. Видът е наблюдаван във всички райони на страната, с изключение на Северна България, но е установено, че е най-широко разпространен по р. Дунав: средно 20 инд., максимално 68 през 1996 г. Основните места за зимуване са Варненският езерен комплекс със средна численост 6 инд., максимална 28 инд. през 1990 г.; Мандренският езерен комплекс със средна численост 9 инд. и максимална 56 инд. през 1994 г. След 1996 г. установената тенденция за увеличаване на числеността на вида в България се запазва и той достига средна обща численост от 110 индивида, като максималната е 258 индивида през 1997 г. (Michev and Profirov, 2003).

Включен в Приложение 3 и 4а на ЗБР. Включен в Приложение 2Б на Директивата за птиците. Според IUCN вида е слабо засегнат LC (Least Concern) в света (2018) и в континентална Европа (2021). Няма SPEC категория (Staneva and Burfield comp., 2017).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) зимуващата популация е оценена на **140 – 400 индивида**. Мигриращата национална популация е оценена на **0 – 500 индивида**. При предходното докладване за периода 2008-2012 г. за зимуващата популация са съобщени стойности от 30-620 индивида.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Passage	-	-
Wintering	Stable (S)	Fluctuating (F)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

При докладването по чл.12 за зимуващата популация са посочени следните заплахи: F02, F03, F05, а за мигриращата популация са посочени следните заплахи: C03, F02, F05. Смятаме, че заплахата C03 няма отношение към вида в страната.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 34 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Според СФД зимуващата популация на вида се оценява на до 1 индивид, което е 6,6 % от националната зимуваща популация (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е добра (оценка „B“).

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Емине“ не е посочена зимуваща численост за вида (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2020 г. по време на среднозимните преброявания в страната, в язовир Порой числеността е 2 инд. през 2020 г. еднократно (данни от ИАОС). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на зимния сезон вида не е регистриран.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0-1 инд.	Целевата стойност е определена на база на СФД. Количеството на зимуващите индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер до 1 инд. чрез поддържане на подходящите местообитанията.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 16688	Определена на база на % участие на местообитание: N01, N06. Тяхната обща площ е 16688 ha.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида най малко 16688 ha.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент водни безгръбначни животни	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	2-Добро или 1-Отлично	Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки <table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично</td> </tr> <tr> <td>2-Добро</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо</td> </tr> </tbody> </table> за мониторинг. Макрофитите са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрофити. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрофити се оценява чрез 5 степенна скала.	Екологично състояние	1-Отлично	2-Добро	3-Умерено	4-Лошо	5-Много лошо	Подобряване на екологичното състояние на водните тела и подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично										
2-Добро										
3-Умерено										
4-Лошо										
5-Много лошо										

7. Необходимост от промени в СФД

За 33 „Емине“ *Vicephala clangula* е рядък вид. Предлагаме да бъде отнесен към категорията рядък вид („R“).

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A067	<i>Vicephala clangula</i>			w		1	i	R	G	C	B	C	B

Специфични цели за A133 *Burhinus oedicnemus* (турилик)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 38 – 45 cm. Размах на крилата: 76 – 88 cm. Възрастните отгоре са със сиво-кафяво оперение с по-тъмно напетняване, изпъстрено с черни щрихи, което ги прави трудно забележими, когато са кацнали сред тревата. Очите са големи и жълти, клюнът е дълъг с жълта

основа и черен връх, а краката – дълги и също жълти Крилата отдолу са светли с тъмна ивица по задния ръб, а върховете отгоре са черни с бели петна – ясно видими в полет. Среца се предимно привечер, сутрин рано и нощем, рядко денем. Лети и бяга добре. Излита след леко разбягване (Нанкинов и др., 1997; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

За България видът е гнездящо-прелетен и преминаващ. Пристига в началото на април и остава до ноември. С разкъсано петнисто разпространение, обхващащо основно Източна България – крайморската част на Добруджа и южната част на Добруджанското плато, Сливенската котловина, Карнобатското и Айтоското поле и хълмистите райони на север от Бургас, Сакар, хълмистите райони на север от Дервентските възвишения и Източните Родопи. Отделни близко разположени гнездовища има по Бесепарските ридове и други хълмисти места в Тракийската низина, по поречието на р. Струма, около Софийското поле и района на Свищов, както и с изолирани находища в други части на страната (Нанкинов и др., 1997; Янков отг. ред., 2007; Мичев и Петров в Червена книга на Р България, 2015).

Характерно местообитание

Гнезди предимно по открити степни или други каменисти райони, основно степни и сухолюбиви тревни съобщества по варовити терени и тревни съобщества по сухи силикатни терени, най-често използвани като пасища. Размножава се и по пустеещи земи и чакълести острови, заравнени чакълести или пясъчни речни тераси и други подобни участъци на речни долини по долните и средните течения на реки (Янков, отг. ред., 2007). Моногамни. Токуването, брачните полети на мъжкия и оформянето на двойките са през април - май веднага след пристигането на птиците и заемането на гнездовите биотопи. Мъти поединично, снасят яйцата направо на земята или в леко отъпкана трапчинка, без строителен материал или с няколко сухи клечки и камъчета. Мътилото от 2-3 яйца. Гнездото е разположено на земята в малка трапчинка, без строителен материал или с няколко сухи клечки и камъчета. Плътноста на размножаващите се двойки зависи от местообитанието, обикновено заемат територия с ниска плътност. Средната плътност в ниви е около 16 km² за около 13 двойки, а в лозя до 1 двойка на 1 km². Разстоянието между отделните гнезда варира между 800 и 1000 m. Установени в Англия 10 двойки на 1120 ha и приблизително 1 двойка на 120–150 ha. В Западна Германия: 70–80 двойки на 60 km², Южна Франция 4 двойки на 200 ha, северозападна Франция, 2–3 двойки на 30 ha (Cramp, Simmons, 2004). Туриликът предпочита да се храни в обработваеми земи, които се характеризират с ниска и рядка растителност. Избягват гнезденето на стръмни склонове (те трябва да са с наклон по-малък от 15 градуса) и в близост до натоварени пътища (Tompson et al., 2004). Според Hawkes et al. (2021) туриликът предпочита да се храни в неестествени тревни формации, в земи с пролетни култури и по купове с оборски тор, като последните ги посещава през нощта. В 90% от случаите местата за хранене са на разстояние до 1 km от гнездата. Според Cassamo et al. (2011) речното легло и речните брегове се използват от вида за гнездене, но също и за набавяне на част от хранителните ресурси, необходими по време на размножаването. Освен в речното легло видът се храни и в съседни обработваеми земи. Според авторите туриликът се храни с правокрили насекоми (скакалци, шурци и др.), мравки, паяци и дори малки бозайници. Тези публикации дават информация, че видът трябва да разполага с поне 21-30 ha на двойка, като подходящи места за търсене на храна по време на гнездовия период. Подходящите местообитания са: 6220, 6240, 6250, 6260 и 62C0 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се главно с сухоземни безгръбначни и дребни гръбначни животни, правокрили насекоми (скакалци, шурци и др.), гущери, охлюви, мравки, паяци и дори дребни бозайници. Храни се поединично, по двойки или в групи до 6 до 15 индивида (Нанкинов и др., 1997; Cramp, Simmons, 2004).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Гнезди по Черноморието, най-много в Добруджа и по-рядко в Бургаско, а също и във вътрешността на страната – Софийско, долините на реките Марица, Тунджа, Струма, Места, Арда и др. Понастоящем са установени над 90 гнездови находища с различна достоверност за гнездене, от които 50 – със сигурно гнездене и 160-360 гнездещи двойки. След 1990 г. са установени нови гнездовища – в района на Белене, до с. Алеково, Свищовско, в района на Златията, по Суха река и др. Като цяло видът показва стабилност, особено в основната си популация в крайбрежната част на Добруджа (Янков отг. ред., 2007).

Защитен вид на територията на цялата страна (ЗБР, Приложение 2 и 3). Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN е LC (Least Concern) за територията на континентална Европа (2021) и света (2018). Включен в SPEC 3 (Staneva and Burfield, 2017). Включен в Червената книга на България като уязвим (VU).

Съгласно Докладването по чл. 12, за периода 2013-2018 г., националната гнездяща популация на вида се оценява на 150-300 двойки. Според докладването за периода 2008-2012 г. популацията на вида е оценена на 165-310 двойки.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Unknown (UNK)	Stable (S)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Според Червената книга на България (Мичев и Петров, 2015) отрицателни фактори са: пресушаване и деградация на естествените влажни зони със стоящи води (A02, F26, C01, F03), унищожаване на яйцата от хищни бозайници, скитащи кучета и добитък (L06).

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за гнездовата популация на турилика са посочени заплахи и влияния, свързани основно с нарушаване на местообитанията (A02, A04, K03). Според нас освен тези заплахи може да се добавят още: A11, A15, C01, F01, F03.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 38 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ**. Гнездящата популация се оценява на 2-10 двойки, което представлява 1,33-3,33% от националната гнездова популация. За размер и плътност на популацията (оценка „B“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „B“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Емине“ са посочени 2-10 гнездящи двойки (в Костадинова и Граматиков, 2007). По данни на Матеева и др. (2013), видът е малочислен и за регистрирането му е необходимо допълнително проучване. По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2018–2022 г. наблюдаваните числености варират между 0 - 1 индивид от вида в зоната.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой двойки	Най-малко 2 двойки	Целевата стойност е определена на база на СФД.	Поддържане на популацията в зоната в размер от най-малко 2 дв. чрез поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона.
Местообитание на вида: Площ на гнездовите местообитания на вида	ha	Най-малко 9346 ha	Гнезди предимно по открити степни или други каменисти райони, основно степни и сухолюбиви тревни съобщества по варовити терени и тревни съобщества по сухи силикатни терени, най-често използвани като пасища. На една двойка са и необходими 20-30 ha. Определена на база на % участие на откритите местообитания в зоната: N09-сухи ливади, степи, N08- Равнини, шубраци, N15-други обработваеми земи. Тяхната обща площ е 9346 ha. Най-вероятно подходящите местообитания в зоната са по-малко по площ.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в зоната в размер от най-малко 9346 ha.
Местообитание на вида: Качество на хранителното местообитание на вида (пасищата) в зоната	% от площта на хранителното местообитание на вида (пасищата), управлявано екстензивно	100%	Туриликът предпочита да се храни в обработваеми земи, които се характеризират с ниска и рядка растителност, както и в неестествени тревни формации (пасища). Храната му се състои от едри насекоми, охлюви, червеи, гущери, дребни гризачи. За осигуряване на тяхното количество в хранителните местообитания на вида, тяхната площ следва да се управлява екстензивно.	Поддържане и/или подобряване на качеството на хранителните местообитания на вида в зоната (пасищата), така че 100% от тях да се управляват екстензивно.

7. Необходимост от промени в СФД

Смятаме, че на този етап не са необходими промени в стандартния формуляр на зоната.

Специфични цели за A087 *Buteo buteo* (обикновен мишелов)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 55–58 cm. Размах на крилата: 120–130 cm. Средно голяма граблива птица с широки, къси крила и къса закръглена опашка. Оперението е кафяво, като на горната страна

еднообразно, а на долната е с белезникав или ръждив оттенък и пъстрини. Лети с плавни махове на крилата. Восковицата и краката са жълти. В България се среща подвидът *Buteo buteo vulpinus* (обикновен ръждив мишелов) (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

За България видът е постоянен и прелетен. Един от най-многобройните и широко разпространени видове хищни птици в страната. Размножителния период започва през април. Гнездото си строи по широколистни и иглолистни дървета на височина 6-20 м. Видът е известен като далечен мигрант (главно подвидът *vulpinus*) и мигрант на къси разстояния, но на широк фронт. Отчасти зимува в България (подвидът *buteo*). Мишеловът е най-многобройният мигрант сред грабливите птици през периода 1979-2003 г. в Бургаския залив. Общата му численост варира между 7963 и 31 746 инд. (средно – 17 739) (Michev et al., 2018). Пролетната миграция е най-интензивна през март, а есенната през втората половина на октомври. Образува сравнително многочислени ята (300-400 индивиди), всред които може да присъстват и други единични видове (тръстиков блатар, черна каня).

Характерно местообитание

Обитава крайнини на широколистни, смесени и иглолистни гори с поляни, групи дървета сред открити пространства (Симеонов и др., 1990). Според Янков (отг. ред., 2007) гнезди в широколистни, иглолистни и смесени гори, алувиални и много влажни гори и храсталаци, както и в ивици дървета, храсти и мозайки от тях, винаги в близост до открити пространства (пасища и ливади). Изследване в Англия установява, че гнездовата плътност на мишелова се увеличава с увеличаване пропорцията на планинските пасища в териториите и с увеличаване количеството на земноводните и птиците в диетата му (Swan, 2011). В две територии в Англия (Sim et al., 2001) е установена плътност съответно 81 и 22 двойки/100 km². Високата гнездова плътност на вида (81 двойки/100 km²) се свързва с голямата площ на естествени пасища и гори в изследвания район. Също така, се установяват големи люпила и млади птици на двойка, което се дължи на голямото изобилие на зайци в района в близост до гнездата. Гнездовата територия на една двойка е между 39 и 221 ha (средно – 119 ha). В Алпите (Италия) е установена гнездова плътност между 28 и 31 двойки/100 km², като разстоянието между гнездата е средно 1108 m. По-голяма част (81%) от гнездата са разположени на скали, а останалите върху стари дървета (кестен, бял бор, дъб) (Sergio, 2002). В Апенините (Италия) е установена гнездова плътност от 8,3 двойки/100 km² и средното разстояние между гнездата е 2,5 km. Средната надморска височина, на която са разположени гнездата е 1399 m и 73% от гнездата са ориентирани в посока североизток. Видът избира горски местообитания, които са отдалечени от асфалтирани пътища (1500 m), но пък са в близост до долини в пресечени ландшафти. Също така предпочитат гнездата да са разположени в крайнините на горите, за да има поглед над заобикалящия ландшафт (Penteriani, 1997). Изследване, проведено в централна Полша установява гнездова плътност от 35 двойки/100 km². Деветдесет и три процента от гнездата са разположени на бял бор, а останалите на лиственица. Средната възраст на дърветата, на които са разположени гнездата е 71 години, височината на разположение на гнездата е средно 18 m и диаметъра на дърветата е средно 38 cm (Gryz and Krauze-Gryz, 2019).

Хранене

Основно се храни с бозайници (15 вида), като доминират дребните гризачи – обикновена полевка, лалугер, горска полевка, горска мишка и др.). От птиците (17 вида) най-често ловува обикновен скорец.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Повсеместно разпространен на цялата територия на страната. Не е установен на места в равнинни безлесни райони с преобладаване на земеделски култури – локално в Дунавската равнина, Тракийската низина, Бургаската низина и др. Числеността му е относително равномерна, като е

по-висока в предпланинските и хълмистите райони с по-голямо разнообразие на местообитания (комбинация от гори с ливади, пасища и обработваеми земи) (Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 3 на ЗБР. Според IUCN видът е с категория „слабо засегнат“ - LC (Least Concern) за територията на континентална Европа, също и за света. Няма SPEC категория. Не е включен в Червената книга на Р България.

Съгласно Докладването за периода 2013-2018 г., националната **гнездяща** популация се оценява на 2400-4200 двойки. **Миграционната** численост е оценена на 36 000-40 000 индивиди. Според докладването за периода 2008-2012 популацията на вида е стабилна и е оценена със същата численост.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Stable (S)	Unknown (X)
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Обикновеният мишелов е широко разпространен вид в цялата страна в подходящи местообитания. Не е включен в Червената книга, поради което не е правен и анализ на заплахите на национално ниво. Основните заплахи за вида са: употребата на родентициди и пестициди в селското стопанство (A23), случайна смъртност от далекопроводи (D06).

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за гнездовата популация не са посочени заплахи и влияния. Относно миграционната популация са посочени следните заплахи: A02, A04, F03, D06.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 102 зони от мрежата Натура 2000. В 15 зони е с оценка D на популацията - BG0000242, BG0002006, BG0002022, BG0002028, BG0002030, BG0002031, BG0002064, BG0002065, BG0002067, BG0002070, BG0002084, BG0002094, BG0002103, BG0002107 и BG0002114.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр на зоната видът е **гнездящ**. Гнездящата популация е оценена на 10 двойки, което представлява 0,24 - 0,42 % от националната гнездяща популация. За размер и плътност на популацията - оценка „В“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

Мигриращата популация е оценена на 15598 индивиди, което представлява 29,9 - 43,3 % от националната мигрираща популация. За размер и плътност на популацията - оценка „В“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

Зимуващата популация е оценена на до 7 индивиди. Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2001-2018 г.) няма оценка на зимуващата популация на вида. За размер и плътност на популацията - оценка „С“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Емине“ видът е посочен като гнездящ с 10 двойки, мигриращ с 15598 инд. и присъстващ по време на зимуване с не посочена численост (в Костадинова и Граматиков, 2007). По данни на Матеева и др. (2013) видът е установен по време на размножителният сезон на 2012 г. Според Матеева и Янков (2013) през есента на 2004 г. през зоната в района на Източна Стара планина – са наблюдавани при селата Баня - 9222 инд. и при Паницово - 6339 инд.

По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2018–2022 г. наблюдаваните числености варират между 1 - 296 мигриращи индивиди, 1 - 50 зимуващи индивиди и по време на размножителен период 1 - 10 индивиди в зоната. По данни от <https://observation.org>, за периода 2018 - 2022 г. наблюдаваните числености варират между 1 - 1 мигриращи индивиди, 0 - 1 зимуващи индивиди в зоната.

Данните за зимуването на вида в зоната са от средно зимните преброявания за периода 2012-2021 г., като наблюденията са извършвани през месец януари, в рамките на един ден всяка година. Наблюдаваните числености варират между 1 - 15 инд. и общо 20 индивиди в зоната за 2012 и 2020 г. (данни от ИАОС).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер гнездовата популацията	Брой гнездящи двойки	10 двойки	Целевата стойност е определена на база на СФД.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от 10 гнездящи двойки чрез поддържане на подходящите местообитания за гнездене.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	15598 инд.	Определена на база на СФД. Количеството на преминаващите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от 15598 индивиди чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0-7 инд.	Определена на база на СФД. Количеството на спиращите по време на зимуване индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер до 7 индивид чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	21361 ha	Данните са взети от СФД като % участие на местообитание N16 – Широколистни листопадни гори, N19- Смесени гори.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона, в размер на най-малко 21361 ha.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 24699	Определена на база на % участие на откритите местообитания в зоната: N09- Сухи ливади, степи, N12- Обширни зърнени култури, N08- Равнини, шубраци, N21- Негорски площи, N15- Други	Запазване и поддържане на откритите местообитания в защитената зона за търсене на храна в размер на най-малко 24699 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			обработваеми земи. Тяхната обща площ е 24699 ha.	
Местообитани е на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната – начин на управление на пасища и ливади	% екстензивно управлявани пасища и ливади, като част от хранителното местообитание на вида	100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища и ливади. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 животни/ha), както и редовна коситба на ливадите, с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на пляквата на вида.	Поддържане и/или подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.

7. Необходимост от промени в СФД

По отношение на оценка на зоната (Site assessment) за гнездящата популация следва да се промени критерий В за размер и плътност на популацията на С (което е 0,24-0,42 % от националната гнездяща популация) и за мигриращата популация следва да се промени критерий В за размер и плътност на популацията на А (което е 29,9-43,3 % от националната мигрираща популация).

Species					Population in the site					Site assessment			
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C	
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso
B	A087	<i>Buteo buteo</i>			c	15598	15598	i		G	A	C	B
B	A087	<i>Buteo buteo</i>			p	10	10	p		G	C	C	B
B	A087	<i>Buteo buteo</i>			w		7	i		G	C	C	B

Специфични цели за A088 *Buteo lagopus* (северен мишелов)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 55 – 58 cm. Размах на крилата: 135 – 145 cm. При възрастните тялото е кафяво със светли ръбове на перата, главата е белезникава с тъмнокафяви петна и резки, опашката е бяла с широка черна ивица на върха, краката са покрити с пера до пръстите. По размери е по-едър от обикновеният мишелов. Отличава се от него по светлата долна страна на тялото с тъмни петна по гърдите и по по-сивкавата окраска на крилата. Опашката е бяла с широка тъмна ивица накрая. Често каца на земята. Краката му са оперени до пръстите (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Прелетен и зимуващ вид за страната. Есенният прелет е от втората половина на октомври до края на ноември, а пролетният – през март. През зимата се срещат рядко единични екземпляри, по-многоброен е през по-студените зими. Среща се в равнини и предпланини в цялата страна до около 900 m надморска височина (Симеонов и др., 1990).

Характерно местообитание

Размножава се в субарктика и арктика, предимно в ниско разположени безлесни, тундрови райони с надморска височина 900–1200 m (Cramp, Simmons, 2004). Обитава открити обработваеми и пустеещи площи с единични дървета и храсти, обширни речни долини, хълмисти обезлесени райони, разредени гори с обширни поляни. Размножителният сезон започва през април и рядко може да продължи до юли. Снасят между 2 и 7 яйца, като инкубационният период е около 31 дни. Полова зрялост достига на 2-3 година. Гнездовата плътност на вида е 1 двойка/3,6-11,8 km², средно 7,3 km² (Bechard and Swem, 2002). Подходящи местообитания по време на миграция и зимуване са обработваеми и пустеещи земи 6110, 6520 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

В храната на северния мишелов са установени 34 компонента. Бозайниците са представени от 9 вида – обикновена полевка, горска полевка, горска мишка. Птиците са основна храна – 18 вида, като най-често ловува яребица (Симеонов и др., 1990).

По време на зимуване в Чехословакия, се хранят до 95,7% с бозайници, от които *Microtus arvalis* 84,6%, *Talpa europaea* 3,2% и *Apodemus sylvaticus* 2,8%, птици 3,4%. В Дания, октомври-януари, се хранят с дребни бозайници: 77% *Arvicola* и 37% *Insectivora*. Във Великобритания зимуващите птици се хранят със заек и *Columba palumbus* (Cramp, Simmons, 2004).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Включен в Приложение 3 на ЗБР. Според IUCN видът е с категория „слабо засегнат“ - LC (Least Concern) за територията на континентална Европа и за света (2021). Не е включен в Червената книга на Р България. Няма SPEC категория (Staneva and Burfield comp., 2017).

Видът не се докладва по чл. 12 от Директивата за птиците.

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Видът е със статут на мигриращ и зимуващ, няма доказано гнездене на територията на страната. Заплахите са свързани основно със загуба на местообитание и храна. Заплахите за вида в страната са свързани с: отравянето, рисковите електропроводи, вятърните електроцентрали, загубата на местообитания и хранителна база (A02, A04, A07, A11, D01).

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 11 зони от мрежата Natura 2000. В една зона видът е с оценка D на популацията - BG0002115 „Било“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ и зимуващ**. За мигриращата популация не е посочена численост поради недостатъчни данни (DD). Оценката на популацията в зоната е „С“. Няма оценка на националната мигрираща популация на вида. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

За **зимуващата** популация оценката на числеността е до 1 индивид (оценка „С“), няма оценка на националната зимуваща популация. Опазването на вида добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

В данните от среднозимните преброявания в България през периода 2012-2021 г. липсват наблюдения на вида в защитената зона. Няма данни за вида в зоната и в платформата eBird.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	неизвестна	Тъй като мигриращата популация в зоната е с неизвестна численост е необходимо да се постави междинна цел.	Междинна цел: установяване на мигриращата популация на вида в зоната.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0-1 инд.	Целевата стойност е определена на база на данните от СФД. Количеството на спиращите по време на зимуване индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер от най-малко 1 индивид чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 24699	Определена на база на % участие на откритите местообитания в зоната: N08- равнини, шубраци, N09-сухи ливади, степи, N15-други обработваеми земи, N21-негорски площи и N12. Тяхната обща площ е 24699 ha.	Запазване и поддържане на открити местообитания в защитената зона за търсене на храна в размер на най-малко 24699 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната – начин на управление на пасища и ливади	% екстензивно управлявани пасища и ливади, като част от хранителното местообитание е на вида	100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание е на вида се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища и ливади. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 животни/ha), както и редовна коситба на ливадите, с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	Подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида

7. Необходимост от промени в СФД

Смятаме, че на този етап не са необходими промени в стандартния формуляр на зоната.

Специфични цели за A403 *Buteo rufinus* (белоопашат мишелов)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 55-60 cm, размах на крилата: 140-150 cm. Полиморфен вид, характерен със значителна индивидуална вариация на окраската. Главата от светлоръждива до беззникава, шията и гърдите от светложълти до беззникави, корем – беззникав, ръждиво-кафяв. Горната страна на тялото е светлоохриста или тъмнокафява, опашка – светлоръждива, бледокремава или сиво-кафява с тъмни напречни препаски. Срещат се екземпляри с едноцветен сив до кафяв цвят на оперението. Клюнът черен. Восковицата и краката жълти. Най-едрият мишелов. Опашката относително дълга. Лети с плавни махове, често използва и реещ полет. От другите видове мишелови се различава по по-големите размери, светлите петна в основата на маховите пера и почти едноцветната опашка (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

В България видът е постоянен, гнездящо-прелетен, преминаващ и зимуващ. Пролетният прелет е от края на март до края на април, а есенният - от края на август до края на октомври. По-често се установяват единични мигранти сред ята на други дневни грабливи птици (Боев, 1962; Дончев, 1980; Мичев и др., 1984). Гнездата си строят в ниши или малки козирки на отвесни или труднодостъпни скали. По-рядко гнезди по широколистни и иглолистни дървета. Пълното мътило най-често 3-4 яйца. Най-близкото разстояние между две обитаеми гнезда е около 1200 m.

Характеристика на местообитанието

Обитава скали в проломи и ждрела на реки, отделни скални комплекси, каменни кариери с открити пространства около тях (обработваеми земи и пасища), които птиците използват за ловуване, хълмисти терени, предпланински склонове, ниски планини (до 1000 m н.в., по изключение – и до 1800 m н.в.), низини и равнини (Ватев и др., в Големански гл.ред., 2015). Гнезди в открити местообитания - степи, ливади, ниви с единични или групи дървета и храсти пръснати сред тях. Често пъти в хълмисти области с мозаично пръснати храсти и единични дървета. Обича степни и ливадни местообитания в близост до скалисти речни каньони, скални венци, суходолия и други скални форми, където устройва гнездата си. Избягва гъсти и компактни горски комплекси или ако се среща там е винаги в периферията им. Среща се както в низините така и в хълмисти и предпланински. По време на миграция, скитане и зимуване се среща във всякакви типове открити местообитания, често недалеч от гнездото си. Изследване показва, че при липса на естествени скали птиците предпочитат каменни кариери пред дървета. Те изграждат гнездата си върху масивни скали (минимум 15 m дължина; минимум 10 m височина), предимно с южна и западна експозиция (Milchev, 2009). Белоопашатият мишелов е доста адаптивен към антропогенното присъствие в гнездовите му местообитания, което може да се счита за предимство, което е подпомогнало разширяването на ареала на вида през последните десетилетия (Djorgova et al., 2021). Изследване в защитена зона „Бесапарски ридове“ установява, че наличието на пасища, средната температура през периода на гнездене и валежите през периода на гнездене оказват влияние върху размножаването на белоопашатия мишелов. Предположението, че други фактори като човешкото безпокойство, плътността на лалугера, разнообразието на местообитанията, междувидовата и вътревидовата конкуренция влияят върху продуктивността на мишелова, не са потвърдени в това проучване (Demerdzhiev, 2022).

Хранене

Белоопашатият мишелов има твърде широк хранителен спектър. Храни се с дребни бозайници – лалугери, хомяци, полевки, слепи кучета, къртици и др., с влечуги–змии и гущери, с различни

видове врабчоподобни птици, жаби, едри насекоми (Cramp and Simmons eds., 1980). В изследвани погадки и хранителни остатъци около едно гнездо са установени следните компоненти: воден плъх, обикновена полевка, лалугер, сляпо куче, див заек, яребица, кос. Наблюдавани са случаи, когато възрастните птици носят в гнездото зелени гущери (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

В България е с разпръснато и петнисто разпространение, предимно в равнините и нископланинските части. Белоопашатият мишелов гнезди в цялата страна, с изключение на високопланинските райони и на обширните компактни горски масиви в Странджа, Лудогорието и някои части на Западна България. Най-висока численост има в Горнотракийската низина, Дунавската равнина, Поломието, Добруджа, Сакар, Източните Родопи (Шурулинков и др. 2005; Янков ред. 2007; Стойчев и др. 2008; Ватев и др., 2015 в Червена Книга на България; Даскалова и др., 2020).

Включен в Приложение 2 и 3 на Закона за биологичното разнообразие в България и Приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен също в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN е „слабо засегнат“ – LC (Least Concern) за света и за територията на континентална Европа. Няма SPEC категория, популацията му в Европа е нарастваща (BirdLife International, Staneva and Burfield, 2017). Включен е в Червената книга на Р България (2015) в категория „уязвим“ (VU).

Според Червената книга на България у нас гнездят 800-1000 двойки (Ватев и др., 2015). Тази оценка е направена през 2011 г. и се отнася за периода 2005-2010 г. Според докладването по чл. 12 от 2019 г. **гнездовата** популация се оценява на 500-600 двойки, като краткосрочната тенденция (2000-2018) е на намаление. Действително през последните 10-15 години е налице тенденция на намаление на вида в редица райони, особено в Северна и Западна България. **Мигриращите** белоопашати мишелови се оценяват според докладването за периода 2013-2018 г. на 850-900 индивиди.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Decreasing (D)	Increase (I)
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга на България (Ватев и др., 2015) е посочено като заплаха деградация на биотопите (A02, A03, A06, A07); залесяване на големи площи (B01, B02); случайна смъртност при далекопроводи (D06); употреба на препарати за растителна защита (A21, A23).

При докладването по чл.12 са посочени следните заплахи и влияния: A02, A04, A06, A07, A10, B01, C01, C03, D02, F03. Освен това следва да добавим и заплахи като незаконния отстрел, загиването на птици от сблъсъци с автомобили, отравянето с отрови за борба с наземни хищници и др. За мигриращата популация при докладването са посочени следните заплахи: A02, A04, C03, D02, F03, J01, J02, J03, M07. Според нас заплахите J01, J02, J03 нямат отношение към вида.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 81 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр на зоната видът е **гнездящ**. Гнездящата популация е оценена на 3 двойки, което представлява 0,5-0,6 % от националната гнездяща популация. За размер и

плътност на популацията - оценка „А“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Съгласно стандартния формуляр на зоната видът е **мигриращ**. Мигриращата популация е оценена на 40 индивиди, което представлява 4,44-4,7 % от националната мигрираща популация. За размер и плътност на популацията - оценка „А“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Съгласно стандартния формуляр на зоната видът е **зимуващ**. Зимуващата популация е оценена на до 1 индивид. Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2001-2018 г.) няма оценка на зимуващата популация на вида. За размер и плътност на популацията - оценка „С“. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Емине“ е посочена мигрираща численост 40 инд. и гнездяща численост - 1 двойка (в Костадинова и Граматиков, 2007). По данни на Матеева и др. (2013) видът е малочислен в зоната и за регистрирането му е необходимо допълнително проучване. Според Матеева и Янков (2013) през есента на 2004 г. през зоната в района на Източна Стара планина са наблюдавани при селата Баня - 30 инд. и при Паницово - 10 инд.

По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2018–2022 г. наблюдаваните числености варират между 1 – 1 мигриращи индивиди, 0 - 1 зимуващи индивиди в зоната. По данни от https://observation.org, за периода 2018 - 2022 г. наблюдаваните числености варират между 1 - 1 мигриращи индивиди в зоната.

Данните за зимуването на вида в зоната са от средно зимните преброявания за периода 2012-2021 г., като наблюденията са извършвани през месец януари, в рамките на един ден всяка година. Не са наблюдавани индивиди от вида в зоната по време на зимуване (данни ИАОС).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер гнездовата популацията	Брой гнездящи двойки	3 двойки	Целевата стойност е определена на база на СФД.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от 3 гнездящи двойки чрез поддържане на подходящите местообитания за гнездене.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 40 инд.	Целевата стойност е определена на база на СФД.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 40 индивиди чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0-1 инд.	Целевата стойност е определена на база на СФД. Количеството на спиращите по време на зимуване индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер до 1 индивид чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	неизвестна	Видът обитава скали в проломи и ждрела на реки, отделни скални комплекси. Гнезди на скали и скални стени (включително ниски и леснодостъпни), както и на дървета в крайнини на широколистни листопадни гори. Тъй като не е известно, къде точно гнезди видът в зоната и каква е площта на подходящите местообитания сме поставили междинна цел.	Междинна цел: Определяне площта на подходящите гнездови местообитания на вида в зоната – скали и скални стени.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 24699	Определена на база на % участие на откритите местообитания в зоната: N09 – Сухи ливади, степи, N08- Равнини, шубраци, N15- Други обработваеми земи, N21- Негорски площи, N12- Обширни зърнени култури. Тяхната обща площ е 24699 ha.	Запазване и поддържане на откритите местообитания в защитената зона за търсене на храна в размер на най-малко 24699 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната – начин на управление на пасища и ливади	% екстензивно управлявани пасища и ливади, като част от хранителното местообитание на вида	100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища и ливади. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 животни/ha), както и редовна коситба на ливадите, с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	Поддържане и/или подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.

7. Необходимост от промени в СФД

По отношение на оценка на зоната (Site assessment) за гнездящата популация следва да се промени критерий А за размер и плътност на популацията на С (което е 0,5-0,6 % от националната гнездяща популация) и за мигриращата популация следва да се промени критерий А за размер и плътност на популацията на В (което е 4,44-4,7 % от националната мигрираща популация).

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A403	<i>Buteo rufinus</i>			c	40	40	i		G	B	A	C	A
B	A403	<i>Buteo rufinus</i>			p	3	3	p		G	C	A	C	A
B	A403	<i>Buteo rufinus</i>			w		1	i		G	C	B	C	B

Специфични цели за A243 *Calandrella brachydactyla* (късопръста чучулига)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 13-17 cm. Размах на крилата: 25-30 cm. Отгоре сивкави с типично чучулигово пъстро оперение. Веждата е широка и бяла. Ушните пера са тъмнокафяви. Темето е сивкаво с охрист оттенък и с тесни продълговати кафеникави пъстрини. Тилът, гръб и надопашиято са сивкави с широки кафеникави пъстрини; отстрани на гърлото има по едно малко, напречно кафеникаво петно. Големите и средните надкилия с широки жълтеникави върхове, добре забележими в полет. Добре и бързо бяга, наведена между тревите и поради това е трудно забележима. При токуването излита с песен, отначало бързо маха с крила, след това съчетава активен полет с планиране. Лети ниско, на широки кръгове или в различни посоки. Песента е еднообразна, състояща се от повтаряне на едни и същи фрази (Нанкинов, 2009).

Характер на пребиваване в страната

Гнездяща, мигрираща и зимуваща птица. Лети през цялата страна, но като че ли е най-честа по Черноморието, в Западна България и Горнотракийската низина. Пролетният прелет е добре изразен през април месец, когато могат да се наблюдават ята, съставени от няколко десетки екземпляри. Есенната миграция започва незабележимо още в края на юли, началото на август. Обединява се в ята с дебелоклюнатата и полската чучулиги. Миграцията е най-интензивна в Добруджа през септември и октомври месец. Зимува най-вече в Южна България, където в предпланинските райони се срещат групи до 100-120 индивиди. Гнездото представлява трапчинка от тревни стъбла и листа, растителен пух, паяжини и малки парченца суха пръст, където снася 3-5 яйца (Нанкинов, 2009; Шурулинков в Червена книга на България, 2015).

Характерно местообитание

Обитава разнообразни открити местообитания, голи или с оскъдна тревиста растителност. Предпочита сухи каменисти степи и пасища. Среща се и в крайморски дюни, обработваеми площи и пустеещи земи, ниви, пасища, песъчливи и каменисти места. Избягва участъците с висока трева. Плътността ѝ през размножителния период в района на нос Калиакра достига до 2,29-3,7 двойки на 10 ha площ (Нанкинов 2009). Подходящи местообитания за гнездене на вида са 1410, 2130, 2120, 2130, 6250, 6260, 62С0 по Директива за местообитанията (Кавръкова, 2009).

Хранене

Насекоми и техните ларви, семена на различни треви, разпиляно жито по стърнища и пътища (Нанкинов, 2009).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С петнисто и разпръснато разпространение в равнинни и ниско хълмисти райони (Янков ред., 2007). В миналото широко разпространен в цялата страна, но само на места многоброен. Сега ареалът е разкъсан на отделни малочислени субпопулации, запазени само в райони с оптимални местообитания. По-многобройни популации (стотици двойки) има в Крайморска Добруджа, на Бесепарските ридове, при Сливен и в някои райони северозападно от София – при Драгоман и селата Безден, Богъовци и Големо Малово. В редица от старите находища не е установена през последните 10 години (Шурулинков в Червена книга на България, 2015).

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР и Приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен също в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Включен е в Червената книга на Р България (2015) в категория „уязвим“ (VU). Според IUCN за света е Least Concern (LC) за света (2018) и за територията на континентална Европа (2021). Има SPEC 3 категория (Staneva and Burfield, 2017).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) националната гнездяща популация се оценява 1700 – 3200 двойки. При предходното докладване, за периода 2008-2012 г., е съобщена същата численост и тенденции.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Stable (S)	Decreasing (D)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червена книга на България (Шурулинков, 2015) като отрицателно действащи фактори са посочени: разораване на степните съобщества и пасищата и превръщането им в обработваеми земи, овощни градини, лозя, застроени площи и др. (A01, A02, A03, A04, A06); създаване на горски култури в местообитания на вида (B01). Браконьерство при международен ловен туризъм (G10, G07).

При докладването по чл. 12 от 2019 г. за гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: A02, A04, C03.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 36 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ** с численост 13 - 128 дв., което е между 0,7 и 4,0 % от националната гнездяща популация (оценка „B“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), Популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „B“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

Същата численост на гнездящата популация се посочва и от Костадинова и Граматиков (2007). В Матеева и др. (2013 г.) се посочва, че видът е малочислен в зоната и за регистрирането му е необходимо допълнително проучване. В платформата eBird има 16 въведени наблюдения на вида, по голяма част от тях край бреговете на яз. Порой.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	най-малко 13 дв.	Целевата стойност е определена на база на данните в стандартния формуляр.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 13 гнездящи двойки чрез поддържане на подходящите местообитания.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Най-малко 9346 ha	Обитава степи, пустеещи земи, ниви, пасища, песъчливи и каменисти места. Избягва участъци с висока трева. Определена на база на % участие на местообитание N09 - Сухи ливади, степи, N08-равнини и шубраци и N15-други обработваеми земи.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 9346 ha.
Местообитание на вида: Качество на хранителното местообитание на вида (пасищата) в зоната	% от площта на хранителното местообитание на вида (пасищата), управлявано екстензивно	100 %	Храни се с насекоми и техните ларви, семена на различни треви. За осигуряване на достатъчно количество плячка в хранителните местообитания на вида, тяхната площ (пасищата) следва да се управлява екстензивно. Съгласно информацията за природни местообитания 6110 и 62A0, необходимо е подобряване на управлението на техните територии, тъй като в част от тях не се провежда паша. Доколкото видът предпочита територии с ниска растителност, то състоянието му по този параметър не е благоприятно.	Поддържане и/или подобряване на качеството на хранителните местообитания на вида в зоната (пасищата), така че 100% от тях да се управляват екстензивно.

7. Необходимост от промени в СФД

На този етап няма достатъчно данни за да се направят промени в стандартния формуляр.

Специфични цели за A144 *Calidris alba* (трипръст брегобегач)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 18 – 21 cm. Размах на крилата: 40 –45 cm. С къс клон и характерно бързо ходене по бреговата ивица. Повече бяло отдолу в сравнение с другите брегобегачи. Извън размножителния сезон оперението е светло сиво по гърба и бяло отдолу. Краката и клоната са черни. В полет има добре видима дебела бяла ивица на крилата и черна ивица в средата на опашката (Нанкинов и др., 1997; BWPi, 2006).

Характер на пребиваване в страната

В България е преминаващ и зимуващ вид (Ivanov et al., 2014). Гнезди в арктичната тундра. Снася 3 – 4 яйца в периода от втората половина на юни до средата на юли, има едно поколение годишно (BWPi, 2006). Може да бъде наблюдавана по Черноморското крайбрежие в периода август – май, предимно в района на Бургаските влажни зони, Дуранкулашко и Шабленско езеро, Шабленска тузла и др. По-рядко се среща във вътрешността на страната по пясъчните коси на р. Дунав при маловодие, езерото Сребърна, Софийското поле, язовири около Пловдив и др. ([\(Calidris alba\) - Species Map - eBird](#)) (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

По време на миграция видът може да се срещне и по вътрешни сладководни или солени езера, но през зимата до голяма степен се придържа към морското крайбрежие, обитавайки открити пясъчни плажове, на прибой на морето, естуари на реки, каменисти и кални брегове и др. (BirdLife International, 2021). Подходящите местообитания включват богат набор крайбрежни влажни зони: 1110, 1130, 1140, 1150, 1160, 2110 и 2120 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Извън размножителния сезон диетата му се състои от дребни мекотели, ракообразни, полихетни червеи, ларви и какавидни насекоми (Diptera, Coleoptera, Lepidoptera, Hemiptera и Hymenoptera), рядко риба (BirdLife International, 2021).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Среща се основно по Черноморието в района на Бургаските езера, Дуранкулашко езеро и Шабленско езеро, Шабленска тузла, естуарите на Камчия, Велека и др. По р. Дунав вида е регистриран по пясъчните коси в района на Силистра и езерото Сребърна. Най-често се наблюдава по време на есенна миграция през септември (Нанкинов и др., 1997). По време на средно зимните преброявания за периода 1977-1996 г. видът е рядък зимуващ вид, регистриран само по Черноморското крайбрежие: веднъж по Южното Черноморие със средно 6 инд. и максимум 50 инд. през 1989 г. и втори път по Северното Черноморие със средно 25 инд. и максимум 25 инд. през 1984 г. Влажните зони, в които се наблюдава най-висока численост на вида, са езерото Мандра с максимум 40 инд. през 1989 г., езерото Дуранкулак с максимум 25 инд. през 1984 г. и крайбрежието на Слънчев бряг-Ахелой с максимум 15 инд. през 1985 г. (Michev and Profirov, 2003).

Включен е в Приложение 3 на ЗБР. Не е включен в приложенията на Директивата за птиците. Според IUCN е LC (Least Concern) за света (2016) и за територията на континентална Европа (2021). Не е включен в SPEC категориите (Staneva and Burfield comp., 2017). Не е включен в Червената книга на България (2015).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната зимуваща популация на вида се оценява на **20 – 50 индивида**. Националната мигрираща популация на вида се оценява на **10 – 20 индивида**. При предходното докладване за периода 2008-2012 г. зимуващата популация е била оценена с численост 1-50 индивида и краткосрочна тенденция на увеличение. Смятаме, че за зимуващите видове, чиято поява по нашето крайбрежие зависи от климатичните условия, е удачно в тенденциите да се посочва флукуиране на численостите.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Passage	-	-
Wintering	Fluctuating (F)	Fluctuating (F)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

При докладването по чл. 12 за зимуващата популация е посочена само една заплаха – J02. За мигриращата популация са посочени две заплахи и влияния: J02, F08.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 15 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **зимуващ**. Зимуващата популация се оценява на до 5 индивиди, което представлява до 10% от максималната национална зимуваща популация (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Максималната численост в България по време на средно зимното преброяване за периода 1977-2001 г. е отчетена в Мандренско езеро с 40 инд. през 1989 г. (Michev and Profirov, 2003). За периода 2012-2021 г. по време на среднозимните преброявания видът не е отчетен в зоната (по данни на ИАОС 2012-2021). Не е отбелязан и в Ebird, като наблюдения през зимата за период за периода 2015-2022 г.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0-5 инд.	Целевата стойност е определена от СФД. Количеството на спиращите по време на зимуване индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер до 5 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитани е на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 16668 ha	По време на миграция видът може да се срещне и по вътрешни сладководни или солени езера, но през зимата до голяма степен се придържа към морското крайбрежие, обитавайки открити пясъчни плажове, на прибой на морето, естуари на реки, каменисти и кални брегове и др. Площта е определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06 - Вътрешни водни тела и N01- морски територии и морски заливи. Тяхната обща площ е 16668 ha. Най-вероятно площта на подходящите местообитания всяка година е различна и със сигурност е по-малка от 16668 ha., тъй като се включват само морските брегове и морски плажове.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 16668 ha.
Местообитани е на вида: Екологично	5 степенна скала за	1- Отлично/2- Добро	Водните безгръбначни са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите	Поддържане и/или подобряване на екологичното

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване						
състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни (Aquatic Macroinvertebrates)	екологично състояние		<p>– като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрозообентос се оценява чрез 5 степенна скала: Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от промени в СФД

На този етап не са необходими промени в СФД за вида.

Специфични цели за A149 *Calidris alpina* (тъмногръд брегобегач)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 16 – 22 cm. Размах на крилата: 38 – 45 cm. Брачно оперение – черен корем контрастиращ с бялото подкрилие. Има тясна бяла лента на крилото, бели страни в задната част на тялото и горната част на опашката, и сиви страни на опашката с тъмни централни пера. През зимата с по-светло оперение. Клюнът прав или леко извит. Краката относително дълги, жълти или зелено кафяви. Надопашието чернокафяво. Опашката сивокафява, по средата почти черна (Beaman and Madge 1998; Message and Taylor 2005; Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

В България е прелетен и зимуващ вид. Арктичен вид с циркумполярно разпространение. Гнезди в тундрата и по арктическото крайбрежие на Азия (източно от п-ов Таймир) и Северна Америка (Нанкинов и др., 1997). Среща се по Черноморието в района на Атанасовско езеро, Бургаско езеро, Комплекс Мандра-Пода, Поморийско езеро, Дуранкулашко и Шабленско езеро по време на миграция, пролет – от март до май, и есен – от август до ноември (Dimitrov et al., 2005; Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Плитки, открити водоеми с богата хранителна база: езера, блата, рибарници, язовири, устия на реки, речни разливи, морски заливи, влажни ливади, заливни мочурища (Нанкинов и др., 1997). Подходящите местообитания включват голям брой крайбрежни влажни зони: 1110, 1130, 1140, 1150, 1160, съгласно Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се най-често по плитчините чрез сондиране на почвата. Предимно водни насекоми и техните ларви (бръмбари, ципокрили, двукрили, пеперуди, правокрили, полутвърдокрили), дребни ракообразни, миди и охлови, червеи, семена и части на растения (Нанкинов и др., 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Многочислена по време на прелет на Черноморското крайбрежие: Бургаски езера, Поморийско езеро, Дуранкулашко езеро и Шабленска тузла (Dimitrov et al. 2005; Нанкинов и др., 1997). По време на средно зимните преброявания за периода 1977-1996 г. е сравнително често срещан зимуващ вид със средна численост от 136 инд. и максимална от 464 инд. през 1992 г. и степен на концентрация 91%. Зимуващите птици са концентрирани изключително по Южното Черноморие. По Северното Черноморие има няколко наблюдения на 1 до 5 птици. Влажните зони с максимална численост на вида са: Атанасовско езеро със средно 79 инд. и максимум 340 инд. през 1977 г.; крайбрежието на Крайморие-Черноморец със средно 41 инд. и максимум 420 инд. през 1992 г. През периода 1997-2001 г. годишната численост в страната започна да нараства непрекъснато и средната обща численост достигна 336 инд., а максималната обща численост е била 559 инд през 2001 г. (Michev and Profirov, 2003).

В Приложение I на Директивата за птиците е включен подвидът *C. a. schinzii*. Според IUCN видът е LC (Least Concern) за света (2019) и за територията на континентална Европа (2021). SPEC 3 категория (Staneva and Burfield comp., 2017). Не е включен в Червената книга на България.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната зимуваща популация на вида се оценява на **900 – 2000 индивида**. Националната мигрираща популация на вида се оценява на **1000 – 2000 индивида**. При предходният период на докладване за периода 2008-2012 г. е съобщена зимуваща численост от 140-820 индивида. Като цяло може да се направи изводът, че вида зимува в България нередовно и със значително променлива численост.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Wintering	Increasing (I)	Fluctuating (F)
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

При докладването по чл. 12 за зимуващата популация са посочени следните заплахи и влияния: J02, D02. За мигриращата популация са посочени същите заплахи и влияния.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 25 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ**. Мигриращата популация се оценява на до 15 индивида, което представлява до 0,75 % от максималната национална мигрираща популация (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **зимуващ**. Зимуващата популация се оценява на до 70 индивида, което представлява до 3,5 % от максималната национална мигрираща популация (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

По време на миграция за периода 2015-2022 г. видът е често наблюдаван в зоната с ята от няколко десетки индивиди и с максимална численост от 500 инд. наблюдавани на 17.04.2021 г. (Данни от eBird, И. Димчев, непубл.инф.).

Данните от средно зимните преброявания за периода 2012-2021 г. показват, че видът е наблюдаван само веднъж за периода – на 13.01.2019 г. – 24 инд. (данни ИАОС).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване					
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	най-малко 10 инд.	Целевата стойност е определена от СФД и по съществуващата информация от Ebird. Количеството на спиращите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 10 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.					
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0-70 инд.	Целевата стойност е определена на база на данните от СФД. Количеството на спиращите по време на зимуване индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер до 70 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.					
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 668 ha	Видът се среща се среща по морския бряг, езера, сегашни и бивши блата, мочурища, влажни ливади, разливи и делти на реки, язовири, рибарници, оризища, канали с тинесто дъно, по пасища. Площта е определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06 - Вътрешни водни тела. Тяхната обща площ е 668 ha. Най-вероятно площта на подходящите местообитания всяка година е различна и със сигурност е по-малка от 668 ha.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 668 ha.					
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни (Aquatic Macroinvertebrates)	5 степенна скала за екологично състояние	1-Отлично/2-Добро	Водните безгръбначни са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрозообентос се оценява чрез 5 степенна скала:	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.					
			<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> </tbody> </table>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	
Екологично състояние									
1-Отлично - High									
2-Добро - Good									
3-Умерено - Moderate									
4-Лошо - Poor									

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			<p>5-Много лошо - Bad</p> <p>Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.</p>	

7. Необходимост от промени в СФД

По отношение на мигриращата популация предлагаме да се добави минимална численост 50 и максимална численост от 500 инд. на база на данните за вида посочени в Ebird (2015-2022). Предлагаме да се промени оценката на популацията в зоната от „С“ на „В“, тъй като 10-500 инд. са 1-25% от националната популация.

Species			Population in the site						Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.
B	A149	<i>Calidris alpina</i>			c	10	500	i		G	B	C	C
B	A149	<i>Calidris alpina</i>			w		70	i		G	C	B	C

Специфични цели за A147 *Calidris ferruginea* (кривоклюн брегобегач)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 20 – 23,5 cm. Размах на крилата: 37 – 42,5 cm. Сравнително дългият, извит клюн, тънката шия и дългите крака й придават характерен хабитус. С отчетливо бяло петно върху кръста и надопашнето; контрастна бяла ивица на крилото; бяло подкрилие; в полет пръстите са издадени зад ръба на опашката (Наyman et al., 1986; Message and Taylor, 2005; Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

В България е мигриращ, летуващ и рядко зимуващ вид. Арктичен вид с ограничено разпространение в тундрата на Централен Сибир от устието на р. Енисей на изток до западните части на п-ов Чукотка (Нанкинов и др., 1997). Многочислен е като летуващ на Черноморското крайбрежие: Атанасовско, Поморийско, Бургаско, Мандренско езеро, Шабленска тузла, а също край реките Дунав и Марица. Числеността и в различните години силно варира, но през последните две десетилетия многобройни концентрации се наблюдават по Черноморието от ранна пролет до късна есен (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Обитава различни типови водоеми с плитки участъци, богати на храна. Предпочитат равнинни езера с незалесени брегове, блата, влажни ливади с малки водни огледала, язовири, рибарници, реки с по-широко корито, песъчливи брегове и острови, речни разливи и устия на реки, морски брегове (Нанкинов и др., 1997). Подходящите местообитания включват голям брой крайбрежни влажни зони: 1110, 1130, 1140, 1150, 1160, съгласно Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Червен, миди, охлюви, ракообразни, пиявици, различни видове насекоми и техните ларви, семена и зелени части на растения. (Нанкинов и др., 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Среща се по Черноморието в района на Атанасовско езеро, Бургаско езеро, Комплекс Мандра-Пода, Поморийско езеро, Дуранкулашко и Шабленско езеро по време на миграция, пролет – от март до май, и есен – от юли до ноември (Dimitrov et al., 2005; Нанкинов и др., 1997). По време на средно зимните преброявания за периода 1977-2001 видът е регистриран само два пъти: 112 инд. през 1987 г. и 5 инд. през 1980 г. в Атанасовско езеро и 40 инд. през 1982 г. в Поморийско езеро. Извън периода на средно зимните преброявания има няколко зимни наблюдения на вида в Атанасовско езеро (Michev and Profirov, 2003)

Не е включен в Директивата за птиците. Според IUCN е NT (Near Threatened) за света (2017), а за територията на континентална Европа е VU (Vulnerable) (2021). Има SPEC1 категория (Staneva and Burfield comp., 2017). Не е включен в Червената книга на България.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2001 – 2018 г.) националната мигрираща популация на вида се оценява на **3500 – 10 000 индивида**.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

При докладването по чл. 12 за мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: F08, F26, E01.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 22 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ**. Мигриращата популация се оценява на до 7 индивида, което представлява до 0,2% от максималната национална зимуваща популация (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

За периода 2012-2022 г., видът е отбелязан неколкостранно по време на миграция с численост 5-20 инд. и максимум 20 инд. на 13.05.2018 г. (данни от eBird, observation.org, 2012-2022).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	0-20 инд.	Целевата стойност е определена на база на съществуващата информация от Ebird. Количеството на спиращите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер до 20 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване						
Местообитани е на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 16668 ha	Видът се среща се среща по морския бряг, езера, сегашни и бивши блата, мочурища, влажни ливади, разливи и делти на реки, язовири, рибарници, оризища, канали с тинесто дъно, по пасища. Площта е определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06 - Вътрешни водни тела и част от N01-морски територии и морски заливи. Тяхната обща площ е 16668 ha. Най-вероятно площта на подходящите местообитания всяка година е различна и със сигурност е по-малка от 16668 ha., тъй като се включват само морските брегове и плажове.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 16668 ha.						
Местообитани е на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни (Aquatic Macroinvertebrates)	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2- Добро	Водните безгръбначни са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрозообентос се оценява чрез 5 степенна скала: <table border="1" data-bbox="742 1182 1101 1392"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от промени в СФД

По отношение на мигриращата популация предлагаме да се промени максималната мигрираща численост на 20 инд. въз основа на съществуващите данни (Ebird 2015-2022). Не е необходимо да се променя оценката на популацията в зоната.

Species						Population in the site					Site assessment			
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A147	<i>Calidris ferruginea</i>			c		20	i		G	C	B	C	C

Специфични цели за A145 *Calidris minuta* (малък брегобегач)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 14 – 15,5 cm. Размах на крилата: 27 – 30 cm. Дребен, около 2/3 от дължината на *Calidris alpina*. През лятото оперението е особено ярко, с богато оцветен гръб, бежово-оранжево лице и бяло гърло. Клюнът е къс, прав и островърх. Извън размножителния сезон централната горна част на перата е много тъмна, което дава по-малко равномерен ефект. Коремът и гърдите са бели, със сив оттенък от двете страни на гърдите; те са фино набраздени и понякога образуват цялостна лента през гърдите. Краката са тъмни (Нанкинов et al., 1986; Message and Taylor, 2005; Свенсон и др., 2013).

Характер на пребиваване в страната

В България е мигриращ, зимуващ и летуващ вид (Нанкинов и др., 1997). По време на размножителния период този вид обитава тундрата на ниска надморска височина в Арктика, въпреки че по изключение се среща над 1000 m на запад от ареала си (BirdLife International 2019). Може да бъде наблюдаван по Черноморското крайбрежие в периода април-юни и август-октомври, предимно в района на Бургаските влажни зони, Варненско-Белославско езеро, Дуранкулашко и Шабленско езеро.

Характерно местообитание

Морски брегови и различни равнинни водоеми: плитки езера, блата, реки и техните разливи, язовири, рибарници, мокри ливади с малки водни огледала, даже на временно образували се от дъждовете водоеми (Нанкинов и др., 1997). Подходящите местообитания включват голям брой крайбрежни влажни зони: 1110, 1130, 1140, 1150, 1160, съгласно Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Главно насекоми и техните ларви, дребни миди, охлюви, ракообразни. Събират храна по плитките водни участъци, но по-често на брега край водата. Рядко сондира почвата, а намира храната предимно с помощта на зрението (Нанкинов и др., 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Среща се по Черноморието в района на Атанасовско езеро, Бургаско езеро, Комплекс Мандра-Пода, Поморийско езеро, Дуранкулашко и Шабленско езеро, както и единични наблюдения в централната част на страната (яз. Пясъчник), Кремиковския утайник край София по време на есенна миграция и през зимата (Dimitrov et al., 2005; Нанкинов и др., 1997).

Включен в Приложение 3 на ЗБР. Не е включен в Директивата за птиците. Според IUCN е LC (Least Concern) за света (2019) и за територията на континентална Европа (2021). Няма SPEC категория (Staneva and Burfield comp., 2017). Не е включен в Червената книга на България.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната зимуваща популация на вида се оценява на **1 – 5 индивида**. Националната мигрираща популация на вида се оценява на **400 – 2100 индивида**. При предходното докладване за зимуващата популация е съобщена численост от 10-45 индивида. According Michev and Profirov (2003) the wintering population of the species after 1996 showed a significant decrease.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Passage	-	-
Wintering	Fluctuating (F)	Unknown (UNK)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

При докладването по чл. 12 за зимуващата популация е посочена само една заплаха: J02. За мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: F06, F26, J02.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 20 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **зимуващ**. Зимуващата популация се оценява на до 25 индивида, което представлява до 100% от максималната национална зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

По време на средно зимните преброявания за периода 1977-2001 г. зимуващата популация на вида по време на втория подпериод на изследването показва значително намаление (Michev and Profirov, 2003). За периода 2012-2021 г. по време на среднозимните преброявания видът не е отчетен в зоната (по данни на ИАОС 2012-2021). Не е отбелязан и в Ebird, като наблюдения през зимния период.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	0-25 инд.	Целевата стойност е определена на база на СФД. Количеството на спиращите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 1 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитани е на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 16668 ha	Видът се среща по морския бряг, езера, сегашни и бивши блата, мочурища, влажни ливади, разливи и делти на реки, язовири, рибарници, оризища, канали с тинесто дъно, по пасища. Площта е определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06 - Вътрешни водни тела и N01- морски територии и морски заливи. Тяхната обща площ е 16668 ha. Най-вероятно площта на подходящите местообитания всяка година е различна и със сигурност е по-малка от 16668 ha., тъй като се включват само морските брегове и плажове.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 16668 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване					
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни (Aquatic Macroinvertebrates)	5 степенна скала за екологично състояние	1-Отлично/2-Добро	Водните безгръбначни са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за Екологично състояние <table border="1"> <tr><td>1-Отлично - High</td></tr> <tr><td>2-Добро -Good</td></tr> <tr><td>3-Умерено - Moderate</td></tr> <tr><td>4-Лошо - Poor</td></tr> <tr><td>5-Много лошо - Bad</td></tr> </table> качество (БЕК) Макрозообентос. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрозообентос се оценява чрез 5 степенна скала: Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.	1-Отлично - High	2-Добро -Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
1-Отлично - High									
2-Добро -Good									
3-Умерено - Moderate									
4-Лошо - Poor									
5-Много лошо - Bad									

7. Необходимост от промени в СФД

На този етап не са необходими промени в стандартния формуляр на зоната за вида.

Специфични цели за *A224 Caprimulgus europaeus* (козодой)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 26-28 cm. Размах на крилата: 57-64 cm. Птица с големината на кос, активна при здрач или нощем. Окраската е защитна – сивокафява със светли и тъмни пъстрини. Крилата са дълги и заострени, а опашката – дълга и закръглена. Лети с безшумен и маневрен полет. През деня, ако е изплашен, прелита на късо разстояние и отново каца на земята, на дърво или пън (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

В България е прелетен вид, като пролетния прелет е в началото на май, а през есента е наблюдаван до средата на октомври. Широко разпространен, но не многоброен в равнини и планини до горната граница на гората (Нанкинов и др., 1997). В България размножаването е слабо проучено. Брачен полет с характерен вик на мъжкия е регистриран от последната десетдневка на април до началото на юни. Гнездото представлява ямичка сред сухи листа, под храст до ствол на дърво или върху изгнил пън. Мътят двете птици.

Характерно местообитание

Обитава разредени гори с поляни, просеки, сечища, оазисни горички сред открити пространства, хълмисти склонове с храсти. Гнезди в разредени широколистни, смесени и иглолистни гори. Според Янков отг. ред. (2007) обитава широколистни листопадни гори – главно дъбови (*Quercus* sp.), келяв габър (*Carpinus orientalis*), особено в каменисти карстови райони. Среща се също в различни храстови формации – храсталаци в места с умерен климат и сухолюбиви храсталаци – основно от обикновена драка (*Paliurus spina-christi*), червена хвойна (*Juniperus oxycedris*), трънка (*Prunus spinose*) и др. По-рядък в гори от бук (*Fagus* sp.), в иглолистни гори и в смесени гори.

Привързан е и към сечища, особено през началния етап на естественото възобновяване на горската растителност. Надморска височина – от 0 до 1900 m.

Изследване в Англия (Sharps et al., 2015) разкрива, че козодоя предпочита смесено-възрастови насаждения и когато обитава такива не ги напуска за търсене на храна, т.е. те са оптимални както за гнездене, така и за търсене на храна. Максималното разстояние за търсене на храна, на което са били отчетени отделни индивиди за една нощ е 747 m, но в друго изследване (Alexander and Cresswell, 1990), където индивидите напускат горските участъци в търсене на храна, максималното разстояние за една нощ е 3,1 km. Първото проучване установява, че най-предпочитаните иглолистни горски насаждения са с възраст между 3 и 10 години (pre-thicket forest stage). Козодоят предпочита да търси храна в пасища/ливади или в храсталачни местообитания с ниска растителност на разстояние не повече от 2 km в радиус от гнездото. Изследването на Alexander and Cresswell (1990) установява, че видът напуска горските участъци в търсене на храна, когато те са плътни и на една и съща възраст. Изследване в Белгия (Verstraeten et al., 2011) установява, че средната гнездова плътност е 2,5 територии/100 ha, а максималната е 12 територии/100 ha. Според това изследване типично местообитание за козодоя е мозайка от отворени пространства с отделни дървета или малки горички. В горите откритите пространства осигуряват местообитание за търсене на храна. Отворените пространства може да са различни по характер, даже по-широки горски пътеки/пътища/просеки също се използват от вида.

Хранене

Ентомофаг, който лови насекомите нощем в полет. По време на хранене посещава и селища. В стомашни съдържания са установени остатъци от пеперуди (Noctuidae) и твърдокрили насекоми (Rhinotrogus) (Нанкинов и др., 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С петнисто разпространение на по-голямата част от територията на страната, без някои райони с оскъдна карстова и дървесна растителност. Локално е по-многочислен в нископланинските и хълмисти райони, главно в зоната на дъбовите ксеротермни гори – в Източните Родопи, Предбалкана, Ломовете, Сакар, Странджа, Източна Стара планина и др. В Добруджа е рядък, а в Източни Родопи – много обикновен (Янков, отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР и Приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен също в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN е LC (Least Concern) за територията на континентална Европа и за света. Включен в SPEC 3, популацията в Европа е стабилна (BirdLife International, Staneva and Burfield, 2017). Не е включен в Червената книга на България.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), гнездящата (постоянна) популация е от 10000–20000 токуващи мъжки. Съгласно докладването за периода 2008-2013 г. вида е със стабилна популация, а гнездовата численост е оценена на 6000-20000 токуващи мъжки.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Stable (S)	Stable (S)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Вида не е включен в Червена книга на България и поради това не е правен подробен анализ на заплахите. Вероятни заплахи са: интензификация на горското стопанство (B02, B03, B05, B20), изсичане на равнинните и крайречните гори (B09, B12).

При докладването по чл.12 е посочена само една заплаха - B05 (Logging without replanting or natural regrowth).

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 71 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ**. Оценката на числеността на гнездящата популация е 62 – 522 двойки, което е 0,6 - 2,6 % от националната гнездяща популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

Според Костадинова и Граматиков (2007) в зоната гнездовата популация е със същата численост. В платформата eBird има 5 наблюдения от 4 локации, до максимално 3 индивида.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	Най-малко 62 дв.	Целевата стойност е определена от СФД.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 61 токуващи мъжки или 62 дв.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Най-малко 21361 ha	Видът предпочита да гнезди в разредени гори (с възраст до 60 години) с поляни, просеки, сечища, оазисни горички сред открити пространства, хълмисти склонове с храсти. Привързан е към сечища, особено през началния етап на естественото възобновяване на горската растителност. Избягва плътните, едно възрастни и стари гори. Изчислена на база % участие в рамките на 33 на местообитание N16 - Широколистни листопадни гори и N19 - Смесени гори, от общата площ в 33. Площта на подходящите местообитания най-вероятно ще е по-малка по площ, тъй като вида предпочита разредени гори.	Поддържане на площта на подходящото гнездово местообитание на вида в защитената зона, в размер на най-малко 21361 ha.
Местообитание на вида: площ на хранително местообитание на вида в 33	ha	Най-малко 30707 ha	Включва и гнездовото местообитание. Изчислена на база % в рамките на 33 на местообитание N16 - Широколистни листопадни гори и N19 - Смесени гори, N08 - Равнини, шубраци,	Поддържане на площта на подходящото хранително местообитание на вида в защитената

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			N09 - Сухи ливади, степи, N21 - Негорски площи, заети с растителни видове (включително градини, лозя, трайни насаждения) от общата площ на ЗЗ.	зона, в размер на най-малко 30707 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната	% екстензивно управлявани пасища и ливади, като част от хранителното местообитание на вида	100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват екстензивно	Козодоят предпочита да търси храна в пасища/ливади или в храсталачни местообитания с ниска растителност, в което съществена част от земите се управляват като пасища и ливади. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 ЖЕ/ha), както и редовна коситба на ливадите, с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	Подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.

7. Необходимост от промени в СФД

На този етап не са необходими промени в СФД за вида.

Специфични цели за A136 *Charadrius dubius* (речен дъждосвирец)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 16-18 cm, размах на крилата: 33-37 cm. На големина колкото речния дъждосвирец (*Charadrius dubius*) но се отличава от него по прекъснатата препаска на гушата и черните крака. Лети, като речния дъждосвирец. Бяга бързо, внезапно спира и остава неподвижен на място. Изплашен, излита на малко разстояние, каца, отново бяга и се затаява. Има покровителствена окраска и трудно се забелязва, когато стои неподвижно. Обезпокоена мътещата птица отрано напуска гнездото и пасивно изчаква преминаването на опасността (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящо-прелетен, преминаващ и зимуващ вид. Пролетната миграция е от началото на март до средата на май, когато някои двойки вече мътят. Есенната миграция започва от втората половина на юли, като през август, септември и началото на октомври миграцията е най-масова. Тогава в Атанасовското езеро се събират между 500 и 700 индивиди. Редовно зимува на малки ята и поединично по Черноморското крайбрежие. Образува рехави колонии с разстояние между отделните гнезда от 0.80 до 200 m. Понякога гнезди по единично или в смесени колонии с други дъждосвирцови птици. (Нанкинов и др., 1997). Строежът на гнездото е част от брачните игри и започва от края на март. Строителният материал, сухи стъбла на солянката, мидени черупки, пера, изсъхнала кал и др., събира в близост до гнездото. Пълното мътило е от 3 яйца, рядко 4 или 2,

които снася в началото на април. Първите малки се излюпват в средата на май, а не летици млади се срещат до края на август (Далакчиева и Ватев в Червена книга на България, 2015).

Характеристика на местообитанието

Обитава плажове, пясъчни коси, острови и дюни, както и крайбрежни бракични или солени лагуни и места за солодобив. Гнезди в солници или край други плитки соленоводни водоеми (лагуни), по засолен терени с халофитна растителност, а в по-редки случаи – по бреговете на стоящи бракични води, където устройва гнездата си в пясъчни или пясъчно-тинести участъци. Находищата се намират на морското равнище на ниво 0-1 m н. в. (Янков, ред., 2007; Далакчиева и Ватев в Червена книга на България, 2015). Значителните колебания в числеността донякъде са свързани с честите промени на водното ниво във водоемите, по чиито брегове гнезди, както и от състоянието на дигите в Атанасовското и Поморийското езеро и наличието на скитащи кучета и други наземни хищници. (Янков, ред., 2007). През всички сезони видът е предимно крайбрежен и обикновено се среща върху повърхности с пясък, тиня или суха кал. Той също така показва предпочитание към оскъдно растителни и пясъчни зони при размножаване. Типичните местообитания включват пясъчни дюни, крайбрежни лагуни (del Hoyo et al., 1996). Подходящи местообитания вероятно са 1150 (крайбрежни лагуни) и 2110 (Крайбрежни пясъчни и континентални дюни) според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Насекоми, дребни миди, дъждовни червеи, водорасли. В стомасите на морски дъждосвирици, колекционирани край Бургас, са намерени остатъци от миди (Нанкинов и др., 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

В миналото се е размножавал само по Черноморското крайбрежие – езерата Атанасовско, Бургаско, Мандренско, Поморийско, Варненско, Шабленско и Дуранкулашко, блатото Алепу, както и по пясъчните ивици пред тях. В последните години гнездовата популация е намаляла 3–4 пъти и вече се оценява на 60–80 двойки които се срещат в 5 находища – езерата Атанасовско, Поморийско и Шабла и плажовете пред Дуранкулак, къмпинг „Крапец“ и къмпинг „Златна рибка“, къмпинг „Градина“. През периода 1991–2002 г. общата численост в Бургаските езера е била между 16 и 22 гнездящи двойки. По време на миграция се среща по всички водоеми и по по-големи плажове по Черноморското крайбрежие. Рядко единични птици остават да зимуват (Далакчиева и Ватев в Червена книга на България 2015).

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР и в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN е слабо засегнат - LC (Least Concern) за територията на континентална Европа (2021) и за света (2019). Включен в SPEC 3, популацията му в Европа е намаляваща (Staneva and Burfield, 2017). Включен в Червената книга на България (2015) като критично застрашен (CR).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) гнездовата популация на вида е между **20 и 120 гнездящи двойки**. Мигриращата популация на вида е между **200 и 1000 индивиди**. При предходното докладване, за периода 2008-2012 г. е съобщена гнездова численост от 78-126 двойки като и двете тенденции са били на намаление.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Fluctuating (F)	Decreasing (D)
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга на България (Далакчиева и Ватев, 2015) като заплахи се посочват: загуба и деградация на хабитати (F06, F03, F26, F01, F05, C08), безпокоене от хора (H08), наводняване на

басейните за солодобив в Атанасовското и Поморийското езеро, хищници (L06). Като основна заплаха за морския дъждосвирец отчитаме C08, F08, F26, както и L06.

При докладването по чл.12 са посочени следните заплахи и влияния: F26, F03, F06 за мигриращата. За гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: E01, G02, G04, K03, J02.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 72 зони от мрежата Natura 2000. В една зона видът е с оценка D на популацията - BG0002115 „Било“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ и мигриращ**. Гнездящата популация се оценява на 2-30 двойки, което представлява 0.1-2.1 % от националната гнездящата популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Мигриращата популация се оценява на до 5 индивида, което представлява 0q1-0q2% от максималната национална мигрираща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Гнездова популация

За периода 2015-2022 г. видът се среща редовно по време на гнездене без да има конкретни данни за броят гнездящи двойки (данни от eBird 2015-2022). През май 2022 г. са установени минимум 12 гн. двойки (И. Димчев, непубл. информация).

Мигрираща популация

За периода 2015-2022 г. видът се среща редовно по време на пролетната и есенна миграция с численост до 10 инд. на 11.09.2016 г. (данни от eBird 2015-2022).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	най-малко 2 дв.	Целевата стойност е определена от СФД.	Поддържане на броя на гнездящите двойки в зоната в размер от най-малко 2 дв. чрез поддържане на местообитанията за гнездене.
Популация: Размер на мигриращата и популация	Брой индивиди	0-10 инд.	Целевата стойност е определена на база на данните от наблюдаваните индивиди посочени в eBird. Количеството на спиращите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер до 10 индивиди чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитани е на вида: площ на подходящи местообитания	ha	Най-малко 16668 ha	Гнезди по чакълести и пясъчни брегове, острови и коси в коритата на реки течащи води, по пясъчни крайбрежни (морски) плажове и пясъчни	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване												
за вида в зоната			дюни, както и по чакълести морски брегове, понякога по бреговете на микроязовири, блата или други стоящи пресни води. Определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06 - Вътрешни водни тела и N01- морски територии и морски заливи. Тяхната обща площ е 16668 ha. Най-вероятно площта на подходящите местообитания всяка година е различна и със сигурност е по-малка от 16668 ha., тъй като трябва да се имат предвид само морските брегове и плажове от местообитание N01.	размер най-малко 16668 ha.												
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни (Aquatic Macroinvertebrates)	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2- Добро	Водните безгръбначни са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрозообентос се оценява чрез 5 степенна скала: <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th colspan="2" style="background-color: #cccccc;">Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="background-color: #00aaff; color: white;">1-Отлично - High</td> <td></td> </tr> <tr> <td style="background-color: #90ee90;">2-Добро - Good</td> <td></td> </tr> <tr> <td style="background-color: #ffff00;">3-Умерено - Moderate</td> <td></td> </tr> <tr> <td style="background-color: #ffa500;">4-Лошо - Poor</td> <td></td> </tr> <tr> <td style="background-color: #ff0000; color: white;">5-Много лошо - Bad</td> <td></td> </tr> </tbody> </table> Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.	Екологично състояние		1-Отлично - High		2-Добро - Good		3-Умерено - Moderate		4-Лошо - Poor		5-Много лошо - Bad		Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние																
1-Отлично - High																
2-Добро - Good																
3-Умерено - Moderate																
4-Лошо - Poor																
5-Много лошо - Bad																

7. Необходимост от промени в СФД на ЗЗ ВГ0002043 Емине

По отношение на мигриращата популация предлагаме да се промени максималната численост на 10 инд. на база на данните за вида посочени в Ebird (2015-2022).

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A136	<i>Charadrius dubius</i>			c		10	i		G	C	B	C	C
B	A136	<i>Charadrius dubius</i>			r	2	30	p		G	C	B	C	C

Специфични цели за A196 *Chlidonias hybridus* (белобуза рибарка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 23-25 cm. Размах на крилата: 74-78 cm. Има възрастов и сезонен диморфизъм. Възрастните през лятото са сиви; челото, темето и тилът са черни, а крилата отдолу са бели; клюнът е тъмночервен. През другите сезони челото е бяло, темето - изпъстрено с черни ивици, а тилът е черен. Младите са с петна по гърба, а главата е като на възрастните в зимно оперение; може трудно да се отличат от младите на черната и белокрилата рибарка по окраската на гърба и главата (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящо-прелетен и преминаващ вид. Гнезди на малки колонии. Има едно поколение годишно през периода май-юни. Колониално гнездяща. Гнездата са построени върху коренища или листа на водна лилия, непосредствено на водната повърхност. Гнездото представлява купчина водна растителност или суха трева, поставено върху плаваща и изникваща растителност над вода с дълбочина 60-80 cm или върху дъното на много плитка вода (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Блата, мочурища, постоянни сладководни езера, рибарници, гъсто обрасли с надводна и околводна растителност. По време на миграция се среща и в соленоводни водоеми. Предпочита литоралната зона с дълбочина на водата от 1 до 2 m (Nesterenko, 2000). Гнезди върху листа на водни лилии с плътност 25-40 двойки на около 40 m² (Kambourova, 2005). Най-малкото разстояние между гнездата е 1 m, обикновено между 1 и 5 m. Могат да се хранят на разстояние до 9 km от местата за размножаване, но по-често в рамките на 1 km (Нанкинов и др., 1997; del Hoyo et al., 1996). Подходящи местообитания вероятно са 3150 и 3130 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Състава на храната се състои от сухоземни и водни насекоми (напр. Dytiscidae, възрастни и ларви *Odonata*, *Orthoptera*, летящи мравки и комари), жаби, паяци, попови лъжички, малки раци, скариди и дребни риби (del Hoyo et al., 1996).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

В миналото е гнездил в единични находища: Свищовско, Беленски острови, езерото Сребърна, Гарванско блато, Малък Преславец, рибарници Мечка, възможно в Бургаските езера. Понастоящем гнезди разпръснато до групирано, основно по р. Дунав и в Дунавската равнина. С изолирани находища по Черноморското крайбрежие, в Тракийската низина и Софийското поле. В големите крайдунавски водоеми видът е широко разпространен. Количеството на размножаващите се птици силно варира през годините. В ЗМ „Калимок–Бръшлян“ се размножават 20–500 двойки, в рибарниците Мечка са се размножавали около 5–210 двойки, като видът вече не гнезди там, в Сребърна – до 250 (Kambourova, 2005), в рибарниците Хаджидимитрово, Персинските блата, нередовно в рибарници в Северна България – до 40–50 (Шурулинков и др., 2005), блатото Малък Преславец: 40–120 двойки. Размера на колониите в блатата, езерата и рибарниците зависи от нивото на водата. По-висока е числеността в години с високо ниво на водата през пролетния и летния период. По време на миграции се наблюдава в редица вътрешни водоеми и микроязовири, както и по Черноморското крайбрежие и крайчерноморските езера (Янков, ред., 2007).

Защитен вид по ЗБР - Приложения 2 и 3 и в Приложение 1 на Директивата за птиците. Включен в Червената книга на Р България (2015) в категория „уязвим“ (VU). Според IUCN е LC (Least

Concern) за света (2017) и за територията на континентална Европа (2021). Няма SPEC категория (Staneva and Burfield comp., 2017).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) гнездящата национална популация се оценява на 320-1680 двойки. Мигриращата национална популация се оценява на 5000-10 000 индивида. При предходния период на докладване, 2008-2012 г., е посочена гнездова численост от 230-1000 двойки със същите тенденции.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Fluctuating (F)	Fluctuating (F)
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга на България (Василев и Иванов, 2015) като отрицателно действащи фактори са посочени интензификацията на сладководното рибовъдство (G05), случайна смъртност при риболов с мрежи (G12), природни бедствия (M07, M08). Но, трябва да се добавят също деградацията и пресушаването на местообитанията, непостоянният воден режим във влажните зони по поречието на р. Дунав (K02, K04, F01, F03, F26, L01), и качеството на водите във водоемите (J01).

При докладването по чл.12 от 2019 г. за гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: H01, A09, F02, J02, K01. За мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: F01; F03; F26. Според нас заплахата H01 няма отношение към вида.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 40 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ**. За мигриращата популация оценката е 1 индивид, това е много под 0,1 % от националната мигрираща популация (оценка C). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

В публикацията на Костадинова и Граматиков (2007) мигриращата популация се оценява на 0-1 индивида. Според данните от eBird, има 15 наблюдения на вида. Максималната отчетена стойност е за 60 индивида през м. май 2018 г. Предлагаме максималната численост на мигриращата популация на вида в СФД да се промени от 1 инд. на 60 инд.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	най-малко 1 инд.	Целевата стойност е определена от СФД и данните за вида в платформата eBird. Предлагаме максималната численост на мигриращата популация на вида в СФД да се промени от 1 инд. на 60 инд.	Поддържане на мигриращата популация на вида в зоната в размер от най-малко 1 инд.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за опазване
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 16688 ha	Изчислена на база откритите водни площи в рамките на ЗЗ. Данните са взети от СФД като % на местообитание N06 – вътрешни водни тела и N01 - Морски територии, морски заливи.	Поддържане на площта на подходящото хранително местообитание на вида в защитената зона, в размер на най-малко 16688 ha.
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни (JDS4-Aquatic Macroinvertebrates) и по биологични елементи за качество (БЕК Риби).	5 степенна скала за екологично състояние	1-Отлично/2-Добро	Екологичното състояние на водните тела се оценява чрез 5 степенна скала.	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
			ЕКОЛОГИЧНО СЪСТОЯНИЕ	
			1-Отлично - High	
			2-Добро - Good	
			3-Умерено - Moderate	
			4-Лошо - Poor	
5-Много лошо - Bad	Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.			

7. Необходимост от промени в СФД

Предлагаме максималната численост на мигриращата популация на вида в СФД да се промени от 1 инд. на 60 инд. на база на данните за вида в платформата eBird.

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A196	<i>Chlidonias hybridus</i>			c	1	60	i		G	C	B	C	C

Специфични цели за A197 *Chlidonias niger* (черна рибарка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 22-24 cm. Размах на крилата: 64-68 cm. Има възрастов и сезонен диморфизъм. Възрастните през лятото са черни със сиви гръб и крила и бяла подопашка; клонът е черен. През есенно-зимния период са като възрастните на белобузата рибарка, но отстрани на гърба имат характерни черни петна. Възрастните през лятото може да се отличат от тези на белокрилата рибарка по сивата долна страна на крилата и оцветяването на клюна (Симеонов и Мичев, 1991; Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Прелетен и преминаващ вид. Пролетната миграция е през април-май, а есенната от края на юли до септември. Движи се на малки групи. Гнезди колониално. Снасянето на яйцата е в края на май – до средата на юни. (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Размножава се в блата и други водоеми със стоящи пресни води (рибарници, временни разливи и др.), като разполага гнездата си по плаваща водна растителност в откритите части на водоемите. През останалите сезони се среща по разнообразни водоеми в равнинни райони (Янков, ред., 2007). Гнезди на малки групи, често с белобузи и речни рибарки, рядко - единично. Гнездовите колонии са разположени по коренищата и листата на водната лилия, рядко - на плаващи туфи от тръстика и папур. Гнездото изградено от стъбла и листа на водни растения. Минималното разстояние между отделните гнезда е 2,2 m (Нанкинов и др., 1997). Подходящи местообитания вероятно са 3150 и 3130 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с насекоми (*Gerridae*, *Odonata*), ракообразни (*Crustacea*), дребни риби и земноводни (Нанкинов и др., 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С малко на брой разпръснати гнездовища основно във влажните зони по поречието на р. Дунав и прилежащите му части на Дунавската равнина. Нередовно и в много малък брой гнезди в блатото при с. Малък Преславец и в резервата „Сребърна“. С по-ниска степен на достоверност за гнездене установен в Софийското поле и Тракийската низина. По долината на р. Струма, Черноморското крайбрежие и Дунавската равнина са наблюдавани летуващи или неразмножаващи се индивиди (Янков ред., 2007). Видът мигрира до късно през май, като в средата на месеца все още се наблюдава интензивен прелет. Тогава се среща в много от езерата покрай Черноморското крайбрежие, но това не може да се приеме за гнездене (Иванов, 2015 в Червена книга на България).

Защитен вид по ЗБР - Приложения 2 и 3 и в Приложение 1 на Директивата за птиците. Включен е в Червената книга на Р България (2015) в категория „критично застрашен“ (CR). Според IUCN е LC (Least Concern) за света (2019) и за територията на континентална Европа (2021). Включен в SPEC 3 (Staneva and Burfield comp., 2017).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), **гнездящата** национална популация се оценява на 0-35 двойки. **Мигриращата** национална популация се оценява на 7000-11000 индивида. При предходното докладване, за периода 2008-2012 г. е посочена гнездова численост от 25-52 двойки. Числеността на двойките в страната всяка година зависи от състоянието на влажните зони по поречието на река Дунав. Когато реката е с по-високи нива през май и крайбрежните влажни зони се изпълват с вода, тогава и вида е с по-висока численост. Поради тези причини и числеността е флукутираща. Това важи и за другите видове рибарки.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Fluctuating (F)	Decreasing (D)
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга на България (Иванов, 2015) като отрицателно действащи фактори са посочени непостоянният воден режим и качеството на водите във водоемите (J01); причини от вътрешновидов характер, свързани с общо намаляване на числеността на вида в Европа (L05). Но, трябва да се добавят също деградацията и пресушаването на местообитанията (K02, K04, F01, F03, F26, L01), и интензификацията на сладководното рибовъдство (G05).

При докладването по чл. 12 от 2019 г. за гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: H01, J02, M08. За мигриращата популация са посочени две заплахи - J02, F26.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 32 зони от мрежата Natura 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ**. За мигриращата популация оценката на числеността в стандартния формуляр е 1 - 3 инд., което е 0,01 – 0,02 % от националната мигрираща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Костадинова и Граматиков (2007) посочват същата численост в ОВМ „Емине“. По данни от платформата eBird има наблюдение на вида в зоната от 3 локации, като максималната численост е 35 инд. (май 2006 г., Л. Профиров).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	най-малко 1 инд.	Определена на база на СФД.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 1 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	16688 ha	Изчислена на база откритите водни площи в рамките на 33. Данните са взети от СФ като % на местообитание N06 – вътрешни водни тела и N01 - Морски територии, морски заливи.	Поддържане на площта на подходящото хранително местообитание на вида в защитената зона, в размер на най-малко 16688 ha.
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни (JDS4-Aquatic Macroinvertebrates) и по биологични елементи за качество (БЕК Риби).	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2- Добро	Екологичното състояние на водните тела се оценява чрез 5 степенна скала. Екологично състояние 1-Отлично - High 2-Добро - Good 3-Умерено - Moderate 4-Лошо - Poor 5-Много лошо - Very Poor Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.

7. Необходимост от промени в СФД

Не се налага промяна в стандартния формуляр за данни.

Специфични цели за A031 *Ciconia ciconia* (бял щъркел)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 100 - 115 cm. Размах на крилата: 155 – 165 cm. Оперението е бяло, като само маховите пера са черни. При възрастните клонът и краката са яркочервени, докато при младите те са кафеникаво-червени. В полет шията е изпъната. Представителите на двата пола са идентични на външен вид, с тази разлика, че мъжките са по-големи от женските. Ловува поединично, рядко на малки групи. Видът е синантропен и представителите му гнездят в селища или в непосредствена близост до тях (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Белият щъркел е гнездящо-прелетен, преминаващ и по изключение зимуващ вид в България. Пролетната миграция е от началото на март до към средата на април, а есенната – от началото на август до края на септември (Симеонов и др., 1990). Зимата прекарва в Африка, южно от Сахара. Отделни индивиди остават и през зимните месеци у нас, основно в района на Бургаските езера и по оризищата около Пловдив. Размножителният период е от началото на април до началото на август. Гнезди поединично, но понякога на едно дърво или сграда може да има до 4-5 и повече гнезда. Снася най-често 2 - 4 яйца, като има едно поколение годишно. Гнездовия успех е 2,44 брой малки. Белият щъркел е далечен мигрант. Пролетната миграция е от началото на март до към средата на април, а есенната е от началото на август до средата на октомври. Максималната численост отчетена при Бургаския залив през 2011 г. е 384 134 индивида, като тази стойност е значително по-голяма в сравнение с максималната стойност (229 444 инд.) за периода 1979-2003 г. (Michev et al., 2018).

Характерно местообитание

Гнезди основно в населени места (без централните части на големите градове) в близост до влажни зони от естествен или изкуствен произход – влажни ливади, мочурища, блата, обработваеми земи (люцернови ниви, оризища, прясно изорани площи. Гнезди поединично, но понякога и на малки групи (Симеонов и др., 1990). В миналото предпочитан субстрат за гнездене са били дървета, а сега – електрически стълбове (46,4%), дървета (29,8%), сгради (24,1%) и др. Гнездата на белия щъркел са предимно в населени места, извън тях са открити едва 9% (Чешмеджиев и др., 2016). По време на миграция, за почивка, каца в обработваеми земи, ливади и други тревни съобщества. Отделни зимуващи птици са наблюдавани най-често край р. Марица и р. Струма. Предпочитаните местообитания според Директивата за хабитатите са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, и 7140 (Кавръкова и др., 2009).

Видът се храни в близост до влажни зони, във влажни ливади, мочурища, обработваеми земи. Научно изследване в Полша (Nowakowski, 2003) установява, че гнездовия успех е много по-голям при двойки, чийто гнезда са разположени на разстояние по-малко от 100 m от влажни ливади в речни поречия, в сравнение с двойки, които гнездят на по-далечни разстояния. Установена е също така значителна положителна корелация между броят на отгледаните малки и дела на влажните ливади, торфени блата и водни тела в гнездовата територия (тя е кръг с радиус около 1 км на двойка). Следователно, колкото по-голяма площ от посочените местообитания има в гнездовата територия на една двойка, толкова повече малки отглежда тя.

Белият щъркел избягва местата обрасли с висока и гъста растителност (Johst et al., 2001). Пашата на домашни животни предотвратява развитието на висока растителност и храсти, които биха пречили на щъркела да намира храна. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от белия щъркел е необходима паша на домашни животни (повече от 1 крава на хектар) с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида (Baldi et al., 2005; White Stork, *Ciconia ciconia* Joint Transnational Action Plan).

Храната на **не гнездящите** индивиди се състои основно от скакалци (Orthoptera, 76.1%) и бръмбари (Coleoptera, 26.1%). Същото изследване (Milchev et.al., 2013) показва, че белият щъркел улавя тази плячка главно в мезофитни тревни съобщества, които заместват изоставени полета и обрасли пасища с ниско ниво на използване. Храната на белия щъркел по време на миграция е

сходна с тази по време на гнезденето, но се улавя в по-сухи типове местообитания (Antczak et al., 2002).

Хранене

Храни се със земноводни, влечуги, риби, водни насекоми, личинки, червеи, скакалци, дребни гризачи, по изключение и дребни птици и др. (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Широко разпространен гнездящ синантропен вид. Белият щъркел гнезди почти в цялата страна с изключение на гъстите горски масиви и местата с надморска височина над 1270 м. Видът е най-много числен и с най-висока плътност (29-61 двойки на 100 km²) в Софийското и Самоковското поле, по долините на река Марица и прилежащите хълмисти райони с много изкуствени водоеми, долното течение на реките Искър, Струма и Тунджа, на места край р. Дунав и около Бургаските езера. Най-много заети гнезда (4841, 83%) са разположени между 0 и 400 m надморска височина. Добруджа е сред местата, където видът почти отсъства, въпреки подходящата надморска височина, вероятно поради липсата на водоеми и подходяща хранителна база (Симеонов и др., 1990).

По време на VII Международно преброяване на вида (2014-2015 г.) в България са установени общо 6981 гнезда. От тях 5825 са заети от размножаващи се двойки. Резултатите показват увеличаване на популацията в сравнение с преброяването от 2004-2005 г. Най-много гнезда са установени в областите Пловдив, София и Хасково. Общината с най-много заети щъркелови гнезда е Самоков – с 198 гнезда, следвана от община Петрич (188 гнезда) и община Тунджа (154 гнезда). Населените места с най-много щъркелови гнезда са: село Драгушиново (община Самоков) – 51 гнезда; село Кулата (община Петрич) – 42 гнезда; село Белозем (община Раковски) – 38 гнезда; село Белчин (община Самоков) – 31 гнезда; град Съединение (област Пловдив); град Хаджидимово (област Благоевград). Средната плътност на щъркелите в страната (брой гнездящи двойки на 100 km²) е 5,25 двойки на 100 km². За сравнение по време на VI Международно преброяване (2004 – 2005 г.) плътността е била 4,3 двойки (Чешмеджиев и др., 2016).

Природозащитният статус на белия щъркел според IUCN е LC (Least Concern). Няма SPEC категория, популацията му в Европа е увеличаваша се (BirdLife International, 2017). Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на Закона за биологичното разнообразие. Включен в Червената книга на Р България (2015) в категория „Уязвим“ - VU. В края на XIX в. е широко разпространен, но в средата на 80-те години на миналия век са установени само 5422 гнезещи двойки. При преброяването 2004–2005 са регистрирани още по-малко двойки – 4818 двойки. Най-вероятно заради това вида в Червената книга е в категория „уязвим“.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **гнездяща** популация на вида се оценява на **5700 – 6000 двойки**. Мигриращата национална популация (за периода 2001 – 2018 г.) е оценена на **250 000 – 500 000 индивида**. Не са посочени тенденции в развитието на мигриращата популация.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Increase (I)	Fluctuating (F)
Passage	no information	no information

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Отрицателно действащи фактори според Червена книга на България (Петров и др., 2015) са електрическите стълбове, тъй като повечето гнезда са разположени на такива (46,4%). Уязвими са също гнездата, които са разположени на сухи дървета, стари и повредени комини и паметници.

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за гнездовата популация са посочени следните заплахи и влияния: A03; E01; C03; G05; A02; D06. Според нас заплахите E01, C03 и G05 нямат почти никакво отношение към популацията на белият щъркел в страната. Към отрицателните фактори може да се добавят дейности в селското стопанство свързани с използването на прекомерни количества инсектициди и други препарати, които биха унищожили или намалили плячката на белият щъркел (A21, A25, A26).

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: A03; E01; C03; G05; A02; D06. Според нас заплахите E01, C03 и G05 нямат почти никакво отношение към популацията на белият щъркел в страната.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 92 зони от мрежата Натура 2000. В две зони видът е с оценка D на популацията - BG0000494 „Централен Балкан“ и BG0002115 „Било“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ и мигриращ**. Гнездящата популация се оценява на 15 двойки, което представлява 0,25–0,3% от националната гнездящата популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Мигриращата популация се оценява на 274 463 индивиди, което представлява 55% от максималната национална мигрираща популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Гнездова популация

В ОВМ „Емине“ видът е посочен с гнездяща численост от 15 дв. (в Костадинова и Граматиков, 2007). Същата стойност е посочена и в стандартния формуляр. Има голям брой наблюдения на вида в eBird (2015-2022), но не е ясно каква част от наблюденията са гнездящи птици.

Мигрираща популация

В ОВМ „Емине“ видът е посочен с мигрираща численост от 274 463 инд. (в Костадинова и Граматиков, 2007). Същата стойност е посочена и в стандартния формуляр. Има голям брой наблюдения на вида по време на миграция в eBird (2015-2022).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	15 дв.	Определена на базата на СФД.	Поддържане на популацията в зоната в размер от 15 дв. чрез поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	най-малко 80 000 инд.	Тъй като миграционната численост на вида в зоната е различна през отделните години и освен това се	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 80 000 инд.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			наблюдават и пикове през определен брой години, предлагаме стойностите за числеността на популацията да не са толкова точни и да бъде записано 80 000-270 000 инд.	
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	най-малко 3338	Видът гнезди основно в населени места и урбанизирани територии – в населени места върху комини на къщи, електрически стълбове и др. Определена на база на площта на местообитание N23-Други земи (включително градове, села, пътища, места за отпадъци, мини, индустриални обекти) в зоната.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	най-малко 22696	Вида се храни в влажни ливади, мочурища, блага, обработваеми земи (лоцернови ниви, оризища, прясно изорани площи). Определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N12-обширни зърнени култури, N09-сухи ливади и степи, N08-равнини и шубраци, N15-други обработваеми земи.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 22696 ha.
Местообитание на вида: площ на подходящите местообитания за почивка по време на миграция	ha	най-малко 22696	По време на миграция, за почивка, каца в обработваеми земи, ливади и други тревни съобщества. Определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N12-обширни зърнени култури, N09-сухи ливади и степи, N08-равнини и шубраци, N15-други обработваеми земи.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер от най-малко 22696 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида	% екстензивно управляван и пасища и ливади, като част от хранително то	100% от пасищата и ливадите, част от хранително то местообитания на вида	Видът предпочита да се храни в ливади, пасища, обработваеми земи, мери и др. с ниска растителност. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от белия щъркел е необходима паша	Поддържане и/или подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида по този параметър до постигане на 100% екстензивно

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване		
	местообитание на вида	се управляват екстензивно	на домашни животни (1 крава на хектар), с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.		
Местообитание на вида: Общо екологично състояние на водните тела с местообитания на вида	5 степенна скала за екологично състояние	1-Отлично/2-Добро	Екологичното състояние на водните тела се оценява чрез 5 степенна скала.	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.		
			<table border="1"> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </table> <p>Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.</p>		Екологично състояние	1-Отлично - High
Екологично състояние						
1-Отлично - High						
2-Добро - Good						
3-Умерено - Moderate						
4-Лошо - Poor						
5-Много лошо - Bad						
Смъртност от антропогенна инфраструктура - електрически стълбове	Да/Не	Не	Някои от гнездата на вида в защитената зона са разположени върху електрически стълбове, но не всички гнезда са върху изкуствена платформа. Не е ясно каква част от гнездата в зоната са разположени на обезопасени ел. стълбове. Гнездата, които са разположени върху електрически стълбове са застрашени от изгаряне и загиване на птици в резултат на токови удари и къси съединения. Необходимо е да бъдат повдигнати на платформи и да бъдат поставени пластмасови изолации (Чешмеджиев и др., 2016).	Подобряване на безопасността на гнездата на вида, разположени върху електрически стълбове, до достигане на целевата стойност.		

7. Необходимост от промени в 33 BG0002043 Емине

По отношение на гнездящата популация е необходимо да се промени оценката на популацията в зоната от „А“ на „С“, тъй като 15 дв. са 0,25-0,3% от националната гнездяща популация.

По отношение на мигриращата популация предлагаме числеността да се промени на 80 000-270 000 инд., тъй като миграционната численост на вида в зоната е различна през отделните години и освен това се наблюдават и пикове през определен брой години.

Species	Population in the site	Site assessment
---------	------------------------	-----------------

G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso	Glo
B	A031	<i>Ciconia ciconia</i>			c	80000	270000	i		G	A	A	C	A
B	A031	<i>Ciconia ciconia</i>			r	15	15	p		G	C	A	C	A

Специфични цели за A030 *Ciconia nigra* (черен щъркел)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 95-100 cm., размах на крилата: 145-155 cm. Цялото оперение е черно без гърдите, корема, подмишните пера и подопашката, които са бели. Главата, шията и гърлото със зеленикав метален блясък. Клюнът, юзджиката и краката от ярко- до тъмночервени през есента и зимата кафяви. Мъжкият малко по-едър. Двата пола неотличими един от друг и без сезонни различия. Ловува поединично (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Черният щъркел е далечен мигрант. Пролетната миграция е от началото на март до началото на април. Есенната миграция е от втората половина на август до края на октомври. Късноесенните и зимните скитания са от началото на ноември до края на февруари. В оризищата северно от Пловдив няколко десетки птици редовно зимуват от 1978 г. насам (Мичев и др., в Червена книга на Р България, 2015). Максималната численост, отчетена при Бургаския залив през 2011 г. е 1998 индивида, а за периода 2012-2017 г. численостите варират между 3781 и 6293 индивида (Michev et al., 2018). Размножителният период е от средата на април до края на юли. Гнезди поединично. Познати са два типа гнезда – на дървета с височина 6-10 m (върба, клен, елша, бряст) и по скали с височина 40-50 m (вулканични и варовикови). Малките (на брой 2-4) остават в гнездото до втората половина на юли или началото на август. В мътенето и изхранването на малките участват и двамата родители. В края на 20 век, при детайлните проучвания на вида е установено, че около 48% от двойките гнездат в Родопите, в Средно тунджанското поречие - 19%, в Дунавската равнина - 10% и т.н. (Петров и др., 1991). Най-висока е числеността по поречието на р. Арда, около язовирите Студен кладенец и Ивайловград.

Характеристика на местообитанието

Обитава равнинни, полупланински и планински широколистни гори, скални комплекси, проломи на реки, ждрела, язовири, микроязовири, рибарници, оризища и др. Най-много гнездови находища (31%) са отбелязани при надморска височина от 600 до 800 m, а най-малко (0,5%): от 1200 до 1300 m (Петров и др., 1991). Изследване на гнездовите местообитания на черния щъркел в Украйна (Vokotey et. al., 2017) разкрива, че вида предпочита стари гори с висока влажност; 53,3% от гнездата са разположени на летен дъб (*Quercus robur*), а 29,9% - на бял бор (*Pinus silvestris*). Проучване направено в Литва (Treinys et al., 2009) показва, че на ландшафтно ниво видът предпочита територии с по-голяма плътност на хидрографската мрежа; стари широколистни гори на възраст над 65 години, като дърветата трябва да имат силни хоризонтални клонове на височина 10-14 m от земята; предпочитаните дървета са с диаметър между 39 и 73 cm на височина 1,3 m (летен дъб, бял бор, ясен, трепетлика). Изследване на Vanaš (2019) разкрива, че черният щъркел предпочита горски територии със следните характеристики: 1) горските територии трябва да са със площ над 200 ха; 2) най-малко на 1 km разстояние от населени места и 500 m. от пътища с интензивен трафик; 3) дъбови гори на възраст над 80 години с над 10% участие на дъба или други широколистни гори с възраст над 100 г. Гнездовата територия на една двойка варира, но обикновено е с радиус между 2,5 и 3 km. Изследване направено във Франция (Jiguet and Villarubias, 2004) показва, че птиците хранещи малки търсят храна на разстояние от гнездото между 14,9 и

22,6 km. Същото изследване разкрива, че черният щъркел предпочита широколистни гори с голям площ (50 000 – 100 000 ha за една двойка) в близост до чисти и бавни речни течения, където търси храната си.

Хранене

Храни се предимно с риба (мрени, щипоци и др.), но улавя също охлюви, шурци, водни жаби (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпространението в България е петнисто. Масово гнезди в низинни и нископланински гори в ЮИ България – в Тунджанската хълмиста низина (70-80 дв.), Сакар и Източните Родопи (Стойчев и др., 2008; Даскалова и др. 2020). Многоброен и в Източна Стара планина, Поломието и Лудогорието. В Западна България по-малоброен, повече двойки там гнездят в Северозападна България и Предбалкана. В горите над 1000 м. е рядък и спорадично разпространен. По Дунавските острови е сравнително рядък и малоброен – установен е да гнезди на 11 острова, но в прилежащите части на Дунавската равнина е по-чест като общата численост в крайдунавския район е оценена на 80-150 дв. (Cheshmedzhiev et al., 2019).

Защитен вид на територията на цялата страна (ЗБР, Приложение 3). Включен е в Приложение I на Директивата за птиците. Според IUCN в света е слабо засегнат - Least Concern, за територията на континентална Европа също е LC (Least Concern). Няма SPEC категория, популацията в Европа е увеличаваща се (BirdLife International, 2017). Включен в Червената книга на България като уязвим - VU (Големански ред., 2015).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), гнездящата популация е между 600 и 900 двойки. При докладването от 2013 г. (за периода 2008-2012 г.) е посочена гнездова численост между 500 и 600 двойки. Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) черният щъркел също така е и **мигриращ** вид с численост **2000-11000** индивида. Не са посочени краткосрочни и дългосрочни тенденции в развитието на популацията.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Unknown	Increasing
Passage	no information	no information

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга (Мичев и др., 2015) са посочени като заплаха замърсяването на влажните зони (A25, A26, C10, C11, F11, F12, F14) преследване и убиване в рибни стопанства (G10), безпокойство в местата за гнездене и др. При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за гнездовата популация са посочени следните заплахи: A25; J02; F05. Според нас заплахата J02 не е валидна, тъй като вида в страната се среща по речни течения, а не покрай морето. За мигриращата популация са отбелязани следните заплахи и влияния: F26 и D06.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 92 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ и мигриращ**. Гнездящата популация се оценява на 3 двойки, което представлява 0,3-0,5% от националната гнездящата популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана

в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Мигриращата популация се оценява на 3521 индивиди, което представлява 32% от максималната национална мигрираща популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Гнездова популация

В ОВМ „Емине“ видът е посочен с гнездяща численост от 3 дв. (в Костадинова и Граматиков, 2007). Същата стойност е посочена и в стандартния формуляр. Данните от eBird 2015-2022 г. показват, че вида се среща в зоната по време на гнездовия период с численост 1 инд. на едно отчитане в поне две локации.

Мигрираща популация

В ОВМ „Емине“ видът е посочен с мигрираща численост от 3521 инд. (в Костадинова и Граматиков, 2007). Същата стойност е посочена и в стандартния формуляр. Има голям брой наблюдения на вида по време на миграция в eBird (2015-2022) с максимална численост от 200 инд.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	3 дв.	Определена е на база на СФД.	Поддържане на гнездящата популация в зоната в размер от най-малко 3 дв. чрез поддържане на площта на подходящите местообитания в защитената зона.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	най-малко 200 инд.	Определена е на база на СФД. Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на миграция над зоната са преминали до 200 инд. (на едно отчитане). Количеството на преминаващите по време на миграция индивиди е различно през отделните години.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 200 инд. чрез поддържане на местата за хранене и почивка в зоната.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за гнездене в зоната	ha	най-малко 21361	Вида гнезди по широколистни дървета или по скали. Горските територии трябва да са със площ над 200 ха и най-малко на 1 km разстояние от населени места и 500 m от пътица с интензивен трафик. Определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N16-широколистни гори, N19-смесени гори.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 21361 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Местообитание на вида: Качество на подходящите гнездови местообитания на вида	Брой биотопни дървета с диаметър на височина 1,3 m от земята между 40 и 70 cm	Най-малко 1 брой биотопно дърво на 10 ha	Видът гнезди основно по дървета. Дърветата трябва да имат силни хоризонтални клони на височина 10-14 m. от земята. Предпочитаните дървета са с диаметър между 39 и 73 cm на височина 1,3 m (летен дъб, бял бор, ясен, трепетлика). Към момента липсва информация за броя на биотопните дървета в защитената зона и поради тази причина е формулирана междинна цел.	Поддържане на броя на биотопните дървета, подходящи за гнездене на вида в защитената зона в съответствие с изискванията на вида.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	най-малко 668	Определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06- вътрешни водни тела. Вида се храни основно с риба (мрени, щипоци и др.).	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 668 ha.
Местообитание на вида: площ на подходящите местообитания за почивка по време на миграция	ha	най-малко 22696	По време на миграция, за почивка, каца в обработваеми земи, ливади и други тревни съобщества. Определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N12-обширни зърнени култури, N09-сухи ливади и степи, N08-равнини и шубраци, N15-други обработваеми земи.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер от най-малко 22696 ha.
Местообитание на вида: Общо екологично състояние на водните тела с местообитания на вида по БЕК Риби	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2-Добро	Екологичното състояние на водните тела по БЕК Риби се оценява чрез 5 степенна	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
			Екологично състояние	
			1-Отлично - High	
			2-Добро - Good	
			3-Умерено - Moderate	
			4-Лошо - Poor	
5-Много лошо - Bad				
скала. Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.				

7. Необходимост от промени в 33 BG0002043 Емине

По отношение на гнездящата популация е необходимо да се промени оценката на популацията в зоната от „А“ на „С“, тъй като 3 дв. са 0,3-0,5% от националната гнездяща популация.

По отношение на мигриращата популация предлагаме да се промени минималната численост на 200 инд. на база на данни за минимална миграционна численост на вида посочени в платформата eBird.

Species			Population in the site						Site assessment					
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A030	<i>Ciconia nigra</i>			c	200	3521	i		G	A	A	C	A
B	A030	<i>Ciconia nigra</i>			r	3	3	i		G	C	A	C	A

Специфични цели за A080 *Circaetus gallicus* (орел змияр)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 62–68 cm. Размах на крилата: 185–195 cm. Едра граблива птица с дълги и широки крила и голяма глава. Опашката е дълга с няколко тъмни напречни препаски. Гръбната страна на тялото тъмна, а долната бяла с тъмни напетнявания по гушата и гърдите. При някои млади индивиди отдолу липсват напетняванията и гушата също е по-светла, поради което изглеждат изцяло бели. Среца се по единично или на двойки. При ловуване често „увисва“ във въздуха (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

За България видът е гнездящо-прелетен и преминаващ. Числеността му е оценена на 50–100 двойки, което вероятно е занижена оценка предвид откритите голям брой нови находища след 1990 г. Числеността му се оценява на 300–360 двойки. Гнезди по дървета, основно широколистни (Стойчев и др., в Червена книга на Р България, 2015; Симеонов и др., 1990). Орелът змияр е прелетен вид с разтеглена във времето миграция, но с най-голям брой прелитащи индивиди през септември и април. Пролетната миграция започва от средата на март и продължава до средата на май, а есенната – от втората половина на август до края на октомври. Като се има в предвид, че видът мигрира през територията на цялата страна, то общият брой на прелетниците по време на пролетна миграция може да се оцени на около 600 индивида. По време на есенна миграция през България са установени да прелитат поне 1100 орли змияри (2012 г.), от които 250 – при Атанасовско езеро (Матеева, 2013).

Характерно местообитание

Гнезди в стари разредени широколистни и рядко в иглолистни гори с малки поляни в близост до сухи пустеещи терени, ерозираны склонове, пасища, ливади. Откритите местообитания се използват за търсене на плячка, а в горите видът гнезди. По време на миграция се среща и в открити обработваеми площи с единични дървета в равнини (Симеонов и др., 1990).
Характеристики на гнездовото местообитание: широколистни, иглолистни или смесени гори с дървета на възраст по-голяма от 80 години, с южно изложени; горските участъци трябва да са с площ по-голяма от 0,1 ha и гъстотата на дърветата да не е голяма (около 146 дървета на 0,4 ha); 12,7 m средна височина на дърветата, където се разполагат гнездата; повече от 40 cm дебелина на ствола на дърветата измерена на височината на гърдите. Разстоянието между две активни гнезда е 2 km. В територията на гнездото трябва да се намират и подходящи места за търсене на храна.
Характеристики на мястото за хранене: открити местообитания – сухи тревисти места, пасища, обработваеми земи с площ повече от 0,5 ha, където видът ловува влечуги, с които се изхранва (Barrientos and Arroyo, 2014; Vlachos and Papageorgiou, 1994; Bakaloudis et al., 2001; Bakaloudis, 2009; Cauli et al., 2021; Bakaloudis et al., 1998). В редица Европейски държави е отчетена различна

гнездова плътност: в Гърция в гората Дадя е установена гнездова плътност от 5,9-7,3 двойки/100 km² (Vlachos and Papageorgiou, 1994); в Южна Македония е установена гнездова плътност от 1 двойки /20,3 km² (Velevski and Grubač, 2008); в Испания – 11,8 двойки /100 km²; в Италия – 2,1 двойки /100 km²;

Хранене

Храни се предимно със змии, гущери и жаби, по-рядко с дребни бозайници и насекоми (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпръснато и групово в цялата страна, по-плътно в откритите, сухи и богати на влечуги райони. Основно в хълмистите и нископланински части на страната – Източните Родопи, Сакар, Дервентски възвишения, Странджа, Средна гора, Източна Стара планина, Предбалкана, Лудогорието. Единични двойки са регистрирани и в по-високите планини и равнините – Рила, Пирин, Западните гранични планини, Тракийската низина, Дунавската равнина (Янков, отг. ред., 2007; Стойчев и др., в Червена книга на Р България, 2015).

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР и Приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен също в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN за територията на континентална Европа както и за света видът е „слабо засегнат“ – LC (Least Concern). Няма SPEC категория, популацията му в Европа е стабилна (BirdLife International, Staneva and Burfield, 2017). Включен в Червената книга на Р България със статус „уязвим“ VU (Vulnerable).

Според докладването по чл. 12 от 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) **гнездовата** популация се оценява 300 и 450 двойки. **Мигриращата** популация се оценява на 600-1500 индивида. За предходният период на докладване (2008-2013) гнездовата популация в страната е била оценена на 300-350 двойки. Според Атласа на гнездящите птици (Янков отг. ред., 2007) след 1990 г. числеността и заеманата територия нараства, вероятна причина за което е увеличаването площта на пустеещите земи и свързаното с него подобряване на хранителната база на вида.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Increase (I)	Increase (I)
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга (Стойчев и др., 2015) като отрицателно действащи фактори са посочени едромасщабното залесяване (B01, B02, B03), голата сеч (B09) и пожарите (B13); добиване на птици за изготвяне на препарати (G09, G10); смъртност, причинена от сблъскване с електрически стълбове и електропроводи (D06), пряко преследване, безпокойство (H08).

При докладването по чл.12 за гнездовата популация са посочени следните заплахи и влияния: B02, G05. Смятаме, че заплахата G05 няма отношение към вида. За мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияние: F03, B02, D06.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 82 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ**. Гнездящата популация се оценява на 4 двойки, което представлява 0,88-1,33 % от националната гнездяща популация. За размер и плътност на популацията - оценка „А“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ**. Мигриращата популация се оценява на 141 индивиди, което представлява 9,4-23,5 % от националната мигрираща популация. За размер и плътност на популацията - оценка „А“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Емине“ са посочени 4 размножаващи се двойки и 141 инд. миграционна численост (в Костадинова и Граматиков, 2007). По данни на Матеева и др. (2013) видът е установен по време на размножителния сезон на 2012 г. Според Матеева и Янков (2013) през есента на 2004 г. през зоната в района на Източна Стара планина са наблюдавани при селата Баня - 56 инд. и при Паницово - 84 инд.

По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2018–2022 г. наблюдаваните числености варират между 1 – 2 инд. по време на размножителен период и 1 - 4 мигриращи индивиди. По данни от https://observation.org, за периода 2018 - 2022 г. не са наблюдавани числености от вида в зоната.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой гнездящи двойки	4 дв.	Целевата стойност е определена от СФД.	Поддържане на популацията в зоната в размер от 4 дв. чрез поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	141 инд.	Определена на база на СФД.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от 141 индивиди чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитание на вида: Площ на гнездовото местообитание на вида	ha	Най-малко 21361 ha	Видът гнезди в стари разредени широколистни и рядко в иглолистни гори с малки поляни, в близост до сухи пустеещи терени, ерозирани склонове, пасища, ливади. Определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N16- Широколистни листопадни гори, N19- Смесени гори.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона, в размер на най-малко 21361 ha.
Местообитание на вида: Качество	Брой биотопни дървета,	Най-малко 2 броя	Проучвания на вида разкриват, че гнездата са	Поддържане на броя на биотопните дървета,

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
на гнездовото местообитание на вида	подходящи за гнездене на ha	биотопни дървета на ha	на средна височина от земята 11,4 m, на дървета с височина 14,2 m и с диаметър от 35,4 cm. За осигуряване на благоприятно състояние на гнездовите местообитания на вида в зоната е важно наличието на поне 2 биотопни дървета, подходящи за гнездене на ha, които отговарят на посочените характеристики.	подходящи за гнездене на ha, от най-малко 2 броя на ha.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 24699	Определена на база на % участие на откритите местообитания в зоната:, N09- Сухи ливади, степи, N21- Негорски площи, N12- Обширни зърнени култури, N15- Други обработваеми земи, N08- Равнини, шубраци. Тяхната обща площ е 24699 ha.	Запазване и поддържане на откритите местообитания в защитената зона за търсене на храна в размер на най-малко 24699 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната – начин на управление на пасища и ливади	% екстензивно управлявани пасища и ливади, като част от хранителното местообитание на вида	100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища и ливади. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 животни/ha), както и редовна коситба на ливадите, с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	Поддържане и/или подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.

7. Необходимост от промени в СФД

По отношение на оценка на зоната (Site assessment) за гнездящата популация следва да се промени критерий А за размер и плътност на популацията на С (което е 0,88-1,33 % от националната гнездяща популация).

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D		A/B/C	
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.

В	A080	<i>Circaetus gallicus</i>			c	141	141	i		G	С	A	C	A
В	A080	<i>Circaetus gallicus</i>			r	4	4	p		G	A	A	C	A

Специфични цели за A081 *Circus aeruginosus* (тръстиков блатар)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 50-55 cm, размах на крилата: 120-130 cm. Това е най-едрият блатар. Има полов и възрастов диморфизъм. Женската и младото са едноцветни, тъмни, със светла глава, а мъжкият отгоре кафяв със сива опашка и тъмни върхове на крилата. Лети с бавен, плавен махов полет, понякога планира. В полет тръстиковият блатар има V-образен профил. През лятото рядко издава силни крясъци (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

За България видът е гнездящо-прелетен, преминаващ и зимуващ. Среща се в цялата равнинна и полупланинска част на страната, където има макар и малки влажни зони, обрасли с висша водна растителност. Основната част от популацията е концентрирана в Тракийската низина, по Дунавското и Черноморското крайбрежие, в Дунавската равнина, Софийското поле и по долините на по-големите реки (Янков, отг.ред., 2007). Преобладават единично гнездещи двойки, но са познати и малки гнездови колонии. Гнездото е трудно достъпно, разположено ниско сред гъста блатна растителност. Отглежда 4–5 малки, които излитат през юли (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., в Червена книга на Р България, 2015).

Видът мигрира на широк фронт. Средният брой индивиди при Атанасовското езеро за периода 1979-2003 г. е бил 218 инд., през 2011 г. е бил 476 инд., през периода 2012-2017 г. варира между 492-1479 инд. Това показва увеличение на броя на преминаващите индивиди (Michev et al., 2018). Според Матеева и Янков (2013) пролетният прелет на тръстиковия блатар започва от средата на март и протича почти до края на май, като най-интензивният прелет е през април. Есенната миграция на тръстиковия блатар започва в началото на август и продължава до края на октомври, като основната част от птиците преминават през страната ни през септември. По време на пролетна миграция през България са установени да прелитат около 690 тръстикови блатари в източната част на страната (2012 г.). Като се има в предвид, че тръстиковия блатар мигрира през територията на цялата страна и се концентрира основно по крайбрежието, то прелитаща популация по време на пролетна миграция може да се оцени на около 1000 индивида. По време на есенна миграция през България са установени да прелитат 3100 тръстикови блатари в източната половина на страната (2012 г.). Като се отчете фактът, че видът се концентрира по черноморското крайбрежие, но мигрира над територията на цялата страна, на базата на наличната информация може да се предположи, че през България прелитат минимум 3500 тръстикови блатари.

Хранене

Предпочитана храна са водоплаващи и блатни птици (белочела водна кокошка, зимно бърне, зеленоглава патица, калугерица, малък червеноног водобегач), бозайници (воден плъх), земноводни и влечуги (водна жаба, обикновена водна змия) (Симеонов и др., 1990).

Характеристика на местообитанието

В България гнезди в блата, в растителност по периферията на водоеми и крайречни и приизворни мочурища, а през последните години наблюдаван и в посеви и други (едногодишни) тревни култури. Установен да гнезди както в приморски, крайречни и вътрешни естествени влажни зони, така и в изкуствени водоеми, като рибарници, микроязовири и язовири. Гнездата си разполага предимно в тръстикови масиви. Разпространен на надморска височина до 600 м. По време на миграции и зимуване обитава различни естествени и изкуствени влажни зони в ниските части на страната (Симеонов и др., 1990).

Проучване в Португалия разкрива, че важно местообитание са тръстиките масиви, в които се случва гнезденето и изхранването. Факторите, допринасящи за качеството на местообитанието са сезонните наводнения, които предпазват гнездата от сухоземни хищници; гъстотата и височината на тръстиката, предпазваща от вятър; наличие на храна (дребни бозайници и птици). През неразмножителния период предпочитани места за хранене са оризовите полета. Царевичните полета са избягвани от тръстиките блатари, тъй като предлагат малко количество дребни бозайници и височината на посевите възпрепятства ловуването (Alves et al., 2014). Изследване в Испания показва че интензификацията на селското стопанство е довела до промени в състава и изобилието на плячката в земеделските земи. Тръстиките блатари в райони с интензивно земеделие консумират основно дребни бозайници и имат по-бедна диета в сравнение с тези в райони с традиционно земеделие (Cardador et al., 2012). Най-често тръстиковия блатар ловува на разстояние около 3 km от гнездото, т.е. гнездовата територия на 1 двойка е около 2800 ha. Предпочита да ловува в обработваеми земи, в които растенията са с височина до 10 cm (Cardador and Manosa, 2011).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С петнисто и разпръснато разпространение в ниските части на по-голямата част от страната, по-концентрирано в централната част на Тракийската низина, поречието на р. Тунджа, Бургаската низина, на места по Черноморското и Дунавското крайбрежия и прилежащите им райони и в Софийското поле. Отделни изолирани находища и на други места в страната. През периода след 1985 г. националната популация показва постепенно възстановяване (Симеонов и др., 1990).

Включен в Приложение 2 и 3 на Закона за биологичното разнообразие в България и Приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен също в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN за територията на континентална Европа както и за света видът е „слабо засегнат“ – LC (Least Concern). Няма SPEC категория, тъй като популацията му в Европа е нарастваща (BirdLife International, Staneva and Burfield, 2017). Включен е в Червената книга на Р България (2015) в категория „застрашен“ (EN). В миналото се е срещал често, но през втората половина на ХХ в. е все по-рядък. През периода 1950–1984 г. са установени само 40–60 двойки. Настоящите оценки показват известно увеличение през последните години.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2005-2018 г.), видът е **гнездящ** с популация между 220 и 260 двойки. Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2001-2018 г.), видът е и **мигриращ** с численост 3300–5000 индивида. Не са посочени краткосрочна и дългосрочна тенденции в развитието на популацията.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Stable (0)	Increasing (I)
Passage	no information	no information

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Отрицателно действащи фактори според Червена книга на България (Мичев и др., 2015) са пресушаване и деградация на естествените влажни зони със стоящи води (F26, F27, F28, F31, F32, F03, K04), използването на отрови за борба срещу гризачи (A21, A23), безпокойство от рибари (G10).

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за гнездовата популация са посочени следните заплахи и влияния: A02, A03, A04, C03, D02, F03, J01, J02, J03, M07. Смятаме че заплахи C03, D02, J01 и J03 нямат отношение към гнездящата популация на вида в страната.

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: A02, A03, A04, F03, F26, D06.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 76 зони от мрежата Natura 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ**. Гнездящата популация се оценява на 2 двойки, което представлява 0,77-0,91 % от националната гнездяща популация (оценка „A“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ**. Мигриращата популация се оценява на 557 индивиди, което представлява 11,14-16,88 % от националната мигрираща популация (оценка „A“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **зимуващ**. Зимуващата популация се оценява на 1 индивиди. Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2001-2018 г.) няма оценка на зимуващата популация на вида. За размер и плътност на популацията - оценка „A“. Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Емине“ е посочена гнездяща численост от 2 двойки, мигрираща численост - 557 инд. и зимуваща - 0-1 инд. (в Костадинова и Граматиков, 2007). По данни на Матеева и др. (2013) видът е малочислен в зоната и за регистрирането му е необходимо допълнително проучване.

Според Матеева и Янков (2013) през есента на 2004 г. през зоната в района на Източна Стара планина са наблюдавани при селата Баня - 267 инд. и при Паницово - 289 инд. По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2018–2022 г. наблюдаваните числености по време на размножителен сезон варират между 1 - 4 индивиди, по време на миграция между 1 - 85 индивиди и по време на зимуване 1 инд. По данни от https://observation.org, за периода 2018 - 2022 г. е наблюдаван 1 индивид от вида в зоната.

Данните за зимуването на вида в зоната са от средно зимните преброявания за периода 2012-2021 г., като наблюденията са извършвани през месец януари, в рамките на един ден всяка година. Не са наблюдавани индивиди от вида по време на зимуване в зоната (данни ИАОС).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой двойки	най-малко 2 дв.	Определена на база на СФД.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от 2 гнездящи двойки чрез поддържане на подходящите гнездови местообитания.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	557 инд.	Определена на база на СФД. Количеството на спиращите по време на миграция	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от 557 индивиди чрез

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	1 инд.	Определена на база на СФД. Количеството на зимуващите птици силно зависи от метеорологичните условия и най-вече от температурните стойности през януари. При средни температури около 0° С или с отрицателен знак, се очаква целевата стойност да бъде ≥ 1 инд.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната, чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна в зоната.
Местообитание на вида: характеристика на гнездовите местообитания	ha	Най-малко 668 ha	Гнездата си разполагат предимно в обширни тръстикови масиви. Важни фактори са височината и гъстотата на тръстиката. Разполагат гнездата в места, които не се заливат при сезонните наводнения. Определена на база на % участие на местообитание N06- Вътрешни водни тела (застояла вода, течаща вода). Целесъобразно е да се извърши оценка на площта на тръстиковите масиви в зоната.	Запазване на площта на подходящите местообитания в рамките на защитената зона. Запазване на тръстиковите масиви в рамките на зоната.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 25365 ha	Храни се в полета с едногодишни тревисти култури, мочурища и ливади, където ловува дребни бозайници и птици. Определена на база на % участие на откритите местообитания в зоната: N09-сухи ливади, степи, N12- Обширни зърнени култури, N08- Равнини, шубраци, N21- Негорски площи, N15-Други обработваеми земи, N06- Вътрешни водни тела (застояла вода, течаща вода). Тяхната обща площ е 25365 ha. Поддържане на подходящи земеделски култури (пшеница, люцерна) в близост до обширни тръстикови масиви, тъй като в първите търси храна, а във вторите гнезди.	Запазване и поддържане на откритите местообитания в защитената зона за търсене на храна в размер на най-малко 25365 ha.

7. Необходимост от промени в СФД

По отношение на оценка на зоната (Site assessment) за гнездящата популация следва да се промени критерий А за размер и плътност на популацията на С (което е 0,77-0,91 % от националната гнездяща популация).

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A081	<i>Circus aeruginosus</i>			c	557	557	i		G	A	A	C	A
B	A081	<i>Circus aeruginosus</i>			p	2	2	p		G	C	A	C	A
B	A081	<i>Circus aeruginosus</i>			w	1	1	i		G	A	A	C	A

Специфични цели за A082 *Circus cyaneus* (полски блатар)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 45-50 cm, размах на крилата: 110-120 cm. Средно голяма граблива птица с дребно тяло, дълги тесни крила и дълга, права опашка. Полетът е плавен с бавни махове на крилата. Често лети ниско над земята, увисва във въздуха, като слабо размахва повдигнати нагоре крила. Мъжкият се отличава от останалите блатари по широката ивица на надопашката. Женската и младото са трудно различими от другите видове – бялата ивица на надопашката е малко по-широка и добре очертана и размерите на тялото са по-големи (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Преминаващ, зимуващ и вероятно гнездящ вид. Пролетния прелет е от началото на март до средата на април, а есенният – от началото на август до края на ноември. Сега през размножителния период има наблюдения в Горнотракийската низина, Дунавската равнина и Добруджа, но без доказателства за гнездене. Възможната гнездова популация в страната се оценява на 0–6 двойки. Броят на зимуващите в България индивиди през отделните години варира от няколко десетки до няколко стотици. Гнездото е на земята, сред гъста тревна или блатна растителност, храсталаци, житни култури (Спасов и Николов в Червена книга на Р България, 2015; Симеонов и др., 1990).

Характерно местообитание

Тревни съобщества – ливади, пасища, обработваеми земи, стоящи сладководни водоеми с постоянен или сезонен характер, широки речни долини (Спасов и Николов в Червена книга на Р България, 2015; Симеонов и др., 1990). В Ирландия е установена гнездова плътност между 0,25 и 4,24 двойки/100 km² (Wilson et al., 2017). Според Madders (2003) полският блатар в Шотландия предпочита тревисто-храстови местообитания, които са богати на неговата плячка – *Microtus agrestis* и *Anthus pratensis*. Подходящи местообитания са ливади, пасища, обработваеми земи и вероятно повечето типове „Естествени и полуестествени тревни формации“ (6110-6520), а може би и някои от „Преовлажнени тресавища, калища и мочурища“ (7140-7230) според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

През размножителния период се храни основно с дребни бозайници (полевки, мишки) и птици, в по-малка степен с насекоми (скакалци), влечуги и земноводни, през зимата и с мърша (Спасов и Николов в Червена книга на Р България, 2015; Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Установен в Тракийската низина, района на бившето Стралджанско блато, Северното Черноморско крайбрежие и Дунавската равнина. Отделни индивиди и двойка са наблюдавани неколккратно през периода 1994–1996 г. между селата Къшин, Къртожабене и Търнене, Плевенско. Брачни игри при 2 двойки са регистрирани на 09.06.1997 г. до с. Оризово, Пловдивско. На 31.05.2002 г. са наблюдавани 2 отделни птици, съответно до гр. Раковски и до с. Момино село, Пловдивско (Янков, отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР и Приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен също в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN за територията на континентална Европа видът е „слабо засегнат“ – LC (Least Concern) за света и за Европа (2021). Включен в SPEC 3 (Staneva and Burfield, 2017). Включен в Червената книга на Р България (2015) със статус „критично застрашен“ CR (Critically Endangered).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **мигрираща** популация на вида се оценява на 480 – 700 индивиди. **Зимуващата** популация е оценена на 250 – 400 индивида. При предходното докладване за периода 2008-2012 г. са посочени същите числености и тенденции в развитието на популацията.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Wintering	Stable (S)	Increasing (I)
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червена книга на България (Спасов и Николов, 2015) са посочени следните отрицателно действащи фактори: загуба на местообитанията (A01, A02, A06), неправилно използване на отрови при борбата с гризачи (A21).

При докладването по чл. 12 през 2019 г. за зимуваща популация са посочени следните заплахи и влияния: A01, A02, C03, D02. За мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: A01, A02, D02, F03, D06. Според нас заплахата C03 няма отношение към вида в страната.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 69 зони от мрежата Натура 2000. В една зона видът е с оценка D на популацията - BG0000399 „Българка“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ**. Мигриращата популация се оценява на 90 индивиди, което представлява 12,86-18,75 % от националната мигрираща популация. За размер и плътност на популацията (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **зимуващ**. Зимуващата популация се оценява на до 2 индивиди, което представлява до 0,5 % от националната зимуваща популация. За размер и плътност на (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Емине“ е посочена миграционна численост от 90 инд. и зимуваща 1-2 инд. (в Костадинова и Граматиков, 2007). Според Матеева и Янков (2013) през есента на 2004 г. през зоната в района на Източна Стара планина са наблюдавани при селата Баня - 71 инд. и при Паницово - 19 инд. По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2018–2022 г. е посочена миграционна численост от 1 инд. и зимуваща 1-3 инд. в зоната. По данни от <https://observation.org>, за периода 2018 - 2022 г. не са наблюдавани индивиди от вида в зоната.

Данните за зимуването на вида в зоната са от средно зимните преброявания за периода 2012-2021 г., като наблюденията са извършвани през месец януари, в рамките на един ден всяка година. Наблюдаваните числености варират между 0 - 12 инд. и общо 12 индивиди в зоната за 2013 г. (данни ИАОС).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	90 инд.	Определена на база на СФД. Количеството на преминаващите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от 90 индивиди чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0-2 инд.	Определена на база на СФД. Количеството на спиращите по време на зимуване индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер до 2 индивиди чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 9345	Храни се в открити типове местообитания – най-често полета със зимни култури, ливади, пасища, където ловува дребни бозайници и птици в зоната. Определена на база на % участие на откритите местообитания в зоната: N08- равнини, шубраци, N09-сухи ливади, степи, N15-други обработваеми земи. Тяхната обща площ е 9345 ha.	Запазване и поддържане на откритите местообитания в защитената зона за търсене на храна в размер на най-малко 9345 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната – начин на управление на пасища и ливади	% екстензивно управлявани пасища и ливади, като част от хранителното местообитание на вида	100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища и ливади. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и	Поддържане и/или подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 животни/ha), както и редовна коситба на ливадите, с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.

7. Необходимост от промени в СФД

Смятаме, че на този етап не са необходими промени в стандартния формуляр на зоната.

Специфични цели за A083 *Circus macrourus* (степен блатар)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 42-46 cm, размах на крилата: 105-110 cm. Дребен, по-малък от полския блатар, със значително по-тесни и остри крила. Горната страна на тялото при мъжкия е светлосива, а долната бяла. Върховете на първостепенните махови пера са черни. Надопашката по-светла, но неясно очертана и нечисто бяла. При полет отдалеч изглежда бял и наподобява чайка. Клюнът черен. Восковицата и краката жълти. Женската подобна на женската на полския блатар, но отгоре по-светлокафява. Над опашката бяла, неясно ограничена с кафяви пера. Долната страна на тялото с ръждив оттенък. (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Преминаващ по време на миграции и рядко зимуващ. В миналото е гнездил в Добруджа, в околностите на Ихтиман и Пазарджик, както и при с. Дъбравино, Варненско. През територията на страната преминава южната граница на ареала му. През последните десетилетия е регистриран само по време на миграция. Резултатите от проучванията сочат, че най-вероятно **не гнезди на територията на страната** (Спасов в Червена книга на Р България, 2015). По-многобройни са миграциите по Черноморското крайбрежие. През зимата е много рядък (Симеонов и др., 1990). По време на пролетна миграция степният блатар прелита от средата на март до последната десетдневка на май, като най-масов е прелетът в края на март и началото на април. Есенната миграция започва през първата десетдневка на август и продължава до края на октомври, като най-активен прелет се наблюдава през втората половина на септември. В края на август също се наблюдава активен прелет на степни блатари. (Матеева и Янков, 2013)

Характерно местообитание

Среща се в открити местности, степи, ливади, пустеещи земи, заблатени понижения, често в близост до вода, в житни култури. Гнезди поединично или в малобройни колонии (3–5 двойки) на земята в естествени тревни съобщества (ливади, пасища), по изключение в земеделски житни култури (Спасов в Червена книга на Р България, 2015; Симеонов и др., 1990). Подходящи местообитания са високи тревни, ливади, пасища, открити местности в близост до вода и вероятно повечето типове „Естествени и полуестествени тревни формации“ (6110-6520), и някои от „Преовлажнени тресавища, калища и мочурища“ (7140-7230) според Директивата за хабитатите (Симеонов и др., 1990; Кавръкова и др., 2009).

Гнезди в полупустини, степи и горски степи до 2000 m, където предпочитаните му места за гнездене са влажни пасища в близост до малки реки и езера и блата, видът се размножава в

селскостопански райони. Една малка част от популацията гнезди в бореалните горски и горотундрови зони, гнезди в сечища и други открити площи. През зимата се използват мозайки от гори/храсти и пасища и в по-малка степен земеделски земи (<http://datazone.birdlife.org>). По време на зимуване, предпочитат да използват оризови полета и наводнени пасища. С доказателства за полови различия в използването на местообитанията при търсене на храна. Използват предимно мозайки от обработваеми земи и естествена растителност, напоявани земеделски земи по поречието на реки. Системата от пасища гори и тръни, обикновено се използват като местообитание за хранене и нощувки от зимуващите птици (Limiñana et al., 2015).

Хранене

Храни се главно с дребни гризачи, дребни видове птици, пъдпъдък, сврака, малък червеноног водобегач, тръстиков дрозд, врабчоподобни птици, твърдокрили насекоми. (Симеонов и др., 1990).

2 Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

През ХХ в. степният блатар се е размножавал в България през отделни години и кратки периоди, като след 1970 г. няма индикации дори за епизодично гнездене. Изчезнал като гнездящ от страната. Редовно преминава при миграция (Янков отг. ред., 2007). По време на есенна миграция през България са установени да прелитат поне 112 степни блатара в Източна България (2004 г.), на база паралелно проучване по Черноморското крайбрежие. Фронтът на миграция на степния блатар обхваща по-голямата част от страната (без най-западните части), видът е съсредоточен основно по Черноморското крайбрежие, както през пролетта, така и през есента. В Световния справочник на миграционните пътища на грабливите птици като места с миграция на степни блатари, освен Атанасовско езеро, са посочени Котленска планина и нос Емине (Матеева и Янков, 2013).

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР и Приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен също в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN (2021) за територията на континентална Европа е Least Concern (LC), а за света видът е „почти застрашен“ - NT (Near Threatened). Включен в SPEC 1 (Staneva and Burfield comp., 2017). Включен в Червената книга на Р България със статус „изчезнал“ EX (Extinct).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната мигрираща популация на вида се оценява на 80–150 индивиди.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Отрицателно действащи фактори посочени в Червената книга на Р България (2015) са: намаляване на площта на местообитанията поради превръщането на естествените тревни съобщества в земеделски площи (A01, A02, F03), употреба на пестициди (най-вече родентициди) в селското стопанство, използване на отровни примамки за борба срещу хищни бозайници (G13, G14, A21, A22), преследване на дневните грабливи птици като вредители (G10).

При докладването по чл. 12 са посочени следните заплахи: A02, D02, F03, D06. Други установени заплахи G07, G10, G12, G13, G14.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 44 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ**. Мигриращата популация е оценена на 23 индивиди, което представлява 15,33-28,75 % от националната мигрираща популация. За размер и плътност на популацията - оценка „А“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Емине“ видът е посочен по време на миграция с численост 23 инд. (в Костадинова и Граматиков, 2007). Според Матеева и Янков (2013) през есента на 2004 г. през зоната в района на Източна Стара планина са наблюдавани при селата Баня - 9 инд. и при Паницово - 14 инд.

По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2018–2022 г. наблюдаваните числености варират между 0 - 1 мигриращи индивиди от вида в зоната. По данни от <https://observation.org>, за периода 2018 - 2022 г. не са наблюдавани индивиди от вида в зоната.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	23 инд.	Целевата стойност е определена на база на СФД. Количеството на преминаващите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от 23 индивиди чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 24699	Най-често подходящи местообитания са ливади, пасища, открити местности в близост до вода. Определена на база на % участие на откритите местообитания в зоната: N09- Сухи ливади, степи, N21- Негорски площи, N12- Обширни зърнени култури, N08- Равнини, шубраци, N15- Други обработваеми земи. Тяхната обща площ е 24699 ha.	Запазване и поддържане на откритите местообитания в защитената зона за търсене на храна в размер на най-малко 24699 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната – начин на управление на пасища и ливади	% екстензивно управляван и пасища и ливади, като част от хранително то местообитание на вида	100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища и ливади. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 животни/ha), както и редовна коситба на ливадите, с по-малко използване на торове и други	Поддържане и/или подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	

7. Необходимост от промени в СФД

Смятаме, че на този етап не са необходими промени в стандартния формуляр на зоната.

Специфични цели за A084 *Circus pygargus* (ливаден блатар)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 42-47 cm, размах на крилата: 110-115 cm. Мъжкият наподобява полски блатар, но горната страна на тялото е по-тъмна, коремът е с надлъжни ръждиви шарки. Крилото отгоре с черна ивица и върховете на първостепенните махови пера са черни, а отдолу изглежда раирано. Женската и младото при полет практически не се различават от степния блатар. Почива като останалите блатари на земята (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящо-прелетен, преминаващ и зимуващ вид. Сега гнезденето е доказано за редица райони от Западна България (включително Софийското поле), долината на Марица и Югоизточна България. Територии с най-висока гнездова плътност са Дервентските възвишения, районът на яз. „Малко Шарково“, Ямболското и Старозагорското поле. По време на прелет се среща из цялата страна, по-често по Черноморското крайбрежие. През зимата са наблюдавани рядко единични индивиди. Пролетния прелет е от средата на март до края на април, а есенният от средата на август до края на октомври (Марин и др., в Червена книга на Р България, 2015; Симеонов и др., 1990).

Характерно местообитание

Разнообразни влажни зони (включително влажни ливади, блата, торфища), към които проявява силно изразена привързаност. В България често гнезди в обработваеми площи, най-често засети с пшеница. Извън размножителния сезон връзката с влажните зони значително отслабва. Гнезди поединично или в разредени колонии. Мигрира поединично или по двойки, особено през есента, понякога формира малки ята с други ястребови птици при пресичане на големи водни площи (Марин и др., в Червена книга на Р България, 2015). Изследванията в Моравия (Чешка Република) установяват гнездова плътност от 0,67 до 8,69 двойки/100 km², като гнездовата плътност може да достигне до 12,8 двойки/100 km² поради полуколониалния начин на гнездене на вида. Най-предпочитаното място за гнездене е зимната пшеница, където са разположени 78% от гнездата. От наблюдаваните 222 двойки (1991-2013 г.), 34% гнездят индивидуално, а 65,7% - полуколониално. Най-често полуколониите са съставени от 2-5 двойки. Средното разстояние между гнездата в полуколониите е 221,4 m. По време на отглеждане на малките височината на растителността около гнездото е обикновено между 60 и 100 cm. Гнездата са разположени в земеделски блокове с площ между 6,1 и 97,5 ha и обикновено са разположени в покрайнините на блока (Porgasch et al., 2013). Подходящи местообитания за гнездене са обработваеми земи със зимна пшеница, а по време на миграция също селскостопански площи с житни култури и вероятно повечето типове „Естествени и полустествени тревни формации“ (6110-6520), а може би и някои от „Преовлажнени тресавища, калища и мочурища“ (7140-7230) според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с яйца и малки на наземно гнездящи птици, гризачи, малки зайци, гущери, едри насекоми (Марин и др., в Червена книга на Р България, 2015; Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С петнисто и разпръснато разпространение в цялата страна. По-плътно заета почти цялата територия на Югоизточна България между Сакар и Източна Стара планина, с изключение на гористия район на Странджа. Разпръснато в Добруджа, Софийското поле и други места. Равномерно ниска е плътността на по-голямата част от заетата територия (по-малко от 10 двойки/квадрат). С най-висока плътност в района между р. Тунджа и Бургаската низина, където в някои квадрати гнездят повече от 10–15 двойки. Там се размножава в рехави колонии (Ангелов и др., в Янков, отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР и Приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен също в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN за територията на континентална Европа както и за света видът е „слабо засегнат“ – LC (Least Concern) (2021). Включен в Червената книга на Р България (2015) със статус „застрашен“ VU (Vulnerable). Няма SPEC категория (Staneva and Burfield, 2017).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **гнездова** популация на вида се оценява на 300 – 350 двойки. **Мигриращата** популация е оценена на 500 – 1100 индивида. За предходния период на докладване (2008-2012) гнездовата популация в страната е била оценена със същата численост, но краткосрочната тенденция е била на увеличение.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Unknown (UNK)	Increasing (I)
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Според Червена книга на България (Марин и др., 2015) основната заплаха за гнездата в обработваеми площи е унищожаване на люпилото при жътва (A17). В по-малка степен е заплашен от загуба на хабитати (F26, A02, F03), безпокойство (H08), сблъсък с електропроводи (D06) и ветрогенератори (D01), браконьерски отстрел (G10), отравяне (A21).

При докладването по чл. 12 през 2019 г. са посочени следните заплахи и влияния: A02, A03, A04, A06, D02, C03, F03, J01, K03. За мигриращата популация са посочени следните заплахи: A02, D06. Според нас заплаха C03 не се отнася за вида в страната.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 64 зони от мрежата Natura 2000. В една зона видът е с оценка D на популацията - BG0000399 „Българка“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр на зоната видът е **гнездящ**. Гнездящата популация е оценена на 1 двойка, което представлява 0,28-0,33 % от националната гнездяща популация. За размер и плътност на популацията - оценка „С“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – значима стойност.

Съгласно стандартния формуляр на зоната видът е **мигриращ**. Мигриращата популация е оценена на 99 индивида, което представлява 9-19,8 % от националната мигрираща популация. За размер и плътност на популацията - оценка „С“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Емине“ видът е посочен по време на миграция с численост 99 инд. и по време на размножаване – 1 двойка (в Костадинова и Граматиков, 2007). По данни на Матеева и др. (2013) видът е малочислен в зоната и за регистрирането му е необходимо допълнително проучване. Според Матеева и Янков (2013) през есента на 2004 г. през зоната в района на Източна Стара планина са наблюдавани при селата Баня - 49 инд. и при Паницово - 50 инд.

По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2018–2022 г. наблюдаваните числености варират между 1 - 8 мигриращи индивиди зоната. По данни от https://observation.org, за периода 2018 - 2022 г. не са наблюдавани индивиди от вида в зоната.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой двойки	1 дв.	Определена на база на СФД.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от 1 дв. чрез поддържане на подходящите места за гнездене.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	99 инд.	Целевата стойност е определена на база на СФД. Количеството на спиращите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от 99 индивиди чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитани е на вида: характеристика на гнездовите местообитания	ha	Най-малко 21361 ha	Често гнезди и в обработваеми площи, най-често засети с пшеница. Гнездата са разположени в земеделски блокове с площ между 6,1 и 97,5 ha. Определена на база на % участие на местообитание в зоната: N12-Обширни зърнени култури, N15-Други обработваеми земи. Общата площ е 21361 ha.	Поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 21361 ha.
Местообитани е на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 20693	Включва и гнездовите местообитания. Определена на база на % участие на откритите местообитания в зоната: N12-Обширни зърнени култури, N09-сухи ливади, степи, N15-други обработваеми земи. Тяхната обща площ е 20693 ha.	Запазване и поддържане на открити местообитания в защитената зона за търсене на храна в размер на най-малко 20693 ha.
Местообитани е на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната – начин на управление	% екстензивно управляван и пасища и ливади, като част от хранително то местообитание на вида	100% от пасищата и ливадите, част от хранително то местообитание на вида се управляват	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища и ливади. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за	Поддържане и/или подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
на пасища и ливади		екстензивно	търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 животни/ha), както и редовна коситба на ливадите, с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	хранителното местообитание на вида.

7. Необходимост от промени в СФД

По отношение на оценка на зоната (Site assessment) за мигриращата популация следва да се промени критерий С за размер и плътност на популацията на А (което е 9-19,8 % от националната мигрираща популация).

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A084	<i>Circus pygargus</i>			c	99	99	i		G	A	C	B	
B	A084	<i>Circus pygargus</i>			r	1	1	p		G	C	A	C	B

Специфични цели за A231 *Coracias garrulus* (синявица)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото 30-32 cm. Размах на крилата 66-73 cm. По размери малко по-дребна от гарга с характерно блестящо синьозелено оперение. Главата, шията и долната страна на тялото светлосини със зеленикав оттенък. Гърбът и плещите ръждивокафяви. Крилата синкави с почти черни махови пера. Надопашката тъмносиня. Средните опашни пера тъмнозелени, останалите възчерно тъмносини със светли върхове. Клюнът е здрав, масивен и черен. Лети с бърз полет и каца по сухи клонове на единични дървета или на жици сред открити полета (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Прелетен. Пролетният прелет през втората половина на април и през май, когато се среща на групи. Гнезди в хралупи на дървета (орех, дъб, върба, бряст) на височина 3-7 m, дупки в лъсови брегове, рядко и в скални кухини – по поречието на Ломовете (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Обитава полета и обработваеми земи с единични стари дървета, крайречни насаждения, крайнини на гори и по-рядко скалисти брегове, проломи и дефилета (Нанкинов и др., 1997). Ивици дървета, храсти и мозайки от тях, широколистни листопадни гори, овощни градини, дървесни и храстови плантации, скали и скални стени в равнините. Използва вече издълбани хралупи от зелен или сив кълвач. Често се заселва и в дупки в отвесни лъсови, пясъчни или земни стени. Надморска височина – от 0 до 600 m (Янков отг. ред., 2007).

В западна и централна Европа синявицата не гнезди в естествени хралупи, а използва поставени от човека къщички за гнездене. Популациите на вида в Румъния, Испания, България и Естония са най-многочислени и там видът гнезди в естествени хралупи и дупки (Kiss et al., 2020). В Европа синявицата е „уязвима“ (SPEC 2), тъй като намаляват естествените ѝ места за гнездене – хралупи в стари дървета сред обработваеми земи. Ето защо всички проучвания, които бяха намерени разглеждат гнездовата биология на вида в къщички за гнездене и няма информация за гнездовата

плътност на вида в естествени хралупи. Изследване в Унгария (Kiss et al., 2014) разкрива, че синявицата има най-висок гнездови успех в т.нар. земеделски мозайки (обработваеми земи с единични или групи дървета), отколкото в естествени тревисти местообитания, където артроподите, които са основната плячка на вида, са в по-голямо изобилие. Изследването на Finch (2016) разкрива, че разстоянието на което се отдалечават индивидите от гнездото (къщичка за гнездене) при търсене на храна варира между 250 и 750 м, като в Словакия има наблюдения и за 1800 m. Друго изследване в Унгария (Kiss et al., 2016) разкрива, че запазването на ландшафтната хетерогенност е ключов фактор при опазването на вида. Къщичките за гнездене са много ефективен метод за предоставяне на допълнителни места за гнездене в естествени местообитания, които вече не предлагат хралупи, а разполагат с достатъчни хранителни ресурси за вида.

Хранене

С различни безгръбначни, предимно насекоми и дребни гръбначни. Събира насекоми от земята, но често ги лови и във въздуха. В стомашно съдържание на възрастни птици са установени остатъци от Coleoptera, Orthoptera и гъсеници от Pieridae и Liporidae (Нанкинов и др., 1997) .

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Има почти плътно разпространение в равнините и някои нископланински части на страната, особено покрай р. Дунав, в северната и източната част на Дунавската равнина, включително Лудогорието и Добруджа, както и южно от Стара планина в почти цялата Тракийската низина (от Пазарджик до Бургас), Източните Родопи, Сакар, Дервентските възвишения и др. Числеността е неравномерна, по-висока покрай р. Дунав, в централните и източните части на Дунавската равнина, Добруджа, Сливенската котловина и на югозапад до към Стара Загора, централната част на Тракийската низина, в Източните Родопи, хълмистите райони източно от р. Тунджа и др. (Янков, отг. ред., 2007).

Включен в Приложения II и III на ЗБР и приложение I на Директивата за птиците. Включен в Червена книга на България в категория уязвим – VU и в Приложение II на Бернската и Бонска конвенция. Според IUCN – LC (Least Concern), за територията на континентална Европа и за света. Включен в SPEC 2, популацията в Европа е намаляваща (BirdLife International, Staneva and Burfield, 2017).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013 - 2018 г.) гнездящата популация е от 2000-4500 двойки и краткосрочната тенденция е намаляваща. През предходният период на докладване (2008-2013) гнездовата популация е оценена на 2000-8000 двойки като краткосрочната тенденция е била на увеличение. Тогава най-вероятно е цитирана информацията от Атласа на гнездящите птици в България (Янков, отг. ред., 2007), където се посочва, че като цяло през периода 1990–2005 г. числеността нараства, което съвпада с рязкото снижаване на промишленото замърсяване и използването на препарати в селското стопанство, особено през периода 1990–2000 г. Доклада от мониторинга на обикновените видове птици в страната (БДЗП, 2021) показва за синявицата „неопределена“ тенденция за 16 годишен период (2005-2021). Според нас през последните 10 години настъпи интензификация на селското стопанство, в резултат на което земеделските площи се окрупняват и се използват големи количества препарати за растителна защита (инсектициди). Тези процеси най-вероятно са причината за намаляване популацията на вида в страната, особено в Дунавската равнина и Добруджа.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Decreasing (D)	Increasing (I)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червена книга на Р България (2015) като отрицателно действащи фактори за вида са посочени унищожаване и деградация на местообитанията (A02, A03, A05, A06, A07), използване на химични препарати в селското стопанство за борба срещу вредители (A21) и пряко унищожаване (G10, G11).

При докладването по чл.12 са посочени следните заплахи и влияния: A07, A02.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 74 зони от мрежата Natura 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ** с оценка на гнездяща популация от 24 - 94 дв., което е 1,2 - 2,0 % от националната гнездяща популация. Посочената оценка е „B“. Опазването на вида е отлично (оценка „A“), Популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Същата численост на гнездящата популация се посочва и от Костадинова и Граматиков (2007). В Матеева и др. (2013 г.) посочват, че вида е установен в зоната, но не се дават числености. В eBird има регистрирани над 25 наблюдения на вида от 15 локации, част от наблюденията са по време на миграция. Необходимо е провеждането на целенасочен мониторинг за установяване съвременната численост на гнездящата популация в зоната.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 24 дв.	Определена на база информацията в СФД.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 24 дв. чрез поддържане на подходящите гнездови местообитания.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	неизвестна	Синявицата обитава основно полета и обработваеми земи с единични стари дървета и крайречни насаждения. крайнини на гори. Гнезди също и в електрически стълбове в обработваеми площи. Препоръчваме забрана за отсичане на стари хралупести дървета в зоната.	Междинна цел: проучвания за изчисляване площта на подходящите местообитания на вида в зоната.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най – малко 11349 ha	Вида търси храна в открити типове местообитания – обработваеми земи, пасища, територии със смесено земеползване. Изчислена на база % от общата площ на	Поддържане на площта на подходящите местообитания за вида в зоната в размер най-малко 11349 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			местообитания: N08 - Равнини, шубраци, N09 - Сухи ливади, степи, N15- други обработваеми земи N21 - Негорски площи, засти с растителни видове (включително градини, лозя, трайни насаждения).	
Местообитание на вида: Качество на подходящите местообитания на вида в зоната	- Брой подходящи дървета за гнездене на ha -Брой високи места за ловуван	- Най-малко 1 брой подходящи дървета за гнездене. - Най-малко 10 високи места, подходящи за ловуване на хектар	Видът гнезди в хралупи на дървета (орех, дъб, върба, бряст) на височина 3-7 m. Не са реализирани проекти за инсталиране на къщички за гнездене. В този контекст, критично важно е да се запази дървесната растителност (орех, дъб, върба, бряст), разположена мозаечно в териториите със смесено земеползване, крайречните гори и по синурите на земеделските земи. Гъстотата на такива дървета следва да е не по-малка от 1 дърво на хектар, с дебелина на ствола от 30 cm. Към настоящия момент не са налични данни за броя на подходящите дървета, поради което е формулирана междинна цел. Когато ловува, вида се нуждае от високо място за ловуване - дървета, храсти, електрически проводници и други по-високи структури.	Поддържане броя на подходящите дървета за гнездене, както и високи места, подходящи за лов, на хектар в съответствие с изискванията на вида.

7. Необходимост от промени в СФД

Не е необходима промяна в стандартния формуляр за вида на този етап.

Специфични цели за *A122 Crex crex* (ливаден дърдавец)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 27-30 cm, размах на крилата: 46-53 cm. Оперението му е подобно на това на пълпъдъка, но има характерни тухленоръждиви пера по крилата. Води скрит начин на живот, като рядко излита, а през повечето време остава в гъстите треви. Обаждането му се чува предимно нощем и наподобява „крекс-крекс“, което се повтаря многократно. Малките са изцяло с черен пух и напускат гнездото почти веднага след излюпването си (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящо-прелетен и преминаващ вид за страната. Размножителния период е от края на април до юни. Мъжките са силно териториални, като площта на индивидуалните им участъци е средно 8,9 ha. Ливадният дърдавец е със скрит начин на живот като мъжкият токува главно през тъмната част на денонощието. Видът се установява, че присъства в дадена територия най-често по токуването на мъжките индивиди през май и юни. Формира временни двойки, които се разпадат с пристъпването на женската към мътене. Миграцията на вида е от средата на април като продължава до средата на май. Есенната миграция започва през последната декада на август и продължава до края на октомври. Отделни екземпляри се задържат и до края на ноември. Есенната миграцията е по-интензивна и то главно по протежението на Черноморското крайбрежие. Най-важното за вида място по време на миграцията е нос Калиакра, където стационарират голям брой птици. Образува смесени ята с пдпдъка (Симеонов и др., 1990; Delov et al., 1995; Delov, 1998; Delov and Jankov, 1997; Делов в Големански гл. ред., 2015).

Характеристика на местообитанието

През гнездовия период видът обитава силно овлажнени (хигрофилни) и средно овлажнени (мезофилни) високотревни ливади в низините между 500 и 1800 m надморска височина, като в планините достига на някои места и до 2500 m надморска височина (в Национален парк „Пирин“). Най-съществено значение за вида имат ливадите, доминирани от ливадна метлица (*Poa pratensis*), ливадна лисича опашка (*Alopecurus pratensis*) и острици (*Carex* sp.). От съществено значение е височината на тревната покривка – между 10 и 176 cm, средно 68,6 cm. Гнезди предимно във влажни ливади с единични храсти и поточета или мочурища, често на склонове, тревни съобщества по влажни терени до течащи води или стоящи пресни води. По-рядко в урбанизирани райони, посеви и други (едногодишни) тревни култури и пустеещи земи (Янков отг. ред., 2007). Гнезди на земята, поединично в ливади с висока и гъста тревна растителност. Мътенето на яйцата и храненето на малките се поемат предимно от женската (Делов в Големански гл. ред., 2011; Симеонов и др. 1990). Видът избягва сухолюбиви и нискотревни съобщества, като в такива местообитания може да се установи само по време на миграция.

Хранене

Ливадния дърдавец е зоофаг – предимно ентомофаг (храни се с насекоми), като предпочита едрите насекоми – скакалци, твърдокрили, кожокрили и др. В хранителния му спектър влизат и значително количество голи охлюви, а също и дъждовни червеи. По време на миграция вида се храни и със семена на плевели и житни растения.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

В исторически план има три флукуации на числеността във връзка с изсичането на горите, водещо до появата на подходящи местообитания. Последвалото интензифициране на земеделието предизвиква драстично спадане на числеността (Delov, 1999). Понастоящем има мозаечно разпространение предимно в Западна България. По значимите находища се намират в Софийско-около 850 токуващи мъжки, Западна Стара планина и Централен Балкан: 1500, Понор планина: 120, по линията Трън-Брезник-до границата: 250. Сравнително малоброен е по Дунавското и Черноморското крайбрежие, Добруджа и Източни Родопи (Delov et al., 1995; Delov, 1998; Delov and Jankov, 1997).

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР и в Приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN е слабо засегнат - LC (Least Concern) за територията на континентална Европа и за света. Включен в SPEC 2, популацията му в Европа е стабилна (BirdLife International, Staneva and Burfield, 2017). Включен в Червената книга на България като уязвим (VU).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) **гнездовата** популация на вида е между **2000 и 4500 токуващи мъжки**. През предходния период на докладване (2008-2013)

гнездовата популация е със същата оценка и тенденциите, както краткосрочната така и дългосрочната - също са намаляващи.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Decreasing (D)	Decreasing (D)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга (Делов, 2015) основните посочени заплахи и въздействия са: разрушаване на местообитанията посредством разораване на ливади (A02, A06), ранно косене (A08), палежите на стърнищата (A11), интензификация на земеделието (A03), прекомерно използване на инсектициди (A21), лов (G07, G10).

При докладването по чл.12 са посочени следните заплахи и влияния: A02, A03.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 72 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ и мигриращ**. Гнездящата популация се оценява на 2-20 двойки, което представлява 0.04-1% от национална гнездова популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Видът се среща като мигриращ в зоната, но не може да се оцени неговата численост (категория Р), понеже няма достатъчно информация (DD). Оценката на популацията в зоната е „С“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Гнездова популация

В ОВМ „Емине“ е посочена гнездова численост 2-20 дв. (в Костадинова и Граматиков, 2007). Атласът на гнездящите птици в България (Янков, отг. ред., 2007) показва, че в района на Еминска планина има 4 квадрата, в които видът е бил установен, като не е отбелязана конкретна численост. Матеева и др. (2013) не отчитат вида в зоната, като отбелязват, че е необходимо допълнително проучване. Данните от eBird за 2010-2022 г. за района на Еминска планина показват, че видът е отчетен с наблюдение на 1 инд. на 14.05.2014 г.

Мигрираща популация

За периода 2010-2022 г. видът не е отбелязван по време на пролетната и есенна миграция (данни от eBird 2015-2022). В ОВМ „Емине“ е посочено само наличие на мигрираща популация, но без никакви конкретни данни (в Костадинова и Граматиков, 2007).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой токуващи мъжки	Най-малко 2 токуващи мъжки	Целевата стойност е определена от СФД и по Костадинова и Граматиков (2007).	Поддържане на броя на гнездящите двойки в зоната в размер от най-малко 2 токуващи мъжки чрез поддържане на

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
				местообитанията за гнездене и търсене на храна.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	неизвестна	Няма актуална информация за числеността и разпространението на ливадния дърдавец по време на миграционния период. Ето защо е формулирана междинна цел.	Междинна цел: провеждане на проучване за установяване на текущата миграционна численост на вида в зоната в подходящите местообитания.
Местообитани е на вида: площ на подходящи местообитания за гнездене и търсене на храна	ha	неизвестна	През гнездовия период видът обитава силно овлажнени (хигрофилни) и средно овлажнени (мезофилни) високотревни ливади в низините. Не е ясна площта на този тип местообитания в зоната, за това е поставена междинна цел.	Междинна цел: провеждане на проучване за установяване на подходящите гнездови местообитания за вида в зоната.
Местообитани е на вида: Качество на подходящите местообитания на вида в зоната по време на гнездовия период	Височина на тревостоя	Най-малко 20 cm	От съществено значение е височината на тревната покривка – между 10 и 176 cm., средно 68,6 cm. Гнезди предимно във влажни ливади с единични храсти и поточета или мочурища, често на склонове, тревни съобщества по влажни терени до течащи води или стоящи пресни води. Периодът на гнездене при този вид продължава от май до август. Това налага коситбата да се извършва след приключването на гнездовия период (след 15 август).	Поддържане на височината на тревостоя от най-малко 20 cm. в местообитанията на вида.

7. Необходимост от промени в СФД

На този етап не са необходими промени в стандартния формуляр на зоната за вида.

Специфични цели за A038 *Cygnus cygnus* (поен лебед)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 140-160 cm, тегло: 5,0 -14,0 kg, размах на крилата: 205-235 cm (Cramp and Simmons eds., 1977; Svensson, 2013; Stastny, Hudec, 2016). Оперението е изцяло бяло. Клонът е жълто-черен. Краката са черни. Няма полов диморфизъм, но се наблюдава възрастов. Младите индивиди са сивокафяви, със сив клон с черен връх. От водата излита тежко, набирайки скорост с продължително разбягване по водната повърхност. При летенето се чува ясен звук от размахването на крилата. Най-често мигрира и зимува на ята.

Характер на пребиваване в страната

Пойният лебед у нас е зимуващ и мигриращ вид. През зимата големи ята от този вид долитат от север и се концентрират главно по Черноморското крайбрежие, р. Дунав и някои от по-големите вътрешни водоеми. Пролетната миграция е от средата на февруари до началото на април. Есенната миграция е през ноември и декември. При сурови зими броят на пойните лебеди по Българското Черноморско крайбрежие се увеличава (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

По време на миграция и зимуване се среща и в солени, бракични и сладководни стоящи водоеми от всякакъв характер, в средни течения на реки, в плитководни участъци на р. Дунав, както и в морето. Най-често избира средни по размер или големи влажни зони в близост до посеви със зимна пшеница, където през деня се храни. Предпочита по-плитки водоеми или по-плитките части на язовирите. Много рядък в дълбоки язовири в полупланински и предпланински райони (Нанкинов и др., 1997).

Хранене

Храни се главно с водна растителност – водорасли и др., с поници на пшеница, с рапица и листа на други култури и семена. В малки количества яде и водни безгръбначни – червеи, ларви на насекоми и мекотели (Cramp and Simmons eds., 1977; Stastny, Hudec, 2016).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Пойният лебед **зимува** в цялата страна, във водоеми под 1200 m надморска височина. Най-значителните зимни концентрации са по брега на Черно море – в районите на езерата Шабленско и Дуранкулашко и в района на Бургаските езера – и особено около яз. Мандра. Ята, най-често от 5 до 35 индивиди зимуват и във редица вътрешни язовири като Жребчево, Горни Дъбник, Пясъчник, Малко Шарково, Пет могили, Церковски и др. както и по река Дунав. По-рядък е в Северозападна България и по вътрешните реки (Michev and Profirov, 2003; Профиров, 2015 в Червена книга на България). Числеността на зимуващите у нас пойни лебеди според Докладването по чл.12 за периода 2013-2018 г. е **500 -1500 индивиди**. При предходният период на докладване за периода 2008-2012 г. за зимуващата популация е посочена численост от 60-650 индивиди. Тенденциите са същите – на увеличение. При по-сурови зимни условия броят на зимуващите пойни лебеди е значително по-висок отколкото при по-топло време през зимата.

По време на **миграция** пойният лебед също може да се срещне из водоеми в цялата страна. Според докладването по чл.12 за периода 2013-2018 г. миграционната численост на вида е в рамките на **200 до 700 индивида**.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Wintering	Increasing (I)	Increasing (I)
Passage	-	-

Включен в Приложения 2 и 3 на ЗБР и Приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Природозащитният статус на вида според IUCN е LC (Least Concern) за света (2016) и за континентална Европа (2021). Няма SPEC категория (Staneva and Burfield comp., 2017). Включен е в Червена книга на България (2015) в категория „застрашен“ (EN).

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга (Профиров, 2015) като заплахи за пойния лебед са посочени еутрофикацията на водоемите (L01, K04), нелегалния отстрел (G10), хищниците (L06) и замърсяването на почвите поради интензивното земеделие (A02, A03). Може да се добави и безпокойството на птиците по време на хранене от ловци. Сред естествените лимитиращи фактори са масовите случаи на

разпространение на птичи грип при пойния лебед в някои години (L06) и гибелта на индивиди поради тежки зимни условия (N01).

При докладването по чл.12 от 2019 г. за зимуващата популация са посочени следните заплахи и влияния: N01, F03, A02, A07. За мигриращата популация са посочени следните заплахи: F03, A02, A07.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 47 зони от мрежата Natura 2000. В една зона видът е с оценка D на популацията - BG0000399 „Българка“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Според СФД зимуващата популация на вида се оценява на до 70 индивиди, което е 4,6 % от националната зимуваща популация (оценка „В“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е значима (оценка „С“).

5. Анализ на наличната информация в зоната

В ОВМ „Емине“ не е посочена зимуваща численост (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2020 г. по време на среднозимните преброявания в страната числености в зоната не са регистрирани (данни от ИАОС). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на зимния сезон са отчетени числености между 42 и 100 инд.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в 33

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0-100 инд.	Целевата стойност е определена на база на данни за вида посочени в eBird. Количеството на зимуващите индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер до 100 инд. чрез поддържане на местообитанията.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 15353	По време на зимуване и миграция най-често избира средни по размер или големи влажни зони в близост до посеви със зимна пшеница, където през деня се храни. Определена на база на % участие на местообитание: N12-обширни зърнени култури и N15-други обработваеми. Тяхната обща площ е 15353 ha. Стимулиране на земеделските стопани в района на зоната да засаждат в полето зимна пшеница.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида най-малко 15353 ha.
Местообитание на вида: Площ на подходящите местообитанията за пренощуване	ha	най-малко 16688	Определена на база на % участие на местообитание: N01, N06. Тяхната обща площ е 16688 ha.	Поддържане на площта на подходящите местообитания на вида в размер от най-малко 16688 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
по време на зимуване и миграция										
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент водни безгръбначни животни (JDS4-Макрофити)	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	2-Добро или 1-Отлично	Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в <table border="1" style="width: 100%;"><thead><tr><th>Екологично състояние</th></tr></thead><tbody><tr><td>1-Отлично</td></tr><tr><td>2-Добро</td></tr><tr><td>3-Умерено</td></tr><tr><td>4-Лошо</td></tr><tr><td>5-Много лошо</td></tr></tbody></table> определени точки за мониторинг. Макрофитите са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрофити. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрофити се оценява чрез 5 степенна скала.	Екологично състояние	1-Отлично	2-Добро	3-Умерено	4-Лошо	5-Много лошо	Подобряване на екологичното състояние на водните тела и подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично										
2-Добро										
3-Умерено										
4-Лошо										
5-Много лошо										
Брой проверки на РИОСВ-Бургас за наличие на браконьерски лов в зоната	брой проверки по време на зимуване на птиците в зоната (декември-март)	минимум 2 проверки на месец	Браконьерския лов по време на зимните месеци е важен отрицателен фактор.	Намаляване на ловната/браконьерска преса в защитената зона и по този начин увеличаване на зимуващите индивиди в зоната.						

7. Необходимост от промени в СФД

Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на зимния сезон са отчетени числености между 42 и 100 инд. На база на тези данни предлагаме промяна в СФД – максималната зимуваща числености да се промени от 70 инд. на 100 инд., което е до 14% от националната популация (оценка „В“).

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A038	<i>Cygnus cygnus</i>			w		100	i		G	B	A	C	C

Специфични цели за A036 *Cygnus olor* (ням лебед)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 140-160 cm, тегло: 5,5-22,5 kg, размах на крилата: 200-240 cm. Оперението е изцяло бяло. Клюнът е червен, в основата си черен. Краката са черни. Няма полов диморфизъм, но се наблюдава възрастов. Младите индивиди са сивокафяви, със сив клюн с черна основа. От

водата излита тежко, набирайки скорост с продължително разбягване по водната повърхност. При летенето се чува ясен звук от размахването на крилата. Най-често мигрира на семейни групи, но често в районите на зимуване формира големи ята, обикновено смесени с патици и лиски (Cramp and Simmons eds., 1977; Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Немият лебед у нас е гнездящ, постоянен вид, а също преминаващ по време на миграция и зимуващ. През зимата големи ята от този вид долитат от север и се концентрират главно по Черноморското крайбрежие, р. Дунав и някои от по-големите вътрешни водоеми. Пролетната миграция е от февруари до средата на април. Есенната миграция е от септември до декември. Размножителният период започва в средата на март. Гнезди на двойки или в малки групи. Гнездото се строи от двете птици. Разположено е върху малко плуващо островче или полегнала стара тръстика. Изградено е от тръстикови стебла, папур и други растителни остатъци (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Обитава по-големи сладководни или бракични водоеми с обширни тръстикови масиви и открита водна площ. Гнездовото местообитание е водната растителност (тръстика, папур, камъш) в и по периферията на блата, езера, язовири, рибарници, изоставени баластриери и стари речни корита. По-рядък и в крайбрежната водна растителност на по-големи бавно течащи реки. Гнезди главно в сладководни и по-рядко бракични водоеми. Понякога гнезди и в почти напълно обрасли с водна растителност водоеми, дори и с малки размери. По време на миграция и зимуване се среща в езера, блата, язовири, в бързотечащи реки, в плитководни участъци на р. Дунав, в лагуни, солени езера, както и в морето (Нанкинов и др., 1997; Дерелиев и Иванов, 2015). Подходящи местообитания за гнездене са 3140, 3150 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се главно с водна растителност – най-вече водорасли, включително и семена по дъното. В малки количества яде и водни безгръбначни – ракообразни, насекоми и мекотели. Понякога се храни и из посеви със зимна пшеница и други култури (Cramp and Simmons eds., 1977)

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Като **гнездящ** вид е рядък, разпространен по Дунавските езера, блата и рибарници, по езерата по Черноморското крайбрежие, в редица обрасли с водна растителност рибарници и язовири в Горнотракийската низина, както и в малък брой подобни водоеми в Дунавската равнина, включително и в стари речни корита (Янков ред. 2007; Дерелиев и Иванов 2015; Даскалова и Шурулинков, 2020; П. Шурулинков, Р. Цонев – непубликувани данни). Понастоящем числеността на вида у нас е в рамките на 80-120 двойки. Според докладването по чл.12 от 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) гнездовата популация се оценява на **20-50 двойки**, което вече не е актуално. Тенденцията и в числеността и в разпространението е положителна. В докладването е посочено, че краткосрочната тенденция на разпространението на вида у нас (2000-2018 г.) е стабилна, но всъщност и тя показва увеличение. За този период немият лебед се появи в редица нови локалитети главно в Горнотракийската низина и Дунавската равнина (Shurulinkov et al., 2019; Даскалова, Шурулинков, 2020)

Немият лебед **зимува** в цялата страна, във водоеми под 1200 m надморска височина. Най-значителните зимни концентрации са по брега на Черно море и в крайморските езера – Поморийско, Атанасовско, яз. Мандра, ез. Дуранкулак, Шабленска тузла и др. Ята от по 10-50 индивиди зимуват и във редица вътрешни язовири и поречията на реките Марица, Янтра, Тунджа, Огоста, Искър, Вит и др. Числеността на зимуващите у нас неми лебеди според Докладването по чл. 12 за периода 2013-2018 г. е **1000-4100 индивиди**. През по-сурови зими броят на зимуващите лебеди е значително по-висок отколкото при меки зими.

По време на миграция немият лебед също може да се срещне из водоеми в цялата страна. Според докладването по чл. 12 за периода 2013-2018 г. миграционната численост на вида е в рамките на **500-1200 индивиди**. Всъщност няма никакви системни и стандартизирани проучвания в това направление и числеността по време на миграция остава неизвестна.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Increasing (I)	Increasing (I)
Passage	-	-
Wintering	Fluctuating (F)	Fluctuating (F)

Включен е в приложение 3 и 4а на ЗБР и в Приложение 2Б на Директивата за птиците. Според IUCN е LC (Least Concern) за света (2016) и за територията на континентална Европа (2021). Няма SPEC категория (Staneva and Burfield comp., 2017). Включена в Червена книга на Р България (2015) в категория „уязвим“ (VU).

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга на България (Дерелиев и Иванов, 2015) като заплахи за немият лебед са посочени отравяне от оловни сачми или рибарски тежести (G12, G13), отстрел (G10), безпокойство (H08), загуба и деградация на хабитати - осушаването на влажни зони-особено рибарници и язовири, което понякога се случва дори и през гнездовия период на птиците (A31, K02, K04, F01, F26, L01). Често пъти местообитанията се засягат от умишлени пожари в тръстиковите и папурови масиви. Сред естествените лимитиращи фактори са масовите случаи на разпространение на птичи грип при немия лебед в някои години (L06) и гибелта на индивиди поради тежки зимни условия.

При докладването по чл. 12 от 2019 г. за гнездящата популация са посочени две заплахи – A30 и A31. За мигриращата популация също са посочени две заплахи – F05, J02. За зимуващата популация е посочена само една заплаха – F05.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 57 зони от мрежата Natura 2000. В една зона видът е с оценка D на мигриращата популацията - BG0002058 „Сините камъни-Гребенец“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е гнездящ, мигриращ и зимуващ. **Гнездящата** популация е посочена с 1 двойка, което е 2 % от националната популация (оценка „В“). Опазването на вида отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е добра („В“).

Мигриращата популация се оценява на до 102 индивида, което е от 8,5 % от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е добра (оценка „В“).

Според СФД **зимуващата** популация на вида се оценява на 5 - 76 индивида, което е от 0,5 % до 1,9 % от националната зимуваща популация (оценка „В“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е добра („В“).

5. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

Няма данни за гнездовата популация на вида в ОВМ „Емине“ (Костадинова, Граматиков 2007). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на гнездовия сезон са отчетени числености между 4 и 5 инд., без посочен статус на птиците.

Мигрираща популация

Няма данни за мигриращата популация на вида в ОВМ „Емине“ (Костадинова, Граматиков 2007). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на пролетната миграция са отчетени численост от 1 до 10 инд., а през есенната миграция между 1 и 20 инд.

Зимуваща популация

Няма данни за зимуващата популация на вида в ОВМ „Емине“ (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2020 г. по време на средно зимните преброявания в страната числеността варира между 1 инд. през 2016 г. и 22 инд. през 2014 г. (данни от ИАОС). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на зимния сезон са отчетени числености между 4 и 57 инд.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой двойки	1 двойка	Стойността на гнездящата популация е определена на база СФД.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 1 гнездяща двойка чрез запазване на подходящите местообитания.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	най-малко 1 инд.	Целевата стойност е определена на база на данни за вида посочени в eBird. Количеството на спиращите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на популацията в зоната в размер от най-малко 1 инд. чрез поддържане на местообитанията на вида в 33.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	най-малко 5 инд.	Целевата стойност е определена на база на СФД. Количеството на спиращите по време на зимуване индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер от най-малко 5 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови и хранителни местообитания на вида в зоната	ha	най-малко 668	Определена на база на % участие на местообитание: N06 – вътрешни водни тела. Тяхната обща площ е 668 ha.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида най малко 668 ha.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида по време на зимуване и миграция	ha	най-малко 15353	По време на зимуване и миграция най-често избира средни по размер или големи влажни зони в близост до посеви със зимна пшеница, където през деня се храни. Определена на база на % участие на местообитание: N12-обширни зърнени	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида най малко 15353 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			култури и N15-други обработваеми. Тяхната обща площ е 15353 ha. Стимулиране на земеделските стопани в района на зоната да засаждат в полето зимна пшеница.	
Местообитание на вида: Площ на подходящите местообитанията за пренощуване по време на зимуване и миграция	ha	най-малко 16688	Определена на база на % участие на местообитание: N01, N06. Тяхната обща площ е 16688 ha.	Поддържане на площта на подходящите местообитания на вида в размер от най малко 16688 ha.
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент водни безгръбначни животни (JDS4-Макрофити)	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	2-Добро или 1-Отлично	Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се Екологично състояние 1-Отлично 2-Добро 3-Умерено 4-Лошо 5-Много лошо извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг. Макрофитите са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрофити. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрофити се оценява чрез 5 степенна скала.	Подобряване на екологичното състояние на водните тела и подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.
Брой проверки на РИОСВ-Бургас за наличие на браконьерски лов в зоната	брой проверки по време на зимуване на птиците в зоната (декември-март)	минимум 2 проверки на месец	Браконьерския лов по време на зимните месеци е важен отрицателен фактор.	Намаляване на ловната/браконьерска преса в защитената зона и по този начин увеличаване на зимуващите индивиди в зоната.

7. Необходимост от промени в СФД

Мигриращата популация се оценява на 102 индивида, което е от 8,5 % от националната популация (оценка „В“). Оценката на мигриращата популация се променя от „С“ на „В“. На база публикувани данни предлагаме минималната численост на мигриращата популация да е 1 инд.

Според СФД **зимуващата** популация на вида се оценява на 5-76 индивида, което е от 0,5 % до 1,9 % от националната зимуваща популация (оценка „С“).

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A036	<i>Cygnus olor</i>			c	1	102	i		G	B	B	C	B
B	A036	<i>Cygnus olor</i>			r	1	1	p		G	B	A	C	B
B	A036	<i>Cygnus olor</i>			w	5	76	i		G	C	A	C	B

Специфични цели за A238 *Dendrocopos medius*, A868 *Leioropis medius* (среден пъстър кълвач)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 20-22 cm. Размах на крилата: 33-34 cm. Възрастните са с черен гръб с две добре изразени дълги бели петна и черна надопашка, бели плещи и бели ивици по крилата, челото е белезникаво, а темето (при всички възрасти и при двата пола) е червено, гърдите и коремът са белезникави с черни щрихи, подопашката е червена. Крайните кормилни пера са бели с тъмни петънца (Нанкинов и др., 1997; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Постоянен вид за територията на страната. Среща се в по-голямата част от територията на страната до около 1500 м.н.в., като с по-голяма плътност в планините, районите с равнинни гори и по поречията на някои от по-големите реки. През зимата често се включва в ята с участието на редица видове врабчоподобни птици и скитат в гората. Брачно поведение се наблюдава от края на февруари до края на април. Гнездата си изгражда на бук и елша. Гнезда с яйца са наблюдавани през май, а в началото на юни излюпени малки (Нанкинов и др., 1997; Янков отг. ред., 2007).

Характерно местообитание

Гнезди в хралупи на дървета, главно в предпланински и хълмисти райони в различни типове широколистни гори, стари овощни градини, редки широколистни гори от парков тип, градини, крайречни галерии от върба, елша и топола, островни гори сред полето (често от дъб, ясен, бряст). Изгражда гнездото си в кухня, изкопана в разлагачи се или мъртви части на живи, или мъртви дървета. Височината на кухнята над земята е свързана с диаметра и височината на дървото, средно малко под половината от височината на дървото и варира между 0,85 и 30 m, предимно 5–15 m. Предпочита топли дъбови гори в пресечени местности, богати на сухи и съхнещи дървета. Среща се в низините, в хълмисти и предпланински райони, до около 1400 -1500 м.н.в. През зимата се среща в същите местообитания, в които и гнезди, но слиза по-често в селищата и в полите на планините. Гнездовата плътност на вида е от 0,01 до 3,9 двойки на 10 ha в зависимост от различни типове гори. Средно 1,4 двойки на 10 ha в 496 ha дъбова гора, 1,3 двойки на 10 ha в 693 ha смесена дъбова гора, 1,1–1,4 двойки на 10 ha в 724 ha стара дъбова гора (Cramp, Simmons, 2004; Нанкинов и др., 1997).

Подходящи местообитания за гнездене са 9180, 91E0, 91F0, 92A0, 91Z0, 9260, 92C0 (Кавръкова и др., 2009), както и във всички типове дъбови и дъбово-габъррови гори. Много рядко се среща и в смесени гори, с участие на бук, бял или черен бор.

Хранене

Средният пъстър кълвач се храни с различни насекоми – бръмбари, мравки, ларви на насекоми (особено на бръмбари сечковци, но също и видове от сем. Curculionidae, Chrysomelidae, Carabidae и др., както и на пеперуди), правокрили, полутвърдокрили, двукрили, паяци, които намира в кората на засъхващи и здрави дървета. Понякога се храни и с растителна храна – семена и плодове, например шишарки от смърч, лешници, букови и дъбови жълди, череши, сливи, грозде, царевича и др. (Нанкинов и др., 1997; Stamp, Simmons, 2004).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Средният пъстър кълвач се среща във всички региони на страната с изключение на най-високите части на планините, над 1500 м.н.в. и на обширни безлесни райони в равнините – главно в Тракия и Добруджа. Сравнително многочислен вид в Странджа, Сакар, Източна Стара планина, Източните Родопи и Югозападна България. В Северна България е рядък. С отделни находища в Дунавската равнина, Тракийската низина и други по-ниски райони (Янков отг. ред., 2007).

Защитен вид на територията на цялата страна - Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен в Приложение 1 на Директива за птиците. Според IUCN е LC (Least Concern) за територията на континентална Европа (2021) и за света (2018). Не е включен в SPEC (Staneva and Burfield comp., 2017). Не е включен в Червената книга на Р България (2015).

Съгласно Докладването по чл. 12 от 2019 г. (за периода 2013 - 2018 г.), гнездящата популация се оценява на 10 000 - 12 000 двойки. Според докладването за периода 2008-2012 г. популацията на вида е оценена със същите стойности. И при двете докладвания тенденциите в развитието на популацията на вида са стабилни.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Stable (S)	Unknown (UNK)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

При докладването по чл. 12 като заплахи за вида са посочени превръщането на горите в култури, внасянето на неместни дървесни видове и сечите на отделни дървета (B02, B03, B06). За съжаление горскостопанските сечи от различни типове действат твърде негативно върху вида. Особено неблагоприятно въздействие оказват сечите на крайречните гори, санитарните сечи и възобновителните сечи с кратък период между отделните серии на сеч. Използването на химикали в лесозащитната практика също е потенциален негативен фактор за вида. У нас в миналото масово са се правили реконструкции на дъбовите гори в иглолистни култури, което е ограничило до голяма степен площта на потенциалното местообитание на средния пъстър кълвач.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 64 зони от мрежата Натура 2000. В една зона видът е с оценка D на постоянната популация - BG0000399 „Българка“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ (постоянен)**, като популацията се оценява на 300-400 двойки, което представлява 3-3.3% от националната гнездяща популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Емине“ видът е посочен с численост 300-400 дв. (в Костадинова и Граматиков, 2007). Същата численост е посочена и в стандартния формуляр. Видът е установен при проучването през

2012 г. в зоната, но не е ясно с каква численост (Матеева и др., 2013). Данните от eBird 2015-2022 г. показват, че видът се среща в зоната по време на гнездовия период с численост до 3 инд. на едно отчитане.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	най-малко 300 дв.	Целевата стойност е определена на база на СФД.	Поддържане на популацията на вида в размер от най-малко 300 гнездящи двойки.
Местообитание на вида: площ на подходящите местообитания на вида	ha	най-малко 20693	Вида обитава широколистни гори като най-често използва дъб, бук, топола, бреза и върба. Независимо от дървесните видове, средните пъстри кълвачи предпочитат дървета с голям диаметър - поне 36 cm. Хранят се предимно върху живите части на короната на дърветата. Площта е определена на база % участие на широколистните гори в зоната – N16. Най-вероятно подходящите типове местообитания са с по-малка площ, тъй като е необходимо да има и мъртва дървесина.	Запазване и поддържане площта на подходящите местообитания на вида в зоната в размер от най-малко 20693 ха.
Местообитание на вида: Качество на подходящите местообитания на вида в зоната – количество мъртва дървесина (средно притеглена стойност)	% или м ³ /ha	Най-малко 10% от запаса на насажденията, но не по-малко от 25 м ³ /ha, включително най-малко 10 стоящи мъртви дървета и достатъчно количество от лежаща мъртва дървесина	Мускулите на шията и клоната са по-слаби при средния пъстр кълвач, отколкото при другите кълвачи. Затова те предпочитат дървета с по- мека дървесина за издълбаване на хралупата. Всъщност този кълвач често използва изгнили дървета, живи дървета с гниеща мека дървесина или трупи. Предложеният параметър определя мъртвата дървесина като процент от запаса на насажденията. Колкото по- голям е този запас, толкова по-голям е обемът на мъртвата дървесина, преизчислена в м ³ /ha. Въпреки това, за да се осигури съответствие с екологичните изисквания на вида, в зависимост от наличието на мъртва дървесина, нейното количество не трябва да бъде	Подобряване на количеството мъртва дървесина до достигане на целева стойност от най-малко 10 % от запаса на насажденията, но не по-малко от 25 м ³ /ha. Междинна цел: да се определи броя на стоящите мъртви дървета и техния диаметър и обема в м ³ /ha в местообитанието.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			<p>по-малко от 25 m³/ha. Трябва да се избере по-високата от двете стойности, изчислена в m³/ha - или 10% от наличността на ha, или 25 m³/ha.</p> <p>Мъртвото дърво трябва да стои изправено.</p> <p>Минималният диаметър на стоящите мъртви дървета трябва да бъде 20 cm. Важно е да има поне 10 стоящи мъртви дървета с този диаметър.</p> <p>Инвентаризацията на горите не предвижда събиране на подробни данни по този параметър и такива не са налични в планове за управление на горите.</p>	

7. Необходимост от промени в 33 BG0002043 Емине

Предлагаме актуализиране на кода (code) и научното наименование (Scientific Name), съобразно Докладването от 2019 г.

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A868	<i>Leiopicus medius</i>			p	300	400	p		G	C	A	C	A

Специфични цели за A429 *Dendrocopos syriacus* (сирийски пъстър кълвач)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 22-23 cm. Размах на крилата: 34-39 cm. Има полов и възрастов диморфизъм. Различава се от останалите кълвачи по черната ивица на врата, която свързва клюна и раменете, без да достига до тила. Също така, подопашнето е бледо червено до розово, докато при големия пъстър кълвач то е наситено червено. Мъжките имат червено оцветяване по тила, а женските нямат. Младите имат червено теме с черен кант по края. Често издава рязко „кек-кек“ (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

За България е постоянен вид. Гнезди в хралупи на широколистни дървета на височина от 1 до 10 м. Пълното люпило е 4-7 яйца. Яйцата се снасят през април и се мътят 10-11 дни. Малките остават в гнездото 17-21 дни (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Гнезди предимно в населени места - градове, села и индустриални зони както в силно урбанизираната им част (дворове, улични насаждения, междублокови пространства и др.), така и в градски паркове и градини, овощни градини, дървесни и храстови плантации в селищата или

около тях, по крайпътни или крайречни ивици дървета, храсти и мозайки от тях. Много по-рядко гнезди по крайнините на широколистни листопадни гори. Най-често се среща на надморска височина от 0 до 700 m, но в отделни селища достига и до 1250 m. (Янков, ред., 2007). Сред европейските видове кълвачи само сирийският пъстър кълвач е синантропен вид, заемащ както селски, така и градски райони. Установено е, че в градовете присъствието му се свързва с наличието на орехови дървета, овощни дървета и по-стари дървета с мека дървесина (тополи, върби) (Figarski, 2018).

Изследване на гнездовите местообитания на сирийския пъстър кълвач в Югоизточна Полша разкрива, че предпочитани за гнездене са по-дебели и в по-лошо състояние дървета. Видът гнезди близо до жилищни сгради и избира за издълбаване на хралупите си дървета, които имат изсъхнали или подрязани клонове. Проучването показва, че сирийският пъстър кълвач може да е чувствителен към загубата на по-дебели (повече от 40 cm в диаметър), умиращи и по-стари дървета на възраст 40-60 години. Също така негативно отражение може да има увеличаването на дела на иглолистните дървета, които не са предпочитани за гнездене (Michalczuk and Michalczuk, 2020).

Друго изследване (Michalczuk and Michalczuk, 2016) в югоизточна Полша установява, че гнездовата плътност на вида в оптимални за него местообитания - антропогенни дървесни насаждения е 8,63 – 10,55 двойки/10 km², т.е. около 1 двойка на 100 ha. Ако местообитанието не е оптимално плътността е 1,18 до 1,44 двойки/10 km² (около 1 двойка на 1000 ha). В проучването се посочва също, че в антропогенна среда 90% от гнездата са на сирийски пъстър кълвач, а останалите са на голям пъстър кълвач. Овощните градини са териториите, в които са разположени най-голям процент (53,5%) от гнездата и са единственият вид насаждение предпочитано от този вид. Избягва горите и групите от дървета, които се предпочитат от големия пъстър кълвач.

Хранене

Хранят се със семена, насекоми (сем. *Ipidae*; сем. *Formicidae*) (Нанкинов и др., 1997). Изследване в Полша разкрива, че сирийските пъстри кълвачи хранят малките си основно с гъсеници на пеперуди (*Lepidoptera*), ларви на бръмбари (*Coleoptera*), майски бръмбари (*Melolontha melolontha*), други членестоноги, орехи (*Juglans regia*), плодове на череша (*Prunus avium*) и вишни (*Prunus cerasus*), и други растителни части. (Michalczuk and Michalczuk, 2017).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Сирийският пъстър кълвач се среща в цялата страна с изключение на високите планини. Отсъства и в компактни, обширни горски масиви като тези във вътрешността на Странджа, Източна Стара планина и Същинска Средна гора. В безлесните равнини се среща в селищата и покрай реките. Сравнително многочислен вид, но с намаляваща численост през последните 15-20 години.

Защитен вид по Закона за биологичното разнообразие включен в Приложения 2 и 3. Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN – LC (Least Concern), за територията на континентална Европа – LC (Least Concern). Няма SPEC категория, тъй като в Европа популацията му е стабилна (BirdLife International, Staneva and Burfield, 2017). Не е включен в Червена книга на България (2015).

Според докладването по чл.12 от 2019 г. (за периода 2013-2018) гнездовата популация е 12 000 - 25 000 двойки. Краткосрочната тенденция (2000-2018 г.) е намаляваща. Дългосрочната тенденция (1980-2018) е стабилна.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Decreasing (D)	Stable (S)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за гнездовата популация са посочени само две заплахи и влияния: B02 и F03.

Други негативни фактори са пожарите (B13), изоставянето и впоследствие изсичането на старите овощни градини (B07, B08, B09), химизацията в овощарството и растениевъдството (B19, B20), изсичането на крайречните и крайпътни гори, особено на ивиците тополи покрай реки и канали (B06). Вероятно е и негативно въздействие в резултат на конкуренция с големия пъстър кълвач (L06).

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 88 зони от мрежата Natura 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ** с численост 59 - 331 дв., което е 0,5 % - 1,3 % от националната гнездяща популация. Посочената оценка е „D“. Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „B“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

Същата численост на гнездящата популация е посочена и от Костадинова и Граматиков (2007). В платформата eBird има 25 посочени наблюдения на вида.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	най-малко 59 дв.	Целевата стойност е определена на база на данните в стандартния формуляр.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 59 гнездящи двойки чрез поддържане на подходящите местообитания.
Местообитани е на вида: Площ на подходящите гнездови и хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 26702 ha	Определена на база на % участие на местообитание N23 - Други земи (включително градове, села, пътища, места за отпадъци, мини, индустриални обекти), N21 - Негорски площи, заети с растителни видове (включително градини, лозя, трайни насаждения), N16 - Широколистни листопадни гори и N19 - Смесени гори.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 26702 ha
Местообитани е на вида: Качество на подходящите местообитания на вида в зоната	Брой подходящи дървета за гнездене	Най-малко 2 дървета (орехови дървета, овощни дървета и дървета с мека дървесина) на ha на възраст	Гнезди в орехови дървета, овощни дървета и дървета с мека дървесина (тополи, върби), на възраст повече от 60 години и дебелина на ствола по-голяма от 40 cm. В тази връзка, наличието на подходящи дървета в местообитанията на вида е	Поддържане броя на подходящите за гнездене дървета в местообитанията на вида в съответствие с изискванията на вида.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
		повече от 60 години и дебелина на ствола по-голяма от 40 cm	ключово важно за гнездовия успех. Не са налични данни за броя на подходящите за гнездене дървета в местообитанията на вида, поради което е формулирана междинна цел.	

7. Необходимост от промени в СФД

На този етап няма достатъчно данни за да се направят промени в стандартния формуляр.

Специфични цели за A236 *Dryocopus martius* (черен кълвач)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 45-47 cm. Размах на крилата: 64-68 cm. Черният кълвач е най-големият кълвач, който се среща в България. Има полов и възрастов диморфизъм. Мъжкият е черен, само челото, темето и тилът са червени. Клюнът е кехлибарено жълт. Ирисът жълт. Челото и темето на женската птица са черни, а само тилът ѝ е червен. При полет правят впечатление голямата глава и тънкият врат. Маха бързо с крила и лети с гмуркащ полет (Нанкинов и др., 1997; Симеонов и Мичев, 1991).

Характер на пребиваване в страната

Постоянен вид за страната. Размножителният период е през май-юни. Гнезди в хралупи на височина 8-30 m. Гнездовата камера се издълбава в ствола на дърво с диаметър над 40 cm и на височина над 4 m, или се използват стари гнездови камери и хралупи за ношуване. Отворът на хралупата правоъгълен. В планински букови гори има плътност от около 10 индивиди/100 ha, а в горите от бяла мура, черна мура и черен бор до 2 индивиди/100 ha (Нанкинов и др., 1997). Участъците на двойките в стари иглолистни гори е около 300 ha, в букови – 400 ha и в дъбови 500–600 ha. В гори с малко отмиращи и едроразмерни дървета участъкът на една двойка е на площ 1000–1600 ha (Спиридонов и др. в Червена книга, 2015).

Характерно местообитание

Гнезди в стари иглолистни, широколистни гори (планински букови) и смесени и гори, а също и алувиални и много влажни гори и храсталаци. По-рядко в стари градски паркове и градини (особено такива от лесопарков тип) и в крайречни пояси ивици дървета, храсти и мозайки от тях. Разпространен до 2100 m надморска височина (Янков отг. ред., 2007; Нанкинов и др., 1997). В Пирин планина най-голям брой находища са установени в елово-букови и смърчови гори. Общо в тези две горски местообитания са регистрирани 52% от териториите на черни кълвачи. Всички находища са в зрели гори, на възраст над 70-80 год., обикновено с наличие на суха стояща и паднала дървесна маса. It could breed sometimes in forests with lower average age only if there are many old dying trees dispersed in the stand. Склопеността на горите в териториите на черния кълвач варира от 5 до 8 (Шурулинков, 2020).

Проучване на избора на местообитания в Алпите показва, че черният кълвач предпочита бял бор (*Pinus sylvestris*) за хранене, вероятно поради изобилието от мравки и обикновен бук (*Fagus sylvatica*) за гнездене и ношуване (Восса et al., 2007). Видът предпочита гори в по-късни етапи на сукцесия - високи дървета с голям диаметър, повече мъртви дървесни отломки, особено големи дънери, гъсти корони на дърветата (Khanaposhtani et al., 2012). Изследване в Швеция на храненето на черния кълвач през зимата разкрива, че от различните видове мъртва дървесина най-важният хранителен субстрат са отсечените дънери. В Южна Европа предпочита буковите гори в

сравнение с по-северните райони на Европа, където видът е регистриран в по-широк спектър от горски видове дървета (Angelstam and Mikunsinski 1994).

Хранене

Хранят с яйца, ларви и възрастни короеди, ликоеди, Curculionidae, сечковци, листоеди, мравки и др., по-рядко използва семена на широколистни и иглолистни дървета (Нанкинов и др., 1997). Мравки *Camponotus herculeanus* са основния хранителен продукт, намерен в изпражненията (Mikusiński, 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С петнисто разпространение в планинските гористи части на страната – Рило-Родопския масив, Стара планина, Средна гора, Витоша и околните ѝ планини, Странджа и др., до горната граница на гората. Разпръснато или групирано в равнинните райони с гори – Лудогорие, Добруджа, крайбрежието на р. Дунав и някои части на Дунавската равнина, Тракийската низина и др. Към 1990 г. разпространението е силно разширено и обхваща и ниските райони по крайбрежието на р. Дунав, Дунавската равнина и др. През периода 1990–2005 г. относителната численост на вида в някои планински райони намалява (Западни Родопи), което съвпада с интензивните сечи след 1990 г., но като цяло популацията продължава да нараства. Наблюдава се все по-често гнездене в населени места и в по-млади гори с изкуствен произход (Янков, отг. ред., 2007).

Защитен вид по ЗБР (Приложения 2 и 3). Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN е LC (Least Concern) за територията на континентална Европа и за света. В Европа популацията му е стабилна (BirdLife International, Staneva and Burfield, 2017). Включен в Червената книга на Р България (2015) в категория „уязвим“ (VU).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) гнездящата популация на вида е между 4500 и 8000 двойки. През предходният период на докладване (2008-2013) гнездовата популация е оценена на 2200-3600 двойки и тенденциите са били на увеличение. Най-вероятно оценката от докладването през 2019 г. е направена на база на експертна оценка.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Increase (I)	Increase (I)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга на България (Спиридонов и др., 2015) са посочени като заплахи: изсичането на старите гори и санитарните сечи (B08, B09, B07, B15); намаляване на хранителната база, в частност на червената мравка; конкуренцията на сивия, белогърбия и зеления кълвач (L06); тясната специализация към храна и местообитание.

При докладването по чл.12 са посочени следните заплахи и влияния: B02, B03.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 64 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е **гнездящ (постоянен)**, като популацията се оценява на 24 двойки, което представлява 0,3-0,5% от националната гнездяща популация (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „B“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Емине“ видът е посочен с численост 24 дв. (в Костадинова и Граматиков, 2007). Същата численост е посочена и в стандартния формуляр. Вида не е установен при проучването през 2012 г. в зоната (Матеева и др., 2013). Данните от eBird 2015-2022 г. показват, че вида се среща в зоната по време на гнездовия период с численост до 1 инд. на едно отчитане в различни части на зоната.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой гнездящи двойки	24 двойки	Целевата стойност е определена на база на СФД.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 24 гнездящи двойки чрез поддържане на подходящите местообитания на вида в зоната.
Местообитание на вида: Площ на подходящите местообитания на вида в зоната	ha	най-малко 22028	Гнезди в стари иглолистни, широколистни гори (планински букови) и смесени гори, а също и в алувиални, и много влажни гори. Площта е определена на база % участие на следните местообитания в зоната: N16- широколистни гори, N17- иглолистни гори и N19-смесени гори. Тяхната обща площ е 22028. Най-вероятно подходящите местообитания за гнездене са с по-малка площ от посочената, тъй като вида предпочита стари гори.	Запазване и поддържане на площта на подходящите типове местообитания в зоната в размер от най-малко 22028 ха.
Местообитание на вида: Качество на подходящите местообитания на вида в зоната – наличие на хабитатни биотопни дървета за гнездене	Брой на подходящит е биотопни дървета с хралупи за гнездене	Най-малко 10 биотопни дървета/ha на възраст над 80 г. и с диаметър по-голям от 36 cm	Видът предпочита гори в по-късни етапи на сукцесия - високи дървета с голям диаметър, повече мъртви дървесни отломки, особено големи дънери, гъсти корони на дърветата. Биотопните дървета трябва да са на възраст над 80 години. За осигуряване на добри условия за вида в зоната е необходимо да има най-малко 10 дървета, подходящи за гнездене - широколистни дървета с диаметър по-голям от 36 cm на ha. Най-добре е биотопните дървета да бъдат в групи, а не единични дървета. Инвентаризацията на горите не предвижда събиране на данни по този параметър и такива данни не са налични в	Поддържане броя на хабитатните биотопни дървета в зоната в съответствие с изискванията на вида.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			планове за управление на горите. Необходимо е да се формулира междинна цел.	
Местообитани е на вида: Качество на подходящите местообитания на вида в зоната – количество мъртва дървесина (средно притеглена стойност)	% или м ³ /ha	Най-малко 10% от запаса на насажденията, но не по-малко от 25 м ³ /ha, включително най-малко 10 стоящи мъртви дървета и достатъчно количество от лежаща мъртва дървесина	Предложеният параметър определя мъртвата дървесина като процент от запаса на насажденията. Колкото по-голям е този запас, толкова по-голям е обемът на мъртвата дървесина, преизчислена в м ³ /ha. Въпреки това, за да се осигури съответствие с екологичните изисквания на вида, в зависимост от наличието на мъртва дървесина, нейното количество не трябва да бъде по-малко от 25 м ³ /ha. Трябва да се избере по-високата от двете стойности, изчислена в м ³ /ha - или 10% от наличността на ha, или 25 м ³ /ha. Не е налична обаче достатъчно информация за броя на стоящите и лежащите мъртви дървета и техния диаметър и обем в м ³ /ha. По тази причина е определена междинна цел.	Поддържане и/или подобряване на количеството мъртва дървесина до достигане на целева стойност от най-малко 10 % от запаса на насажденията, но не по-малко от 25 м ³ /ha. Междинна цел: Определяне на броя на стоящите и лежащите мъртви дървета и техните диаметри и обем в м ³ /ha, в местообитанието.

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002043 Емине

На този етап не са необходими промени в СФД за вида.

Специфични цели за A027 *Egretta alba*, A773 *Ardea alba* (голяма бяла чапла)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 85 - 102 cm. Размах на крилата: 140 - 170 cm. Оперението е изцяло бяло. Значително по-едра от малката бяла чапла и с по-дълъг врат. В полет се виждат по-дългите ѝ крака. През размножителния период клюнът е с тъмен връх, през останалата част от годината е изцяло жълт. Може да се отличи от малката бяла чапла по значително по-бавните махове на крилата, които изглеждат по-тесни, и по дългата змиевидна шия (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Голямата бяла чапла е гнездящо-прелетен, преминаващ и зимуващ вид в България. Пролетната миграция е от март до средата на април, а есенната – от началото на септември до края на октомври. Частичен мигрант, зимува в Южна Европа, включително и в България. През страната преминават или остават да зимуват птици от района на Азовско море и делтата на р. Дунав. Размножителният период започва от началото на март и продължава до началото на юли. Най-често образува малки самостоятелни колонии, по-рядко гнезди по периферията на големите колонии от чапли, корморани, блестящи ибиси и лопатарки. Гнездата са разположени в труднодостъпни тръстикови масиви (ПР „Сребърна“, ЗМ „Пода“, Драгоманско блато), или високо

по дърветата на заливни гори. Изградено е от стари тръстикови стъбла, които образуват купчина с височина около 30-40 см, или от клони (когато е на дървета). Гнездата могат да бъдат на по-малко от 1 m разстояние едно от друго или да се допират, въпреки че в тръстикови масиви обикновено са разположени по-разпръснато. Снася 2 – 5 яйца, като има едно поколение годишно. (Симеонов и др., 1990)

Характерно местообитание

Голямата бяла чапла гнезди в сладководни езера и блата с обширни тръстикови масиви, язовири и микроязовири, рибарници и рибовъдни стопанства, крайбрежия на големи реки с изобилна растителност. По време на миграция и през зимата е широко разпространена в ниските части на страната, особено в открити райони в близост до по-големи реки и други влажни зони, както и в язовири, микроязовири, рибарници, напоителни канали и др. Храни се в влажни ливади, блата, езера, наводнени земи, устия на реки, рибарници, канали, понякога в оризища. Всекидневно може да извършва полети за търсене на храна на разстояние до 10-15 км. (Cramp and Simmons eds., 1977). Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, 91D0, 91E0 и 91F0 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се предимно с риба, по-рядко със земноводни, влечуги, големи водни насекоми и птици (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Много рядък и малоброен гнездящ вид. Гнезди поединично или на неголеми колонии – самостоятелни или с други чапли и кormорани. Установена е да се размножава по поречието на река Дунав (езерото Сребърна), в Бургаските влажни зони (местността Пода), в езеро Дуранкулак, в Драгоманското блато и в два локалитета в Горнотракийската низина. На повечето места гнезди нередовно. Единствените места, където гнезди ежегодно от 2007 г. насам са Драгоманското блато и езерото Сребърна. Има регистрирани и 21 находища с възможно гнездене по крайбрежието на Дунав, Марица, Арда, Камчия. През размножителния период закъснели мигранти или летуващи не размножаващи се птици могат да се наблюдават на много места в Северозападна България, Тракийската низина, по река Искър, в Източните Родопи, покрай река Дунав и Черноморското крайбрежие. През зимата е почти обикновена по Черноморското крайбрежие, долините на реките Марица, Тунджа и Арда, около естествени и изкуствени водоеми в ниските части, предимно в Южна България (Симеонов и др., 1990; Мичев в Червена книга на България, 2015; Янков отг. ред., 2007).

Включен е в Приложения 2 и 3 на ЗБР и в Приложение 1 на Директивата за птиците. Природозащитният статус на голямата бяла чапла според IUCN е LC (Least Concern) за света (2019) и за континентална Европа (2021). Включен в Червената книга на Р България в категория „Критично застрашен“ (CR). Няма SPEC категория (Staneva and Burfield comp., 2017).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 10 – 50 двойки. Мигриращата национална популация е оценена на 500 – 1000 индивида. Зимувачата национална популация е оценена на 600 – 2000 индивида. Според Maclean et al. (2008) на Европейско ниво популацията на голямата бяла чапла не е застрашена от промените в климата. Според авторите ареала на разпространение на вида се разширява на север.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Increasing (I)	Increasing (I)
Wintering	Increasing (I)	Increasing (I)

Passage	-	-
---------	---	---

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга на България (Мичев, 2015) като отрицателно действащи фактори са посочени пресушаването и деградацията на влажните зони (A01, K02, K04, F01, F02, F03, J01). Може да се добави отстрел в рибарници (G10) и безпокойство през размножителния период (H08).

При докладването по чл. 12 от 2019 г. за гнездящата и мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: K01, M08, F01, J03 и J02. Според нас заплаха J03 няма отношение към вида.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 75 зони от мрежата Натура 2000. В една зона видът е с оценка D на популацията - BG0000399 „Българка“.

4. Състояние в ЗЗ BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ и зимуващ**. Мигриращата популация се оценява на 5-10 индивиди, което представлява 1% от националната мигрираща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Зимуващата популация се оценява на 2-33 индивиди, което представлява 0,3-1,6% от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация в ЗЗ BG0002043 Емине

Мигрираща популация

В ОВМ „Емине“ видът не е посочен (в Костадинова и Граматиков, 2007). Данните от eBird 2015-2022 г. показват, че видът се среща в зоната по време на миграция с численост до 7 инд. (на едно отчитане).

Зимуваща популация

По време на среднозимните преброявания за периода 1977-2001 г. видът е установен в рамките на морското крайбрежие между Слънчев бряг и Ахелой с численост 1-3 инд. през 1998-2001 г. Тези части от морското крайбрежие попадат в границите на ЗЗ Емине (Michev and Profirov, 2003). Видът не е посочен в ОВМ „Емине“ (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2021 г. по време на среднозимните преброявания видът е установен в зоната на яз. Порой с численост 8 инд. през 2021 г. (по данни на ИАОС).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	най-малко 5 инд.	Целевата стойност е определена на база на СФД. Количеството на спиращите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 5 индивид чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Популация: Размер на	Брой индивиди	най-малко 2 инд.	Целевата стойност е определена на база на СФД. Количеството на спиращите	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер от най-

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване						
зимуващата популация			по време на зимуване индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	малко 2 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна в зоната.						
Местообитани е на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 688	Определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06-вътрешни водни тела Неговата площ е 688 ha.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 688 ha.						
Местообитани е на вида: Общо екологично състояние на водните тела с местообитания на вида	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2- Добро	Екологичното състояние на водните тела се оценява чрез 5 степенна скала. <table border="1" data-bbox="724 688 1083 905"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002043 Емине

На този етап не са необходими промени в СФД за вида.

Специфични цели за A026 *Egretta garzetta* (малка бяла чапла)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 55 – 65 cm. Размах на крилата: 88 – 95 cm. Изцяло бяла птица. Може да се стреси с голямата бяла чапла. Основните различия са по-малкият размер, тъмният клон и крака с жълти стъпала, които обаче не се виждат, когато птицата е кацнала във водата. През размножителния сезон има две удължени пера на тила с дължина 15-20 cm. По плещите има нежни, дълги до около 24 cm пера с извити нагоре крайща (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Малката бяла чапла е гнездящо-прелетен вид в България. Пролетната миграция е от средата на март до май, а есенната – от края на август до октомври. Видът зимува в Африка и Близкия Изток. Размножителният период е от средата на април до началото на август. Единично разположени гнезда не са известни. Самостоятелните колонии са изключение. Образува различни по големина смесени колонии най-често с ношната и гривестата чапла, по-рядко със сивата, голямата бяла и червената чапла, блестящия ибис, малкия корморан и лопатарката. Познати са три типа гнездови колонии: в тръстикови масиви, в заливни гори, в равнинни дъбови гори. Гнездата са разположени предимно в средните етажи по дърветата или до около 1 m над водната повърхност (когато са в тръстикови масиви). Снася 3 – 4 яйца, като има едно поколение годишно (Симеонов и др. 1990).

Характерно местообитание

Гнезди в блата и езера с обширни тръстикови масиви; разливи на реки, микроязовири, канали на напоителни системи, рибарници, оризища, солници, заливни гори, алувиални гори, включително групи върби и други дървета в плитките части на язовири и микроязовири, стари речни корита. През зимата обитава изкуствени водоеми (язовири, оризища, канали, рибарници), обработваеми земи (люцернови ниви) (Симеонов и др., 1990; Янков отг. ред., 2007; Мичев, 2015 в Червена книга на България). Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, 91D0, 91E0 и 91F0 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с малки рибки, жаби и попови лъжички, водни насекоми, земноводни, малки гризаци и др., често в рехави ята от по няколко индивида. В изследване на птици от Софийско са установени *Microtus arvalis*, *Lacerta viridis*, *Lacerta sp.*, *Rana ridbunda*, *Tinca tinca*, *Gobio gobio*, *Scardinius erythrophthalmus*, *Alburnus alburnus*, *Libellula sp.*, *Gryllus demertus*, *Gryllotalpa gryllotalpa*, *Carabidae*, *Dytiscidae*, *Hydrophylidae*, *Chrysomelidae*, *Curculionidae*, *Geotrupes sp.* Ловува рано сутрин и вечер, по-рядко през останалото време (Симеонов и др. 1990). Най-често малката бяла чапла се храни в плитки (дълбочина 10-15 см), открити и не обрасли с растителност места, където нивата на водата и разтвореният кислород се колебаят (приливно, сезонно или ежедневно), където рибите са концентрирани във влажните зони или на повърхността на водата (The IUCN-SCC Heron Specialist Group).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Гнезди по Дунавските острови (о. Персин, о. Кутово, о. Малък Близнак, о. Ибиша, о. Вардим, о. Мишка, о. Малък Косуи) и в различен тип влажни зони – езера, блата (езеро Сребърна), рибарници (Калимок). С разпръснато и групово разпространение по Дунавското крайбрежие, Горнотракийската низина (язовир Конуш, рибарници Труд), Бургаските влажни зони (местността Пода) и по р. Арда. С епизодично гнездене в Софийското поле. Често не размножаващи се индивиди могат да се регистрират и в други райони на страната (Янков отг. ред., 2007).

Включен е в Приложения 2 и 3 на ЗБР и в Приложение 1 на Директивата за птиците. Природозащитният статус на малката бяла чапла според IUCN е LC (Least Concern) за света (2016) и за континентална Европа (2021). Включен в Червената книга на Р България (2015) в категория „уязвим“ (VU). Няма SPEC категория (Staneva and Burfield comp., 2017).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 500 – 2000 двойки. Мигриращата национална популация е оценена на 3000 – 5000 индивида. При предходното докладване е посочена гнездова численост от 1600-2200 двойки. Във Фауна на България (Симеонов и др., 1990) е посочена подобна гнездова численост (1500-2000 двойки). Според нас, след пресушаването на голяма част от Дунавските блата през 50-те години на 20 век, следва преразпределение на колонии и сега вида гнезди на повече места във вътрешността на страната – по рибарници и язовири.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Decreasing (D)	Stable (S)
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга на България (Мичев, 2015) като заплахи за вида са посочени унищожаване на местообитанията (A01, K02, K04, F01, F02, F03, J01). Трябва да се добавят вероятно отстрел (G10) и безпокойство (H08).

При докладването по чл.12 от 2019 г. за гнездовата популация са посочени следните заплахи и влияния: F05, H01, J02, K01, G01, M08, G05. Според нас заплахата H01 няма отношение към вида. За мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: F05, K01, G01, F26, J02.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 65 зони от мрежата Натура 2000. В една зона видът е с оценка D на мигриращата популацията - BG0000399 „Българка“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ**. Мигриращата популация се оценява на до 7 индивиди, което представлява 0,1% от максималната национална мигрираща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация в 33 BG0002043 Емине

В ОВМ „Емине“ видът е посочен като мигриращ с численост 0-1 инд. (в Костадинова и Граматиков, 2007). Данните от eBird 2015-2022 г. показват, че видът се среща в зоната по време на миграция с численост 1-20 инд. (на едно отчитане).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване						
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	най-малко 1 инд.	Предлагаме целевата стойност да се промени на 1-20 инд. на база на данни за вида по време на миграция в зоната посочени в платформата eBird. Количеството на спиращите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 1 индивид чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.						
Местообитани е на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 688	Определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06-вътрешни водни тела. Неговата площ е 688 ha.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 688 ha.						
Местообитани е на вида: Общо екологично състояние на водните тела с местообитания на вида	5 степенна скала за екологично състояние	1-Отлично/2-Добро	Екологичното състояние на водните тела се оценява чрез 5 степенна скала. <table border="1" data-bbox="726 1575 1085 1785"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			определени точки за мониторинг.	

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002043 Емине

По отношение на мигриращата популация предлагаме числеността да се промени на 1-20 инд. на база на данни за вида по време на миграция в зоната посочени в платформата eBird. Не е необходимо да се променя оценката на популацията в зоната, тъй като 1-20 инд. са 0,03-0,4% от националната мигрираща популация.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A026	<i>Egretta garzetta</i>			c	1	20	i		G	C	B	C	C

Специфични цели за A379 *Emberiza hortulana* (градинска овесарка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 15-17 cm, размах на крилата: 23-29 cm. Има закръглена глава със сравнително голям, издължен розов клон. Мъжките са с по-ярко оперение и без тъмни ивици по гърдите и корема отстрани. Главата и гърдите са зеленикаво-сиви, с жълт „мустак“ и гърло. Коремът е оранжево-кафяв. Гърбът е пъстър, кафеникав, с надлъжни тъмни резки. Клонът е светлочервен, краката са червеникаво-кафяви. Песента представлява повторение на една и съща строфа, но за този вид са характерни много регионални диалекти на пеене (Иванов, 2011).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ и прелетен вид. Гнезди единично. Гнездото се разполага в трапчинка на земята. Изградено е от едри сламки и треви и отвътре е постлано с по-фини тревички, коренчета и косми. Строежа се извършва само от женската. Снасянето на яйцата е през май до края на юни. Гнездовата плътност е различна в зависимост от типа местообитание. Така например в нискостъблени гори и открити тревни пространства по Суха река в Добруджа гнездовата плътност е съответно 1,1 и 0,6 двойки/10 ha (Karaivanov et al., 2006), в Кресненското дефиле – 0,85 двойки/10 ha (Nikolov, Spasov, 2005), в полезащитни пояси: 0,1-0,2 двойки/10 ha. Обикновено около половината пеещи мъжки не образуват двойки. Пролетната миграция е от края на март с максимум в средата на април и до началото на май. Отлитането през есента става през август и септември (Иванов, 2011).

Характерно местообитание

През размножителния период обитава разнообразни местообитания, предпочитайки топлите, слънчеви, с малко валежи райони. Обикновено обитава пасища и други открити тревни пространства с храсти и силно разредени групи дървета. Също така крайнини на гори или силно разредени горски участъци, граничещи с пасища и разредени храсталаци, малки обработваеми полета със синури и храсти между тях; открити, често каменисти хълмове с храсти. Доста честа също в лозя, неголеми масиви овощни градини, полезащитни пояси и алеи от крайпътни дървета. В извън гнездовия период се придържа повече към откритите затревени пространства с храсти. Твърде обикновена и честа птица в равнините и невисоките планини до 1000 – 1100 m надморска височина (Иванов, 2011). Според Янков (отг. ред., 2007) видът предпочита следните типове местообитания: сухолюбиви храсталаци и тревни съобщества; селскостопански площи и изкуствени ландшафти, където предпочита мозайки от малки обработваеми площи със синури и храсти между тях; овощни градини, дървесни и храстови плантации; ивици дървета, храсти и мозайки от тях и др.

Изследвания в други Европейски страни (Brambilla et.al., 2016; Percival and Dale, 2016; Sondell et al., 2018) разкриват кои са най-важните характеристики на местообитанията за гнездене и хранене на градинската овесарка: 1) естествени тревисти местообитания или тревисти земеделски култури (пролетна пшеница, овес, царевича) с подходяща височина, за да скрият гнездото; височината на тревата/културата трябва да е най-малко 20 cm, може и да е по-висока и с присъствие на храсти, синури или редове от дървета; 2) наличие на участъци без растителност (между 5 и 20%), които да осигуряват места за търсене на храна (видът се храни като събира насекоми от земята); 3) места за пеење на мъжките – най-често храсти, електрически кабели или единични дървета. Друго изследване (Deutsch and Südbeck, 2007) показва, че видът предпочита да гнезди в култури от овес и пролетна пшеница и избягва зимна пшеница и картофи. Това изследване също показва, че вида гнезди в по-ниска и по-малко плътна растителност.

Хранене

Храната е от различни видове насекоми (Formicidae, Saltatoria, Coleoptera, Diptera, Aphididae, Acanthae), техните ларви и семена. Малките се изхранват с безгръбначни, голяма част от които гъсеници. Храната се събира както по земята, така и в короните на дърветата и храстите (Иванов, 2011).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпространена е по-плътна в Добруджа, Лудогорието, Черноморското крайбрежие, Странджа, Сакар и Източните Родопи, по-петнисто и разпръснато в Дунавската равнина, периферните части на Тракийската низина, Западна България и др. Не се среща в средно високите и високите части на планините, в районите с преобладаващо зеленчукопроизводство и др. (Янков, отг.ред., 2007).

Включен в Приложение 2 и 3 на Закона за биологичното разнообразие в България и Приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен също в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN е „слабо засегнат“ – LC (Least Concern) за света и за територията на континентална Европа. Включен в SPEC 2, популацията му в Европа е намаляваща (BirdLife International, Staneva and Burfield, 2017). Не е включен в Червена книга на България (2015).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) гнездовата популация на вида е между 34 000 и 150 000 двойки. Според докладването за периода 2008-2012 популацията на вида е флукутираща и е оценена със същата численост.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Fluctuating (F)	Stable (S)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Градинската овесарка е широко разпространен вид в почти цялата страна в подходящи местообитания. Не е включен в Червената книга, поради което не е правен и анализ на заплахите на национално ниво. Основните заплахи за вида според нас са свързани с окрупняване на земеделските земи и унищожаването на синури (A03, A05, A01, A02) и използването на големи количества химически препарати за растителна защита (A21).

При докладването по чл.12 са посочени следните заплахи и влияния: A01, A02, A07, C03, E01. Според нас заплахи A07 и C03 нямат отношение към вида в страната.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 74 зони от мрежата Natura 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ**. Гнездящата популация се оценява на 139-483 двойки, което представлява 0,3-0.4% от националната гнездяща популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация в 33 BG0002043 Емине

В ОВМ „Емине“ видът е посочен като гнездящ с численост 139-483 дв. (в Костадинова и Граматиков, 2007). Същата стойност е посочена и в стандартният формуляр. Вида е установен в зоната и по време на проучването от 2012 г., но с неизвестна численост (Матеева и др., 2013). Данните от eBird 2015-2022 г. показват, че видът се среща в зоната по време на гнездене с численост до 4 инд. (на едно отчитане).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 139 двойки	Целевата стойност е определена на база СФД.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 139 гнездящи двойки чрез запазване на подходящите за гнездене местообитания.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	най-малко 11349	Вида гнезди в разнообразие от местообитания-тревни пространства с храсти и силно разредени групи дървета; също така крайнини на гори или силно разредени горски участъци, граничещи с пасища и разредени храсталаци, малки обработваеми полета със синури и храсти между тях, така че изчислените местообитания са приблизителни. Площта е определена на база на процентното участие на следните местообитания в зоната: N09, N08, N21 и N15. Необходимо е да не се премахват синурите и храстите покрай обработваемите земи.	Поддържане на подходящите местообитания в зоната в рамките на най-малко 11349 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите местообитания на вида в зоната	% на площите без растителност	Най-малко 20 cm Най-малко 5%	Най-важните характеристики на местообитанията за гнездене и хранене на градинската овесарка са: 1) естествени тревисти местообитания или тревисти земеделски култури (пролетна пшеница, овес, царевича) с подходяща височина, за да скрият гнездото; височината на тревата/културата трябва да е най-малко 20 cm, може и да е по-висока и с присъствие на храсти, синури или редове от дървета;	Поддържане от най-малко 20 cm височина на тревостоя и най-малко 5% площи без растителност в подходящите местообитания на вида в зоната.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			2) места за пеене на мъжките – най-често храсти, електрически кабели или единични дървета. Наличието на зони без растителност (между 5 и 20%) е много важно за лова, за осигуряване на места за търсене на храна (видът се храни чрез събиране на насекоми от земята).	

7. Необходимост от промени в СФД на 33 BG0002043 Емине

На този етап не се налагат промени в СФД за вида.

Специфични цели за A511 *Falco cherrug* (ловен сокол)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 47–55 cm, размах на крилата: 105–129 cm. Най-едрият сокол в България. Горната част на тялото и крилете са кафяви, гърдите и корема са светли с тъмни напетнявания, гащите са тъмни. Подкрилията са с по-светла предна част и по-тъмна задна, контрастираща с по-светлите махови пера. Главата е светла с ясно изразена по-светла вежда и тънък тъмен „мустак“. Младите са с по-тъмно оперение и по-силно напетнени отдолу (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

В България ловният сокол е постоянен и преминаващ вид. У нас зимуват индивиди от по-северни европейски страни. Гнезди по високи скали и дървета, в гнезда на други видове (мишелови, орли, гарвани и др.) или направо на скален корниз или в ниши без постелка. Снася 3-6 яйца, като има едно поколение годишно в периода март-юли.

Есенната миграция е най-ясно изразена през септември (Симеонов и др., 1990; Домусчиев и др., 2015 в Червена книга на България). Част от българската популация вероятно мигрира, особено младите птици, но конкретни данни за особеностите на прелета на местните птици липсват. През страната преминават редовно мигриращи ловни соколи както при есенна (Мичев, Симеонов, 1981; Симеонов и др., 1990; Laine, 1978), така и при пролетна миграция. В повечето случаи това са вероятно индивиди от по-северни части на ареала – Украйна, Молдова, Унгария (Ragov, Shishkova, 2006). Най-интензивна е миграцията на вида по Черноморското крайбрежие (Янков и кол., 2013). През 2008 и 2009 г. снабден със сателитен предавател унгарски ловен сокол, излюпен през 2008 г., преминава над Западна България както на отиване към мястото си на зимуване в Гърция, така и на връщане оттам. Разселени в Централен Балкан 10 млади ловни соколи през 2011 и 2012 година посещават следните страни в след гнездовите си скитания: Румъния, Гърция, Турция, Молдова, Украйна, Русия, Сърбия, Унгария и Грузия. Местата се припокриват с местата на след гнездовите скитания на птиците от Централна Европа. Един от соколите установи място за временно пребиваване в Тракийската низина край Стара Загора. Други 3 от соколите прекарват значително време в Румънска Добруджа, Западна Русия, Източна Украйна и Североизточна Турция (Рагъов, непубликувани данни). По време на пролетна миграция през България са установени да прелитат единични птици, само в Добруджа. През есента има значително повече наблюдения, както в Добруджа, така и в района на Бургас, Източните Родопи, Лудогорието, Дунавската равнина и Софийското поле. Наблюдавани са до 29 индивида на миграционен сезон – най-много в Добруджа и при Бургас.

Характерно местообитание

В България видът обитава два типа местообитания – заливни гори и скални комплекси в равнинни и планински райони, в близост до открити територии. С намаляването на влажните зони се установява по-често в планините. През размножителния период ловният сокол обитава обширни открити територии в хълмисти, ниско планински и равнинни местообитания с наличие на скали, но също долини, проломи, ждрела. Част от заеманите през гнездовия период места през втората половина на XX в. са разположени и във високопланински райони, включително над горната граница на гората (Централна Стара планина, Рила, Пирин). Последните известни обитавани гнезда (1997-2005 г.) са били разположени между 1200 и 1300 m надморска височина. В миналото е гнездил често в заливни гори в близост до големи реки, но през последните десетилетия няма данни за използване на този тип местообитание. След 2005 г. местата с най-голяма вероятност за гнездене са в изолирани, изключително трудно достъпни места, в близост до подходящи за ловуване открити територии, където соколите ловуват, отдалечавайки се понякога на повече от 10 km (Янков и кол., 2013). Ловните територии са открити пространства, влажни зони, нискостъблени гори, храсталаци по открити места с нисък тревостой и наличие на достатъчен брой дребни гризачи (особено полевки *Microtus* spp. и лалугери *Spermophilus cilellus*) или птици (обикновено с големина от скорец *Sturnus vulgaris* до яребица *Perdix perdix*). През зимата соколите се срещат в места с висока концентрация на различни видове птици, използвани за храна – крайбрежия и други влажни зони, населени места, складове и силози за зърно, където ловуват на полудиви гълъби *Columba livia f. domestica*. В по-редки случаи могат да бъдат наблюдавани да ловуват високо във въздуха или над горски местообитания. През последните две десетилетия на XX в. в Западна Стара планина видът е наблюдаван да ловува най-често ниско над открити местности и по-рядко – над гористи места. Реещи полети са наблюдавани вероятно за общ оглед на терена, след което птиците се спускат и започват да ловуват ниско над земята. Приблизителната ловна територия на някои двойки е в радиус от 5-7 km около гнездото. В България най-малкото разстояние между две заети гнезда е около 1600 m (Западна Стара планина) (Янков и кол., 2013). Средният размер на територията при успешно размножаващи се възрастни в Унгария (n = 34) е 190,5 km² (19550 ha), максимум 529,7 km² и минимум 51,3 km² (Prommer et al. 2018).

Хранене

В България хранителният спектър на ловния сокол е слабо проучен и данните се базират предимно на отделни наблюдения. Съществуват сезонни, локални и индивидуални различия относно най-често използваната храна, освен това видът има способността бързо да се адаптира към най-изобилната и лесно достъпна храна в даден момент (Янков и кол. 2013). Основна храна на ловния сокол са дребните бозайници, въпреки че птиците (гълъбови, вранови, дроздове, кокошеви и др.) също са важна част от диетата му. Най-важна част от бозайниците са гризачите и в частност различните видове лалугери (*Spermophilus*), но също така и пещърчки (*Meriones*, *Rhombomys*), скокливци (*Allactaga*), полевки (*Arvicola*, *Microtus*), хомяци (*Cricetus*), слепушки (*Ellobius*) (Недялков, 2014).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С разпръснати и изолирани находища предимно в скалистите части на Стара планина, планините на Западна България, Родопите, Сакар и Странджа. Наблюдаван е през гнездовия сезон и в някои равнини или хълмисти райони и в по-високи части на планините (Янков отг. ред., 2007). От средата на 90-те години все още широко разпространен и макар доста намалел, се среща дори и в Югозападна България, където е естествената периферия на ареала на вида в Западна Палеарктика. В края на XX и началото на XXI в. е установен катастрофален спад на числеността му. Последното успешно гнездене е регистрирано през 1997 г. и друго вероятно през 2005 г. През 2006 г. въпреки детайлните проверки на гнездовите находища от миналото в страната, гнезда не са открити. През 2006-2009 г. наблюденията на ловни соколи през гнездовия период надхвърлят 140 и повечето от тях попадат в райони, както и през периода 2000-2005 г.: Централна Стара планина, Тракийската низина, Дунавската равнина, Западна и Източна Стара планина, Родопите, Софийското поле, Западните погранични планини, Дунавското крайбрежие, Сакар, Средна гора и Странджа, но през

посочения период няма документирано обитавано гнездо. За 2009 г., до 9 двойки (Iankov and Gradinarov, 2010). Редица данни след 2000 г. показват, че ловният сокол се запазва в планински масиви в райони с по-висока надморска височина. По информация от „Зелени Балкани“, които управляват спасителния център в гр. Стара Загора, от 2008 г. стартира инициатива за реинтродукция на ловен сокол в България. От 2011 до 2020 година чрез хакинг метод (чрез адаптационна волиера) са освободени 98 млади птици, 71 от тях излюпени в Спасителния център на Зелени Балкани. През 2018 е регистрирано активно гнездо на ловни соколи - първото от години насам и единствено потвърдено за момента в България. Двете двойки (женската птица е сменена през 2020) са сформирани от птици, освободени чрез хакинг метод, и успешно се размножават през трите години на наблюдение. През 2020 са изградени и монтирани 10 изкуствени гнезда на подходящи за вида дървета в района на Стара Загора (Raguyov et al. comp., 2009).

Природозащитният статус на ловният сокол според IUCN е EN (Endangered) за света и за Европа (2021). Видът е включен в SPEC 1. Включен е в Червената книга на Р България в категория „Критично застрашен“ (CR). Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР.

Според докладването по чл. 12 от 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) **гнездовата** популация се оценява на 0-10 двойки. **Мигриращата** национална популация е оценена на 50–80 индивида. **Зимуващата** популация е оценена на 5–10 индивида. Докладването от предходният период (2008-2013) показва подобна гнездова численост (0-8 двойки) и намаляваща популация.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Decreasing (D)	Decreasing (D)
Passage	-	-
Winter	Unknown (UNK)	Unknown (UNK)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червена книга на България (Домусчиев и др., 2015) са посочени следните заплахи: изземване на малките от гнездата (G09, G11) и улов на възрастните по време на миграция и зимуване (G07, G10); намаляване на числеността на лалугера (G13) и промяна на селскостопанските практики (A02, A03, A06).

При докладването по чл.12 за гнездовата популация са посочени следните заплахи и влияния: A04, G05, F03. Смятаме, че заплахата G05 няма отношение към вида. За мигриращата популация са посочени следните заплахи: A02, A04, F03, D06. За зимуващата популация е посочена само една заплахата – A02.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 74 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ**. Мигриращата популация е оценена на 2 индивида, което представлява 2,5 – 4 % от националната мигрираща популация. За размер и плътност на популацията оценка „А“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Емине“ е посочена миграционна численост 2 инд. (в Костадинова и Граматиков, 2007). Според Матеева и Янков (2013) през есента на 2004 г. през зоната в района на Източна Стара планина са наблюдавани при с. Паницово - 2 инд.

По данни от <https://ebird.org/>, не е представена информация за периода 2018 – 2022 г. По данни от <https://observation.org>, не е представена информация за периода 2018 – 2022 г.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	2 инд.	Определена на база на СФД. Количеството на преминаващите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от 2 индивиди чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 24699	Определена на база на % участие на откритите местообитания в зоната: N08- равнини, шубраци, N09-сухи ливади, степи, N15-други обработваеми земи, N12- Обширни зърнени култури, N21- Негорски площи. Тяхната обща площ е 24699 ha.	Запазване и поддържане на откритите местообитания в защитената зона за търсене на храна в размер на най-малко 24699 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната – начин на управление на пасища и ливади	% екстензивно управляван и пасища и ливади, като част от хранително то местообитание на вида	100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища и ливади. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 животни/ha), както и редовна коситба на ливадите, с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	Поддържане и/или подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.

7. Необходимост от промени в СФД

На този етап не са необходими проме в СФД за вида.

Специфични цели за A095 *Falco naumanni* (белошипа ветрушка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 28-33 см. Размах на крилата: 62-68 см. Има полов диморфизъм. При възрастни мъжки птици, главата е сива, гърбът, плещите и надкрилията ръждиво-червени, а надопашката гълбовосива. Първостепенните махови пера кафяви. Опашката сиво пепелява с широка черна ивица към върха и тясно, бяло покраище. Гърлото жълтеникаво бяло. Гушата, гърдите и коремът жълтеникаво червени с едри и дребни тъмнокафяви петна (рядко липсват). Подопашиято светлокремаво. Клюнът тъмносив, към върха черен. Восковицата и краката жълти. Ноктите светлорогови до осъчножълти. Ирисът тъмнокафяв. При женски птици, горната страна на тялото ръждиво-червена, главата с черни надлъжни резки, а гърбът с черни напречни препаски. Опашката с няколко тъмни, тесни препаски, На върха с широка тъмна ивица и тясно бяло окраище. (Симеонов и др. 1990, Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Гнездещо-прелетен и преминаващ вид. Пролетният прелет е през април. Есенният прелет е от втората половина на август до началото на октомври. В миналото с многобройни колонии, предимно в селища в Южна България. Находищата са в равнини до около 500 м. надм. в. По време на миграции се среща рядко по Черноморското крайбрежие (Симеонов и др., 1990; Бъров и др., Червена книга на Р България 2015).

Екип на Зелени Балкани през 2012 г. стартира програма за укрепване на популацията и възстановяване на вида като гнездящ у нас - “По-голям шанс за белошипата ветрушка (*Falco naumanni*) в България – Възстановяване на белошипата ветрушка”, LIFE11 NAT/BG/360. Целта на проекта е подпомагане на популациите на световно застрашената белошипата ветрушка (*Falco naumanni*) в България чрез преки консервационни мерки и широко обществено участие. По този проект са освободени за периода 2013-2015 г. общо 286 млади индивиди. В резултат на тези действия видът е възстановен като размножаващ се в България. През 2014 г. новосформираните двойки са 8, а през 2015 г. броят на размножаващите се двойки е 9, 2016 г. – 10 и през 2017 г. 21-22 двойки (Gradev et al., 2015; Green Balkans, 2017).

Характерно местообитание

Среща се в храстови, гористи и открити пасища и обработваеми земи. Гнездат по планински склонове, клисури, дълбоки дерета и други скалисти терени, всички от които трябва да имат открити площи около себе си, за да могат птиците да ловуват. Гнезди в Европа и Северна Азия приблизително между 30 и 50 градуса северна ширина, с надморска височина до 500 м. Това е мигриращ вид, който прекарва зимата си в Африка, южно от Сахара. Размножителният период започва от март до юни. Гнездото си строи на скали и земни стенни хралупи, в дупки по стръмни брегове, под покриви на изоставени постройки. Рядко образува малки колонии. Числеността на гнездовите двойки през размножителния период не превишава 10 - 100. Гнездото е изградено от клони и е застлано с листа, коренчета, вълна и косми. Женската снася през май, 4 - 5, рядко 3 - 6 яйца. Малките напускат гнездото на 28-дневна възраст. У нас са наблюдавани малки в гнездото в началото на юни, а малки, напуснали гнездото през първата десетдневка на юли. В миналото гнезди и под покриви на сгради. Днес обитава долини на реки с единични дървета и малки гори, южни предпланински райони с разредени гори, лесостепи, склонове, клисури, дълбоки дерета и други скалисти терени, с открити зони около себе си (Симеонов и др. 1990; Cramp, Simmons, 2004). При размножаващи се птици, ловната територия обхваща площи от 29.7 до 46.8 km² (Zhelev et al. 2016). Колонии на белошипата ветрушка в Турция са разположени средно на разстояние 64.6 km от една на друга, с минимално разстояние 38.1 km и максимално разстояние от 115 km (Kmetova et al., 2012).

Според Янков отг. ред., (2007), подходящи местообитания за гнездене са скали и скални стени във вътрешността на страната. В редица случаи след 1990 г. се наблюдава привързаност към обширни скални комплекси. Това затруднява установяването и сигурното му определяне и предполага наличие на неизвестни размножаващи се двойки. Подходящи местообитания вероятно са 6210 6220, 6240, 6260, според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с едри насекоми (скакалци, житни бегачи, майски бръмбари, скокловци), многоножки, гущери, лалугери, полевки, мишки, земеровки, млади зайци, птици, малки прилепи, гущери, змии, жаби, насекоми, земни червеи, риби и раци. Ловуват в земеделски ниви със зърнени култури, пасища и ливади в околностите на селата. Често тези местообитания са подобни на откритите територии на степите, което води до другото име на вида – Степна ветрушка (Симеонов и др., 1990, Green Balkans, 2017).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С изолирани единични гнездовища. До към 1997 г. сигурно и твърде вероятно гнездене в Източните и Западните Родопи, Ломовете и Западна Стара планина (Янков отг. ред., 2007). След 2000 г. – само твърде вероятно и възможно гнездене в Източните Родопи, Ломовете и района на Мелник. Потвърдено гнездене в района на Сакар планина (Green Balkans, 2017). През 2005 г. вероятно са се наблюдавали само единични двойки, няма известни гнезда. През 2000 – 2010 не се посочва наличие на птици (Iñigo and Barov 2010) или няма потвърдено сигурно гнездене на вида (Бъров, 2002). Според Червената книга на България, за която се събираха към 2009 г. и беше публикувана в Интернет за първи път през 2011 г., видът е определен като критично застрашен CR без да се съобщава за гнездяща популация (Бъров и др., 2015). Към датата на приемане на Плана за действие на вида единствените известни гнездови находища на белошипата ветрушка в България са в с. Левка, Свиленградско – 10 гн. двойки и в „ЛУКОЙЛ Нефтохим Бургас“, край Бургас: 4 – 6 двойки (Марин и др., 2020).

Зашитен вид на територията на цялата страна - Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците. Включен е в Червената книга на България със статус - критично застрашен CR. Според IUCN 2021 – LC (Least Concern), за територията на континентална Европа и света. Включен в SPEC 3 категория (Staneva and Burfield comp., 2017).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013–2018 г.) националната **гнездяща** популация на вида се оценява на 150–300 двойки. Най-вероятно при докладването е станала техническа грешка относно гнездовата численост на вида, тъй като Плана за действие на вида (Марин и др., 2020) съобщава за максимум 16 двойки, а публикацията на Gradev et al. (2015) съобщава за 9-13 двойки през 2015 г. Според докладването за периода 2008-2012 г. популацията на вида е оценена на 0–5 двойки, с краткосрочната и дългосрочната тенденция на популацията – намаляваща.

Table of Article 12 report

Season	Short-term population trend	Long-term population trend
	2000-2018	1980-2018
Breeding	Unknown	Decreasing

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Намаляването на хранителната база на белошипата ветрушка в резултат на интензивното използване на пестициди и отрови (A21, A23), заедно с обрастването и изоставянето на пасищата и обработваемите земи, водещо до унищожаване на хранителния хабитат (A06, A02, A03), се считат за едни от основните причини за изчезването на вида в България. Видът е силно зависим от напълно антропогенно повлиявани хабитати както за хранене, така и за гнездене. Друга много сериозна заплаха е сблъсъкът с електропроводи (D06).

При докладването по чл.12 за гнездящата популация от посочени заплахи и влияния само A02, A03, A04, A06, B01, D02, F03, J03, D06.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 23 зони от мрежата Natura 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ**. Мигриращата популация се оценява на до 1 индивид. Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2001-2018 г.) няма национална оценка на мигриращата популация на вида. За размер и плътност на популацията оценка „А“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), неизолуирана популация, но на границите на ареала на разпространение (оценка „В“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Емине“ е посочен 1 мигриращ инд. (в Костадинова и Граматиков, 2007). Според Матеева и Янков (2013) през есента на 2004 г. през зоната в района на Източна Стара планина са наблюдавани при село Баня 1 инд.

По данни от <https://ebird.org/>, не е представена информация за периода 2018 – 2022 г. По данни от https://observation.org, не е представена информация за периода 2018 – 2022 г.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	0-1 инд.	Определена на база на СФД. Количеството на преминаващите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер до 1 индивид чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 24699	Определена на база на % участие на откритите местообитания в зоната: N08- равнини, шубраци, N09-сухи ливади, степи, N15-други обработваеми земи, N12- Обширни зърнени култури, N21- Негорски площи. Тяжната обща площ е 24699 ha.	Запазване и поддържане на откритите местообитания в защитената зона за търсене на храна в размер на най-малко 24699 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната – начин на управление на пасища и ливади	% екстензивно управляван и пасища и ливади, като част от хранителното местообитание на вида	100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища и ливади. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 животни/ha), както и редовна коситба на ливадите, с по-малко	Поддържане и/или подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	

7. Необходимост от промени в СФД

На този етап не са необходими промени в СФД за вида.

Специфични цели за A103 *Falco peregrinus* (сокол скитник)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 40-45 cm, размах на крилата: 102-110 cm. Темето и тилът са сиво-черни, с черни препаски на опашката; бакенбардите са широки и черни и контрастно очертани; гърлото е бяло, гушата–кремава, а останалата долна част на тялото–ръждивокафява с многобройни черни препаски; първостепенните махови пера черни, по външните ветрила с белезникави препаски. Женски възрастни птици: горната страна на тялото по-тъмно кафява, а долната силно напетнена. Восковицата и краката са жълто-зелени (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Постоянен вид. Гнездящите във височинната зона птици (над 1000 m н. в.) извършват вертикални миграции. Сравнително често срещан вид през зимата в южните части на страната, особено в градовете, където се хранят с диви гълъби *Columba livia domestica*. Извън размножителния сезон се наблюдава практически на територията на цялата страна с по-високи числености по основните миграционни трасета и на места с значителни концентрации на птици (влажни зони, населени места, зърнобазис, силози, разтоварища на зърно и др.). Мигриращите птици напускат местата си на размножаване между август и ноември и се връщат между март и май (Симеонов и др. 1990; Snow and Perrins, 1998). Повечето птици мигрират поединично или по двойки (Ferguson-Lees and Christie, 2001; Raguov et al., 2008; Стоянов и др. в Червена книга на Р България 2015). През последното десетилетие гнезди и по Черноморското скалисто крайбрежие: нос Калиакра, ЗМ „Белите скали“ до гр. Бяла, обл. Варненска, нос Маслен нос. Наблюдават се концентрации на не размножаващи се птици около колонии на розов скорец, *Pastor roseus*.

Характерно местообитание

Обитава скалисти терени, проломи, дефилета в близост до открити пространства с групи дървета и малки горички, скалисти морски брегове. Рядко се среща в алпийските зони на планините над горната граница на гората. Гнезди по скални корнизи, ниши, площадки на отвесни скали и входи на пещери без материал за гнездене. Използва и стари гнезда на *Corvus corax*, *Aquila chrysaetos*, *Buteo rufinus* и др. Рядко гнезди по високи постройките, в населени места или в близост до тях. През есента и зимата по-често навлиза в селища при ловуване (Симеонов и др., 1990; Червена книга на Р България 2015). Дори в райони, където гнездата са най-многобройни, двойките са обикновено на повече от 1 км, а често и много по-далеч. Обитава територия от 177 до 1508 km² (White et al., 2002). Според Ganusevich et al. (2004) в Русия една двойка обитава територия от около 1175 km² (117 500 ha).

Хранене

Типичен орнитофаг. Храни се основно с птици, които съставляват до 90% от храна му. Останалата част от диетата му се допълва от дребни бозайници като катерици, прилепи, гризачи, влечуги, насекоми. Ловува различни видове птици, основно: гълъби *Columba* sp. (скален гълъб *Columba livia*, гривяк *Columba palumbus*), вранови *Corvus* sp., *Sturnus vulgaris*, *Turdus merula*, *Alauda*

arvensis, *Garrulus glandarius*, *Pica pica*, дроздови *Turdus* sp., патици, дъждосвирци, *Perdix perdix*, *Corvus monedula* (Ragov et al., 2008).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С разпръснати гнездовища, в планинските и полупланинските райони – главно в Стара планина, Предбалкана, Рила, Пирин, Западни и Източни Родопи, Западните погранични планини и планините в Краище, на Витоша, но по плата и в Дунавската равнина. Разпространението му е свързано с разположени на оживени миграционни пътища, скалисти проломи и други скални терени с голяма денивелация и в близост до открити пространства. В планините се среща рядко над горната граница на гората (Янков отг. ред., 2007). На Атанасовското езеро за 24-годишен период на проследяване на миграцията са регистрирани числености от 1 (1988 г.) до 19 (2003 г.) индивида за един миграционен сезон (Michev et al., 2011). През 2005 г. при проучването на есенната миграция в Източна България най-голям брой прелитащи соколи скитници за миграционен сезон са установени при Атанасовско езеро - 27 индивида (Матеева и Янков, 2013). Редовно се наблюдава по високите сгради на г. Бургас, вероятно периодично гнездящ.

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците и Приложение 2 и 3 на ЗБР. Не е включен в СПЕС. Включен е в Червената книга на България със статус застрашен вид (EN). Според IUCN е LC (Least Concern) за света и за Европа (2021).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **гнездяща** популация на вида се оценява на 120-190 двойки. **Мигриращата** популация е оценена на 200-400 индивида. През предходният период на докладване (2008-2013) гнездовата популация е оценена със същата численост, но краткосрочната тенденция е била увеличаваща се.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Stable (S)	Increasing (I)
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Отрицателно действащи фактори посочени в Червената книга на Р България (2015) са: изземване на яйца и малки от гнездата (G11); безпокойство по време на гнездене (H08), отстрел (G10); преследване от гълъбари и селски стопани.

При докладването по чл. 12 за гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: F03, G01, D06. За мигриращата популация са посочени следните заплахи: A02, D06. Други установени заплахи: G07, G10, G11, G13, G14, F07.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 70 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр на зоната видът е **гнездящ**. Гнездящата популация е оценена на 2 двойки, което представлява 1,05 – 1,67 % от националната гнездяща популация. За размер и плътност на популацията - оценка „С“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Съгласно стандартния формуляр на зоната видът е **мигриращ**. Мигриращата популация е оценена на 7 индивида, което представлява 1,75 – 3,5 % от националната мигрираща популация. За размер

и плътност на популацията - оценка „С“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Емине“ е посочена миграционна численост – 7 инд. и гнездяща – 2 двойки (в Костадинова и Граматиков, 2007). По данни на Матеева и др. (2013) видът е малочислен в зоната и за регистрирането му е необходимо допълнително проучване. Според Матеева и Янков (2013) през есента на 2004 г. през зоната в района на Източна Стара планина са наблюдавани при селата Баня 2 инд. и при Паницово - 5 инд.

По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2018 – 2022 г. наблюдаваните числености варират между 0 - 1 мигриращи индивиди и по време на размножителен сезон 1 - 1 индивиди в зоната.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер гнездовата популацията	Брой гнездящи двойки	2 двойки	Определена на база на СФД.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 2 гнездящи двойки чрез поддържане на подходящите местообитания за гнездене.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	7 инд.	Определена на база на СФД. Количеството на спиращите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от 7 индивиди чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	неизвестна	Обитава скалисти терени, проломи, дефилета в близост до открити пространства с групи дървета и малки горички. Най-често дълбоки проломи, скални масиви близо до билата на ридове, като гнезди по високи скали и скални стени. Няма данни за площта на подходящи местообитания в зоната. Необходимо е поставяне на междинна цел.	Междинна цел: Определяне площта на подходящите гнездови местообитания на вида в зоната – високи скали и скални стени.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 24699	Определена на база на % участие на откритите местообитания в зоната: N08- равнини, шубраци, N09-сухи ливади, степи, N15-други обработваеми земи, N12- Обширни зърнени култури, N21- Негорски площи. Тяхната обща площ е 24699 ha.	Запазване и поддържане на открити местообитания в защитената зона за търсене на храна в размер на най-малко 24699 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Местообитание на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната – начин на управление на пасища и ливади	% екстензивно управляван и пасища и ливади, като част от хранително то местообитание на вида	100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища и ливади. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 животни/ha), както и редовна коситба на ливадите, с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	Поддържане и/или подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.

7. Необходимост от промени в СФД

На този етап не са необходими промени в СФД на вида.

Специфични цели за A099 *Falco subbuteo* (сокол орко)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 30-35 cm., размах на крилата: 85-90 cm. При възрастните главата и тялото отгоре са синьо сиви, а гърлото и главата отстрани са бели с добре забележими раздвоени бакенбарди; гърдите и коремът са светло кремави с добре изразени и многобройни черни стреловидни петна; подопашката при мъжките е ярко червена, а при женските – охриста. Лети с голяма скорост и акробатични изпълнения при преследване на плячката (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Гнездещо-прелетен и преминаващ вид. Образува смесени колонии с вечерната ветрушка (*F. vespertinus*) и обикновената ветрушка (*F. tinnunculus*), присъства и в колониите на посевната врана (*Corvus frugilegus*). Женската снася през май 2–4 яйца, които се излюпват на 28-ия ден. Малките напускат гнездата около 30-ия ден. Пролетният прелет започва в началото на април и продължава до средата на май. Есенният прелет е от последната десетдневка на август до края на октомври. Най-интензивен е есенният прелет през септември, мигрира на широк фронт поединично или на малки ята (Симеонов и др. 1990; Иванов и Стоянов в Червена книга на Р България 2015).

Характерно местообитание

Обитава редки, просветлени широколистни листопадни гори, смесени и иглолистни гори с поляни и с ниска растителност. Малки оазисни гори и крайречни дървета, алувиални и много влажни гори и храсталаци, също в ивици дървета, храсти и мозайки от тях, често покрай реки течащи води, в близост до пасища, ливади, обработваеми площи и други открити пространства. Обитава райони с надморска височина 0–2000 m н.в. (Иванов и Стоянов в Червена книга на Р България 2015; Янков, ред., 2007). Ловува предимно птици и насекоми в широк кръг от местообитания, обикновено под 400 m до 1100 m, понякога над 1700-1900 m. Основните местообитания включват

интензивно или екстензивно управлявани земеделски земи, блата, реки, езера, тръстикови масиви, крайбрежни лагуни, блатни долини (Sergio et al., 2001). Според същия автор, в Англия, Франция, Нидерландия, Германия и Италия, 1-5 двойки обитават територия около 100 km² (10 000 ha). Изследване в югоизточна Англия (Clements and Everett, 2012) съобщава за гнездова плътност от 9-15 двойки/100 km² като средната плътност в шестте изследвани области е 12 двойки/100 km². Средните разстояния между най-близките съседи попадат в диапазона 1,8-2,8 km. И в шестте изследвани области двойките са разположени на равни разстояния. По-голямата част (68%) от гнездящите и териториалните двойки заемат места в гори. В други Европейски държави са отчетени следните гнездови плътности: 13 двойки/100 km² в крайречната Дунавска гора в Австрия (BirdLife Österreich, 1994), до 29,3 двойки/100 km² по заливната тераса на река По в Северна Италия (Sergio and Bogliani, 1999) и до 31 двойки/151 km² в подходящи (гористи) местообитания около Берлин (Fiuczynski, 1991).

Хранене

Храната си лови предимно във въздуха. Хранителният спектър се състои от насекоми и дребни птици, по-рядко прилепи, малки наземни бозайници и влечуги (Симеонов и др., 1990; Иванов и Стоянов в Червена книга на Р България, 2015).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпръснато на територията на цялата страна, както в равнини, така и високо в планините. Разпространението е по-плътно по поречието на повечето по-големи реки, както и по цялото Северно Черноморско крайбрежие (включително Добруджа), в Източните Родопи, хълмистите райони около р. Тунджа, северната част на Дунавската равнина, Източна Стара планина и др. (Янков отг. ред., 2007). Преди 1985 г. е широко разпространен и често срещан през размножителния период. Към 1990 г. става все по-рядък, като броят на гнездовите двойки е 10–100. Гнезди основно в Горнотракийската низина, Дунавската равнина, предпланинските райони в Стара планина, Рила, Пирин, Родопи, Влахина планина, Малешевска планина, а също и във високите полета на Западна България (Самоковско, Софийско). В много от тези райони е с отделни находища и ниска численост. Сегашната популация се оценява на 800–1200 двойки (Иванов и Стоянов в Червена книга на Р България 2015).

Включен в Приложение 3 на ЗБР. Няма SPEC категория, популацията в Европа е стабилна (BirdLife International, Staneva and Burfield, 2017). Включен е в Червената книга на България със статус - уязвим (VU). Според IUCN (2021) е слабо засегнат LC (Least Concern) за света и за територията на континентална Европа.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 600-1100 двойки, а преминаващата на 900-1000 индивиди. За предходният период на докладване (2008-2013) е съобщена същата гнездова популация, но краткосрочната тенденция е увеличаваща се.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Unknown (UNK)	Increase (I)
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червена книга на България (Иванов и Стоянов, 2015) са посочени следните отрицателно действащи фактори върху вида: загуба на подходящи хабитати поради изсичане на крайречните и равнинните гори (B05, B09, F28); безпокойство по време на размножителния период (H08); браконьерски отстрел (G10); използване на родентициди и инсектициди (A21, A23).

При докладването по чл. 12 за гнездовата популация не са посочени заплахи и влияния, но за мигриращата популация са посочени А02 и F03. При актуализация на Стандартните формуляри е необходимо да се посочат заплахи и за гнездовата популация.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 80 зони от мрежата Natura 2000. В две зони видът е с оценка D на мигриращата популацията - BG0002021 „Сакар“ и BG0002114 „Рибарници Челопечене“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ**. Гнездящата популация е оценена на 5 двойки, което представлява 0,45-0,83% от националната гнездяща популация. За размер и плътност на популацията - оценка „С“. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ**. Мигриращата популация е оценена на 2 индивиди, което представлява 0,2 % от националната мигрираща популация. За размер и плътност на популацията - оценка „С“. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Емине“ е посочена миграционна численост от 2 инд. и гнездяща от 5 двойки (в Костадинова и Граматиков, 2007). По данни на Матеева и др. (2013) видът е установен по време на размножителния сезон на 2012 г. Според Матеева и Янков (2013) през есента на 2004 г. през зоната в района на Източна Стара планина са наблюдавани при селата Баня - 115 инд. и при Паницово 26 инд.

По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2018–2022 г. наблюдаваните числености варират между 1 - 12 мигриращи индивиди и 1-4 инд. по време на размножаване. По данни от https://observation.org, за периода 2018 - 2022 г. не са наблюдавани индивиди от вида в зоната.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	5 двойки	Определена на база на настоящия СФД.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от 5 гнездящи двойки чрез поддържане на подходящите местообитания за гнездене в зоната.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	2 инд.	Определена на база на настоящия СФД. Количеството на преминаващите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от 2 индивиди чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитание на вида: площ на подходящото гнездово местообитание	ha	Най-малко 21361	Определена на база на % участие на местообитания в зоната: N16- Широколистни листопадни гори, N19-	Запазване и поддържане на подходящите местообитания за гнездене в зоната в

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			Смесени гори, Тяхната обща площ е 21361 ha.	размер от най-малко 21361 ha.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 24699	Определена на база на % участие на местообитания в зоната: N12- Обширни зърнени култури, N09- Сухи ливади, степи, N21- Негорски площи, N08- Равнини, шубраци, N15- Други обработваеми земи. Тяхната обща площ е 24699 ha.	Запазване и поддържане на откритите местообитания в защитената зона за търсене на храна в размер на най-малко 24699 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната – начин на управление на пасища и ливади	% екстензивно управляван и пасища и ливади, като част от хранителното местообитание на вида	100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища и ливади. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 животни/ha), както и редовна коситба на ливадите, с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	Поддържане и/или подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.

7. Необходимост от промени в СФД

Смятаме, че на този етап не са необходими промени в стандартния формуляр на зоната.

Специфични цели за A096 *Falco tinnunculus* (черношипа ветрушка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 30-35 cm., размах на крилата: 72-78 cm. Мъжкият е със сиво-сини глава и опашка (на върха с широка черна ивица) и червено-кафяв гръб, изпъстрен с черни щрихи, по които се отличава от мъжката степна ветрушка; отдолу е светлокафяв с редки черни щрихи. Женската отгоре е кафява с черни щрихи, отдолу – кремава с черни щрихи по гърдите и подкрилията; маховите пера са изцяло сиви; има добре очертани бакенбарди. При всички възрасти и полове опашката е дълга с черна ивица накрая, а ноктите – черни. При полет често „увисва“ на едно място и трепти с крила (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Прелетен и постоянен. Пролетният прелет е през март, а есенният: септември - октомври. През размножителния период е повсеместно разпространен вид в равнини и планини до най-високите алпийски терени. Размножителният период започва през април. Гнезди в пукнатини и малки ниши по скали, в дупки по отвесни брегове, обрали с храсти, в хралупи на дървета, по електрически

стълбове и под покриви на високи сгради. Заема и стари гнезда на врани, свраки и дребни грабливи птици. Женската снася през април и май 4-6 яйца. Мътенето продължава 28-31 дни. Малките напускат гнездото на 28-30 дневна възраст (Симеонов и др. 1990). Двойки не могат да се видят по време на размножителния сезон, обикновено се виждат единични екземпляри. Полово незрелите птици мигрират на къси разстояния към летни и зимни територии (Shrubbs, 1993). През зимата се среща рядко в равнини и планински склонове до около 1000 m надм. в. (Симеонов и др., 1990).

Характерно местообитание

Скалисти и карстови терени, проломи, дефилета, ждрела, долини на реки с отвесни песъчливи, лъсови брегове и оврази, лесостепи, крайнини на разреждени гори, полета с единични стари дървета и оазисни гори (Симеонов и др., 1990). Предпочита низините и открити ловни местообитания като ниви, храсти. Среща се и в степи без дървета, където има изобилие от тревисти растения и храсти, стига да има алтернативни места за кацане и гнездене като скали или сгради. Лесно се адаптира в населени места, стига да има достатъчно растителност и дори може да се намери във влажни зони, мочурища и суха савана. Според Channing (2006) една двойка обитава територия около 2 до 10 km² (200-1000 ha), като средният размер на територията е 5 km² (500 ha). Във Виена, Австрия, прогнозната плътност е 60–96 двойки на 100 km² (Wichmann et al., 2009). В други големи европейски градове е между 23 и 55 двойки /100 km² (Kübler et al., 2005; Malher et al., 2010).

Хранене

Хранят се предимно с малки бозайници, включително полевки (*Arvicolinae*) и мишки (напр. *Apodemus sylvaticus*). Понякога се хранят със земноводни, влечуги и други птици. Ловуват, като се издигат на 10 до 20 m над земята и бързо се гмуркат върху плячката си. В някои райони са ключови хищници за дребни тревопасни бозайници, включително полевки и мишки, и помагат за контролиране на популациите на гризачи и дребни бозайници. Въпреки, че стават жертва на ястреби и други хищници, те не са основен източник на храна за хищниците (Shrubbs, 1993; Channing, 2006).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Повсеместно разпространен в по-голямата част от страната както в равнините, така и в планините, където достига до алпийските им части. Отсъства или е рядък в гористите райони, особено в планините (Янков отг. ред., 2007). Числеността е по-висока в районите със скални комплекси и дефилета, макар рядко да надхвърля 20–25 двойки/km². Висока численост е отбелязана в Тракийската низина и по поречието на река Тунджа с прилежащите му райони, където гнезди основно в стари гнезда на *Pica pica*, по електрически стълбове, както и в Източна Добруджа, където се заселва в гнезда на вранови птици в полезащитните пояси. Ниска плътност има в Дунавската равнина и Североизточна България, въпреки наличието на подходящи за гнездене места и богата хранителна база (Янков, ред., 2007).

Включен в Приложение 3 на ЗБР. Включен в SPEC 3, популацията му в Европа намалява (BirdLife International, Staneva and Burfield, 2017). Не е включен в Червената книга на България. Според IUCN (2021) е слабо засегнат - LC (Least Concern) за територията на континентална Европа. Не е включен в Приложения 1 и 2 на Директива за птиците.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) **гнездовата** популация на вида е между 4400 и 9600 двойки. **Мигриращата** популация е между 800 и 1000 индивиди. Видът се докладва и като **зимуващ** за страната с численост 10 000-15 000 индивиди. За предходният период на докладване (2008-2013) гнездовата популация в страната е била със същата оценка и тенденции.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
--	--	---

Breeding	Stable (S)	Increase (I)
Passage	-	-
Wintering	Stable (S)	Stable (S)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Черношипата ветрушка е най-често срещания вид сокол в страната, поради което не е включен в Червена книга на България. Не е правен анализ на заплахите за вида. Според нас следните заплахи вероятно са от най-голямо значение за вида: A02, A03, A11, A23, B05, B06, D06, F03, G10.

При докладването по чл. 12 от 2019 г. за гнездящата популация не са посочени заплахи и влияния. За мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: A02, A04, F03, D06. За зимуващата популация е посочена само една заплаха – A02.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 93 зони от мрежата Natura 2000. В 10 зони видът е с оценка D на популацията - BG0002022, BG0002114, BG0002028, BG0002030, BG0002052, BG0002084, BG0002096, BG0002103, BG0002106 и BG0002114.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр на зоната видът е **гнездящ**. Гнездящата популация е оценена на 20 двойки, което представлява 0,21-0,45 % от националната гнездяща популация. За размер и плътност на популацията - оценка „А“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Съгласно стандартния формуляр на зоната видът е **мигриращ**. Мигриращата популация е оценена на 50 индивиди, което представлява 5 - 6.25 % от националната мигрираща популация. За размер и плътност на популацията - оценка „А“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Емине“ е посочена миграционна численост от 50 инд. и гнездяща – 20 двойки (в Костадинова и Граматиков, 2007). По данни на Матеева и др. (2013) видът е установен по време на размножителен сезон на 2012 г. Според Матеева и Янков (2013) през есента на 2004 г. през зоната в района на Източна Стара планина са наблюдавани при селата Баня - 22 инд. и при Паницово - 26 инд.

По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2018–2022 г. наблюдаваните числености варират между 1 - 8 мигриращи индивиди, 0 - 1 индивиди по време на размножителен сезон и 1 - 1 индивиди по време на зимуване. По данни от https://observation.org, за периода 2018 - 2022 г. не са наблюдавани индивиди от вида в зоната.

Данните за зимуването на вида в зоната са от средно зимните преброявания за периода 2012-2021 г., като наблюденията са извършвани през месец януари, в рамките на един ден всяка година. Наблюдаваните числености варират между 0 - 2 инд. и общо 4 индивиди в зоната за 2015 и 2020 г. (данни ИАОС).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	50 инд.	Определена на база на СФД. Броят на мигриращите индивиди е различен и	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от 50 индивиди чрез

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			зависи от метеорологичните условия.	поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Популация: Размер гнездова популация	Брой двойки	20 дв.	Определена на база на СФД.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от 20 гнездящи двойки чрез поддържане на подходящите местообитания за гнездене в зоната.
Популация: Размер зимуващата популация	Брой индивиди	0-2 инд.	Целевата стойност е определена на база на данните за средно зимните преброявания в страната за периода 2012-2021 г. предоставени от ИАОС. Количеството на спиращите по време на зимуване индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на зимуващата популация на вида в зоната в размер до 2 инд. чрез поддържане на подходящите местообитания за търсене на храна.
Местообитани е на вида: площ на подходящите гнездови местообитания	ha	Неизвестно	В местата, където няма скалисти места подходящи за гнездене на вида, той гнезди в пясъчливи, льосови брегове и оврази, а също и в покрайнини на гори и оазисни горички в стари гнезда на вранови птици.	Междинна цел: Да се определи площта на подходящите за гнездене места на вида в зоната – площта на пясъчливи, льосови брегове и оврази и покрайнини на гори и оазисни горички.
Местообитани е на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 24699	Определена на база на % участие на откритите местообитания в зоната: N08-равнини и шубраци, N09-сухи ливади, степи, N12-обширни зърнени култури, N15-други обработваеми земи, N21-негорски площи. Тяхната обща площ е 24699 ha.	Запазване и поддържане на откритите местообитания в защитената зона за търсене на храна в размер на най-малко 24699 ha.
Местообитани е на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната – начин на управление на пасища и ливади	% екстензивно управляван и пасища и ливади, като част от хранителното местообитание на вида	100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища и ливади. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 животни/ha), както и редовна коситба на	Поддържане и/или подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			ливадите, с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	

7. Необходимост от промени в СФД

По отношение на оценка на зоната (Site assessment) за гнездящата популация следва да се промени критерий А за размер и плътност на популацията на С (което е 0,21-0,45 % от националната гнездяща популация) и за мигриращата популация следва да се промени критерий А за размер и плътност на популацията на В (което е 5 - 6.25 % от националната мигрираща популация).

Предлагаме в стандартния формуляр на зоната, видът да бъде включен и като зимуващ по данни от ИАОС и числеността да е 0-2 инд.

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A096	<i>Falco tinnunculus</i>			c	50	50	i		G	C	A	C	A
B	A096	<i>Falco tinnunculus</i>			p	20	20	p		G	B	A	C	A
B	A096	<i>Falco tinnunculus</i>			w		2	i		G	C	A	C	C

Специфични цели за A442 *Ficedula semitorquata* (полубеловрата мухоловка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 12-14 cm, размах на крилата: 23-24 cm. Има контрастно оперение – отгоре черна, отдолу бяла. При мъжкия врата е бял отстрани, но не и отзад и с малко бяло петно на челото. Женската е без бяло на челото, пепелява по главата, плещите и гърба. Опашката и при двата пола е бяла отстрани (Иванов, 2009).

Характер на пребиваване в страната

В България вида е гнездящ и мигриращ. В специално изследване на Българската популация чрез целогодишно проследяване на отделни индивиди е установена кръгова миграция, като птиците използват различен маршрут през пролетта и есента (Briedis et al., 2016). Установени са точните срокове на пролетната и есенна миграция на българските птици. Есенната миграция стартира около 21 юли, като всички птици следват подобен маршрут с преобладаваща югоизточна посока. Пролетната миграция започва в края на март до средата на април. Гнезди изключително в дървесни хралупи (издълбани от кълвачи) и изкуствени гнездилици на височина 3-6 m. Женската снася 4-7 яйца, които мъти две седмици (Иванов, 2009; Георгиев и Янков в Червена книга на България, 2015).

Характерно местообитание

Обитава стари, предимно естествени широколистни гори, съставени от полски ясен (*Fraxinus oxycarpa*), дъб (*Quercus spp.*), бук (*Fagus sylvatica*, *Fagus orientalis*) и др. В равнините предпочита

влажните гори, лонгози и горите по бреговете на водоеми. Сравнително по-рядко стари овощни градини, дървесни плантации, градски паркове и градини. Находищата са от морското равнище до 800 m н. в., по-рядко до 1500 m н. в. (Нанкинов, 2009; Янков, отг. ред., 2007; Георгиев и Янков в Червена книга на България, 2015). В лонгозните гори на резерват Камчия е установена гнездова плътност от 2,4 двойки/10 ha. (Георгиев, 2005). В кестенови гори (*Castanea sativa*) в Беласица е установена гнездова плътност от 4,86 индивида/10 ha. (Nikolov et al., 2011). В Сърбия, в стара гора от бук (*Fagus sylvatica*) и дъб (*Quercus sp.*) разположена в дълбока горска долина, е установена гнездова плътност от 3,75 двойки/10 ha (Ružić et al., 2011). Установено е чрез моделиране, че на национално ниво, възрастта на горите и процентното покритие на широколистните гори най-добре обясняват гнездовото разпространение на полубеловратата мухоловка. Въпреки, че горските насаждения стават подходящо местообитание за вида на възраст от около 70 години, дърветата във вътрешността на гората на възраст над 160 години и съставени от повече от 80% широколистни дървета са предпочитани от вида. Количеството мъртва дървесина в гората положително повлиява избора на място за гнездо на мухоловката (Georgiev et al., 2018). Характерни местообитания са различни типове букови гори (9110, 9130, 9150, 91S0), широколистни гори (9170, 9180, 91AA), крайречни гори (91E0, 91F0), панонски гори (91G0, 91H0), церово-горунови гори (91M0) по Директива за местообитанията (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

В храната на българските полубеловрати мухоловки са застъпени видове от разредите: твърдокрили (*Coleoptera*), полутвърдокрили (*Hemiptera*), мухи (*Diptera*), пеперуди (*Lepidoptera*), паяци (*Araneidae*) и др., голямо е участието на педомерките (сем. *Geometidae*) и листоврътките (*Tortricidae*) (Нанкинов, 2009).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Основната част от популацията е съсредоточена в Източна и Централна Стара планина, лонгозните гори по долните течения на реките Батова, Камчия и Ропотамо, както и в Странджа. Според Нанкинов и др. (2004) в страната гнездят 8 000-12 000 двойки, а според Янков (отг. ред., 2007) – между 1500 и 3500 двойки. Плътността на гнездовата популация зависи от обилието или отсъствието на удобни места за гнездене. Видът има неравномерна численост, като в повечето от находищата гнездят десетки двойки/100 km². Най-висока (повече от 100 двойки/100 km²) е числеността в някои крайречни и по-обширните равнинни и нископланински гори. Най-често плътността намалява с увеличаване на надморската височина (Георгиев и Янков в Червена книга на България, 2015).

Включен в Приложение 2 на ЗБР и в Приложение 1 на Директива за птиците. Включен в Червена книга на Р България (2015) в категория уязвим (VU). Видът е включен в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN за света е Least Concern (LC) за света (2018) и за територията на континентална Европа (2021). Има SPEC 2 категория (Staneva and Burfield, 2017).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) гнездящата популация на вида у нас е между 2500 и 4500 двойки. При предходното докладване за периода 2008-2012 г. популацията е оценена със същата гнездова численост и същите тенденции.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Stabile	Stabile

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга на България (Георгиев и Янков, 2015) са посочени като заплахи изсичането на стари гори (B08, B15), главни сечи (B09, B12) и други горскостопански мероприятия през размножителния период (B02, B03, B04, B05, B07).

При докладването по чл. 12 от 2019 г. за гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: B02, B03.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 32 зони от мрежата Natura 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ** в зоната. Гнездящата популация в зоната е оценена на 28 – 275 дв., което е 1,1 % - 6,1 % от националната гнездяща популация (оценка „B“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Същата численост на гнездяща популация е посочена и от Костадинова и Граматиков (2007). В платформата eBird има по-малко от 10 наблюдения на вида, като максималната численост е до 8 инд. Няма информация каква част от тях са гнездящи двойки. Оскъдните данни не дават основание за предложение за промяна числеността на вида.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездова популация	Брой двойки	Най-малко 28 дв.	Определена на база на СФД.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от 28 гнездящи двойки чрез поддържане на подходящите местообитания в зоната.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови и хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 21361 ha	Възрастта на горите и процентното покритие на широколистните гори най-добре обясняват гнездовото разпространение на полубеловратата мухоловка. Въпреки, че горските насаждения стават подходящо местообитание за вида на възраст от около 70 години, дърветата във вътрешността на гората на възраст над 160 години и съставени от повече от 80% широколистни дървета са предпочитани от вида. Определена на база на % участие на местообитание N16 - Широколистни листопадни гори, N19 -	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 21361 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			Смесени гори. Като подходящите местообитания вероятно ще имат по-малка площ, тъй като трябва да се вземат предвид само старите гори. Запазване на старите широколистни гори в зоната.	
Местообитание на вида: Качество на подходящото местообитание на вида в зоната - Наличие на хабитатни биотопни дървета за гнездене	Брой на хабитатни биотопни дървета за гнездене на ha	Най-малко 10 хабитатни биотопни дървета за гнездене на ha на възраст над 120 години	Видът обитава стари, предимно естествени широколистни гори, съставени от полски ясен, дъб, бук, и др. Гнезди изключително в дървесни хралуци (издълбани от кълвачи) и изкуствени гнездилици на височина 3-6 m. Биотопното дърво следва да бъде на възраст над 120 години. Тази възраст позволява образуването на кухини, важни за редица целеви видове, обитаващи местообитанието. Най-добре е биотопните дървета да бъдат в групи, а не по единично. Инвентаризацията на горите не предвижда събиране на данни по този параметър и такива данни не са налични в плановете за управление на горите.	Поддържане на броя на хабитатните биотопни дървета в зоната със стойност от най-малко 10 дървета на ha на възраст повече от 120 години.
Местообитание на вида: Качество на подходящото местообитание на вида в зоната – количество мъртва дървесина (притеглена средна стойност)	% или m ³ /ha	Най-малко 10% от наличността, но не по-малко от 25 m ³ /ha, включително най-малко 10 стоящи мъртви дървета и достатъчно количество лежаща мъртва дървесина и сухи клони	Количеството мъртва дървесина в гората влияе положително върху избора на място за гнездото на полубеловратата мухоловка. Предложеният показател определя мъртвата дървесина като процент от наличните горски насаждения. Колкото по-голяма е наличността, толкова по-голям е обемът на мъртвата дървесина, изчислен в m ³ /ha. Въпреки това, за да се осигури съответствие с екологичните изисквания на вида, в зависимост от наличието на мъртва дървесина, нейното количество не трябва да бъде по-малко от 25 m ³ /ha. Трябва да се избере по-високата от	Подобряване на количеството мъртва дървесина до достигане на целевата стойност от поне 10 % от наличността, но не по-малко от 25 m ³ /ha. Междинна цел: Да се определи броя на стоящите и лежащите мъртви дървета и техния обем в m ³ /ha в подходящите местообитания.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			двете стойности, изчислена в м ³ /ha - или 10% от наличността на ha, или 25 м ³ /ha. Мъртвата дървесина трябва да бъде стояща или лежаща. Важно е да има най-малко 10 стоящи мъртви дървета и достатъчно количество лежаща мъртва дървесина и сухи клоно. Инвентаризацията на горите не предвижда събиране на подробни данни по този параметър и такива данни не са налични в планове за управление на горите.	

7. Необходимост от промени в СФД

На този етап няма достатъчно данни за да се направят промени в стандартния формуляр.

Специфични цели за A125 *Fulica atra* (лиска)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 36-42 cm. Размах на крилата: 70-80 cm. При възрастните главата и шията са черни, а останалото оперение е сивочерно, матово, със синкав оттенък по корема. На челото има бял, рогов израстък, вратът е сивочерен, а шията - черна. Няма полов диморфизъм. Младите индивиди са сиви или тъмнокафяви и бялото петно на челото липсва. Клюнът при възрастните екземпляри е млечнобял, а при младите тъмносив. От водата излита тежко, набирайки скорост с тичане по водната повърхност. Често излиза на брега. При миграция и зимуване образува големи самостоятелни ята (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Постоянен (за южна България), гнездящо-прелетен, преминаващ и зимуващ вид за страната. По време на миграционния период ята от лиски могат да се срещнат по всички водоеми в страната, а по време на зимуването се концентрира предимно по крайбрежието на Черно море. Птиците напускат местата на гнездене през август и първата половина на септември, а на пролет пристигат края на февруари, началото на март месец. По Черноморието, зимуващи птици се наблюдават от август до март. Размножителният период е от първата половина на април до началото на август с две редовни носила. (Симеонов и др., 1990).

Характерно местообитание

Гнездовото местообитание е растителност по периферията на водоеми, различни по характер и размери блатата, стоящи пресни води (обрасли с водолюбива растителност плитки части на язовири и микроязовири, рибарници, водоеми в баластииери, стари речни корита), както и в лагуни, стоящи бракични води, по-рядко в крайбрежната растителност на течащи води – предимно по-големи реки. Важно условие е наличието на открито водно огледало, избягва изцяло обраслите с блатна растителност водоеми. Изграждат гнездото сред папур в крайните плитки части на водоемите от мъртви и живи стъбла и листа на папур, тръстика и растения от род *Juncus*, обикновено облицовани с малко по-фин материал. Подходящото гнездово и хранително местообитание са близко разположени. Обикновено територията е в рамките 0,1 – 0,5 ha с крайбрежие от 40 – 50 m

(BWPi, 2006). Разстоянието между гнездата 30-50 m. След 1990 г. все по-голямо значение за вида придобиват изкуствени водоеми – рибарници, баластииери, язовири. (Симеонов и др., 1990). Подходящи местообитания вероятно са 3150 и 3130 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се предимно с растителна храна *Ceratophyllum* sp., *Myriophyllum* sp., *Nymphaea* sp., водорасли (*Enteromorpha* sp.), по-малко количество скариди, насекоми, дребни мекотели, червеи, пиявици, хайвер, жаби, много рядко с дребна риба, яйца и новоизлюпени птици (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С петнисто разпространение в равнинните и низинните части на страната. Най-плътно гнезди в Дунавската равнина (особено покрай р. Дунав и някои от по-големите острови, по поречията на по-големите реки, в рибарници и язовири), в Тракийската низина (по реките Марица, Тунджа и притоците им и в други влажни зони), по Черноморското крайбрежие и в Софийското поле. Изолирани гнездовища и в Лудогорието, по поречието на реките Струма, Арда, Места, в Странджа, Западните Родопи и др. (Янков отг. ред., 2007).

Защитен вид на територията на цялата страна - Приложение 4 и 6 на ЗБР. Включен в Приложение 2А и 3Б на Директивата за птиците. Според IUCN 2021 – NT (Near threatened), за територията на континентална Европа и за света – LC (Least Concern). Включен в SPEC 3 категория (Staneva and Burfield comp., 2017). Не е включен в Червената книга на България. Обект на лов в страната, но не е много популярен.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **гнездяща** популация на вида се оценява на **1700 – 3000 двойки**. Според докладването за периода 2008-2012 г. популацията на вида е оценена на 1700 – 3000 двойки, със стабилна краткосрочна и променлива дългосрочна тенденция. **Зимуващата** популация е оценена на **30 000 – 82 000** индивида. Според докладването за периода 2008-2012 г. зимуващата популация е оценена със същата численост, с увеличаваща се краткосрочна и променлива дългосрочна тенденция. **Мигриращата** национална популация е оценена на **10 000 – 50 000** индивида.

Table of Article 12 report

Season	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Stable	Fluctuating
Winter	Increasing	Decreasing
Passage	no information	no information

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за гнездовата популация са посочени следните заплахи - F01, F06, за зимуваща популация F02, F05, за мигрираща популация F02, F05, F26. Според нас основните заплахи за вида са свързани с пресушаване на влажните зони, безпокойство през периода на размножаване, замърсяване на речните течения от земеделието, от промишлеността и др. (A24, A25, A31, A33, C10, C11, F11, F12, F08, F31, F32, J01).

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 59 зони от мрежата Натура 2000. В три зони видът е с оценка D на популацията - BG0000332 „Карлуковски карст“, BG0002053 „Врачански Балкан“ и BG0002058 „Сините камъни-Гребенец“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е гнездящ, мигриращ и зимуващ. **Гнездящата** популация е оценена на 1-11 двойки, което е 0,06 % - 0,36 % от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е значима („С“).

Мигриращата популация се оценява на 11-92 индивида, което е от 0,11 % - 0,18 % от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е значима (оценка „С“).

Според СФД **зимуващата** популация на вида се оценява 150 - 2390 индивида, което е от 0,5 % до 2,9 % от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е значима („С“).

5. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

Няма данни за гнездовата популация на вида в ОВМ „Емине“ (Костадинова, Граматиков 2007). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на гнездовия сезон са отчетени числености между 4 и 5 инд., без посочен статус на птиците.

Мигрираща популация

Няма данни за мигриращата популация на вида в ОВМ „Емине“ (Костадинова, Граматиков 2007). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на пролетната миграция са отчетени числености от 1 до 140 инд., а през есенната миграция между 1 и 5 инд.

Зимуваща популация

Няма данни за зимуващата популация на вида в ОВМ „Емине“ (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2020 г. по време на среднозимните преброявания в страната числеността варира между 4 инд. през 2020 г. и 2470 инд. през 2017 г. (данни от ИАОС). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на зимния сезон са отчетени числености между 1 и 11 инд.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой двойки	най-малко 1 двойка	Стойността на гнездящата популация е оценена на база на СФД.	Поддържане популацията на вида в зоната в размер от най-малко 1 гнездяща двойка чрез запазване на подходящите местообитания.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	най-малко 11 инд.	Целевата стойност е определена на база на СФД. Количеството на спиращите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на популацията в зоната в размер от най-малко 11 инд. чрез поддържане на местообитанията на вида в 33.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	най-малко 150 инд.	Целевата стойност е определена от СФД. Количеството на спиращите по време на	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер от най-малко 150 инд. чрез

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			зимуване индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови и хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 668	Определена на база на % участие на местообитание N06. Тяхната обща площ е 668 ha.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида най-малко 668 ha.
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида.	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	2-Добро или 1-Отлично	Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция Екологично състояние 1-Отлично - High 2-Добро – Good 3-Умерено - Moderate 4-Лошо – Poor 5-Много лошо - Bad „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК). Екологичното състояние на водните тела по БЕК се оценява чрез 5 степенна скала.	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.

7. Необходимост от промени в СФД

Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на пролетната миграция са отчетени числености между 1 до 140 инд., а през есенната миграция между 1 и 5 инд. На база тези данни предлагаме максималната численост на мигриращата популация да се промени от 92 инд. на 140 инд., което е 0,28 % от националната мигрираща популация (оценка „С“).

За периода 2012-2020 г. по време на средно зимните преброявания в страната числеността варира между 4 инд. през 2020 г. и 2470 инд. през 2017 г. (данни от ИАОС). На база тези данни предлагаме максималната численост на зимуващата популация да се промени от 2390 инд. на 2470 инд., което е 3 % от националната зимуваща популация (оценка „В“).

Species			Population in the site						Site assessment							
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.		
B	A125	<i>Fulica atra</i>			p	1	11	p		G	C	B	C	C		
B	A125	<i>Fulica atra</i>			w	150	2470	i		G	B	A	C	C		
B	A125	<i>Fulica atra</i>			c	11	140	i		G	C	A	C	C		

Специфични цели за A153 *Gallinago gallinago* (средна бекаси́на)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 25–27 cm. Размах на крилата: 44–47 cm. От основата на клюна през челото и темето към тила минават две широки чернокафяви ивици. Успоредно на тях през околото, а по-надолу и през бузата и ухото подобни също има ивици. Комбинацията от много дълъг клюн, тесен бял заден ръб на второстепенните махови пера и бледа, немаркирана централна зона до подкрилието са диагностични белези за средната бекаси́на (но някои имат по-тъмно подкрилие). Придържа се близо до крайбрежната растителност, сондирайки с мушкащи движения на дългия си клюн (Beaman and Madge, 1998; Message and Taylor, 2005; Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

В България е прелетен и зимуващ, много рядко гнездящ вид птица (Ivanov et al., 2014; Нанкинов и др., 1997). Гнездото е разположено близо до водна повърхност сред *Agrostis capillaries*, *Juncus conglomerates* и *Carex* sp. Снася 4 яйца през средата на май. Малките са гнездобегълци, които започват да летят на около 20 дневна възраст. По време на миграции и зимуване – най-разнообразни влажни зони, предимно по Черноморското крайбрежие и Южна България (Антонов и др., 2015 в Червена книга на България).

Характерно местообитание

Различни видове блата. Предпочита равнинните, но заселва удобни биотопи до 2000 m. надморска височина. Обитава също влажни ливади, старйци на реки, речни разливи, рибарници, оризища, канали с тинесто дъно, плитки езера, залети редки гори, овощни градини, а също по-малки и временни водоеми и обработваеми площи (Нанкинов и др., 1997). Размножава се в блата, заблатени брегове на езера, басейни и реки, влажни ливади, блата от острица и солени блата. Извън размножителния период обикновено заема подобни местообитания, с по-широко използване на създадени от човека местообитания, напр. канализационни съоръжения и оризови полета, горните течения на лиманите и крайбрежните ливади, а също и наводнени земеделски земи, канавки и др. (Beaman and Madge, 1998; BirdLife International 2019; Нанкинов и др., 1997). Подходящите местообитания включват голям брой крайбрежни влажни зони: 1110, 1130, 1140, 1150, 1160; Сладководни местообитания: 3150, 3160, 3260 3270 и Естествени и полуестествени тревни формации: 6440, 6510 съгласно Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Хранителният му спектър включва ларви на насекоми (10–80%), и имаго, земни червеи, малки ракообразни, малки охлюви и паяци; растителни влакна и семена. Установено е, че 63,1 % от обема на храната са растителните остатъци (57,7% вегетативни части и 5,4% семена), а 21,7% – животинските (повече бръмбари, двукрили, водни кончета, дребни ракообразни, миди, охлюви, дъждовни червеи). Храни се чрез вертикално и ритмично сондиране в субстрата, често без изваждане на клюна от почвата. Обикновено се храни в малки групи (BirdLife International 2019; Нанкинов и др., 1997; Антонов и др., 2015 в Червена книга на България).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Рядък гнездящ вид за страната. През май-юни 1997–1998 г. сигурно гнездене на 2–3 двойки е установено в Драгоманското блато. Токуващ мъжки е наблюдаван в Цибърското блато между 11 и 13 юни 2004 г. През зимата е с ниска численост, предимно в Южна България и по Черноморското крайбрежие в района на Атанасовско езеро, Бургаско езеро, Комплекс Мандра-Пода, Поморийско езеро, Варненско-Белославско езеро, Дуранкулашко и Шабленско езеро; язовир Овчарица, язовир Пясъчник. Средно се наблюдават около 80 птици с максимум 134 инд. през 2001 г. най-много зимуващи птици са установени в Атанасовското езеро – 130 през 1987 г. (Dimitrov et al., 2005; Нанкинов и др., 1997; Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 4 и 6 на ЗБР и в Приложения 2А и 3Б на Директивата за птиците. Според IUCN видът е Незастрашен LC (Least Concern) за света (2019), а за територията на континентална Европа е „уязвим“ (VU) (2021). Има SPEC 3 категория (Staneva and Burfield comp., 2017). Включен е в Червената книга на България в категория „критично застрашен“ (CR).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **гнездяща** популация на вида се оценява на 2 – 12 двойки. Националната **зимуваща** популация на вида се оценява на 1000 – 2000 индивида, а **мигриращата** популация на се оценява на 100 – 400 индивида. При предходното докладване вида е бил съобщен само като мигриращ.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Unknown (UNK)	Unknown (UNK)
Passage	-	-
Wintering	Unknown (UNK)	Unknown (UNK)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга на България (Антонов и др., 2015) като заплахи за вида са посочени пресушаване на блата и мочурища (K02, K04, F26), отстрел по време на миграции и зимуване (G10).

При докладването по чл. 12 от 2019 г. за гнездящата популация е посочена само една заплаха: K04. За зимуващата популация е посочена също само една заплаха – K02. За мигриращата популация са посочени три заплахи и влияния: F05, F26, F08.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 41 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ** и **зимуващ**. Мигриращата популация се оценява на до 35 индивида, което представлява до 8.8% от националната мигрираща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Зимуващата популация се оценява на до 3 индивида, което представлява 0.2% от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Мигрираща популация

По време на миграция за периода 2015-2022 г. видът е често наблюдаван в зоната с единични наблюдения и малки групи с максимална численост от 9 инд. отчетени на 20.09.2017 г. (Данни от eBird).

Зимуваща популация

Видът не е установен в зоната по време на среднозимните преброявания за последните години (по данни на ИАОС 2012-2021). В базата на Ebird също няма данни за наблюдения през зимата в периода 2015-2022 г. Вероятно поради скрития начин на живот част от птиците не биват забелязвани.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	най-малко 9 инд.	Целевата стойност е определена от СФД и по съществуващата информация от Ebird. Количеството на спиращите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 9 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0-3 инд.	Целевата стойност е определена на база на данните от СФД. Количеството на спиращите по време на зимуване индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер от най-малко 1 индивид чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна в зоната.
Местообитани е на вида: площ на подходящи местообитания за почивка и търсене на храна	ha	Най-малко 668 ha	Видът се среща се среща по морския бряг, езера, мочурища, влажни ливади, старйци, разливи и делти на реки, язовири, рибарници, оризища, канали с тинесто дъно, по пасища, в покрайнините на населените пунктове. Площта е определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06 - Вътрешни водни тела Тяхната обща площ е 668 ha. Най-вероятно площта на подходящите местообитания всяка година е различна и със сигурност е по-малка от 668 ha.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 668 ha.
Местообитани е на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни и макрофити (Aquatic Macroinvertebrates; Macrophytes)	5 степенна скала за екологично състояние	1-Отлично/2-Добро	Водните безгръбначни и макрофитите са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос и Макрофити. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрозообентос и Макрофити се оценява чрез 5 степенна скала:	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.	

7. Необходимост от промени в ЗЗ BG0002043 Емине

По отношение на мигриращата популация предлагаме да се промени минималната численост на 9 инд. на база на данни за вида посочени в платформата eBird.

Species			Population in the site							Site assessment						
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.		
B	A153	<i>Gallinago gallinago</i>			c	9	35	i		G	C	B	C	C		
B	A153	<i>Gallinago gallinago</i>			w		3	i		G	C	B	C	C		

Специфични цели за A123 *Gallinula chloropus* (зеленоножка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 32-35 cm., размах на крилата: 50-55 cm. Главата, вратът, шията и гърдите са черно сиви. Горната страна на тялото маслинено кафява. Коремът е тъмносив. Челната пластинка яркочервена. Краката са жълтеникаво зелени. Двата пола трудно отличими един от друг. Плува, като в такт с движението на краката си поклаща главата. Подплашена бяга по водната повърхност като си помага с крилата (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Постоянен вид по Черноморското крайбрежие и в Тракия и прелетен в останалата територия на страната. Миграцията по Черноморското крайбрежие е март-април и септември-октомври. Както в миналото, така и сега е широко разпространена гнездяща птица във влажни зони от всякакъв размер и характер. Размножителния период е от април до август. Гнездото е разположено сред папур или тръстика. Изградено е от сухи стъбла на тръстика и листа от папур. Снасянето на яйцата е в началото на април (Сребърна) или в края на април. Пълното мътило е от 6-11 яйца. Мътят и двете птици. Малките са гнездобегълци (Симеонов и др., 1990).

Характеристика на местообитанието

Обитава разнообразни влажни зони както в равнините, така и в планините до към 1000 m. надморска височина (Симеонов и др., 1990). Гнезди в растителност по периферията на водоеми във влажни зони с различен характер и размери – блата, рибарници, микроязовири, водоеми в стари речни корита, малки блатисти водоеми, също в течащи води – канали, речни брегове, понякога лагуни, стоящи бракични водоеми. Обитава също и водоеми в градове и села. Заема и напълно обраснали водоеми без водно огледало (Янков, отг. ред., 2007). Гнездото е разположено сред папур или тръстика. Изградено е от сухи стъбла на тръстика и листа от папур.

Проучване проведено в различни местообитания в Полша, установява, че всяка двойка защитава гнездова територия по протежение на водоема в размер на 60-180 m. Най-предпочитаните от зеленоножката водоеми имат следните характеристики: имат малка площ и са плитки (5-100 cm); имат широка ивица от крайбрежна растителност, като в най-голямо количество трябва да е папура (*Typha* sp.). Изследването установява също, че видът има много висока плътност в промишлени

водоеми – 46,1-93,3 двойки/10 ha и по-малко в рибарници (12,6-20,1 двойки/10 ha) (Семпулик, 1993). В езерото Ери в САЩ гнездовата плътност варира между 0,2 и 4,6 двойки/1 ha. Плътноста на гнездящите индивиди е най-голяма в полупостоянни наводнени влажни зони с теснолистна крайбрежна растителност, с изобилие от потоцета водна растителност, като съотношението между откритите водни площи и тези с растителност е 1:1 (Brackney and Bookhout, 1982). Подходящи вероятно са местообитания с кодове 3130, 3140, 3150, 3160, 3260 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

В стомасите на 14 изследвани птици през декември и януари са намерени *Coleoptera* – ларви, *Dytiscidae* – ларви, *Hydrophilidae*, *Cerambycidae*, *Chrysomelidae*, *Zebrina detrita*, *Cyperus* sp., *Bitomus* sp., *Ceratophilum* sp., *Sarganium* sp. и др. (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С неравномерно петнисто разпространение в равнинните и низинните части на цялата страна, най-широко покрай р. Дунав и в Дунавската равнина, Тракийската низина, по Черноморското крайбрежие, по поречията на по-големите реки. На места и в по-ниските части на планините, в преобладаващо гористи (Странджа) или сухи каменисти (Източни Родопи) райони, където гнезди и в много малки влажни зони с блатна растителност (Янков, отг. ред., 2007). В равнините и планините се среща до 1000 m надморска височина (Симеонов и др., 1990).

Включен в Приложение 3 и 4 на ЗБР. Включен в Приложение 2Б на Директивата за птиците. Според IUCN (2021) е слабо засегнат - LC (Least Concern) за територията на континентална Европа. Не е включен в СПЕС категориите. Не е включен в Червената книга на България (2015).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 5000 – 12 000 двойки. За предходният период на докладване (2008-2013) е съобщена същата гнездова популация и тенденции.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Stable (S)	Stable (S)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Зеленоожката е обикновен вид за влажните зони в страната, поради което не е включен в Червена книга на България. Не е правен анализ на заплахите за вида. Според нас следните заплахи вероятно са от най-голямо значение за вида: A25, A26, F12, F26, F31, K02.

При докладването по чл. 12 от 2019 г. за гнездящата популация не са посочени заплахи и влияния.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 69 зони от мрежата Natura 2000. В 4 зони видът е с оценка D на мигриращата или постоянната популация - BG0000209 „Пирин“, BG0000332 „Карлуковски карст“, BG00002003 „Кресна“ и BG00002058 „Сините камъни-Гребенец“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Според СФД гнездящата популация на вида се оценява на 2-29 индивиди, което е 0,04-0,2% от националната гнездяща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е значима (оценка „С“).

5. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

Няма данни за гнездовата популация на вида в ОВМ „Емине“ (Костадинова, Граматиков 2007). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на гнездовия сезон са отчетени числености от 1 инд., еднократно.

Мигрираща популация

Няма данни за мигриращата популация на вида в ОВМ „Емине“ (Костадинова, Граматиков 2007). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на пролетната миграция са отчетени числености от 1 до 5 инд., а през есенната миграция между 1 и 4 инд.

Зимуваща популация

Няма данни за зимуваща популация на вида в ОВМ „Емине“ (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2020 г. по време на среднозимните преброявания в страната числеността варира между 1 инд. през 2013 г. и 6 инд. през 2019 г. (данни от ИАОС). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на зимния сезон не са отчетени индивиди.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой двойки	най-малко 2 двойки	Стойността на гнездящата популация е определена на база СФД.	Поддържане популацията на вида в зоната в размер от най-малко 2 гнездящи двойки чрез запазване на подходящите местообитания.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	най-малко 1 инд.	Целевата стойност е определена на база на данни посочени в платформата eBird. Количеството на спиращите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 1 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	най-малко 1 инд.	Целевата стойност е определена на база на данни посочени в платформата eBird. Количеството на спиращите по време на зимуване индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер от най-малко 1 индивида чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна в зоната.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови и хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 668	Определена на база на % участие на местообитание: N06. Тяхната обща площ е 668 ha.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида най малко 668 ha.
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания	5 степенна скала за екологично състояние	1-Отлично/2-Добро	Водните безгръбначни и макрофитите са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК)	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида,

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни и макрофити (Aquatic Macroinvertebrates; Macrophytes)			Екологично състояние	на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
			1-Отлично - High	
			2-Добро - Good	
			3-Умерено - Moderate	
			4-Лошо - Poor	
			5-Много лошо - Bad	
			Макрозообентос и Макрофити. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрозообентос и Макрофити се оценява чрез 5 степенна скала: Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.	

7. Необходимост от промени в СФД

Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на пролетната миграция са отчетени численост от 1 до 5 инд., а през есенната миграция между 1 и 4 инд. На база тези данни предлагаме промяна в СФД – видът да бъде включен като мигриращ с максимална численост 5 инд. и минимална численост 1 инд. Няма оценка на националната мигрираща популация.

За периода 2012-2020 г. по време на средно зимните преброявания в страната числеността варира между 1 инд. през 2013 г. и 6 инд. през 2019 г. (данни от ИАОС). На база тези данни предлагаме промяна в СФД, вида да бъде включен и като зимуващ с максимална численост 6 инд. и минимална численост 1 инд. Няма оценка на националната зимуваща популация.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A123	<i>Gallinula chloropus</i>			p	2	29	p		G	C	B	C	C
B	A123	<i>Gallinula chloropus</i>			c	1	5	i		G	C	B	C	C
B	A123	<i>Gallinula chloropus</i>			w	1	6	i		G	C	B	C	C

Специфични цели за A002 *Gavia arctica* (черногуш гмуркач)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 63-75 cm, тегло 2,3 (при женските) до 3,4 kg (при мъжките), размах на крилата: 100-130 cm. В брачно оперение темето, тилът и задната част на врата са кадифено светлосиви. Предната част на шията и гърлото са черни. Тялото отгоре е с ясни бели петна. В зимно оперение шията отстрани е наполовина тъмна, със сива задна и бяла предна част. Няма бяло петно около окото. Горната страна на тялото е равномерно тъмно сива. Без полов диморфизъм, със слаби възрастови различия. Младите са като възрастните в зимно оперение, но със светли крайнини на перата отгоре, образуващи люспест рисунък. Младежката оперение се запазва до средата на зимата (Svensson, 2013).

Характер на пребиваване в страната

Редовно мигриращ, зимуващ и летуващ вид за страната. Най-многочисления представител на рода за нашата фауна. У нас птиците пристигат в края на септември и началото на октомври, като се задържат най-късно до средата на май. Най-много птици са наблюдавани в черноморските заливи, черноморските езера и околностите на гр. София. Единични полово незрели птици остават в черноморските заливи през цялото лято. Все пак най-много птици се наблюдават през зимата (Симеонов и др., 1990).

Характерно местообитание

През размножителния период обитава езерата на тундрата и тайгата, лесостепите и степите. Зимуващите и мигриращи през нашата страна птици се срещат главно по Черноморското крайбрежие, морските заливи, Черноморските блата и езера, но се срещат и в големи вътрешни водоеми и по-малки водни басейни до 2300 м.н.в (Симеонов и др., 1990). Подходящи местообитания според Директивата за хабитатите са 1110, 1130, 1150, 1160, както и сладководни местообитания от типа на 3130, 3150, 3260 и 3270 (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Хранят се с риба, миди, ракообразни, водни насекоми и техните ларви. Малките се хранят с водни безгръбначни животни, а по-късно и с дребна риба (Симеонов и др., 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Видът е наблюдаван в Северна България, Софийско и Пловдивско и по Черноморието. Срещат се предимно единични екземпляри. В периода 1977-1996 г. рядко зимуващ вид със средна обща численост 44 инд. Черногушите гмуркачи са регистрирани редовно в почти всички райони на страната (с изключение на Северна България), но са най-разпространени във влажните зони по Южното Черноморие, където зимува 74% от цялата популация, посещаваща България. Основните места за зимуване на вида са в най-южната част на българското Черноморие: между Царево и Синеморец със средна численост 11 индивида (там е регистрирана и най-високата годишна численост от 58 птици през 1993 г. за едно място); между Приморско и Царево с 5 индивида; и в блатото Аркутино (включително крайбрежните морски води) с 4 индивида (Michev and Profirov, 2003).

Включен в Приложения 2 и 3 на ЗБР. Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN е LC (Least Concern) за света (2018) и за континентална Европа (2021). Не е включен в Червената книга на България (2015). Има SPEC 3 категория (Staneva and Burfield comp., 2017).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **зимуваща** популация на вида се оценява на 50 – 650 индивида. **Мигриращата** популация се оценява на 200-900 индивида. При предходното докладване за периода 2008-2012 г. за зимуващата популация се посочва численост 65-300 индивида.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Passage	-	-
Wintering	Increasing (I)	Fluctuating (F)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

При докладването по чл. 12 за зимуващата популация са посочени следните заплахи и влияния: G01, K04. За мигриращата популация са посочени два типа заплахи: K04 и G12.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 33 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Според СФД **летуващата** популация на вида се оценява на 2-7 индивиди, няма оценка за националната летуваща популация. Оценката на популацията в зоната е „В“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е добра (оценка „В“).

Според СФД **мигриращата** популация на вида се оценява на 1-5 индивиди, което е 0,5 - 0,6 % от националната зимуваща популация (оценка „В“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е добра (оценка „В“).

Според СФД **зимуващата** популация на вида се оценява на 1-150 индивиди, кое е 2 - 23 % от националната зимуваща популация (оценка „В“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е добра (оценка „В“).

5. Анализ на наличната информация

Летуваща популация

В ОВМ „Емине“ има данни за наблюдавани индивиди по време на гнездовия сезон - 1-7 инд. (Костадинова, Граматиков 2007). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на гнездовия сезон не са отчетени числености. Наблюдаваните птици по време на гнездовия сезон са вероятно полово не зрели или не размножаващи се летуващи индивиди.

Мигрираща популация

В ОВМ „Емине“ е посочена миграционна численост на вида от 1-5 инд. (Костадинова, Граматиков 2007) Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на пролетната миграция са отчетени численост от 2 до 12 инд., а през есенната миграция между 1 и 2 инд.

Зимуваща популация

В ОВМ „Емине“ Данни е посочена зимуваща численост на вида от 2-49 инд. (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2020 г. по време на средно зимните преброявания в страната числеността варира между 1 инд. през 2017 г. и 13 инд. през 2020 г. (данни от ИАОС). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на зимния сезон са отчетени числености между 1-3 инд.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на летуващата популация	Брой индивиди	най-малко 2 инд.	Определена на база на СФД.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от 2 летуващи индивиди чрез поддържане на подходящите местообитания.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	най-малко 1 инд.	Целевата стойност е определена на база на СФД и данни за вида в платформата eBird. Количеството на спиращите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 1 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Популация: Размер на	Брой индивиди	най-малко 1 инд.	Целевата стойност е определена на база на СФД.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
зимуващата популация			Количеството на спиращите по време на зимуване индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	в зоната в размер от най-малко 1 индивид чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна в зоната.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 16688	Определена на база на % участие на местообитание: N06, N01. Тяхната обща площ е 16688 ha.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида най малко 16688 ha.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни и макрофити (Aquatic Macroinvertebrates; Macrophytes)	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2- Добро	<p>Водните безгръбначни и макрофитите са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос и Макрофити. Екологичното състояние на водните тела по БЕК</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Макрозообентос и Макрофити се оценява чрез 5 степенна скала: Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от промени в СФД

Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на пролетната миграция са отчетени численост от 2 до 12 инд., а през есенната миграция между 1 и 2 инд. На база на тези данни предлагаме промяна в СФД – максимална численост от 5 инд. да се промени на 12 инд. Не е необходимо да се променя оценката на популацията в зоната.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A002	<i>Gavia arctica</i>			r	2	7	i		G	B	A	C	B
B	A002	<i>Gavia arctica</i>			c	1	12	i		G	B	A	C	B

B	A002	<i>Gavia arctica</i>			w	1	150	i		G	B	A	C	B
---	------	----------------------	--	--	---	---	-----	---	--	---	---	---	---	---

Специфични цели за A001 *Gavia stellata* (червеногуш гмуркач)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 53-69 cm, размах на крилата: 98-116 cm. По-дребен от черногушия гмуркач. Главата и горната част на тялото по-тъмно оцветени. Коремът бял. Клюнът тънък, остър, прави впечатление на леко вирнат. В брачно оперение ръждиво червеникаво петно на шията. Наблюдава се най-често кацнал на водата. Преди излитане се засилва по повърхността на водата. Търси храната си чрез гмуркане под водата. Лети поединично, с изпъната шия и леко висяща задна част на тялото (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

По нашите водоеми мигриращи и зимуващи северни индивиди се срещат от средата на октомври до края на април. Някои от тях тук линеят (Симеонов и др., 1990).

Характерно местообитание

През размножителния период обитава езерата на тундрата и тайгата. Преминаващите и зимуващите у нас птици предпочитат морските заливи и големите вътрешни водоеми, но се срещат и на по-малки водни басейни както в равнините, така и до 1350 m надморска височина (яз. „Искър“) (Симеонов и др., 1990).

Хранене

Риба и други водни организми (жаби, миди, раци, червеи, водни насекоми), а рано напролет и растителна храна (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Наблюдаван е в Северна България, Софийска и Пловдивска област и по Черноморието. Срещани са предимно единични екземпляри. Може да се очаква появяването на вида по всички големи и малко водоеми на страната. Рядък зимуващ вид за страната по време на средно зимните преброявания в средата на януари. Наблюдавана е само няколко пъти: 11 индивида през 1983 г. на брега Тюленово - нос Калиакра, 1 инд. през 1990 г. на брега Камчия - Обзор, 1 инд. през 1994 г. в езерния комплекс Мандра и в язовир Искър (във вътрешността на страната): 6 индивида през 1977 г. и 3 индивида през 1998 г. Зимуващата популация на вида може да се счита за стабилна през целия 25-годишен период на проучването (1977-2001 г.). Максимална численост по време на цялото проучване е регистрирана в сектора Тюленово-Калиакра на крайбрежието: 11 индивида през 1983 г. (Michev and Profirov, 2003).

Включен е в Приложения 2 и 3 на ЗБР и в Приложение 1 на Директивата за птиците. Природозащитният статус на вида според IUCN е LC (Least Concern) за света (2018) и за континентална Европа (2021). Видът е включен в SPEC 3 (Staneva and Burfield comp., 2017). Не е включен в Червената книга на Р България.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната зимуващата популация е оценена на 5 - 15 индивиди. При предходното докладване за периода 2008-2012 г. е посочена зимуваща численост от 0-7 индивиди.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Wintering	Fluctuating (F)	Fluctuating (F)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

При докладването по чл.12 за зимуващата популация са посочени следните заплахи и влияния: K04, G01.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 13 зони от мрежата Natura 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Според СФД зимуващата популация на вида се оценява на до 1 индивид, което е 6,6 % от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е значима (оценка „С“).

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Емине“ не е посочена зимуваща численост (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2020 г. по време на средно зимните преброявания в страната видът не е наблюдаван в 33 (данни от ИАОС). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на зимния сезон видът е регистриран с 3 инд. еднократно на 21.1.2020 г. (L. Profirov).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0-1 инд.	Целевата стойност е определена на база на СФД. Количеството на спиращите по време на зимуване индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер до 1 индивид чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна в зоната.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 16688	Определена на база на % участие на местообитание: N06, N01. Тяхната обща площ е 16688 ha.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида най малко 16688 ha.
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни и макрофити (Aquatic Macroinvertebrates; Macrophytes)	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2- Добро	Водните безгръбначни и макрофитите са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос и Макрофити. Екологичното състояние на водните тела по БЕК	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
			Екологично състояние	
			1-Отлично - High	
			2-Добро - Good	
			3-Умерено - Moderate	
			4-Лошо - Poor	
			5-Много лошо - Bad	

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			Макрозообентос и Макрофити се оценява чрез 5 степенна скала: Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.	

7. Необходимост от промени в СФД

За 33 „Емине“ *Gavia stellata* е рядък вид, предлагаме да бъде отнесен към категорията рядък вид „R“.

Species			Population in the site						Site assessment					
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A001	<i>Gavia stellata</i>			w		1	i	R	G	C	B	C	C

Специфични цели за A189 *Gelochelidon nilotica* (дебелоклюна рибарка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото 35-38 cm. Размах на крилата 100-115 cm. Челото, темето и тилът са черни. Горната страна е светлосива, а долната бяла. Първостепенните махови пера са с тъмни върхове. Опашните пера отгоре сиви, само крайните бели. Клюнът черен, оранжев при ъгъла на основата му. Краката черни, често с чернокафяв оттенък. Двата пола неотличими и с малки сезонни различия. По-слабо привързана към морето от гривестата рибарка и по-рядко се гмурка от пикиращ полет при ловене на плячката (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Гнездещо-прелетен, в миналото само рядък мигрант. Пролетната миграция през април - май, а есенната от края на юли до началото на октомври в ята от няколко до около 40 индивиди (Нанкинов и др., 1997). Гнезди колониално на диги, пясъчни коси и малки островчета сред обширни водни площи. Снася 3 яйца в трапчинка на земята (Димитров в Червена книга на България, 2015).

Характеристика на местообитанието

Обитава свръхсолени водоеми; по време на миграции – сладководни, бракични и свръхсолени влажни зони в ниските части на страната. Видът гнезди в лагуни, лимани и солници, най-често по разделителните диги между басейните, в по-редки случаи до стоящи бракични води. Размножава се колониално в моно специфични групи от 5-500 двойки (понякога до 1000 двойки) или като единични двойки сред колонии от други видове, на различни места с голи или рядко покрити с растителност острови, брегове, равнини или ивици от суха тиня и пясък, включително преградни плажове, дюни, солени блата, солници, сладководни лагуни, устия, делти, вътрешни езера, реки, блата и мочурища. При миграция видът обикновено търси храна в солници, крайбрежни лагуни, тини, блата и влажни полета (del Hoyo et al., 1996; Snow and Perrins, 1998). Подходящи местообитания вероятно са: 1150-крайбрежни лагуни и 1530-Панонски солени степи и солени

блата, 1340-Континентални солени ливади, 1410-Средиземноморски солени ливади, 1530-Панонски солени степи и солени блата, според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

В България почти непроучено. В 3 стомаха са установени *Pentadon idiota*, *Gryllotalpa gryllotalpa* L., *Lacerta* sp. (Нанкинов и др., 1997). Видът е опортюнист, като ловува възрастни и ларви на сухоzemни и водни насекоми (като Ephemeroptera, Odonata, Lepidoptera и Coleoptera), както и паяци, земни червеи, малки влечуги, жаби, малки риби (6-9 cm дълги), водни безгръбначни и рядко полевки и малки птици. Може също да се храни с ново появили се насекоми над езера, селскостопански полета, пасища и дори над полупустинни региони (Richards, 1990; del Hoyo et al., 1996).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

През 50-те години на ХХ в. е установен за първи път като гнездящ в Атанасовското езеро. Там се формира единственото постоянно гнездово находище в страната, което през 1970–1980 г. е с относително постоянна численост от 15–65 двойки. Намерен е да гнезди еднократно през 1972 г. в Поморийското езеро. След 1982 г. числеността на популацията рязко намалява и след 1997 г. няма регистрирано гнездене. По време на размножителния сезон единични птици и малки или по-големи групи (до 20 индивиди) са установени в Дуранкулашкото езеро, устието на р. Батова, ез. Вая, по Дунавското крайбрежие както и във вътрешността на страната. По време на прелет се среща в различни влажни зони (Димитров в Червена книга на България, 2015). След 2014 година видът регулярно гнезди в Атанасовско и Поморийско езеро в численост до 40-50 двойки (Ивайло Димчев, лични данни).

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР и в Приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN е слабо засегнат - LC (Least Concern) на глобално ниво (2019). Включен в SPEC 3, популацията му в Европа е нараства (Staneva and Burfield, 2017). Включен в Червената книга на България (2015) като критично застрашен (CR).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) **гнездовата** популация на вида е между **0 и 110 двойки**. **Мигриращата** популация на вида е между **100 и 300** индивиди. При предходното докладване, за периода 2008-2012 г. вида е оценен с по-малка гнездова численост: 2-8 двойки. Числеността на вида през отделните години много зависи от наличието на подходящи условия за гнездене в Поморийското и Атанасовското езера.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Fluctuating (F)	Fluctuating (F)
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга на България (Димитров, 2015) като основни заплахи се посочват: наводняване на гнездата (L01), унищожаване на мътилата и люпилата от наземни хищници (L06), безпокойство при ремонт на диги в Атанасовското и Поморийското езеро (H08), разрушаване или обрастване с растителност на гнездовите местообитания.

Като основна заплаха за дебелоклюнатата рибарка отчитаеме С08-Изоставяне или преустройство на солници и свързаните с това изменение на бреговете и хидрологичните характеристики в резултат на различни човешки дейности (F08, F26), както и интензификация на земеделието (A03), прекомерно използване на инсектициди (A21).

При докладването по чл.12 са посочени следните заплахи и влияния: C01, J02, J03, K03.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 13 зони от мрежата Natura 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ и летуващ**. Мигриращата популация се оценява на до 2 индивиди, което представлява 0,7% от максималната национална мигрираща популация (оценка „C“). Опазването на вида е добра (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

Летуващата популация се оценява на до 1 инд. (оценка „C“). Няма национална оценка на летуващата популация. Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Мигрираща популация

В ОВМ „Емине“ видът е посочен като мигриращ с численост 0-1 инд. (в Костадинова и Граматиков, 2007). Същата стойност е посочена и в стандартният формуляр. Данните от eBird 2015-2022 г. показват, че вида е наблюдаван само през 2018 г. с численост съответно 6 инд.

Летуваща популация

В ОВМ „Емине“ видът е посочен като летуващ с численост 0-2 инд. (в Костадинова и Граматиков, 2007). Същата стойност е посочена и в стандартният формуляр. Данните от eBird 2015-2022 г. показват, че вида е наблюдаван само през 2017 г. с численост съответно 2 инд.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	0-6 инд.	Целевата стойност е определена на база на данните от СФД и данните за вида посочени в платформата eBird. Количеството на спиращите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 1 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Популация: Размер на летуващата популация	Брой индивиди	0-1 инд.	Целевата стойност е определена на база на данните от СФД.	Поддържане на броя на летуващите индивиди в зоната в размер до 1 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 16688	Определена на база на % участие на местообитания: N06-вътрешни водни тела и N01-морски територии и морски заливи в зоната. Тяхната площ е 16688 ha.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 16688 ha.
Местообитание на вида: Екологично	5 степенна скала за	1-Отлично/2-Добро	Водните безгръбначни са обхванати от проучвания по Рамковата директива за	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни (Aquatic Macroinvertebrates)	екологично състояние		водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрозообентос се оценява чрез 5 степенна скала: Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от	водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
			Екологично състояние	
			1-Отлично - High	
			2-Добро - Good	
			3-Умерено - Moderate	
			4-Лошо - Poor	
			5-Много лошо - Bad	
			Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.	

7. Необходимост от промени в 33 BG0002043 Емине

По отношение на мигриращата популация предлагаме да се промени максималната численост на б инд. на база на данни за вида по време на миграция посочени в платформата eBird. Не е необходимо да се променя оценката на популацията в зоната, тъй като до 6 инд. са до 2% от националната мигрираща популация.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A189	<i>Gelochelidon nilotica</i>			r		1	i		G	C	B	C	C
B	A189	<i>Gelochelidon nilotica</i>			c		6	i		G	C	B	C	C

Специфични цели за A135 *Glareola pratincola* (кафявокрил огърличник)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 25-27 cm, размах на крилата: 57-61 cm. Отличава се от чернокрилия огърличник по кафяво червените подкрилия. Опашката при кафявокрилият огърличник е по-слабо раздвоена, нещо, което се забелязва при едновременно наблюдаване на двата вида. Лесно забележима и креслива птица. (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Гнездещо-прелетна птица. Пролетна миграция - април-май, есенна - от средата на юли до октомври. През нашата страна прелитат индивиди, гнездящи в Румъния, в Северното Черноморско крайбрежие и вероятно в Унгария. Лети на малки ята от няколко екземпляра, рядко повече. Брачни игри са наблюдавани обикновено през втората половина на април. Гнезди колониално, понякога

съвместно с чернокрилия огърличник. Гнезди също заедно с други дъждосвирицоподобни птици и поединично. Строителството на гнездата започва най-рано в началото на май. Мътилата могат да се намерят и в началото на юни. Възрастните птици доизхранват вече летящи млади до средата на август. Гнездата се повреждат от колебанията в нивото на водата, от нефтопродукти, излети в района на колонията, от селскостопански животни, от скитащи кучета, котки и други фактори. (Нанкинов и др., 1997).

Характеристика на местообитанието

Блата, мочурища и други сладководни водоеми, крайбрежни бракични и солени лагуни и солници, поливни площи, орни земи, пасища, сезонно заливани селскостопански земи и др. (Далакчиева в Червена книга на България, 2015). Гнезди в посеви и други (едногодишни) тревни култури (особено в ниви с царевица и памук в началния стадий на развитие на растенията), в степни и сухолюбивы тревни съобщества по варовити терени, обикновено използвани като пасища, също в засолен терени с халопитна растителност, както и около блата, в тревна растителност по периферията на водоеми. Колониите се разполагат в близост до водоеми със стоящи пресни води, по-рядко до стоящи бракични води и лагуни между 0–150 m н. в., по изключение – и до към 300 m н. в. (Янков отг. ред., 2007). Подходящи местообитания вероятно са 1150 (крайбрежни лагуни) и 1340 (Континентални солени ливади), 1410 (Средиземноморски солени ливади), 1530 (Панонски солени степи и солени блата), според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Насекомоядни. Хранят се с наземни твърдокрили насекоми и техните ларви, най-често тези, които се развиват в тор, а също скакалци (*Shingonotus coerulearis*, *Sh. rubescens* и др.), избилстващи по пясъците край някоя колония през юли и август (Нанкинов и др., 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Видът е с групирани гнездовища в три обособени района – Тракийската низина (между Пазарджик и Чирпан), Бургаските влажни зони и Северното Черноморско крайбрежие (Шабленско и Дуранкулашко езеро). Единични находища има и в други части на страната (Софийско поле, Варненско–Белославски езерен комплекс и др.). Числеността е неравномерна, в малко повече от половината обитавани квадрати е с повече от 10 двойки, с най-големи колонии до около 30–35 двойки. В останалите находища обикновено 2–5 дв./квadrat. Числеността през различните години се колебае в зависимост от състоянието на гнездовите местообитания, разположени в селскостопански земи и типа на културите в тях. (Янков отг. ред., 2007)

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР и в Приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN е слабо засегнат LC (Least Concern) за територията на континентална Европа (2021) и за света (2017). Включен в SPEC 3, популацията му в Европа намалява (Staneva and Burfield, 2017). Включен в Червената книга на България като застрашен (EN).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) **гнездовата** популация на вида е между 100 и 300 двойки. **Мигриращата** популация на вида е между 600 и 1100 индивиди. При предходното докладване за гнездящата популация е съобщена численост 92-231 двойки.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Fluctuating (F)	Fluctuating (F)
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга на България (Далакчиева, 2015) като отрицателно действащи фактори са посочени: загуба и деградация на хабитати (A01, A02, A03, K02), селскостопански дейности, хищници (L06). Като заплахи можем да включим интензификация на земеделието (A03), прекомерно използване на инсектициди (A21).

При докладването по чл.12 са посочени следните заплахи и влияния: A01, A04, A20, A25, K03

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 12 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ**. Гнездящата популация се оценява на до 2 двойки, което представлява 0.7% от гнездовата популация (оценка „C“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Емине“ е посочена гнездова численост от 0-2 двойки (в Костадинова и Граматиков, 2007). Същата гнездова численост е посочена и в стандартния формуляр. Данните от eBird показват, че през периода 2015-2022 г. видът се среща рядко в зоната с максимум 6 инд. на 14.05.2022, като не е ясно дали става дума за размножаващи се или мигриращи птици.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	0 - 2 дв.	Целевата стойност е определена на база на СФД.	Поддържане популацията на вида в зоната в размер до 2 дв. чрез запазване на подходящите местообитания.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	най-малко 20693	Гнезди в посеви и други (едногодишни) тревни култури (особено в ниви с царевича и памук в началния стадий на развитие на растенията), в степни и сухолюбивы тревни съобщества обикновено използвани като пасища. Определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N09, N15, N12. Тяхната обща площ е 20693 ha.	Поддържане на площта на подходящите местообитания на вида в зоната в размер от най малко 20693 ha.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 21361	Включва и гнездовите местообитания. Определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N09, N06, N15, N12 Тяхната обща площ е 21361 ha.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер от най малко 21361 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни (Aquatic Macroinvertebrates)	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2- Добро	Водните безгръбначни са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) макрозообентос. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрозообентос се оценява чрез 5 степенна скала: Мониторинга на	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
			Екологично състояние	
			1-Отлично - High	
			2-Добро - Good	
			3-Умерено - Moderate	
			4-Лошо - Poor	
			5-Много лошо - Bad	
вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.				

7. Необходимост от промени в СФД

На този етап не са необходими промени в стандартния формуляр на зоната за вида.

Специфични цели за A127 *Grus grus* (сив жерав)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 110-120 cm, размах на крилата: 220-245 cm. При възрастните оперението е сиво с червено петно на темето и широка черна ивица отдолу на шията. Младите са с ръждивокафяви глава и шия, а надкрилията и долната страна на тялото са изпъстрени с различни по големина светлокафяви петна. Клюнът бледо зеленикав или жълтеникав (в основата с розов оттенък). Краката тъмносиви или черни със зеленикав оттенък. Често миграцията може да се установи и нощем по характерното обаждане на птиците в полет (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

В миналото постоянен, преминаващ и рядко зимуващ вид. Понастоящем само преминаващ. Пролетната миграция по Черноморското крайбрежие от края на февруари до началото на април, а есенната от края на септември до края на октомври. Средния размер на ятата е 45 екземпляра. Размножителния период за страната не е достатъчно проучен. За Европа е от май до август. Гнезди поединично сред гъста растителност (диви житни растения) на трудно достъпни блата. Гнездото е на земята и е изградено от стъбла и листа на водни растения (Симеонов и др., 1990; BWPi, 2006; Боев и Петков, 2015).

Характерно местообитание

Обширни равнини (стеги, савани) в близост до водоеми, блата в предпланини и планини, ливади, мочурища. По време на прелет – по ливади, угари, ниви, оризища, речни разливи, горски поляни и др. Консервативен относно местата за стационаране при прелет (Боев и Петков, 2015). През размножителния сезон обитава разнообразни плитководни влажни зони като мочурища и

тресавища с липса на гора, обикновено със стояща вода, блата без дървета, тръстикови масиви и оризища до 1300 m н. в. Гнездото е на земята в труднодостъпни блатисти местности. Извън гнездовия сезон местата за почивка/нощувка са разнообразни разливи, плитки заливи или заблатени ливади. През зимата често обитава открити обработваеми земи (BWPi, 2006). Гнезди поединично, като често използва едно и също гнездо през годините в зависимост от гнездовия успех. Територията на двойката в Швеция е около 250 ha (Månsson et al., 2013). В зависимост от сезона подходящите местообитания са разнообразни, с кодове: 3130, 3140, 3150, 3160, 3260 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Всеяден вид. В България не е добре проучено. За популацията в Европа храната е предимно с растителен произход: коренища, грудки, стъбла, листа, плодове и семена. Животинската храна включва предимно насекоми и земни червеи, а така също жаби, гущери, змии и дребни бозайници (BWPi, 2006).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Към края на XIX в. е гнездил по Дунавското крайбрежие и в блата във вътрешността. До първата половина на XX в. в гнездовия сезон е наблюдаван из цялата страна – Плевенско, Добричко, Варненско, Бургаско, Софийско, в Родопите, край Пловдив и др. Последните гнездови находища са бившето Баташко блато и Шабленското езеро, където е мътил до 1950 г. През пролетния прелет е регистриран в Софийско, Добричко, Пернишко, Силистренско, Хасковско, Кърджалийско, Бургаско, Варненско, Плевенско, Дуранкулашкото езеро. По време на есенната миграция през 1979–1983 г. между 10 август и 30 октомври в района на Бургаския залив са преминавали средно 1800 птици. Есенен прелет на ято от 20 индивида е регистриран през 1993 г. край Плевен. През последните години е почти изчезнал като есенен мигрант (Т. Мичев – лично съобщ.). Зимувал е редовно в Пазарджишко и отчасти в Пловдивско (Боев и Петков, 2015).

Включен е в Приложение 2 и 3 на ЗБР и в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN е LC (Least Concern) за света (2016) и за територията на континентална Европа (2021). Не е включен в SPEC категориите (Staneva and Burfield comp., 2017). Включен в Червената книга на България (2015) като **изчезнал (EX)**.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната **мигрираща** популация на вида се оценява на **300–2000** индивида. Не са посочени тенденции в популацията.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга на България (Боев и Петков, 2015) като отрицателно действащи фактори са посочени унищожаване и промяна на местообитанията (A01, K02), безпокойство по време на размножаването и прелета (H08), браконьерски лов (G7, G10), замърсяване на средата с пестициди, механизация, строителство и пр. (A21, A25).

При докладването по чл. 12 от 2019 г. са посочени следните заплахи и влияния: F05, F26. Необходимо е да се допълнят с тези от Червената книга.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 34 зони от мрежата Natura 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ**. Мигриращата популация се оценява на 41-530 индивида, което представлява 13,6-26,5 % от максималната национална мигрираща популация (оценка „В“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

По време на есенната миграция през периода 1979–1983 г. между 10 август и 30 октомври в района на Бургаския залив са преминавали средно 1800 птици. В ОВМ „Емине“ е посочена миграционна численост от 41 индивида (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2010-2022 г. не е отбелязван в Ebird за територията на зоната. Най-вероятно тези стойности са завишени, но се изисква конкретно проучване за установяване на текущата мигрираща численост на вида в зоната.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване						
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	най-малко 41 инд.	Целевата стойност е определена от СФД. Най-вероятно тези стойности са завишени, но се изисква конкретно проучване за установяване на текущата мигрираща численост на вида в зоната.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 41 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.						
Местообитани е на вида: площ на подходящи местообитания за почивка и търсене на храна	ha	Най-малко 19358 ha	По време на прелет се среща по ливади, угари, ниви, оризища, речни разливи, горски поляни и др. Площта е определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06 - Вътрешни водни тела, N12- Обширни зърнени култури N09-Сухи ливади, степи Тяхната обща площ е 19358 ha.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 19358 ha.						
Местообитани е на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни и макрофити (Aquatic Macroinvertebrates; Macrophytes)	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2- Добро	Водните безгръбначни и макрофитите са обхванати от <table border="1" data-bbox="742 1318 1102 1535"> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </table> проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос и Макрофити. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрозообентос и Макрофити се оценява чрез 5 степенна скала: Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			„Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.	

7. Необходимост от промени в СФД

На този етап не са необходими промени в СФД за вида.

Специфични цели за A078 *Gyps fulvus* (белоглав лешояд)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 95–110 cm. Размах на крилата: 230–265 cm. При възрастните оперението е светлокафяво с черни махови пера и опашка. Главата и шията са покрити с къс бял пух. В основата на шията има добре видима якичка, прекъсната от предната страна; гърбът и крилата са пясъчно жълти, а маховите пера – черни. Лети предимно с реещ полет и леко повдигнати крила. С този профил се отличава от черния лешояд, който при реене държи крилата си хоризонтално, има по-дълга опашка, а якичката е тъмна. Преди кацане изпъва краката напред и надолу за разлика от черния лешояд, който повдига опашката нагоре (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Постоянен и скитащ вид за страната. През есенно-зимния период се срещат рядко единични екземпляри или групи из цялата страна. Обитава скали в близост до пасища в хълмисти и планински райони (Симеонов и др., 1990). Гнезди колониално (до 10–12 двойки) в големи скални комплекси като периодично сменя гнездовищата. Известни са и единични гнезда, включително до пътища. Размножителният период започва в края на зимата. Копулацията е в последните дни на декември и началото на януари. Гнездото е изградено от клони с дължина до около 60 cm и е постлано с нежни вейки и суха трева. Мътенето продължава 48–54 дни. Малките напускат гнездото на 125–130-дневна възраст (средата на юли до средата на август), но стават напълно самостоятелни след още няколко седмици (Cramp, Simmons 2004).

Характерно местообитание

Обитава обширни скални комплекси, ждрела, речни долини в равнини и планини до субалпийския пояс. Видът е скално гнездящ. Среща се на ниска до средна надморска височина, предимно в места с топъл климат, като избягва гори, влажни местообитания, езера и морета. Подходящи местообитания са 8210, 8230 и скалисти долини, Скали и скални стени (във вътрешността на страната), често до големи реки и язовири (Янков отг. ред., 2007; Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Сакрофаг, храни се с трупове на едри бозайници, като използва вътрешните органи и мускулатурата. Не изхвърля погадки, защото не използва за храна кожата, сухожилията и костите (Симеонов и др., 1990). Зависим от свободно пасящи домашни животни и от ветеринарно-санитарното обслужване. На едно място за хранене могат да се съберат десетки птици. За полетите си в търсене на храна използва термиките, които се образуват над възвишенията и хълмовете или над открити терени. Необходимо условие за вида са наличието на скали за почивка и големи площи за хранене (Cramp, Simmons 2004).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

В България гнезди по долината на р. Арда между язовир „Кърджали“ и язовир „Ивайловград“, но може да бъде наблюдаван да търси храна в целите Източни Родопи, Стара планина, Кресненското дефиле. Отделни индивиди може да бъдат наблюдавани и по Черноморието (Симеонов и др., 1990;

Demerdzhiev et al., 2014). В края на XIX век белоглавият лешояд е бил широко разпространен и многоброен в България, със 17 сигурни находища. Век по-късно, вследствие основно на загуба на хранителна база, използване на отровни примамки за хищници, масово преследване и загуба на местообитания се счита, че белоглавият лешояд е изчезнал като гнездящ от страната. През 1978 г. се открива колония от 9 възрастни и 19 млади птици и едва едно-две активни гнезда в Източни Родопи. През 90-те години започват усилия на природозащитни организации, за стабилизиране числеността на белоглавия лешояд в България – изграждане на площадки за изкуствено подхранване, редовно снабдяване с храна, проучвания за елиминиране на заплахите, превенция използването на отрови, работа с местното население и др. Освен на територията на Източни Родопи се работи за възстановяването на белоглавите лешояди и в другите райони, където преди са се срещали – Западна и Източна Стара планина, Западни Родопи, Кресна, Врачански Балкан (Peshev et al., 2015, 2018). От началото на 2000 г., започват работа различни проекти свързани с реинтродукцията на вида в България. В резултат са внесени 264 белоглави лешояда, от Испания и Франция, като в началото са освободени общо 205 лешояда от четирите адаптационни волиери, изградени във Врачански и Централен Балкан, Сините камъни – Гребенец и Котленска планина, Източна Стара планина. През размножителния период на 2014 и 2015 са установени поне 3 териториални размножаващи се двойки в района (Котел и ПП "Сините камъни"). Общо 42 от освободените 111 лешояда са открити мъртви, като за голям процент от смъртните случаи причина е токов удар (Peshev et al., 2015, 2018).

Защитен вид на територията на цялата страна - Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN е LC (Least Concern) за територията на континентална Европа и света (2021). Не е включен в SPEC (Staneva and Burfield comp., 2017). Включен е в Червената книга на Р България (2015) в категория застрашен (EN).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) **гнездящата** популация на вида е между 90 и 130 двойки. Съгласно докладването за периода 2008-2012 г., видът се докладва като гнездящ с популация между 29 и 60 двойки. Според Янков (отг. ред, 2007), националната гнездяща популация се оценява на 30 – 35 двойки.

Table of Article 12 report

Season	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Increasing (I)	Increasing (I)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Съгласно Червената книга (Янков и др., 2015), отрицателно действащи фактори са: намаляването на добитъка (особено след 1985–1989 г.), водещ до липсата на храна; поставянето на отровни примамки и влошаването на местообитанията в резултат на минна дейност, залесяване (B01), безпокойство през периода на размножаване (H08) и др. След 2004 г. заплахата са 40 вятърни генератора в Гърция до българската граница, в район на преминаване на птиците (D01).

Съгласно докладването през 2019 г., посочени заплахи и въздействия за гнездовата и мигриращата популация на вида са: A04, F03, C03, D02, F05, G01, J02. Според нас заплахи D02, F05, G01, J02 нямат отношение към вида.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 27 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ**. Мигриращата популация се оценява на 2-3 индивиди. Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2001-2018 г.) няма

оценка на националната мигрираща популация на вида. За размер и плътност на популацията - оценка „А“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „В“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Емине“ видът е посочен като мигриращ с численост 2 инд. в зоната (в Костадинова и Граматиков, 2007). Според Матеева и Янков (2013) през есента на 2004 г. през зоната в района на Източна Стара планина са наблюдавани при село Баня 2 инд.

По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2018 – 2022 г. – е наблюдаван 1 индивид от вида по време на миграция в зоната. По данни от <https://observation.org>, за периода 2018 - 2022 г., не са наблюдавани индивиди от вида по време на миграция в зоната.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 2 инд.	Целевата стойност е определена на база на СФД.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 2 индивид чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 22696	Определена на база на % участие на откритите местообитания в зоната: N08- равнини, шубраци, N09-сухи ливади, степи, N15-други обработваеми земи, N12-обширни зърнени култури. Тяхната обща площ е 22696 ha.	Запазване и поддържане на откритите местообитания в защитената зона за търсене на храна по време на миграция, в размер на най-малко 22696 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната – начин на управление на пасища и ливади	% екстензивно управлявани пасища и ливади, като част от хранителното местообитание на вида	100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища и ливади. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 животни/ha), както и редовна коситба на ливадите, с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	Поддържане и/или подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.

7. Необходимост от промени в СФД

Смятаме, че на този етап не са необходими промени в стандартния формуляр на зоната.

Специфични цели за A130 *Haematopus ostralegus* (стридояд)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 42-45 cm, размах на крилата: 82-87,5 cm. Птица с едро, набито тяло, с дълъг, прав, червен клюн и високи червени крака. С характерна контрастна черно-бяла окраска, рязко отличаваща стридояда от другите дъждосвиричоподобни птици. Бърз прав полет с бързо махане на крилата. Младите по-кафеникави с тъмен край на клюна (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ, преминаващ и рядко зимуващ вид за страната. Пролетната миграция от началото на март до края на май, а есенната от първите дни на август до края на ноември. Мигрират предимно поединично и на малки ята. Извън гнездовия сезон, често срещан по Черноморското крайбрежие. Много рядко единични стридояди остават да зимуват у нас. Първото гнездене (1973 г.) на вида е установено по р. Марица, по късно на Атанасовско езеро и няколко острова по р. Дунав. Размножителния период е от април до август. Гнездото представлява трапчинка без строителен материал или постлана с камъчета, миди, клечици от околната тревна растителност и пера. (BWPi, 2006).

Характерно местообитание

По р. Марица и р. Дунав гнезди по пясъчни и чакълести речни острови сред течащи води, а по Черноморското крайбрежие по засолен терени с халофитна растителност на брега на свръхсолени водоеми, на диги в солници, рибарници или до стоящи бракични води, на места възможно и до стоящи пресни води на 0 – 150 m н. в. (Янков отг. ред., 2007). Гнезди поединично или в смесени колонии с други дъждосвирици. Определящо е обилието на хранителни ресурси в близост то гнездото (BWPi, 2006). Подходящите местообитания разнообразни крайбрежия, вероятно с кодове: 1110, 1130, 1140, 1150, 1160, 2110 и др. дюни според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Дребни ракообразни, миди и охлюви, ларви на насекоми; рядко дребни рибки. Храната събира чрез газене по плитчините, понякога чрез плуване. (Големански гл. ред., 2011).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Гнездовите находища са в четири изолирани района: на острови по р. Марица в средното и долното течение, в Бургаските влажни зони, във Варненско–Белославския езерен комплекс и на о. Цибър в р. Дунав. Колебанията в броя на двойките по реките Дунав и Марица се дължат на заливане на островите с гнездата при високи води. За периода от 1995 до 2005 г., данните от терените проучвания сочат известно намаляване на числеността (Янков отг. ред., 2007; Петров и др., 2015). През 2011 г. по поречието на река Дунав са отчетени 15 двойки в десет локалитета (Shurulinkov et al., 2016).

Включен в Приложение 3 на ЗБР и в Приложение 2Б на Директивата за птиците. Според IUCN е NT (Nearly Threatened) за света (2019) а за територията на континентална Европа е VU (Vulnerable) (2021). Има SPEC1 категория (Staneva and Burfield comp., 2017). Включен в Червената книга на България (2015) като критично застрашен (CR).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **гнездяща** популация на вида се оценя на 30 – 70 двойки. **Преминаващата** популация е оценена на 50 – 200 индивида.

При предходното докладване за периода 2008-2012 г. е съобщена подобна численост за гнездящата популация (30-67 двойки).

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Unknown (UNK)	Unknown (UNK)
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга на България (Петров и др., 2015) като отрицателно действащи фактори са посочени: заливане на островите с гнезда по р. Марица и р. Дунав от високи води (L01); безпокойство при мътене или унищожаване на малките от скитащи кучета и котки, диви хищници и др. (H08, L06).

При докладването по чл. 12 от 2019 г. за гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: J02, K03, C01. За мигриращата популация е посочена само една заплаха – F26.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 18 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ**. Видът се среща като мигриращ в зоната, но не може да се оцени неговата численост („P“-присъства в зоната), понеже няма достатъчно информация („DD“), затова не може да се изчисли и процент от националната мигрираща популация. (Оценката на популацията в зоната е „C“. Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Не особено чест пролетен и есенен мигрант за Поморийско езеро, което граничи с Емине. За периода 2010-2022 видът не е отбелязван по време на пролетната и есенна миграция (данни от eBird 2015-2022). Няма друга публикувана или непубликувана информация за вида в зоната за последните 10 г.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	неизвестна	Тъй като за вида в зоната няма оценка на неговата мигрираща численост, а няма и друга налична информация е формулирана междинна цел.	Междинна цел: установяване числеността на мигриращата численост на вида в зоната.
Местообитани е на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 16688 ha	Видът се среща по Черноморското крайбрежие по засолените терени с халофитна растителност на брега на свръхзасолени водоеми, на диги в солници, или до стоящи бракични води. Определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06 -	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 16688 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване						
			Вътрешни водни тела и N01-морски територии и морски заливи. Тяхната обща площ е 16688 ha.							
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни и макрофити (Aquatic Macroinvertebrates)	5 степенна скала за екологично състояние	1-Отлично/2-Добро	<p>Водните безгръбначни са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос. Екологичното състояние на водните тела по БЕК</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Макрозообентос се оценява чрез 5 степенна скала: Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от промени в СФД

На този етап не са необходими промени в стандартния формуляр на зоната за вида

Специфични цели за A075 *Haliaeetus albicilla* (морски орел)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 80-85 cm. Размах на крилата: 215-225 cm. Едър орел с широки дълги крила. Възрастните са сиво-кафяви с почти черни крила, главата и шията са белезникави, клонът е много голям, масивен и бледожълт, на върха силно извит надолу, опашката е къса, заоблена и изцяло бяла. Младите са с тъмнокафява окраска и черен клон; в полет се отличават от големия креслив орел по забележимо издадената напред глава и дъговидно извитата и назъбена задна част на крилата. При полет първостепенните махови пера са разтворени като пръсти. Среща се поединично или на двойки, често в близост до водоеми (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Постоянен вид, със зимуващи предимно млади птици от по-северни райони (делтата на р. Дунав). От началото на 90-те години на миналия век се наблюдава бавно възстановяване на популацията, най-вече по р. Дунав (сега има най-малко 12 двойки, 6 от които на българска територия). По Черноморското крайбрежие засега има само 3 двойки. Новост е задържането на двойка във вътрешността на страната при яз. „Ивайловград“. Общата численост на гнездящите и потенциално гнездещи двойки е 23, като по Дунавското крайбрежие са 11 дв., а в Тракия и Източните Родопи – 9 дв. През зимата числеността се увеличава за сметка на скитащи и разселващи се млади птици основно от делтата на р. Дунав и се колебае вероятно между 30 и 40 индивиди (Todorov et al., 2015; Иванов и др. в Червена книга на Р България, 2015).

Характерно местообитание

През размножителния период крайбрежия на морета, реки и езера, богати на риба и водоплаващи птици, с високи и удобни за гнездене дървета. През зимата обитава и места около изкуствени водоеми – язовири, рибарници и др. В Дунавската делта (Sándor et al., 2014) е установена гнездова плътност от 0,048 двойки/km². В Германия териториите на птиците варират между 2,7 и 669,7 km² (Krone, Treu, 2018). Изгражда гнездото си на издатини на скали или на стръмни склонове или дърво, от 5–200 m или повече над морското равнище и 0–75 m над земята, като в България е построено главно на бяла топола. Двойката може да има няколко алтернативни гнезда в рамките на територията, като разстоянието между тях е 2–3000 m, средно 480 m. Гнездото е изградено от клони, използва се няколко години (до 30 години). Женската снася през март. Пълното мътило е 1 - 3 яйца, мътенето продължава 38 - 42 дни. Малките остават в гнездото 80 - 90 дни (Симеонов и др., 1990; Cramp, Simmons, 2004). Според Янков отг. ред., (2007), подходящи местообитания за гнездене са високи дървета от бяла топола *Populus alba* в алувиални и много влажни гори и храсталаци по островите в р. Дунав и около големите крайморски езера. В Източните Родопи и на места покрай Черно море гнездата са в широколистни листопадни гори. Подходящи местообитания за гнездене вероятно са 91D0, 91E0, 91F0, 92A0, а за търсене на храна – 3130, 3140, 3150, 3160, 1110, 1130, 1150 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Видът е полифаг, храни се с риба, водоплаващи птици, дребни бозайници, мърша и др. Понякога отнема плячката на други грабливи птици. В България голям процент от храната са ранени водни птици: лиска, зимно бърне, речна чайка (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С отделни гнездовища, съсредоточени покрай р. Дунав и по Черноморското крайбрежие, а отделни находища – и по долното течение на р. Арда. Част от двойките по Дунавското крайбрежие през отделни години гнездят на румънския бряг. В редица квадрати е установен с ниска степен на достоверност за гнездене и вероятно се касае за скитащи или не гнездящи индивиди (Янков, отг. ред., 2007).

Защитен вид на територията на цялата страна - Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците. Включен в Червената книга на Р България със статус „уязвим“ VU (Vulnerable). Видът е включен също в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN 2021, видът е с категория „слабо засегнат“ - LC (Least Concern) за територията на континентална Европа и за света. Няма SPEC категория (Staneva and Burfield comp., 2017).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **гнездяща** популация на вида се оценява на 23–45 двойки. Според докладването за периода 2008-2012 г. националната гнездяща популация на вида е оценена на 33 – 37 двойки.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), **зимуващата** популация е оценена на 20–35 индивида. Според докладването за периода 2008-2012 г. националната зимуваща популация на вида е оценена на 7–34 индивида. Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), **мигриращата** национална популация е оценена на 10–40 индивида.

Table of Article 12 report

Season	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Increasing	Increasing
Passage	no information	no information
Winter	Stable	Increasing

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Заплахите за вида в страната най-вероятно са свързани с пресушаване и унищожаване на влажните зони (A11, A15, A25, A31, A33), изсичане на крайречните гори (B05, B08, B09, B13, B28), залагане на отровни примамки срещу хищни бозайници (G13), безпокойство през периода на размножаване (H08), браконьерски отстрел (G10). В миналото заплахите са свързани с пряко преследване и убиване (Червена книга на Р България 2015).

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за гнездовата, зимуваща и мигрираща популации са посочени следните заплахи и влияния: A02, B02, B03, C03, D02, D06, E01, F03, H01, J01, J03, L07.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 50 зони от мрежата Natura 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ**. Гнездящата популация се оценява на 1 двойка, което представлява 2,22-4,39 % от националната гнездящата популация. За размер и плътност на популацията (оценка „B“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Емине“ видът не присъства по време на размножаване и миграция (в Костадинова и Граматиков, 2007). По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2018–2022 г. наблюдаваните числености варират между 0 - 1 мигриращи индивиди от вида в зоната. По данни от https://observation.org, за периода 2018 - 2022 г. не са наблюдавани индивиди от вида в зоната.

Данните за зимуването на вида в зоната са от средно зимните преброявания за периода 2012-2021 г., като наблюденията са извършвани през месец януари, в рамките на един ден всяка година. Не са наблюдавани числености от вида в зоната по време на зимуване (данни ИАОС).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 1 дв.	Целевата стойност е определена на база на СФД.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 1 гнездяща двойка чрез поддържане на подходящите местообитания за гнездене.
Местообитание на вида: Наличие на едроразмерни/ биотопни дървета, в групи	Брой дървета на ha, в група	Най-малко 5 броя на ha, в група	Видът гнезди по високи топови дървета. Това обосновава необходимостта от такива дървета в гнездовите местообитания. Броят на биотопните дървета с височина най-малко 25 m в момента е неизвестен. По тази	Поддържане броя на биотопните дървета на хектар, с височина от най-малко 25 m в зоната в съответствие с изискванията на вида.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			причина е формулирана междинна цел.	
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 668	Определена въз основа на % от общата площ на 33 с местообитания – N06, където се очаква да има струпване на водолюбиви птици (плячка). Тяхната обща площ е 668 ha.	Запазване и поддържане на подходящите местообитания в защитената зона за търсене на храна в размер на най-малко 668 ha.

7. Необходимост от промени в СФД

Смятаме, че на този етап не са необходими промени в стандартния формуляр на зоната.

Специфични цели за A092 *Hieraaetus pennatus* (малък орел)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 47 - 55 см., размах на крилата: 110 - 120 см. Възрастните имат две фази на оперението. При светлата фаза отгоре е светлокафяв с кафяви пъстрини по средата на перата, а отдолу е беззникав с надлъжни петна по гърдите и черни махови пера. Това оперение наподобява възрастен египетски лешояд. При тъмната фаза главата и тялото отдолу са тъмнокафяви, а опашката – по-светла; на предните ръбове на крилата при главата има две характерни бели петна, които липсват при всички други дневни грабливи птици. Има и междинна фаза. Младите са беззникави, с повече напетнявания по тялото. Отличава се от женските и младите на тръстиковия блатар, по късите и широки крила, опашка и хоризонтален профил при реене (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Гнездещо-прелетен и преминаващ вид. Гнездото е разположено в стари широколистни или смесени гори, рядко гнезди на скали. Снася 2 яйца. Пролетният прелет е през март - април. Есенният прелет е от втората половина на август до края на октомври. Миграционната активност е най-интензивна през втората половина на септември. Съотношението на екземплярите със светла и с тъмна фаза на окраската по време на миграции е 7:4. По време на прелет е често срещан, особено по Черноморското крайбрежие (Симеонов и др., 1990; Домусчиев и Шурулинков в Червена книга на Р България 2015).

Характерно местообитание

Гнезди основно в широколистни листопадни гори в полупланинските и хълмисти райони до около 2000 м н. в. и ниските части на по-високите планини и по-рядко в смесени гори или в алувиални и много влажни гори и храсталаци (главно покрай Дунавското и Черноморското крайбрежие). Гнездовото му разпространение в голяма степен зависи от наличието на стари гори или запазени групи стари дървета сред по-младите гори. Понякога заема гнезда на други дневни грабливи птици (Симеонов и др., 1990; Домусчиев и Шурулинков в Червена книга на Р България 2015; Янков, ред., 2007).

Изследване в Испания (Lopez et al., 2016) показва, че малкият орел използва горските местообитания (широколистни, иглолистни и смесени гори в зависимост от географския регион) за гнездене and move to areas usually far from their nesting sites for foraging. Foraging areas are mainly characterized by a mixture of mosaic landscapes dominated by Mediterranean scrublands, agro-forestry areas (fundamentally non-irrigated arable lands), open areas, crops and pastures. Интересното е, че

моделите на използване на местообитанията се променят през размножителния сезон. Храсталците са били използвани основно през периодите „преди яйце снасянето“ и „инкубация + изхранване на малки“. С напредването на размножителния сезон започва да използва повече гори и агролесовъдни площи. В същото изследване една двойка обитава територия около 486 км². Според Martínez et al. (2007) средните размери на обитаваната територия е 146 км². Според Aghababayan and Stepanyan (2020) в Армения една двойка обитава територия около 240 км². The distance between neighboring nests was measured from 9.1 to 11.2 km. The smallest woodland patch occupied by the species has an area of 5.4 km².

Хранене

Храни се с лалугери и други гризачи, птици (гълъби, дроздове, чучулиги, синигери), влечуги и др., които лови в гори и открити пространства (Симеонов и др., 1990, Червена книга на Р България 2015). Ловува предимно в полет и улавя плячката си, птици, бозайници, гущери и насекоми, на или в близост до земята или над дървета, обикновено след грандиозно гмуркане (William, 1999).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Петнисто и разпръснато в почти цялата страна, в гористи райони в равнините, в ниските и средно високите части на планините. Предимно в Източна България, с най-плътно разпространение в Източните Родопи, Сакар и хълмистите райони по поречието на р. Тунджа, Източна Стара планина, Странджа, Добруджа и отчасти Лудогорието. В Западна България предимно с разпръснати единични находища. В Дунавската равнина и Тракийската низина е по-рядък (Янков отг. ред., 2007). В края на XIX в. е повсеместно разпространен, но не много често срещан. По време на прелет е често срещан, особено по Черноморското крайбрежие (Домусчиев и Шуруликов в Червена книга на Р България 2015).

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците и Приложение 2 и 3 на ЗБР. Няма SPEC категория, популацията му е флукуираща (BirdLife International, Staneva and Burfield, 2017). Включен е в Червената книга на България със статус уязвим (VU). Според IUCN (2021) е LC (Least Concern) за територията на континентална Европа и за света.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 240 и 250 двойки, а националната мигрираща популация е 200-2000 индивиди. За предходният период на докладване (2008-2013) гнездовата популация в страната е била със същата оценка и тенденции.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Increasing (I)	Increasing (I)
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червена книга на България (Домусчиев и Шуруликов, 2015) са посочени следните отрицателно действащи фактори: масовото изсичане на старите гори (B09, B10, B05, B06, B02) и безпокойство (H08); унищожаване на ценни местообитания от пожарите в Югоизточна България в началото на XXI в. (M09); пряко преследване от браконieri (G10).

При докладването по чл. 12 през 2019 г. за гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: A02, A04, B01, B02, B03, B06, C03, D02, E01, F03. Според нас заплахата C03 няма отношение към вида в страната. За мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: A02, A04, F03, D06.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 73 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ**. Гнездящата популация се оценява на 2 двойки, което представлява 0,8 % от националната гнездяща популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ**. Мигриращата популация се оценява на 38 индивиди, което представлява 1,9-19 % от националната мигрираща популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Емине“ е посочена миграционна численост от 38 инд. и 2 двойки размножаващи се (в Костадинова и Граматиков, 2007). По данни на Матеева и др. (2013) видът е установен по време на размножителен сезон на 2012 г. Според Матеева и Янков (2013) през есента на 2004 г. през зоната в района на Източна Стара планина са наблюдавани при селата Баня - 8 инд. и при Паницово - 30 инд.

По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2018–2022 г. са наблюдавани между 1-5 мигриращи индивиди и между 1-2 инд. по време на размножителен сезон в зоната. По данни от https://observation.org, за периода 2018 - 2022 г. не са наблюдавани индивиди от вида в зоната.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер гнездовата популация	Брой двойки	Най-малко 2 двойки	Целевата стойност е определена на база на СФД.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 2 гнездящи двойки чрез поддържане на подходящите местообитания за гнездене.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	38 инд.	Целевата стойност е определена на база на СФД.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от 38 индивиди чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Най-малко 21361 ha	Гнезди основно в широколистни гори в полупланински и хълмисти райони. Гнездовото му разпространение в голяма степен зависи от	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона, в размер на най-малко 21361 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			наличието на стари гори или запазени групи стари дървета. Данните са взети от СФ като % участие на местообитание N16 – Широколистни листопадни гори, N19- Смесени гори.	
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 24699	Определена на база на % участие на откритите местообитания в зоната: N09- Сухи ливади, степи, N12- Обширни зърнени култури, N08- Равнини, шубраци, N21- Негорски площи, N15- Други обработваеми земи. Тяхната обща площ е 24699 ha.	Запазване и поддържане на откритите местообитания в защитената зона за търсене на храна по време на миграция и зимуване, в размер на най-малко 24699 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната – начин на управление на пасища и ливади	% екстензивно управлявани пасища и ливади, като част от хранителното местообитание на вида	100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища и ливади. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 животни/ha), както и редовна коситба на ливадите, с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	Поддържане и/или подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.
Местообитание на вида: Качество на подходящите местообитания на вида в зоната – наличие на биотопни дървета	Брой на биотопни дървета на ha	Най-малко 10 биотопни дървета на ha на възраст повече от 120 г.	Гнездовото му разпространение в голяма степен зависи от наличието на стари гори или запазени групи стари дървета. Биотопното дърво трябва да е на възраст над 120 години. За да се осигури добро състояние на вида в зоната, е важно да има поне 10 дървета, подходящи за гнездене на ha. Най -добре е биотопните дървета да бъдат в групи, а не като единични дървета.	Да се поддържа броя на биотопните дървета в зоната в размера на целевата стойност от 10 биотопни дървета на ha, на възраст над 120 г.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			Инвентаризацията на горите не предвижда събиране на данни за този параметър и такива данни не са налични в плановете за управление на горите.	

7. Необходимост от промени в СФД

По отношение на оценка на зоната (Site assessment) за гнездящата популация следва да се промени критерий А за размер и плътност на популацията на С (което е 0,8-0,83 % от националната гнездяща популация).

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A092	<i>Hieraaetus pennatus</i>			c	38	38	i		G	A	A	C	A
B	A092	<i>Hieraaetus pennatus</i>			r	2	2	p		G	C	A	C	A

Специфични цели за A131 *Himantopus himantopus* (кокилобегач)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото 35-39,5 cm. Размах на крилата 70,5-78 cm. Едра птица с контрастна черно-бяла окраска - темето, гърбът и крилете черни, останалата част на тялото бяла, непропорционално дълги крака и тънък прав клон. Кръста е бял с триъгълна форма. Краката са червени. При младите гърба и крилете са сиви. В извън гнездовия период предпазлива и тиха птица (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ и преминаващ вид за страната. В миналото се е срещал по влажните зони по р. Дунав, в Софийското поле и Черноморските езера. Понастоящем основно в Бургаските влажни зони, Дуранкулашко и Шабленско езеро. Есенната миграция септември, а пролетната от средата на март до края на април. Гнездовия сезон е май-юли. Гнезди поединично или в малки колонии от по 10 - 40 двойки. Веднага след миграцията двойките заемат гнездови участъци по заблатени места, влажни ливади, валове, диги и даже в обработваеми полета близо до водоемите. Строят 6 типа гнезда, различни съчетания на трапчинки, купчини пръст или натрупани тревни стъбла (Нанкинов и др., 1997; Далакчиева в Червена книга на България, 2015; BWPi, 2006).

Характерно местообитание

Обитава блата, мочурища, крайбрежни бракични и солени лагуни, рибарници, места за солодобив, оризища, райони за съхраняване на отпадъчни води, микроязовири. Гнезди най-често в солници или край други плитководни водоеми лагуни и засолени терени с халофитна растителност, а в по-редки случаи по бреговете на стоящи бракични води и стоящи пресни води, където устройва гнездата си в тревна растителност по периферията на водоеми от 0 – 200 m н. в. (Далакчиева в Червена книга на България, 2015; Янков отг. ред., 2007). Определящо е хидрологично състояние на влажните зони и числеността на популацията е силно флукутираща през годините. Подходящите местообитания са разнообразни влажни зони, вероятно с кодове: 1110, 1130, 1140, 1150, 1160, 1530 и 6440 и др. влажни зони според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Основно възрастни и ларви на водни насекоми (Coleoptera, Ephemeroptera, Trichoptera, Hemiptera, Odonata, Diptera, Neuroptera and Lepidoptera), паяци, миди, ракообразни, червеи, хайвер на жаби и риби, попови лъжички и рядко семена и плодове на водолюбиви растения (BWPi, 2006).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С петнисто и разпръснато разпространение, основно по Черноморското крайбрежие (Дуранкулашко езеро, Шабленската тузла, местността Ятата, Варненско, Атанасовското езеро, Поморийското езеро, язовир Мандра, местността Пода), в Тракийската низина, покрай р. Дунав и близко разположени водоеми в Дунавската равнина (до с. Обнова, с. Българене, Плевенско, рибарници Хаджимитрово, микроязовир до Чирпан). Изолирани, вероятно епизодични гнездовища и в други части на страната. Гнездовите места във вътрешността са подложени на промени и броят на двойките се мени всяка година (Далакчиева в Червена книга на България, 2015; Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР и в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN е LC (Least Concern) за света (2019) и за територията на континентална Европа (2021). Не е включен в SPEC категориите (Staneva and Burfield comp., 2017). Включен в Червената книга на България като застрашен (EN).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **гнездяща** популация на вида се оценява на 300 – 450 двойки. **Преминаващата** популация е оценена на 1000 – 2000 индивида. При предходното докладване за периода 2008-2012 г. са посочени същите гнездови числености и тенденции в развитието на популацията.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Stable (S)	Stable (S)
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червена книга на България (Далакчиева, 2015) са посочени следните отрицателно действащи фактори за вида: загуба и деградация на хабитати (F01, F03, K02, J02), безпокойство от хора и хищници (H08); наводняване на солодобивните басейни в Атанасовското и Поморийското езеро (L01, M08).

При докладването по чл. 12 от 2019 г. за гнездовата популация са посочени следните заплахи и влияния: K03, C01, J02. За мигриращата популация са посочени две заплахи и влияния: F26, E01.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 33 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ**. Гнездящата популация се оценява на 1 двойка, което представлява 0.3-1% от националната гнездяща популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Емине“ е посочена гнездова численост от 0-2 двойки (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2015-2022 видът се среща редовно по време на гнездовия период с малки групи в подходящите местообитания без да има конкретни данни за брой гнездящи двойки. На 14.05.2022 е установен максималния брой от 10 инд. (данни от eBird 2015-2022).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване						
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	1 дв.	Целевата стойност е определена на база на данните от СФД.	Поддържане на популацията в зоната в размер от 1 дв. чрез поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 668	Определена на база на % участие на местообитание N06-вътрешни водни тела в зоната. Тяхната площ е 668 ha.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 668 ha.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни (Aquatic Macroinvertebrates)	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2 -Добро	Водните безгръбначни са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрозообентос се оценява чрез 5 степенна скала: <table border="1" data-bbox="742 1171 1102 1381"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от промени в СФД

На този етап не са необходими промени в СФД за вида.

Специфични цели за A439 *Hippolais olivetorum* (голям маслинов присмехулник)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 14-16 cm. Размах на крилата: 24-26 cm. Най-едрият наш присмехулник. Тъмносив отгоре с маслиново кафеникав оттенък на оперението, като крилата и опашката са още по-тъмни и със светли кантове на перата. Отдолу нечистобял, особено по гърдите. Чело „сплеснато“. Клон е сравнително дълъг и остър. Краката са сиви. Песента му наподобява песента на блатното шаварче (*Acrocephalus scirpaceus*), но е по-висока, ритмична, забавена с паузи между отделните звуци (Нанкинов, 2009).

Характер на пребиваване в страната

В България е гнездяща и мигрираща птица. Пролетната миграция е през април-май, а есенната: през август-септември. В началото на април се наблюдават първите долетели птици, които проникват по долините на южнобългарските реки и по Южното Черноморско крайбрежие. Постепенното изтегляне на птиците на юг към техните зимовища се извършва от средата на юли (Нанкинов, 2009). Гнездото най-често се прави в драка, също на кукуч, *Cotinus coggygia* и дървовидна хвойна, *Juniperus excelsa*. Мътенето на яйцата (3–4) в Югозападна България започва в началото на май. Понякога двойката има 2 люпила (Ватев и др. в Червена книга на България, 2015).

Характерно местообитание

Обитава сухи каменисти склонове, долини и ждрела с храстова растителност и светли ниски гори от средиземноморски тип в хълмистия и предпланинския пояс, както и по морския бряг (Ватев и др. в Червена книга на Р България, 2015). Гнезди предимно в сухолюбиви храсталаци, особено в съчетание с единични или групи дървета или със силно разреждени гори с подлес. На места многоброен и в силно разреждени издънкови ксерофилни дъбови гори (*Quercus sp.*), в обрасли с храсти овощни градини, дървесни и храстови плантации, ивици дървета, храсти и мозайки от тях. Гнезди и в градски паркове и градини и други части на градове, села и индустриални зони по Черноморското крайбрежие (Ахтопол), Източните Родопи (Ивайловград) и др. Среща се до 500 m надморска височина (Янков, ред., 2007). Според Нанкинов (2009) обитава разнообразни места – овощни градини, паркове, гори от дъб, бряст, глог, клен, габър и други. Търси горски участъци гъсто обрасли с драка и къпини, а също и места с червена и дървовидна хвойна и различни други храсти.

Хранене

Храни се с насекоми и техните ларви. Ловят представители на *Hemiptera*, *Homoptera*, *Diptera* и *Hymenoptera*. По време на след гнездовите скитания и есенната миграция кълват зрелите плодове на къпината, смокинята, тревистия бърз и други горски плодове и се хранят с множество насекоми, които се задържат в короните на дървета и храсти (Нанкинов, 2009).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

През последните 40 години видът е намерен да гнезди във всички райони със значимо средиземноморско биотично влияние: долината на р. Струма (от Кресненски пролом на юг) и Санданско-Петричко поле, долината на р. Места (от Момина клисура на юг), Източни Родопи (поречието на реките Арда, източно от гр. Кърджали, Крумовица и Бяла река), Сакар, Тунджанска хълмиста област, Дервентски възвишения, Странджа и Черноморското крайбрежие. Популацията е фрагментирана и много находища са с по няколко двойки. Численост 950-1100 гнездящи двойки на 1200-1400 km² възможни за вида местообитания при средна плътност 0,8 двойки/100 ha. Средна максимална плътност за страната е 1,6 двойки/100 ha. (Ватев и др. в Червена книга на България, 2015). Според Атласа на гнездящите птици в България (Янков ред., 2007) – между 1500 и 3500 двойки.

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР и Приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен също в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Включен е в Червената книга на Р България (2015) в категория „уязвим“ (VU). Според IUCN за

света е Least Concern (LC) за света (2016) и за територията на континентална Европа (2021). Няма SPEC категория (Staneva and Burfield, 2017).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) **гнездящата** популация на вида е между 1500 и 4000 двойки. При предходното докладване за периода 2008-2012 г. популацията е била оценена с численост 1000-4000 двойки и тенденциите също са били на увеличение.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Increasing (I)	Increasing (I)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга на България (Ватев и др., 2015) като отрицателно действащи фактори са посочени унищожаване и промяна на местообитанията (застрояване на морския бряг и безпокойство от туризма, разчистване на терени за селското стопанство, пожари, сечи) (A01, A04, A11, B05, B09, B10, B12, F01, F05); Ограниченият ареал и ниската численост на световната популация (минимално 11 000 двойки) са предпоставка за значими промени в числеността на вида.

При докладването по чл. 12 от 2019 г. за гнездящата популация е посочена само една заплаха: E01.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 30 зони от мрежата Natura 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ**. Гнездящата популация се оценява на 23-136 двойки, което представлява 1.5-3.4% от националната гнездяща популация (оценка „B“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация в 33 BG0002043 Емине

В ОВМ „Емине“ видът е посочен като гнездящ с численост 23-136 дв. (в Костадинова и Граматиков, 2007). Същата стойност е посочена и в стандартния формуляр. Данните от eBird 2015-2022 г. показват, че вида се среща в зоната по време на гнездене с численост до 34 инд. (на едно отчитане).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	Най-малко 23 двойки	Целевата стойност е определена на базата на СФД.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 23 гнездящи двойки чрез поддържане на подходящите местообитания на вида в зоната.
Местообитание на вида: Площ	ha	най-малко 12684	Гнезди предимно в сухолюбиви храсталаци, особено в съчетание с единични или групи дървета или в силно разредени гори с подлес.	Запазване и поддържане на площта на подходящите типове

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
на подходящите местообитания на вида в зоната			Гнезди също в овощни градини, паркове, села и градове. Площта е определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N08-равнини и шубраци, N09-сухи ливади степи, N21-негорски площи заети с растително видове, N23-други земи – градове, села, пътища. Тяхната обща площ е 12684 ха.	местообитания в зоната в размер от най-малко 12684 ха.
Местообитания на вида: Качество на подходящите гнездови местообитания на вида в зоната	% проективно покритие на храстовата растителност	Най-малко 50% храстови местообитания	Видът гнезди предимно в сухолюбиви храсталаци. В този контекст, от решаващо значение е поддържане на процента на храстите в храстовите местообитания, основна част от гнездовото и хранителното местообитание на вида. Целевата стойност по този параметър от най-малко 50 % за храстови местообитания е също предвидена за параметрите за местообитание 5210. В тази връзка състоянието на вида по този параметър е неблагоприятно. Целевата стойност не се отнася до пасищни типове местообитания, които са силно обрасли с храсти.	Поддържане и/или подобряване на качеството на подходящите местообитания на вида в зоната, до достигане на целева стойност от най-малко 50% храстови местообитания.

7. Необходимост от промени в 33 BG0002043 Емине

На този етап не са необходими промени в СФД за вида.

Специфични цели за A022 *Ixobrychus minutus* (малък воден бик)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 33 - 38 cm. Размах на крилата: 42 – 58 cm. Мъжкият е по-едър, тялото отгоре, горната част на главата, гърбът, плещите и надопашката са с черно метален блясък, а отдолу – охристожълто с кафяви ивици по гърдите. Челото и надочната ивица са бели. Надкрилията жълти. Маховите пера черни. Подкрилията бели. Клюнът жълтеникавозелен. Краката зеленикавожълти. Женските са тъмнокафяви с по-светли пъстрини. Главата и шията отстрани ръждиво-кафяви. Гърлото и гърдите с тъмни надлъжни ивици. Клюнът жълт с кафяв връх. (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

В България малкият воден бик е гнездящ, прелетен и отчасти зимуващ вид. Среща се почти в цялата страна, главно под 600 m н. в. Пролетната миграция е от март до средата на май, а есенният прелет е от края на август до октомври. Размножителният период започва от май и продължава до юли. Среща се дори в изолирани малки водоеми с достатъчно тръстика, където да се крие. Гнезди поединично, много рядко в малки колонии от 2 – 3 двойки. Изгражда гнездова платформа от тръстика, често издигната над водното ниво, закрепена за тръстиката или ниски храсти. Строителният материал е от стъбла и листа на тръстика, върбови клонки и друга блатна

растителност. Пълното мътило от 5 - 6 яйца. Малките напускат гнездата след около 20 дни. (Симеонов и др. 1990; Боев в Червена книга на Р България 2015).

Характерно местообитание

Малкият воден бик обитава широк спектър от сладководни блата, речни зони, покрайнини на езера или басейни, разливи на реки, микроязовири, язовири, канали на напоителни системи, рибарници и оризища, с високи гъсти насаждения от тръстика, или дървета и храсти като върби *Salix*, елша *Alnus* и други широколистни видове. Не е колониален вид, но 2–3 двойки могат да се размножават в едно езеро с гнезда само на 50 m едно от друго, рядко на 5–10 m едно (Симеонов и др., 1990; Stamp, Simmons, 2004). Гнезда предимно в растителност по периферията на водоеми в блата и в стоящи пресни води (вкл. микроязовири, карьерни езера, рибарници, отводнителни канали и др.). Според Янков отг. ред., (2007), подходящи местообитания за гнездене са блатни водоеми и в големи градски паркове (Южен парк в София), в канали и корита на реки в пределите на населени места (индустриални зони Кърджали, Бургас) и др. Подходящи местообитания вероятно са: 1130, 1150, 3130 и 3150 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Малкият воден бик се храни предимно рано сутрин и привечер. Храната си търси в тръстикови масиви, по края на водни площи с различни размери и по-рядко на открито. Лови малки рибки, жаби, пиявици, водни насекоми, миди, охлюви и червеи. Рядко напада гнездата на дребни блатни птици и унищожава яйцата и малките им (Симеонов и др. 1990; Боев в Червена книга на Р България 2015).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С широко и сравнително плътно разпространение по Дунавското поречие, в Дунавската равнина, Тракийската низина, по Черноморското крайбрежие и някои котловинни полета в Западна България, на места в Добруджа и по долините на реките Арда, Струма и Места (Янков, отг. ред., 2007).

Защитен вид на територията на цялата страна - Приложение 3 на ЗБР. Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Включен е в Червената книга на Р България (2015) в категория „Застрашен“ (EN). Според IUCN 2021 видът е с категория „слабо засегнат“ - LC (Least Concern) за територията на континентална Европа и за света. Включен в SPEC 3 категория (Staneva and Burfield comp., 2017).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на **1500-4500 двойки**. Според докладването за периода 2008-2012 г. националната гнездяща популация е оценена със същата численост и със стабилна краткосрочна и дългосрочна тенденция.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Stable (S)	Stable (S)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червена книга на България (Боев, 2015) като отрицателно действащи фактори са посочени унищожаване на местообитанията (A30, A33, K02, F05, F26), замърсяване, браконьерски лов. Към тях може да добавим - безпокойство през периода на размножаване (H08), унищожаване на тръстиковите масиви, замърсяване на водите и др. (J01, F08, F31).

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за гнездовата популация са посочени няколко заплахи, като отношение към вида имат - F05, J01.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 60 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ**. Гнездящата популация се оценява на 5-7 двойки, което представлява 0.1-0,3% от националната гнездяща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добра (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация в 33 BG0002043 Емине

В ОВМ „Емине“ видът е посочен като гнездящ с численост 5-7 дв. (в Костадинова и Граматиков, 2007). Същата стойност е посочена и в стандартният формуляр. Данните от eBird 2015-2022 г. показват, че вида се среща в зоната по време на гнездене с численост до 1 инд. (на едно отчитане).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване						
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	най-малко 5 дв.	Целевата стойност е определена на базата на СФД.	Поддържане на броя на гнездящите индивиди в зоната в размер от най-малко 5 дв. чрез поддържане на местообитанията за гнездене в зоната.						
Местообитани е на вида: площ на подходящи местообитания за гнездене и хранене	ha	най-малко 668 ha	Определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06-вътрешни водни тела. Тяхната обща площ е 668 ha.	Запазване и поддържане на минималната площ на подходящите местообитания за гнездене в защитената зона. Запазване на тръстиките масиви в зоната.						
Местообитани е на вида: Общо екологично състояние на водните тела с местообитания на вида	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2- Добро	Екологичното състояние на водните тела се оценява чрез 5 степенна скала. <table border="1" data-bbox="724 1423 1082 1640"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от промени в 33 BG0002043 Емине

На този етап не са необходими промени в СФД за вида.

Специфични цели за А338 *Lanius collurio* (червеногърба сврачка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 17 cm. Размах на крилата: 24-27 cm. Малко по-едра от врабче. Има набито тяло, сравнително къси, закръглени крила и относително дълга опашка. Клюнът характерен, със закривен връх, подобен на този на хищна птица. Има добре изразен полов диморфизъм. Мъжкият е със сива глава и врат, кафяв гръб и черна маска през окото. Гърлото и бузите бели, гърдите и страните на тялото розови. Опашката черна с бели полета в основата. При женската главата и гърбът са кафяви със слаб или без тъмен вълновиден рисунък. Вратът обикновено сив. Долната страна бяла или жълтеникава с напречен тъмен вълновиден рисунък. Обикновено стои вертикално на избран от нея за наблюдателен пункт клон (Иванов, 2011).

Характер на пребиваване в страната

За България видът е гнездящ и прелетен. По време на миграция е по-многочислен по Черноморското крайбрежие. Напролет най-рано се появява в началото на април. През есента отлита от края на август, най-късно до края на октомври. Моногамна птица. Гнезди единично. Гнездата са най-често в гъсти бодливи храсти (шипка, глог, драка, дива круша и др.) и по-рядко по дървета на височина от 0,5 до 2 m и по-високо (Иванов, 2011).

Характерно местообитание

Гнезди в открити пространства примесени с храсталаци на местата с умерен климат, сухолюбиви храсталаци, пустеещи земи, в крайнините на разредени широколистни листопадни гори, сечища, в овощни градини, дървесни и храстови плантации, ивици дървета (полезащитни пояси), храсти и мозайки от тях, градски паркове и градини и други обрасли с храсти и слабо посещавани места в градове, села и индустриални зони, както и в селища с разпръснати дворове (планински махали, вилни зони и т.н.) (Янков, ред., 2007). Числеността в овощни градини е 2,1-2,5 двойки /10 ha; в насаждения от *Robinia pseudoacacia* – 2,7 двойки/10 ha; изкуствени насаждения от черен бор (500-800 m) – 2 индивиди/10 ha; в дъбови гори – 1-7 индивиди/10 km; храсталаци с преобладаване на драка – 15 индивиди/10 ha; в степни местообитания – 0,2-0,6 двойки/10 ha; нискостеблени гори (храсталак): 6,8-8,7 двойки/10 ha (Иванов, 2011). Проучване на избора на гнездови местообитания в Италия показва, че най-подходящи са обработваемите земи с жив плет и ливади с голяма надморска височина. Като в двете местообитания са регистрирани близки числености на популацията (0,27 двойки/10 ha в земеделските земи и 0,30 двойки/10 ha в ливадите). Всички гнезда в земеделските земи са разположени в храсти, най-често трънка (*Prunus spinosa*; 48,5%), шипка (*Rosa canina*; 25,8%), къпина (*Rubus ulmifolius*; 12,1%) и глог (*Crataegus monogyna*; 8,3%) (Morelli, 2012). Проучване от Финландия разкрива предпочитанията на местообитания на червеногърбата сврачка по време на гнездовия период и след него. Горските местообитания (редки стари борови гори) и естествените ливади се използват еднакво по време на размножителния период, но след размножаването сврачките показват предпочитание към ливадите и обработваемите земи, докато избягват горите. Предпочитанието към ливадите във фазата след размножаването съвпада със значително по-голямото количество скакалци и щурци (*Orthoptera*) в това местообитание. Сврачките предпочитат местообитания за хранене, където големите насекоми са в изобилие (Karlsson, 2004).

Хранене

Храната на възрастните птици включва насекоми, основно бръмбари, но също и други безгръбначни, малки бозайници, птици и влечуги (Иванов, 2011).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпространен е повсеместно в цялата страна като гнезди и на около 2000 m надморска височина на Витоша и Рила. Числеността е сравнително равномерна и висока – в преобладаващия брой

квадрати гнездят стотици двойки. По-ниска е в по-високите части на планините, в нископланински и равнинни райони с по-плътна горска покривка и такива, доминирани от земеделски култури (Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен е също в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN е LC (Least Concern) за територията на континентална Европа (2021) и за света (2017). Включен в SPEC 2 (Staneva and Burfield, 2017). Не е включен в Червената книга на България (2015).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) **гнездящата** с популация на вида е между 170 000 и 380 000 двойки. При предходното докладване (за периода 2008-2013) гнездовата популация е била оценена на 400 000-600 000 двойки и тенденциите са били стабилни. Данните от Мониторинга на обикновените видове птици в България (Христов и Попгеоргиев, 2021) показват „слабо намаляваща“ тенденция (-45.6%) в сравнение с 2005 г. Тези данни потвърждават намалението на популацията на вида в страната посочено при докладването.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Decreasing (D)	Decreasing (D)
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Червеногърбата сврачка е широко разпространен вид в страната, поради което не е включена в Червена книга на България (2015) и не е правен подробен анализ на заплахите в страната. Основните заплахи за вида са: интензификация на земеделието (A03, A04, A07, A10), прекомерна употреба на инсектициди (A21), разораване на пасищата и премахване на храстовата растителност в земеделските земи (A05).

При докладването по чл.12 за гнездовата популация са посочени следните заплахи и влияния: A10, A07.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 107 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ**. Числеността на **гнездовата** популация е оценена на 1800 двойки, което е 0,47 - 1,06 % от националната минимална и максимална популация. Посочена е оценка „С“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

Гнездовата популация посочена от Костадинова и Граматиков (2007) е за 400-3360 двойки. В доклада на Матеева и др. (2013) се посочва, че вида е установен в зоната, но не се представят числености. В платформата eBird има над 60 наблюдения. Необходимо е провеждането на целенасочено наблюдение през размножителния сезон за уточняване гнездящата популация.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	1800 дв.	Целевата стойност е определена на база на данните в стандартния формуляр.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от 1800 гнездящи двойки чрез поддържане на подходящите местообитания за вида в зоната.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови и хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 9346 ha	Определена на база на % участие на местообитание: N09 - Сухи ливади, степи, N08 - Равнини, шубраци, N21 - Негорски площи, заети с растителни видове (включително градини, лозя, трайни насаждения)	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 9346 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите местообитания на вида в зоната – покритие с храстова растителност	% покритие с храстовата растителност	Между 15% и 20% покритие с храстова растителност	В подходящи местообитания на вида храстовата растителност не трябва да е гъста, а напротив - отворено мозаечно местообитание с живи плетове и редки храсти/дървета. Видът се нуждае от открити зони където лови едри насекоми, дребни влечуги или бозайници.	Да се поддържа покритие с храстова растителност - между 15% и 20%.

7. Необходимост от промени в СФД

На този етап не могат да се направят промени в СФД за вида.

Специфични цели за A339 *Lanius minor* (черночела сврачка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 20 cm. Размах на крилата: 32-34 cm. По-дребна от сивата сврачка, с къс клон, по-дълги крила и по-къса опашка, с широка бяла препаска през първостепенните махови пера и бял връх на опашката. Отгоре е сива, отдолу бяла, винено-розова по гърдите и страните на тялото. Има черна маска на лицето. Младите отгоре са кафяви с вълнообразни препаски, отдолу са белезникави (Иванов, 2011).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ и мигриращ вид за страната. Пролетната миграция е през април-май, а есенната – през август-септември. Широко разпространен в цялата страна предимно в равнинните и хълмистите райони докъм 900 m. Гнезди единично или в рехави групи. Разстоянието между отделните гнезда е около 100 m. Гнездото обикновено се разполага високо (5-6 до 12 m), в основно разклонение на дървото. Гнезди в близост до грабливи птици (царски орел, сокол орко и др.), понякога край него се разполагат и гнезда на испански врабчета. Предпочитани дървета, на които строи, са лъжеакацията, топола, дъб, ясен и др. Числеността в дъбови гори е 1 индивиди/10 km; в степни местообитания 0,2-0,77 двойки/10 ha; в нискостеблени гори (храсти) 0,77 двойки/10 ha (Иванов, 2011).

Характеристика на местообитанието

Гнезди в открити пространства и пасища с разпръснати редки дървета и храсти или неголеми изкуствени насаждения сред тях; крайнини на широколистни листопадни гори, граничещи с пасища; в ивици от стари дървета край пътища, реки и в полезащитни пояси, овощни градини, дървесни и храстови плантации, особено в изоставени лозя и др. Обитава както райони с големи площи зърнени култури (посеви и други (едногодишни) тревни култури), така и участъци с екстензивно земеделие, вкл. многогодишни тревни култури, пустеещи земи, околности на градове, села и индустриални зони (Янков, отг. ред., 2007). Изследване на местообитанията на черночелата сврачка в долината Търнава Маре, Румъния показва, че предпочитани за строене на гнезда дървесни видове са основно тополи (94,1%) и върби (5,9%). Повечето от гнездата (75%) са построени средно на 1/3 от височината на дървото, в крайните части на клоните. Плътноста на гнездата е 0,96 гнезда/10 ha. Средното разстояние между гнездата е 768,4 m. Птиците предпочитат открити местообитания с големи обработваеми площи и тревиста растителност, с малко храсти и дървесна покривка (Moga et al., 2010). Проучване на гнездовите местообитания в Унгария показва, че черночелите сврачки предпочитат степи с тревисти съобщества и гнездят в разпръснати групи дървета, малки участъци от гори и крайпътни дървета. Повечето от гнездата са построени върху тополи (*Populus* sp.) и лъжеакация (*Robinia pseudoacacia*). Плътноста на размножаващите се двойки е 0,05 гнезда/100 ha (Lovász et al., 2000).

Хранене

Храната включва предимно едри насекоми, главно *Coleoptera* (*Carabidae*, *Silphidae*, *Curculionidae*, *Scarabeidae*), *Orthoptera* (*Gryllotalpidae*, *Grillidae*, *Tettigoniidae*, *Acrididae*), *Lepidoptera* (имаго и ларви) и др., които дебне от висока (1-6 m) наблюдателна точка или лови в полет. По-рядко дребни бозайници (*Microtus*, *Mus*, *Crocidura*), птици и гущери. Също плодове: череша, черница и др. Често подобно на ветрушката трепти във въздуха, следейки за храна (Иванов, 2011).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С петнисто и разпръснато разпространение във всички по-ниски и по-безлесни райони, по-плътно в северната и източната част на страната. Отсъства в гористите райони, в средно високите и високите части на планините. По-многочислен в Дунавската равнина, Добруджа и Югоизточна България (Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен също в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN е LC (Least Concern) за територията на континентална Европа (2021) и за света (2016). Включен в SPEC 2 – намаляващ (Staneva and Burfield, 2017). Не е включен в Червената книга на България.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) **гнездовата** популация на вида е между 6000 и 20 000 двойки. При предходното докладване е съобщена по-висока минимална стойност на гнездовата популация (12 000-20 000 двойки), а тенденциите са били стабилни. Данните от Мониторинга на обикновените видове птици в България за периода 2005-2013 г. (Христов и Петков, 2013) показва тенденция на „силно намаляване“ на популацията на вида (-82.7%) в сравнение с 2005 г. Последният доклад показва за вида „неопределена“ тенденция (Христов и Попгеоргиев, 2021).

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Decreasing (D)	Decreasing (D)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Черночелата сврачка е широко разпространен вид в страната, поради което не е включена в Червена книга на България (2015) и не е правен подробен анализ на заплахите в страната. Основните заплахи за вида са: интензификация на земеделието (A03, A04, A07, A10), прекомерна употреба на инсектициди (A21); разораване на пасищата и ливади (A15); премахване на ивиците от дървета и храсти в земеделските райони (A05).

При докладването по чл.12 за гнездовата популация са посочени следните заплахи и влияния: A07.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 81 зони от мрежата Natura 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ**. Гнездящата популация е оценена на с максимална и минимална стойност от 24 - 66 двойки, което е 0,3 - 0,4 % от националната популация (оценка „C“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „B“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

Според Костадинова и Граматиков (2007) гнездящата популация в зоната е 14 - 66 дв. При докладване от 2013 г. (Матеева кол., 2013) е установен вида, но не се посочват числености на двойките. В платформата eBird има над 25 наблюдения на вида от 13 локации в зоната.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездяща популация	Брой двойки	най-малко 24 дв.	Целевата стойност е определена на база на данните в стандартния формуляр.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от 24 гнездящи двойки чрез поддържане на подходящите местообитания в зоната.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездящи и хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 9346 ha	Определена на база на % участие на местообитание: N09 - Сухи ливади, степи, N08 - Равнини, шубраци, N21 - Негорски площи, заети с растителни видове (включително градини, лозя, трайни насаждения). За всяко двойка са необходими 2 ha гнездова и хранителна територия.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 9346 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите местообитания на вида в зоната – покритие с	% покритие с храстовата растителност	Между 15% и 20% покритие с храстова растителност	В подходящи местообитания на вида храстовата растителност не трябва да е гъста, а напротив - отворено мозаечно местообитание с живи плетове и редки храсти/дървета. Видът се	Да се поддържа покритие с храстова растителност - между 15% и 20%.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
храстова растителност			нуждае от открити зони където лови едри насекоми, дребни влечуги или бозайници.	

7. Необходимост от промени в СФД

На този етап няма достатъчно данни за да се направят промени в стандартния формуляр.

Специфични цели за A433 *Lanius nubicus* (белочела сврачка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 17-18 cm. Размах на крилата: 24-26 cm. На големина колкото червеногърбата сврачка, но е по-елегантна, с издължен силует, по-нежен клон и дълга опашка. По-потайна, много по-рядко се демонстрира по открити части на дървета и храсти. Предпочита да остане скрита сред гъсталака на клоните. Мъжкият основно в черно и бяло, с бяло чело и надочна ивица, бели плещи и ръждивооранжеви страни на гърдите и тялото. Женската отгоре е сиво-кафява, а отдолу - с кремав оттенък. Младите са тъмнокафяви. Брачната песен е тиха и мелодична (Иванов, 2011; Симеонов и Мичев, 1991)

Характер на пребиваване в страната

За България вида е гнездящо-прелетен вид. Пролетната миграция е през май, а есенната – през август. Моногамен, териториален вид. Гнездото се разполага в бодливи храсти, основно разклонение на храст или по-тънко дърво или на хоризонтален клон при по-големи дървета. Гнездото е дребно и добре маскирано, разположено на височина между 0,95 и 18 m над земята. Мътилата са най-често от 4–6 яйца. Мъти само женската, около 14–16 дни. Хранят и двамата родители. В подходящи местообитания образува рехави концентрации – до 6 двойки/1,9 ha (3 двойки/1 ha) в крайречна тополова култура (Иванов, 2011; Николов и др. в Червена книга на България).

Характерно местообитание

Обитава обикновено горещи равнинни или слабо хълмисти райони с разреден храсталак и ниски дървета, псевдомаквиси, разредени стари дъбови гори с поляни с единични храсти, стари овощни градини, особено орехови и бадемови (Иванов, 2011). Според Червена книга на България (Николов и др., 2015) белочелата сврачка обитава псевдомаквиси, разредени ксеротермни дъбови гори от субсредиземноморски тип (най-вече космат дъб), крайречни култури от хибридна топола, по-рядко обраствания с върба, ясен и салкъм, градски паркове. Заселването в горски култури, възникнали на мястото на естествени насаждения, е адаптация на вида с потенциално дългосрочна природозащитна значимост. В сравнение с останалите сврачки предявява предпочитание към по-високи и по-гъсти храсти, с по-малко и по-ограничени по размер открити пространства между тях, както и към наличие на по-високи дървета помежду им или изобщо към по-високи дървета. Установена е плътност до 3 двойки/1 ha в топови култури по поречието на река Марица и нейните притоци, както и в крайречни високи гори от ясен (*Fraxinus sp.*) в долината на реката. Видът има по-ниска численост до 2 двойки/1 ha в гори от космат дъб (*Quercus pubescens*) и благун (*Quercus frainetto*) в Тракийската низина, Сакар и Странджа. В низините видът гнезди в крайречни топови дървета (*Populus sp.*) по реките Марица и Тунджа и техните притоци, както и по реките Крумовица и Бяла река. По-малочислен е в крайречни участъци от върби (*Salix sp.*), лъжеакация (*Robinia pseudacacia*) и низинни гори от ясен (*Fraxinus sp.*). Видът е открит и в горички от космат дъб и благун, овощни градини, насаждения от орехи (*Juglans regia*) и бадеми (*Amygdalus sp.*). В подножието на планините видът обитава открити гори от дъб (*Quercus sp.*), средиземноморска храстова растителност, представена от дървовидна хвойна (*Juniperus excelsa*), червена хвойна

(*Juniperus oxycedrus*) и драка (*Paliurus spina-christi*) (Demerdzhiev and Stoychev, 2008). Изследване в Североизточна Гърция разкрива, че белочелата сврачка се отличава значително в избора си на местообитание в сравнение с други сврачки, гнездящи в района. Авторите смятат, че за да запазят популацията на вида е необходимо да се опазят следните типове местообитания: стари маслинови, бадемови и орехови насаждения и старите гори от чинар (*Platanus*) по протежение на реките (Moskát and Fuisz, 2002).

Хранене

Храната на вида е основно от насекоми, като доминират правокрылите (*Orthoptera*) и бръмбарите (*Coleoptera*), отчасти гущери и дребни птици, предимно изтощени мигранти. Хранителни „запаси“ у нас са регистрирани в края на лятото (Иванов, 2011).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Среща се предимно в по-ниските части, до 600-900 m надморска височина, според Янков (ред., 2007) – до 400 m надморска височина. Среща се основно в Южна България. Гнезди по долното течение на река Струма и ниските части на околните планини. В Горнотракийската низина белочелата сврачка е добре представена покрай река Марица и някои от нейните притоци, на места в северните предпланини на Родопите и Сакар. Има петнисто разпространение в Източни Родопи, Западна Странджа, на север до Средна гора. По Черноморието е рядка, на север достига района на нос Емине. Инцидентно е отбелязвана северно от Стара планина.

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР и Приложение 1 на Директивата за птиците. Включен е в Червената книга на Р България (2015) в категория „уязвим“ (VU). Според IUCN за света е Least Concern (LC) за света (2019) и за територията на континентална Европа (2021). Има SPEC 2 категория (Staneva and Burfield, 2017).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) гнездящата популация на вида е между 700 и 2200 двойки. Според Янков (ред., 2007) числеността в страната наброява 200–350 двойки. Demerdzhiev and Stoychev (2008) оценяват популацията на 600-800 двойки. Според Николов и др. в Червена книга на България (2015) популацията в страната е 1800-2200 двойки. Както се вижда, има голяма разлика в оценките на гнездовата популация в страната, но това може да се обясни с по-скрития начин на живот на вида в сравнение с останалите сврачки. При предходното докладване за периода 2008-2012 г. популацията е била оценена с численост 1500-2200 двойки и двете тенденции са били на увеличение.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Stabile (S)	Increasing (I)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга на България (Николов и др., 2015) като основни заплахи са посочени промяна и деградация на местообитанията – дърводобив (B28), пожари (B13) и др. (B12, B10, B05). С потенциално негативно влияние са горскостопанските мероприятия, свързани с използване на химични вещества (B20) и безпокойството през гнездовия период (H08).

В докладването от 2019 г. е посочена само една заплаха – J01.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 18 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ**. За гнездящата популация оценката на числеността е 2 дв., което представлява 0,1 - 0,3 % от националната гнездяща популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

В Костадинова и Граматиков (2007) е посочена гнездова популация от 2 двойки. В доклад на Матеева и др. (2013) е посочено, че видът е малочислен в зоната и за регистрирането му е необходимо допълнително проучване. В платформата eBird има 4 наблюдения от 3 локации. Най-високите числености са от 2 инд. без уточнение дали са гнездящи двойки.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	2 дв.	Целевата стойност е определена на база на данните в стандартния формуляр.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от 2 гнездящи двойки чрез поддържане на подходящите местообитания в зоната.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови и хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 9346 ha	Определена на база на % участие на местообитание: N09 - Сухи ливади, степи, N08 - Равнини, шубраци, N21 - Негорски площи, заети с растителни видове (включително градини, лозя, трайни насаждения).	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 9346 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите гнездови местообитания на вида в зоната	% проективно покритие на храстовата растителност в храстовите формации от местообитанието	Най-малко 50%	В сравнение с останалите сврачки предявява предпочитание към по-високи и по-гъсти храсти, с по-малко и по-ограничени по размер открити пространства между тях. В този контекст, от решаващо значение е поддържане на процента на храстите в храстовите местообитания, основна част от гнездовото и хранителното местообитание на вида. Целевата стойност по този параметър, релевантна на това изискване е предвидена и при параметрите за негорските местообитания.	Подобряване или поддържане на качеството на подходящите местообитания на вида в зоната, до достигане на целева стойност от най-малко 50% проективно покритие на храстовата растителност в храстовите формации от това местообитание.

7. Необходимост от промени в СФД

На този етап не са необходими промени в СФД за вида.

Специфични цели за A459 *Larus cachinnans* (каспийска чайка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 55–60 cm. Размах на крилата: 138–147 cm. Трудно отличим от средиземноморската жълтонога чайка (*Larus michahellis*), с която доскоро бяха смятани за два подвида на един вид. Отличава се по по-дългите човка и крака, по-тъмните очи, черните петна на върха на крилата са по-малки, а бялото там – повече, при това както откъм тялото, така и откъм върха, краката са по-бледи, червеното петно на клюна е само върху долната получовка. Гърбът е сив, коремът и главата – бели. (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Поради сравнително скорошното отделяне на вида от *Larus michahellis* няма актуална литература за характера на пребиваване на Каспийската чайка в България. През 2014 г. видът е установен на гнезди в смесена колония с *Larus michahellis* в гр. Русе. (<http://gull-research.org/cachinnans/5cy/k69b.html>)

Характерно местообитание

Въпреки малкото информация се предполага, че предпочитанията на каспийската чайка са много близки до тези на *Larus michahellis*: през размножителния период скалисти крайбрежия, острови и отделни скали в морето, крайбрежни населени места, а напоследък и градове с големи реки, язовири със скалисти крайбрежия. По време на миграцията и зимуването се среща и в езера, блата, оризища, разливи на реки и язовири, градски сметища (Нанкинов и др., 1997). Извън размножителния сезон по време на линеене, зимуване и скитания посещава солени езера, лагуни, солници, където образува големи струпвания (Nankinov, 1996). Синантропен вид. Предпочитани местообитания са водните обекти (включително, морета и океани), следвани от депа за отпадъци, места за добив на чакъл и пясък, промишлени или търговски обекти (включително покриви на сгради) по които гнезди, обработваеми или други земеделски земи (Chytil et al., 2021). Предпочитаните местообитания са 1110, 1130, 1140, 1150, 1160, 3130, 3150 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Типичен еврифаг, способен за бърз преход от един вид храна към друг дори в рамките на един сезон. Използва разнообразни начини за добиване на храна. Храни се с риби, мекотели, ракообразни, червеи, гризачи, яйца на птици и техните малки, гущери, насекоми, отпадъци от рибното и селското стопанство (Нанкинов и др., 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

През размножителния период обитава Черноморското крайбрежие, където гнезди както в населени места, така и по скалисти брегове и острови. През последните години е установена тенденция за навлизане навътре в сушата по долините на големите реки (Дунав, Марица, Арда). Каспийската чайка е доказана като гнездящ вид в България през 2014 и 2015 г. при улов на възрастни птици на покрива на сградата на Общинска администрация в гр. Русе (BUNARCO). Възможно е видът да гнезди и на други места в страната.

Не е включена в ЗБР. Включен е в Приложение 2 на Директивата за птиците. Природозащитният статус на каспийската чайка според IUCN е LC (Least Concern) за света (2018) и за Европа (2021). Няма SPEC категория (Staneva and Burfield comp., 2017). Популацията и се увеличава на европейско и световно ниво.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **зимуващата** популация е оценена на 10–120 индивида. При предходният период на докладване е съобщена зимуваща численост от 10-50 индивида. Не се докладва като гнездяща за страната.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Passage	Unknown (X)	Unknown (X)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

За зимуващата популация не са посочени заплахи и влияния, вероятно J02.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 61 зони от мрежата Натура 2000. В девет зони видът е с оценка D на мигриращата или зимуващата популация - BG0002029 Котленска планина, BG0002038 Провадийско - Роякско плато, BG0002058 Сините камъни-Гребенец, BG0002074 „Никополско плато“, BG0002076 Места, BG0002094 Адата – Тунджа, BG0002096 Обнова, BG0002103 Злато поле, BG0002114 Рибарници Челопечене.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ**. Гнездящата популация се оценява на 155 двойки. Няма национална оценка на гнездящата популация. За размер и плътност на популацията - оценка „С“. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ**. Мигриращата популация се оценява на 41-665 индивиди. Няма национална оценка на мигриращата популация. За размер и плътност на популацията - оценка „С“. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **зимуващ**. Зимуващата популация се оценява на 12 – 693 индивиди. Зимуващата популация в зоната надвишава националната оценка за вида (10-120), така че не може да се изчисли процент. Необходимо е да се актуализира най-вероятно националната популация. За размер и плътност на популацията - оценка „С“. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Емине“ видът не е посочен да присъства (в Костадинова и Граматиков, 2007). Няма данни за гнезденето на вида в зоната. По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2018–2022 г. наблюдаваните числености варират между 0 - 1 мигриращи индивиди, 0 - 5 зимуващи индивиди и по време на размножителен период 0 - 1 индивиди в зоната. По данни от https://observation.org, за периода 2018 - 2022 г. не са наблюдавани индивиди от вида в зоната.

Данните за зимуването на вида в зоната са от средно зимните преброявания за периода 2012-2021 г., като наблюденията са извършвани през месец януари, в рамките на един ден всяка година. Не са наблюдавани индивиди от вида в зоната по време на зимуване.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой двойки	155 дв.	В СФД за гнездовата популация на вида е посочена численост 155 дв. Няма друга актуална информация.	Поддържане на броя на гнездящите индивиди в зоната в размер от най-малко 155 дв. чрез

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
				поддържане на местообитанията.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 41 инд.	Целевата стойност е определена на база на СФД. Количеството на преминаващите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 41 индивиди чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 12 инд.	Целевата стойност е определена от СФД. Количеството на спиращите по време на зимуване индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер от най-малко 12 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна в зоната.
Местообитание на вида: Площ на гнездовите местообитания в зоната	ha	неизвестна	Необходими са изследвания за установяване на подходящите гнездови местообитания на вида в зоната.	Междинна цел: установяване площта на подходящите местообитания за гнездене в зоната.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 16688	Определена на база на % участие на следните местообитания в зоната - N01 Морски територии, морски заливи, N06 Вътрешни водни тела (застояла вода, течаща вода. Тяхната обща площ е 16688 ha.	Запазване и поддържане на подходящите местообитания в защитената зона за търсене на храна в размер на най-малко 16688 ha.
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни (Aquatic Macroinvertebrates, Fish)	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2- Добро	Водните безгръбначни са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос и риби. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрозообентос и риби се оценява чрез 5 степенна скала: Мониторинга на Екологично състояние 1-Отлично - High 2-Добро - Good 3-Умерено - Moderate 4-Лошо - Poor 5-Много лошо - Bad вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			година в определени точки за мониторинг.	

7. Необходимост от промени в СФД

На този етап не може да се прецени какви промени да бъдат направени в стандартния формуляр.

Специфични цели за A182 *Larus canus* (чайка буревестница)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 40-42 cm. Размах на крилата: 110-130 cm. Средно голяма чайка, забележимо по-дребна от сребрилата чайка, с по-къс и тънък клюн, по-къси крила и крака. Сигурен отличителен белег при възрастните птици е голямото бяла петно на крайните първостепенни пера (при сребрилата чайка то е забележимо по-малко). Младите птици имат бяла опашка с широка черна ивица на върха (при младите сребристи чайки опашката е кафява с по-тъмна широка ивица на върха). Двата пола с малки сезонни различия. Младите се отличават забележимо от възрастните (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Преминаващ и зимуващ вид. Установени само по време на миграции и през зимата, предимно по Дунавското и Черноморското крайбрежие (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

По време на размножителния период обитава реки и гористи брегове и блата във вътрешността на сушата. По време на миграции и зимата се среща предимно по морски крайбрежия и прилежащи водоеми (Нанкинов и др., 1997). Гнездат в промишлени водни обекти (чакълести ями, седиментационни басейни), рибарници, индустриални водни обекти, островчета, изкуствени постройки и суха земя по бреговете на водни обекти. Островите, заети от птици, са по-малки и са покрити с по-ниска растителност. Гнездат на открити площи с рядка растителност, заемайки места с по-малко растителна покривка и по-близо до храсти или дървета (Skorka et al, 2006). Размножават се в голямо разнообразие от местообитания: от полупустини, степни и умерени до бореални и субарктични зони и от континентални до вътрешността на океанското крайбрежие и островите. Предпочита низини, но гнезди до 900 m в планински езера, по крайбрежните острови върху малки скали и скалисти полуострови, така и във вътрешността. Гнезди по покриви на жилищни и индустриални зони. Размножава се в местообитания, модифицирани или създадени от човека, като изкуствени острови, язовирни езера, кариери, индустриални зони и декантационни басейни (<https://ec.europa.eu>). Подходящи местообитания вероятно са 3130 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с риби, ракообразни, мекотели и насекоми. (Нанкинов и др., 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

По време на среднозимните преброявания в България за периода 1977-1996 г. е често срещан зимуващ вид със средна численост 1193 индивида, максимална 6198 инд. през 1996 г. и степен на концентрация 54%. Видът е зимувал основно по Северното Черноморие със средно 931 и максимално 5236 инд. през 1996 г.; следван от Дунав със средно 151 и максимално 719 инд. през 1996 г.; Южното Черноморие със средно 96 и максимално 1539 инд. през 1993 г.; Южна България със средно 12 и максимално 100 инд. през 1989 г.; Северна България със средно 4 и максимално

9 индивида през 1996 г. Обикновено зимуващата популация се концентрира в езерото Дуранкулак: средно 272 и максимално 1900 инд. през 1996 г.; в крайбрежния сектор Каварна-Кранево: средно 218 инд. и максимално 867 инд. през 1996 г.; и в крайбрежието Тюленово-Калиакра: средно 153 инд. и максимално 4305 инд. през 1996 г. През втората половина на периода 1977-1996 г. зимуващата популация на вида се е увеличила значително. След 1996 г. тенденцията за увеличаване на числеността се запазва и средната обща численост на в България достига 6680 инд., а максималната е 15 700 инд. през 1997 г. Сравнително големите колебания в числеността на вида показват, че тази чайка е пренебрегвана или погрешно идентифицирана. Максималната численост по време на цялото проучване е регистрирана на крайбрежието Каварна-Кранево - 6176 инд. през 1997 г. (Michev and Profirov, 2003).

Защитен вид на територията на цялата страна - Приложение 3 и 4а на ЗБР. Не е включен в Червената книга на България. Включен в Приложение 2Б на Директивата за птиците. Според IUCN е LC (Least Concern) за света (2019) и за територията на континентална Европа (2021). Няма SPEC категория (Staneva and Burfield comp., 2017).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) **мигриращата** национална популация се оценява на 50-600 индивида. **Зимуващата** популация се оценява на 70-1400 индивида. При предходното докладване за периода 2008-2012 г. вида е оценен с зимуваща численост от 10-900 индивида.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Passage	-	-
Winter	Unknown (X)	Unknown (X)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

При докладването по чл. 12 от 2019 г. за зимуващата популация не са посочени заплахи и влияния. За мигриращата популация са посочени три заплахи и влияния: C03, D02, J02. Същите могат да бъдат добавени и за зимуващата популация.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 36 зони от мрежата Натура 2000. В една зона видът е с оценка D на зимуващата популация - BG0002058 „Сините камъни-Гребенец“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Според СФД **зимуващата** популация на вида се оценява на до 25 индивида, което е 0,8 % от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е добра (оценка „В“).

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Емине“ не е посочена зимуваща численост (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2020 г. по време на средно зимните преброявания в страната числеността варира между 5 инд. през 2013 г. и 9 инд. през 2018 г. (данни от ИАОС). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на зимния сезон видът е регистриран еднократно с 1 инд.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на	Брой индивиди	0-25 инд.	Целевата стойност е определена на база на СФД.	Поддържане на популацията в зоната в размер до 25 инд. чрез

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
зимуващата популация			Количеството на спиращите по време на зимуване индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	поддържане на местообитанията на вида в ЗЗ.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 16688	Определена на база на % участие на местообитание: N06, N01. Тяхната обща площ е 16688 ha.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида най малко 16688 ha.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни (Aquatic Macroinvertebrates, Fish)	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2- Добро	Водните безгръбначни са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос и риби. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрозообентос и риби се оценява чрез 5 степенна скала: Мониторинга на <table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от промени в СФД

На този етап не са необходими промени в СФД за вида.

Специфични цели за A640 *Larus fuscus* (малка черногърба чайка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото 52-67 cm. Размах на крилата 135-155 cm. Едра чайка със силно закривен надолу клон, дълги и относително тесни крила. Възрастните птици бели с черни крила и гръб. Двата пола еднакви с малки сезонни различия. Младите се отличават чувствително от възрастните. При всички възрастни трудно се различава от сребрилата чайка. Полетът по-грациозен и по-лек от този на сребрилата чайка, по-рядко капа на земята и във водата. (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Преминаващ, зимуващ и скитащ вид. Пролетната миграция е от март до май, а есенната - от края на август до декември. (Нанкинов и др., 1997).

Характеристика на местообитанието

През гнездовия период обитава скалисти брегове и острови, големи езера навътре в сушата. През есенно зимния период се среща предимно по морски крайбрежия и прилежащи водоеми. (Нанкинов и др., 1997). Видът се размножава в колонии, като показва предпочитание към равна земя, която е добре покрита с ниска растителност, често гнезди под пирен, папрат или друга растителност (Richards, 1990; del Hooy и et al., 1996). Подходящите места включват плоски, непрекъснати тревисти склонове, пясъчни дюни, върховете и издатините на крайбрежни скали, скалисти крайбрежни острови, солени блата, покрайнини на вътрешни езера, острови в езера и реки и високи мочурища, въпреки че видът гнезди и на сгради и покриви (Richards, 1990; Olsen and Larsson, 2003; Mitchell et al., 2004). По време на миграция може също така да посещава вътрешни местообитания, като големи езера и реки; в Англия, предпочита канали, речни бентове, наводнени земи и зони за пречистване на отпадни води (Urban et al. 1986, Snow and Perrins 1998) Често се вижда да търси храна на обработваема земя, пасища и на сметища (Richards, 1990; del Hooy et al., 1996). Подходящи местообитания са 1150- крайбрежни лагуни, 2110-Крайбрежни пясъчни и континентални дюни, 1140-Тинесто-песъчливи крайбрежни площи, които не са покрити или са едва покрити от морска вода, според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

В България непроучено. В други части на ареала се храни с насекоми, риба, молуски, полихети, ракообразни, различни отпадъци (Нанкинов и др., 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Установена само по време на миграция и през зимата предимно по Черноморското крайбрежие, но и във вътрешността на страната. Отделни скитащи птици са наблюдавани през лятото около Варна и Балчик и в Созопол (Нанкинов и др., 1997). По време на среднозимните пребоявания през периода 1977-1996 г. рядък зимуващ вид със средна численост от 2 индивида, максимална 8 инд. през 1977 г. Вида е наблюдаван във всички райони с изключение на Северна България: по Северното Черноморие е наблюдаван 5 пъти с максимум 3 инд. през 1980 г.; по Южното Черноморие - 3 пъти с максимум 8 инд. през 1977 г. ; по Дунав - веднъж с максимум 4 инд. през 1990 г.; и в Южна България - веднъж с максимум 4 инд. през 1990 г. (Michev and Profirov, 2003).

Включен в Приложение 3 и 4а на ЗБР и в Приложение 2Б на Директивата за птиците. Според IUCN е слабо засегнат LC (Least Concern) за територията на континентална Европа (2021) и за света (2019). Популацията му в Европа се увеличаваща се (BirdLife International, Staneva and Burfield, 2017).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) **мигриращата** популация на вида е между 0 и 10 индивида, а **зимуващата** на 1-100 индивида. При предходното докладване зимуващата популация е била оценена на 0-3 индивида и тенденциите са били неизвестни.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Passage	-	-
Winter	Fluctuating (F)	Fluctuating (F)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

При докладването по чл.12 са посочени следните заплахи и влияния: D02, C03, J03.

Като реална заплаха бихме могли да добавим и C08-Изоставяне или преустройство на солници.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 15 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Според СФД **летуващата** популация на вида се оценява на до 1 индивид, няма оценка за националната летуваща популация. Оценката на популацията в зоната е „С“. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е значима (оценка „С“).

Според СФД **зимуващата** популация на вида се оценява на до 1 индивид, което е до 1 % от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е добра (оценка „В“).

5. Анализ на наличната информация

Летуваща популация

В ОВМ „Емине“ няма данни за наблюдавани индивиди по време на гнездовия сезон (Костадинова, Граматиков 2007). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на гнездовия сезон са отчетени числености от 17 инд. Наблюдаваните птици по време на гнездовия сезон са вероятно полово не зрели или не размножаващи се летуващи индивиди.

Мигрираща популация

Няма данни за мигрираща численост на вида в ОВМ „Емине“ (Костадинова, Граматиков 2007). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на пролетната миграция са отчетени числености от по 1 инд., а през есенната миграция между 1 и 15 инд.

Зимуваща популация

Няма данни за мигрираща численост на вида в ОВМ „Емине“ (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2020 г. по време на средно зимните преброявания в страната - 3 инд. през 2017 г. еднократно (данни от ИАОС). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на зимния сезон са отчетени числености от 1 инд..

Националните оценки на мигриращата и зимуващата популация са силно занижени и се нуждаят от корекция. По Черноморското крайбрежие минава единият от основните миграционни пътища на вида. Видът се придържа в откритите морски акватории, като се струпва основно след риболовни кораби. Необходим е целеви мониторинг.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на летуващата популация	Брой индивиди	най-малко 1 инд.	Целевата стойност е определена на база на данни за вида посочени в платформата eBird.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 1 инд. чрез поддържане на подходящите местообитания в зоната.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	най-малко 1 инд.	Стойностите са определени на данни за вида посочени в платформата eBird. Количеството на мигриращите индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 1 инд. чрез поддържане на местообитанията в зоната.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0-3 инд.	Стойностите са определени на база публикувани данни. Количеството на зимуващите индивиди силно зависи от метеорологичните условия	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер до 3 инд. чрез поддържане на местообитанията в зоната.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 32041	Определена на база на % участие на местообитания: N06, N01, N12, N15. Тяхната обща площ е 32041 ha.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида най малко 32041 ha.
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	2-Добро или 1-Отлично	Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в Екологично състояние 1-Отлично - High 2-Добро – Good 3-Умерено - Mod rate 4-Лошо – Poor 5-Много лошо - Bad определени точки за мониторинг са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК). Екологичното състояние на водните тела по БЕК се оценява чрез 5 степенна скала.	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.

7. Необходимост от промени в СФД

Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на гнездовия сезон са отчетени числености от 17 инд. На база публикувани данни предлагаме промяна в СФД – наличната численост по време на размножителния сезон да се промени - максималната числености да се промени на 17 инд., минималната численост да е 1 инд. Наличната популацията не се оценява тъй, като липсва национална оценка.

Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на пролетната **миграция** са отчетени числености от по 1 инд., а през есенната миграция между 1 и 15 инд. На база на тези данни предлагаме промяна в СФД – вида да бъде включен, като мигриращ с минимална численост 1 инд. и максимална численост от 15 инд., което е 100 % от националната мигрираща популация. Оценката на мигриращата популация е с оценка „А“.

За периода 2012-2020 г. по време на среднозимните преброявания в страната - 3 инд. през 2017 г. еднократно (данни от ИАОС). На база на тези данни предлагаме промяна в СФД – **зимуващата** максимална числености от 1 инд. да се промени на 3 инд., което е до 3 %. Предлагаме да не се променя оценката на популацията в зоната.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A183	<i>Larus fuscus</i>			r	1	17	i		G	C	B	C	C
B	A183	<i>Larus fuscus</i>			c	1	15	i		G	A	B	C	B
B	A183	<i>Larus fuscus</i>			w		3	i		G	C	B	C	B

Специфични цели за A176 *Larus melanocephalus* (малка черноглава чайка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 36-38 cm. Размах на крилата: 92-100 cm. Има сезонен и възрастов диморфизъм. Възрастните през размножителния период са бели с черна глава, сив гръб и сиви крила. През есенно-зимния период главата е бяла с тъмно петно зад окото. Младите отгоре са сиво-кафяви с черни първостепенни махови пера и черна ивица на края на опашката. Възрастните през есенно-зимния период се отличават от тези на речната чайка по окраската на главата и бялата долна страна на крилата, а младите — по оцветяването на първостепенните махови пера. (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Постоянен, преминаващ и зимуващ вид. Пролетната миграция е от средата на март до края на май, а есенната - от началото на август до края на септември. Гнезди на многочислени и плътни колонии, у нас на малки групи до около 10 двойки предимно с други чайкови птици - дебелоклюна рибарка, речна рибарка, гривеста рибарка. Колониите са разположени сред рядка растителност (избягва напълно свободни от растителност места, както и съседството на гнездови колонии от сребрилата чайка). Върху гнездовия успех силно влияе факторът „безпокойство“, тъй като тогава птиците унищожават собствените си гнезда (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Гнезди в соленоводни и свръхсолени езера – лагуни и лимани, като разполага гнездата си по разделителни диги в солници и изкуствените платформи за подпомагане гнезденето на водолубивите птици, по-рядко по засолен терени с халофитна растителност. През останалите сезони се среща и навътре в сушата по разнообразни влажни зони (Янков ред., 2007). Разстоянието между отделните гнезда е от 0,3 до 4 m, средно 0,63 m (Нанкинов и др., 1997). Местообитания за размножаване са речни острови, язовири, изкуствени резервоари, кариери за чакъл и рибарници. Предпочитат острови със суха почва и тревиста растителност не по-висока от 20–30 cm (Zielińska, 2007). Извън размножителния сезон по време на линеене се придържат по Черноморските заливи, ношуват в свръх солени езера-солници и се хранят в селскостопански площи (Milchev, 2004). По време на зимуване, обитават морски крайбрежия, сладководни басейни, язовири и се хранят в маслинови горички и промишлени места с изхвърляни остатъци от риба. (Сана et al., 2011). Подходящи местообитания вероятно са 1150 и 3150 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с ракообразни, дребни рибки, насекоми и полевки. (Нанкинов и др., 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

В края на XIX в. е многобройна и постоянно гнездеща по Черноморието и вътрешността на страната. Към средата на XX в. гнезди в Бургаското и Атанасовското езеро, и вероятно в Поморийското. През 1988 г. в Атанасовското езеро са установени 50 гнезда. През размножителния период е установена и в други части на Черноморското крайбрежие, както и при Свищов, София,

с. Загорци, Бургаско. През 90-те на години ХХ в. числеността в Атанасовското езеро е до 62 двойки. След 1997 г. няма данни за гнездене на вида в България. Установени са два неуспешни опита за гнездене в Поморийското езеро. По-големи концентрации по време на есенната миграция са наблюдавани край н. Калиакра и Бургаските езера. Зимуващата в България популация е малобройна, концентрирана основно по Черноморското крайбрежие (Димитров в Червена книга на България, 2015).

Включен в Приложения 2 и 3 на ЗБР и в Приложение 1 на Директивата за птиците. Включен в Червената книга на Р България (2015) в категория уязвим (VU). Според IUCN е LC (Least Concern) за света (2019) и за територията на континентална Европа (2021). Няма SPEC категория (Staneva and Burfield comp., 2017).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2019 г.) **мигриращата** национална популация се оценява на 2000-4000 индивида. **Зимуващата** популация е оценена на 20-300 индивида. Националната **гнездяща** популация се оценява на 2-6 двойки. При предходното докладване за периода 2008-2012 г. гнездовата популация е била оценена на 0-40 двойки, а зимуващата на 1-5 индивида.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Fluctuating (F)	Fluctuating (F)
Passage	-	-
Wintering	Fluctuating (F)	Fluctuating (F)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга на България (Димитров, 2015) като заплахи са посочени промени в режима на стопанисване на селскостопанските площи (A01, A02, A06, F27), ремонт на дигите в Атанасовското и Поморийското езеро. Унищожаване на мътилата и люпилата от наземни хищници (L06), замърсяване на почвите и водите (J02).

При докладването по чл. 12 от 2019 г. за гнездящата популация са посочени две заплахи и влияния – J02, K03. За зимуващата популация също са посочени две заплахи- C03, D02. За мигриращата популация са посочени като заплахи C03 и F26.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 22 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Според СФД **мигриращата** популация на вида се оценява на 31 индивида, което е 0,8-1,55 % от националната мигрираща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е значима (оценка „С“).

5. Анализ на наличната информация

В ОБМ „Емине“ за мигриращата численост на вида са посочени 5-12 инд. (Костадинова, Граматиков 2007). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на пролетната миграция са отчетени численост 1-10 инд., а през есенната миграция между 1 и 50 инд.

По Черноморското крайбрежие минава основният миграционни пътища на вида. Данните за мигриращата популация в 33 са инцидентни и не отразяват реалната ситуация. Необходим е целеви мониторинг за вида по време на миграция.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	най-малко 100 инд.	Стойностите са определени на база на експертна оценка. По Черноморското крайбрежие минава основният миграционен път на вида.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 100 инд. чрез поддържане на местообитанията в зоната.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 37381	Извън размножителния сезон по време на линеене се придържат по Черноморските заливи, ношуват в свръх солени езера-солници и се хранят в селскостопански площи (Milchev, 2004). Определена на база на % участие на местообитание: N06, N01, N09, N12, N15. Тяхната обща площ е 37381 ha.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер от най-малко 37381 ha.
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	2-Добро или 1-Отлично	Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки Екологично състояние 1-Отлично - High 2-Добро – Good 3-Умерено - Mod rate 4-Лошо – Poor 5-Много лошо - Bad за мониторинг са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК). Екологичното състояние на водните тела по БЕК се оценява чрез 5 степенна скала	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.

7. Необходимост от промени в СФД

По Черноморското крайбрежие минава основният миграционни пътища на вида. Данните за мигриращата популация в 33 са инцидентни и не отразяват реалната ситуация. Необходим е целеви мониторинг за вида по време на миграция. Целевата численост е определена на база на експертна оценка. На база експертна оценка, предлагаме промяна в СФД - минималната численост да се промени от 31 инд. на 100 инд., максимална числености от 31 инд. да се промени на 1000 инд., което е 5 - 25 % от националната мигрираща популация (оценка „А“).

Species			Population in the site						Site assessment		
G	Cod e	Scientific Name	S	N P	T	Size	Uni t	Cat .	D.qual .	A/B/C/D	A/B/C

					Min	Max				Pop.	Con	Iso	Glo
B	A176	<i>Larus melanocephalus</i>		c	100	100	i		G	A	B	C	C

Специфични цели за A177 *Larus minutus*, A862 *Hydrocoloeus minutus* (малка чайка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 25-27 cm. Размах на крилата: 75-80 cm. Има сезонен и възрастов диморфизъм. Възрастните през зимата са сиво-бели с по-тъмни петна на главата; крилата отдолу са черни. През лятото главата е черна. Младите отгоре са сиво-кафяви с черно теме и черна ивица по крилата и опашката. Среща се предимно на групи, рядко поединично (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Преминаващ, зимуващ и скитащ вид. Пролетната миграция е през март-април, а есенната – август и октомври (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

През размножителния период обитава сладководни равнинни езера и блата в степната зона и зоните на смесените гори и тайгата. През останалите сезони се среща предимно по морски крайбрежия и прилежащи водоеми, както и навътре в сушата по язовири, долини на реки и техните разливи (Нанкинов и др., 1997). Подходящи местообитания вероятно са 3130 и 3150 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Обитава сладководни плитки езера, покрити с надводна растителност, наводнени степи в близост до реки или езера (<https://birds.kz>). Гнездови местообитания са крайбрежни и вътрешни зони значително променени от човека, водохранилища, утаечни езера, изоставени солници, торфени ями, плаващи острови от водна растителност, пясъчни коси, преградни диги между солени блата, пясъчни банки с ниска халофитна растителност. Вида избягва местообитания с висока растителност (Koks, 1998).

Хранене

Храни се с Trichoptera, Arachnidae, Mollusca, *Leander sp.*, *Gryllotalpa gryllotalpa* и дребни риби (Нанкинов и др., 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Наблюдаван през гнездовия период по Черноморското крайбрежие и поречието на р. Марица. По време на миграция е регистриран при яз. Пясъчник, около София, по долината на р. Струма и Дунавското крайбрежие (Янков, ред., 2007; Нанкинов и др., 1997). По време на среднозимните преброявания в България през периода 1977-1996 г. е сравнително често срещан зимуващ вид със средна численост от 100 инд. и максимална от 493 инд. през 1985 г. Най-високата численост на вида през зимата е установена по Северното Черноморие: средно 42 инд., максимум 395 инд. през 1980 г., следвано от Южното Черноморие: средно 39 инд. и максимум 243 инд. през 1985 г. През целия период на проучването няма данни за зимно пребиваване в Северна България. По-голямата част от зимуващата популация обикновено е концентрирана в езерото Шабла със средно 26 инд. и максимум 394 инд. през 1980 г.; в езерото Вая със средно 10 инд. и максимум 138 инд. през 1992 г.; и в езерото Дуранкулак със средно 7 инд. и максимум 64 инд. през 1996 г. През втората половина на периода 1977-1996 г. зимуващата популация на вида е намаляла значително. През периода 1997-2001 г. средната обща численост е спаднала до 51 инд. с максимум от 147 инд. през

1997 г. Максималната численост по време на цялото проучване е регистрирана в Шабленското езеро - 394 инд. през 1980 г. (Michev and Profirov, 2003).

Включен в Приложения 2 и 3 на ЗБР и в Приложение 1 на Директивата за птиците. Не е включен в Червената книга. Според IUCN е LC (Least Concern) за света (2018) и за територията на континентална Европа (2021). Включен в SPEC 3 (Staneva and Burfield comp., 2017). Не е включен в Червена книга на България (2015).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), **зимуващата** популация на вида се оценява на 10-250 индивида. **Мигриращата** национална популация е оценена на 500-2400 индивида. При предходното докладване, за периода 2008-2012 г., зимната популация е била оценена на 10-40 индивида.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Wintering	Fluctuating (F)	Fluctuating (F)
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

При докладването по чл. 12 от 2019 г. за зимуващата популация са посочени следните заплахи и влияния: D02, C03. За мигриращата популация са посочени също две заплахи – D02, F26.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 27 зони от мрежата Natura 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Според СФД **мигриращата** популация на вида се оценява на 2-40 индивида, което е 0,4 - 1,7% от националната мигрираща популация (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е значима (оценка „C“).

5. Анализ на наличната информация

ОВМ „Емине“ са посочени са посочени същите числености за мигриращата численост (Костадинова, Граматиков 2007). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на пролетната миграция са отчетени числености от 1-3 инд., а през есенната миграция между 1 и 10 инд.

По Черноморското крайбрежие минава основният миграционен път на вида. Данните за мигриращата популация в 33 са инцидентни и не отразяват реалната ситуация. Необходим е целеви мониторинг за вида по време на миграция.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	най-малко 2 инд.	Стойностите са определени на база СФД. По Черноморското крайбрежие минава основният миграционни пътища на вида.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 2 инд. чрез поддържане на местообитанията.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни	ha	най-малко 16688	Определена на база на % участие на местообитание: N06, N01. Тяхната обща площ е 16688 ha.	Поддържане на площта на подходящите хранителни

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
местообитания на вида				местообитания на вида най малко 16688 ha.
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	2-Добро или 1-Отлично	Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.
			Екологично състояние	
			1-Отлично - High	
			2-Добро – Good	
			3-Умерено - Moderate	
			4-Лошо – Poor	
5-Много лошо - Bad				
			район“ всяка година в определени точки за мониторинг са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК). Екологичното състояние на водните тела по БЕК се оценява чрез 5 степенна скала.	

7. Необходимост от промени в СФД

По отношение на родовото име, следва да се промени от *Larus minutus* на *Hydrocoloeus minutus*.
По отношение на кода на вида, следва да се промени от A176 на A862.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			A/B/C
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A862	<i>Hydrocoloeus minutus</i>			c	2	40	i		G	C	B	C	C

Специфични цели за A179 *Larus ridibundus* (речна чайка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 34-37 cm. Размах на крилата: 100-110 cm. Има сезонен и възрастов диморфизъм. Възрастните през размножителния период наподобяват тези на малката черноглава чайка, но темето е бяло, а първостепенните махови пера отдолу са черни. Клюнът и краката червени. Възрастните през есенно-зимния период имат изцяло бяла глава с малко тъмно петно зад окото. Клюнът с черен или с кафяв връх. Краката забележимо по-светли. Младите имат пъстро кафявосиво оперение, отдолу бели. Клюнът жълтеникав или оранжевожълт с черен връх. Краката жълтеникави или охристи. Опашката бяла с тясна черна ивица на върха. (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Гнездещо-прелетен и зимуващ вид. Гнезди в самостоятелни или смесени колонии. Малките се излюпват в края на май и началото на юни. Снася от 1 до 3 яйца. Малките се излюпват в края на май и началото на юни. След края на гнездовия период младите и възрастните птици скитат на големи ята (Нанкинов и др., 1997; Мичев и Камбурова в Червена книга на България, 2015).

Характерно местообитание

През размножителния период обитава предимно сладководни езера и блата, обрасли с тръстика и папур, но и с наличие на открита водна площ, покрита с плаваща растителност; разливи на реки. По време на миграция и зимуване се среща в разнообразни влажни зони както по морски крайбрежия, така и навътре в сушата. Разстоянието между гнездата е най-малко 1-1,5 m. Гнездата са разположени върху плаващи коренища на тръстика, листа от водна лилия (ез. Сребърна, Гарванското блато) и стърчащи от водата пънове (ПП „Персина“) (Нанкинов и др., 1997; Янков, ред., 2007). Подходящи местообитания вероятно са 3150 и 3130 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Видът се размножава главно във вътрешни плитки водоеми, временно наводнени влажни местообитания с буйна растителност, крайбрежия на езера, лагуни, бавнотечащи реки, делти, устия, блата, солени блата, крайбрежни дюни и крайбрежни острови, ями за чакъл и глина, езера, гнезди на суха земя в блата от пирен, пясъчни дюни, плажове, каменисти островчета. Гнезди върху плаващи натрошени тръстики, високи сухи тревисти участъци или пясъчлива земя. Видът показва силно предпочитание за гнездене в близост до растителност. Обикновено гнезди в гъсти колонии със съседни гнезда, разположени средно на 1 m едно от друго. През зимата видът е най-разпространен в крайбрежните местообитания и приливни крайбрежни води, предпочитат заливи или устия с пясъчни или кални плажове, избягват скалисти или открити брегови линии (<http://datazone.birdlife.org>).

Хранене

Храни се с риба, скариди, насекоми (*Carabidae*, *Staphylinidae*, *Tenebrionidae*, *Orthoptera* (*Gryllus* sp.) (Нанкинов и др., 1997). Водни и сухоземни насекоми, земни червеи и морски безгръбначни (напр. мекотели, ракообразни и морски червеи), храни се с мъртва или болна риба, гризачи и семена от земеделски култури (<http://datazone.birdlife.org>).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

В миналото речната чайка е мътила в Свищовското блато. Епизодични гнездови находища е имало в Атанасовското езеро и при с. Черноморец, Бургаско. През 1963 г. в Гарванското блато е установена гнездова колония от 120 двойки. През втората половина на XX в. гнезди само в природен парк „Персина“ и в ез. Сребърна, където е имало многобройна колония (300-500 двойки), през 2001-2003 г.: 5-40 двойки. И в двете гнездови находища числеността варира силно през годините. През лятото неразмножаващи се индивиди се срещат в блатата и езерата край морето и по-рядко във вътрешността на страната, а по време на следгнездовите скитания – край подходящи водоеми в цялата страна. По време на миграции и зимуване е една от най-често срещаните и многобройни видове чайки в ниските части на страната (Мичев и Камбурова, 2015; Нанкинов и др., 1997).

Защитен вид на територията на цялата страна - Приложение 3 на ЗБР. Включен в Приложение 2Б на Директивата за птиците. Включен е в Червената книга на Р България (2015) в категория застрашен (EN). Според IUCN е LC (Least Concern) в света (2018) и за територията на континентална Европа (2021). Няма SPEC категория (Staneva and Burfield comp., 2017).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) националната **гнездяща** популация на вида се оценява на 180-300 двойки. **Мигриращата** национална популация е оценена на 1000-2000 индивида. **Зимуващата** популация е оценена на 2000-6500 индивида. При предходното докладване, за периода 2008-2012 г., за гнездовата популация са посочени същите числености и тенденции, а зимуващата популация е била оценена на 1300-7000 индивида.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
--	--	---

Breeding	Fluctuating (F)	Decreasing (D)
Passage	-	-
Wintering	Increasing (I)	Fluctuating (F)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга като вероятни заплахи са посочени промени на естествения воден режим в традиционни гнездови находища (ПП „Персина“, Гарванското блато, ез. Сребърна) (F28, G25, K02, L01).

При докладването по чл. 12 от 2019 г. за гнездящата популация е посочена само една заплаха – J02. За мигриращата популация са посочени две заплахи и влияния – C03, F26. За зимуващата популация също са посочени две заплахи – C03, D02.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 57 зони от мрежата Натура 2000. В четири зони видът е с оценка D на мигриращата или зимуващата популация - BG0002058 „Сините камъни-Гребенец“, BG0002074 Никополско плато, BG0002076 Места и BG0002106 Язовир Ивайловград.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Според СФД **мигриращата** популация на вида се оценява на 4 - 144 индивиди, което е 0,4 - 7,2 % от националната мигрираща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е значима (оценка „С“).

Според СФД **зимуващата** популация на вида се оценява на 6 - 110 индивиди, кое е 0,3 - 1,7 % от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е добра (оценка „В“).

5. Анализ на наличната информация

Мигрираща популация

В ОВМ „Емине“ видът не е посочен (Костадинова, Граматиков 2007) Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на пролетната миграция са отчетени числености от по 1 инд., а през есенната миграция между 1 и 120 инд.

Зимуваща популация

В ОВМ „Емине“ видът не е посочен (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2020 г. по време на средно зимните преброявания в страната численостите са между 5 инд. през 2018 г. и 48 инд. през 2019 г. (данни от ИАОС). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на зимния сезон са отчетени числености от 1-150 инд.

По Черноморското крайбрежие минава единият от основните миграционни пътища на вида.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	най-малко 4 инд.	Стойностите са определени на база СФД. Количеството на мигриращите индивиди силно зависи от метеорологичните условия. По Черноморското крайбрежие минава единият от основните миграционни пътища на вида.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 4 инд. чрез поддържане на местообитанията.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	най-малко 6 инд.	Стойностите са определени на база СФД. Количеството на зимуващите индивиди силно зависи от метеорологичните условия	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер от най-малко 6 инд. чрез поддържане на местообитанията.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 42722	Определена на база на % участие на местообитание: N06, N01, N09, N23, N21 N12, N15. Тяхната обща площ е 42722 ha.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида най малко 42722 ha.
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	2-Добро или 1-Отлично	<p>Екологично състояние</p> <p>1-Отлично - High</p> <p>2-Добро – Good</p> <p>3-Умерено - Mod rate</p> <p>4-Лошо – Poor</p> <p>5-Много лошо - Bad</p> <p>Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК). Екологичното състояние на водните тела по БЕК се оценява чрез 5 степенна скала.</p>	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.

7. Необходимост от промени в СФД

Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на зимния сезон са отчетени числености от 1-150 инд. На база на тези данни предлагаме промяна в СФД – зимуващата максимална числености от 110 инд. да се промени на 150 инд., което е 2,3 % от националната зимуваща популация. Предлагаме да не се променя оценката на популацията в зоната.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A179	<i>Larus ridibundus</i>			c	4	144	i		G	C	B	C	C
B	A179	<i>Larus ridibundus</i>			w	6	150	i		G	C	B	C	B

Специфични цели за A156 *Limosa limosa* (черноопашат крайбрежен бекас)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 40 – 44 cm. Размах на крилата: 70 – 82 cm. Едър, дългокрак бекас с дълъг, прав клюн. Отличава се във всички оперения от *Limosa lapponica* по бялата лента по дължината на горното крило и черната опашка; тези характеристики, обаче, са лесно видими само по време на полет (или при разтягане на крилото). Други отличителни белези са относително по-дългите крака (особено пищяла) и почти правият (а не леко извит) клюн, в основата оранжев, към върха тъмнокафяв (Beaman and Madge, 1998; Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

В България е прелетен и зимуващ вид (Ivanov et al., 2014). Многочислена при сезонните миграции - от средата на февруари до май и от август до началото на ноември. Размножава се от април до средата на юни в рехави, полуколониални групи. Птиците, които не се размножават, остават на ята, често в близост до гнездовите колонии. Среща се през цялата година по влажните зони на Черноморието, край р. Дунав, в Дунавската равнина и Добруджа, в Софийско, Подбалканските полета, Горнотракийската низина и долините на реките Струма и Места (BirdLife International 2017; Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Размножава се в низинни оводнени ливади, тревисти блата и влажни пасища. В извън размножителния сезон предпочита приливни кални площи, сладководни или бракични езера и блата и наводнени пасища, рибарници, крайбрежия на язовири, ливади, разливи на реки (Beaman and Madge, 1998; Нанкинов и др., 1997). Подходящите местообитания включват голям брой крайбрежни влажни зони: 1110, 1130, 1140, 1150, 1160; Сладководни местообитания: 3150, 3160, 3260 3270 и Естествени и полуестествени тревни формации: 6440, 6510 съгласно Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Събира храната си в плитките водни участъци (като често потапя във водата и главата, и шията), в тинята или по повърхността на земята. През лятото се хранят и по ливади, пасища, степни участъци и обработваеми полета. Хранят се с рачета, дребни миди, охлюви, червеи, водни насекоми и техните ларви, а също така наземни твърдокрили, скакалци, гъсеници на пеперуди, луковици и семена на растения (Нанкинов и др., 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Среща се по време на миграция и зимуване по Черноморието в района на Атанасовско езеро, Бургаско езеро, Комплекс Мандра-Пода, Поморийско езеро, Варненско-Белославско езеро, Дуранкулашко и Шабленско езеро; по Дунавското крайбрежие и около водоеми: рибарници Мечка, комплекс Калимок, язовир Пясъчник, рибарници Челопечене (Dimitrov et al., 2005; Нанкинов и др., 1997).

Включен в Приложения 3 и 4а на ЗБР и в Приложения 2Б на Директивата за птиците. Според IUCN видът е Почти застрашен NT (Near Threatened) за света (2017) и за територията на континентална Европа (2021). Има SPEC 1 категория (Staneva and Burfield comp., 2017). Включен е в Червената книга на България (2015) в категория LC.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **зимуваща** популация на вида се оценя на 0 – 15 индивида. Националната **мигрираща** популация на вида се оценя на 250 – 2700 индивида. При предходното докладване за периода 2008-2012 г. са съобщени същите зимуващи числености и тенденции.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Passage	-	-

Wintering	Decreasing (D)	Decreasing (D)
-----------	----------------	----------------

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

За вида не е правен подробен анализ на заплахите в Червената книга на България, тъй като той е в категория LC.

При докладването по чл. 12 през 2019 г. за зимуващата популация е посочена само една заплаха - J02. За мигриращата популация са посочени две заплахи – J02 и F26.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 29 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ**. Мигриращата популация се оценява на до 17 индивида, което представлява 0.6% от максималната национална мигрираща популация (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

По време на миграция за периода 2015-2022 г. видът е често наблюдаван в зоната с ята от няколко индивида и с максимална численост от 8 инд. отчетени на 17.04.2021 г. (Данни от eBird).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване				
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	0-17 инд.	Целевата стойност е определена от СФД и по съществуващата информация от Ebird. Количеството на спиращите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер до 17 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.				
Местообитани е на вида: площ на подходящи местообитания за почивка и търсене на храна	ha	Най-малко 668 ha	Видът се среща по морския бряг, езера, сегашни и бивши блата, мочурища, влажни ливади, разливи и делти на реки, язовири, рибарници, оризища, по пасища и др. Площта е определена на база на % участие на следните местообитания в зоната :N06 - Вътрешни водни тела Тяхната обща площ е 668 ha. Най-вероятно площта на подходящите местообитания всяка година е различна и със сигурност е по-малка от 668 ha.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 668 ha.				
Местообитани е на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2- Добро	<table border="1"> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> </table>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-
Екологично състояние								
1-Отлично - High								
2-Добро - Good								
3-Умерено - Moderate								

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
биологичен елемент водни безгръбначни (Aquatic Macroinvertebrates)			<p>4-Лошо - Poor</p> <p>5-Много лошо - Bad</p> <p>Водните безгръбначни са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрозообентос се оценява чрез 5 степенна скала: Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.</p>	Добро или 1-Отлично състояние.

7. Необходимост от промени в СФД

На този етап не са необходими промени в СФД за вида.

Специфични цели за A246 *Lullula arborea* (горска чучулига)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото 14-17 cm. Размах на крилата: 27 – 30 cm. Средно голяма чучулига с тънък клюн. При възбуждане перата на главата им настръхват в добре оформена качулка. Отгоре пъстро кафяво жълтеникаво оперение с маслинен оттенък и почти черни надлъжни петна. От челото над очите минават широки бели вежди, които се съединяват на тила. Сгъвката на крилото е с бели петна. Големите надкрилия са с бели върхове, образуващи бяла ивица. Подкрилия сивкави. Централната двойка кормилни пера маслинено-кафява, останалите - черни с бели върхни петна, а най-страничната двойка по-светли. Отдолу бели, с лимонено жълт оттенък. Гърло и гърди с черно кафяви пъстрини, леко размити по страните на тялото (Нанкинов, 2009).

Характер на пребиваване в страната

Гнездяща, мигрираща и зимуваща птица. По време на миграциите пресича на широк фронт територията на цялата страна, като в някои участъци се наблюдават ята, достигащи до 500 индивиди. През различните години пролетният прелет започва след средата на февруари и продължава до края на април. Гнездовите територии се заемат през март и началото на април. В наземно гнездо женската снася 3-6 яйца. Мъти само женската в продължение на две седмици. Отглеждат до три поколения годишно. Пеенето на мъжките се чува почти през цялата година, но най-интензивно е то през май и юни (Нанкинов, 2009).

Характерно местообитание

Обитава разредени горски участъци, просеки, поляни, сечища, пожарища (особено в иглолистни и смесените гори) покрайнини на гори, открити места с горски участъци, групи дървета и храсти. В равнините и предпланините заселва също стари овощни градини, лозя склонове и дерета обрасли с редки дървета и храсти. (Нанкинов, 2009). Според Янков (отг. ред., 2007) обитава различни тревни съобщества, суходюбиви храсталаци, алпийски и субалпийски тревни съобщества в близост до широколистни, иглолистни и смесени гори понякога до ивици дървета, храсти и мозайки от тях, овощни градини, дървесни и храстови плантации.

Изследване в югозападна Германия (Rösch et al., 2021) разкрива, че големината на гнездовите територии при горската чучулига са средно 4,9 ha. Проучването показва, че за вида от голямо значение са състава и височината на тревната растителност, изобилието на артроподи и отдалечеността от човешки сгради. Тревната растителност в гнездовите територии трябва да е ниска (10-15 cm), но едновременно с това трябва да има и по-висока растителност, в която се скрива гнездото. Насекомите, с които се храни ги търси по повърхността на голата земя и в ниската растителност. Изследването на Mallord et al. (2007) разкрива, че видът предпочита да разполага гнездата си във висока и плътна растителност (*Caluna vulgaris*, *Erica cinerea*, *Erica tetralix*, *Molinia coerulea*, *Agrostis setacea*). Във Франция (Sirami et al., 2011) установяват, че територията на един мъжки е средно 3,4 ha. Най-често чучулигата се среща в отворени храсталачни местообитания. В местата, където видът е наблюдаван на земята (хранещи се) покритието е било от тревиста растителност (66%) и гола земя (12%). Пеещите индивиди винаги са наблюдавани върху храст (червена хвойна) или дърво на средна височина от 3 m. За чучулигата от голямо значение е хетерогенността на ландшафта като всички територии съдържат както „петна“ земеделска земя, така и „петна“ с храсталаци. В Европа и отчасти в Англия вида обитава основно земеделски земи в близост до които има горски територии (Langston et al., 2007).

Подходящи местообитания за гнездене на вида са 6150, 6170, 6210, 6510, 6520, 9170, 91G0, 91H0, 91AA, 91BA (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

През размножителния период се храни с различни видове насекоми и техните ларви (*Carabidae*, *Coccinellidae*, *Formicidae*, *Curculionidae*), а през останалото време и с зърна и семена на различни културни растения и плевелни треви.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпространена е навсякъде в хълмистите, нископланинските и равнинните райони с разредени гори и храсталаци на по-голямата част от територията на страната с изключение на равнинните земеделски райони в Дунавската равнина, Добруджа, Тракийската низина и Бургаската низина (Янков отг. ред., 2007).

Природозащитен статус в България – включен в приложение 2 и 3 на ЗБР и в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN е LC (Least Concern) за територията на континентална Европа (2021) и за света (2019). Има SPEC 2 категория (Staneva and Burfield comp., 2017).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013 - 2018 г.), гнездящата популация е от 40 000 – 90 000 двойки. При докладването за предходния период (2008-2013) е посочена подобна численост (35 000-90 000 двойки) и същите тенденции в развитието на популацията.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Increasing (I)	Stable (S)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Не е правен подробен анализ на заплахите за вида, но според нас те са: интензификация и химизация на земеделието (A02, A03, A05, A21), разораване на пасищата и ливадите.

При докладването през 2019 г. за гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: A20, A01, A02, A03, E01.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 81 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ**. Гнездящата популация се оценява на 400-1144 двойки, което представлява 1-1,3% от националната гнездяща популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация в 33 BG0002043 Емине

В ОБМ „Емине“ видът е посочен като гнездящ с численост 141-1403 дв. (в Костадинова и Граматиков, 2007). Данните от eBird 2015-2022 г. показват, че видът се среща в зоната по време на гнездене с численост до 8 инд. (на едно отчитане). Няма по-нови оценки на гнездящата численост на вида в зоната.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой двойки	най-малко 400 дв.	Целевата стойност е определена от СФД. Няма по-нови оценки на гнездящата численост на вида в зоната.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 400 гнездящи двойки чрез поддържане на подходящите местообитания за вида в зоната.
Местообитание на вида: Площ на подходящите местообитания на вида в зоната	ha	най-малко 9346	Видът обитава различни тревни съобщества, сухолюбиви храсталаци в близост до широколистни, иглолистни и смесени гори понякога до ивици дървета, храсти и мозайки от тях. Определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N09, N08 и N21, чиято площ е общо 9346 ha. Вида обитава покрайнини на гори, ето защо не сме сложили площта на широколистните гори.	Поддържане на площта на подходящите местообитания на вида в зоната в размер най-малко на 9346 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите местообитания на вида в зоната	- % екстензивно управлявани пасища и ливади, като част от хранителното местообитание на вида - % площи без растителност	- 100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание е на вида се управляват екстензивно - Най-малко 5%	Видът обитава различни тревни съобщества, сухолюбиви храсталаци в близост до широколистни, иглолистни и смесени гори понякога до ивици дървета, храсти и мозайки от тях; земеделски земи в близост до които има горски територии. Тревната растителност в гнездовите територии трябва да е ниска (10-15 cm). Пеещите индивиди винаги са наблюдавани върху храст (червена хвойна) или дърво на	Подобряване на качеството на подходящите местообитания на вида в зоната, до достигане на целевите стойности от 100% екстензивно управление на пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида и

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			<p>средна височина от 3 m. За чучулигата от голямо значение е хетерогенността на ландшафта като всички територии съдържат както „петна“ земеделска земя, така и „петна“ с храсталаци.</p> <p>В този контекст, от решаващо значение е екстензивното управление на пасищните местообитания на вида, така че те да са подходящи за търсене на храна. За целта е необходима паша на домашни животни (1 ЖЕ/ha), с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.</p> <p>- Процент на площи без растителност (между 5 и 20 %) е много важно за ловуването, да се осигурят места за търсене на храна (видът се храни като улавя насекоми от земята).</p>	най-малко 5% площи без растителност.

7. Необходимост от промени в 33 BG0002043 Емине

На този етап не са необходими промени в СФД за вида.

Специфични цели за A242 *Melanocorypha calandra* (дебелоклюна чучулига)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 17,5-22 cm. Размах на крилата: 32-42 cm. Едра чучулига с дебел масивен клон и покрити с пера ноздри. Крила дълги. Крака масивни. Теме и горна част на тялото кафяво сивкави с тъмнокафяви вътрешности на перата. Второстепенни махови пера с бели вдлъбнати върхове. Най-страничната двойка кормилни пера бели. Отдолу тялото е бяло със сивкаво жълтеникав оттенък и редки кафеникави надлъжни петна по гърдите. Подкрилия черносивкави. Подопашие бяло. От основата на крилото по страните на шията по едно удължено черно петно изтъняващо към върха. Вежда дълга, широка, бяла (Нанкинов, 2009)

Характер на пребиваване в страната

Гнездяща, мигрираща и зимуваща птица. Пролетната миграция започва рано, почти веднага след затоплянето на времето и разтопяването на снега. В безснежни зими мигриращи ята пресичат страната още в началото на февруари. Скитащи ята млади и възрастни птици се забелязват към средата на юли месец. Есенната миграция е разтегната почти четири месеца, от август до ноември. Особено интензивна е в Добруджа през септември и октомври. Зимува в равнините на цялата страна, но зимовищата са динамични и числеността на птиците е различна през различните зими. Зимува в чисти ята или смесени с другите видове чучулиги, най-често с полската.

Размножителният период (от снасянето на първите яйца до излитането на последните малки) продължава от началото на април до началото на юли. Някои двойки отглеждат по две люпила за един сезон. Двете птици изравят плитка трапчинка (под храст, до тревна туфа или сред тревата), която застилат със сухи тревни листа, стъбла и коренчета. Женската снася 2-6 яйца.

Характерно местообитание

Гнезди в степни и суходобиви тревни съобщества на варовити терени, тревни съобщества по сухи силикатни терени (пасища). Предпочита степните местообитания с добре развита тревна растителност. Гнезди също в запустели земи, ливади, канавки, обработваеми полета засети с жито, люцерна и други земеделски култури. В Югозападна България гнезди край ерозиран хълмове и лозя (Янков отг. ред., 2007; Нанкинов, 2009). Проучвания в Южна Португалия са показали, че дебелоклюната чучулигата е силно чувствителна към фрагментацията на местообитанията, изисква полета без храсти или дървета, както и наличие на големи и открити земеделски земи (Morgado et al., 2010). В Южна Франция плътността на дебелоклюната чучулига е строго обвързана с естествените степни местообитания (Brotans et al., 2005). В Южна Русия видът предпочита степи с преобладаващи видове като пелин, лайка, власатка и житни треви (Завьялов, 2007; Oragin, 2015). Модел на разпространението на вида в Италия също показва предпочитания към обработваеми площи и пасища (Londi et al., 2009).

Хранене

Насекоми, плевелни семена, тревни листа и стъбла, разсипани по земята зърна на житни растения. В храната ѝ преобладават едрите насекоми – скакалци и бръмбари, особено много хоботници и листояди. Кълве също мухи и други летящи насекоми, мравки, охлювчета (Нанкинов, 2009).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

В България с петнисто и в по-малка степен разпръснато разпространение в равнинни и ниско хълмисти райони в различни части на страната, основно в Крайморска Добруджа, районите около Дервентските възвишения, Сакар и северните части на Източните Родопи, Тракийската низина и долината на р. Струма с прилежащите ѝ части на Южен Пирин и Славянка. С изолирани находища и в други части на страната (Янков отг. ред., 2007). Най-висока численост има по Черноморието северно от Балчик, в някои суходолия във вътрешността на Добруджа, в Санданско и в Сакар. В останалите райони – Софийско, Бесепарските ридове, Дунавската равнина, по Южното Черноморие и други има малобройни субпопулации, които са силно уязвими (Шурулинков и др., 2015 в Червена книга на България).

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР и Приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен също в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN за територията на континентална Европа (2016) както и за света видът е „слабо засегнат“ LC (Least Concern) (2021). Има SPEC 3 категория, популацията му в Европа е намаляваща (Staneva and Burfield, 2017). Включен в Червената книга на Р България със статус „застрашен“ EN (Endangered).

Според докладването по чл. 12 от 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) гнездовата популация се оценява 4500 и 6800 двойки. За предходният период на докладване (2008-2013) гнездовата популация в страната е била оценена със същата численост и тенденции.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Stable (S)	Stable (S)
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга (Шурулинков и др., 2015) като отрицателно действащи фактори са посочени: загуба на хабитати (A01, A02, A06), интензивно селско стопанство (A03) и химизация (A20, A21); застрояване на местообитанията – особено по Черноморието (F01, F03), изграждане на ветропаркове в предпочитани от вида местообитания (D01), отстрел и ловен туризъм (G10, G07).

При докладването по чл. 12 за гнездовата популация са посочени следните заплахи и влияния: A02, A08, C01, D01, E01, C03. Смятаме, че заплахата C03 няма отношение към вида.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 40 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ**. За гнездящата популация в стандартния формуляр са посочени числености 10 - 99 двойки, което е 0,2 - 1,4 % от гнездящата популация. Посочената оценка е „C“. Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „B“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

Същата гнездова численост е посочена и от Костадинова и Граматиков (2007). Според доклада на Матеева и др. (2003) видът е малочислен в зоната и за регистрирането му е необходимо допълнително проучване.

В платформата eBird има 4 наблюдения от 4 локации. Трите наблюдения са от гнездовия сезон (месец май) и едно от м. септември (20 инд.). Необходими са допълнителни проучвания за потвърждаване на вида в зоната и като зимуващ.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	най-малко 10 дв.	Определена на база информацията в СФД.	Поддържане на гнездящата популация в зоната в размер от най-малко 10 дв. чрез поддържане на местообитанията за гнездене.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови и хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 9346 ha	Гнезди в степни и сухолюбиви тревни съобщества на варовити терени, тревни съобщества по сухи силикатни терени (пасища) (Янков 2007), запустели земи, ливади, обработваеми полета засети с жито, люцерна и други земеделски култури. Определена на база на % участие на местообитание N09 - Сухи ливади, степи, N08 - Равнини, шубраци, N15 - Други обработваеми земи.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 9346 ha

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Местообитание на вида: Качество на подходящите местообитания на вида в зоната	% екстензивно управляван и пасища и ливади, като част от местообитанието на вида	100% от пасищата и ливадите, част от местообитанието на вида се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, обработваеми земи, в което съществена част от земите се управляват като пасища и ливади. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 ЖЕ/ha), както и редовна коситба на ливадите, с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	Поддържане и/или подобряване и поддържане на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.

7. Необходимост от промени в СФД

На този етап няма достатъчно данни за да се направят промени в стандартния формуляр.

Специфични цели за A070 *Mergus merganser* (голям нирец)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 58-66 cm. Размах на крилата: 82-97 cm. Най-едрият от нирците. Мъжкият е с едра, закръглена черна глава и горна половина на шията и дълъг червен клон. Гърбът и плещите са черни, контрастиращи с белите гуша и долна страна на тялото, които са с кремав оттенък. При женската кафявата глава и шия рязко разграничени от сивата гуша. Подбрадието и гърлото бели, също с рязко очертани граници. Гърбът е по-светъл, гълъбовосив. Страните на тялото също са светли. В полет бялото поле в крилото е без напречни черни ивици (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Мигриращ и зимуващ вид за страната. Северен вид, за който България е на границата на южното му гнездово разпространение. Появява се през ноември и се среща до края на март (Нанкинов и др., 1997). Резултатите от средно-зимните преброявания в България в периода 1977-1996 г. показват, че вида е нередовен зимуващ вид с численост от 23 индивиди, максимум 66 индивиди през 1977 г. (Michev and Profirov, 2003).

Първото наблюдение на размножаващи се големи нирци в България датира от 1999 г. , когато женска с поколение от 9 малки е наблюдавана на язовир Кърджали в Източните Родопи. Три години по-късно 12 млади екземпляра са регистрирани отново на същото място. Между 1999 г. и 2020 г. в Източните Родопи са регистрирани общо 5 люпила. Птиците са гнездили в многобройните кухни и пукнатини по вертикалните скали и ръбове на река Боровица и/или язовир Кърджали. През 2020 г. е намерено гнездо в този тип местообитание по устието на река Боровица при язовир Кърджали. Предполагаме, че понастоящем националната гнездова популация е ограничена в Източните Родопи и наброява 6-10 двойки (Dobrev et al., 2020). През гнездовия период на 2021 (21 май) в южните части на яз. Студен кладенец, Стефан Аврамов наблюдава женска с 5 отраснали малки (<https://www.facebook.com/groups/birdsinbulgaria/posts/101585407679227>).

Характерно местообитание

През размножителния период предпочита горните течения на реките, големи, прозрачни горски или планински езера и язовири, рядко морското крайбрежие. Гнезди в цепнатини и дупки в скали и скални стени в близост до дълбоки стоящи сладководни водоеми, с големи водни огледала и без растителност по периферията им. По време на прелет и зимуване се среща в големи и дълбоки реки, сладководни и бракични езера и по-малко в морето (Нанкинов и др., 1997; Dobrev et al., 2020). Изследване в Англия (Gregory et al., 1997) показва, че големият нирец предпочита по-широки речни участъци (10-30 m) с по-малък наклон на брега и на по-малка надморска височина. Същите автори установяват плътност от 0,02-0,54 птици на 1 километър речен участък. Подходящи местообитания за търсене на храна по време на зимуване и миграция са реки, езера и морски крайбрежия, вероятно 3160, 3260, 3130, 3140, 1130, 1150, 1160 и др. според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с различни видове риба (Нанкинов и др., 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Сравнително рядко се срещат по време на прелет и през зимата единични птици или малки ята по по-големите реки, езера и блата. Индивидите се концентрират главно по р. Дунав и езерата по Черноморското крайбрежие. Наблюдаван в различни части на страната, но с малка численост (2-3 инд.). Най-широко разпространен по поречието на р. Дунав – средно 16 инд. и максимум 48 инд. през 1996 г. Най-многочислен е в следните речни участъци: Цибър-Сомовит – средно 7 инд. и максимум 24 и Тутракан-Силистра – средно 6 инд. и максимум 46 инд. през 1996 г. През периода 1997-2001 г. средно-зимната численост е средно 26 инд. с максимум от 72 инд. през 1999 г. (Michev and Profirov, 2003). Сигурно гнездене е установено в язовири в Родопите: „Боровица“, „Студен Кладенец“ и „Кърджали“. Възможно е да се среща и в други високопланински водоеми в Рило-Родопския масив и Стара планина. Националната гнездова популация понастоящем е ограничена в рамките на Източните Родопи с численост 6-10 двойки (Dobrev et al., 2020).

Включен в Приложение 2Б на Директивата за птиците. В Закона за биологичното разнообразие видът е включен в Приложение 3 и 4а. Големият нирец не е включен в Червена книга на Р България (2015). Според IUCN видът е „слабо засегнат“ (Least Concern) както в Европа (2021), така и в света (2018). Няма SPEC категория (Staneva and Burfield comp., 2017).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) **гнездящата** популация на вида е с численост 1-10 двойки. **Зимуващата** популация е с численост 2-50 индивиди. **Мигриращата** популация е с численост 0-120 индивиди.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Increasing (I)	Unknown (UNK)
Wintering	Fluctuating (F)	Fluctuating (F)
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

При докладването по чл. 12 за гнездящата популация не са посочени заплахи и влияния. За зимуващата популация са посочени следните две заплахи – F02, F03, а за мигриращата популация: F02, F03, K04. Към тези заплахи трябва да бъдат добавени също: отстрел, улавяне в браконьерски мрежи за риболов (G10, G11), безпокойство (H08).

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 27 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в ЗЗ ВГ0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **зимуващ** в зоната. За зимуващата популация оценката е до 1 индивид, което е до 2 % от националната зимуваща популация. Оценка „С“. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

По време на миграция се среща както по Черноморското крайбрежие, така и във вътрешността на страната (Янков, ред., 2007). Според данните от средно зимно преброяване (2013 г. – 2021 г.) видът не е установяван в зоната. В платформата eBird няма данни за вида в зоната.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване						
Популация: Размер зимуващата популация	Брой индивиди	0-1 инд.	Целевата стойност е определена на база данните от СФД.	Поддържане на минималната численост на зимуващата популация в размер до 1 инд. чрез поддържане на подходящите местообитания.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 16688 ha	Изчислена на база откритите водни площи в рамките на ЗЗ. Данните са взети от СФ като % на местообитание N01 - Морски територии, морски заливи. N06 - Вътрешни водни тела (застояла вода, течаща вода)	Поддържане на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната в размер от най-малко 16688 ha.						
Местообитание на вида: Общо екологично състояние на водните тела с местообитания на вида	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2- Добро	Общото екологично състояние на водите е обхванато от проучвания по Рамковата директива за водите. Екологичното състояние на водните тела се оценява чрез <table border="1" data-bbox="746 1360 1104 1575"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										
			5 степенна скала: Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.							

7. Необходимост от промени в СФД

На този етап не са необходими промени в СФД за вида.

Специфични цели за A069 *Mergus serrator* (среден нирец)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 52-58 cm. Размах на крилата: 70-86 cm. По-дребен от големия нирец. Главата при мъжкия е с характерна двойна качулка, рязко очертана бяла огърлица на шията и ръждива с тъмни петна гуша. Женската подобна на тази на големия нирец. Отличава се от нея по наличието на черно петно около окоето, преливащо се с ръждивите шия и глава, бялото, без резки очертания; гърбът е тъмен с ясно видими светли краища на перата. В полет силуетът е силно издължен. Впечатление прави дългият и тънък клон и двете напречни черни ивици в бялото поле на крилото (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Мигриращ и зимуващ вид за страната. Появява се през октомври, като в края на месеца и в началото на ноември се наблюдават по-големи ята. По време на прелет и през зимата се среща предимно в морето и големите крайбрежни езера; рядко по р. Дунав и водоемите във вътрешността на страната (Нанкинов и др., 1997). Резултатите от средно-зимните преброявания в България в периода 1977-1996 г. показват, че вида е доста често срещан със средна численост от 700 индивида, максимум 1250 индивиди през 1980 г. (Michev and Profirov, 2003).

Характерно местообитание

През размножителния период се среща в разнообразни местообитания – морското крайбрежие, приморски езера, бавно течащи и планински реки и езера в тундрата и горската зона, открити пясъчни острови в морето, бракични езера. В местата за зимуване обитава предимно морето и крайбрежните солени езера (Нанкинов и др., 1997).

Хранене

Храни се с различни видове риба (Нанкинов и др., 1997).

2. Природозащитно състояние на вида и разпространение в целевите зони

Установен единствено в морето по Черноморското крайбрежие, с изключение на 2 птици: едната наблюдавана през 1978 г. в р. Дунав между Свищов и Русе, а другата през 1984 г. в р. Дунав между Тутракан и Силистра. По-многочислен е по Южното Черноморско крайбрежие – средно 462 инд. и максимум 889 инд. през 1980 г. По Северното Черноморско крайбрежие средно са установени 237 зимуващи индивиди (максимум 396 инд. през 1990 г.). Влажните зони, в които са отчетени най-много средни нирци през зимата са следните: Черноморското крайбрежие между Царево и Синеморец (средно 111 инд.), Черноморското крайбрежие между Слънчев бряг и Ахелой (средно 92 инд.) и Поморийското езеро (средно 85 инд.). През периода 1997-2001 г. средната численост на зимуващите индивиди се увеличава до 767 със максимум от 1314 инд. през 1998 г., но може да се каже, че зимуващата популация на вида в страната за период от 25 години остава стабилна, като постепенно най-високите средно-зимни числености на вида се преместват от Дунавското крайбрежие към Южното Черноморско крайбрежие (Michev and Profirov, 2003).

В Закона за биологичното разнообразие видът е включен в Приложение 3 и 4а. Средният нирец не е включен в Червена книга на Р България (2015). Според IUCN в Европа видът е „почти застрашен“ (Near Threatened) (2021), а в света е „слабо засегнат“ (Least Concern) (2018).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) **мигриращата** популация на вида е между 100 и 800 индивиди. **Зимуващата** популация е с численост между 120 и 200 индивиди. При докладването от предходният период (2008-2012) зимуващата популация е била 60-450 индивиди като тенденцията отново е била намаляваща. Зимната численост на този вид значително се повлиява от зимните температури през януари като при по-ниски температури броят на зимуващите птици е по-голям.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Wintering	Decreasing (D)	Decreasing (D)
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Според докладването по чл. 12 през 2019 г. за зимуващата популация на средният нирец са посочени следните заплахи и влияния: F02, F03. За мигриращата популация са посочени F06, F08, F02, J02. Може да се добави още F21 - Промислени или търговски дейности и структури, причиняващи морско замърсяване (без морско замърсяване с макро- и микрочастици).

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 24 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **зимуващ**. За зимуващата популация оценката на числеността в стандартния формуляр е 2 - 45 индивиди, това е 1,6 % - 22,5 % от националната зимуваща популация (оценка „B“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „B“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

Според данните от средно зимно преброяване (2012 г. – 2021 г.) видът е наблюдаван 4 пъти с максимална численост от 17 инд. (2015 г.). В платформата eBird има 12 наблюдения на вида в зоната, с максимум 15 индивида (март 2021 г.).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 2 инд.	Целевата стойност е определена на база данните от СФД.	Поддържане на минималната численост на зимуващата популация от 2 инд. чрез поддържане на подходящите местообитания.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 16688 ha	Изчислена на база откритите водни площи в рамките на 33. Данните са взети от СФД като % на местообитание N01 - Морски територии, морски заливи. N06 - Вътрешни водни тела (застояла вода, течаща вода).	Поддържане на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната в размер от най- малко 16688 ха.
Местообитание на вида: Общо екологично състояние на водните тела с местообитания на вида	5 степенна скала за екологичн о състояние	1- Отлично/2- Добро	Общото екологично състояние на водите е обхванато от проучвания по Рамковата директива за водите. Екологичното състояние на водните тела се оценява чрез 5 степенна скала:	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване						
			Мониторинга на вътрешните <table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от промени в СФД

На този етап не са необходими промени в СФД за вида.

Специфични цели за A230 *Merops apiaster* (обикновен пчелояд)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото 27-29 см. Размах на крилата 44-49 см. Средно голяма птица с ярка окраска и с метален блясък. Лети с маневрен и планиращ полет. Среща се на малки групи и ята. Често капа по дървета и жици, а не по земята. Темето, гърбът и крилата кафяви. Плещите са жълти. Челото светло, белезникаво с със синьозелено петно. Крилата остри, а средните опашни пера забележимо по-дълги от останалите. Гърлото жълто оградено с черна огърлица. Клюнът черен. Останалата долна страна синьозелена. Маховите и кормилните пера са тъмнозелени (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Прелетен вид. По време на миграция се среща на ята от няколко до около 400 екз. През пролетта е наблюдаван най-рано в средата на април, а през есента – средата на октомври. Масовият прелет през май и от август до средата на септември. Брачните двойки се образуват по време на прелет. Гнезди на колонии по отвесни, земни, пясъчливи склонове, както и по брегове на реки. Гнездо строенето започва най-рано през втората десетдневка на май. Изкопават гнезда, като дълбаят пръстта с клюна си, а я изхвърлят с крака. Участват и двете птици, като се редуват. Пълното люпило е от 3 до 7 яйца (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Открити пясъчливи и сухи места, отвесни глинести, пясъчливи и лъсови брегове на различни водоеми, оврази, склонове и свлачища, ерозирани долове, земни откоси, кариери за добив на инертни материали (Нанкинов и др., 1997; Янков отг. ред., 2007). Изследване направено в Унгария (Kerényi and Ivók, 2013) показва, че 51,8% от гнездата на пчелояда са разположени в лъсови или пясъчни склонове обрасли с ниска растителност. Освен това, по-голяма част от гнездата (61,9%) са издълбани в лъс и 28,4% в пясъчлива почва. Наклона на склона, в които се изкопават дупките варира между 11 и 30 градуса. Размерът на почвените частици са от изключителна важност при избора на място за гнездене при пчелояда. Той предпочита места със среден размер на почвените частици между 20 и 70 µm (Heneberg and Šimeček, 2004). Изследване направено в Германия (Bastian et al., 2018) показва, че по време на гнездовия период пчелояда се храни в територии в близост до колонията, докато в след гнездовите скитания използва по-голямо разнообразие от местообитания, но предпочита земеделските земи. Подходящи местообитания за гнездене на вида са – 2340, 6210, 6250, 6260 (Кавръкова, и др., 2009).

Хранене

Ентомофаг. Храни се основно с пчели и оси, а малките изхранва основно с водни кончета (Нанкинов и др., 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Често срещан вид в равнини и предпланини, но не многоброен. Най-многочислен е в Дунавската равнина, Лудогорието, Добруджа, Тракийската низина, Подбалканските котловини, Източни Родопи, Сакар, Източна Стара планина, долините на реките Струма и Места. В планините е разпространен до 1100 м. надморска височина (Нанкинов и др., 1997; Янков, отг. ред., 2007).

Включен е в Приложение 2А на Закона за биологичното разнообразие. Включен е в Приложение I на Директивата за птиците. Според IUCN – LC (Least Concern), за територията на континентална Европа – също LC. Популацията му е стабилна в Европа. Не е включен в Червената книга на България.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2005-2018 г.), **гнездящата** популация е от 20 000 – 60 000 двойки, като краткосрочната тенденция (2001-2018) на популацията е оценена на нарастваща. Дългосрочната тенденция (1980-2018) на популацията също е нарастваща.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2001-2018 г.), **мигриращата** популация се оценява на 80 000-120 000 индивида. Не са посочени тенденции в популацията.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Increasing (I)	Increasing (I)
Passage	no information	no information

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

На национално ниво заплахите и натиските не са анализирани подробно, тъй като видът не е включен в Националната Червена книга. При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за гнездовата популация е посочена само една заплаха: F03. Основните заплахи за пчелояда са ерозията и изронването на речните брегове (L01), стабилизирането на речните брегове с каменни и бетонни стени, а също и A21-„Използване на химически препарати за растителна защита в земеделието“, което би довело до намаляване на ципокрилите насекоми, които са основна храна на вида.

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за мигриращата популация е посочена също само една заплаха: F03. Също може да се добави и A21-„Използване на химически препарати за растителна защита в земеделието“, което би довело до намаляване на ципокрилите насекоми, които са основна храна на вида.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 85 зони от мрежата Natura 2000. В четири зони видът е с оценка D на гнездящата или мигриращата популация - BG0002022 „Язовир Розов кладенец“, BG0002053 Врачански Балкан, BG0002069 Рибарници Звъничев и BG0002106 Язовир Ивайловград.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ** и **гнездящ**. За гнездящата популация оценката е 210 двойки, което е 0,3 % - 1 % от националната гнездова популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

За мигриращата популация няма оценка на числеността в СФД поради недостатъчни данни за вида (DD). Оценката на популацията в зоната е „С“. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

В платформата eBird има много наблюдения на вида в зоната. С най-висока стойност е от септември 2022 г. – 1653 инд. Необходим е мониторинг на вида през гнездовия сезон и по време на миграция за да се уточни съвременната численост на гнездовата и мигрираща популация.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер гнездящата популация	Брой двойки	210 дв.	Целевата стойност е определена на база на данните в стандартния формуляр.	Поддържане на гнездящата популация в зоната в размер от 210 дв. чрез поддържане на местообитанията за гнездене.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	10-1000 инд.	Целевата стойност е определена на база на експертна оценка и от данните за вида посочени в платформата eBird. Количеството на преминаващите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 10 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитание на вида: площ на подходящи места за гнездене	ha, площ на земни и льосови земни откоси	неизвестна	Понастоящем не може да се определи площта на наличните земни откоси в зоната. Необходимо е отделно проучване. Поради това е поставена и междинна цел. Препоръчваме забрана за разораване и унищожаване на земните, пясъчни и льосови земни откоси в зоната. Почистване на растителността пред такива откоси за осигуряване на достъп до тях за гнездене на вида.	Междинна цел: установяване площта на подходящите гнездови местообитания на вида в зоната. Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 28705 ha	По време на след гнездовите скитания и миграция пчелояда използва по-голямо разнообразие от местообитания за търсене на храна, но предпочита земеделските земи. Площта е изчислена на база % участие на откритите	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 28705 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			местообитания в зоната: N08 - Равнини, шубраци, N09 - Сухи ливади, степи. N23 - Други земи, N21 - Негорски площи, заети с растителни видове, N15 - Други обработваеми земи, N12- обширни зърнени култури, N06 - Вътрешни водни тела (застояла вода, течаща вода).	
Местообитание на вида: Употреба на пестициди в подходящото хранително местообитание на вида в защитената зона	% от площта на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната, в които не се използват пестициди или те са квалифицирани като „продукти за растителна защита с нисък риск“, съгласно Регламент (ЕО) № 1107/2009	В 100% от площта на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната не се използват пестициди или се използват пестициди, които са квалифицирани като „продукти за растителна защита с нисък риск“, съгласно Регламент (ЕО) № 1107/2009	Видът ловува във въздуха и по тази причина не е пряко свързан с типа земеползване, при условие, че начинът на управление на земеделските земи не води до намаляване на наличието на плячка, 20% от която са пчели. В този смисъл, качеството на местообитанието може да се влоши при използване на пестициди, намаляващи количеството на пчелите. За да бъдат опазени пчелите, законодателството на ЕС прилага следната устойчива употреба на пестицидите. С Регламент (ЕО) № 1107/2009 се въвежда понятието „продукти за растителна защита с нисък риск“. Към настоящия момент не е налична информация в какъв процент от земеделските земи се използват „продукти за растителна защита с нисък риск“. Поради тази причина е формулирана междинна цел.	Междинна цел: Да се установи процента на земеделските земи, в управлението на които се използват „продукти за растителна защита с нисък риск“, чрез набиране на информация от земеделските стопани до 2025 г.

7. Необходимост от промени в СФД

По отношение на мигриращата популация предлагаме да се посочи стойност 10-1000 инд. на база на експертна оценка и от данните за вида посочени в платформата eBird.

Species		Population in the site							Site assessment					
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A230	<i>Merops apiaster</i>			c	10	1000	i		G	C	B	C	C

В	A230	<i>Merops apiaster</i>			г	210	210	р		G	C	В	C	C
---	------	----------------------------	--	--	---	-----	-----	---	--	---	---	---	---	---

Специфични цели за A073 *Milvus migrans* (черна каня)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 55-60 cm, размах на крилата: 165-175 cm. Възрастните са тъмнокафяви с дълги тесни крила, опашката е слабо връзана, много по-рядко равна или по изключение заоблена. Главата е белезникаво-сива, гърлото е белезникаво, а клонът е черен. Восковицата и краката са жълти. Лети с плавни махове. Често се рее и прави широки кръгове. Отличава се от червената каня по слабо връзаната опашка, липсата на големи бели петна отдолу на крилата (не много сигурен диагностичен белег) и по-дребните размери (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Гнездео - прелетнен, преминаващ и отчасти зимуващ вид за страната. Пролетния прелет е от началото на март до средата на май. Есенният прелет е от началото на август до първата десетдневка на октомври (Симеонов и др., 1990). През размножителния сезон е най-често по р. Дунав и притоците му, поречието на реките Марица, Тунджа и техните притоци, Сакар, Дервентски възвишения. По време на скитания и миграции е навсякъде из страната, но по-значима е миграцията по Черноморското крайбрежие. Гнезди поединично или в разредени колонии до 30 двойки. Събира се на групи по време на хранене, скитане, почивка и миграция (Марин и др., в Червена книга на Р България, 2015).

Характерно местообитание

Обитава гори и групи дървета в големи речни долини, по Черноморската крайбрежие и край изкуствени водоеми. През зимата се среща и в открити пространства в равнини (Симеонов и др., 1990). Гнезди в алувиални и много влажни гори и храсталаци и широколистни листопадни гори, по-рядко – в ивици дървета, храсти и мозайки от тях, обикновено в близост до по-големи реки и други влажни зони. Използва стари гнезда на мишелови *Buteo buteo* или гарвани *Corvus corax*. Повечето двойки имат няколко алтернативни места за гнездене (Cramp, Simmons, 2004; Янков, отг. ред., 2007). Средната гнездова плътност на вида варира между 1 и 20 двойки/100 km² (Maciagowski et al., 2021). Според едно изследване в южна Испания (Tanferna et al., 2013) средната територия на отделните индивиди е 153.3 km². Гнездящите мъжки и женски индивиди предпочитат влажни зони, горско-земеделски местообитания и храсталаци. Подходящи местообитания за гнездене вероятно са 91D0, 91E0, 91F0 (може би и други широколистни гори); открити местообитания за търсене на храна – естествени и полуестествени тревни формации (6110-6520) според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Полифаг, храни се с мърша, често отнема плячката на други птици, лови насекоми и дребни гръбначни животни (Марин и др., в Червена книга на Р България, 2015). В стомашното съдържание на български птици са установени: сива полевка, обикновена горска мишка, белокоземна белозъбка, водна жаба, зелен гушер, торен бръмбар, бръмбар бегач и др. (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Групирано основно по поречието на големите реки и притоците им – р. Тунджа, р. Марица, р. Дунав, р. Арда, по-разпръснато в Лудогорието и суходолията в Добруджа и др. С най-плътно разположени находища в района между Източните Родопи, Източна Стара планина и Странджа, където съществуването на по-големи реки е съчетано с наличието на над 1000 микрорязовира,

няколко язовира и други водоеми. Почти напълно отсъства от Западна България и Черноморското крайбрежие (Янков отг. ред., 2007).

Защитен вид на територията на цялата страна - Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN 2021 видът е с категория „слабо засегнат“ - LC (Least Concern) за територията на континентална Европа и за света. Включен в SPEC 3 категория (Staneva and Burfield comp., 2017). Включен е в Червената книга на Р България (2015) в категория уязвим (VU).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 140 – 170 двойки. Според докладването за периода 2008-2012 г. популацията на вида е оценена със същата численост. Краткосрочна тенденция е докладвана като стабилна, а дългосрочната е намаляваща.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.), мигриращата национална популация е оценена на 800 – 900 индивида.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.), зимуващата национална популация е оценена на 50 – 100 индивида. Не е докладван като зимуващ при докладването за периода 2008-2012 г.

Table of Article 12 report

Season	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Stable	Decreasing
Winter	Unknown	Unknown
Passage	Decreasing	no information

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червена книга на България (Марин и др., 2015) като отрицателно действащи фактори са посочени: интензивното земеделие (A02, A03, A07, A09), сблъсъкът с електропроводи (D06), добивът на инертни материали и дървесина по поречията на реките (C01, B02, B05, B06, B10); отравянето (G13), браконьерският отстрел (G10), индустриалното и битовото замърсяване на почвите и водите (J01, F12, F13, F16).

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за гнездяща, мигрираща и зимуваща популация са посочени следните заплахи: A02, A04, B02, D02, F03, F26, D06

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 63 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ**. Мигриращата популация е оценена на 37-113 индивида, което представлява 4,63 - 12,55 % от националната мигрираща популация. За размер и плътност на популацията (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Емине“ е посочена миграционна численост 37-113 инд. (в Костадинова и Граматиков, 2007). Според Матеева и Янков (2013) през есента на 2004 г. през зоната в района на Източна Стара планина са наблюдавани при селата Баня - 7 инд. и при Паницово - 30 инд.

По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2018–2022 г. наблюдаваните числености варират между 1- 20 мигриращи индивиди. По данни от <https://observation.org>, за периода 2018 - 2022 г. наблюдаваните числености варират между 0- 2 мигриращи индивиди.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 37 инд.	Стойностите са определени на база СФД.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 37 индивиди чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 24699	Определена на база на % участие на откритите местообитания в зоната: N21- Негорски площи, N09- Сухи ливади, степи, N08- Равнини, шубраци N12- Обширни зърнени култури, N15-други обработваеми земи. Тяхната обща площ е 24699 ha.	Запазване и поддържане на откритите местообитания в защитената зона за търсене на храна по време на миграция, в размер на най-малко 24699 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната – начин на управление на пасища и ливади	% екстензивно управляван и пасища и ливади, като част от хранителното местообитание на вида	100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища и ливади. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 животни/ha), както и редовна коситба на ливадите, с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	Поддържане и/или подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.

7. Необходимост от промени в СФД

По отношение на оценка на зоната (Site assessment) за мигриращата популация следва да се промени критерий А за размер и плътност на популацията на В (което е 4,63 - 12,55 % от националната мигрираща популация).

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A073	<i>Milvus migrans</i>			c	37	113	i		G	B	A	C	A

Специфични цели за A074 *Milvus milvus* (червена каня)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 60-65 cm, размах на крилата: 180-190 cm. Възрастните отгоре са ръждиво кафяви с белезникава глава и черни махови пера, опашката е дълга, дълбоко врязана и с черни върхове на крайните пера, гърлото е белезникаво с тъмни резки, а останалата долна част на тялото е кестеняво кафява с черни резки. В полет се забелязват големите бели петна на долната част на крилата (не много сигурен диагностичен белег, защото понякога и черната каня има такива петна). Понякога увисва във въздуха и разклаща опашка. Отличава се от черната каня по дълбоко врязаната опашка (но не при всички индивиди), белите петна на крилата отдолу и едрите размери. Лети с бавни махове на крилата. Среща се поединично или на двойки, а по време на прелет и на малки ята (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Постоянен и преминаващ вид. Единични индивиди се срещат спорадично в Добруджа и Хасковско. Среща се главно по време на миграция (март-април и август-октомври) или като зимуващ вид, основно единични птици (Игнатов в Червена книга на Р България, 2015). Гнездото е изградено от клони, често и от други материали (парчета кожа, плат, хартия). Пълното мътило е от 2 - 3 яйца. Мътят и двете птици. Малките напускат гнездото на 45 - 70-дневна възраст в зависимост от хранителната база. Още 15 - 20 дни те се придържат в близост до гнездото и възрастните птици продължават да ги хранят. Видът не е силно териториален за цялата си територия на размножаване. Повечето птици гнездят в рамките на 20 km от мястото, където са били отгледани, гнездовите и ловни територии обикновено съвпадат. Средният им размер е слабо дефиниран и силно променлив (Симеонов и др., 1990; Mougeot, 2000; Cramp, Simmons 2004; Игнатов в Червена книга на Р България, 2015).

Характерно местообитание

През размножителния период обитава гори в равнини в близост до открити пространства, обработваеми земи и пасища. По време на миграция се среща и в открити полета, а през зимата и в гори в предпланински райони до около 1200 m. н. в. Гнезди главно на дървета с височина 12–15 m, в покрайнини на гори, като рядко използва стари гнезда на вранови птици или на обикновен мишелов. Подходящи местообитания за търсене на храна са 6210, 6220, 6240, 6250, 6260, 62C0, 6510 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009), обработваеми земи, пасища. Наблюденията са в местообитания, представляващи съчетание между Храсталаци и тревни съобщества (Сухолюбиви храсталаци, Тревни съобщества по сухи силикатни терени) и Широколистни листопадни гори, в близост до стоящи пресни води, посеви и други (едногодишни) тревни култури и ивици дървета, храсти и мозайки от тях (Янков отг. ред., 2007).

Хранене

Видът, играе ролята на чистач, но са и хищници, особено през размножителния сезон, когато трябва да хранят малките си. Те ядат голямо разнообразие от жива плячка, предимно дребни бозайници като зайци, полевки и полски мишки, но също така и птици, червеи и безгръбначни и гръбначни животни, включително и мърша, у нас предимно със земноводни, влечуги, гризачи (Snow, Perrins, 1998; Игнатов в Червена книга на Р България, 2015).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Липсват данни за сигурно гнездене, но е възможно отделни двойки да гнездят епизодично. През гнездовия период са наблюдавани двойка и единични индивиди в Източни Родопи, ез. Сребърна, по една двойка на р. Дунав, Черноморието, Сакар и Източни Родопи, единични птици по време на миграция и гнездовия период при яз. „Студен кладенец“, Сливенско, Ямболско и Добруджа. През

зимата и по време на миграция се среща главно по Черноморското крайбрежие и откритите пространства (Янков отг. ред., 2007; Игнатов в Червена книга на Р България, 2015).

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР и Приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен също в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN за територията на континентална Европа (2021) и в света (2020) видът е „слабо засегнат“ LC (Least Concern). Включен в SPEC 1 (Staneva and Burfield comp., 2017). Включен в Червената книга на Р България със статус „критично застрашен“ CR (Critically Endangered).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **мигрираща** популация на вида се оценява на 0 – 15 индивиди. Според докладването за периода 2008-2012 г. популацията на вида е оценена със същата численост. И при двете докладвания тенденциите в развитието на популацията на вида са неизвестни. Зимуващата популация е оценена на 0 – 1 индивиди.

Table of Article 12 report

Season	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Wintering	-	-
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Като отрицателно действащи фактори в Националната Червена книга (2015) са посочени следните заплахи: унищожаване и промяна на местообитанията, отравяне (A02, A23), както и смъртност от автомобили. По време на миграция и зимуване: отравяне и отстрел (G10). Натиска и заплахите за вида са свързани с унищожаването на местообитания, недостиг на храна, прекомерната употреба на пестициди и други химикали (A23).

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за мигрираща и зимуваща популация са посочени следните заплахи: A02, A07, A08, A09, F03.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 22 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е само **мигриращ**. Мигриращата популация се оценява на 4 индивиди, което представлява 20 % от максималната националната мигрираща популация. Минималната миграционна популация в стандартния формуляр е по-голяма от минималната миграционна численост при Докладването от 2019 г., поради тази причина не може да бъде изчислен процент. Необходимо е да се актуализира националната оценка за мигрираща популация. За размер и плътност на популацията - оценка „А“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Емине“ е посочена миграционна численост от 4 индивида (в Костадинова и Граматиков, 2007). Според Матеева и Янков (2013) през есента на 2004 г. през зоната в района на Източна Стара планина са наблюдавани при селата Баня - 1 инд. и Паницово - 3 инд.

По данни от <https://ebird.org/>, не е представена информация за периода 2018 – 2022 г. По данни от https://observation.org, не е представена информация за периода 2018 – 2022 г.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	4 инд.	Стойностите са определени на база СФД.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от 4 индивиди чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 24699	Определена на база на % участие на откритите местообитания в зоната: N21- Негорски площи, N09- Сухи ливади, степи, N08- Равнини, шубраци N12- Обширни зърнени култури, N15-други обработваеми земи. Тяхната обща площ е 24699 ha.	Запазване и поддържане на откритите местообитания в защитената зона за търсене на храна по време на миграция, в размер на най-малко 24699 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната – начин на управление на пасища и ливади	% екстензивно управляван и пасища и ливади, като част от хранителното местообитание на вида	100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища и ливади. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 животни/ha), както и редовна коситба на ливадите, с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	Поддържане и/или подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.

7. Необходимост от промени в СФД

Смятаме, че на този етап не са необходими промени в стандартния формуляр на зоната.

Специфични цели за *A 058 Netta rufina* (червеноклюна потапница)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 53-57 cm, тегло: 830 - 1420 g, размах на крилата: 84-90 cm (Cramp and Simmons eds., 1977; Svensson, 2013). Оперението е с изразен полов диморфизъм. Мъжкият с голяма ярко ръждивокафява глава и шия, червени клон и крака, черна гуша и долна страна на тялото. В полет правят впечатление белият преден ръб на крилото и бялото огледало. За женската е характерен контрастът между горната половина на главата и светлите бузи и шия. Обикновено мигрира и зимува на ята, често се концентрират заедно с лиските и други видове потапници или патици от род *Anas*.

Характер на пребиваване в страната

У нас червеноклюнатата потапница е зимуващ и мигриращ вид. Изчезнал като гнездещ у нас в периода 1990-2015 г. (Янков отг. ред., 2007; Петков 2015 в Червена книга на България). След това отделни двойки остават и през гнездовия период и гнездят по р. Дунав, което беше доказано през 2016 г. на ез. Сребърна (Д. Митев - <https://www.facebook.com/daniel.mitev.718/posts/pfbid0r6jSoTvoggeqHiXSNyjEPB57CG5dm6EUhbZDjE5Nf9HSxieUJPHPXCLvjKQqJiCvI>) и се предполага за блатата на о. Персин. Гнезди единично. Гнездото е разположено на земята, сред блатната растителност, по-рядко по дървета (остров Персин). Женската снася яйцата през втората половина на април до средата на май. През зимата и прелета е сравнително рядък вид, локално по-чест и многоброен само по Черноморското крайбрежие. Пролетната миграция е от началото на февруари до началото на април. Есенната миграция е слабо застъпена у нас и е главно през октомври-ноември (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

През размножителния период по-дълбоки блата и езера, обрасли с тръстика и папур и с обширни открити водни площи; на остров Персин - в наводнени редки върбови гори, обрасли с буйна блатна растителност. За гнездене червеногушата патица предпочита еутрофни водоеми и езера с крайбрежна растителност и с пластове от потопени макрофити. Гнезди и в бавно течащи реки. Според литературните данни тръстиковите масиви от *Phragmites australis* изглежда са благоприятно местообитание, което се използва за гнездене и скриване на малките. Езерата и блатата, обрасли с тръстика *Phragmites*, са най-често споменаваните в Европа като местообитания за размножаване. Предпочитаните места за гнездене в тези тръстикови масиви са открити водни площи или острови. Тъй като е растителноядна птица, наличието на гъсти макрофитни масиви и особено на *Chara* spp. често се споменава в Европа и Централна Азия като ключов критерий, който влияе върху избора на места за размножаване, линеене и зимуване. Площта на тръстиковите масиви *Phragmites australis* и откритите води, както и дълбочината на водата в различните етапи на размножителния период също могат да бъдат критерии, които оказват влияние върху избора на местообитание (European Communities, 2007). По време на миграция и зимуване се среща в морето, в бракични и сладководни водоеми – езера, блата, язовири, в р. Дунав и в някои от вътрешните реки (Марица, Тунджа, Струма). Предпочита по-плитките части на язовирите, около устията на реките в тях. През гнездовия период обитава сладководни блата и езера, по-рядко и в рибарници. Подходящи местообитания са 3140, 3150 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се главно с растителна храна. Много обича харови водорасли, *Chara* spp. и яде почти всички части от тях. Яде и доста други видове водни растения. Понякога яде и животинска храна – водни насекоми, ларви, ракообразни, мекотели, дребни рибки и жабки (Cramp and Simmons eds., 1977).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Случаите на гнездене на вида в по-далечното минало, преди 1990 г., са били в Шабленското и Дуранкулашкото езера, на рибарници Соколица (Пловдивско), Атанасовското езеро и ез. Вая край Бургас, покрай р. Дунав – в ез. Сребърна, на о. Персин, езерото до с. Пожарево и др. (Нанкинов и др., 1997; Michev et al., 2004; Янков отг. ред., 2007). В последните 30 години двойки или възрастни птици са наблюдавани през гнездовия период на ез. Сребърна, където гнезденето е отново доказано, на о. Персин, в ез. Дуранкулак, в рибарници Калимок, в рибарници Звъничево, Пазарджишко (Янков отг. ред., 2007; Shurulinkov et al., 2019). Не се докладва от България по чл. 12 от Директивата за птиците през 2019 г.

Червеноклюнатата потапница зимува в цялата страна, но най-много в Черно море и крайморските езера – Дуранкулашко, Шабленско, Шабленска тузла, Варненско, м. Пода, яз. Мандра, ез. Вая и др. Ятата по Черноморието достигат 100-150 индивиди. Далеч по-малоброен е вида през зимата

във вътрешността на страната - малки ята, рядко надхвърлящи 10-20 индивиди, зимуват в някои от язовирите и реките - по р. Дунав, в ез. Сребърна, яз. Батак, яз. Искър, яз. Монтана, яз. Розов кладенец, яз. Овчарица и др. Числеността на зимуващите у нас червеноклюни потапници според Докладването по чл.12 за периода 2013-2018 г. е **10 - 1200 индивиди**.

По време на миграция червеноклюните потапници също са малочислени и достигат по-голяма численост само по Черноморието. Във вътрешността на страната през пролетната миграция се наблюдават малки ята в редица язовири, реки и плитки разливи. Според докладването по чл. 12 за периода 2013-2018 г. миграционната численост на вида е в рамките на **0 – 300 индивиди**. За да се оцени по-правилно миграционната численост на вида са необходими синхронни преброявания в основните места за концентрация през месеците на миграция.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Wintering	Fluctuating (F)	Decreasing (D)
Passage	-	-

Включен е в приложение 3 и 4а на ЗБР и в Приложение 2Б на Директивата за птиците. Според IUCN е LC (Least Concern) за света (2016) и за територията на континентална Европа (2021). Няма SPEC категория (Staneva and Burfield comp., 2017). Включена в Червена книга на Р България (2015) в категория „изчезнал“ (EX).

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга на България (Петков, 2015) като заплахи за червеноклюната потапница са посочени унищожаване и деградация на местообитания (K02, L01, F03), промишлен риболов с мрежи (G05, G01) и замърсяване на водоемите (F12). Към тези заплахи следва да се добавят също незаконният отстрел (G07, G10), включително в забранени периоди и местности, безпокойството от страна на ловци, рибари, туристи и рибовъди, използването на пестициди и други химикали в селското стопанство (A21), паленето на масивите с висша водна растителност,

При докладването по чл.12 за зимуващата популация са посочени две заплахи – F05, F26. За мигриращата популация са посочени същите заплахи.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 27 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **зимуващ**. Зимуващата популация се оценява на до 31 индивиди, което представлява 2.6% от максималната национална зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана, но на границите на ареала на разпространение (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

По време на среднозимните преброявания за периода 1977-2001 г. видът е установен четири пъти в рамките на морското крайбрежие между местността Даляна и с. Свети Влас с максимум от 51 инд. през 1987 г. и в рамките на морското крайбрежие между Слънчев бряг и Ахелой – с численост до 92 инд. през 1993 г. Тези части от морското крайбрежие попадат в границите на 33 Емине (Michev and Profirov, 2003). Вида не е посочен като зимуващ в ОВМ „Емине“ (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2021 г. вида е установен два пъти в рамките на морското крайбрежие между местността Даляна и с. Св. Влас: 2 инд. през 2016 г. и 17 инд. през 2017 г. (по данни на ИАОС).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване						
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0-31 инд.	Целева стойност е определена на база на СФД и на данните за средно зимните преброявания в страната за периода 2012-2021 г. предоставени от ИАОС. Количеството на спиращите по време на зимуване индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер до 31 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна в зоната.						
Местообитани е на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 16 688	По време на миграция и зимуване се среща в морето, в бракични и сладководни водоеми – езера, блата, язовири, в р. Дунав и в някои от вътрешните реки. Площта е определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06-вътрешни водни тела, N01-морски територии. Тяхната обща площ е 16 688 ha.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 16 688 ha.						
Местообитани е на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни макрофити (Macrophytes)	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2- Добро	<p>Макрофитите са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрофити.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрозообентос и Макрофити се оценява чрез 5 степенна скала: Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от промени в 33 BG0002043 Емине

На този етап не са необходими промени в СФД за вида.

Специфични цели за A533 *Oenanthe pleschanka* (черногърбо каменарче)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 14-17 cm. Размах на крилата: 25-29 cm. Типично каменарче. Прилича на източното испанско каменарче (*Oenanthe hispanica melanoleuca*), но се отличава от него най-вече по черния гръб на мъжката птица. Освен това мъжкият е с черни бузи, гърло, гуша, крила и връхна част на опашката. Останалото оперение е бяло със сивкав оттенък по темето и с жълтеникав налеп по гърдите. Женската е тъмнокафява с бели (мръснобели) кръст, надопашие, корем и подопаше (Нанкинов, 2009).

Характер на пребиваване в страната

Гнездяща и мигрираща птица. България и съседните територии са най-западната част на гнездовия ареал на вида. Областта на гнездене в Добруджа не превишава 50 km от брега, а основните зони на гнездене са тясна ивица (1-5 km) от морския бряг. Южно от гр. Бургас се заселва само по скалисти морски брегове. Първите плешанки пристигат по Българското черноморско крайбрежие още към края на март, повечето минават през април, а някои идват и в първите дни на май. Мъти само женската. Напуснали гнездата малки, в района на нос Калиакра, има след 10 юни, но най-много те са през първата половина на юли. Семействата се държат известно време заедно, след което се разпадат и малките скитат самостоятелно. Есенната миграция протича незабележимо. Много от птиците изчезват през август и септември. Вероятно последните индивиди напускат в началото на октомври. По Българското черноморско крайбрежие мигрират плешанки от българската, румънската и украинската популация (Нанкинов, 2009).

Характерно местообитание

Гнезди основно по стръмни скалисти (морски) брегове, в съседство със степни и сухолюбиви тревни съобщества по варовити терени и пустеещи земи, където събира храна. По крайбрежието гнезди и по сгради във вилни селища – градове, села и индустриални зони. В останалата част на страната – по скали и скални стени (във вътрешността на страната) и сипеи, нерядко близо до тревни съобщества по сухи силикатни терени. Среща се от 0 до 100 m надморска височина, на места и до 300 m надморска височина (Янков, ред., 2007). В района на Калиакра – Болата двойките гнездят на разстояние 50-80 m една от друга (Нанкинов, 2011).

Хранене

По време на храненето си наблюдава за плячката, кацнало на високо върху скала, камък, бряг или храст. Лови множество бръмбари и скакалци. Едрите от тях предварително умъртвява като ги удря в земята или в камък. Унищожава много гъсеници на различни пеперуди, мухи, оси, дървеници, бегачи, чернотелки, водни кончета. Кълве също паяци, дребни гущери, а също плодове на черницата и други сочни плодове (Нанкинов, 2009).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Гнезди по Северното Черноморско крайбрежие (в широката около 1 km брегова ивица между Златни пясъци и Дуранкулашкото езеро, като районът на нос Калиакра е сред местата с най-висока плътност на гнездене), по-рядко по Южното. Разпръснати изолирани и непостоянни находища има във вътрешността на страната (Георгиев и др., 2015). Най-многобройни са гнездилищата в Североизточна България, особено между Каварна и Тюленово. На 25.05.1987 г. в района на нос Калиакра гнездят 16 двойки, 31.05.1999 г. пак там 23 двойки (повечето край старата крепост, 3 двойки на самия нос), от Калиакра до Болата – 15 двойки и от Болата до Русалка – 32 двойки. Плътността на двойките до с. Българево е 0,96 на 10 ha, степта около Св. Никола – 1,7 дв./10 ha, степта северно от с. Камен бряг – 2,0 дв./10 ha, нос Калиакра – 5,66 дв./10 ha, от Ени-Кулак до

Болата – 1,9 дв./10 ха, от гр. Балчик до „Тузлата“ – 0,27 дв./10 ха (Нанкинов, 2011). По Южното Черноморие са среща на нос Емине, гр. Несебър, около Атанасовско езеро, нос Атия, около Созопол, Росен, Веселие, комплакс Аркутино, Маслен нос, гр. Царево и гр. Китен и устието на р. Силистар (по Нанкинов, 2011). Наблюдавани са и 5 двойки с хибридни мъжки (*Oenanthe pleschanka* x *Oenanthe hispanica melanoleuca*). Българската популация се изчислява на 500-900 двойки (Нанкинов и др., 2004).

Защитен вид на територията на цялата страна - Приложение 2, 3 на ЗБР. Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN е LC (Least Concern) за света (2016) и за континентална Европа (2021). Няма SPEC категория (Staneva and Burfield comp., 2017). Включен е в Червената книга на Р България (2015) в категория застрашен EN.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), националната гнездяща популация на вида се оценява на 210-500 двойки. При предходното докладване за периода 2008-2012 г. оценката на популацията е била подобна (200-500 двойки).

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2001-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Stable (S)	Stable (S)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червена книга на България (Георгиев и др., 2015) като отрицателно действащи фактори са посочени: развитие на селищата и туристическата инфраструктура по Черноморието в близост до гнездовите находища (A01, F01, F03, F08, F09, E01); употребата на химични вещества при различни селскостопански дейности (A21) и нощното осветяване на н. Калиакра.

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за гнездовата популация са посочени заплахи свързани с изграждането на пътища, пътеки, изграждане на ветро паркове и съпътстваща инфраструктура, както и преобразуването на типа земеделска земя (E01, D01, A01).

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 13 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ**. Гнездящата популация се оценява на 4-16 двойки, което представлява 0.8-7.6% от националната гнездяща популация (оценка „B“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана, но е на границите на ареала на разпространение (оценка „B“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

След 1980 г. гнезди редовно по Северното Черноморско крайбрежие и с единични двойки или епизодично по останалата част от бреговата ивица, в близки до нея райони. В Атлас на гнездящите птици в България са посочени 2 квадрата, в които черногърбото каменарче е установено в района на Еминска планина без да е посочена конкретна численост (Янков, отг. ред., 2007) По Южното Черноморие са среща на нос Емине, гр. Несебър (Нанкинов, 2011). В ОВМ „Емине“ е посочена гнездова численост от 2-18 двойки (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2015-2022 видът се среща редовно по време на гнездене без да има конкретни данни за брой гнездящи двойки. На 31.05.2019 са установени 2 инд. (данни от eBird 2015-2022).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	най-малко 4 дв.	Целевата стойност е определена от СФД.	Поддържане на броя на гнездящите двойки в зоната в размер от най-малко 4 дв. чрез поддържане на местообитанията за гнездене и търсене на храна.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	най-малко 9346	Вида гнезди основно по стръмни скалисти (морски) брегове, в съседство със степни и сухолюбиви тревни съобщества по варовити терени и пустеещи земи, където събира храна. Определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N08, N09, N15. Целесъобразно е да се определи площта на скалистите брегове в рамките на зоната като гнездово местообитание на вида.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 9346 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите местообитания на вида в зоната	% екстензивно управляван и пасища и ливади, като част от местообитанието на вида	100% от пасищата и ливадите, част от местообитанието на вида се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в отворени сухолюбиви местообитания - пасища, ливади, обработваеми земи, в което съществена част от земите се управляват като пасища и ливади. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 ЖЕ/ha), както и редовна коситба на ливадите, с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	Поддържане и/или подобряване и поддържане на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.

7. Необходимост от промени в СФД

На този етап не са необходими промени в стандартния формуляр на зоната за вида.

Специфични цели за A094 *Pandion haliaetus* (орел рибар)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 55-60 cm. Размах на крилата: 155-165 cm. При възрастните оперението отгоре е тъмнокафяво, с изключение на бялото теме, а отдолу – белезникаво с черни петна в основата и по върховете на първостепенните махови пера; главата е с малка качулка. В реещ и

планиращ полет има характерен начупен профил (подобно на чайка), по който лесно може да се отличи от другите по-едри грабливи птици (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Гнездещо-прелетен и преминаващ вид. Пролетната миграция е през февруари-април, а есенната: август- декември. По време на миграции се среща по-често в равнините около р. Дунав и по Черноморското крайбрежие. Сега се среща в ограничен и непостоянен брой находища. Има данни за 3 случая за сигурно гнездене - яз. „Ивайловград“, яз. „Пясъчник“, рибарници „Алеко Константиново“. Общата численост на вида в страната се оценява на 3–6 или 10 гнездещи двойки (Симеонов и др. 1990; Градинаров в Червена книга на Р България 2015).

Характерно местообитание

Видът се среща се навсякъде, където има безопасни места за гнезда и плитки води с изобилие от риба. Разнообразни естествени и изкуствени влажни зони със стоящи или течащи води, предимно по блата и езера и много рядко край големи, богати на риба рибарници. Основно изискване към местообитанието е наличие на значителни хранителни ресурси (предимно риба) в съчетание с подходящи места за гнездене (стари дървета в заливни гори, стълбове на далекопроводи и др.). Гнездата са разположени по дървета със сухи върхове на височина 8 - 25 m в близост до вода (в рамките на 10 - 20 km) с дълбочина 0,5 – 2 m. Гнездото е изградено от клони. Женската снася през последните дни на април и началото на май. Пълното мътило е 2 - 4 яйца. Малките напускат гнездото през август. При търсене на храна се отдалечава до 10–20 km. (Симеонов и др., 1990; Poole 2002; Градинаров в Червена книга на Р България 2015). Подходящи местообитания вероятно са 3150 и 3260 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Стенофаг. Храни се с риба (99% от диетата му) с тегло 150–300 g и дължина около 25–35 cm. Видът може да служи за биомониторинг на замърсители във водните екосистеми. При мътна вода не може да си набавя храна и лови жаби, мишевидни гризачи, зайци, земноводни, птици и малки влечуги (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С разпръснато разпространение покрай язовири и рибарници, главно в Тракийската низина, Източните Родопи, Западна и Източна Стара планина. Отделни находища с по-ниска степен на достоверност и по Дунавското крайбрежие (между о. Белене и езерото Сребърна) и долините на реките Струма и Места. (Янков отг. ред., 2007).

Защитен вид на територията на цялата страна - Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Включен е в Червената книга на Р България (2015) в категория „Критично застрашен“ (CR). Според IUCN 2021 видът е с категория „слабо засегнат“ - LC (Least Concern) за територията на континентална Европа и за света. Няма SPEC категория (Staneva and Burfield comp., 2017).

Съгласно Докладването по чл. 12 от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **гнездяща** популация на вида се оценява на 0 двойки. Според докладването за периода 2008-2012 г. популацията на вида е оценена на 0 – 5 двойки. Краткосрочната тенденция в развитието на популацията на вида е стабилна, а дългосрочната е намаляваща. Съгласно Докладването по чл. 12 от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **мигриращата** популация е оценена на 100 – 150 индивида. **Table of Article 12 report**

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Unknown	Decreasing
Passage	no information	no information

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Според националната Червена книга (Градинаров, 2015) отрицателно действащи фактори са: унищожаване и/или деградация на местообитанията (A25, A26, A33, F26, F03, J01, F12, F13), браконьерство – отстрелване по време на миграция и през размножителния период в рибовъдни стопанства (G10), безпокойство от рибари, ловци, туристи и др. (H08) (особено чувствителен към човешко присъствие); намаляване на рибните запаси в по големите водоеми в страната; изсичане на стари дървета край водоемите (B06, B08, B10); сблъсък и/или късо съединение с далекопроводи за високо напрежение (D06).

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за гнездовата популация са посочени следните заплахи и влияния: A07, A09, B02, D02, F03, G01, H01. За мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: D02, F03, F26.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 61 зони от мрежата Natura 2000. В една зона видът е с оценка D на мигриращата популация - BG0000399 „Българка“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ**. Мигриращата популация се оценява на 13 индивиди, което представлява 8.7% от максималната национална мигрираща популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Емине“ видът е посочен като мигриращ с численост 13 инд. (в Костадинова и Граматиков, 2007). Същата стойност е посочена и в стандартният формуляр. При проучвания на миграцията през 2004 г. в района на село Баня са наблюдавани 5 индивида за миграционния сезон (Матеева и Янков, 2013). Данните от eBird 2015-2022 г. показват, че видът се среща в зоната по време на миграция с численост до 2 инд. (на едно отчитане).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	най-малко 5 инд.	Целевата стойност е определена от СФД и данни за вида по време на миграция при с. Баня посочени в Матеева и Янков (2013). Количеството на преминаващите по време на миграция индивиди може да е различен през отделните години.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 5 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 16688	Определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06- вътрешни водни тела и N01-моски територии и морски заливи. Тяхната обща площ е 16688 ha.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 16688 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент Риби (Fish)	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2- Добро	Рибите са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК). Екологичното състояние на	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
			Екологично състояние	
			1-Отлично - High	
			2-Добро - Good	
			3-Умерено - Moderate	
			4-Лошо - Poor	
5-Много лошо - Bad				
			водните тела по БЕК Риби се оценява чрез 5 степенна скала: Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.	

7. Необходимост от промени в 33 BG0002043 Емине

По отношение на мигриращата популация предлагаме да се промени минималната численост на 5 инд., тъй като при проучвания на миграцията през 2004 г. в района на село Баня са наблюдавани 5 индивида за миграционния сезон (Матеева и Янков, 2013). Не е необходимо да се променя оценката на популацията в зоната.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A094	<i>Pandion haliaetus</i>			c	5	13	i		G	A	A	C	A

Специфични цели за A020 *Pelecanus crispus* (къдроглав пеликан)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 160–180 см. Размах на крилата: 270–320 см. Една от най-едрите летящи птици. Оперението при възрастните през размножителния период е сиво-бяло, перата на главата са къдрави, клюнът е голям с яркочервена „торба“ и с жълто петно на гушата. Ирисът на очите е сив. Краката са оловно сиви. През зимата на темето имат слабо удължени пера, образуващи ръб, нямат жълто петно на гушата и цветът на кожената „торба“ е жълт. Младите са с умерено бледакафяво до сиво оперение в горната част на тялото и мръсно-бяло оперение в долната част. По-едър от розовият пеликан (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Къдроглавия пеликан е гнездящ, прелетен, преминаващ и зимуващ вид в нашата страна. Птиците от Черноморско-средиземноморската популация са близки мигранти. Пролетната миграция на вида е от края на февруари до края на март, а есенната протича от началото на октомври до ноември (Симеонов и др., 1990). У нас гнезди в езерото Сребърна, в блато Песчина и Мъртво блато на остров Персин, както и в Защитена местност „Калимок-Бръшлен“. По време на миграция и през

зимата се среща предимно по поречието на р. Дунав, Черноморското крайбрежие и големите язовири в Южна България. В района на Бургаския залив между 10 август и 30 октомври са установени средно 208 мигриращи птици. През зимата е установен в най-голям брой в Бургаските езера: Мандренското езеро – 420 птици през януари 1997 г. и Вая – 323 птици през януари 1999 г. (Мичев и Симеонов в Червена книга на Р България, 2015).

Характерно местообитание

Обитава обширни сладководни и полусолени блата и езера, обрасли с обширни тръстикови масиви, с открити водни огледала и богати на риба. По време на миграция и зимуване се среща и в разнородни влажни зони – язовири, рибарници, солници, утайници, пясъчни коси и др. Къдроглавият пеликан гнезди в самостоятелни колонии, разположени в труднодостъпни и изолирани тръстикови масиви по плаващи острови от тръстика, както и по изкуствени платформи (Мичев и Симеонов в Червена книга на Р България, 2015; Янков отг. ред., 2007). Пълното люпило е 1-5 яйца. Мътят и двете птици. Гнездовият успех в Сребърна е средно 0,84 малки/гнездяща двойка (Michev, Crivelli, 1998). Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3140 и 3150 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с риба, като хранителният спектър се състои от *Carassius carassius*, *Cyprinus carpio*, *Tinca tinca*, *Rutilus rutilus*, *Leuciscus idus*, *Scardinius erythrophthalmus*, *Esox lucius* и др. (Мичев и Камбурова, съст., 2012). Зависим е от големи влажни зони, богати на риба. При търсене на храна може да се отдалечи до 20-30 км. от гнездовите колонии.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Рядък и малоброен гнездящ вид. Къдроглавият пеликан гнезди в ез. Сребърна (колониата е известна от 1882 г.), блато Песчина (от 2016 г.) и Мъртво блато (от 2020 г.) на о. Персин и в Защитена местност „Калимок-Бръшлен“ (от 2021 г.). През гнездовия период малки ята от не размножаващи се птици са наблюдавани на редица места по поречието на р. Дунав, в Бургаските влажни зони, както и в някои водоеми във вътрешността на страната (Янков отг. ред., 2007). В миналото гнездови колонии е имало по Дунавското и Черноморското крайбрежие и в Стралджанското блато.

Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР. Видът е включен в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Природозащитният статус на къдроглавия пеликан според IUCN за света е NT (Near Threatened) (2018), а за Европа е Least Concern (LC) (2021). Включен в Червената книга на Р България (2015) в категория „Критично застрашен“ (CR). Включен в SPEC 1 (Staneva and Burfield comp., 2017).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013–2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 80-150 двойки. Зимуващата популация е оценена на 700 – 880 индивида. Мигриращата национална популация е оценена на 600–1800 индивида. При предходното докладване за периода 2008-2013 г. е съобщена същата гнездова популация, но краткосрочната тенденция е била увеличаваща се.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Fluctuating (F)	Increasing (I)
Wintering	Stable (S)	Increasing (I)
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга (Мичев и Симеонов, 2015) като отрицателно действащи фактори са посочени: в местата за размножаване: заплахата от хищници и диви свине (L06), пожари в тръстиките масиви (M09, H04), много ниски температури (L01), нарушаване целостта на гнездовищата в резултат на необичайно високо водно ниво (M07, M08). По време на миграция и зимуване: сблъсъци с електропроводи (D06), отстрел (G10), омазутяване на оперението (J02, E07).

При докладването по чл. 12 за гнездовата популация са посочени следните заплахы и влияния: K03, F02, F05, J02, J03. За мигриращата популация са посочени следните заплахы и влияния: F05, D02, J02, C03. За зимуващата популация са посочени следните две заплахы: F05, J03. Смятаме, че заплахата K03 и J03 няма отношение към вида. Заплахите трябва да бъдат допълнени с посочените в Червена книга на България (2015).

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 50 зони от мрежата Натура 2000. В една зона видът е с оценка D на мигриращата популация - BG0002115 „Било“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ и зимуващ**. Мигриращата популация се оценява на 230 индивиди, което представлява 12,8% от максималната национална мигрираща популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана, но на границите на ареала на разпространение (оценка „В“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Зимуващата популация се оценява на до 11 индивиди, което представлява 1,25% от максималната национална зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана, но на границите на ареала на разпространение (оценка „В“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация в 33 BG0002043 Емине

Мигрираща популация

В ОВМ „Емине“ видът е посочен като мигриращ с численост 230 инд. (в Костадинова и Граматиков, 2007). Същата стойност е посочена и в стандартният формуляр. При проучвания на миграцията през 2004 г. в района на село Баня са наблюдавани 24 индивида за миграционния сезон (Матеева и Янков, 2013). Данните от eBird 2015-2022 г. показват, че видът се среща в зоната по време на миграция с численост до 15 инд. – в яз. Порой (на едно отчитане).

Зимуваща популация

По време на средно зимните преброявания за периода 1977-2001 г. видът не е установен в рамките на морското крайбрежие между местността Даляна и с. Свети Влас и в рамките на морското крайбрежие между Слънчев бряг и Ахелой. Тези части от морското крайбрежие попадат в границите на 33 Емине (Michev and Profirov, 2003). Видът не е посочен като зимуващ в ОВМ „Емине“ (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2021 г. видът е установен един път в рамките на морското крайбрежие между Слънчев бряг и с. Ахелой: 3 инд. през 2017 г. (по данни на ИАОС).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0-11 инд.	Целевата стойност е определена от СФД. Количеството на спиращите по време на зимуване индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на популацията в зоната в размер до 11 инд. чрез поддържане на площта на подходящите

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
				местообитания на вида в защитената зона.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	230 инд.	Целевата стойност е определена от СФД. Количеството на спиращите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от 230 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитания на вида: площ на подходящи местообитания за хранене	ha	най-малко 688	Площта е определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06-вътрешни водни тела. Тяхната обща площ е 688 ha.	Запазване и поддържане на площта на подходящите места за пренощуване на вида в зоната в размер от най-малко 688 ha.
Местообитания на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент Риби (Fish)	5 степенна скала за екологично състояние	1-Отлично/2-Добро	Рибите са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество Екологично състояние 1-Отлично - High 2-Добро - Good 3-Умерено - Moderate 4-Лошо - Poor 5-Много лошо - Bad (БЕК) Риби. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Риби се оценява чрез 5 степенна скала: Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.

7. Необходимост от промени в 33 BG0002043 Емине

По отношение на мигриращата популация е необходимо да се промени оценката на популацията от „С“ на „В“, тъй като 230 инд. са 12,8% от националната мигрираща популация.

Species			Population in the site						Site assessment					
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A020	<i>Pelecanus crispus</i>			w		11	i		G	C	A	B	A
B	A020	<i>Pelecanus crispus</i>			c	230	230	i		G	B	A	B	A

Специфични цели за A019 *Pelecanus onocrotalus* (розов пеликан)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 140–175 cm. Размах на крилата: 270–360 cm. Цялото тяло, главата, опашката и надкрилията бели с розов оттенък, особено забележим по перата на надкрилията. На тила с кичур

от удължени пера (по-дълги при женските). Голата кожа около очите розово-жълта, при женските - интензивно оранжева. Кожената торба яркочълта. На гушата голямо жълто петно. В полет черните махови пера отдолу рязко контрастират с белите подкрилия. Краката месночервени. Ирисът червен. Младите са предимно с тъмно-кафеникаво и сиво оперение, с жълтеникава „торба“, с розова орбитална кожа (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

В миналото розовият пеликан е гнездящо-прелетен и преминаващ. Днес е преминаващ и по изключение зимуващ (Симеонов и др. 1990). С рядко неперидично гнездене през отделни години в езеро Сребърна и на остров Персин. Последното успешно гнездене е на пет двойки в езерото Сребърна през 2018 г. У нас се среща ежегодно основно по време на миграция, когато между 15 000 и 23 000 птици са регистрирани по Черноморското крайбрежие, основно около Бургас. През август хиляди розови пеликани се събират за почивка и хранене в Бургаското езеро (Вая). Пролетната миграция е от средата на март до средата на април, а есенната – от началото на август до началото на ноември. Зимува в Африка. Отделни малки групи остават да зимуват в страната, основно по влажните зони в района на Южното Черноморско крайбрежие и Южна България (Симеонов и др. 1990; Мичев и Профиров, 2015 в Червена книга на България).

Характерно местообитание

Обитава обширни блата и езера, обрасли с тръстика и папур, с открити водни огледала и богати на риба, рибарници, язовири и полусолени водоеми. Розовият пеликан гнезди в големи самостоятелни и смесени (най-често с големи корморани и къдроглави пеликани) колонии, разположени на плаващи тръстикови острови, или изкуствени платформи. Пълното люпило е от 2-3 яйца. Мътят и двете птици, като имат едно поколение годишно в периода маю-юли. През зимата обитава предимно крайбрежни бракични водоеми (Симеонов и др., 1990; Мичев и Профиров, 2015 в Червена книга на България). Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3140 и 3150 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с риба, предимно *Carassius spp.*, *Cyprinus carpio*, *Tinca tinca*, *Rutilus rutilus* и др., която лови поединично или в групи. Зависим е от големи влажни зони, богати на риба (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Рядък и малоброен гнездящ вид. Единични двойки гнездят неперидично в езерото Сребърна (2018 г.) и в блато Песчина на остров Персин (2016). Неразмножаващи се индивиди и ята се задържат през целия гнездов сезон в Бургаските влажни зони и някои други водоеми (Янков отг. ред., 2007). В миналото розовият пеликан е гнездял в Мандренското езеро (до около 1958 г.) и Стралджанското блато (до към 1920 г.). През зимата най-голям брой е установен в Бургаските езера: Мандренското езеро – 69 индивиди през януари 1988 г. и езерото Вая – 20 индивиди през януари 2000 г. (Michev and Profirov, 2003).

Включен е в Приложения 2 и 3 на ЗБР и в Приложение 1 на Директивата за птиците. Природозащитният статус на розовият пеликан според IUCN е LC (Least Concern) за света и за континентална Европа (2021). Включен в Червената книга на Р България в категория „Изчезнал“ (EX). Включен в SPEC 3 (Staneva and Burfield comp., 2017).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **зимуваща** популация е оценена на 1 – 20 индивида. **Мигриращата** национална популация е оценена на 20 000 – 51 000 индивида. При предходния период на докладване, за периода 2008-2012 г., е съобщена подобна зимна численост (0-23 индивида).

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Passage	-	-
Wintering	Stable (S)	Unknown (UNK)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга на България (Мичев и Профиров, 2015) като отрицателно действащи фактори са посочени: унищожаване и деградация на местообитанията (A01, K02, K04, F01, F02, F03), включително замърсяване на влажните зони с нефтени продукти (J01, J02); пряко преследване от човека (G10).

При докладването по чл. 12 от 2019 г. за мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: F05, J02, D02, C03, а за зимуващата популация са посочени следните заплахи и влияния: K04, G01 и G14.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 44 зони от мрежата Natura 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ**. Мигриращата популация се оценява на 12494 индивиди, което представлява 24,5% от максималната национална мигрираща популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана, но на границите на ареала на разпространение (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация в 33 BG0002043 Емине

В ОБМ „Емине“ видът е посочен като мигриращ с численост 12494 инд. (в Костадинова и Граматиков, 2007). Същата стойност е посочена и в стандартният формуляр. Данните от eBird 2015-2022 г. показват, че вида се среща в зоната по време на миграция като при с. Брястовец (на границата на зоната) са отчетени 700 инд. през май 2019 г. (на едно отчитане). При с. Паницово са отчетени 80 инд. също през месец май.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	най-малко 80 инд.	Целевата стойност е определена на база на данни за вида по време на миграция посочени в платформата eBird. Количеството на преминаващите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 80 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитани е на вида: площ на подходящи местообитания за хранене	ha	най-малко 688	Площта е определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06-вътрешни водни тела. Тяхната обща площ е 688 ha.	Запазване и поддържане на площта на подходящите места за пренощуване на вида в зоната в размер от най-малко 688 ha.
Местообитани е на вида: Площ на подходящите местообитания	ha	най-малко 15 353	По време на миграция каца и в обработваеми земи – ниви за почивка. Площта е определена на база на % участие на обработваемите земи в зоната,	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване						
та за почивка по време на миграция			местообитание N15-други обработваеми земи и N12-обширни зърнени култури с площ 15 353 ha.	размер най-малко 15 353 ha.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент Риби (Fish)	5 степенна скала за екологично състояние	1-Отлично/2-Добро	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Рибите са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Риби. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Риби се оценява чрез 5 степенна скала: Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от промени в ЗЗ BG0002043 Емине

По отношение на мигриращата популация предлагаме да се промени минималната численост на 80 инд. на база на данни за вида по време на миграция посочени в платформата eBird (виж т. 5). Не е необходимо да се променя оценката на популацията.

Species						Population in the site					Site assessment			
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A019	<i>Pelecanus onocrotalus</i>			c	80	12494	i		G	A	A	C	A

Специфични цели за A072 *Pernis apivorus* (осояд)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 55-60 cm. Размах на крилата: 135-145 cm. Възрастните са с полиморфна окраска, със значителна индивидуална вариация – отгоре е тъмнокафява, а отдолу варира от едноцветно кафява до белезникава, изпъстрена с кафяви препаски или резки, челото и юзджиката са с дребни люсповидни пера, а останалата част на главата е пепелявосива до тъмнокафява. Опашката сиво-кафява с 2-3 черни препаски - в основата, средата и края. Клюнът черен, восковицата тъмносива, краката жълти. В реещ полет се отличава от мишеловите по хоризонталния профил, малката глава, тънката шия и тъмните препаски по опашката (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

В България видът е гнездящо-прелетен. Пролетният прелет започва от средата на март до края на април, есенният започва в началото на август и продължава до края на октомври. Многоброен по време на миграции по Черноморското крайбрежие, особено в края на август и началото на септември. Понякога заема стари гнезда на други птици (сива врана, обикновен мишелов и др.). През април–май снася най-често 2 яйца. Мътенето продължава 28–35 дни, а малките остават в гнездото 40–45 дни. При плътност 1 двойка на 50–100 km² числеността в страната най-вероятно е 300–400 гнездещи двойки (Симеонов и др., 1990; Домусчиев и Спиридонов в Червена книга, 2015).

Характерно местообитание

През размножителния период обитава обширни гори в равнини и планини (предимно букови), изпъстрени с полянки или в близост до ливади и пасища (Симеонов и др., 1990). Според Янков, ред., (2007), подходящи местообитания за гнездене са гори, основно в широколистни листопадни гори и смесени гори, а в по-високите части на планините – и в иглолистни гори. Изгражда гнездото си на клон на голямо дърво или в разклон, обикновено 10–20 m над земята, предпочитани са широколистни дървета, особено бук, но гнезди и в смесени и иглолистни гори до 1600–1700 m надм. в. в близост до открити пространства. Гнездовия участък е над 1000 ha, но търси храна до 7 km от гнездото. Проучване показва, че осояда има предпочитание към гората. Гнездовите територии варират между 13,5 и 25,8 km² (Cramp, Simmons, 2004; Ziesemer, Meyburg, 2015). Подходящи местообитания за гнездене са покрайнини на гори (9110-91CA), а за търсене на храна са открити пространства - ливади, пасища, обработваеми земи и вероятно повечето типове „Естествени и полуестествени тревни формации“ (6110-6520) според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се основно с ларви на жилещи насекоми, земни оси и пчели, стършели и други насекоми, дребни птици, влечуги и гризачи (Симеонов и др., 1990; Домусчиев и Спиридонов в Червена книга, 2015).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпространението в България е разпръснато на почти цялата територия на страната, най-плътно в ниските и средно високи райони с гори до 1600 m надм. в. С най-висока плътност в Източни Родопи, Източна Стара планина и Странджа. Числеността е равномерно ниска, в преобладаващия брой квадрати единични или до 2–3 двойки. С най-висока плътност в Източни Родопи, Източна Стара планина и Странджа (Янков отг. ред., 2007).

Защитен вид на територията на цялата страна - Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Включен е в Червената книга на Р България (2015) в категория „уязвим“ VU (Vulnerable). Според IUCN 2021 видът е с категория „слабо засегнат“ - LC (Least Concern) за територията на континентална Европа и за света. Няма SPEC категория (Staneva and Burfield comp., 2017). Видът е включен също в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция.

Съгласно Докладването по чл. 12 от 2019 г. (за периода 2013 - 2018 г.) гнездящата популация на вида е между 400 и 800 двойки. Според докладването за периода 2008-2012 г. популацията на вида е оценена със същата численост. Краткосрочната тенденция в развитието на популацията е била стабилна, а дългосрочната - нарастваща.

Съгласно Докладването по чл. 12 от 2019 г. (за периода 2013 - 2018 г.) мигриращата популация на вида е с численост 15 000-25 000 индивида.

Table of Article 12 report

Season	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
--------	--	---

Breeding	Stable	Increasing
Passage	Increasing	no information

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга на България (Домусчиев, 2015) са посочени следните отрицателно действащи фактори: масовото изсичане на старите гори (B05, B06, B08, B09, B10) и безпокойството (H08), браконьерството (G10), използването на пестициди в земеделието (A20, A21).

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за гнездовата популация са посочени следните заплахи, имащи отношение към вида: A02, A07, A08, B02, D02, F03, D06.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 90 зони от мрежата Natura 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр на зоната видът е **гнездящ**. Гнездящата популация е оценена на 7 двойки, което представлява 0,87-1,75 % от националната гнездяща популация. За размер и плътност на популацията (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ**. Мигриращата популация се оценява на 4719 индивиди, което представлява 18,88-31,46 % от националната мигрираща популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Емине“ е посочена миграционна численост от 4719 инд. и гнездяща - 7 двойки за вида (в Костадинова и Граматиков, 2007). По данни на Матеева и др. (2013) видът е установен по време на размножителен сезон на 2012 г., но не са посочени конкретни числености.

Според Матеева и Янков (2013) през есента на 2004 г. през зоната в района на Източна Стара планина са наблюдавани при селата Баня - 1596 инд. и при Паницово - 3121 инд.

По данни от <https://ebird.org/>, за периода 2018–2022 г. наблюдаваните числености варират между 1 - 35 мигриращи индивиди и по време на размножителен сезон 1-15 инд. По данни от <https://observation.org/>, за периода 2018 - 2022 г. не са наблюдавани индивиди от вида в зоната.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	Най-малко 7 двойки	Стойностите са определени на база СФД.	Поддържане на гнездовата численост на вида в зоната в размер на най-малко 7 гнездящи двойки чрез поддържане на подходящите местообитания за гнездене в зоната.
Популация: Размер на	Брой индивиди	4719 инд.	Целевата стойност е определена на база на СФД. Количеството на спиращите	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
мигриращата популация			по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	размер от 4719 индивиди чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	20693 ha	През размножителния период обитава обширни гори в равнини и планини (предимно букови), изпъстрени с полянки или в близост до ливади и пасища. Ловува както в гората, така и в близо разположените ливади и пасища, като подходящите местообитания на вида в зоната е 20693 ha – N16.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона, в размер на най-малко 20693 ha.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 24699	Определена на база на % участие на откритите местообитания в зоната: N09- Сухи ливади, степи, N21- Негорски площи, N12- Обширни зърнени култури, N 15-други обработваеми земи, N08-равнини и шубраци. Тяхната обща площ е 24699 ha.	Запазване и поддържане на откритите местообитания в защитената зона за търсене на храна по време на миграция, в размер на най-малко 24699 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната – начин на управление на пасища и ливади	% екстензивно управлявани пасища и ливади, като част от хранителното местообитание на вида	100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища и ливади. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 животни/ha), както и редовна коситба на ливадите, с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	Поддържане и/или подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.

7. Необходимост от промени в СФД

По отношение на оценка на зоната (Site assessment) за гнездящата популация следва да се промени критерий А за размер и плътност на популацията на С (което е 0,87-1,75 % от националната гнездяща популация).

Species				Population in the site					Site assessment					
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D		A/B/C	
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.

B	A072	<i>Pernis apivorus</i>			r	7	7	p		G		A	C	A
B	A072	<i>Pernis apivorus</i>			c	4719	4719	i		G	A	A	C	A

Специфични цели за A392 *Phalacrocorax aristotelis desmarestii* (качулат корморан)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 65-80 cm, размах на крилата: 90-105 cm. Трудно отличим от големия корморан, особено от младите и възрастните извън размножителния период. Единствено преди гмуркане подскача, като тялото се отделя изцяло от водната повърхност. Почива на малки групи по скали около морския бряг. (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Постоянен вид. Гнезди по скалистото крайбрежие от н. Шабла до Созопол, като в миналото числеността е до няколко десетки двойки а през последните години до 180–250 двойки. Макар че гнездовата популация се смята за постоянна, зимните миграции не са изяснени достатъчно добре. Извън гнездовия период големи струпвания се наблюдават на значително отстояние от гнездовите места (Иванов и др. в Червена книга на България, 2015 и лични данни на Ивайло Димчев).

Характеристика на местообитанието

Гнезди изключително по стръмни скалисти (морски) брегове. Гнездата си разполага по отвесните крайбрежни морски скали, на височина до 20 m над водата, по скални корнизи и тераси както на открито, така и в абразионни пещери до около 30 m навътре. Хранителните му местообитания обхващат крайбрежната морска ивица тинести и пясъчни морски плитчини до около 1 km навътре (Янков, ред., 2007). Използва морски местообитания и обикновено не се среща далеч от сушата. Видът показва силно предпочитание към скалисти брегове и острови със съседни дълбоки, чисти води и храна пред пясъчни и скалисти морски дъна (del Hoyo et al., 1992; Nelson, 2005). Качулатия корморан също така предпочита защитени места за риболов като заливи и канали, въпреки че обикновено избягва устия, плитки или кални заливи и сладки или смесени води (Wanless et al., 1997). Подходящи местообитания вероятно са 1240 (Стръмни морски скали) и 1110 и 1160 (Обширни плитки заливи и Постоянно покрити от морска вода пясъчни и тинести плитчини) според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

В България непроучено. Средиземноморският подвид се храни главно с крайбрежна риба, уловена от дъното на средна дълбочина над скалисти или пясъчни морски дъна, но икономически важните риби изглежда съставляват много малка част от диетата (Aguilar and Fernandez, 1999).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Съобщен за първи път по птица от Черноморското крайбрежие при с. Тюленово, Добричко, като популацията е оценена на около 100 дв. През 1975–1977 г. гнезди на 3 места: до с. Тюленово, Добричко, до Яйлите и между нос Калиакра и Русалка. Максимален брой установени гнезда 11 (1976 г.), общо 40–50 екз., отглеждащи годишно 7–10 малки. Към 1980 г. общата численост не надхвърля 25–30 двойки. След 1985 г. са налице признаци за увеличаване числеността. През 1992 г. популацията е оценена на около 50 двойки, 10 от които гнездат при Яйлите, Ени кулак и Русалка, а останалите – разпръснато както на север до към с. Тюленово, Добричко, така и на юг по скалите между нос Калиакра и нос Зеленка; през 1993 г. числеността е 62 двойки, а през 1995 г. – повече от 80 двойки. След 1995 г. увеличаването броя на двойките продължава. Най-висока обща

численост е отбелязана през 2002 г. – 250 двойки, което показва значително увеличение. В последните години най-новото гнездово находище на о-в Свети Иван е и най-голямо за вида в България (Янков, ред., 2007 и И. Димчев - непубл. данни).

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР и в Приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN е слабо засегнат - LC (Least Concern) за територията на континентална Европа (2021) и за света (2018). Включен в SPEC 2, популацията му в Европа е намаляваща (BirdLife International, Staneva and Burfield, 2017). Включен в Червената книга на България като уязвим (VU).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) гнездовата популация на вида е между 170 и 250 гнездящи двойки.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Fluctuating (F)	Increasing (I)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга (Иванов и др., 2015) посочват, като заплахи и въздействия: безпокойство в резултат от интензифицирането на туризма (F02) и засиленото присъствие на любители рибари, туристи и др. (H08). Не е известно какво е количеството на случайно улавяните птици в местните даляни (G12) и доколко то се отразява на числеността на популацията.

При докладването по чл. 12 са посочени следните заплахи и влияния: G01, F02.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 12 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Според СФД **летуващата** популация на вида се оценява на до 3 индивиди, което е 1,2 % от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е значима (оценка „С“).

Според СФД **мигриращата** популация на вида се оценява на 21 индивиди. Мигриращата популация не е оценявана на национално ниво. Оценката на популацията в зоната е „С“. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е значима (оценка „С“).

5. Анализ на наличната информация

Летуваща популация

В ОВМ „Емине“ за летуваща популация на вида са посочени стойности от 0-3 инд. (в Костадинова и Граматиков, 2007). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на гнездовият сезон не са отчетени индивиди в зоната.

Мигрираща популация

В ОВМ „Емине“ няма данни за мигриращи индивиди (Костадинова, Граматиков 2007) Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на миграция вида не е регистриран в зоната.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	21 инд.	Стойностите са определени на база СФД. Количеството на мигриращите индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 21 инд. чрез поддържане на местообитанията.						
Популация: Размер на летуващата популация	Брой индивиди	0-3 инд.	Стойностите са определени на база СФД.	Поддържане на броя на летуващите индивиди в зоната в размер до 3 инд. чрез поддържане на местообитанията в зоната.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 16020	Определена на база на % участие на местообитание: N01-морски територии и морски заливи. Тяхната обща площ е 16020 ha.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида най малко 16020 ha.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент Риби	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	2-Добро или 1-Отлично	Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки <table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично</td> </tr> <tr> <td>2-Добро</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо</td> </tr> </tbody> </table> за мониторинг. Рибите са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Риби. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Риби се оценява чрез 5 степенна скала.	Екологично състояние	1-Отлично	2-Добро	3-Умерено	4-Лошо	5-Много лошо	Подобряване на екологичното състояние на водните тела и подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично										
2-Добро										
3-Умерено										
4-Лошо										
5-Много лошо										

7. Необходимост от промени в СФД

На този етап не са необходими промени в СФД за вида.

Специфични цели за *A391 Phalacrocorax carbo sinensis* (голям корморан)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 80 – 100 cm. Размах на крилата: 130 – 160 cm. Най-едрият от трите вида корморани, срещащи се в България. Има черно оперение с бели бузи и по едно бяло петно отстрани на хълбока (през размножителния период). Голата кожа в основата на долната получовка е жълта и заобиколена от бяла зона. Младите са черно-кафяви с беззникави гърди и корем. Плува и се гмурка добре. Оперението не е водонепромокаемо и след гмуркане каца по камъни и дървета в близост до водоема и се суши с разперени крила. Ловува поединично, или на групи (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Постоянен, гнездещо-прелетен, преминаващ и зимуващ вид за страната. Размножителния период е от началото на март до към средата на юли. По време на миграционния период ята от големи корморани могат да се срещнат по всички водоеми в страната, а по време на зимуването се концентрира предимно по поречието на река Дунав и Черноморското крайбрежие. По крайбрежието на Черно море видът мигрира от октомври до март, като есенният прелет е през октомври-ноември. Не мигрира на дълги разстояния. През зимата се струпва на ята в големи не замръзващи водоеми и по морското крайбрежие (Симеонов и др., 1990).

Характерно местообитание

Големият корморан обитава сладководни и полусолени блата и езера, язовири, рибарници, крайбрежни скали и заливни гори. В България видът гнезди колониално, основно по дървета (дъб, хибридна и бяла топола, бяла върба и др.), но също така и по метални конструкции на електропреносната мрежа (Мандра-Пода). Образува и смесени колонии с лопатарка, блестящ ибис, малък корморан, сива, нощна, гривеста и малка бяла чапла. Снася 3 – 4 яйца, като има едно поколение годишно. Подходящото гнездово и хранително местообитание са близко разположени. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, 91D0, 91E0 и 91F0 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с риба, предимно *Cyprinus carpio* и *Carassius* spp., която лови поединично или в групи, понякога заедно с пеликани. Зависим е от големи водни басейни, богати на риба (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С разпръснато разпространение по Дунавското поречие, Черноморското крайбрежие и във вътрешността на страната (Янков отг. ред., 2007). Широко разпространен и многочислен колониален вид. Установени са общо 24 колонии в България. Повечето колонии са по р. Дунав и по Черноморското крайбрежие. Във вътрешността на страната е рядък и по-малоброен (Michev and Profirov, 2003).

Природозащитният статус на големия корморан според IUCN е LC (Least Concern) за света (2019) и за континентална Европа (2021). Не е включен в приложенията на Директивата за птиците. Подлежащ на опазване и контрол по чл. 45 от ЗБР. Не е включен в Червената книга на България.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **гнездяща** популация на вида се оценява на 2600–4800 двойки. **Зимуващата** популация е оценена на 7800–24 000 индивида. **Мигриращата** национална популация е оценена на 5000–16 000 индивида. При предходното докладване, за периода 2008-2012 г., е посочена гнездова численост от 2600-2800 двойки и тенденциите са били нарастващи, а за зимуващата популация: 4700-24 000 индивида.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Increasing (I)	Increasing (I)

Wintering	Fluctuating (F)	Increasing (I)
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

При докладването по чл.12 от 2019 г. за гнездовата популация са посочени следните заплахи и влияния: F02, F05, G01, H01, J02, K01 и M08. За мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: F02, F05, G01, J02, K01, а за зимуващата: F02, F05, G01, H01, J02, K01.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 71 зони от мрежата Natura 2000. В две зони видът е с оценка D на мигриращата и зимуващата популация - BG0000399 „Българка“ и BG0002058 „Сините камъни-Гребенец“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Според СФД **мигриращата** популация на вида се оценява на 18-218 индивиди, кое е 0,36 - 1,36 % от националната мигрираща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е значима (оценка „С“).

Според СФД **зимуващата** популация на вида се оценява на 7-800 индивиди, което е 0,1 - 3,3 % от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е значима (оценка „С“).

5. Анализ на наличната информация

Мигрираща популация

В ОВМ „Емине“ за мигриращата популация на вида са посочени 1-5 инд. (Костадинова, Граматиков 2007). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на пролетната миграция са отчетени числености от 1 до 24 инд., а през есенната миграция между 1 и 71 инд.

Зимуваща популация

В ОВМ „Емине“ за зимуваща популация на вида са посочени 2-49 инд. (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2020 г. по време на средно зимните преброявания в страната числеността варира между 2 инд. през 2020 г. и 309 инд. през 2014 г. (данни от ИАОС). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на зимния сезон са отчетени числености между 2-250 инд.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	най-малко 7 инд.	Стойностите са определени на база СФД. Количеството на мигриращите индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 7 инд. чрез поддържане на местообитанията в зоната.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	най-малко 18 инд.	Стойностите са определени на база СФД. Количеството на зимуващите индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер от най-малко 18 инд. чрез поддържане на местообитанията в зоната.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 16688	Определена на база на % участие на местообитание: N01, N06. Тяхната обща площ е 16688 ha.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида най малко 16688 ha.
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент Риби	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	2-Добро или 1-Отлично	Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг. Екологично състояние 1-Отлично 2-Добро 3-Умерено 4-Лошо 5-Много лошо Рибите са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Риби. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Риби се оценява чрез 5 степенна скала.	Подобряване на екологичното състояние на водните тела и подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.

7. Необходимост от промени в СФД

На този етап не са необходими промени в СФД за вида.

Специфични цели за A393 *Phalacrocorax pygmaeus*, A875 *Microcarbo pygmaeus* (малък кormоран)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 45 – 55 cm. Размах на крилата: 75 – 90 cm. Значително по-дребен от големия кormоран. Опашката е относително дълга, клонът и шията са къси. Оперението е тъмнокафяво до черно с метален блясък. През размножителния период има бели напетнявания по главата и горната част на тялото, които липсват през останалите сезони. Младите са с бяло подбрадие и беззникави корем и гърди (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Малкият кormоран е гнездящо-прелетен, преминаващ и зимуващ вид за страната. Пролетната миграция е от началото на март до април (Симеонов и др. 1990). Най-вероятно част от местните птици отлитат да зимуват в Турция и Гърция, като същевременно над страната преминават към зимовищата в Гърция птици от Дунавската делта (Cramp and Simmons eds., 1977). Възможно е част от тях да остават да зимуват и у нас. Понастоящем видът се среща редовно и целогодишно в страната. България се явява от ключово значение за зимуването на световната

популация, както и за придвижването на значителна част от нея между местата на гнездене и зимуване (Иванов и Муравеев, 2002). Не извършва далечни миграции. През зимата се струпва на големи ята по поречието на не замръзващите реки и по-плитки водоеми. Поречието на р. Марица и р. Дунав, както и Бургаските влажни зони концентрират най-голям брой зимуващи индивиди. През периода 1995–2000 г. среднозимната численост е вариала от 7000 до 13 000 птици (Michev and Profirov, 2003; Dimitrov et al., 2005).

Характерно местообитание

Малкият корморан е вид приспособен към топли климатични условия, ограничен предимно в низинни сладководни и бракични местообитания. Видът е регистриран в открити водни територии със значително участие на дървесна растителност; сладководни или бракични блата със значително участие на тръстикови масиви; открити или бавно течащи водни територии, включително оризища, блата и наводнени ниви, където птиците могат лесно да улавят риба в плитките води; водни площи с гъста дървесна и храстова растителност, дори малки плаващи островчета от мъртва растителност (Crivelli et al., 1996). В България видът предпочита недълбоките части на сладководни и полусолени езера и блата с обширни тръстикови масиви, труднодостъпни заливни гори, язовири, оризища, рибовъдни стопанства, брегове и устия на различно големи, но бавно течащи реки, включително малки рекички, канали, участъци от морския бряг и др. Вертикалното разпространение се простира от морското равнище до около 500 m надморска височина (Иванов и Муравеев, 2002). Малкият корморан гнезди основно в смесени колонии с чапли (Ardeidae), бели лопатарки (*Platalea leucorodia*), блестящи ибиси (*Plegadis falcinellus*) и големи корморани (*Phalacrocorax carbo*) (Демерджиев, 2000; Иванов и Муравеев 2002; Николов и др., 2015). Видът е моногамен. Птиците се появяват в гнездовищата си около края на април и началото на май (Иванов и Муравеев, 2002). В Горнотракийската низина в колониите близо до зимните нощувки малките корморани са отбелязани да заемат гнездовищата още през втората десетдневка на април (Демерджиев, 2000; Николов и др., 2015). Гнездата могат да бъдат устроени както в тръстикови масиви (ПР „Сребърна“, блатото при Ченгене скеле, ЗМ „Пода“, ез. Вая и др.), така и по различно големи дървета (Иванов и Муравеев 2002; Николов и др., 2015). Видът гнезди на колонии. Гнездата се разполагат в плътна горска или храстова растителност във високите и средни части на дърветата. В наводнени гори гнездата се разполагат на височина 2,2-2,5 m. Когато видът е гнездил на о. Вардим птиците са разполагали гнездата си по високи стари дървета (Плачийски и др., 2014). Снася 4 – 6 яйца, като има едно поколение годишно. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, 91D0, 91E0 и 91F0 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Малкият корморан се храни изключително в сладки или полусолени води, обикновено близо до брега. Хранителният спектър в България е непроучен, в други части на ареала е съставен предимно от риба, дребни ракообразни, по-рядко пиявици, дребни бозайници (Cramp and Simmons eds., 1977). В Дунавската делта установяват 15 вида риби в 130 стомаха на малки корморани. Представени са: костур (*Perca fluviatilis*) с 18.8%, бабушка (*Rutilus rutilus*) с 14.8%, шаран (*Cyprinus carpio*) с 10.8%, обикновен щипок (*Cobitis taenia*) с 9.7% и обикновена щука (*Esox lucius*) с 5.6%, като средното тегло на рибите е 15 g (7–71 g) (Cramp and Simmons eds., 1977; Crivelli et al., 1996).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С групово и разпръснато разпространение по Дунавското поречие, Черноморското крайбрежие и във вътрешността на страната (Янков отг. ред., 2007). Числеността на гнездящите двойки е подложена на много големи годишни колебания, главно в зависимост от водните нива. Ежегодно гнезди по Дунавски острови, в ез. Сребърна, ЗМ „Калимок-Бръшлен“, на р. Арда в гр. Кърджали, в ЗМ „Пода“ край Бургас и др.

Включен е в приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен в приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Природозащитният статус на малкия корморан според IUCN е LC (Least Concern) за света (2019) и за континентална Европа (2021). Няма SPEC категория (Staneva and Burfield comp., 2017). Включен в Червената книга на България в категория „Застрашен“ (EN).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **гнездяща** популация на вида се оценява на 340–900 двойки. **Зимуващата** популация е оценена на 2000–12 000 индивида. **Мигриращата** национална популация е оценена на 6000–15 000 индивида. При предходното докладване за периода 2008-2012 г. гнездящата популация е била оценена на 440-500 двойки, а зимуващата на 3500-11800 индивида.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Increasing	Increasing
Passage	-	-
Winter	Fluctuating	Increasing

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червена книга на България (Николов и др., 2015) като отрицателно действащи фактори са посочени: унищожаване и деградация на местообитания в поречието на Дунав и Марица (A01, F01, F03, F26, F28, F31, G12, K02, J01); пряко избиване в района на зимовищата в поречието на Марица (G10); безпокойство през гнездовия период (H08).

За гнездящата, мигриращата и зимуващата популация са посочени следните заплахи и влияния: F02, F05, F26, G01, H01, J02, K01 и M08.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 62 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Според СФД **мигриращата** популация на вида се оценява на до 14 индивида, което е 0,09 % от националната мигрираща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е добра (оценка „В“).

Според СФД **зимуващата** популация на вида се оценява на до 138 индивида, което е 1,15 % от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е добра (оценка „В“).

5. Анализ на наличната информация

Мигрираща популация

В ОВМ „Емине“ вида не е посочен като мигриращ (Костадинова, Граматиков 2007) Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на пролетната миграция са отчетени числености от 2 до 17 инд., а през есенната миграция между 1 и 5 инд.

Зимуваща популация

В ОВМ „Емине“ за зимуващата популация на вида е посочена численост от 4 инд. (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2020 г. по време на средно зимните преброявания в страната числеността варира между 1 инд. през 2018 г. и 24 инд. през 2012 г. (данни от ИАОС). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на зимния сезон са отчетени числености от 5 инд.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	най-малко 1 инд.	Стойностите са определени на база на данни за вида посочени в платформата eBird. Количеството на мигриращите индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 1 инд. чрез поддържане на местообитанията
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	най-малко 1 инд.	Стойностите са определени на база на данни за вида посочени в платформата eBird. Количеството на зимуващите индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер от най-малко 1 инд. чрез поддържане на местообитанията
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 16688	Определена на база на % участие на местообитание: N01, N06. Тяхната обща площ е 16688 ha.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида най малко 16688 ha.
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент Риби	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	2-Добро или 1-Отлично	Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг. Екологично състояние 1-Отлично 2-Добро 3-Умерено 4-Лошо 5-Много лошо Рибите са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Риби. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Риби се оценява чрез 5 степенна скала.	Подобряване на екологичното състояние на водните тела и подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.

7. Необходимост от промени в СФД

За периода 2012-2020 г. по време на средно зимните преброявания в страната числеността варира между 1 инд. през 2018 г. и 24 инд. през 2012 г. (данни от ИАОС). На база на тези данни предлагаме промяна в СФД – минималната **зимуваща** численост на вида да е 1 инд., което е 0,05 % от националната зимуваща популация (оценка „С“). Максималната зимуваща численост се променя от 14 инд. на 24 инд., което е 0,2 % от националната мигрираща популация (оценка „С“).

На база публикувани данни предлагаме промяна в СФД – минималната **мигрираща** популация на вида да стане 1 инд., което е 0,02 % от националната мигрираща популация (оценка „С“).

По отношение на родовото име, следва да се промени от *Phalacrocorax* на *Microcarbo*. По отношение на кода на вида, следва да се промени от A393 на A875.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A875	<i>Microcarbo pygmaeus</i>			c	1	138	i		G	C	B	C	B
B	A875	<i>Microcarbo pygmaeus</i>			w	1	24	i		G	C	B	C	B

Специфични цели за A151 *Philomachus pugnax*, A861 *Calidris pugnax* (бойник)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 22,5 – 33 cm. Размах на крилата: 50 – 59 cm. Необичаен и характерен вид дъждосвирицова птица, с висока изменчивост, както по размер, така и по оперение и оцветяване на голите части. През брачния сезон при мъжките индивиди темето, удължените пера на тила, вратът, шията и гушата, а също гърбът и плещите са оцветени изключително разнообразно при различните индивиди. Зимно оперение – тялото отгоре сивокафяво, с тесни белезникави кантове на перата. Вратът сивкав или бял. Страните на главата мръсно бели. Долната част на тялото бяла със сивокафяв налеп по гушата, гърдите и страните на корема (Beaman and Madge, 1998; Message and Taylor, 2005; Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

В България е прелетен и зимуващ вид (Ivanov et al., 2014). Палеарктичен вид, разпространен в Евразия от Британските острови на изток до Берингово море. Мигрира на широк фронт в цяла Европа. Гнезди от май до август, като мъжките се събират в подходящи токовища, а женските гнездат самостоятелно или в полуколониялни групи (BirdLife International 2016; Нанкинов и др., 1997). Многочислена на Черноморското крайбрежие, а също около подходящи водоеми по Дунавското крайбрежие и в страната.

Характерно местообитание

Евритопна птица, която се среща по морския бряг, езера, сегашни и бивши блата, мочурища, влажни ливади, хвостохранилища, старици, разливи и делти на реки, язовири, рибарници, оризища, канали с тинесто дъно, по малки или временно образувани водоеми сред полета, по пасища, в покрайнините на населените пунктове и др. (Нанкинов и др., 1997). Подходящите местообитания включват голям брой крайбрежни влажни зони: 1110, 1130, 1140, 1150, 1160, съгласно Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Основната храна са водни и наземни насекоми и техните ларви: комари, бръмбари, ручейници, дървеници, скакалци, а също дребни миди, охлюви, ракообразни, дъждовни червеи, рядко семена и зелени части на плевелни и културни растения (Нанкинов и др., 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Среща се с най-висока плътност по Черноморието в района на Атанасовско езеро, Бургаско езеро, Комплекс Мандра-Пода, Поморийско езеро, Варненско-Белославско езеро, Дуранкулашко и Шабленско езеро по време на миграция, пролет – от февруари до май, и есен – от август до

ноември, както и с по-ниска численост около естествени и изкуствени водоеми из страната: Обнова, комплекс Калимок, язовир Пясъчник, рибарници Мечка, рибарници Хаджи Димитрово, комплекс Камчия (Dimitrov et al., 2005; Нанкинов и др., 1997). По време на среднозимните преброявания в България през 1977-1996 г. видът е рядко зимуващ със средна численост от 39 индивида и максимална стойност от 498 индивида през 1986 г. Зимуващи бойници са наблюдавани само по Южното Черноморие: средно 35 индивида, и в Южна България: средно 35 индивида, максимум 70 индивида през 1996 г. Зимуващата популация се е концентрирала в Атанасовско езеро: средно 18 инд. и максимум 198 инд. през 1986 г.; Мандренско езеро: средно 300 инд. през 1986 г.; и езеро Вая: средно 2 инд. и максимум 40 инд. през 1978 г. През периода 1997-2001 г. е отбелязано значително намаляване на числеността на вида (Michev and Profirov, 2003).

Включен в Приложение 3 и 4а на ЗБР и в Приложения 2Б на Директивата за птиците. Според IUCN видът е Незастрашен LC (Least Concern) за света (2016), а за територията на континентална Европа е NT (Near Threatened) (2021). Има SPEC 2 категория (Staneva and Burfield comp., 2017). Не е включен в Червената книга на България.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **зимуваща** популация се оценява на 10-60 индивида, а **мигрираща** популация се оценява на 20 000 – 45 000 индивида. При предходното докладване за периода 2008-2012 г. е съобщена зимна численост от 40-150 индивида. Количеството на зимуващите индивида е флукутиращо и зависи до голяма степен от климатичните условия през отделните зими.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Wintering	Fluctuating (F)	Fluctuating (F)
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

При докладването по чл.12 за зимуващата популация е посочена само една заплаха – F03. За мигриращата популация са посочени две заплахи – F26 и F03. Може да се добави и замърсяване на морските води от различни източници (J02).

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 33 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ**. Мигриращата популация се оценява на до 160 индивида, което представлява 0.4% от максималната национална мигрираща популация (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Емине“ видът не е посочен. По време на миграция за периода 2015-2022 г. видът е често наблюдаван в зоната с ята от няколко десетки индивида и с максимална численост от 500 инд. наблюдавани на 17.04.2021 г. (Данни от eBird, И. Димчев, непубл. инф.).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване						
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	най-малко 50 инд.	Целевата стойност е определена от СФД и по съществуващата информация от Ebird. Количеството на спиращите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 50 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.						
Местообитани е на вида: площ на подходящи местообитания за почивка и търсене на храна	ha	Най-малко 668 ha	Видът се среща по морския бряг, езера, сегашни и бивши блата, мочурища, влажни ливади, разливи и делти на реки, язовири, рибарници, оризища, канали с тинесто дъно, по малки или временно образувани водоеми сред полета, по пасища. Площта е определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06 - Вътрешни водни тела Тяхната обща площ е 668 ha.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 668 ha.						
Местообитани е на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни и макрофити (Aquatic Macroinvertebrates; Macrophytes)	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2- Добро	Водните безгръбначни и макрофитите са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос и Макрофити. <table border="1" data-bbox="742 1144 1101 1354"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрозообентос и Макрофити се оценява чрез 5 степенна скала: Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от промени в СФД

Необходимо е да се промени латинското наименование и кода на вида с новите - A861 *Calidris rugosa*.

По отношение на мигриращата популация предлагаме да се добави минимална численост 50 и максимална численост от 500 инд. на база на данните за вида посочени в платформата Ebird (2015-2022).

Species		Population in the site							Site assessment					
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A861	<i>Calidris pugnax</i>			c	50	500	i		G	C	B	C	C

Специфични цели за A234 *Picus canus* (сив кълвач)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото 25-26 cm. Размах на крилата: 38-40 cm. Челото и предната част на темето са червени. Задната част на темето и тилът са сиви. Между клюна и окоето има черно петно. От ъгъла на клюна до под ухото има тънка черна ивица – „мустаци“. Горната страна на тялото е сива със слаб зеленикав оттенък на кръста. Маховите и кормилни пера са кафяви със светли петна. Гърлото е белезникаво, гърдите и коремът светлосиви до жълтеникаво резедави изцяло едноцветни. При женските челото и предната част на темето са сиви (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

За България е постоянен вид, който през есенно-зимния период скита из равнините. Гнезди в дървесни хралуци, които сам изкопава. Гнездовата камера е в ствол с диаметър над 35 cm и на височина 0,85– 5 m. Размножаването продължава от март до средата на юни. Привързан е към гнездовите райони. Гнезди в планински, по-рядко в равнинни гори. От равнинните гори най-висока плътност има в горите от липа (50 индивида на 100 ha) и от цер (20 индивида/1 km²). Територията на двойките в стари и богати на мравки гори най-често е 200–400 ha. (Нанкинов и др., 1997; Спиридонов и др., 2015 в Червена книга на България).

Характерно местообитание

Обитава стари (първични) букови и дъбови гори до 1000-1200 m надморска височина. Обитава също крайречни и други гори със стари дървета, градски паркове, овощни градини. Извън гнездовия период се среща до горната граница на горите (Нанкинов и др., 1997). Според Янков (отг. ред., 2007) гнезди в стари широколистни гори (Алувиални и много влажни гори и храсталаци), широколистни листопадни гори и смесени гори, често и в по-гъсти крайречни ивици с лонгозен характер, понякога в стари крайградски паркове, селища от селски тип. Подходящи местообитания за гнездене на вида са: 91E0, 91F0, 91H0, 91M0, 91Z0 (Кавръкова и др., 2009).

Изследване в Западни Родопи разкрива, че сивият кълвач обитава разнообразни горски местообитания, но предпочита горите от бук и бял бор. Повечето от териториите се намират в стари гори с много умиращи или сухи дървета. Надморските височини на местностите варират от 450 до 1535 m (средно 1185 m) (Shurulinkov et al., 2012). Изследване в Алпите (Австрия) разкрива, че сивият кълвач има петнисто разпространение като обитава полуотворени широколистни и смесени гори. Има определени предпочитания към горите по източни и западни склонове. В изследването е установена средна плътност от 0,5-0,6 територии/100 ha, като когато местообитанието е оптимално плътността може да достигне 1,25 територии/100 ha. (Weißmair and Pühringer, 2015). Изследване в Норвегия показва, че през лятото сивите кълвачи използват за търсене на храна територия от около 50-100 ha, докато през зимата – 4500-5400 ha. (Rolstad and Rolstad, 1995). В Западна Полша в стопанисвани гори е установена гнездова плътност от 0,3-0,6 територии/100 ha. Хралуците са разположени изключително в бук като дебелината на дървото на височината на гърдите е 56 cm. Според авторите сивият кълвач гнезди в стари дървета (с дебелина на ствола над 40 cm), но се храни в по-млади гори богати на мравки (Kosiński and Kempa, 2007).

Хранене

Храни се с яйца, ларви и възрастни на мравки, различни насекоми, семена на различни широколистни дървета и храсти. Трофично зависи от изобилието на мравки, а през зимата от

насекоми ксилофаги и ларвите им. Посещава и хранилките за птици (Нанкинов и др., 1997; Спиридонов и др., 2015 в Червена книга на България).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С петнисто разпространение на територията на цялата страна, обхващащо по-цялостно Странджа, Източна и Западна Стара планина, Средна гора, Витоша и планините около нея, Пирин, Централните Родопи, Черноморското крайбрежие, поречията на реките Дунав, Искър и другите по-големи реки в Дунавската равнина, Тунджа, Арда, Струма и др. Разпръснато в Западните погранични планини, Подбалканските котловини и т.н. (Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложения 2 и 3 на ЗБР и приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Включен в Червена книга на България в категория застрашен – EN. Според IUCN е LC (Least Concern) за света (2016) и за територията на континентална Европа (2021). Няма SPEC категория (Staneva and Burfield, 2017).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) гнездящата популация е от 6500 – 10 000 двойки. За предходният период на докладване (2008-2013) гнездовата популация в страната е била оценена на 1500-3000 двойки. Според Спиридонов и др. (2015 в Червена книга на България) числеността в страната е 1000-1800 двойки, като е силно намалял в Лудогорие, Централна Стара планина, Рила и другаде, където преди е бил обикновен. Според Атласа на гнездящите птици (Янков, отг. ред., 2007) гнездовата численост е 1500-2800 двойки. Всичко това показва, че при докладването през 2019 г. за популацията на вида, най-вероятно е станала грешка, тъй като са цитирани същите източници, но съобщената численост е доста по-висока.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding/Permanent	Stable (S)	Stable (S)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червена книга на Р България (Спиридонов и др., 2015) като отрицателни фактори са посочени силно намаляване на площта на старите гори през последните 50 години, залесяване с иглолистни култури и санитарни сечи; незаконни сечи в равнините и ниския планински пояс през последните 15 години (B09, B10, B03, B12, B15); намаляване на трофичната база; тясна специализация към храна и местообитание; конкуренция на черния, но особено на зеления кълвач, по-специализиран в лова на мравки по земята (L06).

При докладването по чл. 12 за гнездовата популация са посочени следните заплахи и влияния: B02, B03.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 65 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната вида е **гнездящ (постоянен)**, като популацията се оценява на 4-32 двойки, което представлява 0,1-0,3% от националната гнездяща популация (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „B“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация в 33 BG0002043 Емине

В ОВМ „Емине“ видът е посочен с численост 4-32 дв.(в Костадинова и Граматиков, 2007). Същата численост е посочена и в стандартния формуляр. Видът е установен при проучването през 2012 г. в зоната, но с неопределена численост (Матеева и др., 2013). Данните от eBird 2015-2022 г. показват, че видът се среща в зоната по време на гнездовия период с численост до 4 инд. на едно отчитане в различни части на зоната.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой двойки	най-малко 4 дв.	Целевата стойност е определена на база на СФД.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 4 гнездящи двойки, чрез поддържане на подходящите местообитания в зоната.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Най-малко 23364	Обитава стари (първични) букови и дъбови гори. Обитава също крайречни и други гори със стари дървета, градски паркове, овощни градини. Площта е изчислена на база % участие на следните местообитания в зоната: N16 – Широколистни листопадни гори и N19 – Смесени гори и N21- Негорски площи, заети с растителни видове. Най-вероятно подходящите местообитания са с по-малко площ от посочената, тъй като вида обитава стари гори с мъртва дървесина.	Поддържане на площта на подходящите местообитания на вида в зоната в размер от най-малко 23364 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите местообитания на вида в зоната – количество мъртва дървесина (среднопретегле на стойност)	% или m ³ /ha	Най -малко 10% от запаса, но не по-малко от 25 m ³ /ha, включително най-малко 10 стоящи мъртви дървета и подходящо количество лежаща мъртва дървесина	Повечето от териториите на вида се намират в стари гори с много умиращи или сухи дървета. Предложеният параметър определя мъртвата дървесина като процент от запаса на насажденията. Колкото по-голям е този запас, толкова по-голям е обемът на мъртвата дървесина, преизчислена в m ³ /ha. Все пак, за да се осигури съответствие с екологичните изисквания на видовете, зависими от наличието на мъртва дървесина, нейното количество не трябва да е по-малко от 25 m ³ /ha. Следва да се избира по-голямата стойност от двете, изчислена в m ³ /ha – или 10% от запаса на ha, или 25 m ³ /ha. Минималният диаметър на стоящите мъртви	Подобряване на количеството на мъртва дървесина в подходящите местообитания на вида до достигане на целевата стойност от най-малко 10% от запаса, но не по-малко от 25 m ³ /ha Междинна цел: Да се определи броя на стоящите мъртви дървета на ha, техният диаметър и обем чрез провеждане на теренни проучвания.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			дървета следва да 20 см. Важно е да има поне 10 мъртви дървета на ha, отговарящи на това изискване. В горската инвентаризация не е предвидено набирането на детайлни данни по този параметър и такива не са налични в лесоустройствените планове.	

7. Необходимост от промени в ЗЗ BG0002043 Емине

На този етап не са необходими промени в СФД за вида.

Специфични цели за A034 *Platalea leucorodia* (бяла лопатарка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 80 – 93 см. Размах на крилата: 120 – 135 см. Възрастните през размножителния период са снежнобели с голямо жълто петно на гушата и кичур от удължени пера на тила (през другите сезони те липсват). Клюнът е дълъг, прав и черен и с лопатовидно жълто разширение на върха. В полет вратът е изправен, за разлика от чаплиите (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Бялата лопатарка е гнездящо-прелетен и по изключение зимуващ вид в България. Пролетната миграция е от март до края на април, а есенната – от август до края на септември. Размножителният период е от края на април до края на юни. Гнезди в самостоятелни или смесени колонии заедно с чапли, блестящи ибиси и корморани. Рядко мъти единично. Гнездата са разположени по-често в тръстикови масиви и храсталаци от бяла и сива върба и на бяла топола. В северната част на ареала и у нас снася от април до юли по 3–4 (до 7) яйца, които женската мъти 24–25 дни. Малките се излюпват обикновено в началото на юни, понякога и до края на същия месец. Гнездовите колонии се напускат до средата на август (Симеонов и др., 1990; Боев и Мичев в Червена книга на Р България 2015).

Характерно местообитание

Бялата лопатарка обитава блата и езера с обширни тръстикови масиви, заливни и равнинни гори, речни разливи, влажни ливади, рибарници, а по време на миграции се среща и в солници, тузли, микроязовири и др. Размножителният период е от края на април до края на юни. Изгражда гнездата си направо на земята или на постелка от стара тръстика в гъсти тръстики, в гъсталаци на върба *Salix* близо до вода и до 5 m над земята, понякога в тревни туфи, когато няма друга растителност. Колониален, гнездата са предимно на 1–2 m едно от друго, но понякога се докосват. Гнездото представлява голяма купчина тръстика, клонки и тревни стъбла, облицована трева и листа (Симеонов и др., 1990; Stamp, Simmons, 2004). Според Янков отг. ред., (2007), подходящи местообитания за гнездене са блата (растителност по периферията на водоеми) и в алувиални и много влажни гори и храсталаци. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, 91D0, 91E0 и 91F0 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с водни бръмбари и техните ларви, водни кончета, ручейници, скакалци, двукрили и други насекоми, дребни мекотели, ракообразни, червеи, включително пиявици, жаби, дребни

риби, водорасли, зелени части от висши водни растения и др. (Симеонов и др., 1990; Мичев и Боев в Червена книга на Р България 2015).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

В миналото е съобщен само за водоемите край Дунав, Софийското поле и в Стралджанското блато. През 1998–2001 г. гнездови колонии има на о. Белене (5–15 двойки), остров Вардим (2 до няколко десетки двойки), яз. „Горни Дъбник“ (3 двойки). През 2004 г. 10 двойки са гнездили в смесена колония с чапли на о. Голям Близанк при км.777. Най-голяма концентрация на гнездовата популация има в Бургаска и Плевенска област. Общата численост в страната възлиза на 100–120 гнездещи двойки. С разпръснати гнездови находища в смесени колонии от чапли и корморани по поречието на река Дунав и в единственото сигурно находище по Черноморието - блатото Пода край Бургас (Янков отг. ред., 2007), което е част от Специално защитена зона „Комплекс Мандра-Пода“. По поречието на река Дунав гнезди предимно на острови, а по-рядко - в блата (в 33 „Сребърна“, 33 „Комплекс Калимок“, 33 „Комплекс Беленски острови“) (Shurulinkov et al., 2019). В различните райони колониите често променят своето местоположение, което води до известни колебания в разпространението.

Вида е включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР. Природозащитният статус на бялата лопатарка според Червената книга на Р България (2015) е „Критично застрашен“ (CR). Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN 2021 видът е с категория „слабо засегнат“ - LC (Least Concern) за територията на континентална Европа и за света. Няма SPEC категория (Staneva and Burfield comp., 2017).

Съгласно Докладването по чл. 12 от 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), националната гнездяща популация на вида се оценява на 80 – 150 двойки. Според докладването за периода 2008-2012 г. популацията е оценена със същата численост, краткосрочната и дългосрочна тенденция в развитието на популацията е докладвана като променлива. Съгласно Докладването по чл. 12 от 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), мигриращата национална популация е оценена на 500 – 1000 индивида.

Table of Article 12 report

Season	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Fluctuating	Fluctuating
Passage	no information	no information

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Според Националната Червена книга (2015), заплахите на вида в страната са свързани със унищожаване и увреждане на местообитанията (F26, F27, F28, A31, K02), замърсяване на водоемите (J01, J02), браконьерски отстрел (G10).

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за гнездящата и мигриращата популация са посочени следните заплахи, които имат отношение към вида: A31, J02, F26.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 39 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ и летуващ**. Мигриращата популация се оценява на до 13 индивида, което представлява 1,3% от максималната национална мигрираща популация (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е

изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Летуващата популация се оценява на до 1 индивид. Вида не се докладва като летуващ, така че не може да се изчисли процент. Оценката на популацията е „С“. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация в 33 BG0002043 Емине

Мигрираща популация

В ОВМ „Емине“ видът не е посочен като мигриращ (в Костадинова и Граматиков, 2007). Данните от eBird 2015-2022 г. показват, че видът се среща в зоната по време на миграция с численост до 7 инд. на яз. Порой (9 септември 2015 г., Симеон Гигов).

Летуваща популация

В ОВМ „Емине“ видът е посочен с летуваща численост от 0-1 инд. (в Костадинова и Граматиков, 2007). Данните от eBird 2015-2022 г. показват, че вида се среща в зоната по време на гнездовия период с численост до 12 инд. на яз. Порой (23 юли 2016 г., Chris Day).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване					
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	0-13 инд.	Целевата стойност е определена на базата на СФД и данни за числеността на вида по време на миграция в зоната по данни на платформата eBird. Количеството на спиращите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 1 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.					
Популация: Размер на летуващата популация	Брой индивиди	0-12 инд.	Целевата стойност е определена на базата на СФД и данни за числеността на вида по време на миграция в зоната по данни на платформата eBird.	Поддържане на броя на летуващите индивиди в зоната в размер от най-малко 1 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.					
Местообитани е на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 668	Определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06-вътрешни водни тела. Тяхната обща площ е 668 ha.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 668 ha.					
Местообитани е на вида: Общо екологично състояние на водните тела с местообитания на вида	5 степенна скала за екологично състояние	1-Отлично/2-Добро	Екологичното състояние на водните тела се оценява чрез 5 степенна скала. <table border="1" data-bbox="726 1753 1085 1921"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> </tbody> </table>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние									
1-Отлично - High									
2-Добро - Good									
3-Умерено - Moderate									
4-Лошо - Poor									

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			5-Много лошо - Bad Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.	

7. Необходимост от промени в 33 BG0002043 Емине

По отношение на летуващата популация предлагаме да се промени максималната стойност на 12 инд. на база на данни за вида по време на миграция посочени в eBird. Не е необходимо да се променя оценката на популацията.

Species						Population in the site					Site assessment			
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A034	<i>Platalea leucorodia</i>			r		12	i		G	C	B	C	C
B	A034	<i>Platalea leucorodia</i>			c		13	i		G	C	B	C	C

Специфични цели за A032 *Plegadis falcinellus* (блестящ ибис)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 55 – 65 cm. Размах на крилата: 80 – 95 cm. Оперението е тъмно, възрастните през размножителния период са шоколадово кафяви с метален блясък (през другите сезони той липсва), главата и шията са с белезникави резки. Клюнът е дълъг и дъговидно извит надолу. През есента и зимата възрастните имат светли точки по главата и шията (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Блестящият ибис е гнездящо-прелетен и преминаващ вид в България. Пролетната миграция е от началото на март до средата април, а есенната – от август до началото на ноември. Размножителният период е от началото на май до началото на август. Най-често образува смесени колонии с малката бяла, гривестата и нощната чапла, лопатарката. Гнездата са разположени в трудно достъпни тръстикови масиви или заливни гори, както и високо по дърветата в равнинни дъбови гори. Гнездото е изградено от стари тръстикови стъбла или от клечки и застлано със свежи листа от тръстика или водна лилия. Пълното мътило от 3 - 4 яйца, като има едно поколение годишно. Малките се излюпват в началото на юни. В началото на юли птиците напускат гнездовите колонии, като до началото на миграцията скитат из влажните зони в радиус до 100 - 150 km. (Симеонов и др., 1990; Мичев и др. в Червена книга на Р България 2015).

Характерно местообитание

Обитава плитките води на езера, блата и лагуни, делти, реки, естуарии и понякога плитките крайбрежни плажове; също напоявани земеделски земи и оризища. По време на размножителния период предпочита влажни зони като блата с високи гъсти тръстики *Phragmites* и тръстика *Juncus*, сравнително често гнезди в ниски дървета като върби *Salix*. Избягва дълбока, бързо течаща или турбулентна вода. Прави дълги ежедневни полети за хранене (Stamp, Simmons, 2004). Според Янков отг. ред., (2007), подходящи местообитания за гнездене са блата с растителност по периферията им и в алувиални и много влажни гори и храсталаци. Предпочитаните местообитания

са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, 91D0, 91E0 и 91F0 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с насекоми и с техните ларви, водни безгръбначни, земноводни, ракообразни, охлюви и други безгръбначни животни. По време на проучване, проведено в Софийското поле, в 4 изследвани стомаха са установени: *Dytiscidae*, *Hydrophilus sp.*, *Culicidae*, *Aganeae*, *Planorbis planorbis*, *Radix auricularia*, *Rana ridibunda* (Симеонов и др., 1990; Мичев и др. в Червена книга на Р България 2015).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Рядък и малоброен гнездящ вид. Гнезди в смесени колонии с корморани, чапли и лопатарки по Дунавските острови и в различен тип влажни зони – езера, блата, рибарници и язовири. С изолирани гнездовища по Дунавското крайбрежие, Горнотракийската низина и Бургаските влажни зони. Редовно гнезди единствено в езероото Сребърна и в ЗМ „Пода“ край гр. Бургас. Съгласно Червена книга на Р България (2015), гнездова численост в страната се оценява на 100–700 двойки в 5–9 гнездови колонии.

Защитен вид на територията на цялата страна - Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците. Включен е в Червената книга на Р България (2015) в категория „Критично застрашен“ (CR). Според IUCN 2021 видът е с категория „слабо засегнат“ - LC (Least Concern) за територията на континентална Европа и за света. Няма SPEC категория (Staneva and Burfield comp., 2017).

Съгласно Докладването по чл. 12 от 2019 г. (за периода 2013 - 2018 г.), националната гнездяща популация на вида се оценява на 50 – 400 двойки. Според докладването за периода 2008-2012 г. популацията на вида е оценена на 50 – 100 двойки. Краткосрочната и дългосрочна тенденции в развитието на популацията е докладвана като намаляваща.

Съгласно Докладването по чл. 12 от 2019 г. (за периода 2013 - 2018 г.), мигриращата национална популация е оценена на 500 – 1200 индивида.

Table of Article 12 report

Season	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Fluctuating	Decreasing
Passage	no information	no information

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

На национално ниво заплахите и натиска не са анализирани подробно и са неизвестни, вероятно свързани с пресушаването и деградацията на влажните зони – A01, A31, F28, F05, K02, J01 (Мичев и др., 2015).

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за гнездящата и мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: A26, A30, A31, F26 и F05.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 36 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ**. Мигриращата популация се оценява на до 1 индивид, което представлява 0,08% от максималната национална мигрираща популация (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в

рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация в 33 BG0002043 Емине

В ОБМ „Емине“ видът е посочен като мигриращ с численост 0-1 инд. (в Костадинова и Граматиков, 2007). Данните от eBird 2015-2022 г. показват, че вида се среща в зоната по време на миграция и през гнездовия период с численост до 10 инд. на яз. Порой (13 май 2018 г., Tihomir Stefanov).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване						
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	0-10 инд.	Целевата стойност е определена на базата на СФД и данни за числеността на вида по време на миграция в зоната по данни на платформата eBird. Количеството на спиращите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер до 10 индивиди чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.						
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 668	Определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: NO6- вътрешни водни тела. Тяхната обща площ е 668 ha.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 668 ha.						
Местообитание на вида: Общо екологично състояние на водните тела с местообитания на вида	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2- Добро	<p>Екологичното състояние на водните тела се оценява чрез 5 степенна скала.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от промени в 33 BG0002043 Емине

По отношение на мигриращата популация предлагаме да се промени максималната стойност на 10 инд. на база на данни за вида по време на миграция посочени в eBird. Не е необходимо да се променя оценката на популацията.

Species						Population in the site					Site assessment			
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D		A/B/C	
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.

В	A032	<i>Plegadis falcinellus</i>			с	10	i		G	C	В	C	C
---	------	-----------------------------	--	--	---	----	---	--	---	---	---	---	---

Специфични цели за A141 *Pluvialis squatarola* (сребриста булка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 26 – 31 cm. Размах на крилата: 56 – 64 cm. През есенно-зимния период са със сиво оперение с черни петна; гърлото и коремът са бели, на подмишните пера има характерно черно петно. През лятото отдолу са черни подобно на сибирската и златиста булка, а отгоре – бели с многобройни и различни по големина и форма черни петна. Клюнът е къс и дебел, а краката са черни. Младите са като възрастните в зимно оперение (Нанкинов и др., 1997, Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

В България е преминаващ и зимуващ вид. Среща през есенно-зимния период (август - февруари) по Черноморското крайбрежие и прилежащите влажни зони (Поморийско езеро, Атанасовско езеро и др.) и равнинните райони на северна България (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Извън размножителния период вида посещава плитководни солници, плажове по морското крайбрежие, заливи и устия на реки. По време на миграцията може да се намери и във вътрешността по различни водоеми, езера, язовири или пасища (BirdLife International, 2021). Подходящите местообитания включват богат набор от влажни зони: 1110, 1140, 2110, 2120, 3260 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

В България е слабо проучено. Според Нанкинов и др. (2016) насекоми и техните ларви (Coleoptera), миди, червеи, семена и дребни плодове. За Европа, основно червеи полихети, мекотели и ракообразни, понякога насекоми (напр. скакалци и бръмбари) или земни червеи (BirdLife International, 2021).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

През есенно-зимния период най-често може да бъде наблюдавана по Черноморското крайбрежие, предимно Бургаските влажни зони, Дуранкулашко езеро, Шабленско езеро. и Шабленска тузла. Във вътрешността на страната по-рядко, поречието на р. Дунав, Софийското поле, язовир Искър, язовир Жребчево и язовир Пясъчник (*Pluvialis squatarola*) - Species Map - eBird). През периода 1977-1996 г. при среднозимните преброявания е рядък зимуващ вид със средна численост 18 инд., максимална 92 инд. през 1994 г. Единственото му зимовище в България е Черноморското крайбрежие, където се среща предимно по Южното Черноморие със средна численост от 17 инд., а максимална - 87 инд. през 1994 г. Влажната зона, в която е регистриран с най-висока численост е Атанасовско езеро, със средна численост 8 инд. и максимална 55 инд. през 1994 г. Зимуващата популация на вида може да се счита за стабилна. След 1996 г. средният общ брой се е увеличил до 58 инд., като през 1999 г. е достигнал най-високата си стойност от 171 инд. (Michev and Profirov, 2003).

Защитен вид на територията на цялата страна - Приложение 3 и 4а на ЗБР. Включен в Приложение 2Б на Директивата за птиците. Не е включен в Червената книга на Р България (2015). Според IUCN 2021 видът е с категория „слабо засегнат“ - LC (Least Concern) за територията на континентална Европа и за света. Няма SPEC категория (Staneva and Burfield comp., 2017).

Съгласно Докладването по чл. 12 от 2019 г. (за периода 2013 - 2018 г.), националната зимуваща популация на вида се оценява на 10–30 индивида. Според докладването за периода 2008-2012 г. популацията на вида е оценена на 0–8 индивида. Като краткосрочната тенденция в развитието на

популацията е докладвана като неизвестна, а дългосрочната - намаляваща. Съгласно Докладването по чл. 12 от 2019 г. (за периода 2013 - 2018 г.), националната **мигрираща** популация на вида се оценя на 10–70 индивида.

Table of Article 12 report

Season	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Winter	Unknown	Decreasing
Passage	no information	no information

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

На национално ниво натиска и заплахите не са анализирани подробно, те са свързани основно с интензификация на земеделието, култивиране на пасищата, механизирана обработка на почвата, хищници, скитащи кучета и котки, лов и замърсяване на влажни зони (F08, F11, F14, F27, C08).

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за заплахи и влияния са посочени само за мигриращата популация: E01, J02, F03, F26.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 19 зони от мрежата Natura 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **зимуващ**. Зимуващата популация се оценява на до 1 индивид, което представлява 3.3% от максималната национална зимуваща популация (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Видът не е установен в зоната по време на средно зимните преброявания за последните години (по данни на ИАОС 2012-2021). За периода 2010-2022 г. сребрият булка не е отбелязана и в Ebird с наблюдения през зимния период. Няма други публични данни за вида в зоната за последните 10 г.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0-1 инд.	Целевата стойност е определена на база на данните от СФД. Количеството на спиращите по време на зимуване индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер до 1 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитани е на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 16668 ha	Площта е определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06 - Вътрешни водни тела и част от N01-морски територии и заливи. Тяхната обща площ е 16668 ha. Най-вероятно площта на подходящите местообитания всяка година е различна и със сигурност е по-малка от 16668 ha., тъй като трябва да се вземат	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 16668 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване						
			предвид само морските крайбрежия.							
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни (Aquatic Macroinvertebrates)	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2- Добро	Водните безгръбначни са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрозообентос се оценява чрез 5 степенна скала: <table border="1" data-bbox="742 672 1101 882"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от промени в СФД

На този етап не са необходими промени в СФД за вида.

Специфични цели за A005 *Podiceps cristatus* (голям гмурец)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 46-51 см. Размах на крилата:85-90 см. Най-едрият гмурец с дълго, ниско тяло и дълга, тънка шия, държана изправена или свита с глава на гърба. В брачно оперение перата по челото, темето и тила са черни. Теменните пера са дълги и образуват „рогчета“. Перата около ушите и бузите също са удължени, кафяво-рижи, на върха черни и образуват „бакенбарди“. Мъжките са с по-широки „бакенбарди“ и по-дълги „рогчета“. Гърбът и крилата са тъмнокафяви, около очното поле, шията, гърдите и коремът са бели, слабините светло кафеникави. През зимата отсъстват „бакенбардите“ и „рогчетата“. Перата край бузите са бели, шията отпред, гърдите и коремът също са бели. При големия гмурец бялото в зимното оперение е повече отколкото при другите видове гмурци (Симеонов и др., 1990; Svensson et al., 2009, Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ, мигриращ и зимуващ вид за страната. Зимува по не замръзналите водоеми в Западна и Южна Европа. Миграцията е през септември-ноември и февруари-март. В резултат на миграции през есента и зимата числеността му нараства неколkokратно особено в морските заливи, крайморските езера и по-големите вътрешни водоеми. У нас зимуват птици от европейската територия на Русия, скандинавските страни, Чехия, Полша, Румъния. Гнезди на отделни двойки и в колонии по Дунавското и Черноморското крайбрежие, Дунавската равнина, Софийското поле, долините на Марица и Тунджа. Зимната численост е многократно по-висока, особено в

Черноморските влажни зони и не замръзващите водоеми на Южна България. Снася през март - април, 1 до 9 яйца. Малките са гнездобегълци. Стават самостоятелни на 70-80 дневна възраст (Симеонов и др., 1990; Николов в Червена книга на Р България 2015; Нанкинов, 2012).

Характерно местообитание

През размножителния период обитава езера, крайбрежия на реки, блата, канали, рибарници, утайници и др., обрасли с тръстика, камъш, папур и друга водна растителност до 800 m н. в. Гнезди както в колонии (от няколко до стотина двойки), така и на отделни двойки във водоеми, богато обрасли с растителност, притежаващи открити водни огледала. Гнездовият участък е с площ 350–500 m² при единично и 50–150 m², при колониално гнездене. Периодът на снасяне на яйцата е разтеглен от края на април до края на август. Брачните игри и оформянето на двойките започват още през декември. При миграция и зимуване посещава както тези водоеми, така и много често морските заливи, крайморските езера и блата и високо разположените язовири – Доспат, Камчия, Искър, Батак и др. (Симеонов и др., 1990; Николов в Червена книга на Р България 2015). Подходящи местообитания според Директивата за хабитатите, по време на миграция и зимуване са 1110, 1130, 1150, 1160, 3260 и 3270, а през размножителния период сладководни местообитания от типа на 3130, 3140, 3150, (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с дребна риба, ракообразни, миди, жаби, водни насекоми и техните ларви, а също така и с водни растения. Младите се изхранват предимно с насекоми (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпространението на вида е разпръснато и групово във всички равнинни райони. Основната част от популацията е концентрирана в Дунавската равнина и покрай р. Дунав, Тракийската низина, по Черноморското крайбрежие и в Софийското поле (Янков отг. ред., 2007). В началото на 20-ти век настъпва депресия на вида и близо половин столетие той мъти само по Черноморското крайбрежие и р. Дунав. След 1960 г. птиците увеличават числеността си и заселват водоемите във вътрешността на страната. Среднозимната численост за периода 1977–1996 г. е 2192 индивида. (Симеонов и др., 1990; Michev and Profirov, 2003). По дунавското крайбрежие видът е широко разпространен и често срещан. Общият брой гнездящи двойки варира между 46 и 78. Основното място за размножаване е езерото Сребърна, следват рибарниците Хаджидимитрово и блатата на остров Персин. Друг съществен обект, рибарници Мечка, са загубили значението си за вида след пресушаването им и превръщането им в обработваема земя през 2012 г. Същото е положението и в рибарници Орсоя (Shurulinkov et al., 2019).

Защитен вид на територията на цялата страна - Приложение 3 на ЗБР. Не е включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Включен е в Червената книга на Р България (2015) в категория „Уязвим“ (VU). Според IUCN 2021 видът е с категория „слабо засегнат“ - LC (Least Concern) за територията на континентална Европа и за света. Няма SPEC категория (Staneva and Burfield comp., 2017).

Съгласно Докладването по чл. 12 от 2019 г. (за периода 2013 - 2018 г.), гнездящата популация се оценява на 550 – 1500 двойки. Според докладването за периода 2008-2012 г. популацията на вида е оценена на 300 – 600 двойки. Краткосрочната и дългосрочната тенденция в развитието на популацията на вида е докладвана като стабилна.

Съгласно Докладването по чл. 12 от 2019 г. (за периода 2013 - 2018 г.), **зимуващата** популация е оценена на 1850 - 5000 индивида. Според докладването за периода 2008-2012 г. популацията на вида е оценена на 140–3000 индивида. Краткосрочната тенденция в развитието на популацията на вида е докладвана като нарастваща, дългосрочната е докладвана като стабилна.

Съгласно Докладването по чл. 12 от 2019 г. (за периода 2013 - 2018 г.), **мигриращата** национална популация е оценена на 500–1000 индивида.

Table of Article 12 report

Season	Short-term population trend 1999-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Stable	Stable
Winter	Increasing	Decreasing
Passage	no information	no information

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Националната Червена книга (Николов, 2015) заплахите за вида в страната са свързани с унищожаване на обрастванията от тръстика и папур в сладководни рибовъдни стопанства и намаляването на техния брой (K01, K02, A30, C14, D13, F12, F14, F31, F26); преднамерено избиване от арендатори на водоеми (G10); резки промени на водното ниво в сладководни рибарници и язовири през гнездовия период; замърсяване на речните течения от земеделието, от промишлеността и др. (A25, A26, J01).

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за гнездовата популация са посочени следните заплахи, които имат отношение към вида: G06. За мигрираща популация са посочени следните заплахи, които имат отношение към вида: F26, G12.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 53 зони от мрежата Натура 2000. В една зона видът е с оценка D на мигриращата и зимуващата популация - BG0002058 „Сините камъни-Гребенец“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Според СФД **гнездящата** популация на вида се оценява на 1 двойка, което е 0,2-0,6 % от националната гнездяща популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е значима (оценка „С“).

Според СФД има две оценки на **зимуващата** популация на вида: до 98 инд. и 1-224 инд. Така че не е ясно от коя численост да изчислим процент от националната зимуваща популация. Необходимо е да се направи корекция на СФД. Оценката на популацията е „С“. Опазването на вида също е с две оценки (оценка „В“ и „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е значима (оценка „С“).

5. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

В ОВМ „Емине“ не са посочени числености за гнездяща популация на вида (Костадинова, Граматиков 2007). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на гнездовия сезон са отчетени числености между 1-3 инд., без посочен статус на индивидите. Липсват други данни за гнездовата популация в 33.

Мигрираща популация

В ОВМ „Емине“ видът не е посочен (Костадинова и Граматиков, 2007) Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на пролетната миграция са отчетени численост от 1 до 60 инд., а през есенната миграция между 1 и 9 инд.

Зимуваща популация

В ОВМ „Емине“ видът не е посочен (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2020 г. по време на средно зимните преброявания в страната числеността варира между 7 инд. през 2013 г. и 169 инд. през 2020 г. (данни от ИАОС). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на зимния сезон са отчетени числености между 1-31 инд.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	най-малко 1 дв.	Стойността на гнездящата популация е оценена на база СФД.	Поддържане популацията на вида в зоната в размер от най-малко 1 гнездяща двойка чрез запазване на подходящите местообитания.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	най-малко 1 инд.	Целевата стойност е определена на база данни за вида посочени в eBird. Количеството на спиращите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на популацията в зоната в размер от най-малко 1 инд. чрез поддържане на местообитанията на вида в ЗЗ.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	най-малко 1 инд.	Целевата стойност определена от СФД. Количеството на спиращите по време на зимуване индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер от най-малко 1 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	най-малко 668	Определена на база на % участие на местообитание: N06. Тяхната обща площ е 668 ha.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида най малко 668 ha.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 16688	Определена на база на % участие на местообитание: N06, N01. Тяхната обща площ е 16688 ha.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида най малко 16688 ha.
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	2-Добро или 1-Отлично	Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг са обхванати от Екологично състояние 1-Отлично - High 2-Добро – Good 3-Умерено - Moderate 4-Лошо – Poor 5-Много лошо - Bad проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК). Екологичното състояние на водните тела по БЕК се	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			оценява чрез 5 степенна скала.	

7. Необходимост от промени в СФД

В графа („Т“) неправилно е посочен статуса на мигриращата популация като, зимуваща („w“) вместо мигрираща („с“). Предлагаме промяна в СФД - в графа („Т“) се поставя статус („с“) – мигрираща популация.

Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на миграция са отчетени минимални числености от 1 инд. На база на това предлагаме промяна в СФД – минимална численост от 1 инд., което е 0,2 % от националната мигрираща популация. Според СФД **мигриращата** популация на вида се оценява на максимална численост от 98 индивида, което е 9,8 % от националната мигрираща популация (оценка „В“).

Според СФД **зимуващата** популация на вида се оценява на 1-224 индивида, което е 0,05 - 4,5 % от националната зимуваща популация. Предлагаме да не се променя оценката на зимуващата популация.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A005	<i>Podiceps cristatus</i>			r	1	1	p		G	C	A	C	C
B	A005	<i>Podiceps cristatus</i>			c	1	98	i		G	B	B	C	C
B	A005	<i>Podiceps cristatus</i>			w	1	224	p		G	C	A	C	C

Специфични цели за A006 *Podiceps grisegena* (червеноврат гмурец)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 40-50 cm. Размах на крилата: 77-85 cm. Възрастните през размножителния период са с ръждиво червеникава шия и бели бузи; горната част на главата е черна със слабо забележима качулка; гърбът е кафяв, клюнът е жълт. Шията и горната част на гърдите са ръждиви до тъмнокафяви откъм гръбната страна. Гърбът и крилата са тъмнокафяви, коремът бял. Малко жълто петно в основата на човката. През зимата окраската на главата без резки черно-бели контрасти. Шията и горната част на гърдите са сиво-бели. Клюнът е по-светъл. Няма полов диморфизъм (Симеонов и др., 1990; Svensson, 2009; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ, мигриращ и зимуващ вид за страната. Зимува рядко по Черноморието, край р. Дунав и вътрешните водоеми. Миграцията е през август-ноември и февруари-април. В резултат на миграции през есента числеността му нараства, като се среща на малки групи. Гнезди на отделни двойки и в колонии. Разстоянието между отделните гнезда в колонии е около 10 m. Строи няколко гнезда, като едно е основно. Гнездото е сред водната растителност. Снася в края на април и през май, 2 до 6 яйца. Малките са гнездобегълци (Симеонов и др., 1990; Нанкинов, 2012).

Характерно местообитание

Обитава равнинни водоеми, сладководни езера, блата, рибарници и др., обрасли с обилна водна растителност. Предпочита по-малки и плитки водоеми, често до 3 ha или в Дания дори под 1 ha, с дълбочина по-малко от 2 m, но има наблюдения и до 10 m. Предпочита биотопи, където петна водна растителност се редуват с участъци открита водна площ. След размножаване се премества в по-открити водоеми, особено устия на реки или крайбрежни води, където рибата е достъпна.

Избягва водоеми които се посещават от човека. По време на миграция и през зимата – в същите биотопи, в язовири, както и в морето. (Симеонов и др., 1990; Cramp, Simmons, 2004; Иванов и др. в Червена книга на Р България 2015). Според Янков отг. ред. (2007), подходящи местообитания за гнездене са различно големи влажни зони в относително напреднал стадий на растителна сукцесия и силно обрасла водна повърхност с хигрофили и хидрофити: блата, стоящи пресни води и стоящи бракични води. Подходящи местообитания според Директивата за хабитатите, по време на миграция и зимуване са 1110, 1130, 1150, 1160, 3260 и 3270, а през размножителния период сладководни местообитания от типа на 3130, 3140, 3150, (Кавръкова и др. 2009).

Хранене

Храни се предимно с водни насекоми и техните ларви, а също така и с дребни риби, жаби, миди, ракообразни, водни растения, семена и листа (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпространен е в изолирани гнездовища по Дунавското крайбрежие, на места в Тракийската низина и покрай Черно море. Най-значимите и постоянни гнездовища са във влажните зони по р. Дунав. (Янков отг. ред., 2007). Общата тенденция на броя на двойките за периода 2006-2013 г. е положителна главно поради подобряването на качеството на някои местообитания – блатата на о. Персин и рибарниците Калимок след създаването на нови водни връзки на тези блата с река Дунав през 2008 г. Положителната тенденция в броя на червеногушите гмурци е видима през последните 30 години. През 80-те години на миналия век са били стабилни и постоянни гнездови находищата на вида в езерото Сребърна, Гарванското блато и Персинските блата, но няма данни за наличието на вида при рибарниците Калимок, Мечка, Орсоя и Хаджидимитрово (Симеонов и др., 1990). Разширението на гнездовите находища е установено след 1990 г. В рибарници Хаджидимитрово, видът е намерен да гнезди през 2004 г. (Shurulinkov et al., 2019).

Защитен вид на територията на цялата страна - Приложение 3 на ЗБР. Не е включен в Приложение 1 и 2 на Директивата за птиците. Включен е в Червената книга на Р България (2015) в категория „Застрашен“ (EN). Според IUCN 2021 видът е с категория „уязвим“ - VU (Vulnerable) за територията на континентална Европа и за света - „слабо засегнат“ - LC (Least Concern). Няма SPEC категория (Staneva and Burfield comp., 2017).

Съгласно Докладването по чл. 12 от 2019 г. (за периода 2013 - 2018 г.), гнездящата популация на вида се оценява на 30 – 80 двойки. Според докладването за периода 2008-2012 г. популацията е оценена на 55 – 80 двойки. Краткосрочна тенденция в развитието на популацията на вида е докладвана като намаляваща. Дългосрочната тенденция е била докладвана като променлива. Според Иванов и др. (2015), гнездовата популация не надвишава 20–50 двойки след 2008. Наблюдава се слабо увеличение на зимуващата численост, но незначително.

Съгласно Докладването по чл. 12 от 2019 г. (за периода 2013 - 2018 г.), **зимуващата** популация е оценена на 10–50 индивида. Според докладването за периода 2008-2012 г. популацията на вида е оценена на 0 – 5 индивида. Краткосрочна и дългосрочната тенденция в развитието на популацията на вида е била докладвана като променлива.

Съгласно Докладването по чл. 12 от 2019 г. (за периода 2013 - 2018 г.), **мигриращата** популация е оценена на 30–150 индивида.

Table of Article 12 report

Season	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Decreasing	Fluctuating
Passage	no information	no information
Winter	Fluctuating	Fluctuating

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Според Националната Червена книга (2015) заплахите за вида в страната са свързани с обработването с тръстика и папур на голяма част от рибовъдните стопанства; непостоянният воден режим в природния парк „Персина“ и поддържания резерват „Сребърна“. Според нас могат да се допълнят следните заплахи свързани с пресушаване, деградация и замърсяване на влажните зони (K01, K02, A18, A25, A26, A30, F11, F12, F14, J01).

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците, за гнездовата популация са посочени следните заплахи: M07, G05, G06. За мигрираща популация са посочени следните заплахи: J02, F26, F05, G12. За зимуваща популация са посочени следните заплахи: K04, G01.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 28 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Според СФД **гнездящата/летуваща** популация на вида се оценява на 1 индивид, което е 1,25 % от националната гнездяща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е значима (оценка „С“).

Според СФД **мигриращата** популация на вида се оценява на 1-10 индивиди, което е 3,3- 6,7 % от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е значима (оценка „С“).

Според СФД **зимуващата** популация на вида се оценява на до 1 индивид, което е 2 % от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е добра (оценка „В“).

5. Анализ на наличната информация

Гнездяща/летуваща популация

В ОВМ „Емине“ няма данни за наблюдавани индивиди по време на гнездовия сезон (Костадинова и Граматиков, 2007). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на гнездовия сезон видът не е регистриран. Липсват данни за гнездова популация в 33. Наблюдаваните птици по време на гнездовия сезон са вероятно полово не зрели или не размножаващи се летуващи индивиди.

Мигрираща популация

В ОВМ „Емине“ няма данни за мигриращи индивиди от вида (Костадинова и Граматиков, 2007) Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на есенна миграция вида е регистриран еднократно с 1 инд.

Зимуваща популация

В ОВМ „Емине“ няма данни за зимуващи индивиди от вида (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2020 г. по време на средно зимните преброявания в страната, видът е наблюдаван еднократно в 33 с численост 1 инд. през 2019 г. (данни от ИАОС). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на зимния сезон е отчетена численост еднократно от 1 инд.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на	Брой индивиди	най-малко 1 инд.	Целевата стойност е определена на база СФД.	Поддържане на популацията в зоната в

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
мигриращата популация			Количеството на спиращите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	размер от най-малко 1 инд. чрез поддържане на местообитанията на вида в ЗЗ.						
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0-1 инд.	Целевата стойност определена от СФД. Количеството на спиращите по време на зимуване индивиди силно зависи от метеорологичните условия,	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер до 1 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.						
Популация: Размер на летуваща популация	Брой индивиди	0-1 инд.	Целевата стойност определена от СФД. Наблюдаваните птици по време на гнездовия сезон са вероятно полово не зрели или не размножаващи се летуващи индивиди.	Поддържане на броя на летуващите индивиди в зоната в размер до 1 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 16688	Определена на база на % участие на местообитание: N06, N01. Тяхната обща площ е 16688 ha.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида най малко 16688 ha.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент водни безгръбначни животни (JDS4)	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро – Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо – Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК). Екологичното състояние на водните тела по БЕК се оценява чрез 5 степенна скала.</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро – Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо – Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро – Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо – Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от промени в СФД

Според СФД **мигриращата** популация на вида се оценява на 1-10 индивида, което е 3,3 - 6,7 % от националната зимуваща популация (оценка „В“).

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A006	<i>Podiceps grisegena</i>			r		1	i			C	B	C	C

B	A006	<i>Podiceps grisegena</i>		c	1	10	i		G	B	B	C	C
B	A006	<i>Podiceps grisegena</i>		w		1	i		G	C	B	C	B

Специфични цели за A008 *Podiceps nigricollis* (черноврат гмурец)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 28-34 cm. Размах на крилата: 56-60 cm. Възрастните през размножителния период са с черни глава и шия, гърбът и крилата са черно-кафяви; перата по тила са слабо удължени, зад очите и около ушите има кичури от златисто оранжеви пера, слабините са ръждивочервени, а коремът – копринено бял; клонът е слабо извит нагоре. След размножителния период слабините избеляват, а от кичурите по главата остават отделни ръждивокафяви пера. През зимата рижият цвят в оперението липсва. На тила без удължени пера. Общия тон в окраската по-светъл. Зад ушите бяло петно. Гърлото, шията, гърдите и коремът бели. Има тъмносива яка. (Svensson, 2009; Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ, мигриращ и зимуващ вид за страната. Среща се по водоемите на страната целогодишно. Забележима миграция се наблюдава през октомври – март. През нашата страна мигрират и зимуват индивиди излюпени в Румъния, Европейска Русия, Украйна, Чехия, Полша, Словакия и Германия. Многочислен през зимата, особено по Черноморското крайбрежие. Двойките се оформят още през зимата или през пролетния прелет. Отделни двойки мътят из дунавски заблатени биотопи, а също във водоемите край Бургас. Гнезди както на отделни двойки, така и в колонии от няколко до 400 двойки, понякога в смесени колонии с чайки и рибарки. Гнездовите участъци се заемат през март - април. Строи плаващо гнездо на открита водна повърхност или върху обраствания от какички и воден орех (*Trapa natans*). Една двойка строи 2 - 5 гнезда. Снася през май 3 до 8 яйца. Мътят и двамата родители около 20-25 дни. Малките са гнездобегълци. След излюпването често цялото семейство се преселва в друг участък на водоема. По време на миграция се среща в по-големите водоеми в цялата страна. Зимува главно по Черноморското крайбрежие и крайбрежните езера, рядко във вътрешните водоеми на страната (Симеонов и др., 1990; Нанкинов, 2012; Иванов и др. в Червена книга на Р България 2015).

Характерно местообитание

Целогодишно обитава сладководни и солени водоеми, богато обрасли с растителност, притежаващи открита водна площ и плитки участъци. През гнездовия период предпочита обширни сладководни езера, рибарници с големи отделни басейни, богато обрасли с растителност, върху която строи гнездата си. През зимата е близо до морския бряг и в крайбрежните езера, рядко в големи, не замръзващи сладководни басейни, язовири и др. (Симеонов и др., 1990; Иванов и др. Червена книга на Р България 2015). Подходящи местообитания според Директивата за хабитатите, по време на миграция и зимуване са 1110, 1130, 1150, 1160, 3260 и 3270, а през размножителния период сладководни местообитания от типа на 3130, 3140, 3150, (Кавръкова и др. 2009).

Хранене

Храни се с дребни риби, жаби, миди, ракообразни водни насекоми и техните ларви. През размножителния период с безгръбначни. Насекомите съставляват над 90% от храната (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Гнезди в изолирани гнездовища, по-ясно групирани по Дунавското крайбрежие, с единични находища, повечето без данни за сигурно гнездене покрай Черно море, в Добруджа, Софийското поле и Тракийската низина. (Янков отг. ред., 2007). В миналото е обитавал основно по-големите блатата по поречието на р. Дунав и Бургаските езера. Сега единични двойки се размножават нередовно в резервата „Сребърна“ и рибарниците „Калимок“ (Иванов и др., 2015). Постоянно размножаващи се двойки има на остров Персин, но броят им също е много променлив. Установено е, че там гнездят 1 - 26 двойки през различни години. Други важни находища за вида са езерото Сребърна (0-8 двойки), рибарници Калимок (0-6 двойки) и Гарванско блато (2010 г. - 4 двойки) (Shurulinkov et al., 2019).

Защитен вид на територията на цялата страна - Приложение 3 на ЗБР. Не е включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Включен е в Червената книга на Р България (2015) в категория „критично застрашен“ (CR). Според IUCN 2021 видът е с категория - VU (Vulnerable) за територията на континентална Европа и за света - LC (Least Concern). Няма SPEC категория (Staneva and Burfield comp., 2017).

Съгласно Докладването по чл. 12 от 2019 г. (за периода 2013 - 2018 г.), националната гнездяща популация на вида се оценява на 20 – 60 двойки. Според докладването за периода 2008-2012 г. популацията на вида е оценена със същата численост. Краткосрочната и дългосрочна тенденция в развитието на популацията на вида са били намаляващи. Съгласно Иванов и др. (2015), националната гнездяща популация на вида не превишава 40 двойки.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **зимуваща** популация е оценена на 500 – 2000 индивида. Според докладването за периода 2008-2012 г. популацията на вида е оценена на 550 – 1300 индивида. Краткосрочната и дългосрочна тенденция в развитието на популацията са били намаляващи.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **мигрираща** популация е оценена на 100 – 500 индивида.

Table of Article 12 report

Season	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Decreasing	Decreasing
Passage	no information	no information
Winter	Fluctuating	Decreasing

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Според Националната Червена книга (2015), заплахите за вида в страната са свързани с изоставянето на съществуващите по р. Дунав рибарници (G25, K04); недоброто управление и непостоянния воден режим в резерватите Белене и „Сребърна“; загубата на основния микрохабитат в блатата на Белене – обрастванията с какички и воден орех, необходими за гнезденето на гмурец (K02, L01, F27). България е южна граница на гнездовия ареал, поради което числеността му има допълнителни флуктуации, зависими от състоянието на популацията в останалата част на ареала.

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за гнездовата популация са посочени следните заплахи: M07, G05, G06. За мигриращата популация са посочени следните заплахи: K04, F26, F05, G12. За зимуваща популация са посочени следните заплахи: K04, G01.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 40 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Според СФД **зимуващата** популация на вида се оценява на до 137 индивиди, което е 6,85 % от националната зимуваща популация (оценка „В“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е добра (оценка „В“).

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Емине“ не е посочена зимуваща численост (в Костадинова и Граматиков, 2007). За периода 2012-2020 г. по време на средно зимните преброявания в страната видът е регистриран в 33 с численост варираща между 12 инд. през 2013 г. и 131 инд. през 2020 г. (данни от ИАОС). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на зимния сезон вида е регистриран с численост 1-22 инд.

Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на пролетна миграция са регистрирани между 2-6 инд., а по време на есенна миграция са регистрирани между 1-6 инд. Поради това предлагаме видът да бъде включен в СФД и като мигриращ за зоната.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0-137 инд.	Целевата стойност определена на база на СФД. Количеството на зимуващите индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер до 137 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	0-6 инд.	Целевата стойност е определена на база на данни за вида по време на миграция посочени в eBird. Количеството на спиращите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на популацията в зоната в размер до 6 инд. чрез поддържане на местообитанията на вида в ЗЗ.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 16688	Определена на база на % участие на местообитание: N06, N01. Тяхната обща площ е 16688 ha.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида най малко 16688 ha.
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	2-Добро или 1-Отлично	Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК). Екологичното състояние на водните тела по БЕК се оценява чрез 5 степенна скала.	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			Екологично състояние	
			1-Отлично - High	
			2-Добро – Good	
			3-Умерено - Moderate	
			4-Лошо – Poor	
			5-Много лошо - Bad	

7. Необходимост от промени в СФД

Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на пролетна миграция са регистрирани между 2-6 инд., а по време на есенна миграция са регистрирани между 1-6 инд. На база на тези данни предлагаме промяна - **вида да бъде включен в СФД и като мигриращ** с максимална численост от 6 инд. и минимална численост 0 инд.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A008	Podiceps nigricollis			c		6	i		G	C	A	C	B
B	A008	Podiceps nigricollis			w		137	i		G	B	A	C	B

Специфични цели за A464 *Puffinus yelkouan* (средиземноморски буревестник)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 30-38 cm. Размах на крилата: 76-89 cm. Възрастните и младите отгоре са тъмнокафяви, а отдолу – бели, по което се отличава от балеарския буревестник. Няма сезонни различия в оперението. Прилича на средно голяма чайка, но с вретеновидно тяло и стремителен полет. Лети ниско над водата най-често по права линия, плавно и бързо, като съчетава планирането с къси и бързи махания на крилата. На сушата се придвижва трмаво, като се опира на стъпалото и пръстите. В период на миграция е активен и денем, и нощем, а по време на гнезденето само нощем. (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ и мигриращ по Българското Черноморско крайбрежие. Рядко навлиза във вътрешността на страната. След 70-те години на XX в. някои от ятата, преминаващи край западния черноморски бряг, са съставени до 20 000 индивиди. Малки ята и единични птици навлизат и във вътрешността на страната: край Русе. Придвижва се с пролетните рибни пасажи на *Sprattus sprattus* и *Engraulis encrasicolus*, следи миграцията на рибата до Азовско море. Задържа се в Черноморския басейн от края на февруари до края на октомври. Липсват данни за сигурно гнездене. Твърде вероятно е да се размножава по скалисти участъци от Черноморското крайбрежие както в северната, така и в южната му част (особено между нос Емине и Маслен нос), включително по островите. През пролетта и есента се среща на ята от няколко до 10 000 птици по цялото крайбрежие. През зимата

ята са наблюдавани в Атанасовско езеро и до Ахтопол (Симеонов и др., 1990; Янков отг. ред., 2007; Червена книга на Р България 2015).

Характерно местообитание

През гнездовия период обитава скалистите крайбрежия и острови в тъмни дупки или пукнатини, главно по плоски върхове или склонове на острови или носове с доста дълбока почва и груба трева, често споделени със *Oryctolagus cuniculus*, *Puffinus* и *Fratercula arctica*, понякога в планини близо до морето. Моногамна птица. Използва за гнездене равна или наклонена земя обикновено близо до морето, но понякога на 1–2 km навътре. Колониален. Гнездото е дупка, изкопана в мека земя с камера в края. Обикновено дълги 1–2 m, но понякога само 50 cm; диаметър на отвора с. 15 cm. Гнездовата камера обикновено е облицована с малки парченца трева, кал и корени. Дупките се изкопават от двата пола с помощта на клон и крака. По време на миграция обитава морските и океанските простори, като прониква и във вътрешноконтиненталните водоеми. Двойките са постоянни и често пъти се завръщат в старото си гнездо. Заемат гнездовите места през февруари - март. В края на април - началото на май женската снася едно бяло яйце с леко удължена форма. Двете птици мътят 51—53 дни. Малкото се излюпва в края на юни - началото на юли. Хранят го двамата родители. (Симеонов и др., 1990; Cramp, Simmons, 2004).

Подходящи местообитания вероятно са 1170, 1240 и 1410, стръмни скалисти (морски) брегове и морски острови, островчета, надводни скали и камъни; хранително местообитание - открито море (Янков отг. ред., 2007; Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Риба, предимно дребна; също главоноги, малки ракообразни и повърхностни плаващи карангии. Храни се през деня чрез преследване-гмуркане и чрез захващане на повърхността; в различен брой от единични птици до малки ята. Риба, предимно Clupeidae и особено *Clupea harengus*, *Sprattus sprattus*, *Sardina pilchardus* и *Engraulis encrasicolus* (Симеонов и др., 1990; Cramp, Simmons, 2004).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Защитен вид на територията на цялата страна - Приложение 3 на ЗБР. Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN е VU (Vulnerable), за територията на континентална Европа (2021) и за света (2018). Включен в SPEC 1 (Staneva and Burfield comp., 2017). Включен е в Червената книга на Р България (2015) в категория застрашен (EN).

Съгласно Докладването по чл. 12 от 2019 г. (за периода 2013 - 2018 г.), **мигриращата** популация се оценява на 5000 – 25 000 индивида. Според докладването за периода 2008-2012 г. популацията на вида е оценена на 5000 – 20 000 индивида.

Table of Article 12 report

Season	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга (Янков и Георгиев, 2015) основните посочени заплахи за вида са: свръхулов при промишлен риболов (G01), гибел от кукички или попадане в мрежи (G12), интензивно застрояване на крайбрежната ивица на Черно море (F02, F05, F20), осветяване на възможни гнездови места (н. Калиакра), разливи на нефтопродукти и други.

При докладването по чл.12 от посочени заплахи и влияния само G12 има отношение към вида.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 11 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Според СФД **мигриращата** популация на вида се оценява на 32 индивида, което е 0,1 - 0,6 % от националната мигрираща популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана, но на границата на разширен ареал (оценка „В“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е отлична (оценка „А“).

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Емине“ се посочва, че в морската акватория на н. Емине вида се среща целогодишно. Даже е посочена гнездяща популация от 3-30 двойки (Костадинова и Граматиков, 2007). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на пролетната миграция са отчетени числености 1-491 инд., а през есенната миграция между 1 и 7 инд. Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на зимния сезон са отчетени числености между 1 - 2 инд.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	най-малко 1 инд.	Целевата стойност определена на база на данни за вида посочени в платформата eBird. Количеството на спиращите по време на зимуване индивиди силно зависи от метеорологичните условия,	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер от най-малко 1 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	най-малко 32 инд.	Стойностите са определени на база СФД и данни за вида посочени в платформата eBird. Количеството на мигриращите индивиди силно зависи от пасажите пелагични риби. Вида се предържа в откритите морски акватории, като се струпва основно следейки пасажи от <i>Engraulis encrasicolus</i> .	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 32 инд. чрез поддържане на местообитанията.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 16020	Определена на база на % участие на местообитание: N01-морски територии и морски заливи. Тяхната обща площ е 16020 ha.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида най малко 16020 ha.
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	2-Добро или 1-Отлично	Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК). Екологичното състояние на	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			водните тела по БЕК се оценява чрез 5 степенна скала.	
			Екологично състояние	
			1-Отлично - High	
			2-Добро – Good	
			3-Умерено - Mod rate	
			4-Лошо – Poor	
			5-Много лошо - Bad	

7. Необходимост от промени в СФД

Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на пролетната миграция са отчетени числености от 1-491 инд., а през есенната миграция между 1 и 7 инд. На база на тези данни предлагаме промяна в СФД – мигриращата максимална числености от 32 инд. да се промени на 491 инд., което е 2 % от националната мигрираща популация (оценка „С“).

Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на зимния сезон са отчетени числености между 1 и 2 инд. На база на тези данни предлагаме промяна в СФД – **вида да бъде включен и като зимуващ** с максимална числености 2 инд. и минимална численост 1 инд., няма оценка за националната зимуваща популация на вида.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A464	<i>Puffinus yelkouan</i>			c	32	491	i		G	C	A	B	A
B	A464	<i>Puffinus yelkouan</i>			w	1	2	i		G	C	A	B	A

Специфични цели за A118 *Rallus aquaticus* (крещалец)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 23-28 cm, размах на крилата: 38-45 cm. Възрастните отгоре са кафяви с черни ивици; главата отстрани и долната част на тялото са пепелявосиви, а слабините – черни с бели препаски. Клюнът е дълъг, прав и червен с черен връх, краката и пръстите са дълги и кафеникави. Двата пола са различни (женският е по-дребен и с по-къс клюн). Няма сезонни различия. Отличава се от пъструшките по дългия клюн и характерния крясъкклюн). Без сезонни различия. Има скрит начин на живот, но не е много предпазлив и често се храни на открито в близост до блата (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Прелетен вид, постоянен само около Бургас и долината на р. Марица при Свиленград; постоянен в Софийското поле, също и в Розовата долина и в Средна гора. Вероятно е прелетен вид само за Северна България, а постоянен за Южна България. През зимата числеността му нараства за сметка на зимуващи птици от други части на ареала, но преки доказателства липсват (Симеонов и др., 1990). Обитава цялогодисно разнообразни стоящи и течащи водоеми с гъста растителност и надморска височина до около 1200 m. (Мичев и др., 2012).

Характерно местообитание

Постоянна влажна зона със неподвижна или бавно движеща се прясна или бракична вода - сладководни блата, устия на реки, незамръзващи водоеми, планински ливади с гъста, висока растителност и изобилна растителност, която може да включва *Phragmites australis*, *Typha latifolia*, *Iris germanica*, *Sparganium erectum* или *Carex* sp. (Симеонов и др., 1990; Taylor and van Perlo, 2000). Според Jenkins et al. (1995) в среден Уелс е установена плътност от 14 птици / ха., в Централна Европа: 0,30-2,0 двойки/ха, в източна Англия: 0,25 двойки на 1 ха, в южен Уелс: 0,14-0,36 двойки на 1 ха. Според Jedlikowski et al. (2014), за Североизточна Полша за 16 водни обекта средната плътност е 0.75 двойки/ха. Гнезди в блатисти места с висока, гъста растителност, изграждайки гнездото си малко над нивото на водата от *Typha* spp., *Carex* spp., *Juncus* sp., *Alisma plantago-aquatica* и др. Water depth (mean) at *Rallus aquaticus* nest sites was 14.4 cm. (range 2–30 cm). Emergent vegetation height at the nest sites was 81.7 cm. Гнездата се разполагат всред стара растителност. Разстоянието между две съседни гнезда е средно 122,4 m. Според Stermin et al. (2011) дълбочината на водата в местата за гнездене варира между 8 и 45 cm, гъстотата на растителността е между 240 и 554 растителни стъбла на квадратен метър, главно папур и тръстика.

Хранене

Вида е всеяден. Хранят се с пиявици , червеи , коремоноги , малки ракообразни, паяци и широка гама от сухоземни и водни насекоми и техните ларви. Малки гръбначни животни като земноводни, риби, птици и бозайници могат да бъдат убити или изядени като мърша. Растителната храна, която се консумира повече през есента и зимата, включва пъпки, цветя, издънки и семена на водни растения (Taylor and van Perlo, 2000).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпръснато в равнинните части на цялата страна в зависимост от наличието на влажни зони с водолубива растителност. По-групирано по Черноморското крайбрежие, покрай р. Дунав и другите по-големи реки, Тракийската низина, Софийското поле и др. Поради особеностите на поведението му, които изискват специфични методи за установяване и преброяване, реалното му разпространение може да е по-широко от представеното. Най-значими са гнездовищата в Драгоманското блато, бившето Стралджанско блато и Дуранкулашкото езеро. Разпространението е стабилно, без значителни промени през различните години (Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 3 и 4а на ЗБР и в Приложение 2В на Директивата за птиците. Няма SPEC категория (Staneva and Burfield comp., 2017). Включен е в Червената книга на България (2015) в категория „почти застрашен“ (NT). Според IUCN е LC (Least Concern) за света (2019) и за територията на континентална Европа (2021).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **гнездяща** популация на вида се оценява на 2000 – 4000 двойки. При докладването за предходния период (2008-2012) е посочена същата численост и тенденции.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Stable (S)	Stable (S)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

При докладването през 2019 г. за гнездящата популация е посочена само една заплаха – K04. Други заплахи, които могат да се добавят за вида са: пресушаване и отводняване на влажни зони (F26, K02), безпокойство по време на гнездене (H08).

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 40 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът има **постоянна** популация. Постоянната популация се оценява на 1-11 двойки, което представлява 0.03-0.6% от националната гнездяща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

За периода 2010-2022 г. не е отбелязван в Ebird за територията на зоната. Видът не е установен в зоната по време на средно зимните преброявания за последните години (по данни на ИАОС 2012-2021). Твърде вероятно поради скрития начин на живот голяма част от птиците да не биват забелязвани. Няма публична информация за актуалното състояние на вида в зоната за последните 10 г.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездовата популацията	Брой гнездящи двойки	Най-малко 1 дв.	Целевата стойност е определена от СФД.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 1 гнездяща двойка чрез поддържане на подходящите местообитания.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Най-малко 668 ha	Определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06 - Вътрешни водни тела. Тяхната обща площ е 668 ha. Гнездото е разположено в блатна растителност по ръба на малки открити площи, в тръстикови масиви, на полупотопени върби, понякога до 25 m. от водна площ (Симеонов и др., 1990). Най-малко 1 ha за 1 двойка.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 668 ha	Определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06 - Вътрешни водни тела. Тяхната обща площ е 668 ha.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 668 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите местообитания на вида	дълбочина на водата в местообитанията на вида	най-малко 8 cm	Дълбочината на водата в местата за гнездене варира между 8 и 45 cm, гъстотата на растителността е между 240 и 554 растителни стъбла на квадратен метър, папур и тръстика. Вида гнезди обикновено в гъста стара тръстика. Препоръчваме да се избягва пълното премахване на стара растителност.	Поддържане на нивото на водата в подходящите местообитания в съответствие с изискванията на вида. Поддържане на гъста водна растителност.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни и макрофити (Aquatic Macroinvertebrates; Macrophytes)	5 степенна скала за екологично състояние	1-Отлично/2-Добро	Водните безгръбначни и макрофитите са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) <table border="1" data-bbox="730 451 1088 661"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> Макрозообентос и Макрофити. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрозообентос и Макрофити се оценява чрез 5 степенна скала: Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от промени в СФД

На този етап не са необходими промени в стандартния формуляр на зоната за вида.

Специфични цели за A230 *Riparia riparia* (брегова лястовица)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 12-15 cm, размах на крилата: 26-30 cm. Най-дребната наша лястовица с тъмна препаска през гърдите, кафявосивкава отгоре, бяла отдолу, с леко врязана опашка. Гнезди на колонии в земни дупки по отвесни брегове. При миграциите, на определени места около водоемите, по жиците, образува големи концентрации (Нанкинов, 2009).

Характер на пребиваване в страната

Гнездяща и мигрираща птица за България. Миграцията е добре забележима през втората половина на април и първата половина на май. Есенната миграция протича на няколко вълни. Особено масова е през юли, август и до средата на септември. По долината на Струма, в района на Орнитологична станция „Рупите“ понякога в един ден преминават до 1800 брегови лястовици. Среща се навсякъде у нас покрай реки и блата, където има високи брегове (Нанкинов, 2009). При изкопаването на дупките за гнездене се включват всички птици от колонията. Самото гнездо представлява тръба, дълга 60-100 cm, широка 4-6 cm, на вътрешния край с разширена гнездова камера, която птицата постила с суха трева и перушина. Отглеждат до две поколения годишно. Женската снася 3-6 яйца. Мътят и двете птици. 23-25 дни след излюпването малките вече могат да летят в района на колонията (Нанкинов, 2009).

Характерно местообитание

Среща се около високи и стръмни земни брегове, разположени в близост до водоеми, където има богата хранителна база, но може и по-далеч от тях. Предпочита лъсови и пясъчливи брегове, но там съществува опасност от срутване на дупките. По-благоприятни са бреговете, изградени от пясък, глина и хумус, които лесно се копаят от лястовиците и същевременно са с устойчиви стени на каналите и гнездовите камери (Нанкинов, 2009). Надморска височина – от 0 до 600 m, отделни колонии – и до 800 m.

Изследване в Естония показва, че там най-големите колонии са намерени в две пясъчни кариери, в които са отчетени съответно 450 и 500 двойки. Седемдесет и четири процента от колониите са намерени в антропогенен тип местообитания (пясъчни кариери и кариери за чакъл) и 24% са намерени в естествени местообитания. Бреговата лястовица предпочита стръмни пясъчни склонове, които явно са по-достъпни в антропогенни местообитания поради човешката дейност – изкопни работи в кариери (Keerberg and Marja, 2017). Доклад за бреговата лястовица в Канада разкрива, че видът предпочита вертикални и почти-вертикални брегове (наклон между 76 и 105 градуса). И тук по-голяма част (87%) от колониите са разположени в антропогенни местообитания. Много важни за изкопаването на дупките са характеристиките на субстрата и по-точно неговата пропускливост и размера на частиците. Установено е че, размножителния успех е по-голям, когато размера на частиците е по-малък от 900 микрометра, тъй като тогава птиците успяват да изкопаят по-дълбока дупка. По време на гнездовия период бреговите лястовици се хранят в близост до колониите си – на 200-500 m, а понякога и на 1000 m. Обикновено местата им за хранене са реки, езера, тревисти местообитания, земеделски култури, влажни зони (COSEWIC Assessment and Status Report, 2013). Изследване за разпространението на бреговата лястовица в Чехия разкрива, че 63,6% от колониите се намират в пясъчни кариери, а останалите в кариери за чакъл и пясък, кариери за глина, речни склонове и др. Най-големите колонии са разположени в кариери за пясък, чакъл и глина. Само 3% от колониите са разположени в речни брегове (Heneberg, 2007).

Хранене

Храни се с голямо разнообразие от насекоми (до 48 таксона). През гнездовия период най-много са представителите на Acalypterate, Schizophora, Aphidoidea, Coleoptera, Bibionidae и Chironomidae, като две трети от общото количество насекоми съставляват Diptera (Нанкинов, 2009).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С петнисто (особено в Тракийската низина, Софийското поле, около Варна) и разпръснато разпространение. На места находищата са разположени линейно в съседни или близки квадрати по протежение на по-големи реки – по крайбрежието на р. Дунав и притоците ѝ в Дунавската равнина, по реките Тунджа, Струма, Арда, Камчия, по Черноморското крайбрежие и др. Числеността е неравномерна в зависимост от наличието и площта на отвесните пясъчни брегове.

Природозащитен статус в България – включен в приложение 3 на ЗБР и в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN е LC (Least Concern) за територията на континентална Европа (2021) и за света (2019). Има SPEC 3 категория (Staneva and Burfield comp., 2017).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) **гнездовата** популация на вида е между 20 000 и 40 000 двойки. При докладването за предходния период (2008-2013) е посочена същата численост и същите тенденции в развитието на популацията.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Stable (S)	Stable (S)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Не е правен подробен анализ на отрицателните фактори за вида, но те най-вероятно са: пресушаване на водоемите (F26, F27, F08, F32), незаконен добив на инертни материали в местата на колонии (C01).

При докладването през 2019 г. за гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: К04.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 33 зони от мрежата Natura 2000. В 3 зони видът е с оценка D на мигриращата и размножаващата се популация - BG0002043 Емине, BG0002076 Места и BG0002094 Адата - Тунджа.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ**. За гнездящата популация оценката на числеността е 60 двойки, което представлява 0,1 % - 0,3 % от националната гнездяща популация (оценка D - незначителна популация - всички случаи, когато популацията на разглеждания вид е незначително представена в зоната).

5. Анализ на наличната информация

В платформата eBird има над 20 наблюдения на вида. Най-високите числености са от май 2017 г. – 1000 инд.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	най-малко 60 дв.	Целевата стойност е определена на база на данните в стандартния формуляр. Необходими са допълнителни изследвания, които да докажат наличието на гнездова колония в защитената зона.	Поддържане на броя на гнездящите двойки в зоната в размер от 60 дв. чрез поддържане на местообитанията за гнездене.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	неизвестна	Предпочита лъсови и пясъчливи брегове, но там съществува опасност от срутване на дупките. По-благоприятни са бреговете, изградени от пясък, глина и хумус, които лесно се копят от лястовиците и същевременно са с устойчиви стени на каналите и гнездовите камери. Необходими са допълнителни изследвания, които да установят площта на подходящите местообитания за вида в зоната. Ето защо е формулирана междинна цел.	Междинна цел: установяване площта на наличните подходящи гнездови местообитания на вида в зоната - лъсови и пясъчливи или глинести брегове.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 25367 ha	Определена на база на % участие на местообитания: N12 - Обширни зърнени култури, N09 - Сухи ливади, степи, N08-Равнини, шубраци, N15 - Други обработваеми земи, N06 - Вътрешни водни тела (застояла вода, течаща вода), N21-негорски площи.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 25367 ha.

7. Необходимост от промени в СФД

По отношение на гнездящата популация предлагаме да се промени оценката на популацията в зоната от „D“ на „C“ и да се посочат и другите оценки в СФД както е показано по-долу в таблицата.

Species			Population in the site							Site assessment						
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.		
B	A249	<i>Riparia riparia</i>			r	60	60	p		G	C	B	C	C		

Специфични цели за A063 *Somateria mollissima* (обикновена гага)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 60-70 cm, тегло: 1,200 – 2,800 kg, размах на крилата: 95-105 cm. В брачно оперение мъжките са с преобладаващо бяло оперение с черни корем, страни и задница. Главата е бяла с черно теме, тила и страните на главата, в областта на ушите са светлозелени. Човката е масивна, клиновидна. Женските са с канелено кафяво оперение с тъмни райета, тъмно крилно огледало с бели крайнини. В извънбрачно оперение мъжките са тъмни с бели надкрилия и раменни пера (Svensson, 2009; Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

В България видът се среща вече през цялата година, макар че е твърде малочислен. Отделни екземпляри и малки ята от Черноморската популация в Украйна достигат до нашето Черноморие, където все по-често се наблюдава през зимата. Отделни екземпляри и ята от полово зрели птици остават и през лятото. Почти всички наблюдавани птици са били по Черноморското крайбрежие. Прониква вече и във вътрешни водоеми. По дунавското крайбрежие, един екземпляр е наблюдаван в „Комплекс Калимок“. Установен за фауната на България на 05.04.1964 г., двойка в морето северно от с. Резово, Бургаско. Единственото наблюдение, което доказва гнезденето на вида в България е на 14.05.2007 г., женски екземпляр с 9 малки в пухово оперение наблюдавани да излизат от морето на плажа до северната част на Дуранкулашкото езеро (Нанкинов, 2012; Янков отг. ред., 2007).

Характерно местообитание

Морски крайбрежия и острови със скалисти брегове. За Черноморската популация – острови с тръстикови обраствания. Подходящи местообитания според Директивата за хабитатите, по време на миграция и зимуване са основно 1110, 1130, 1150, 1160, 1170, 1240 (Нанкинов и др., 1997; Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се предимно с животинска храна: дребни мекотели, охлюви, личинки на насекоми, ракообразни, дребна риба. При търсене на храната си се гмурка на дълбочина до 25 m. Почти не се храни с растителна храна. По бреговете на Северно море се храни обикновено с миди. Главно мекотели (миди, морски жълъди) и по-малко ракообразни (Нанкинов и др., 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Рядко зимуващ вид за страната (случаен посетител). Не всеки зимен сезон се среща и то единични птици или малки ята. Разпространена е основно по Черноморското крайбрежие – до блатото Пода при Бургас, Шабленското и Дуранкулашкото езеро и нос Калиакра. (Янков отг. ред., 2007). Рядка зимуваща водолюбива птица, регистрирана през периода 1977-1996 г. на средно зимните преброявания в страната. Отчетена е само в пет влажни зони по Южното Черноморие (Поморийско езеро, 15 инд. през 1994 г.; Аркутино 11 инд. през 1989 г.; Черноморец-Дюни, 9 инд. през 1994 г.; Царево-Синеморец, 4 инд. през 1994 г.; и Мандренското езеро, 1 инд. през 1983 г.) и в две влажни зони по Северното Черноморие (Шабленско езеро, 48 инд. през 1994 г. и 1 инд. през 1995 г.; и Тюленово-Калиакра, 4 инд. през 1995 г.). Максималната численост за страната е била 76 индивида през 1994 г. През периода 1997-2001 г. средната обща численост е била 5 индивида, като максималната обща численост е 20 индивида през 2001 г. Най-висока численост се наблюдава при язовир Ивайловград (19 инд. през 2001 г.). Други обекти със записи са: крайбрежие Тюленово-Калиакра, Дуранкулашкото езеро и Черноморец-Дюни (Michev and Profirov, 2003).

Включен в Приложение IIБ на Директивата за птиците. Според IUCN вида е уязвим – EN (Endangered) в Европа (2021) и почти застрашен – NT (Near threatened) в световен мащаб (2018). Включен в Приложение 3 и 4а на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) зимуващата популация е оценена на 1 – 5 индивида. при предходното докладване, за периода 2008-2012 г., зимуващата популация е била оценена с численост 0-20 индивида.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Wintering	Fluctuating (F)	Increasing (I)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

На национално ниво заплахите и натиските не са анализирани подробно.

За зимуващата популация при докладването по чл. 12 са посочени следните заплахи: K04. Потенциални заплахи са G01, G12, G14, J02.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 11 зони от мрежата Натура 2000. В една зона е с оценка D на зимуващата популация - BG0002030.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **зимуващ**. За зимуващата популация оценката е до 1 инд. максимална стойност, което е 20 % от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

Рядък зимуващ вид. В платформата eBird има две съобщения от една и съща локация на 1 индивид (януари 2020 г.).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0-1 инд.	Целевата стойност е определена на база на СФД. Количеството на зимуващите индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер до 1 инд. чрез поддържане на подходящите местообитанията.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 16688	Определена на база на % участие на местообитание: N01, N06. Тяхната обща площ е 16688 ha.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида най малко 16688 ha.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент водни безгръбначни животни (JDS4-Макрофити)	5 степенна скала за екологично състояние, съгласно РДВ	2-Добро или 1-Отлично	Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки <table border="1" data-bbox="742 850 1085 1092"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично</td> </tr> <tr> <td>2-Добро</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо</td> </tr> </tbody> </table> за мониторинг. Макрофитите са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрофити. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрофити се оценява чрез 5 степенна скала.	Екологично състояние	1-Отлично	2-Добро	3-Умерено	4-Лошо	5-Много лошо	Подобряване на екологичното състояние на водните тела и подходящи хранителни местообитания на вида, до постигане на стойност по-висока или равна на 2 – Добро състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично										
2-Добро										
3-Умерено										
4-Лошо										
5-Много лошо										

7. Необходимост от промени в СФД

На този етап не са необходими промени в СФД за вида.

Специфични цели за A173 *Stercorarius parasiticus* (среден морелетник)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 41-46 cm. Размах на крилата: 110-125 cm. Сигурен полеви белег при възрастните е формата и големината на опашката, както и оцветяването на подопашката и слабините при светлата фаза. Двата пола неотличими един от друг. Младите могат да се различават от възрастните. Извън размножителния период скрита в открито море и прилежащите брегове, мигрира на големи ята, често се рее (Нанкинов и др., 1997; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Скитащ вид, който се появява непериодично в България предимно през есента по Черноморското крайбрежие (Нанкинов и др., 1997). Според BUNARCO (2014) видът е мигриращ за нашата страна.

Характерно местообитание

През размножителния период обитава заблатени равнинни тундри с многобройни езера и реки, образли с храстова растителност. Извън размножителния период се срещат предимно в открито море и са слабо свързани със сушата (Нанкинов и др., 1997). Подходящи местообитания според Директивата за хабитатите, по време на скитане вероятно са: 1110, 1130, 1150, 1160, 1170, (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

В България непроучено. В други части на ареала хранителният спектър твърде разнообразен - риба и безгръбначни морски животни, яйца и малки птици, дори и плодове. Често отнема храната от други видове птици (клептопаразитизъм) (Нанкинов и др., 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Много рядък вид, който може да се наблюдава по Черноморското крайбрежие и прилежащите езера, където паразитира (клептопаразитизъм) по *Sterna hirundo* и *Thalasseus sandvicensis*. Вида е наблюдаван на Поморийското езеро (39 инд. на 01.08.1999), на Атанасовската езеро (10 инд. на 01.08.1999) и на Пода (14 инд. на 21.10.1994) (Dimitrov et al., 2005).

Включен в Приложение 3 на ЗБР. Не е включен в приложенията на Директивата за птиците. Според IUCN е LC (Least Concern) за света (2018), а за територията на континентална Европа е EN (Endangered). Няма SPEC категория (Staneva and Burfield, 2017).

Не се докладва от страната по чл. 12 от Директива за птиците.

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

На национално ниво заплахите и натиските не са анализирани. Потенциални заплахи вероятно са: G01, G12, G14, J02.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 3 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Според СФД **летуващата** популация на вида се оценява на до 2 индивиди. Няма оценка за националната летуваща популация. Вида не гнезди на територията на Р. България. Оценката на популацията в зоната е „B“. Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията е изолирана (оценка „A“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е отлична (оценка „A“).

Според СФД **зимуващата** популация на вида се оценява на до 1 индивид, което е 1 % от националната зимуваща популация (оценка „B“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията е изолирана (оценка „A“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е отлична (оценка „A“).

5. Анализ на наличната информация

Летуваща популация

В ОВМ „Емине“ видът не е посочен (Костадинова и Граматиков, 2007). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на гнездовия сезон не са отчетени числености. Наблюдаваните птици

по време на гнездовия сезон са вероятно полово не зрели или не размножаващи се летуващи индивиди.

Мигрираща популация

В ОВМ „Емине“ видът не е посочен (Костадинова, Граматиков 2007) Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на пролетната миграция са отчетени численост от 1-3 инд.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	0-1 инд.	Целевата стойност е определена на база на данните от СФД. Количеството на спиращите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия. Рядък мигрант, които не се среща всяка година в зоната.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 1 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Популация: Размер на летуващата популация	Брой индивиди	0-2 инд.	Целевата стойност е определена на база на данните от СФД.	Поддържане на броя на летуващите индивиди в зоната в размер до 2 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 16020	Определена на база на % участие на местообитание N01-морски територии и морски заливи в зоната. Тяхната площ е 16020 ha.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 16020 ha.
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни риби	5 степенна скала за екологично състояние	1-Отлично/2-Добро	Водните безгръбначни и рибите са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос и БЕК Риби. Екологичното състояние на водните тела	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
			Екологично състояние	
			1-Отлично - High	
			2-Добро - Good	
			3-Умерено - Moderate	
			4-Лошо - Poor	
			5-Много лошо - Bad	
			по БЕК Макрозообентос и Риби се оценява чрез 5 степенна скала: Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка	

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			година в определени точки за мониторинг.	

7. Необходимост от промени в СФД

Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на пролетната миграция са отчетени численост двукратно от 1 инд. и 3 инд. На база на тези данни предлагаме промяна в СФД – мигриращата максимална численост от 1 инд. да се промени на 3 инд.

Species			Population in the site							Site assessment						
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.		
B	A173	<i>Stercorarius parasiticus</i>			r		2	i		G	B	A	A	A		
B	A173	<i>Stercorarius parasiticus</i>			c		3	i		G	B	A	A	A		

Специфични цели за A195 *Sterna albifrons* (белочела рибарка), A885 *Sternula albifrons*

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 22-24 cm. Размах на крилата: 48-55 cm. Най-дребната рибарка в рода с относително къси крила и слабо връзана опашка. Има възрастов диморфизъм и малки сезонни различия. Възрастните през лятото отгоре са сиви, отдолу - бели; челото е бяло, а останалата горна част на главата - черна; клюнът е жълт с черен връх; краката са жълти. През есенно-зимния период клюнът е черен с жълта основа, темето и тилът са почти черни (Симеонов и Мичев, 1991; Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Прелетен и преминаващ вид. Мигрира в ята от април до началото на юни и от края на юли до края на октомври. Гнезди в самостоятелни или в периферията на смесени колонии с речната рибарка и кафявокрилия огърличник. Има седем типа места за разполагане на гнездата: върху твърда почва или затревени участъци, високо над водното равнище (33,9% от изследваните гнезда в Атанасовското езеро); върху дъното на отводнени басейни (20,5%); по пясъчни ивици и коси, с черупки от миди и дребни камъчета (19,6%); в стъпки от хора и домашни животни (14,3%); върху стари гнезда на саблеклюони (2,6%); върху слой от натрупани водорасли (1,8%) и до дъски (7,2%). Строителният материал за гнездото от сухи тревни стебла, коренчета (предимно на солянката), мидени късчета, сухи люспи от тиня, дървесни тресчици, пясък, камъчета, пера и кости, парчета от тухли и от каменни въглища. Разстоянието между отделните гнезда е 0,45 m-80 m, най-често между 4-5 m (16,6%). Оформянето на първите гнезда става в началото на май (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Гнезди по бреговете на лагуни – соленоводни и хиперхалинни езера (солници), на стоящи пресни води, стоящи бракични води и на течащи води (по пясъчни коси по р. Дунав), както и по крайбрежни (морски) плажове и пясъчни дюни, рядко покрай блата и в тревиста растителност по периферията на водоеми. Вън от размножителния период морски крайбрежия (Дуранкулак), скита по езера, блата, бавно течащи реки, солници и др. (Янков, ред., 2007; Нанкинов и др., 1997). Подходящи местообитания вероятно са 1150 и 3130 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се основно с риби и насекоми (Hydrophilidae, Gerridae).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

В края на XIX до средата на XX в. е бил многоброен по р. Дунав, Шабленското и Дуранкулашко езеро. Сега главната гнездова популация в страната е основно по Черноморското крайбрежие: Бургаските влажни зони – Атанасовкото езеро, Поморийското езеро и местността Пода и плажовете по Северното Черноморие в района на Шабленското и Дуранкулашкото езеро и по р. Дунав (предимно в района на о. Белене). Изолирано гнездовище и при Цибърското блато (Янков ред., 2007; Бедев и Димитров, 2015).

Защитен вид по ЗБР - Приложения 2 и 3. Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Включен е в Червената книга на Р България (2015) в категория застрашен (EN). Според IUCN е LC (Least Concern) за света (2019) и за територията на континентална Европа (2021). Включен в SPEC 3 (Staneva and Burfield comp., 2017).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), националната **гнездяща** популация се оценява на 33-262 двойки. **Мигриращата** национална популация се оценява на 100-300 индивида. При предходното докладване за периода 2008-2012 г. е посочена гнездова численост от 100-160 двойки (същата е посочена и в Червена книга на България) и краткосрочната тенденция е била намаляваща.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Passage	-	-
Breeding	Fluctuating (F)	Decreasing (D)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга на България (Бедев и Димитров, 2015) като отрицателно действащи фактори са посочени: наводняване на гнездовите колонии (L01), унищожаване на мътилата и люпилата от наземни хищници (L06); безпокойство (H08), разрушаване или обрастване на гнездовите местообитания, замърсяване с нефтопродукти (J02).

При докладването по чл.12 за гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: C01, E03, H01, H03, J02. Според нас заплахи H01 и H03 нямат отношение към вида. За мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: C01; F26; F05; J02.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 16 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ** в зоната. За гнездящата популация оценката е 7 двойки, което представлява 2,7 - 21,1 % от националната гнездяща популация (оценка „B“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Според Костадинова и Граматиков (2007) видът гнезди в зоната с численост 2-12 двойки. В доклад на Матеева и др. (2013) видът е малочислен в зоната и за регистрирането му е необходимо

допълнително проучване. Според данните от eBird, има 7 наблюдения на вида, като максимума е отчетен през юни 2018 г. – 8 индивида.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер гнездящата популация	Брой двойки	7 дв.	Целевата стойност е определена на база СФД.	Поддържане на гнездящата популация в зоната в размер от 7 дв. чрез поддържане на местообитанията за гнездене.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	най-малко 668 ha	Площта е изчислена на база % участие на местообитание N06 - вътрешни водни тела.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 668 ha.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 16688 ha	Площта е изчислена на база % участие на местообитание N06 - вътрешни водни тела, N01 - Морски територии, морски заливи.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 16688 ha.
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни и риби	5 степенна скала за екологично състояние	1-Отлично/2-Добро	Водните безгръбначни и рибите са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос и Риби. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрозообентос и Риби се оценява чрез 5 степенна скала: Мониторинга на	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
			Екологично състояние	
			1-Отлично - High	
			2-Добро - Good	
			3-Умерено - Moderate	
			4-Лошо - Poor	
			5-Много лошо - Bad	
			вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.	

7. Необходимост от промени в СФД

Предлагаме актуализиране на кода (code) и научното наименование (Scientific Name), съобразно Докладването от 2019 г.

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A885	<i>Sternula albifrons</i>			r	7	7	p		G	B	A	C	A

Специфични цели за A190 *Sterna caspia*, A894 *Hydroprogne caspia* (касписка рибарка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 47-54 cm. Размах на крилата: 130-145 cm. Има възрастов диморфизъм и малки сезонни различия. Възрастните през лятото отгоре са сиви, а отдолу - бели; горната част на главата е черна; клюнът е масивен, червен с черен връх. През зимата главата отгоре е изпъстрена с бели перца. Младите наподобяват възрастните в есенно-зимно оперение. От другите видове рибарки на Балканския полуостров се отличава по значително по-едротото тяло и масивния клюн (Нанкинов и др., 1997; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Преминаващ и скитащ вид. Гнезди в самостоятелни и смесени колонии с белочела рибарка. Есенната миграция протича от началото на август до ноември, като е най-интензивна през септември. Сроковете на пролетната миграция не са уточнени (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Среща се в разнообразни влажни зони както по Черноморското крайбрежие, така и във вътрешността на страната; от морското ниво до около 800 m надморска височина. Подходящи местообитания вероятно са 1150, 3270 и 3130 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009). Също така образува зимни струпвания на пясъчни плитчини, калища и брегове от миди (del Noyo et al., 1996).

Хранене

Храната му се състои предимно от риба с дължина 5-25 cm, включително яйца и малки на други птици, мърша, водни безгръбначни (напр. раци), летящи насекоми и дъждовни червеи (del Noyo et al., 1996).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Гнезди по Дунавското крайбрежие, Черноморското крайбрежие (Атанасовско езеро, Поморийски солници, Бургаско езеро, местността Пода), долината на р. Марица, долината на р. Струма при с. Марикостиново, долината на р. Арда при Кърджали. По време на миграция се среща по разнообразни влажни зони в равнинните части на страната (Нанкинов и др., 1997).

Защитен вид по ЗБР - Приложения 2 и 3. Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN е LC (Least Concern) за света (2019) и за територията на континентална Европа (2021). Не е включен в Червената книга на България.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) **мигриращата** национална популация се оценява на 20-80 индивида.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend	Long-term population trend
--	-----------------------------	----------------------------

	2000-2018	1980-2018
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

При докладването по чл. 12 за мигриращата популация са посочени две заплахи и влияния - K04, J02.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 16 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ** в зоната. За мигриращата популация оценката е 2 - 4 индивида, което е между 5 и 10 % от националната мигрираща популация (оценка „C“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

По време на миграция се среща както по Черноморското крайбрежие, така и във вътрешността на страната (Янков, ред., 2007). В Костадинова и Граматиков (2007) се посочва гнездяща (летуваща) популация от 0 - 8 инд. и мигрираща популация от 0 - 1 инд. В платформата eBird няма въведени данни от наблюдения на вида в зоната.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	най-малко 2 инд.	Целевата стойност е определена на база на СФД.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 2 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за търсене на храна	ha	Най-малко 16688	По време на миграция се среща в разнообразни влажни зони и по морското крайбрежие. Площта на местообитанията е определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06- вътрешни водни тела, N01-морски територии и морски заливи. Тяхната обща площ е 16688 ha.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 16688 ha.
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2- Добро	Водните безгръбначни и рибите са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос и БЕК Риби. Екологичното	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване						
безгръбначни и риби			<p>състояние на водните тела по БЕК Макрозообентос се оценява чрез 5 степенна скала:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от промени в СФ за 33 BG0002043 Емине

Предлагаме актуализиране на кода (code) и научното наименование (Scientific Name), съобразно Докладването от 2019 г.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A894	<i>Hydroprogne caspia</i>			c	2	4	i		G	C	A	C	C

Специфични цели за A193 *Sterna hirundo* (речна рибарка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 31-35 cm. Размах на крилата: 77-98 cm. Има възрастов диморфизъм и малки сезонни различия. Възрастните през лятото отгоре са сиви, а отдолу - бели; главата отгоре е черна; клонът е яркочервен с черен връх; краката са яркочервени. Върховете на крайните първостенни пера са тъмносиви. Вътрешното ветрило на опашните пера бяло, а външното сиво, към средните пера все по-светло. Ирисът тъмнокафяв. През есенно-зимния период челото е безцветно, а клонът и краката са черни. Младите са с черни плещи (Нанкинов и др., 1997; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Прелетен и преминаващ вид. Среща се на малки групи. Колониален вид. Често гнезди и поединично. Образува смесени колонии до около 300 двойки със саблеклюн (*Recurvirostra avosetta*), кокилобегач (*Himantopus himantopus*), черноглава чайка (*Larus melanocephalus*), белочелата рибарка (*Sternula albifrons*), кафявокрил огърличник (*Glareola pratincola*), речна чайка (*Larus ridibundus*). Миграцията протича от средата на февруари до началото на май и от края на юли до началото на декември (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Размножава се както в морски, така и в сладководни местообитания. Гнезди в лагуни (по разделителни диги и изкуствени острови в солници) или солени блата, в растителност по

периферията на водоеми, в стоящи пресни води, стоящи бракични води, по острови в течащи води, полуострови, пясъчни или чакълести коси. При устието на р. Ропотамо гнезди на малки скални острови в морето (Янков, ред., 2007). По течението на р. Дунав гнезди по пясъчни коси и малки плаващи островчета от тръстика и папур, както и на водната повърхност (плаващи маси от мъртви растения в плитки води и дори листа на водни лилии). Гнездата са изградени от листа и стъбла на водни растения — *Salicornia herbacea*, *Potamogeton* sp. или представляват трапчинка в пясъка, заобиколени понякога с черупки от миди, скрити между растителността или между камъни или парчета дървен материал и гнезда изградени от дървени пръчки и сламки (Shurulinkov et al., 2016). Речната рибарка е моногамен вид. Мъжките рибарки започва през април да установяват своите територии в колонията. Разстояние между гнездата в колонии в различните части на ареала варира между 0,99 – 28,3 m, като може да достигне 60 m (Ehrlich, et al., 1988; Burger and Gochfeld, 1991; Енев, 1996). Подходящи местообитания вероятно са 1150 и 3150 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се със сладководна риби и малка част морска риба, скариди, насекоми (Odonata, Gerridae, Dytiscidae), рядко се храни с дребни земноводни и гущери (Енев, 1996).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С разпръснато разпространение, по-групирано на места по Черноморското крайбрежие (главно Бургаски влажни зони) и покрай р. Дунав (по крайбрежни блата и острови, особено около о. Белене). С отделни гнездовища и по някои по-големи вътрешни реки – Марица, Арда, Струма, Огоста и др. Колониите по р. Дунав променят местоположението си поради непостоянството на гнездовия субстрат – пясъчните коси (Янков, ред. 2007). Съвременното гнездово разпространение обхваща Дунавското крайбрежие, където е регистрирана по пясъчни коси на острови - 3 самостоятелни и 3 смесени гнездови колонии (с белочелата рибарка) с обща численост 211 гнездови двойки; Черноморското крайбрежие — резервата „Атанасовско езеро“, Поморийските солници, Бургаското езеро, местност Пода край Бургас; долината на р. Марица; долината на р. Струма при с. Марикостиново и долината на р. Арда при Кърджали. През размножителния период наблюдавана в Розовата долина и в Софийско (Нанкинов и др., 1997; Димитров и Бедев в Червена книга на Р България 2015).

Защитен вид на територията на цялата страна - Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Включен е в Червената книга на Р България (2015) в категория „Застрашен“ (EN). Според IUCN 2021 видът е с категория „слабо засегнат“ - LC (Least Concern) за територията на континентална Европа и за света. Няма SPEC категория (Staneva and Burfield comp., 2017).

Съгласно Докладването по чл. 12 от 2019 г. (за периода 2013 - 2018 г.), **гнездящата** национална популация се оценява на 500-1500 двойки. Според докладването за периода 2008-2012 г. популацията на вида е оценена на 500 – 1200 двойки. Краткосрочната и дългосрочна тенденции в развитието на популацията е била променлива.

Съгласно Докладването по чл. 12 от 2019 г. (за периода 2013 - 2018 г.) **мигриращата** национална популация се оценява на 3000-10000 индивида.

Table of Article 12 report

Season	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Fluctuating	Fluctuating
Passage	no information	no information

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга на България (2015) като заплахи са посочени наводняване на гнездовите колонии, унищожаване на мътилата и люпилата от градушки (M08, M07) и наземни хищници (L06). Безпокойство (H08), отстрел (G10), разрушаване или прекомерно обрастване на гнездовите находища, замърсяване с нефтопродукти (J02). Според нас могат да се допълнят заплахи свързани с антропогенни наводнения водещи до загуба на гнезда и местообитания, подлежащи на контролиране на водните нива по време на размножителния сезон, загубата на крайречни сладководни местообитания за размножаване (F32, F28, F27, F26, C08).

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците за гнездовата популация са посочени следните заплахи, които имат отношение към вида: J01, K03.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 33 зони от мрежата Natura 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ** в зоната. За мигриращата популация оценката е 10 - 22 индивиди. Това са 0,2 - 0,3 % от националната мигрираща популация на вида (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

В Костадинова и Граматиков (2007) се посочват 2-14 гнездящи двойки. По време на миграция се среща както по Черноморското крайбрежие, така и във вътрешността на страната (Янков, ред., 2007). В доклада на Матеева и др. (2013) е посочено, че видът е малочислен в зоната и за регистрирането му е необходимо допълнително проучване. По данни от платформата eBird има 16 наблюдения на вида, като максимума е отчетен през юни 2007 г. - 50 индивида. За гнездовия сезон липсва информация дали наблюденията са на гнездящи двойки.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за опазване за зоната
Популация: Размер на мигрираща популацията	Брой индивиди	Най-малко 10 инд.	Целевата стойност е определена от СФД.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 10 инд. чрез поддържане на подходящите местообитания.
Местообитание на вида: площ на подходящите хранителни местообитания	ha	най-малко 16688 ha	Площта е изчислена на база % участие на местообитание N06 -вътрешни водни тела, N01 - морски територии, морски заливи.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната в размер от най-малко 16688 ха.
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2- Добро	Водните безгръбначни и рибите са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос и Риби.	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за зоната за опазване						
биологичен елемент водни безгръбначни и риби			<p>Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрозообентос и Риби се оценява чрез 5 степенна скала: Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от промени в СФД

На този етап няма нужда от промяна на стандартния формуляр.

Специфични цели за A191 *Sterna sandvicensis*, A863 *Thalasseus sandvicensis* (гривеста рибарка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 36-41 cm. Размах на крилата: 95-105 cm. Средна по размери рибарка с относително тесни и дълги крила. Двата пола са неотличими с малко сезонни промени. Младите може да се разграничат от възрастните. По големина и окраска младите наподобяват твърде много тези на дебелоклюнатата рибарка. Различават се от нея по по-дългия клюн, по-светлите върхове на крилата отдолу, по-светлия кръст и опашка. Често издава пронизителни крясъци (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Преминаващ и гнездящ вид. Мигрира по двойки и в ята до около 50 екземпляра от април до края на декември. През август 1979 г. в Атанасовско езеро ношуват около 1000 екз. (Нанкинов и др., 1997). Редовно гнездящ вид след 1993 г. с флукутираща численост (Янков ред., 2007).

Характерно местообитание

Гнезди в лагуни и солници със соленоводни или хиперхалинни басейни. В естествени условия разполага гнездата си по разделителни диги и други засолени терени с халофитна растителност, но понастоящем цялата популация в страната гнезди върху изкуствени наколни или насипни острови. Разположението на колониите задължително е в непосредствена близост до крайбрежната част на морето (тинести и пясъчни морски плитчини), където ловува (Янков ред., 2007). Както и други колониални видове птици, гнездящи в солени блата, гривестите рибарки демонстрират относителна привързаност към местата за гнездене в зависимост от безпокойство, причинено от човека или природни бедствия. Извън размножителния период се среща в

разнообразни влажни зони предимно по морското крайбрежие – плажове с пясък или камъчета, естуари, пристанища и заливи, често хранеща се над морето (Нанкинов и др., 1997).

Хранене

В България е почти непроучено. Според Симеонов (1986) малките се изхранват само с риба. Почти пълен ихтиофаг (Нанкинов и др., 1997). Основната хранителна база на гнездовата колония в Поморийското езеро е шелфовата ивица на Черно море, където гривестата рибарка се храни основно с двугодишни или едногодишни екземпляри от пасажни видове морски риби (Михов - непубл. данни). През юли 2000 г. е установено, че част от птиците се хранят и в Поморийското езеро, като 24% от атерината (*Aterina boyeri*) е уловена там, въпреки че размерите ѝ са били много по-малки от тези, които видът предпочита. В хранителния спектър на вида посоченият автор е установил 33 вида риби, от които най-многобройни са били: *Aterina boyeri*, *Engraulis encrasicolus*, *Gymnamodytes cicerellus* (Профиров и др., 2010).

По време на репродуктивния период се изхранва по континенталното крайбрежие и островите (Германия), до 33,8 km (за 95% от птиците) на вътре от бреговата линия. Обхватът на разпространението на вида в морето съвпада с линията на дълбочина от 20 m (Garthe and Flore, 2007). Лови плячката си с гмуркане. Установена е висока вероятност за улавяне при 1,5–2,0 m дълбочина, с оптимум от 63% при 1,74 m. Видът коригира техниката си на гмуркане в отговор на прозрачността на водата. Гмуркането на най-голяма дълбочина, се наблюдава предимно в бистра вода, докато частичното гмуркане и контактното гмуркане се прилагат по-често в мътна вода. Човешкото въздействие върху прозрачността на водата може да повлияе на успеха на улавянето на плячка на вида (Baptist and Leopold, 2010)

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

През 70-те и 80-те години на XIX в. е гнездила по Черноморието, след което е регистрирана само по време на прелета или изобщо не е била срещана (Нанкинов и др., 1997). Размножаване е установено отново през 80-те години на XX в. в Атанасовското езеро (Нанкинов и Даракчиев, 1984; Симеонов, 1986). Сега гнезди единствено там (Енев, 1996; Dimitrov et al., 2005) и в Поморийското езеро (Градев, 2003). Числеността варира от единични птици до няколкостотин двойки (Нанкинов и др., 2004) и е в зависимост от състоянието на местата за гнездене. Максимална численост (1200 гнездещи двойки) е установена през 1994 г. в Атанасовското езеро (Dimitrov et al., 2005). Понастоящем, Поморийското езеро е най-голямото гнездово находище на вида в страната. Построените изкуствени острови допринасят за рязкото увеличаване на гнездовите двойки през следващите години (1,310 двойки през 2003 г.) (Зелени Балкани, 2006). Общата численост за периода 2005-2010 г. в страната е оценена на около 680 гнездещи двойки (Градев и др., 2015 в Червена книга на България). През периода 2006-2009 г. гнездовата численост на вида в Поморийското езеро достига 1300-1500 двойки. През 2013 г. са гнездили 2400 дв. Това постепенно увеличение на числеността се дължи на факта, че НПО „Зелени Балкани“ поддържа изкуствени острови, на които вида гнезди необезпокояван. През 2019 и 2020 г. гнездящите птици надхвърлят 2000 двойки (Popov and Meshkova, 2021).

Защитен вид на територията на цялата страна (ЗБР, Приложение 2 и 3). Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN вида е LC (Least Concern) както за света, така и за континентална Европа. Няма SPEC категория, популацията е с флукутираща численост (BirdLife International, Staneva and Burfield, 2017). Включен е в Червената книга на Р България (2015) в категория застрашен (EN).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), националната **гнездяща** популация на вида се оценява на 1100-2600 двойки. **Мигриращата** национална популация е оценена на 500-1500 индивида. Докладването от 2013 г. (за периода 2008-2013 г.) съобщава численост от 500-1300 двойки, но през следващите години са отчетени по-високи гнездови числености на Поморийското езеро (виж текста по-горе).

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Fluctuating (F)	Fluctuating (F)
Passage	-	-

3. Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга на България (Градев и др., 2015) са посочени следните заплахи: разрушаване на местата за гнездене; високи водни нива; нерегулирано строителство (F05, F08, F26, F31; F32); събиране на яйца; наземни хищници; туризъм, спорт и риболов.

При докладването по Директива за птиците от 2019 г. за гнездовата популация е посочена само една заплаха: K01 - Abstraction from groundwater, surface water or mixed water. За мигриращата популация са посочени следните заплахи: G05, F05, F26, J02.

Според нас заплахите са свързани с измененията и промените на състоянието на бреговите линии и на хидроложките условия, както и изграждане на различни съоръжения върху или близост до тях (F05, F08, F26, F31; F32, E01), също така негативен натиск се очаква от риболов и замърсяване на морската вода (G05, J02).

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 16 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **летуващ** и **мигриращ**. За летуващата популация оценката е 42 - 100 индивиди, минимална и максимална стойност (оценка „B“). Няма оценка на националната летуваща популация. Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „B“ – добра стойност.

За мигриращата популация оценката е 145 индивиди. Това са 9,6 - 29 % от националната мигрираща популация на вида (оценка „B“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „B“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

Костадинова и Граматиков (2007) посочват същата летуваща популация от 42 - 100 индивида, а за мигриращата посочват 0-290 инд. По данни от платформата eBird има многократни наблюдения (31) на вида, като максимума е отчетен през месец май 2006 г. - 50 индивида. За гнездовия сезон липсва информация дали наблюденията са на гнездящи двойки.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на летуващата популацията	Брой индивиди	Най-малко 42 инд.	Стойностите са определени на база СФД.	Поддържане на летуващата популация на вида в зоната в размер от най-малко 42 инд. чрез поддържане на подходящите местообитания в зоната.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигрираща популацията	Брой индивиди	най-малко 50 инд.	Определена на база СФД и данни за вида посочени в платформата eBird.	Поддържане на мигриращата популация в зоната в размер от най-малко 50 инд. чрез поддържане на местообитанията за хранене.
Местообитание на вида: площ на подходящите хранителни местообитания	ha	Най-малко 16668 ha	Определена на база на % участие на местообитания N06 -вътрешни водни тела и N01-морски територии и морски заливи.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 16688 ha.
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни и риби	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2- Добро	Водните безгръбначни и рибите са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос и Риби. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрозообентос и Риби се	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1- Отлично състояние.
			Екологично състояние	
			1-Отлично - High	
			2-Добро - Good	
			3-Умерено - Moderate	
			4-Лошо - Poor	
			5-Много лошо - Bad	
			оценява чрез 5 степенна скала: Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.	

7. Необходимост от промени в СФ за 33 BG0002043 Емине

Предлагаме актуализиране на кода (code) и научното наименование (Scientific Name), съобразно Докладването от 2019 г.

По отношение на мигриращата популация предлагаме да се промени минималната численост на 50 инд. на база на данни за вида посочени в платформата eBird. Необходима е също промяна в оценката на мигриращата популация в зоната от „В“ на „А“, в съответствие с процента от националната такава.

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso	Glo

В	A86 3	<i>Thalasseus sandvicensis</i>		с	50	145	i		G	A	A	C	B
В	A86 3	<i>Thalasseus sandvicensis</i>		г	42	100	i		G	C	B	C	B

Специфични цели за A307 *Sylvia nisoria* (ястребогушо коприварче)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 15-16 cm, размах на крилата: 23-27 cm. Едро коприварче, което се познава по ясно личащите вълнисти напречни препаски на гърлото, гушата, гърдите и корема. Главата, гърба и надопашнето са пепелявосиви. Очите са жълти или кафеникави. Държи се сред храстите, но през гнездовия период извършва брачни полети като *Sylvia communis* (Нанкинов, 2009).

Характер на пребиваване в страната

Гнездяща и мигрираща птица за страната. През най-южните райони на България и Северна Гърция минава южната граница на гнездовия ареал на вида в Европа. Гнездовия период започва с пристигането на мъжките, а женските се появяват след няколко дни. Оформянето на брачните двойки е съпроводено с активно пеене и брачни полети на мъжките. Гнездото строят сред храстите, на височина до 3 m над земята. Женската снася 3-6 яйца. Периодът на инкубация е две седмици. В изхранването на малките участват и двамата родители. Нощен мигрант, който лети с активен полет както над сушата така и над средиземно море и Сахара на широк фронт, без концентрации и ята, подобно на всички насекомоядни птици от разред врабчоподобни. През пролетта повечето птици пристигат през втората половина на април и началото на май. Есенната миграция е най-интензивна между 15 август и 15 септември (Нанкинов, 2009).

Характерно местообитание

Среща се в разнообразни места, но навсякъде е свързано с храстите и подлеса, въпреки че избягва гъстите храсталаци, заемащи значителни площи. Може да бъде намерено в покрайнините на редки горски участъци, из сечища, поляни и просеки, върху хълмисти терени, край реки, в полезащитни пояси, паркове, овощни градини, селски дворове и др. (Нанкинов, 2009). Според Янков (отг. ред., 2007) гнезди основно на по-горещи и сухи места в храсталаци на места с умерен климат, в частност растящите на по-ниска надморска височина храсталаци от *Paliurus spina-christi*, шипка *Rosa* sp., *Crataegus monogina* и други, понякога и в сухолюбиви храсталаци с *Juniperus oxycedrus*, *Carpinus orientalis*, *Rubus* sp. и др. В места с храсти намиран и в пределите на градове и села. Избягва гъсти горски местообитания, открити места и такива в близост до вода. Изследването на Ivanov et al. (1998) показва, че в нискостъблени гори от келяв габър, ясен, глог с участието на храсти от драка (между Балчик и с. Топола) ястребогушото коприварче е един от доминантните видове с плътност 5,6 двойки/10 ha. В степни местообитания с храсти вида е с по-малко плътност – 0,7 двойки/10 ha.

Изследване, проведено в земеделски земи в Западна Полша (Szymański and Antczak, 2013) разкрива, че ястребогушото коприварче предпочита хетерогенни местообитания (в състава им има ниски дървета, храсти къпини, малини и коприва) с голяма плътност на храстите. Предпочита широки крайпътни храсталаци. Проучването на Polak (2012) показва, че вида изключително предпочита храстова растителност (с височина под 2 m) за гнездене като избягва гъсти горски местообитания, открити места и такива в близост до вода. Това доказва, че вида обитава горски крайнини, като височината на дърветата не трябва да е по-висока от 10 m. Различните проучвания установяват различна гнездова плътност: 0,08 двойки/10 ha (Szymański and Antczak, 2013), 3,4-4,5 двойки/10 ha (Polak, 2012), 1,7 двойки/10 ha. (Kuźniak et al., 2001).

Хранене

Храни се с насекоми и техните ларви, които лови по дървета, храсти, по земята или в полет, най-често в гъсти храсталаци. Сред насекомите преобладават пеперуди и гъсениците им, бръмбари, мухи, комари, оси, скакалци, дървеници, мравки, също така паяци, плодове и семена (Нанкинов, 2009).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Има неравномерно и разпръснато разпространение на територията на цялата страна, предимно в хълмистите и предпланински райони. Разпространението му е по-плътено по Черноморското крайбрежие, Източните Родопи, централната част на Дунавската равнина, Ломовите и долината на Суха река в Добруджа, Софийското поле и прилежащите планински райони, долините на реките Струма и Места. По долините на реките прониква до около 1000 m н.в., но може да се срещне и в по-високите части на планините. Размножава се редовно, в сравнително ниска численост сред храсти, в разредени горски участъци, паркове, градини и дворове (Нанкинов, 2009; Янков, отг. ред., 2007). Широко разпространен и локално многочислен гнездящ вид в Средна Дунавска равнина (Шуруликов и др., 2005).

Включен в приложение 2 и 3 на ЗБР и в Приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN е LC (Least Concern) за територията на континентална Европа (2021) и за света (2016). Няма SPEC категория (Staneva and Burfield comp., 2017). Не е включен в Червена книга на България (2015).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013 - 2018 г.), гнездящата популация е от 4500 – 15 000 двойки. При докладването за предходния период (2008-2013) е посочена същата численост, но краткосрочната тенденция е била на увеличение.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Stable (S)	Stable (S)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Не е правен подробен анализ на заплахите за вида, но според нас те са: премахване на ивиците от дървета и храсти в равнините (A01, A05), прекомерна употреба на инсектициди (A21).

При докладването през 2019 г. за гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: A01, A02, C03, E01. Според нас заплахата C03 няма отношение към вида в страната.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 69 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Според СФД **гнездящата** популация на вида се оценява на 24 - 54 двойки, което е 0,4-0,5 % от националната гнездяща популация (оценка „C“). Опазването на вида не е оценено, популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е добра (оценка „B“).

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Емине“ са посочени 24-54 гнездящи двойки (Костадинова, Граматиков 2007). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на гнездовия сезон са отчетени числености между 1-7 инд., без посочен статус на индивидите.

На база експертна оценка считаме, че вида е със значително занижена гнездяща популация. Необходимо е провеждане на мониторинг с методите на опръстеняване с орнитологични мрежи по време на гнездовия период.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	най-малко 24 двойки	Стойността на гнездящата популация е оценена на база СФД.	Поддържане популацията на вида в зоната в размер от най-малко 24 гнездяща двойка чрез запазване на подходящите местообитания.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	най-малко 34045	Може да бъде намерено в покрайнините на редки горски участъци, из сечища, поляни и просеки, върху хълмисти терени, край реки, в полезащитни пояси, паркове, овощни градини, селски дворове и др. Определена на база на % участие на местообитание: N16, N09, N23, N08, N21, N19. Тяхната обща площ е 34045 ha. Най-вероятно подходящите местообитания са с помалка площ, тъй като обитава покрайнини на гори, а тук са взети целите площи на горските местообитания.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида най малко 34045 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите местообитания на вида в зоната	% проективно покритие на храстовата растителност в храстовите формации	Най-малко 50%	Видът обитава най-вече храсталаци на места с умерен климат, а също и сухолюбиви храсталаци, покрайнини на редки горски участъци, сечища и поляни с храсталаци, крайпътни храсталаци и др. Избягва гъсти горски местообитания, открити места и такива в близост до вода. В този контекст, от решаващо значение е поддържане на процента на храстите в храстовите местообитания, основна част от гнездовото и хранителното местообитание на вида. Целевата стойност по този параметър, релевантна на	Поддържане и/или подобряване на качеството на подходящите местообитания на вида в зоната, до достигане на целева стойност от най-малко 50% проективно покритие на храстовата растителност в храстовите формации от това местообитание.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			това изискване е предвидена и при параметрите за негорските местообитания.	

7. Необходимост от промени в СФД

На този етап не се налага промяна в СФД за вида.

Специфични цели за A004 *Tachybaptus ruficollis* (малък гмурец)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 23-29 cm, размах на крилата: 40-45 cm. В брачно оперение темето, гърбът и вратът са черно-кафяви. Бузите, шията и горната част на гърдите са кестеняво-рижи. Тялото отстрани е черно-кафяво. В зимно оперение общата окраска е по-светла и размита. Бузите, шията и гърдите бежово-кафяви. Подбрадието и коремът – бели. Гърбът е тъмен. Без полов диморфизъм, със слаби възрастови различия (Svensson, 2009; Симеонов и др., 1990; Cramp and Simmons eds., 1977).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ, мигриращ и зимуващ вид за страната. Зимува по не замръзналите водоеми в границите на гнездовия ареал. Птици от Северна и Средна Европа зимуват по Черноморието. Миграцията е от началото на септември до март. В средата на зимата по водоемите на страната се задържат няколко стотин. По-големи струпвания са установени във Варненското езеро, залива при Бургас и яз. Искър. Гнезди на отделни двойки и в колонии. Снася в края на април, началото на май 4 до 10 бели яйца. (Симеонов и др., 1990).

Характерно местообитание

През размножителния период, миграция и зимуване обитава както равнинните, така и планински водоеми. Среща се в малки и големи сладководни или бракични водоеми, като езера, реки, блата, канали, рибарници, утайници и др., обрасли с тръстика, камъш, папур и друга водна растителност до 800 m н. в. При миграция и зимуване се концентрира предимно по морските заливи, крайморските езера и блата и язовирите (Симеонов и др., 1990). Гнезди в обраствания с папур с гъстота 30–40 стъбла/m². Яйцата (средно 6) снася през втората и третата десетдневка на май и първата на юни. Смъртността достига 86% и често е свързана с числеността на водния плъх (Николов, 2015 в Червена книга на България). Подходящи местообитания според Директивата за хабитатите, по време на миграция и зимуване са 1110, 1130, 1150, 1160, 3260 и 3270, а през размножителния период сладководни местообитания от типа на 3130, 3140, 3150, (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с дребна риба, ракообразни, миди, жаби, водни насекоми и техните ларви, а също така и с водорасли (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Видът е разпространен в цялата равнинна и полупланинска част на страната, където има макар и малки влажни зони, обрасли с висша водна растителност. Основната част от популацията е концентрирана в Тракийската низина, по Дунавското и Черноморското крайбрежие, в Дунавската равнина, Софийското поле и по долините на по-големите реки (Янков отг. ред., 2007). В Тунджанската равнина гнездови находища има по р. Тунджа, в редица рибарници, язовири и

микроязовири. През зимния период малките гмурци се концентрират в речните вирове по р. Тунджа, кариерите покрай реката и язовирите (Даскалова и др., 2020). По дунавското крайбрежие видът е разпространен в почти всички подходящи местообитания, но не е многочислен. Регистриран е във влажни зони, покрити с гъсти тръстикови масиви. Броят варира между 24 и 50 двойки, но предвид характера на местообитанието и ниската откриваемост, вероятно числеността е по-висока (Shurulinkov et al., 2019).

Включен в Приложение 3 на ЗБР. Не е включен в приложенията на директивата за птиците. Според IUCN видът е слабо засегнат LC (Least Concern) в света (2019) и в континентална Европа (2021). Включен в Червената книга на България в категорията „Уязвим вид“ (VU).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013–2018 г.) националната **гнездяща** популация на вида се оценява на 500–1500 двойки. **Зимуващата** популация е оценена на 400–1500 индивида. **Мигриращата** национална популация е оценена на 500–1000 индивида. При предходното докладване, за периода 2007-2012 г., за гнездящата и зимуващата популации са посочени същите числености и тенденции.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Unknown (UNK)	Unknown (UNK)
Passage	-	-
Wintering	Increasing (I)	Fluctuating (F)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга на България (Николов, 2015) като отрицателно действащи фактори са посочени: намаляване площта на сладководните рибовъдни стопанства, поради смяна на предназначението им; унищожаване на обрастванията от тръстика и папур (G25, A01, K02, F26); преднамерено избиване от арендатори на водоеми (G10, G05).

При докладването по чл.12 от 2019 г. за гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: G05, G06, J02, F02. За мигриращата популация са посочени следните заплахи: K04, F26, G12. За зимуващата популация са посочени две заплахи: G01, J02.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 61 зони от мрежата Натура 2000. В една зона видът е с оценка D на мигриращата популация - BG0002058 „Сините камъни-Гребенец“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ** и **мигриращ**. За мигриращата популация оценката е до 42 индивида максимална стойност, което е до 4,2 % от националната мигрираща популация. Посочена е оценка „С“. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

За гнездящата популация оценката е 2 двойки, което е 0,13-0,4 % от националната гнездяща популация. Посочена е оценка „С“. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Емине“ вида не е посочен (в Костадинова и Граматиков, 2007). В данните от средно зимните преброявания в България през периода 2012 – 2021 г. има 3 наблюдения на вида през

годините с численост 1-3 индивида. В базата данни на eBird има въведени 14 наблюдения от 3 локации, с максимум 8 индивида (февруари 2021 г.).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популацията	Брой гнездящи двойки	Най-малко 2 дв.	Определена на база СФД.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 2 гн. дв. чрез поддържане на подходящите местообитания в зоната.
Популация: Размер на мигрираща популацията	Брой индивиди	0 - 42 инд.	Определена на база СФД.	Поддържане на мигриращата популация в зоната в размер до 42 инд. чрез поддържане на местообитанията за хранене.
Местообитание на вида: площ на подходящите гнездови местообитания	ha	Най-малко 668 ha	Определена на база на % местообитание N06 - вътрешни водни тела.	Поддържане на площта на подходящите местообитания на вида в зоната в размер от най-малко 668 ха.
Местообитание на вида: площ на подходящите хранителни местообитания	ha	най-малко 16688 ha	Площта е изчислена на база % участие на местообитание N06 - вътрешни водни тела, N01 - морски територии, морски заливи.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната в размер от най-малко 16688 ха.
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни и риби	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2- Добро	Водните безгръбначни и рибите са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос и Риби. Екологично състояние 1-Отлично - High 2-Добро - Good 3-Умерено - Moderate 4-Лошо - Poor 5-Много лошо - Bad Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрозообентос и БЕК Риби се оценява чрез 5 степенна скала: Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1- Отлично състояние.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
			определени точки за мониторинг.	

7. Необходимост от промени в СФД

Смятаме, че на този етап не са необходими промени в стандартния формуляр на зоната.

Специфични цели за *A397 Tadorna ferruginea* (червен ангъч)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 55-67 cm, тегло: 1080 -1600 g, размах на крилата: 121 – 145 cm. (Cramp & Simmons 1977; Svensson, 2013). Цялото оперение е ръждиво-червеникаво, с по-светла глава и шия. Крилата са бели, а маховите пера са черни. Крилното огледало е тъмнозелено. Клюнът и краката са тъмносиви. Мъжките се отличават от женските по наличието на черен пръстен на шията. Доста гласовит, алармира дори и при най-малка опасност.

Характер на пребиваване в страната

Червеният ангъч у нас е гнездящ, прелетен вид, а също преминаващ по време на миграция и зимуващ. Заемането на гнездовите територии започва в края на февруари и продължава и през март. Снасянето на яйцата е между 1 и 15 април. Броят на яйцата варира между 6 и 13 (Bogdanova and Zehindjiev, 2000a). Гнездото е построено в изоставени или обитавани дупки на язовци, лисици и др., в дупки в скални и льосови стени или в хралупи на дървета. Изградено е от сухи треви и е постлано с пера и пух (Нанкинов и др., 1997). Пролетната миграция е от началото на февруари до средата на април. Есенната миграция е от септември до началото на декември. Зимува редовно у нас и в по-голям брой едва от 5-6 години насам (Shurulinkov et al., 2020). По време на миграция и зимата обикновено се среща на ята, често самостоятелни, а понякога смесени с патици от род *Anas*, неми лебеди или гъски. Нощува във водоемите, а през деня често се храни в пасища и ниви. Малките са черно-бели и отлично се гмуркат.

Характерно местообитание

Гнездовото местообитание на вида са различни сладководни, бракични и солени плитководни водоеми. Обикновено гнезди в малки и средно големи язовири с голи брегове и наличие на земни откоси подходящи за дълбаене на дупки в близост. Най-много обича водоеми сред степни местообитания. В Добруджа обитава и покрай малки рекички в суходолията. Среща се и в богати на храна басейни на свинекомплекси и други селскостопански сгради и ферми. По време на миграция и зимуване се среща във всякакви типове влажни зони - язовири, езера, блата, разливи, влажни ливади, степи. В река Дунав предпочита пясъчните коси. Най-големи концентрации – докъм 300-450 индивиди, се наблюдават по време на есенната миграция в крайморските влажни зони (особено в Атанасовското езеро) и в някои язовири в Източна България (Нанкинов и др., 1997; Shurulinkov et al., 2020).

Хранене

Червеният ангъч се храни главно със зелени части на ливадни треви, семена на културни растения, сухоземни насекоми, дребни водни безгръбначни животни и техните ларви – червеи (Nematoda, Olygochaeta), ракообразни (*Artemia*, *Gammarus*), Chironomidae, мекотели, рядко и с дребни гръбначни – жабчета и рибки (Cramp, Simmons 1977; Нанкинов и др., 1997; Bogdanova and Zehindjiev, 2000).

Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Като гнездящ вид има доста ограничен ареал у нас и е малоброен, но през последните години увеличава числеността си и разпространението си (Shurulinkov et al., 2020). Гнездови находища има само в Източна България – край Атанасовското езеро и в редица язовири в Бургаска, Сливенска, Ямболска, Хасковска, Добричка, Варненска, Шуменска, Търговищка, Силистренска и Разградска области (Янков отг. ред., 2007; Зехтинджиев и др. 2015; Shurulinkov et al., 2020). В миналото – до 80-те години на 20-ти век е гнездил и по р. Дунав на запад до Никопол и до с. Бръшляница, Плевенско (Нанкинов и др., 1997; Шуруликов и др., 2005), но няма по-нови данни доказващи гнезденето му там. Според Червената книга на България у нас гнездят 15-20 двойки (Зехтинджиев и др., 2015).

Според докладването по чл. 12 за периода 2013-2018 г., **гнездовата** популация се оценява на **40-120** двойки, а според Shurulinkov et al. (2020) – на 80-120 двойки. Според докладването числеността на вида се увеличава в краткосрочен план, но намалява в дългосрочен, а разпространението и в двата периода намалява. Според нас в краткосрочен план, след 2005 г. има увеличение както на числеността така и на разпространението на вида (виж и Shurulinkov et al., 2020). През последните 20 години в Биологичната експериментална станция Калимок (Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания при БАН) е реализирана програма за възстановяване на местната популация, която се опитва да спре негативните тенденции в числеността на този вид (Bogdanova and Zehindjiev, 2000b).

Числеността на **зимуващите** у нас червени ангъчи според докладването по чл. 12 за периода 2013-2018 г. е между **20 и 360 индивиди**. Червеният ангъч зимува в Източна България, като концентрациите му достигат до около 100 и повече индивида. Краткосрочната тенденция е с флуктуации, а дългосрочната – на увеличение. Всъщност и двете тенденции са на увеличение. Най-големи ята остават да зимуват в Югоизточна България – в районите на Бургас, Карнобат и Средец.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Increasing (I)	Decreasing (D)
Wintering	Fluctuating (F)	Increasing (I)

Включен в приложение 2 и 3 на ЗБР и в Приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN е LC (Least Concern) за територията на континентална Европа (2021) и за света (2016). Има SPEC 3 категория (Staneva and Burfield comp., 2017). Включен в Червена книга на България (2015) в категория „критично застрашен“ (CR).

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга на България (Зехтинджиев и др., 2015) като заплахи за червения ангъч са посочени загубата и деградацията на хабитати (F26), отстрела и колекционерството (G10, G09, G11). Действително местните жители понякога вземат малки на червени ангъчи от язовирите и си ги гледат в дворовете. Други заплахи за вида са осушаването на язовирите, включително през гнездовия период (K02, K04) изоставянето на язовири (G25), преследването на птиците в рибовъдни стопанства и рибовъдни язовири (G05, G08).

При докладването по чл. 12 за гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: A02, F03, F05. За зимуващата популация е посочена само една заплаха – K04. Според нас трябва да се допълнят с посочените в Червена книга на България (2015).

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 28 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ, мигриращ и зимуващ**. За гнездящата популация оценката е 2 - 4 двойки, това е между 3,3 и 5 % от гнездящата национална популация (оценка „В“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

За зимуващата популация, съгласно стандартния формуляр, оценката е до 9 индивиди, представляваща до 2,5 % от максималната зимуваща национална популация на вида (оценка „В“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

За мигриращата популация оценката в стандартния формуляр е до 26 индивиди. Няма оценка на националната мигрираща популация. Оценката на популацията в зоната е „В“. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

В Костадинова и Граматиков (2007) е посочена гнездяща популация от 2 двойки, няма данни за зимуващата и мигриращата популации. Според данните от средно зимно преброяване (2012 г. – 2021 г.) вида е наблюдаван 3 пъти с максимална численост от 56 инд. (2019 г.).

В платформата eBird има 57 наблюдения от 5 локации. Максималните стойности са отчетени през май 2022 г. – 37 инд., юни 2017 г. – 90 инд., февруари 2019 г. – 40 инд. Няма информация наблюдаваните птици през размножителния сезон дали са размножаващи се двойки.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популацията	Брой гнездящи двойки	Най-малко 2 дв.	Целевата стойност е определена на базата на СФД. Не е известно дали вида редовно гнезди в зоната.	Поддържане на популацията в зоната в размер от най-малко 2 дв. чрез поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона.
Популация: Размер на мигрираща популацията	Брой индивиди	0-26 инд.	Целевата стойност е определена от данните в СФД.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер до 26 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Популация: Размер на зимуващата популацията	Брой индивиди	0-56 инд.	Целевата стойност е определена на базата на данните от средно зимните преброявания за периода 2012-2021 г. предоставени от ИАОС.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер до 56 индивиди чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна в зоната.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Местообитание на вида: площ на подходящите гнездови местообитания	ha	неизвестна	Обикновено гнезди в малки и средно големи язовири с голи брегове и наличие на земни откоси подходящи за дълбаене на дупки в близост. Най-много обича водоеми сред степни местообитания. Необходими са допълнителни изследвания, които да установят площта на подходящите местообитания за вида в зоната. Ето защо е формулирана междинна цел.	Междинна цел: установяване площта на наличните подходящи гнездови местообитания на вида в зоната – голи брегове с наличие на земни откоси.
Местообитание на вида: площ на подходящите хранителни местообитания	ha	най-малко 668 ha	Площта е изчислена на база % участие на местообитание N06 - вътрешни водни тела (застояла вода, течаща вода).	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 668 ha.
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни и макрофити (Aquatic Macroinvertebrates; Macrophytes)	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2- Добро	Водните безгръбначни и макрофитите са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос и Макрофити. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрозообентос и Макрофити се оценява чрез 5 степенна скала: Екологично състояние 1-Отлично - High 2-Добро - Good 3-Умерено - Moderate 4-Лошо - Poor 5-Много лошо - Bad Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.

7. Необходимост от промени в СФД

Предлагаме промяна на максималната численост на зимуващата популация от 9 на **56** инд. в СФ, в съответствие с данните от средно зимните преброяване.

Species		Population in the site					Site assessment			
G	Code	S	NP	T	Size	Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C

		Scientific Name			Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A397	<i>Tadorna ferruginea</i>		r	2	4	p		G	B	B	C	B
B	A397	<i>Tadorna ferruginea</i>		c		26	i		G	B	B	C	C
B	A397	<i>Tadorna ferruginea</i>		w		56	i		G	C	B	C	C

Специфични цели за A048 *Tadorna tadorna* (бял ангъч)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 55-67 cm, тегло 562 -1650 g, размах на крилата: 110 – 133 cm. (Cramp and Simmons eds., 1977; Svensson, 2013). Главата е черна със зеленикав отблясък. Шията, гърдите и страните на тялото са бели. В долната част на гърдите има ръждива препаска. Гърбът в средата е бял, а отстрани черен. Черни са и първостепенните махови пера, а крилното огледало е тъмнозелено. Клюнът е червен, при мъжките с изразен израстък през пролетта. Краката са оранжеви.

Характер на пребиваване в страната

Белият ангъч у нас е гнездящ, постоянен вид, а също преминаващ по време на миграция и зимуващ. Пролетната миграция е от началото на март до края на април. Есенната миграция е от края на август до края на ноември. През прелета и зимата обикновено се среща на ята, често самостоятелни, а понякога смесени с патици от род *Anas*, червени ангъчи, неми лебеди или гъски. За гнездене използва стари дупки на лисица, язовец, заек подземник и др. или ги изкопава сам в мекия пясък или льосов бряг, а така също и по-големи хралупи на дървета. Рядко в тръстикови масиви. (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

През размножителния период обитава морски крайбрежия с пясъчни дъни или отвесни льосови и скалисти брегове, солени и бракични езера, рядко острови със стари върбови гори в по-големите реки и сладководни езера. По време на миграция и зимуване се среща във всякакви типове влажни зони - в р. Дунав, в по-големите вътрешни реки, в сладководни езера, блата, рибарници, големи язовири, в лагуни, в бракични и свръхсолени езера /солници/. Редовно мигрира и над морето, но не предпочита да каца там. Най-големи концентрации се наблюдават в крайморските солени и бракични езера по време на миграцията. Тогава ятата бели ангъчи достигат до няколкостотин птици, а в някои езера общата численост на вида надхвърля 1000 -1500 индивиди (Нанкинов и др., 1997; Michev and Profirov, 2003).

Хранене

Белият ангъч се храни главно с водни безгръбначни – мекотели, ларви на насекоми и ракообразни. У нас в солените езера яде и солнични рачета – *Artemia salina*. Намира храната си най-вече в тинята на водоемите. В по-малки количества се случва да яде и дребни рибки, червеи и растителна храна – главно водорасли, както и зелени части и семена на водни растения. Понякога яде и ларви на хириномиди (Cramp and Simmons eds, 1977).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Като гнездящ вид има доста ограничен ареал у нас и е доста малоброен. Гнездови находища има главно в крайните източни райони на страната - в езерата Атанасовско, Поморийско и Шабленско, Шабленската тузла, езеро Вая, язовир Тънково, язовир Церковски (Янков ред. 2007; Daskalova and Shurulinkov, 2010; Профиров, 2015 в Червена книга на България). В миналото – до 70-те години

на 20-ти век е гнездил и по р. Дунав (Нанкинов и др., 1997), но няма по-нови данни доказващи гнезденето му там. Във Централна и Западна България гнездовите находища са на единични двойки и са нередовни. Според докладването по чл.12 от 2019 г. (2013-2018) **гнездовата** популация се оценява на **30-60 двойки**. При предходното докладване, за периода 2008-2012 г., за гнездящата популация са посочени същата численост и тенденции.

Белият ангъч зимува в цялата страна, но главно по южното Черноморско крайбрежие, където формира значителни концентрации в крайморските езера. Във вътрешните водоеми зимуват малки групи птици или отделни индивиди. Числеността на **зимуващите** у нас бели ангъчи според Докладването по чл. 12 от 2019 г. (за периода 2013-2018) е между **750 и 9000 индивиди**. При предходното докладване, за периода 2008-2012 г., за зимуващата популация са посочени числености от 1300-4600 индивиди. В по-топли зими остават да зимуват по-голям брой бели ангъчи и в по-голям брой водоеми. С глобалното затопляне на климата тенденцията за увеличаване на зимуващите у нас бели ангъчи е лесно обяснима.

По време на **миграция** белите ангъчи преминават през цялата страна като спират в удобни плитководни язовири, разливи, рибарници и други водоеми. Според докладването по чл. 12 от 2019 г. (за периода 2013-2018) миграционната численост на вида е в рамките на **1000 – 6300 индивиди**. Специални проучвания по този въпрос не са публикувани.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Unknown (UNK)	Unknown (UNK)
Passage	-	-

Защитен вид по ЗБР - Приложения 3. Не е включен в приложенията на Директивата за птиците. Включен в Червената книга на Р България (2015) в категория „уязвим“ (VU). Според IUCN е LC (Least Concern) за света (2019) и за територията на континентална Европа (2021). Няма SPEC категория (Staneva and Burfield comp., 2017).

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга на България (Профиров, 2015) като заплахи за белия ангъч са посочени загубата на хабитати заради застрояване на Черноморското крайбрежие (F01, F02, F26, K02), еутрофикацията и осушаването на водоеми (L01), увеличаването на числеността на чакала (L06). Други установени от нас заплахи са браконьерския отстрел (G10), включително през гнездовия период, безпокойството от страна на рибари и ловци (H08).

При докладването по чл. 12 от 2019 г. за гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: A02, H06, E01, J02, K02, K03. За мигриращата популация са посочени следните заплахи: E01, J02, K02, K03, а за зимуващата популация - E01, K02, K03.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Natura 2000

Видът се среща в 36 зони от мрежата Natura 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ, зимуващ и мигриращ**. За гнездящата популация оценката е 1 - 11 двойки, което е 3,3 - 18,3 % от националната гнездящо популация (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

За мигриращата популация оценката е до 24 индивиди, което е до 0,3 % от националната мигрираща популация (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е

изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

За зимуващата популация оценката в стандартния формуляр е до 6 индивиди, което е до 0,2 % от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

Липсват съвременни публикувани данни за концентрацията на вида в зоната. По време на миграция се среща както по Черноморското крайбрежие, така и във вътрешността на страната (Янков, ред., 2007). Видът не е посочен в ОВМ „Емине“. Данните от средно зимните преброявания (2012 г. – 2021 г.) са за 3 отчитания, като максимума е отчетен през 2014 г. - 30 инд. По данни от платформата eBird има над 20 наблюдения от 7 локации с максимум 50 инд. – март 2021 г.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	най-малко 1 дв.	Целевата стойност е определена от СФД.	Поддържане на популацията на вида в размер най-малко 1 гнездяща двойка чрез поддържане на подходящите местообитания за вида в зоната.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	0-24 инд.	Стойностите са определени на база СФД.	Поддържане на мигриращата популация в зоната в размер до 24 инд. чрез поддържане на местообитанията за хранене.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0-6 инд.	Стойностите са определени на база СФД.	Поддържане на зимуващата популация в зоната в размер до 6 инд. чрез поддържане на местообитанията за хранене.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	неизвестна	Обикновено гнезди в мек пясък на отвесни брегове или лъсови брегове подходящи за дълбаене на дупки. Необходими са допълнителни изследвания, които да установят площта на подходящите местообитания за вида в зоната. Ето защо е формулирана междинна цел.	Междинна цел: установяване площта на наличните подходящи гнездови местообитания на вида в зоната – голи брегове с наличие на земни откоси.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 688 ha	Изчислена на база откритите водни площи в рамките на 33. Данните са взети от СФ като % на местообитание N06 – вътрешни водни тела.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 688 ha.
Местообитание на вида: Екологично	5 степенна скала за екологичн	1- Отлично/2- Добро	Водните безгръбначни и макрофитите са обхванати от проучвания по	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
състояние на водните тела с местообитания на вида	о състояние		<p>Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос и Макрофити.</p> <p>Екологичното състояние на водните тела по БЕК</p> <p>Екологично състояние</p> <p>1-Отлично - High</p> <p>2-Добро - Good</p> <p>3-Умерено - Moderate</p> <p>4-Лошо - Poor</p> <p>5-Много лошо - Bad</p> <p>Макрозообентос и Макрофити се оценява чрез 5 степенна скала: Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.</p>	водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.

7. Необходимост от промени в СФД

На този етап не са необходими промени в СФД за вида.

Специфични цели за A166 *Tringa glareola* (малък горски водобегач)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 20-22,5 cm. Размах на крилата: 34-42,5 cm. Има малки възрастови различия. Възрастните отгоре са тъмносиви с бели петна и точки, а отдолу — белезникави. Младите са по-светли. Отличава се от големия горски водобегач по дългите крака, които при полет стърчат зад опашката (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Мигрираща, летуваща, рядко зимуваща, възможно и гнездеща птица. Пролетната миграция започва от началото на март до май, а есенната – от август до ноември. По Черноморското крайбрежие по-многочислен от *Tringa ochropus*. През България мигрират птици от скандинавските страни, прибалтийските държави и европейската територия на Русия. Гнезди на отделни двойки или на малки колонии. Строят гнездо-трапчинка на сухо място сред тревата, постлана с тревни стъбла. Гнезди предимно на земята, но също и на дърветата, в стари гнезда на дроздове, вранови, гълъбови и др. (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Среща се навсякъде край водоеми: ручей, реки, локви, блата, езера, канали, рибарници, оризища, залети разредени гори, влажни ливади, морски заливи. Подходящи местообитания вероятно са 3260 и 6440 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с насекоми и ларвите им (двукрили, водни твърдокрили, дървеници, лестояди), които представляват 72,3% от храната му. Според други автори освен бръмбари, ципокрили, полутвърдокрили, пеперуди, водни кончета и ручейници този вид се храни също и с дребни миди и охлюви (Нанкинов и др., 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Среща се през цялата година в подходящи биотопи върху територията на страната, по-често при сезонните прелети. Вероятно гнезди край Дунава. През размножителния период е отбелязван край водоемите на Софийско (Негован, Петърч, Костенец), Плевенско, Добричко, по Черноморското крайбрежие (езерата Дуранкулашко, Шабла, Поморийско, Атанасовско, Бургаско, Мандренско и до Несебър), при Харманли и Свиленград. Зимуващи птици са регистрирани до Тетевен и на рибарници до с. Триводици, Пловдивско (Нанкинов и др., 1997; Янков отг. ред., 2007). Рядък зимуващ вид с едва 3 наблюдения по р. Марица: 3 инд. през 2000 г. и в язовир Цонево: 2 инд. през 2000 г. и 1 инд. през 2001 г. (Костадинова и Дерелиев, 2001).

Защитен вид по ЗБР - Приложения 2 и 3. Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN е LC (Least Concern) за света (2016) и за територията на континентална Европа (2021). Включен в SPEC 3 (Staneva and Burfield comp., 2017). Не е включен в Червената книга.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2001-2018 г.), мигриращата национална популация е оценена на 200-700 индивида.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

При докладването по чл. 12 от 2019 г. за мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: F26; F05; K02.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 38 зони от мрежата Натура 2000. В една зона видът е с оценка D на мигриращата и зимуващата популация - BG0000399 „Българка“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ**. Мигриращата популация се оценява на до 9 индивида, което представлява 1.3% от националната мигрираща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

В ОВМ „Емине“ е посочена мигрираща численост 0-1 инд. (в Костадинова и Граматиков, 2007). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на миграция видът се среща редовно в зоната с малки групи по 10-20 инд. и максимална численост 40 индивида, наблюдавани на 20.09.2017 г.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на	Брой индивиди	най-малко 10 инд.	Целевата стойност е определена от СФД и по съществуващата	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване												
мигриращата популация			информация от Ebird за 2015-2022 г. Количеството на спиращите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	размер от най-малко 10 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.												
Местообитани е на вида: площ на подходящи местообитания за почивка и търсене на храна	ha	Най-малко 668 ha	Видът се среща навсякъде край водоими: ручей, реки, локви, блата, езера, канали, рибарници, оризища, залети разредени гори, влажни ливади, морски заливи. Площта е определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06 - Вътрешни водни тела Тяхната обща площ е 668 ha. Най-вероятно площта на подходящите местообитания всяка година е различна и със сигурност е по-малка от 668 ha.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 668 ha.												
Местообитани е на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни и макрофити (Aquatic Macroinvertebrates; Macrophytes)	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2- Добро	Водните безгръбначни и макрофитите са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос и Макрофити. <table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> <td></td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> <td></td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> <td></td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> <td></td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрозообентос и Макрофити се оценява чрез 5 степенна скала: Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.</p>	Екологично състояние		1-Отлично - High		2-Добро - Good		3-Умерено - Moderate		4-Лошо - Poor		5-Много лошо - Bad		Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2- Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние																
1-Отлично - High																
2-Добро - Good																
3-Умерено - Moderate																
4-Лошо - Poor																
5-Много лошо - Bad																

7. Необходимост от промени в СФД

По отношение на мигриращата популация предлагаме да се добави минимална численост 10 и максимална численост от 40 инд. на база на данните за вида (Ebird, 2015-2022).

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A166	<i>Tringa glareola</i>			c	10	40	i		G	C	B	C	C

Специфични цели за *A164 Tringa nebularia* (голям зеленоног водобегач)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото 17,5-19,5 cm. Размах на крилата 61,5-63,5 cm. Сравнително едър водобегач. Темето, тилът, вратът, страните на главата, шията и гушата бели с кафявочерни резки. Перата по горната част на гърба и плещите черни с кафявосиви кантове. Долната част на гърба и кръстът бели. Надопашието бяло със сивокафяви точици и напетнени пъстрини. Първостепенните махови пера чернокафяви. Средните опашни пера кафявосиви, останалите бели, всичките покрити с черни напречни препаски, намаляващи към страните на опашката. Средата на гърдите, коремът и подопашието бели. Клонът леко извит нагоре, в основата зелен, към върха черен. Краката зелени. Ирисът кафяв. Възрасти и птици в зимно оперение - чернокафявите участъци на брачното оперение стават сиви или сивокафеникави, така че птиците отгоре изглеждат много по-светли. Тъмните шрихи и петна по главата и шията по-тесни. Долната част на тялото бяла, само по страните на гушата с бледи шрихи (Beaman and Madge 1998; Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Мигрираща, летуваща и зимуваща птица. Пролетен прелет от началото на март до май, есенен - от август до ноември. Негнездящи индивиди редовно летуват у нас. По време на миграция се среща край водоемите из цялата страна, на малки ята и поединично. По-често е отбелязван на Черноморското крайбрежие, в Софийско, край р. Дунав, в Северна България, Горнотракийската низина, по долините на реките в Южна България (Нанкинов и др. 1997). Сибирски вид. Гнезди от Британските острови на изток до полуостров Камчатка. Този вид се размножава в бореалната горска зона в блатисти горски сечища, тресавища, открити блата и еутрофни езера с мъртва и разлагаща се растителност по бреговете (BirdLife International, 2015).

Характерно местообитание

Различни типове блата, плитки езера и крайбрежия на реки, обрасли с трева и редки храсти, залети разредени гори и сечища, пясъчливи, каменисти и заблатени морски брегове, влажни ливади и пасища. При миграция този вид се среща на наводнени вътрешни ливади, пресъхнали езера, пясъчни ивици и блата (BirdLife International, 2016; Нанкинов и др., 1997). Подходящите местообитания включват голям брой крайбрежни влажни зони: 1110, 1130, 1140, 1150, 1160; Сладководни местообитания: 3150, 3160, 3260 3270 и Естествени и полуестествени тревни формации: 6440, 6510 съгласно Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Предимно край брега и в плитчините. Събира рачета, дребни миди, охлюви, най-вече различни видове насекоми и техните ларви: бръмбари (бегачи, плавачи, водолюбчета, листоноги, листояди), ципокрили (мравки), полутвърдокрили, водни кончета; по-рядко рибки и попови лъжички и понякога гризачи (BirdLife International 2016; Нанкинов и др., 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Среща се по време на миграция главно по Черноморието в района на Атанасовско езеро, Бургаско езеро, Комплекс Мандра-Пода, Поморийско езеро, Дуранкулашко и Шабленско езеро (Dimitrov et al. 2005; Нанкинов и др., 1997).

Включен в Приложение 3 и 4а на ЗБР и Приложение 2Б на Директива за птиците. Според IUCN видът е Незастрашен LC (Least Concern) за територията на континентална Европа (2021) и за света (2016). Няма SPEC категория (Staneva and Burfield comp., 2017). Не е включен в Червената книга на България.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната мигрираща популация на вида се оценява на 50 – 200 индивида.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

При докладването през 2019 г. за мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: F26, F05, K02, J02. Може да се добави F27.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 28 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ**. Мигриращата популация се оценява на до 2 индивида, което представлява 1 % от националната мигрираща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Вида не е посочен в ОВМ „Емине“ (в Костадинова и Граматиков, 2007). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на миграция видът се среща редовно в зоната с единични индивиди и малки групи и максимум с численост до 19 индивиди, наблюдавани на 20.09.2019 г.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	най-малко 2 инд.	Целевата стойност е определена от СФД и по съществуващата информация от Ebird за 2015-2022 г. Количеството на спиращите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 2 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитания на вида: площ на подходящи местообитания за почивка и търсене на храна	ha	Най-малко 668 ha	Видът се среща край различни типове водоеми - блата, плитки езера и крайбрежия на реки, обрасли с трева и редки храсти, залети разредени гори и сечища, пясъчливи, каменисти и заблатени морски брегове, влажни ливади и пасища. Площта е определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06 - Вътрешни водни тела Тяхната обща площ е 668 ha. Най-вероятно площта на подходящите местообитания всяка година е	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 668 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване						
			различна и със сигурност е по-малка от 668 ha.							
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни и макрофити (Aquatic Macroinvertebrates; Macrophytes)	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2- Добро	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Водните безгръбначни и макрофитите са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос и Макрофити. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрозообентос и Макрофити се оценява чрез 5 степенна скала: Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от промени в СФД

По отношение на мигриращата популация предлагаме да се добави минимална численост 10 и максимална численост от 19 инд. на база на данните за вида посочени в Ebird (2015-2022).

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A164	<i>Tringa nebularia</i>			c	2	19	i		G	C	B	C	C

Специфични цели за A165 *Tringa ochropus* (голям горски водобегач)

Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 21 – 24 cm. Размах на крилата: 57 – 61 cm. Дребен водобегач със сравнително къси, сивкаво-зелени крака, които изглеждат тъмни на разстояние. Най-тъмният вид от рода; горните части имат почти маслиново-кафяв оттенък и множество малки бели петна. Къса първична проекция; крилата изпъкват точно зад върха на опашката. Прилича на *Tringa glareola*, но се отличава от него по чисто бялото надопашие, почти черния гръб и прибраните при полет крака (Beaman and Madge 1998; Message and Taylor 2005; Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

В България е гнездящ, прелетен и зимуващ вид (Ivanov et al., 2014; Шурулинков 2015 в Червена книга на България). Пролетният прелет от първите дни на март до началото на май, есенният - от началото на август до края на ноември. По време на миграция прекосява цялата страна, като във

влажните биотопи се задържат по няколко десетки екземпляра. Среща се главно по реките Дунав, Искър, Вит, Осъм, Бели Лом и Черноморското крайбрежие. Гнезди както по земята близо до водоемите, така и в стари гнезда на вранови птици, дроздове и други птици. Предполага се, че на север гнезди по - често по дърветата, а на юг - по земята. Снася 4 светлокафяви или жълтеникави яйца с тъмни точки. Инкубацията е 20–23 дни. (Нанкинов и др., 1997; Шурулинков 2015 в Червена книга на България).

Характерно местообитание

Плитки крайбрежия на реки и стоящи водоеми, влажни ливади и пасища в близост до микроязовири. Заблатени гори и горски участъци близо до водоеми, обрасли с дървета и храсти брегове на езера, блата, реки, канали, край мочурища и ливади. Обитава по-често край бавно течащи водоеми със спокойна водна повърхност. Избягва бързо течащите реки (Нанкинов и др., 1997). Подходящите местообитания включват голям брой крайбрежни влажни зони: 1110, 1130, 1140, 1150, 1160; Сладководни местообитания: 3150, 3160, 3260 3270 и Естествени и полустествени тревни формации: 6440, 6510 съгласно Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с различни водни и околководни безгръбначни – червеи, дребни охлюви и миди, плодчета и много насекоми и техните ларви: бръмбари (бегачи, водолюбчета, хоботници), ципокрили (мравки), полутвърдокрили, пеперуди, двукрили (дългоножки, комари), водни кончета, а също паяци и риби, както и растителни фрагменти (BirdLife International 2016; Нанкинов и др., 1997).

Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Широко разпространен гнездящ вид покрай реки и потоци както в равнинните, така и в планинските части на страната. Отбелязван в Тракийската низина (по реките Тополница и Марица), в Западните Родопи, по поречието на реките Струма, Искър, Тунджа, в Софийското поле, в Добруджа, в Източна Стара планина, до Мандренското езеро. След 1950 г. са установени редица нови находища – в Добруджа, в Тракийската низина, по р. Струма, по Черноморското крайбрежие (до Балтата; до Шабленското езеро; до Несебър; в Атанасовското езеро), в Западна Стара планина, покрай р. Дунав (в Никополско; до с. Басарбово, Русенско, в рибарниците Калимок), в Розовата долина, в Дунавската равнина, в Източна Стара планина, в Софийското поле (Янков отг. ред., 2007). Съгласно Червена книга на България (2015), в повечето от старите гнездови находища не е потвърден през периода 2001-2011 и се среща главно по реките Дунав, Искър, Вит, Осъм, Бели Лом и Черноморското крайбрежие, с епизодично гнездене на отделни двойки в средните течения на реки, край язовири и рибарници (Шурулинков, 2015 в Червена книга). По време на миграция и зимуване се среща по Черноморието в района на Атанасовско езеро, Бургаско езеро, Комплекс Мандра-Пода, Поморийско езеро, Варненско-Белославско езеро, Дуранкулашко и Шабленско езеро (Dimitrov et al., 2005; Michev and Profirov, 2003; Нанкинов и др., 1997).

Включен в Приложение 3 на ЗБР. Не е включен в Директивата за птиците. Според IUCN видът е Незастрашен LC (Least Concern) за света (2016) и за територията на континентална Европа (2021). Няма SPEC категория (Staneva and Burfield comp., 2017). Включен е в Червената книга на България в категория застрашен вид (EN).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **гнездяща** популация на вида се оценя на 40–90 двойки. Националната **зимуваща** популация на вида се оценя на 50–150 индивида. Националната **мигрираща** популация на вида се оценя на 100–500 индивида. При предходното докладване за периода 2008-2012 г. е съобщена същата численост и тенденции за гнездовата популация, но зимуващата числеността е била по-висока (150-300 индивида).

Table of Article 12 report

	Short-term population trend	Long-term population trend
--	------------------------------------	-----------------------------------

	2000-2018	1980-2018
Breeding	Unknown (UNK)	Unknown (UNK)
Passage	-	-
Wintering	Fluctuating (F)	Fluctuating (F)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга на България (Шурулинков, 2015) като отрицателно действащи фактори са посочени: пресушаване на блатата, корекции и прочистване на речните корита (F26, A31, K02, K04), включително удълбаването им при добив на инертни материали (C01); строителство на ВЕЦ (D02), отстрел (G10) и замърсяване на водите (A25, F16).

При докладването по чл. 12 от 2019 г. за гнездящата и зимуващата популация не са посочени заплахи и влияния, а за мигриращата популация са посочени следните три заплахи: F26, F05, K02, K04.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 61 зони от мрежата Натура 2000. В една зона видът е с оценка D на популацията - BG0002058 „Сините камъни-Гребенец“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ** и **зимуващ**. Мигриращата популация се оценява на 1 индивид, което представлява 0.2-1% от националната мигрираща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Зимуващата популация се оценява на до 5 индивида, което представлява 3.3 % от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Мигрираща популация

Обикновен пролетен и есенен мигрант за района на Бургаските езера (Dimitrov et al., 2005). В ОВМ „Емине“ видът не е посочен (в Костадинова и Граматиков, 2007). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на миграция вида се среща редовно в зоната с численост 1-5 индивиди и максимум от 6 инд. наблюдавани на 13.05.2018 г. в язовир Порой.

Зимуваща популация

Рядък зимуващ вид за Бургаските езера (Michev and Profirov, 2003). В данните от eBird няма съобщения за периода 2010-2022 г., а в по-ранни периоди е отбелязван на 19.02.2022 г. с единичен индивид. Видът не е установен в зоната по време на средно зимните преброявания за последните години (по данни на ИАОС 2012-2021).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	най-малко 1 инд.	Целевата стойност е определена на база на данните от СФД. Количеството на спиращите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 1 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на зимуваща популация	Брой индивиди	0-5 инд.	Целевата стойност е определена на база на данните от СФД.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер от най-малко 1 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна в зоната.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	най-малко 668	Площта е определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06 - Вътрешни водни тела Тяхната обща площ е 668 ha. Най-вероятно площта на подходящите местообитания всяка година е различна и със сигурност е по-малка от 668 ha.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 668 ha.
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни (Aquatic Macroinvertebrates)	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2 -Добро	<p>Водните безгръбначни са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен</p> <p>Екологично състояние</p> <p>1-Отлично - High</p> <p>2-Добро - Good</p> <p>3-Умерено - Moderate</p> <p>4-Лошо - Poor</p> <p>5-Много лошо - Bad</p> <p>елемент за качество (БЕК) Макрозообентос. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрозообентос се оценява чрез 5 степенна скала: Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.</p>	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.

7. Необходимост от промени в СФД

На този етап не са необходими промени в стандартния формуляр на зоната за вида.

Специфични цели за A163 *Tringa stagnatilis* (малък зеленоног водобегач)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 22,5-27 cm. Размах на крилата: 40-46 cm. Като цяло, външният вид е с преобладаващо сиво-кафяво и бяло. Темето, тилът, вратът и горната страна на гърба кафявосиви. Кръстът бял. Надопашието бяло със сивокафяви петна или напречни препаски. Първостепенните махови пера чернокафяви. Големите надкрилия и перата на плещите с напречни черни ивици.

Клюнът черен, в основата зеленикав. Краката маслинозелени с жълтеникав оттенък. Ирисът тъмнокафяв. Зимно оперение – горната страна на тялото пепелявосива без тъмни петна. Повечето пера с тесни бели кантове, които при износване са незабележими. Челото, страните на главата, шията отпред, гушата, гърдите, коремът и подопашието бели (Beaman and Madge 1998; Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Мигрираща, възможно зимуваща птица. Пролетният прелет от началото на март до средата на май, а есенният от юли до края на октомври. Среца се по време на миграция из водоемите по Черноморието и най-вече в Атанасовско езеро (Нанкинов и др. 1997). Палеарктичен вид. Разпространен от Централна Европа до Далечния Изток. Обикновено гнезди по отделно или в рехави колонии с двойки, разположени на по-малко от 10 m една от друга (BirdLife International, 2016).

Характерно местообитание

Плитки водоеми (езера, блата, речни разливи, делти на реки, рибарници), тресавища, влажни ливади. По време на миграцията спира и на локви по пътищата. Извън размножителния сезон видът обикновено се среща по ръбовете на вътрешните сладководни и соленовидни влажни зони, като оризови полета, блата, солници, солени блата, канализационни съоръжения и блатисти брегове на езера, и въпреки че се среща рядко на открито крайбрежие, от време на време може да се намери на устия, лагуни и приливни зони (BirdLife International 2016; Нанкинов и др., 1997). Подходящите местообитания включват голям брой крайбрежни влажни зони: 1110, 1130, 1140, 1150, 1160; Сладководни местообитания: 3150, 3160, 3260 3270 и Естествени и полуестествени тревни формации: 6440, 6510 съгласно Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Събира храната си във водата, а също в тинята и по растенията. Различни водни насекоми и техните ларви, рядко наземни насекоми, ракообразни, мекотели (древни миди и охлюви) и малки риби (BirdLife International 2016; Нанкинов и др., 1997).

Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Среща се по време на миграция по Черноморието в района на Атанасовско езеро, Бургаско езеро, Комплекс Мандра-Пода, Поморийско езеро, Варненско-Белославско езеро, Дуранкулашко и Шабленско езеро (Dimitrov et al., 2005; Нанкинов и др., 1997).

Включен в Приложение 3 на ЗБР. Не е включен в Директивата за птиците. Според IUCN видът е Незастрашен LC (Least Concern) за света (2016) и за територията на континентална Европа (2021). Няма SPEC категория (Staneva and Burfield comp., 2017). Не е включен в Червената книга на България.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната мигрираща популация на вида се оценява на 100 – 1000 индивида.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Passage	-	-

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

При докладването през 2019 г. за мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: J02, F26, F05, K02.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 28 зони от мрежата Натура 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ**. Мигриращата популация се оценява на до 6 индивида, което представлява 0.6% от националната мигрираща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Не много чест пролетен и обикновен есенен мигрант за Бургаските езера (Dimitrov et al., 2005). Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на миграция вида се среща рядко основно в язовир Порой и в наводняваните земеделски земи до Слънчев бряг с численост до 15 индивида, наблюдавани на 14.05.2022 г.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	най-малко 1 инд.	Целевата стойност е определена от СФД и по съществуващата информация от Ebird. Количеството на спиращите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер от най-малко 1 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитани е на вида: площ на подходящи местообитания за почивка и търсене на храна	ha	Най-малко 668 ha	Извън размножителния сезон видът обикновено се среща по ръбовете на вътрешните сладководни и соленовидни влажни зони, като оризови полета, блата, солници, солени блата, канализационни съоръжения и блатисти брегове на езера. Площта е определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06 - Вътрешни водни тела Тяхната обща площ е 668 ha. Най-вероятно площта на подходящите местообитания всяка година е различна и със сигурност е по-малка от 668 ha.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 668 ha.
Местообитани е на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни и макрофити	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2- Добро	Водните безгръбначни и макрофитите са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос и Макрофити. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрозообентос и Макрофити се оценява чрез 5 степенна скала:	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2- Добро или 1-Отлично състояние.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване						
(Aquatic Macroinvertebrates; Macrophytes)			<p>Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от промени в СФД

По отношение на мигриращата популация предлагаме да се добави минимална численост 1 и максимална численост от 15 инд. на база на данните за вида посочени в платформата Ebird (2015-2022).

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A163	<i>Tringa stagnatilis</i>			c	1	15	i		G	C	B	C	C

Специфични цели за A162 *Tringa totanus* (малък червеноног водобегач)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 27–31 cm. Размах на крилата: 51–60 cm. Перата по темето, тила, врата, горната част на гърба и надкрилията са сивокафяви с тъмнокафяви петна и светли кантове. Долната част на гърба е бяла. Кръстът и надопашнето са бели, понякога с дребни петна и напречни кафеникави препаски. Опашните пера са бели с черни напречни ивици. Перата на плещите са кафяви с тесни напречни черни петна. Страните на главата, гърлото, шията, гушата, гърдите и коремът са бели, изпъстрени с многобройни кафяво сиви петна и резки. Клюнът е червен, към върха черен. Краката са оранжево червени. Ирисът е кафяв (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

В България е прелетен и зимуващ вид (Ivanov et al., 2014). Една от най-многочислените дъждосвирцови птици, мигриращи през цялата година през страната, особено по Черноморието, а също в долините на големите реки. Още през юни количеството на птиците в Атанасовското езеро силно нараства за сметка на индивиди, долетели от други места. Есенната миграция е добре изразена почти до средата на декември, макар че през зимата стотици и хиляди птици зимуват на езерата по Черноморието. Интензивна пролетна миграция се наблюдава от началото на февруари до май. Гнезди в трапчинки сред туфи от тревиста растителност, поединично, или в близост или в колониите на други дъждосвирцови птици (Нанкинов и др., 1997; Димитров и Далакчиева, 2015 в Червена книга на България).

Характерно местообитание

Крайбрежни бракични, солени и сладководни лагуни, морски заливи, пясъчни коси и плитководия, блата, мочурища, влажни ливади и сезонно заливаеми селскостопански земи, утайници, рибарници, поливни площи и канали, речни брегове (Димитров и Далакчиева, 2015 в Червена книга на България). Подходящите местообитания включват голям брой крайбрежни влажни зони: 1110, 1130, 1140, 1150, 1160; Сладководни местообитания: 3150, 3160, 3260 3270 и Естествени и полуестествени тревни формации: 6440, 6510 съгласно Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се основно с дребни водни безгръбначни (*Hydrobia*, *Corophium* и др.), различни видове насекоми и техните ларви и сухоземни червеи; рачета, дребни миди и охлюви (Димитров и Далакчиева, 2015 в Червена книга на България; Нанкинов и др., 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Среща се по време на миграция и по-рядко по време на зимуване по Черноморието в района на Атанасовско езеро, Бургаско езеро, Комплекс Мандра-Пода, Поморийско езеро, Варненско-Белославско езеро, Дуранкулашко и Шабленско езеро. По-многобройни зимуващи концентрации на вида се срещат предимно по Южното Черноморие: средно 15 инд. и максимално 65 инд. през 1978 г. По Северното Черноморие видът е регистриран 3 пъти с 1 до 5 птици. Влажната зона, в която видът е най-многоброен през зимата, е Атанасовското езеро със средно 4 инд. и максимум от 28 инд. през 1978 г. (Dimitrov et al. 2005; Michev and Profirov 2003; Нанкинов и др., 1997).

Включен в Приложения 3 и 4а на ЗБР и в Приложения 2Б на Директивата за птиците. Според IUCN видът е LC (Least Concern) за света (2016), но за територията на континентална Европа е Vulnerable (VU) (2021). Има SPEC 2 категория (Staneva and Burfield comp., 2017). Включен в Червената книга на България в категория критично застрашен (CR).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната **мигрираща** популация на вида се оценява на 1000–3000 индивида. Националната гнездяща популация на вида се оценява на 20–45 двойки. Националната зимуваща популация на вида се оценява на 5–25 индивида. При предходното докладване за периода 2008-2012 г. за гнездящата популация са посочени същите числености и тенденции, но за зимуващата популация са посочени по-високи числености – 10-120 индивида. Michev and Profirov (2003) посочват увеличение на зимуващите индивида след 1996 г.

Table of Article 12 report

	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	Decreasing (D)	Decreasing (D)
Passage	-	-
Wintering	Decreasing (D)	Decreasing (D)

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

В Червената книга на България (Димитров и Далакчиева, 2015) като отрицателно действащи фактори за вида са посочени: загуба и деградация на хабитатите (F26, K02), несъгласувани ремонтни дейности на дигите в Атанасовското и Поморийското езеро (H08); наземни хищници, смъртност от заболявания (L06), отстрел (G10).

При докладването по чл. 12 от 2019 г. са посочени следните заплахи и влияния: за мигрираща популация – K02, F05, F26; за гнездяща популация – J02, K03, J03; и за зимуваща популация – K03, J03. Според нас заплахата J03 няма отношение към вида.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 38 зони от мрежата Natura 2000 и във всички тях е с оценка на популацията различна от „D“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **мигриращ**. Мигриращата популация се оценява на до 35 индивида, което представлява 1.2 % от националната мигрираща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Данните от eBird (2015-2022) показват, че по време на миграция видът се среща рядко в 33 Емине с численост до 6 индивида, наблюдавани на 13.05.2018 г.

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	0-35 инд.	Целевата стойност е определена от СФД. Количеството на спиращите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер до 35 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Местообитани е на вида: площ на подходящи местообитания за почивка и търсене на храна	ha	Най-малко 668 ha	Видът се среща се среща по крайбрежни бракични, солени и сладководни лагуни, морски заливи, пясъчни коси и плитководия, блатата, мочурища, влажни ливади и сезонно заливаеми селскостопански земи и др. Площта е определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N06 - Вътрешни водни тела Тяхната обща площ е 668 ha. Най-вероятно площта на подходящите местообитания всяка година е различна и със сигурност е по-малка от 668 ha.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 668 ha.
Местообитани е на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни и макрофити (Aquatic Macroinvertebrates)	5 степенна скала за екологично състояние	1- Отлично/2- Добро	Водните безгръбначни са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос. Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрозообентос се оценява чрез 5 степенна скала:	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2- Добро или 1-Отлично състояние.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване						
			<p>Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от промени в СФД

На този етап не са необходими промени в СФД за вида.

Специфични цели за A142 *Vanellus vanellus* (обикновена калугерица)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 28 – 31 cm. Размах на крилата: 82 –76 cm. Възрастните имат на главата дълга качулка, която при младите е по-къса; тялото отгоре е зеленикаво с метален блясък; опашката в основата е бяла, а на върха – черна; отдолу са бели с широка черна огърлица и червена подопашка. При всички възрасти краката при полет не се подават зад опашката. В полет прави впечатление контрастът между белите подкрилия и корем и черните махови пера (Нанкинов и др., 1997; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

В България е гнездящ, преминаващ и зимуващ вид. Предпочита влажни ливади и заблатени участъци, но обитава също поляни, пасища, острови, диги, селскостопански площи и други открити биотопи, разположени до водоеми. Плътноста на популацията у нас се определя от броя на тези местообитания. Моногамни птици. Заемане на гнездови участъци, брачни игри и оформяне на двойки се наблюдава през март-април, но даже и през май могат да се срещнат токуващи и птици в ята. Първите гнезда се появяват в началото на април. Гнездото е трапчинка, построена на открито или сред ниска трева. Снася 3 – 4 яйца, има едно поколение годишно през периода април-юни. Мигриращи ята се наблюдават през цялата година, но прелетът е по-интензивен от началото на февруари до края на април и от началото на юли до декември. Тогава се среща из равнините и край речните долини из цялата страна, като по реките прониква и във вътрешността на планините (Нанкинов и др., 1997, BWPi, 2006).

Характерно местообитание

Гнезди в тревни съобщества по влажни терени, по-рядко мезофилни тревни съобщества, често в близост до стоящи пресни води, стоящи бракични води или течащи води, както и около блата, растителност по периферията на водоеми, крайречни и приизворни мочурища. Много често и в селскостопански площи и изкуствени ландшафти, предпочита периферии на сезонно заливани терени, както и обработваеми площи с редки посеви и други (едногодишни) тревни култури, особено оризища или временно заливани житни ниви (Янков отг. ред., 2007). Растителността в

гнездовите местообитания през пролетта трябва да е ниска (под 15 cm). Поддържането на местообитанията може да става чрез опазване от домашни животни. Предпочита влажни почви с наличие на повърхността и под повърхността на почвата на различни видове насекоми и техните ларви (BirdLife International, 2021). Според Berg et al. (2002) в смесени земеделски земи в Швеция е установена гнездова плътност от 2,7-5,3 двойки/km², в зависимост от местообитанието. Подходящите местообитания включват богат набор от влажни зони: 1110, 1140, 2110, 2120, 3260 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Диетата му се състои от възрастни и ларви на насекоми (напр. бръмбари, мравки, шурци, скакалци, водни кончета, цикади и др.), паяци, охлюви, дъждовни червеи, жаби, дребни риби и семена или други части на растения (BirdLife International, 2021).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С петнисто и разпръснато разпространение в низинните и равнинни части на страната, най-плътно – в Тракийската низина, Софийското поле, поречието на р. Тунджа, Бургаската низина, Дунавското крайбрежие и понижения с влажни зони в Дунавската равнина. С по-малко групирани находища и в някои по-влажни части на Лудогорието, Добруджа, Предбалкана и дори около яз. Батак, където има традиционно гнездовище, известно от XIX в. Разпространението се мени през годините, поради гнезденето на редица места във временни пролетни разливи в нивите в рамките на 0 – 1110 м н.в. Най-висока е числеността в районите с по-големи и постоянно съществуващи влажни зони, особено оризища, микроязовири, рибарници, мочурища на мястото на бивши влажни зони и др. (Янков отг. ред., 2007).

Защитен вид на територията на цялата страна - Приложение 3 и 4а на ЗБР. Включен в Приложение 2Б на Директивата за птиците. В Червената книга на Р България е включен в категория „слабо засегнат“ - LC (Least Concern). Според IUCN 2021 видът е с категория „уязвим“ - VU (Vulnerable) за територията на континентална Европа, а за света е NT (Near threatened). Включен в SPEC 1 категория (Staneva and Burfield comp., 2017).

Съгласно Докладването по чл. 12 от 2019 г. (за периода 2013 - 2018 г.), **гнездящата** популация на вида се оценява на 250 – 1000 двойки. Според докладването за периода 2008-2012 г. популацията е оценена на 800 – 1500 двойки. Краткосрочната и дългосрочната тенденции в развитието на популацията са били намаляващи.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) **мигриращата** популация се оценява на 250 – 1000 индивида.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) **зимуваща** популация на вида е оценена на 5 – 320 индивида. Според докладването за периода 2008-2012 г. популацията е оценена на 5 – 600 индивида. Краткосрочната и дългосрочната тенденции в развитието на популацията на вида са били флукутиращи.

Table of Article 12 report

Season	Short-term population trend 2000-2018	Long-term population trend 1980-2018
Breeding	no information	no information
Passage	no information	no information
Winter	Fluctuating	Fluctuating

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

На национално ниво натиска и заплахите не са анализирани подробно, те са свързани основно с интензификация на земеделието (A03, A07, A09, A11, A25, F27, J01, K04, K05), култивиране на пасищата, безпокойство през периода на размножаване от стада селскостопански животни,

механизирана обработка на почвата, хищници, скитащи кучета и котки (H08), късните пролетни студове и продължителните летни застудявания (N01).

При докладването по чл. 12 от Директивата за птиците са посочени следните заплахи и влияния : J03, F03, G05, A02, K03, F05, F26, K01, K02.

3. Срещаемост на вида в зоните от мрежата Натура 2000

Видът се среща в 59 зони от мрежата Натура 2000. В една зона видът е с оценка D на мигриращата популацията - BG0002058 „Сините камъни-Гребенец“.

4. Състояние в 33 BG0002043 Емине

Съгласно стандартния формуляр за данни на зоната видът е **гнездящ, мигриращ и зимуващ**. Гнездящата популация се оценява на 2-26 двойки, което представлява 0.2-2,6% от националната гнездяща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Мигриращата популация се оценява на до 42 индивида, което представлява 4.2% от максималната националната мигрираща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Зимуващата популация се оценява на до 24 индивида, което представлява 7.5% от максималната националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Гнездова популация

За периода 2015-2022 видът се среща редовно по време на гнездене в зоната без да има конкретни данни за брой гнездящи двойки (данни от eBird 2015-2022). През май 2022 са установени минимум 10 гн. двойки. (И. Димчев, непубл. информация).

Мигрираща популация

Редовен пролетен и есенен мигрант за Бургаските езера с по-високи числености през есенния период (Dimitrov et al., 2005). За периода 2015-2022 видът се среща редовно по време на пролетната и есенна миграция с численост до 38 инд. на 11.03.2022 г. (данни от eBird 2015-2022).

Зимуваща популация

Видът е установен в зоната по време на средно зимните преброявания за последните години с 51 инд. на 15.01.2021 г. (по данни на ИАОС 2012-2021).

6. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	най-малко 2 дв.	Целевата стойност е определена на базата на СФД.	Поддържане на популацията в зоната в размер от най-малко 2 дв. чрез поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	0-42 инд.	Целевата стойност е определена от СФД. Количеството на спиращите по време на миграция индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на мигриращите индивиди в зоната в размер до 42 инд. чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0-51 инд.	Целевата стойност е определена на база на данните за средно зимните преброявания в страната за периода 2012-2021 г. предоставени от ИАОС. Количеството на спиращите по време на зимуване индивиди силно зависи от метеорологичните условия.	Поддържане на броя на зимуващите индивиди в зоната в размер до 51 индивида чрез поддържане на местообитанията за търсене на храна в зоната.
Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за гнездене и търсене на храна	ha	Най-малко 8011	Гнезди в тревни съобщества по влажни терени в близост до стоящи пресни води, както и около блата, много често и в селскостопански площи. Предпочита периферии на сезонно заливани терени, както и обработваеми площи с редки посеви и други тревни култури. Определена на база на % участие на следните местообитания в зоната: N15-други обработваеми земи и N09-сухи ливади и степи и N06-вътрешни водни тела. Тяхната обща площ е 8011 ha. Най-вероятно площта на подходящите местообитания всяка година е различна и със сигурност е по-малка от 8011 ha.	Запазване и поддържане на посочените типове местообитания в защитената зона в размер най-малко 8011 ha.
Местообитание на вида: качество на подходящи местообитания за гнездене и търсене на храна	% екстензивно управляван и пасища и ливади, като част от хранителното местообитание на вида	100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват екстензивно	Растителността в гнездовите местообитания през пролетта трябва да е ниска (под 15 cm). Предпочита влажни ливади и заблатени участъци, но обитава също поляни, пасища, острови, диги, селскостопански площи и други открити биотопи, разположени до водоеми. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 ЖЕ/ha), с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	Подобряване на състоянието на гнездовото и хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели за опазване						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида – по биологичен елемент водни безгръбначни и макрофити (Aquatic Macroinvertebrates; Macrophytes)	5 степенна скала за екологично състояние	1-Отлично/2-Добро	Водните безгръбначни и макрофитите са обхванати от проучвания по Рамковата директива за водите – като Биологичен елемент за качество (БЕК) Макрозообентос и Макрофити. <table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> Екологичното състояние на водните тела по БЕК Макрозообентос и Макрофити се оценява чрез 5 степенна скала: Мониторинга на вътрешните и крайбрежни води се извършва от Басейнова дирекция „Черноморски район“ всяка година в определени точки за мониторинг.	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Поддържане и/или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

7. Необходимост от промени в ЗЗ BG0002043 Емине

По отношение на зимуващата популация предлагаме да се добави максимална численост от 51 индивида, на база на данните от средно зимните числености на вида в зоната предоставени от ИАОС. Не е необходимо да се променя оценката на популацията.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A142	<i>Vanellus vanellus</i>			w		51	i		G	C	B	C	C
B	A142	<i>Vanellus vanellus</i>			c		42	i		G	C	B	C	C
B	A142	<i>Vanellus vanellus</i>			r	2	26	p		G	C	B	C	C

Цитирана литература

- Ангелов, И. (2011). Степен орел (*Aquila nipalensis*). В: Големански, В. (ред.) Червена книга на България. Том 2. Животни. Електронно издание <http://ecodb.bas.bg/rdb/bg/vol2/Aqnipale.html>.
- Антонов А., Делов В., Мичев, Т. 2011. Средна бекасица, *Gallinago media*. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. ИБЕИ – БАН & МОСВ, София.
- Антонов, А., Делов, В., Мичев, Т. 2015. Средна бекасица, *Gallinago gallinago*. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. ИБЕИ – БАН & МОСВ, София. 90 с.
- Бедев К., Димитров, М. Белочела рибарка, *Sterna albifrons*. В: Големански, В. и др. (ред.) 2015. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. БАН & МОСВ, София, 187.
- Боев З., Г. Стоянов. 2015. Малък ястреб, *Accipiter nisus*. В: Големански и др. (ред.) 2015. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. БАН-МОСВ, София, 170 с.
- Боев, З. (2015). Малък воден бик, *Ixobrychus minutus*. В: Големански, В. и др. (Eds) (2015). Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 194 с.
- Боев З., Н. Петков. 2015. Сив жерав, *Grus grus*. В: Големански, В. (гл. ред.). 2015. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. ИБЕИ-БАН & МОСВ, София. 44 с.
- Боев, З., Мичев, Т. (2015). Лопатарка, *Platalea leucorodia* В: Големански, В. и др. (Eds) (2015). Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 194 с.
- Боев З., Мичев Т., Камбурова Н. 2015. Червена чапла, *Ardea purpurea*. В: Големански В. и др. /ред./ 2015. Червена книга на Република България.т.2, Животни, БАН, МОСВ. 162.
- Бородин, О. В., С.Л.Смирнова, 2004. Первый факт гнездования европейского тювика *Accipiter brevipes* в Ульяновской области. Русский орнитологический журнал 2014, Том 23, Экспресс-выпуск 999: 1485-1486.
- Бъров, Б., Марин, С., Ивамов, И. (2015). Белошипа ветрушка, *Falco naumanni* В: Големански, В. и др. (Eds) (2015). Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 194 с.
- Бъров, Б. 2002. Национален план за действие за опазването на белошипата ветрушка (*Falco naumanni*) в България, 2002-2006 г. В: Янков, П. (отг. ред.). Световно застрашени видове птици в България. Национални планове за действие за опазването им, Част 1, Българско дружество за защита на птиците, Природозащитна поредица, Книга 4, С., БДЗП-МОСВ, 161-182
- Василев, В. Б. Иванов. Белобуза рибарка, *Chlidonias hybridus*. В: Големански, В. и др. (ред.) 2015. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. БАН & МОСВ, София, 272.
- Ватев И., И. Ангелов, Д. Домусчиев, Л. Профиров 2015. Белоопашат мишелов, *Buteo rufinus*. В: Големански В. и др. (ред.). Червена книга на Република България. Том 2. Животни. БАН-МОСВ, София, 263 с.
- Ватев, И. Ж. Спиридонов, П. Симеонов. Голям маслинов присмехулник, *Hippolais olivetorum*. В: Големански, В. и др. (ред.) 2015. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. ИБЕИ – БАН & МОСВ, София, 284.
- Градев, Г. 2003. Видов състав на орнитофауната на Поморийско езеро, консервационен статус и възстановяване на хабитати. Аграрен университет – Пловдив, дипломна работа, 53 с.
- Градев Г., К. Бедев, М. Димитров, Х. Николов, П. Симеонов. 2015. Гривеста рибарка, *Sterna sandvicensis*. В: Големански В. (гл. ред.). Червена книга на Република България, Том 2, Животни. 186 с.
- Градинаров, Д. (2015). Орел рибар, *Pandion haliaetus* В: Големански, В. и др. (Eds) (2015). Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 194 с.

- Далакчиева С., И. Ватев. 2015. Речен дъждосвирец, *Charadrius dubius*. В: Големански В. и др. (ред.). Червена книга на Република България. Том 2. Животни. БАН-МОСВ, София, 270 с.
- Далачиева С., Ватев И. 2015. Морски дъждосвирец, *Charadrius alexandrinus*. В: Големански В. и др. (Ред.) 2015. Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 89 с.
- Далакчиева С. 2015. Кафявокрил огърличник, *Glareola pratincola* В: Големански В. и др. (Ред.) 2015. Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 181 с.
- Далакчиева С. 2015. Кокилобегач, *Himantopus himantopus*. В: Големански, В. (гл. ред.). (2015). Червена книга на Република България. Том. 2. Животни. ИБЕИ-БАН & МОСВ, София.
- Данилов, Н. Н. 2016. Материали по питанию наземных птиц Полярного Урала. Русский орнитологический журнал, 25(1332), 3273-3275.
- Даскалова Г., Шурулинков П., Ангелов И., Петров П. 2020. Птиците на Тунджанската хълмиста низина. Globe Edit, 408 стр.
- Делов В., Н. Петков. 2002. Национален план за действие за опазване на ливадния дърдавец (*Crex crex*) в България, 2002-2006. В: Янков П. (отг. ред.). Световно застрашени видове птици в България. Национални планове за действие за опазването им, Част 1. БДЗП-ПДСВ, Природозащитна поредица, Книга 4, БДЗП, София, 183-203.
- Делов В. 2015. Ливаден дърдавец, *Crex crex*. В: Големански В. и др. (Ред.) 2015. Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 268 с.
- Делов В. 2015. Средна пъструшка, *Porzana parva*. В: Големански, В. и др. (Eds) (2015). Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 178 с.
- Делов В. 2015. Малка пъструшка, *Porzana pusilla*. В: Големански В. и др. (Eds). Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 85 с.
- Делов В. 2015. Голяма пъструшка, *Porzana porzana*. В: Големански, В. и др. (Eds) (2015). Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 177 с.
- Дементьев, Г. П., Н. А. Гладков. 1952. Птицы Советского Союза, т. IV, Москва, 640 с.
- Демерджиев, Д. 2000. Видов състав, сезонна и годишна динамика на орнитофауната във влажните зони между с. Партизанин и с. Оризово, Старозагорско. – Дипл. работа, ПУ, катедра „Зоология на гръбначните животни“.
- Демерджиев, Д. 2004. Опазване на световно застрашеният малък корморан (*Phalacrocorax pygmeus*) в защитената местност Злато поле. – Доклад по проект, БДЗП, 7 с.
- Дерелиев С., П. Симеонов 2015. Червеногуша гъска, *Branta ruficollis*. В: Големански В. и др. /ред./ 2015. Червена книга на Република България .т.2, Животни, БАН, МОСВ. 252.
- Дерелиев С., Б. Иванов 2015. Ням лебед, *Cygnus olor*. В: Големански В. и др. /ред./ 2015. Червена книга на Република България.т.2, Животни, БАН, МОСВ. 251 с.
- Джилбърт Д. (2003) Големият воден бик – тайнственият обитател на тръстиките. За птиците 2: 18–19.
- Димитров, М. Малка черноглава чайка, *Larus melanocephalus*. В: Големански, В. и др. (ред.) 2015. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. БАН & МОСВ, София, 271.
- Димитров М. (2015). Саблеклюн, *Recurvirostra avosetta* В: Големански, В. и др. (Eds) (2015). Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 194 с.
- Димитров, М., К. Бедев. Речна рибарка, *Sterna hirundo*. В: Големански, В. и др. (Eds) (2015). Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 194 с.

- Димитров М., Профиров Л. 2015. Малък лебед, *Cygnus columbianus*. В: Големански В. и др. (Ред.) 2015. Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 71 с.
- Димитров М. 2015. Дебелоклюна рибарка, *Sterna nilotica* В: Големански В. и др. (Ред.) 2015. Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 94 с.
- Димитров М. 2015. Тръноопашата потапница, *Oxyura leucoserphala*. В: Големански В. и др. (Eds) (2015). Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 165 с.
- Домусчиев Д., Д. Ръгъов, Т. Мичев, Г. Стоянов, И. Ватев, Ц. Петров, К. Русков. 2015. Ловен сокол, *Falco cherrug*. В: Големански Г. (ред.). Червена книга на Република България, Том 2, Животни, 82.
- Домусчиев Д., П. Шурулинков. 2015. Малък орел, *Hieraetus pennatus*. В: Големански, В. и др. (Eds). Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 266 с.
- Домусчиев Д., Ж. Спиридонов. Осояд, *Pernis apivorus*. В: Големански, В. и др. (Eds) (2015). Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 194 с.
- Енев, М. 1996. Влияние на изкуствените острови в Атанасовското езеро върху популациите на редки водолубиви птици. СУ „Климент Охридски“, Биол. фак., дипломна работа, 94 с.
- Зехтинджиев П., М. Богданова, К. Бедев. 2015. Червен ангъч, *Tadorna ferruginea*. В: Големански В. и др. (Eds) 2015. Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 73 с.
- Куртев М., Ангелов И., Янков П. 2008. План за действие за опазването на египетския лешояд в България, БДЗП, София, 76 с.
- Куртев, М., Ватев И, Демерджиев Д. 2015. Египетски лешояд, *Neophron percnopterus* В: Големански, В. и др. (Eds) 2015. Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 194 с.
- Иванов, Б. 2011. Фауна на България. Том 30. Aves, част III. София, академично издателство „проф. Марин Дринов“.
- Иванов, Б., Ю. Муравеев. 2002. Национален план за действие за опазването на малкият корморан (*Phalacrocorax rugosus*) в България, 2002–2006 г. – В: Янков, П. (отг. редактор). Световно застрашени видове птици в България. Национални планове за действие за опазването им, Част 1. БДЗП – МОСВ, Природозащитна поредица, Книга 4, БДЗП, София, 13–37.
- Иванов Б., Георгиев, Д., Димитров, М., Бъров, Б. Морски орел, *Haliaeetus albicilla*. В: Големански, В. и др. (ред.) 2015. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. ИБЕИ – БАН & МОСВ, София, 259.
- Иванов, Б., Петков, Н., Василев, В. (2015). Черноврат гмурец, *Podiceps nigricollis* В: Големански, В. и др. (Eds) (2015). Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 194 с.
- Иванов, Б., Петков, Н., Василев, В. (2015). Червеноврат гмурец, *Podiceps grisegena* В: Големански, В. и др. (Eds) (2015). Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 194 с.
- Иванов Б., С. Дерелиев 2015. Сива гъска, *Anser anser*. В: Големански В. и др. /ред./ 2015. Червена книга на Република България. т.2, Животни, БАН, МОСВ. 164.
- Иванов И., Г. Стоянов. 2015. Сокол орко, *Falco subbuteo*. Големански В. и др. (Eds) 2015. Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 267 с.
- Иванов, Б. Черна рибарка, *Chlidonias niger*. В: Големански, В. и др. (ред.) 2015. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. БАН & МОСВ, София, 95.
- Игнатов А. Червена каня, *Milvus milvus*. В: Големански, В. и др. (Eds) 2015. Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 194 с.

- Кавръкова, В., Димова, Д., Димитров, М., Цонев, Р., Белев, Т., Раковска, К. /ред./ 2009. Ръководство за определяне на местообитания от европейска значимост в България. Второ, преработено и допълнено издание. София, Световен фонд за дивата природа, Дунавско – Карпатска програма и федерация “Зелени Балкани“.
- Костадинова, И., Граматиков, М. (ред.) 2007. Орнитологично важните места в България и Natura 2000. БДЗП, София.
- Костадинова, И., С. Дерелиев. (2001). Резултати от Среднозимното преброяване на водолубивите птици в България за периода 1997-2001 година. БДЗП. Природозащитна поредица. Книга 3. БДЗП. София, с. 96.
- Марин С., Б. Иванов, И. Иванов, Спасов С. 2015. Ливаден блатар, *Circus pygargus*. В: Големански, В. и др. (ред.) 2015. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. ИБЕИ – БАН & МОСВ, София, 261.
- Марин С., Г. Градев, Е. Кметова-Биро. 2020. План за действие за опазването на белошипата ветрушка (*Falco naumanni*) в България (2021 – 2030), Зелени Балкани, МОСВ, София, 82 стр.
- Марин, С., Иванов, И., Петров, Ц., Стойчев, С. Черна каня, *Milvus migrans*. В: Големански, В. и др. (ред.) (2015). Червена книга на Република България. Том 2. Животни. ИБЕИ – БАН & МОСВ, София, 258.
- Матеева, И., Стойчев, С., Василев, В., Плачийски Д., Янков, П., Сиердсема, Х. 2013. Проучване на гнездящите птици в защитени зони за птици от Natura 2000. Доклад. Обединение ЕКОНЕКТ.
- Матеева, И., П. Янков. (2013). Характер на миграцията на 42 вида птици от българската орнитофауна според нивото на съвременните познания - доклад в рамките на обособена позиция 7 „Определяне и минимизиране на рисковете за дивите птици”, по дейност 4 от проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – фаза Г”, 109-113.
- Мичев, Т., П. Симеонов. 1981. Принос към проучването на есенния прелет на някои водолубиви и грабливи птици при Бургас (13-23. IX. 1978). Екология, 8, с. 43-48.
- Мичев, Т., Ц. Петров. 1985. Разпространение и численост на ловния сокол (*Falco cherrug cherrug* Gray, 1834) в България. – В: Сборник доклади на Международен симпозиум по проект 8 МАБ (ЮНЕСКО) „Опазване на природните територии и съдържащия се в тях генофонд“, Благоевград, 23-28.09.1985, БАН, 314-323.
- Мичев, Т., Симеонов, Д., Профиров, Л. (2012). Птиците на Балканския полуостров. Екотан, София, 296 с.
- Мичев Т. 2015. Синявица, *Coracias garrulus*. В: Големански, В. и др. (ред.) 2015. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. ИБЕИ – БАН & МОСВ, София, 275.
- Мичев Т., Л. Профиров. 2015. Розов пеликан, *Pelecanus onocrotalus*. В: Големански, В. и др. (ред.) 2015. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. БАН & МОСВ, София, 36.
- Мичев Т., Петров Ц., Николов Х., Боев З. 2015. Бял щъркел, *Ciconia nigra*. В: Големански В. и др. (Eds) 2015. Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 250 с.
- Мичев Т., Петров Ц., Николов Х., Боев З. 2015. Сива чапла, *Ardea cinerea*. В: Големански В. и др. (Eds) 2015. Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София. ([e-ecodb.bas.bg/rdb/bg/vol2/Arcinere.html](http://ecodb.bas.bg/rdb/bg/vol2/Arcinere.html))
- Мичев, Т., Петров, Ц. (2015). Турилик, *Burhinus oedipnemus* В: Големански, В. и др. (Eds) (2015). Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 194 с.
- Мичев Т., Петров Ц., Николов Х., Боев З. 2015. Бял щъркел, *Ciconia ciconia*. В: Големански В. и др. (Eds) 2015. Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 250 с.
- Мичев Т. 2015. Гривеста чапла, *Ardeola ralloides*. В: Големански В. и др. (Eds) 2015. Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 161 с.

- Мичев, Т., Ц. Петров, С. Спасов. Тръстиков блатар, *Circus aeruginosus*. В: Големански, В. и др. (ред.) 2011. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. ИБЕИ – БАН & МОСВ, София, 168.
- Мичев Т. 2015. Голям бяла чапла, *Egretta alba*. В: Големански, В. и др. (ред.) 2015. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. БАН & МОСВ, София, 68.
- Мичев, Т., Боев, З., Делов, В., Николов, Х. (2015). Нощна чапла, *Nycticorax nycticorax* В: Големански, В. и др. (Eds) (2015). Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 194 с.
- Мичев, Т., Камбурова, Н., Мичев, Б. (2015). Блестящ ибис, *Plegadis falcinellus* В: Големански, В. и др. (Eds) (2015). Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 194 с.
- Николов, Х., С. Марин, Н. Камбурова, Д. Демерджиев. 2015. Малък корморан *Phalacrocorax pygmaeus*. В: Големански, В. (гл. ред.) Червена книга на България – електронно издание. Том II „Животни“, част „Птици“. Българска академия на науките, София.
- Нанкинов, Д., А. Даракчиев. 1984. Гривестата рибарка (*Thalasseus sandvicensis* Latham) отново гнезди по българското черноморие. Научни трудове на ПУ "П. Хилендарски" 22(1): 144–145.
- Нанкинов, Д. 2009. Дербник *Falco columbarius* в България. Рус. орнитол. журн. 18 (475): 547-555.
- Нанкинов, Д., С. Симеонов, Т. Мичев, Б. Иванов. 1997. Фауна на България. Том 26. Aves, част II. София, издателство „Пенсофт“: 219-222.
- Нанкинов, Д. и колектив. 2004. Численост на националните популации на гнездящите в България птици. Зелени Балкани, Пловдив.
- Нанкинов Д. 2009. Изследвания върху фауната на България. Птици – Aves. „ЕТО ЕООД“ София.
- Нанкинов Д. 2010. Масово отравление птиц и зверей зимой 1988/89 года в Болгарии. Русский орнитологический журнал, 19, 582: 1190-1206.
- Нанкинов, Д. Н. (2012). Сведения о некоторых видах птиц в суровую зиму 1984/85 года в Болгарии (результаты анкетного опроса). Русский орнитологический журнал, 21(811).
- Нанкинов Д., Шурулинков П., Николов Б., Николов И., Христов И., Станчев Р., Далакчиева С., Дуцов А., Саров М., Рогев А. 2004. Гъскоподобните птици (Anseriformes) във влажните зони край град София. Българска орнитологическа централа- ИЗ- БАН, София, 135 с.
- Недялков 2014. Състав на храната на ловния сокол (*Falco cherrug* Gray, 1834) в зависимост от изобилието на жертвите. Хабил. труд. НПНМ-БАН, 100 с.
- Нанкинов Д. 2009. Изследвания върху Фауната на България. Птици-Aves. София ЕТО.
- Николов Х. 2015. Малък гмурец, *Tachybaptus ruficollis*. В: Големански, В. и др. (ред.) 2015. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. БАН & МОСВ, София, 243.
- Петков, Н., М. Илиев. 2014. План за действие за опазване на червеногушата гъска (*Branta ruficollis*) в България за периода 2015 – 2024 г. Българско дружество за защита на птиците. София.
- Петков Н. 2015. Кафявоглава потапница, *Athya ferina*. В: Големански В. и др. /ред./ 2015. Червена книга на Република България. т.2, Животни, БАН, МОСВ. 255.
- Петков Н. 2015. Сива патица *Anas strepera*. В: Големански В. и др. /ред./ 2015. Червена книга на Република България. т.2, Животни, БАН, МОСВ. 74.
- Петков Н. 2015. Белоока потапница *Aythya nyroca*. В: Големански В. и др. /ред./ 2015. Червена книга на Република България. т.2, Животни, БАН, МОСВ. 256.
- Петков Н. 2015. Лятно бърне, *Anas querquedula*. В: Големански В. и др. /ред./ 2015. Червена книга на Република България. т.2, Животни, БАН, МОСВ. 254.

- Петков Н. 2015. Червеноклюна потапница, *Netta rufina*. В: Големански В. и др. /ред./ 2015. Червена книга на Република България. т.2, Животни, БАН, МОСВ. 37.
- Петров Ц., П. Янков, Т. Мичев, Б. Милчев, Л. Профиров. 1991. Разпространение, численост и мерки за опазване на черния щъркел, *Ciconia nigra* (L.) в България. Известия на музеите от Южна България, 17: 25-32.
- Петров, Ц., Ж. Спиридонов, Д. Домусчиев, М. Куртев. Скален орел, *Aquila chrysaetos*. В: Големански, В. и др. (ред.) 2015. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. ИБЕИ – БАН & МОСВ, София, 265.
- Петров, Ц., И. Иванов, С. Марин, С. Стойчев, Д. Демерджиев. Кръстат орел, *Aquila heliaca*. В: Големански, В. и др. (ред.) 2015. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. ИБЕИ – БАН & МОСВ, София, 78.
- Петров Ц., З. Боев, С. Далакчиева. 2015. Стридояд, *Haematopus ostralegus*. В: Големански, В. (гл. ред.). Червена книга на Република България. Том. 2. Животни. ИБЕИ-БАН & МОСВ, София.
- Плачийски Д., В. Рътарова, Д. Демерджиев, С. Чешмеджиев, В. Фердинандова, В. Аркумарев, Д. Баталов, Н. Василев. 2018. План за действие за малкия креслив орел (*Clanga pomarina*) в България за периода 2019–2028 г. София, БДЗП, ИАГ и МОСВ: 88 с.
- Плачийски, Д., Д. Демерджиев, Г. Попгеоргиев, Н. Петков, Ю. Корнилев (2014): План за действие за опазване на малкия корморан (*Phalacrocorax pygmeus*) в България (2014–2023 г.). София, БДЗП-МОСВ: 98 с.
- Профиров Л., С. Стойчев 2015. Малък креслив орел, *Aquila pomarina*. В: Големански, В. и др. (ред.) 2015. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. БАН & МОСВ, София 264 с.
- Профиров Л., Д. Киров, Х. Николов, Т. Мичев, Г. Стоянов. 2010. Орнитофауна на Поморийско езеро. В: Сборник доклади за Интегрирания план за управление на Защитена зона „Поморийско езеро“ BG0000152 и Защитена зона „Поморие“ BG0000620. Зелени Балкани, 117-134.
- Профиров Л. 2015. Поен лебед, *Cygnus cygnus*. В: Големански В. /ред/ (2015) Червена книга на Република България. т.2, Животни, БАН, МОСВ. 163 с.
- Профиров Л., П. Симеонов, И. Ангелов, Е. Тодоров. 2015. Вечерна ветрушка, *Falco vespertinus*. В: Големански В. и др. (Eds) 2015. Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 84 с.
- Симеонов, П. 1986. Гривестата рибарка (*Talasseus sandvicensis* Lath.) – гнездящ в България вид. – Acta zool. bulg., 30: 75–78.
- Симеонов, С., Т. Мичев, Д. Нанкинов. 1990. Фауна на България. Том 20. Aves, част I. София, Издателство на БАН: 350 с.
- Симеонов, П., С. Дерелиев. 2011. Малка белочела гъска, *Anser erythropus* (L., 1758). – В: Големански, В., Ц. Пешев (отг. ред.) Червена книга на Република България, Том II – Животни, София, ИБЕИ-БАН, електронно издание, <http://e-ecodb.bas.bg/rdb/bg/vol2/Anerythr.html>
- Симеонов, С., Т. Мичев, Д. Нанкинов. 1990. Фауна на България. Том 20. Aves, част I. София, Издателство на БАН, 180-181.
- Симеонов, С., Т. Мичев. 1991. Птиците на Балканския полуостров, издателство „Петър Берон“, 130.
- Спасов С., С. Николов. Полски блатар, *Circus cyaneus*. В: Големански, В. и др. (ред.) 2015. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. ИБЕИ – БАН & МОСВ, София, 76.
- Спасов С. Степен блатар, *Circus macrourus*. В: Големански, В. и др. (ред.) 2015. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. ИБЕИ – БАН & МОСВ, София, 40.

- Стойчев С., Б. Николов. 2015. Късопръст ястреб, *Accipiter brevipes*. В: Големански В. и др. (ред.) Червена книга на Република България. Том 2. Животни. БАН-МОСВ, София, 262 с.
- Стойчев, Ст., Д. Домусчиев, И. Ватев. Орел змияр, *Circaetus gallicus*. В: Големански, В. и др. (ред.) 2011. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. ИБЕИ – БАН & МОСВ, София, 260.
- Стойчев С., Д. Демерджиев, Ц. Петров. 2012. План за действие за опазването на кръстатият орел (*Aquila heliaca*) в България. МОСВ, София, 71 стр.
- Стоянов, Г., Боев, З. (2015). Голям ястреб, *Accipiter gentilis* В: Големански, В. и др. (Eds) (2015). Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 194 с.
- Стоянов Г., Б. Борисов, А. Антонов, Д. Домусчиев, Ц. Петров. 2015. Сокол скитник, *Falco peregrinus*. В: Големански, В. и др. (Eds.) 2015. Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 173 с.
- Христов Й., Г. Попгеоргиев. 2021. Състояние на широко разпространените видове птици в България 2021 г., БДЗП, 28 с.
- Чешмеджиев, С., Н. Петков (съст). 2014. План за действие за опазване на белооката потапница (*Aythya nyroca*) в България (2014–2023 г.). София, БДЗП: 61 с.
- Чешмеджиев Св., Г. Попгеоргиев, Ц. Петров, Ю. Корнилев, Св. Спасов, Ст. Стойчев (ред.). 2016. Белият щъркел в България през 2014-2015 г. БДЗП, Природозащитна поредица, книга 31, София, 60 с.
- Шурулинков П., Цонев Р., Николов Б., Стоянов Г.П., Асенов Л. 2005. Птиците на Средна Дунавска равнина. Федерация Зелени Балкани, София, 120 стр.
- Шурулинков П. 2014. План за действие за опазване на големия воден бик (*Botaurus stellaris*) в България, 2013-2024 г. Утвърден РД: 347/12.05.2014 на Министъра на околната среда и водите. 50 стр.
- Шурулинков П. 2015. Горски водобегач, *Tringa ochropus*. В: Големански, В. и др. (ред.) 2015. Червена книга на Република България. Том 2. Животни, с. 183. ИБЕИ – БАН & МОСВ, София.
- Янков, П. (отг. ред.) 2007. Атлас на гнездящите птици в България. Българско дружество за защита на птиците, Природозащитна поредица, книга 10. БДЗП, София, 152-153.
- Янков, П., Г. Стоянов, Д. Рагъов. 2013. План за действие за опазването на ловния сокол (*Falco cherrug* Gray, 1834) в България, МОСВ, София, 91 с.
- Янков П., Николов, Б. 2015. Средиземноморски сокол, *Falco eleonora* В: Големански, В. и др. (Eds) (2015). Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 194 с.
- Янков П., Марин С., Куртев М., Христов Х., Иванов И. 2015. Белоглав лешояд, *Gyps fulvus* В: Големански, В. и др. (Eds) (2015). Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 194 с.
- Янков П. 2015. Чернокрил огърличник *Glareola nordmanni*. В: Големански В. и др. (Ред.) 2015. Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 88 с.
- Янков П., Георгиев Д. 2015. Средиземноморски буревестник, *Puffinus yelkouan*. В: Големански, В. и др. (Eds) 2015. Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 194 с.
- Янков П. 2019. Състояние на целевите видове птици; в Атанасовското езеро през 2019 година. Годишен доклад за резултатите от мониторинга на птиците. По проект „Поддържане на симбиозата човек-езеро в полза на европейско значими видове и местообитания“ („Лагуна на живота“ – LIFE17 NAT/BG/000558). БДЗП.
- Федосов В.Н. 2013. Синантропизация и урбанизация европейского тювика – пример успешной адаптации вида // Птицы Кавказа: история изучения, жизнь в урбанизированной среде. Ставрополь: 183-186.

- Aberkane M., et al. 2013. Breeding ecology of the Marbled duck *Marmaronetta angustirostris* at Bousseadra march (Annaba, Northeast of Algeria). Scholars Research Library Annals of Biological Research, 2013, 4 (10): 103-107.
- Aghababayan K., H. Stepanyan 2020. Booted Eagle *Hieraaetus pennatus* (J. F. Gmelin, 1788) in Armenia: Update on Conservation Status. Journal of Life Sciences 14 (2020) 14-21. doi: 10.17265/1934-7391/2020.01.003
- Alexander, I. & Cresswell, B. 1990. Foraging by Nightjars, *Caprimulgus europaeus* away from their nesting areas. Ibis 132: 568–574.
- Arizaga, J., Andueza, M., Tamayo, Ib. 2013. Spatial behaviour and habitat use of first-year Bluethroats *Luscinia svecica* stopping over at coastal marshes during the autumn migration period. Acta Ornithologica, Volume 48, (1): 17-25.
- Alves, M., J. Ferreira, I. Torres, C. Fonseca. 2014. Habitat Use and Selection of the Marsh Harrier *Circus aeruginosus* in an Agricultural-Wetland Mosaic. Ardeola: International Journal of Ornithology 61(2): 351-366.
- Alivizatos H., N. Kassinis 2021. Diet of the Red-footed Falcon (*Falco vespertinus*) in Cyprus during autumn migration. Ornis Hungarica 2021. 29(1): 120–125
- Antczak M., S. Konwerski, S. Grobelny, P. Tryjanowski 2002. The Food Composition of Immature and Non-breeding White Storks in Poland, Waterbirds 25(4): 424-428.
- Arkumarev V., Dobrev V., Stoychev S., Dobrev D., Demerdzhiev D., Nikolov S. 2018. Breeding performance and population trend of the Egyptian Vulture *Neophron percnopterus* in Bulgaria: conservation implications. Ornis Fennica, 95(3), 115–127.
- Bakaloudis, D., C. Vlachos, G. J. Holloway. 1998. Habitat use by Short-toed Eagle *Circaetus gallicus* and their reptilian prey during the breeding season in Dadia Forest (north-eastern Greece). Journal of Applied Ecology 35(6): 821 – 828.
- Bakaloudis D. E., C. Vlachos, N. Papageorgiou, G. J. Holloway. 2001. Nest-site habitat selected by Short-toed Eagles, *Circaetus gallicus* in Dadia Forest (Northeastern Greece). Ibis, 143: 391-401.
- Bakaloudis D. 2009. Implications for conservation of foraging sites selected by Short-toed Eagles (*Circaetus gallicus*) in Greece. Ornis Fennica 86(3):89-96.
- Báldi A., P. Batáry, S. Erdős. 2005. Effects of grazing intensity on bird assemblages and populations of Hungarian grasslands. Agriculture, Ecosystems and Environment, 108: 251–263.
- Baptist M., M. Leopold 2010. Prey capture success of Sandwich Terns *Sterna sandvicensis* varies non-linearly with water transparency. Ibis 152, 815–825.
- Barrientos R., B. Arroyo. 2014. Nesting habitat selection of Mediterranean raptors in managed pinewoods: searching for common patterns to derive conservation recommendations. Bird Conservation International, 24:138–151.
- Banaś J., S. Zięba, M. Bujoczek, L. Bujoczek. 2019. The Impact of Dierent Management Scenarios on the Availability of Potential Forest Habitats for Wildlife on a Landscape Level: The Case of the Black Stork *Ciconia nigra* (Linnaeus, 1758). Forests, 10 (362): 1-21; doi:10.3390/f10050362
- Bastian H-V., A. Bastian, T. Tietze. 2018. Die Habitatwahl des Bienenfressers (*Merops apiaster*) in der Brut- und Nachbrutzeit: Äcker mit unerwartet hohem Wert als Nahrungslebensraum. Fauna Flora Rheinland, 13 (4): 1209-1226.
- Bauer, K.M. and Glutz von Blotzheim, U.N. 1969. Handbuch der Vögel Mitteleuropas. Band 3/II. Anseriformes. – AULA Verlag, Wiesbaden.
- Beaman, M., S. Madge. 1998. The Handbook of Bird Identification For Europe and the Western Palearctic.
- Bechard M., Swem T. 2002. Rough-legged Hawk; *Buteo lagopus*. The Birds of North America, 641: 1-31.

- Berg, A., Jonsson, M., Lindberg, T., Kallebrink, K.G. (2002). Population dynamics and reproduction of Northern Lapwings *Vanellus vanellus* in a meadow restoration area in central Sweden. *Ibis*, 144, E131–E140.
- BirdLife Österreich. 1994. Atlas of Breeding Birds in Austria: A Summary of Species Accounts. BirdLife, Vienna.
- BirdLife International (2016) *Tringa totanus*. The IUCN Red List of Threatened Species 2016: e.T22693211A86687799. <https://dx.doi.org/10.2305/IUCN.UK.2016-3.RLTS.T22693211A86687799.en>. Downloaded on 11 October 2021.
- BirdLife International (2016) *Tringa erythropus*. The IUCN Red List of Threatened Species 2016: e.T22693207A86682083. <https://dx.doi.org/10.2305/IUCN.UK.2016-3.RLTS.T22693207A86682083.en>. Downloaded on 10 October 2021.
- BirdLife International (2016) *Tringa ochropus*. The IUCN Red List of Threatened Species 2016: e.T22693243A86680632. <https://dx.doi.org/10.2305/IUCN.UK.2016-3.RLTS.T22693243A86680632.en>. Downloaded on 12 October 2021.
- BirdLife International (2016) *Tringa stagnatilis*. The IUCN Red List of Threatened Species 2016: e.T22693216A86691256. <https://dx.doi.org/10.2305/IUCN.UK.2016-3.RLTS.T22693216A86691256.en>. Downloaded on 12 October 2021.
- BirdLife International (2016) *Tringa nebularia*. The IUCN Red List of Threatened Species 2016: e.T22693220A60038852. Downloaded on 12 October 2021.
- BirdLife International (2016) *Calidris pugnax*. The IUCN Red List of Threatened Species 2016: e.T22693468A86591264. <https://dx.doi.org/10.2305/IUCN.UK.2016-3.RLTS.T22693468A86591264.en>. Downloaded on 08 October 2021.
- BirdLife International 2017. European birds of conservation concern: populations, trends and national responsibilities Cambridge, UK: BirdLife International, 179 p.
- BirdLife International (2019) *Gallinago gallinago* (amended version of 2017 assessment). The IUCN Red List of Threatened Species 2019: e.T22693097A155504420. <https://dx.doi.org/10.2305/IUCN.UK.2019-3.RLTS.T22693097A155504420.en>. Downloaded on 08 October 2021.
- BirdLife International (2019) *Calidris alpina* (amended version of 2017 assessment). The IUCN Red List of Threatened Species 2019: e.T22693427A155480296. <https://dx.doi.org/10.2305/IUCN.UK.2017-1.RLTS.T22693427A155480296.en>. Downloaded on 08 October 2021.
- BirdLife International (2017) *Calidris ferruginea* (amended version of 2016 assessment). The IUCN Red List of Threatened Species 2017: e.T22693431A110631069. <https://dx.doi.org/10.2305/IUCN.UK.2017-1.RLTS.T22693431A110631069.en>. Downloaded on 08 October 2021.
- BirdLife International (2019) *Gallinago media* (amended version of 2016 assessment). The IUCN Red List of Threatened Species 2017: e.T22693093A111105264. <https://dx.doi.org/10.2305/IUCN.UK.2017-1.RLTS.T22693093A111105264.en>. Downloaded on 08 October 2021
- BirdLife International (2021). Species factsheet: *Aquila nipalensis*. Downloaded from <http://datazone.birdlife.org/species/factsheet/steppe-eagle-aquila-nipalensis>.
- BirdLife International (2021) IUCN Red List for birds. Downloaded from <http://www.birdlife.org> on 01/10/2021.
- BirdLife International (2022) Species factsheet: *Marmaronetta angustirostris*. <http://www.birdlife.org>
- BirdLife International 2022. Species factsheet: *Calidris falcinellus*. <http://www.birdlife.org>
- Bogdanova, M. I., P. H. Zehindjiev. 2000a. On the biology of the Ruddy Shelduck in Bulgaria. *Casarca*, 6: 243–252.

- Bogdanova, M. I., P. H. Zehtindjiev. 2000b. Experimental release of Ruddy Shelduck in the nature (preliminary results). Casarca, 6: 253–257.
- Bokotey A., Strus Iu., Dzubenko N. 2017. Nesting habitats of Black Stork (*Ciconia nigra* L.) in Ukrainian Forest Zone (Polissia) revealed by an overlay analysis in GIS. Наукові Записки Державного Природознавчого Музею, 33: 23-32.
- Bordjan D. 2019. Reglja *Spatula querquedula*. In book: Atlas ptic Slovenije.
- Božič L., D. Denac. 2017. Population dynamics of five riverbed breeding bird species on the lower Drava River, NE Slovenia. *Acrocephalus*, 38(174/175): 85–126.
- Brackney A. W., T. A. Bookhout. 1982. Population Ecology of Common Gallinules in Southwestern Lake Erie Marshes. *Ohio J. Sci.*, 82(5): 229-237.
- BUNARCO. 2015. Каспийска чайка (*Larus cachinnans*) - първо гнездене за страната 19.12.2015. <http://www.bunarco.org/bg/news-view/16.html>
- Burger, J., Gochfeld, M. (1991). The Common Tern. New York, NY: Columbia University Press.
- BWPi, 2006. The birds of the western Palearctic interactive, 2006 Upgra. ed. DVD Birdguides, Shrewsbury.
- Caccamo Chiara, Enrica Pollonara, Natale Emilio Baldaccini, Dimitri Giunchi 2011. Diurnal and nocturnal ranging behavior of Stonecurlews *Burhinus oedicephalus* nesting in river habitat. *Ibis*, 153: 707-720.
- Cama, A., Josa, P., Ferrer-Obiol, J. et al. (2011). Mediterranean Gulls *Larus melanocephalus* wintering along the Mediterranean Iberian coast: numbers and activity rhythms in the species' main winter quarters. *J Ornithol* 152, 897–907 (2011). <https://doi.org/10.1007/s10336-011-0673-6>
- Cardador L., S Mañosa. 2011. Foraging Habitat Use and Selection of Western Marsh-Harriers (*Circus aeruginosus*) in Intensive Agricultural Landscapes. *J.Raptor Res.* 45: 168-173.
- Cardador, L., E. Planas, A. Varea, S. Mañosa. 2012. Feeding behaviour and diet composition of Marsh Harriers *Circus aeruginosus* in agricultural landscapes. *Bird Study* 59(2):228-235
- Cauli F., P. Audisio, F. Petretti, G. Chiatante. 2021. Habitat suitability and nest-site selection of short-toed eagle *Circus gallicus* in Tolfa Mountains (Central Italy). *Journal of Vertebrate Biology*, 70(2): 21014.1-14.
- Cempulik P. 1993. Breeding ecology of the Moorhen *Gallinula chloropus* in Upper Silesia (Poland). *Acta Ornithologica*, 28 (2): 75-89.
- Channing K. 2006. "European Kestrel - *Falco tinnunculus*" (On-line). The Hawk Conservancy Trust. Accessed October 07, 2006 at <http://www.hawk-conservancy.org/priors/kestrel.shtml>.
- Chernichko, I. I., van der Winden, J., Gorlov, P. I., de Nobel, W. T., van Roomen, M. W. J., Siokhin, V. D. (2001). Numbers of waterbirds in the Sivash, August 1998. In: Van der Winden, J., Diadicheva, E. A., de Nobel, W.T., van Roomen, M. W. J., eds. Counts and ecology of waterbirds in the Sivash, Ukraine, August 1998: WIWO-report 71. Zeist, 17-38.
- Cheshmedzhiev S., Shurulinkov P., Daskalova G. (2019) Status and distribution of diurnal birds of prey and the Black Stork along the Bulgarian section of the Danube River. In: Shurulinkov P. et al. (eds.) Biodiversity of the Bulgarian-Romanian section of the Lower Danube. Nova Publishers, New York, 375-398 p.
- Ciach, M. (2004). Moorhen and Little Crake Feeding on Carrion. *Berkut*, 13 (2): 300–301.
- Clements R. J., Сл М. Everett. 2012. Densities and dispersion of breeding Eurasian Hobbies *Falco subbuteo* in southeast England, *Bird Study*, 59:1, 74-82.
- Crabtree R.L., L.S. Broome, M.L. Wolfe. 1989. Effects of habitat characteristics on Gadwall nest predation and nest-site selection. *The Journal of Wildlife Management*, 53 (1): 129-137.
- Cramp S., Simmons K.E.L. (eds.) 1977. Handbook of the Birds of Europe, the Middle East and North Africa. vol.1 Ostrich to Ducks. Oxford University Press.

- Cramp, S. and Simmons, K.E.L. 1983. Handbook of the birds of Europe, the Middle East and Africa. The birds of the western Palearctic vol. III: waders to gulls. Oxford University Press, Oxford.
- Cramp, S, Simmons, K. E. L. 2004. Birds of the Western Palearctic on interactive DVD-ROM. Birdguides. Oxford University Press, Oxford.
- Crivelli, A. J., T. Nazirides, H. Jerrentrup. 1996. Action plan for the Pygmy Cormorant (*Phalacrocorax pygmaeus*) in Europe. In: B. Heredia et al. 1996. Globally Threatened Birds in Europe. Action Plans. Council of Europe Strasbourg, France.
- Crivelli, A. J., T. Nazirides, G. Catsadorakis, D. Hulea, M. Malakou, M. Marinov, I. Shogolev. 2000. Status and population development of Pygmy Cormorant *Phalacrocorax pygmaeus* breeding in the Palearctic. In: P. Yeosu, J. Sultana (ed.), Monitoring and conservation of birds, mammals and sea turtles in the Mediterranean and Black Seas: Proceedings of the 5th Medmaravis Symposium, Gozo, Malta, 29 September – 3 October 1998, pp. 49–60. Environment Protection Department, Valetta.
- COSEWIC. 2013. COSEWIC assessment and status report on the Bank Swallow *Riparia riparia* in Canada. Committee on the Status of Endangered Wildlife in Canada. Ottawa. ix + 48 pp. (www.registrelep-sararegistry.gc.ca/default_e.cfm).
- del Hoyo et al., 1996 J. del Hoyo, A. Elliott, J. Sargatal. Hoatzin to Auks, vol. 3, Lynx Edicions, Barcelona, Spain.
- Daskalova G., Shurulinkov P. 2018. Characteristics of the hunting behavior of the Red-footed Falcon (*Falco vespertinus*) in SouthEastern Bulgaria. ZooNotes 125: 1-4.
- Daskalova G., Shurulinkov P. 2010. Neues zur Brutvogelfauna des Tserkovski Reservoirs in Sudost- Bulgarien. Ornithologische Mitteilungen 62(12): 408-412
- Delov V. 1995. Investigation of the Corncrake (*Crex crex* L.) in the Region of Sofia. Annuaire de l'Universite de Sofia, Vol. 88, livre 4, 25-31.
- Delov V. 1998. National Corncrake Survey in Bulgaria' 96 (Final report). Sofia, BSPB/BirdLife Bulgaria, 28 p.
- Delov V. 1999. The Corncrake (*Crex crex*) in Bulgaria. In: Schäffer, N., U. Mammen (eds). Proceedings of the International Corncrake Workshop 1998, Hipolstein/Germany, 17-24 p.
- Delov V., P. Jankov and N. Petkov 1995. Pilot National Survey on the Corncrake (*Crex crex*) in Bulgaria (Final report), Sofia, BSPB/BirdLife Bulgaria, 16 p.
- Delov V., P. Jankov. 1997. National survey of the Corncrake, *Crex crex* in Bulgaria in 1995. Die Vogelwelt, 118: 239-241.
- Dobrev D., B. Borisov, V. Dobrev, V. Arkumarev, I. Angelov, S. Stoychev. 2020. The Goosander *Mergus merganser* range expansion on the Balkan Peninsula and a new breeding population in Bulgaria. Acrocephalus, 41 (184/185): 25–30.
- del Hoyo, J.; Elliott, A.; Sargatal, J. 1996. Handbook of the Birds of the World, vol. 3: Hoatzin to Auks. Lynx Edicions, Barcelona, Spain. N., Bogoev, V. (eds.). Biodiversity, Ecosystems, GlobalChanges., Sofia, Petekstone, 211-218.
- Demerdzhiev D. 2022. Breeding parameters and factors influencing the reproduction of an expanding Long-legged Buzzard (*Buteo rufinus*) population under high breeding density conditions. Journal of Ornithology (<https://doi.org/10.1007/s10336-022-01967-4>).
- Demerdzhiev, D., Hristov, H., Dobrev, D., Angelov, I., Kurtev, M. 2014. Long-term population status, breeding parameters and limiting factors of the Griffon Vulture (*Gyps fulvus* Hablizl, 1783) population in the Eastern Rhodopes, Bulgaria. Acta Zoologica Bulgarica.;66 (3)373–384.
- Dereliev, S., D. Hulea, B. Ivanov, W. J. Sutherlands & R. Summers. 2000. The numbers and distribution of the Red-breasted Goose *Branta ruficollis* at wintering roosts in Romania and Bulgaria. – Acta Ornithologica, 35, 63-66 p.

- Dimitrov, M., Michev, T., Profirov, L., Nyagolov, K. 2005. Waterbirds of Bourgas Wetlands: Results and Evaluation of the Monthly Waterbird Monitoring 1996 – 2002. Bulgarian Biodiversity Foundation and Pensoft Publishers, Sofia–Moscow.
- Ehrlich, P., Dobkin, D., Wheye, D. (1988). The Birder's Handbook: A Field Guide to the Natural History of North American Birds. New York: Simon and Schuster.
- European Communities, 2007. Management Plan for Red-crested Pochard (*Netta rufina*) 2007–2009. 62 p.
- European Communities, 2007. Management Plan for Pintail (*Anas acuta*) 2007–2009. 53 p.
- European Union Management Plan 2009-2011 Common Gull *Larus canus* <https://ec.europa.eu>
- Essen, L. 1991. A note on the lesser white – fronted goose *Anser erythropus* in Sweden and the result of a re-introduction scheme. – *Ardea*, 79: 305–306.
- Ferguson-Lees, J., Christie, D. 2001. Raptors of the World. Boston, New York: Houghton Mifflin Company.
- Fielding Alan H., David Anderson, Stuart Benn, Roy Dennis, Matthew Geary, Ewan Weston, D. Philip Whitfield. (2021) Non-territorial GPS-tagged golden eagles *Aquila chrysaetos* at two Scottish wind farms: Avoidance influenced by preferred habitat distribution, wind speed and blade motion status. PLOS ONE.
- Figarski, T., L. Kajtoch. 2018. Differences in Habitat Requirements between Two Sister *Dendrocopos* Woodpeckers in Urban Environments: Implication for the Conservation of Syrian Woodpecker. *Acta Ornithologica* 53(1):23-36
- Finch T.M. 2016. Conservation ecology of the European Roller. A thesis submitted for the degree of Doctor of Philosophy, School of Biological Sciences, University of East Anglia, UK, 183 p.
- Fiuczynski, D. 1991. Feinddruck und nistplatz-angebot als limitierende faktoren für siedlungsdichte und bruterfolg beim Baumfalken *Falco subbuteo*. *Birds Prey Bull* 4: 63–71 (in German with English abstract).
- Fränzi Korner-Nievergelt, Lukas Jenni, Anders P. Tøttrup, Gilberto Pasinelli. 2012. Departure directions, migratory timing and non-breeding distribution of the Red-backed Shrike *Lanius collurio*: do ring re-encounters and light-based geolocator data tell the same story? *Ringling & Migration*, 27:2, 83-93.
- Fuentes C., M. I. Sanchez, N. Selva, A. J. Green. 2004. The diet of the Marbled Teal, *Marmaronetta angustirostris* in southern Alicante, eastern Spain. *Revue d'Ecologie, Terre et Vie, Société nationale de protection de la nature*, 2004, 59 (3), pp.475-490.
- Garthe St., Bernd-Olaf Flore 2007. Population trend over 100 years and conservation needs of breeding sandwich terns (*Sterna sandvicensis*) on the German North Sea coast. *Journal of Ornithology* 148(2): 215-227.
- Georgiev D. 2009. Diet of the Golden Eagle (*Aquila chrysaetos*) (Aves: Accipitridae) in Sarnena Sredna Gora mountains (Bulgaria). *Ecologia Balkanica*, Vol. 1, 95-98.
- Gilbert G. 2002. The status and habitat of Spotted Crakes *Porzana porzana* in the UK in 1999. *Bird Study* 49: 79-86.
- Gretton, A. (1994). International action plan for the Slender-billed Curlew (*Numenius tenuirostris*) (BirdLife International, U.K.)
- Green A., M. Hamzaoui 2000. Diurnal behaviour and habitat use of nonbreeding Marbled Teal, *Marmaronetta angustirostris*. *Canadian Journal of Zoology*.
- Green A. & M. Sánchez 2003. Spatial and temporal variation in the diet of Marbled Teal *Marmaronetta angustirostris* in the western Mediterranean. *Bird Study* (2003) 50, 153–160.
- Glutz von Blotzheim, U.N., Bauer, K.M. & Bezzel, E. (1975) *Handbuch der Vögel Mitteleuropas*. Vol. VI. Akademische Verlagsgesellschaft, Wiesbaden.
- Gradev, G., Marin, S., Zhelev, P., Antolin, J. (2015). Recovering the Lesser kestrel (*Falco naumanni*) as a breeder in Bulgaria, First National Conference of Reintroduction of Conservation-reliant Species, University Press, pp. 136-144.
- Graszynski K., B. Komischke, B. Meyburg. On the biology of Greater Spotted Eagle (*Aquila clanga* Pallas, 1811). *Raptors in the new Millennium*, 62-75.

- Green Balkans (2017). Greater Chance for Lesser Kestrel (*Falco naumanni*) in Bulgaria - Lesser Kestrel Recovery LIFE11 NAT/BG/000360 After - LIFE Conservation Plan. 24 pp. https://greenbalkans.org/birdsofprey/lesserkestrellife/bg/Dokladi_i_dokument_i_za_izteglyane-c148
- Gregory R. D., S. P. Carter, S. R. Baillie 1997. Abundance, distribution and habitat use of breeding Goosanders *Mergus merganser* and Red-breasted Mergansers *Mergus serrator* on British rivers. *Bird Study*, 44: 1-12.
- Gryz J., D. Krauze-Gryz. 2018. Density dynamics, diet composition and productivity of sparrowhawk *Accipiter nisus* L. population in central Poland / *Leśne Prace Badawcze* Vol. 79 (3): 245–251.
- Gryz J., D. Krauze-Gryz, 2019. The Common Buzzard *Buteo buteo* Population in a Changing Environment, Central Poland as a Case Study. *Diversity*, 11 (35): 2-17.
- Grzybek, J., Michalak, I., Osiejuk, T. S., Tryjanowski, P. (2008). Densities and habitats of the Tawny Pipit *Anthus campestris* in the Wielkopolska region (W Poland). *Acta Ornithol.* 43: 221–225.
- Ganusevich, S. A., Maechtle, T. L., Seegar, W. S., Yates, M. A., McGrady, M. J., Fuller, M., Schueck, L., Dayton, J. and Henny, C. J. (2004). Autumn migration and wintering areas of peregrine falcons *Falco peregrinus* nesting on the Kola Peninsula, northern Russia. - *Ibis* 146: 291
- Golawski, A., S. Golawska. 2008. Habitat preference in territories of the Red-Backed Shrike *Lanius collurio* and their food richness in an extensive agriculture landscape. *Acta Zoologica Academiae Scientiarum Hungaricae* 54 (1), pp. 89–97.
- Heyder, 1963. Nachlese zur Verbreitung und Biologie des Mornellregenpfeifers *Eudromias morinellus* (L.). - *Abh. und Ber. Staatl. Mus. Tierk., Dresden*, 26, No 5-9, 103-111.
- Heneberg, P., Šimeček, K. 2004 Nesting of European bee-eaters (*Merops apiaster*) in Central Europe depends on the soil characteristics of nest sites. *Biologia, Bratislava*, 59: 205-211.
- Heneberg P. 2007. Sand martin (*Riparia riparia*) in the Czech Republic at the turn of the Millennium. *Linzer biol. Beitr.*, 39/1: 293-312.
- Hayman, P., Marchant, J. Prater, T. 1986. Shorebirds: An identification guide to the waders of the world. Helm, London.
- Heneberg P. 2004. Soil particle composition of eurasian kingfishers' (*Alcedo atthis*) nest sites. *Acta Zoologica Academiae Scientiarum Hungaricae*, 50 (3): 185–193.
- Heredia, B., L. Rose, M. Painter. 1996. Globally threatened birds in Europe. Action Plans. Council of Europe Publishing, 408 p.
- Hockey, P.A.R.; Dean, W.R.J.; Ryan, P.G. 2005. *Roberts Birds of Southern Africa*. Trustees of the John Voelcker Bird Book Fund, Cape Town, South Africa.
- Hawkes R.W., J. Smart, A. Brown, R.E. Green, H. Jones, P.M. Dolman 2021. Effects of experimental land management on habitat use by Eurasian Stone-curlews. *Animal Conservation*. Open access article.
- Hudec K. (ed.). (1994) *Fauna CR a SR. Ptaci- Aves*. Academia ved Ceske Republiky, Praha.
- Hulea, D., 2002. Winter feeding ecology of the Red-breasted Goose (*Branta ruficollis*) – PhD Thesis, University of East Anglia, Norwich, UK, 154 p.
- Iankov, P., D. Gradinarov 2010. Conservation strategy for the Saker Falcon (*Falco cherrug*) in Bulgaria. – Proceedings of the Saker Conference, September 2010, Eger, Hungary.
- Iñigo, A., B. Barov (2010). Action plan for the lesser kestrel *Falco naumanni* in the European Union, p. 55. SEO|BirdLife and BirdLife International for the European Commission.
- Ivanov, B. Iankov, P. Voev, Z. Georgiev, D. Profirov, L. Dimitrov, M. (2014) "Списък на видовете птици в България към 31.12. 2014 г. List of the birds recorded in Bulgaria (Bulgarian List)."
- Jakubas D. 2005. Factor affecting the breeding success of the Grey Heron (*Ardea cinerea*) in northern Poland. *Journal of Ornithology*, 146: 27-33.

- Jedlikowski, J., Brambilla, M., Suska-Malawska, M. (2014). Finescale selection of nesting habitat in Little Crake *Porzana parva* and Water Rail *Rallus aquaticus* in small ponds, *Bird Study*, 61:2, 171-181, DOI: 10.1080/00063657.2014.904271.
- Jiguet F., S. Villarubias 2004. Satellite tracking of breeding black storks *Ciconia nigra*: new incomes for spatial conservation issues. *Biological Conservation*, 120: 157-164.
- Johnsgard, P. A. 1981. The plovers, sandpipers and snipes of the world. University of Nebraska Press, Lincoln, U.S.A. and London.
- Johst K., R. Brandl, R. Pfeifer. 2001. Foraging in a patchy and dynamic landscape: human land use and the White Stork. *Ecological Applications*, 11 (1): 60-69.
- Jones, T., Martin, K., Barov, B., Nagy, S. (Compilers). 2008. International Single Species Action Plan for the Conservation of the Western Palearctic Population of the Lesser White-fronted Goose *Anser erythropus*. AEW Technical Series No.36. Bonn, Germany, 127 p.
- Johnson, A., H. Hafner. 1970. Winter Wildfowl Counts in Southeast Europe and Western Turkey. *Wildfowl*, 21, 22-36.
- Kambourova N. 2005. The recent status of breeding bird communities of Srebarna Biosphere Reserve (NE Bulgaria). *Acrocephalus* 26 (125): 81–97.
- Kamp, J.; Koshkin, M. A.; Sheldon, R. D. 2009. Population size, breeding performance and habitat use of the Black-winged Pratincole *Glareola nordmanni*. *Bird Conservation International* 19(2): 149-163.
- Karlionova, N., Remisiewicz, M. & Pinchuk, P. 2006. Biometrics and breeding phenology of Terek Sandpipers in the Pripyat' Valley, S Belarus. *Wader Study Group Bull.* 110: 54–58.
- Karlsson, S. 2004. Season-dependent diet composition and habitat use of Red-backed Shrikes *Lanius collurio* in SW Finland. *Ornis Fennica* 81: 97-108.
- Kawaji N., S. Shiraishi 1979. Birds on the North Coast of the Sea of Ariake II. The Relation between Food Habits of Sandpipers and Invertebrates in the Substrate. *J. Fat. Agr., Kyushu Univ.*, 23, 163-175.
- Keerberg L., R. Marja. 2020. Overview of sand martin (*Riparia riparia*) distribution, size of breeding colonies, nest predation and habitat use based on year 2017 data in Estonia. *Hirundo*, 33 (2): 16-29.
- Kerényi Z., E. Ivók 2013. Nestsite characteristics of the European Bee-eater (*Merops apiaster* L.) in the Gödöllő Hills. – *Ornis Hungarica* 21(2): 23–32.
- Kiss O., I. Catry, J. M. Avilése, S. Barišić, T. Kuzmenkog, S. Cheshmedzhiev, A. T. Marques, A. Meschinil, T. Schwartz, B. Tokody, Z. Végvári. 2020. Past and future climate-driven shifts in the distribution of a warm-adapted bird species, the European Roller *Coracias garrulus*. *Bird Study*, 1-17.
- Kiss O., Z. Elek, C. Moskát. 2014. High breeding performance of European Rollers *Coracias garrulus* in heterogeneous farmland habitat in southern Hungary. *Bird Study*, 61: 496–505.
- Kiss O., B. Tokody, B. Deák, C. Moskát. 2016. Increased landscape heterogeneity supports the conservation of European rollers (*Coracias garrulus*) in southern Hungary. *Journal for Nature Conservation*, 29: 97-104.
- Kmetova, E., P. Zhelev, A. Mechev, G. Gradev, I. Ivanov. (2012). Natural Colonies of Lesser Kestrel (*Falco naumanni*) in European Turkey and Discussion on the Chances of Natural Re-colonization of the Species in Bulgaria. *Acta zool. bulg.*, Suppl. 4, 2012:47-54
- Koks, B. (1998). The Little Gull *Larus minutus* as breeding bird in the Netherlands. *Sula*, 12(4), 139–148.
- Koskimies, P. (1994). Broad-billed Sandpiper, *Limicola falcinellus*. *Birds in Europe: Their Conservation Status*, 264-265.

- Kostadinova I., S. Dereliev. 2001. Results from the Mid-Winter Counts of Waterbirds in Bulgaria for the period 1997-2001. BSPB Conservation Series. Book 3, BSPB, Sofia, BG, 96 pp.
- Kouzmanov G., G. Stoyanov, R. Todorov, 1996. Sur la biologie et la Protection de l'Aigle royal *Aquila chrysaetos* en Bulgarie. In: Meyburg B., R. Chancellor (Eds.), Eagle studies, World Working Group on Birds of Prey, Berlin, London & Paris, 505-516.
- Kovacs A., Barov B., Orhun C., Gallo-Orsi U. (2008) International Species Action Plan for the European Roller *Coracias garrulus garrulus*. 52 p.
- Krone, O., Treu, G. (2018). Movement patterns of white-tailed sea eagles near wind turbines. The Journal of Wildlife Management, 82:1367–1375.
- Kübler S., S. Kupko, U. Zeller. 2005. The kestrel (*Falco tinnunculus* L.) in Berlin: investigation of breeding biology and feeding ecology. Journal of Ornithology, 146: 271–278.
- Laine L. 1978. Autumn migration on the western coast of the Black Sea. - Lintumies, 13, 68-73.
- Larsen T., J. Moldsvor 1992. Antipredator Behavior and Breeding Associations of Bar-Tailed Godwits and Whimbrels. The Auk, 109 (3): 601-608.
- Limíñana, R., Arroyo, B., Terraube, J., McGrady, M., (2015) Using satellite telemetry and environmental niche modelling to inform conservation targets for a long-distance migratory raptor in its wintering grounds - cambridge.org
- López-López, P., de La Puente, J., Mellone, U., Bermejo, A. and Urios, V. 2016. Spatial ecology and habitat use of adult Booted eagles (*Aquila pennata*) during the breeding season: implications for conservation. Journal of Ornithology, 157(4): 981-993.
- Lovászi P., Bártol I., Moskát C. 2000. Nest-site selection and breeding success of the Lesser Grey Shrike (*Lanius minor*) in Hungary. Ring 22, 1: 157-164.
- Madders M. 2003. Hen Harrier, *Circus cyaneus* foraging activity in relation to habitat and prey. Bird Study, 50 (1) 55-60, DOI: 10.1080/00063650309461290
- Maciorowski, G., Zduniak, P., Bocheński, M., Urbańska, M., Kryl, P., Polakowski. M. (2021). Breeding habitats and long-term population numbers of two sympatric raptors—Red Kite *Milvus milvus* and Black Kite *M. migrans*— in the mosaic-like landscape of western Poland. Journal of Ornithology, 162:125–134.
- Maclean I.M.D., M.M. Rehfisch, S. Delany, R.A. Robinson. 2007. The Effects of Climate Change on Migratory Waterbirds within the African-Eurasian Flyway. British Trust for Ornithology, 100 p.
- Meissner, W. 2005. Autumn migration of the Broad-billed Sandpiper *Limicola falcinellus* on the southern Baltic Coast. Ringing & Migration, 22(3), 171-176.
- Meissner, W., Golovatin, M., Paskhalny, S. 2012. Plasticity in choice of nesting habitat and nest location of Terek Sandpiper, *Xenus cinereus* – a review of published materials and new data from western Siberia. Wader Study Group Bull. 119(2): 89–96.
- Meissner W., Mikhail Golovatin, Sergey Paskhalny 2013. Geographical Differences in Nesting Habitats of Terek Sandpiper (*Xenus cinereus*). The Wilson J. of Ornithology, 125(4): 811-815.
- Malher F., Lesaffre G., Zucca M., Coatmeur, J. 2010. [The breeding birds of Paris. An urban atlas] Oiseaux nicheurs de Paris. Un atlas urbain. Paris: Corif. Delachauxet Niestlé.
- Månsson, J., Nilsson, L., Hake, M. 2013. Territory size and habitat selection of breeding Common Cranes (*Grus grus*) in a boreal landscape.

- Manikowska-Ślepowrońska B., M. Lazarus, K. Żółkoś, A. Zbyryt, I. Kitowski, D. Jakubas 2016. Influence of landscape features on the location of grey heron *Ardea cinerea* colonies in Poland. *Comptes Rendus Biologies*, 339, 11–12: 507-516.
- Martínez JE, Paga'n I, Palazo'n JA, Calvo JF (2007) Habitat use of booted eagles (*Hieraaetus pennatus*) in a special protection area: implications for conservation. *Biodivers Conserv* 16:3481–3488.
- Message, S., Taylor, D. 2005. *Waders of Europe, Asia and North America: Helm Field Guide*. Helm, London.
- Meyburg, B., Haraszthy, L., Strazds, M., Schdffer N. 1997. European Union Action Plans for 8 Priority Birds Species – Lesser Spotted Eagle (*Aquila pomarina*). 30 p.
- Meyburg B., C. Meyburg, J. Kowalski. 2005. Family break up, departure, and autumn migration in Europe of a family of Greater Spotted Eagles (*Aquila clanga*) as reported by satellite telemetry. *J. Raptor Res.*, 39 (4): 462-466.
- Meyburg, B., L. Haraszthy, M. Strazds, N. Schäffer. 2015. European Species Action Plan for Greater Spotted Eagle (*Aquila clanga*).
- Meyburg, B.U., Boesman, P., Marks, J.S., Sharpe, C.J. (2016). Steppe Eagle (*Aquila nipalensis*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona.
- Meyburg, B.U., Boesman, P. F. D., Marks, J. S., Sharpe, C. J. (2020). Steppe Eagle (*Aquila nipalensis*), version 1.0. In *Birds of the World* (J. del Hoyo, A. Elliott, J. Sargatal, D. A. Christie, and E. de Juana, Editors). Cornell Lab of Ornithology, Ithaca, NY, USA. <https://doi.org/10.2173/bow.steeag1.01>
- Michalczuk, J., M. Michalczuk. 2017. Diet variability of Syrian Woodpecker *Dendrocopos syriacus* nestlings in the rural landscape of SE Poland. *North-Western Journal of Zoology* 13(2): 278-284.
- Michalczuk, J., M. Michalczuk 2016. Habitat preferences of Picidae woodpeckers in the agricultural landscape of SE Poland: Is the Syrian Woodpecker *Dendrocopos syriacus* colonizing a vacant ecological niche? *North-Western Journal of Zoology*, 12 (1): 14-21.
- Michalczuk, J., M. Michalczuk. 2020. Nest-site selection of the Syrian Woodpecker (*Dendrocopos syriacus*) in the agricultural landscape of SE Poland. *Acta zoologica Academiae Scientiarum Hungaricae* 66(2):189-202.
- Michev T., L. Profirov 2003. Mid-winter numbers of waterbirds in Bulgaria (1977-2001). Results from 25 years of mid-winter counts carried out at the most important Bulgarian wetlands.
- Michev T., L. Profirov, M. Dimitrov, K. Nyagolov. 2004. *The Birds of Lake Atanasovsko. Status and Checklist. Second Edition*. Bourgas Wetlands publication series No 5, 44 p.
- Michev T., L. Profirov, K. Nyagolov, M. Dimitrov (2011) *The Autumn migration of Soaring Birds at Bourgas Bay, Bulgaria*. *British Birds* 104, January 2011. 16-37.
- Michev T.M., L.A. Profirov, B.T. Michev, L.A. Hristov, A.L. Ignatov, E.H. Stoynov, N.H. Chipev. 2018. Long-term Changes in Autumn Migration of Selected Soaring Bird Species at Burgas Bay, Bulgaria. *Acta zool. bulg.*, 70 (1): 57-68.
- Milchev B., D. Chobanov, N. Simov. 2013. Diet and foraging habitats of non-breeding White Storks (*Ciconia ciconia*) in Bulgaria. *Arch. Biol. Sci., Belgrade*, 65 (3): 1007-1013.
- Milchev, B., Kodjabashev, N., Sivkov, Y., Chobanov, D. (2004) Post breeding season diet of the Mediterranean gull *Larus melanocephalus* at the Bulgarian Black Sea coast – Atlantic, 2004 - natuurtijdschriften.nl
- Mitchell, P. I.; Newton, S. F.; Ratcliffe, N.; Dunn, T.E. 2004. *Seabird populations of Britain and Ireland*. Christopher Helm, London.
- Mitrus C, Soćko B. 2004. Natural nest sites of the Red-breasted Flycatcher *Ficedula parva* in a primeval forest. *Acta Ornithologica*, 39 (1), 53-57.
- Mitrus C., Socko B., Kleszko N. 2006. Habitat Characteristics, Age, and Arrival of Male Red-Breasted Flycatchers" *Ficedula parva*", 1000-1009.

- Mitrus C. 2007. Is the later arrival of young male red-breasted flycatchers (*Ficedula parva*) related to their physical condition? *Journal of Ornithology*, 148 (1): 53-58.
- Mitrus C., Soćko B. 2008. Breeding success and nest-site characteristics of Red-breasted Flycatchers *Ficedula parva* in a primeval forest. *Bird Study*, 55(2): 203-208.
- Mitrus J., Mitrus C., Sikora M. 2010. Changes in nestling diet composition of the red-breasted flycatcher *Ficedula parva* in relation to chick age and parental sex. *Animal Biology*, 60 (3): 319-328.
- Moga, C., T. Hartel, K. Öllerer, Á. Szapanyos. 2010. Habitat use by the endangered Lesser Grey Shrike *Lanius minor* in Central Romania. *Belgian Journal of Zoology* 140(2).
- Morelli, F., 2012. Plasticity of Habitat Selection By Red-Backed Shrikes (*Lanius collurio*) Breeding In Different Landscapes. *The Wilson Journal of Ornithology* 124(1):51–56.
- Mougeot, F. 2000. Territorial intrusions and copulation patterns in red kites, *Milvus milvus*, in relation to breeding density. *Animal Behaviour*, 59: 633-642.
- Moss E. 2015. Habitat Selection and breeding ecology of Golden Eagles in Sweden. Doctoral Thesis, Swedish University of Agricultural Sciences, Umeå, 40 p.
- Nankinov D., (1992). Status and migration of the Slender-billed Gull (*Larus genei*) in Bulgaria *Avocetta* N 16: 95-97. (1992) <https://www.avocetta.org>
- Nesterenko M. A. 2000. Habitat use of Whiskered tern (*Chlidonias hybrida*) in the Danube delta at breeding. *ODU Bulletin*, no. 5, pp. 172-175.
- Nikolov I. 2004. Shoveler (*Anas clypeata*). *Acrocephalus*. 25(122): 173.
- Nowakowski J. J. 2003. Habitat structure and breeding parameters of the White Stork *Ciconia ciconia* in the Kolno Upland (NE Poland). *Acta Ornithologica*, 38 (1): 39-46.
- Olsen, K. M.; Larsson, H. 2003. Gulls of Europe, Asia and North America. Christopher Helm, London.
- Oro D., (2002). Breeding Biology and Population Dynamics of Slender-billed Gulls at the Ebro Delta (Northwestern Mediterranean) *Waterbirds* 25(1): 67-77, 2002
- Orłowski, G., Sęk, M. 2005. Semi-natural reedbeds as breeding habitat of Bluethroat (*Luscinia svecica* L.) on sewage farm in Wrocław city (South-Western Poland). *Polish Journal of Ecology*. Vol. 53, 1, 135-142.
- Palatitz, P., P. Fehérvári, S. Solt and B. Barov 2009. European Species Action Plan for the Red-footed Falcon *Falco vespertinus*. 49 p.
- Papp S. 2011. Breeding of Euroasian Sparrowhawks (*Accipiter nisus*) in two Hungarian towns. *Aquila* 118: 49–54.
- Penteriani, V., Faivre, B. (1997). Breeding density and nest site selection in a Goshawk *Accipiter gentilis* population of the Central Apennines (Abruzzo, Italy). *Bird Study*, 44 (2): 136-145. DOI: 10.1080/00063659709461049.
- Penteriani, V. 2002 Goshawk nesting habitat in Europe and North America: a review. *Ornis Fennica*, 79, 149– 163.
- Penteriani V. 1997. Breeding density and landscape-level habitat selection of Common Buzzards (*Buteo buteo*) in a mountain area (Abruzzo Apennines, Italy). *J. Raptor Res.*, 31 (3): 208-212.
- Peshev H., Stoynov E., Grozdanov A., Vangelova N. 2015. Reintroduction of the Griffon Vulture *Gyps fulvus* in Kresna Gorge, Southwest Bulgaria 2010 - 2015. *Fund for Wild Flora and Fauna*. 2015 doi: 10.13140/rg.2.1.2714.5684.
- Peshev H., Stoynov E., Parvanov D., Grozdanov A. 2018. Seasonal and spatial dynamics of the population of the Griffon Vulture *Gyps fulvus* (Hablizl, 1783) (Aves: Accipitridae) in Southwestern Bulgaria. *Acta Zoologica Bulgarica*. 2018; Suppl. 12:67–75.
- Péter L. (comp.) 2012. White Stork (*Ciconia ciconia*) Joint Transnational Action Plan. Nimfea – Environment and Nature Conservation Association.
- Petkov N. 2012. Habitat characteristics assessment of the wetlands with breeding Ferruginous Duck *Aythya nyroca* and Pochard *A. ferina* in Bulgaria. *Acrocephalus*, 32 (150/151): 127–134.

- Petkov N., P. Iankov, D. Georgiev. 2006. Recent status and changes in the breeding population of the Black Stork *Ciconia nigra* in Bulgaria. *Biota*, 7(1-2): 77-82.
- Pierluissi S., King S. L., Kaller M. D., 2010. Waterbird nest density and nest survival in rice fields of Southwestern Louisiana. *Waterbirds*, 33 (3): 323-330
- Pöysä, H. 1984. Temporal and spatial dynamics of waterfowl populations in a wetland area – a community ecological approach. *Ornis Fennica* 61: 99-108.
- Poole, A., Bierregaard, R., Martell, M. (2002). Osprey (*Pandion haliaetus*). A Poole, F Gill, eds. The Birds of North America, Vol. 683. Philadelphia, PA: The Birds of North America, Inc.
- Popov, D., Meshkova, G. 2021. “Birds of Pomorie Lake – baseline field survey report”, LIFE19.
- Popov D., D. Kirov, P. Zhelev. 2012. Results from Marking of Sandwich Terns (*Sterna sandvicensis*) with Colour Rings and Radio Transmitters at Pomorie Lake. *Acta zool. bulg.*, Suppl. 4, 2012: 147-154.
- Poprach K., Machar I., Vrbkova J. 2013. Population trend, distribution and habitat requirements of the Montagu's Harrier (*Circus pygargus*) in central Moravia (Czech Republic). *Sylvia*, 49: 111–134.
- Prommer M., J. Bagyura, M. Váczi, P. Fehérvári 2018. Home Range Size and Habitat Use of Adult Saker Falcons *Falco cherrug* in the Breeding Season in Hungary.
- Rae, R., Francis, I., Strann, K. B., & Nilssen, S. 1998. The breeding habitat of Broad-billed Sandpiper *Limicola falcinellus* in northern Norway, with notes of breeding ecology and biometrics. BULLETIN-WADER STUDY GROUP, 85, 51-54.
- Ragyov D., V. Shishkova. 2006. Saker falcon in Bulgaria: past, present and future. *Falco* 27: 4-8
- Ragyov D., E. Kmetova, A. Dixon, K. Franz, Y. Koshev, N. Nedialkov (comp.). 2009. Saker Falcon, *Falco cherrug* reintroduction in Bulgaria: Feasibility Study. SESN, Sofia.
- Ragyov, D., Demerdzhiev D, Angelov, I. 2008. Peregrine in Bulgaria – general overview. In: Sielicki J, Mizera T, editors. Peregrine Falcon populations – status and perspectives in the 21st century. Turul, Warsaw: European Peregrine Falcon Working Group, Society for the Protection of Wild Animals “Falcon”; 2008. p. 345–60.
- Rebollo, S., García-Salgado, G., Pérez-Camacho, L., Martínez-Hestekamp, S., Navarro, A., Fernández-Pereira, J. M. (2017). Prey preferences and recent changes in diet of a breeding population of the Northern Goshawk *Accipiter gentilis* in Southwestern Europe. *Bird Study*, 64, 464–475.
- Richards, A. 1990. Seabirds of the northern hemisphere. Dragon's World Ltd, Limsfield, U.K.
- Ruokonen, M., L. Kvist, T. Aarvak, J. Markolla, V. Morozov, I. Oien, E. Syroechkovsky, P. Tolanen, J. Lumme. 2004. Population genetic structure and conservation of the lesser white-fronted goose *Anser erythropus*. *Conservation Genetics*, 5: 501–512.
- Sandgren C., T. Hipkissq H. Dettki, F. Ecke, B. Hörnfeldt, 2013. Habitat use and ranging behaviour of juvenile Golden Eagles *Aquila chrysaetos* within natal home ranges in boreal Sweden, *Bird Study* Vol. 61(1): 9-16.
- Sándor, A.D., Alexe, V., Marinov, M., Doroşencu, A., Domşa, C. B., Kiss, J. (2014). Nest-site selection, breeding success, and diet of white-tailed eagles (*Haliaeetus albicilla*) in the Danube Delta, Romania. *Turkish Journal of Zoology*, 38: 1-9.
- Sergio F. 2002. Density, nest sites, diet, and productivity of Common Buzzards (*Buteo buteo*) in the Italian Pre-Alps. *J. Raptor Res.*, 36(1): 24-32.
- Sergio, F., Bogliani, G. 1999. Eurasian hobby density, nest area occupancy, diet, and productivity in relation to intensive agriculture. *Condor* 101: 806–817.
- Sergio F., Bijlsma R.G., Bogliani G., Wyllie I. 2001. *Falco subbuteo* Hobby // BWP Update. №3. P.133-156.
- Scheiffarth G. 2001. The diet of Bar-tailed Godwits *Limosa lapponica* in the Wadden Sea: Combining visual observations and faeces analyses. *Ardea -Wageningen-* 89(3):481-494

- Schäffer N. 1999. Habitat use and mating systems of the Corncrake and Spotted Crake. *Ökol. Vögel*, 21: 1–267.
- Sharps, K., Henderson, I., Conway, G., Armour-Chelu, N., Dolman, P.M. 2015. Home-range size and habitat use of European Nightjars, *Caprimulgus europaeus* nesting in a complex plantation-forest landscape. *Ibis* Volume: 157(2): 260-272.
- Shrub M. 1993. The Kestrel. London: Hamlyn.
- Shurulinkov P., R. Tsonev. 2009. Die Wasservogel der unteren Donau-Niederungen während der Sommerfluten 2005 und 2006. *Ornithologische Mitteilungen*, 61 (10): 317-324.
- Shurulinkov P., I.Hristov, K.Hristov, I.Nikolov, B.Nikolov, S.Velkov, H.Dinkov, A.Ralev, N.Chakarov, D.Ragyov, R.Stanchev, L.Spaspov, I.Hristova 2007. Birds of Dragoman marsh and Chepun hills, W-Bulgaria – checklist, status and recent development of water birds populations. *J. Balkan Ecology*, 10(3): 251-264.
- Shurulinkov P., G. Daskalova, R. Tzonev. 2013. Breeding Waterbirds in Temporally Flooded Wetlands in Northern Bulgaria. *Acta Zool.Bulgarica* 65(2): 207-215.
- Shurulinkov P., G. Daskalova, S. Michov, V. Koev 2016. The distribution, numbers, and breeding of terns and waders on the sand islands along the Bulgarian-Romanian section of the Danube. *North-Western Journal of Zoology* 12 (1): 65-77.
- Shurulinkov P., Cheshmedzhiev S., Daskalova G., Dinkov H., Kirov K., Hristov I., Kutsarov Y., Koev V., Mihov S. 2019. Recent data on the distribution and numbers of the water birds in the wetlands along the Bulgarian-Romanian section of the Danube River. In: Shurulinkov P. et al. (eds.) *Biodiversity of the Bulgarian-Romanian section of the Lower Danube*. Nova Publishers, New York, 341-374 p.
- Shurulinkov P., Daskalova G., Popov K, Dalakchieva S., Tsonev R., Dimchev I., Ralev A. 2020. Recent changes in the presence status and numbers of ruddy shelduck (*Tadorna ferruginea*) in the Eastern Balkans. *Historia Naturalis Bulgarica*, 41: 41-49.
- Sim I.M.W., A.V. Cross, D.L. Lamacraft, D.J. Pain. 2001. Correlates of Common Buzzard *Buteo buteo* density and breeding success in the West Midlands. *Bird Study*, 48: 317–329.
- Skorka, P., Martyka, R., Wojcik, J., Babiarz, T., Skorka, J.(2006). Habitat and nest site selection in the Common Gull *Larus canus* in southern Poland: Significance of man-made habitats for conservation of an endangered species. December 2006 *Acta Ornithologica* 41:137-144
- Squires, J., Reynolds, R. (1997). Northern Goshawk. *The Birds of North America*, 298: 2-27.
- Snow, D.W., Perrins, C.M. 1998. *The Birds of the Western Palearctic*, Volume 1: Non-Passerines. Oxford University Press, Oxford.
- Staneva A., I. Burfield (comp.). 2017. *European Birds of Conservation Concern*. BirdLife International, 171 p.
- Štastný K., Hudec K. 2016. *Fauna CR. Ptáci –Aves*. 3, Academia, Praha.
- Stermin, A., David, D., Holte, D., Schmitz-Ornĭs, A. (2019): Nesting habitat and nest features of Water Rails *Rallus aquaticus* and Little Crakes *Zapornia parva* on large wetlands, *Bird Study*, DOI: 10.1080/00063657.2019.1693962
- Svensson, L., Mullarney, K., Zetterström, D. (2009). *Bird guide*. Collins.
- Svensson L. 2013. Полеви определител на птиците на Европа, Северна Африка и Близкия Изток. БДЗП.
- Swan G. 2011. Spatial Variation in the Breeding Success of the Common Buzzard *Buteo buteo* in relation to Habitat Type and Diet. Ph-D in Imperial College, London, 2011, 66 p.
- Tanferna, A., López-Jiménez, L., Blas, J., Hiraldo, F., Sergio, F. (2013). Habitat selection by Black Kite breeders and floaters: Implications for conservation management of raptor floaters. *Biological Conservation*, 160: 1-9.
- Tapia L. J. Domínguez, Luis Rodríguez. 2007. Modelling habitat use and distribution of golden eagles *Aquila chrysaetos* in a low-density area of the Iberian Peninsula. *Biodivers Conserv.*, 16: 3559–3574. DOI 10.1007/s10531-006-9093-y

- Taylor B., B. van Perlo. 2000. Rails. A Guide to the Rails, Crakes, Gallinules and Coots of the World. Robertsbridge, Sussex: Pica. ISBN 978-1-873403-59-4.
- Thompson S., A. Hazel, N. Bailey, J. Bayliss, J.T. Lee 2004. Identifying potential breeding sites for the stone curlew (*Burhinus oediconemus*) in the UK. Journal of Nature Conservation, 12: 229-235.
- Todorov, E., Daskalova, G., Shurulinkov, P. (2015). Current Breeding Distribution and Conservation of White-tailed Eagle, *Haliaeetus albicilla* (L.) in Bulgaria. Acta zool. bulg., 67 (1): 3-10.
- Tomialojc, L., & Stawarczyk, T. (2003). Avifauna of Poland. Distribution, numbers and trends. II. PTPP 'proNatura', Wrocaw.
- Treinyš R., D. Stončius, D. Augutis, S. Skuja. 2009. Breeding habitat of the Black Stork, *Ciconia nigra* in Lithuania: implications for conservation planning. Baltic Forestry, 15 (1): 33-40.
- Turcokova L., M. Meliskova, M. Balazova. 2016. Nest site location and breeding success of Common kingfisher (*Alcedo atthis*) in the Danube river system. Folia Oecologica, 43: 74-82.
- Velevski M., Grubač, B. 2008. Distribution and estimation of the population size of the Short-toed Snake-eagle, *Circaetus gallicus* in Macedonia. Proceedings of the III Congress of Ecologists of the Republic of Macedonia with International Participation, 06-09.10.2007, Struga. Special issues of Macedonian Ecological Society, Vol. 8, Skopje.
- Verstraeten G., L. Baeten, K. Verheyen. 2011. Habitat preferences of European Nightjars, *Caprimulgus europaeus* in forests on sandy soils. Bird Study 58, 120–129.
- Verkuil, Y., Dekinga, A., Koolhaas, A., van der Winden, J., van der Have, T.M. & Chernichko, I.I. 2006. Migrating Broad-billed Sandpipers achieve high fuelling rates by taking a multi-course meal. Wader Study Group Bull. 110: 15–20.
- Vickery, J. A.; Gill, J. A. 1999. Managing grassland for wild geese in Britain: a review. Biological Conservation 89: 93-106.
- Vilches A., R. Miranda, J. Arizaga, D. Galicia. 2012. Habitat selection by breeding Common Kingfishers (*Alcedo atthis* L.) in rivers from Northern Iberia. Ann. Limnol. - Int. J. Lim. 48: 289–294.
- Urban, E.K.; Fry, C.H.; Keith, S. 1986. *The Birds of Africa, Volume II*. Academic Press, London.
- White G., J. Purps, S. Alsbury (2006) *The Bittern in Europe: A guide to species and habitat management*. The RSPB, Sandy.
- Watsen Jeff, 2010. *The Golden Eagle*, Second Edition, T & AD Poyser, London, 106-124.
- Watson J., S.R. Rae, R. Stillman. 1992. Nesting density and breeding success of Golden Eagle in relation to food supply in Scotland. Journal of Animal Ecology, 61: 543-550. <https://www.jstor.org/stable/5609>
- White, C. M., N. J. Clum, T. J. Cade, W. G. Hunt. 2002. Peregrine Falcon (*Falco peregrinus*). In *The Birds of North America*, no. 660 (Poole A. and F. Gill, Eds.). Birds of North America, Philadelphia.
- William, S. Clark. 1999. *Guide de terrain aux Raptores de l'Europe, au Moyen-Orient et Afrique du Nord*. Oxford University Press. ISBN 01-98546-61-0.
- Wilson M. W., D. Fernández-Bellon, S. Irwin, J. O'Halloran 2017. Hen Harrier *Circus cyaneus* population trends in relation to wind farms. Bird Study, 64 (1): 20–29. <http://dx.doi.org/10.1080/00063657.2016.1262815>
- Wichmann, G., Dvorak, M., Teufelbauer, N., & Berg, H.-M. 2009. *Die Vogelwelt Wiens – Atlas der Brutvögel*. [The Avifauna of Vienna – Atlas of Breeding Birds]. Wien: Verlag Naturhistorisches Museum Wien.
- Zalles, J. I., And K. L. Bildstein, Eds. 2000. *Raptor watch: a global directory of raptor migration sites*. Birdlife International, Cambridge, England; and Hawk Mountain Sanctuary, Kempton, Pennsylvania.

Zawadzka D., Zawadzki J. 2001. Breeding populations and diets of the Sparrowhawk *Accipiter nisus* and the Hobby *Falco subbuteo* in Wigry National Park (NE Poland). *Acta Ornithol.* 36: 25-31.

Zhelev, P., Gradev, G., Marin, S. (2016). Radiotelemetry of Lesser Kestrel (*Falco naumanni*) in the course of reinforcement of the species in Bulgaria. - In: *Annuaire de l'Université de Sofia "St. Kliment Ohridski" Faculté de Biologie, First National Conference of Reintroduction of Conservation-reliant Species, Sofia 2015*, University Press 2016, pp. 145-152.

Zielińska, M., Zieliński, P., Kołodziejczyk, P., Szewczyk, J. Betleja (2007). Expansion of the Mediterranean Gull *Larus melanocephalus* in Poland. *J. Ornithol.* 148, 543–548. <https://doi.org/10.1007/s10336-007-0167-8>

Ziesemer, F. Meyburg, B.U. (2015). Home range, habitat use and diet of Honey buzzards during the breeding season. *British Birds* 108: 467-481.

Zoltán F., S. László 1988. Contribution to the food biology of the Red-footed Falcon (*Falco vespertinus*). *Aquila - Conservation of the Red-footed Falcon.* 174 -181 pp.

https://cdr.eionet.europa.eu/Converters/run_conversion?file=bg/eu/art12/envxbcg9q/BG_birds_reports_20191026-085458.xml&conv=612&source=remote#A028_W

<https://www.iucnredlist.org/>